

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**SULTÂNİYYE
(İnceleme, Metin, Dizin)**

(DOKTORA TEZİ)

Mihrican AYNACI

KOCAELİ 2014

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**SULTÂNİYYE
(İnceleme, Metin, Dizin)**

(DOKTORA TEZİ)

Mihrican AYNACI

Yrd. Doç. Dr. Nesrin ALTUN

KOCAELİ 2014

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

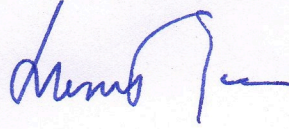
**SULTÂNİYYE
(İnceleme, Metin, Dizin)**

DOKTORA TEZİ

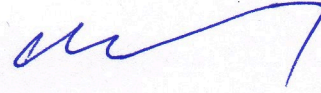
Tezi Hazırlayan: Mıhrıcan AYNACI

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 12.01.2015 15/1

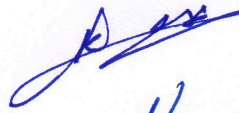
Jüri Başkanı: Prof. Dr. Mesut ŞEN

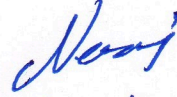
Jüri Üyesi: Doç. Dr. Adnan R. KARABEYOĞLU

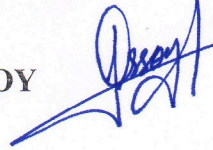
Jüri Üyesi: Doç. Dr. Kenan ACAR

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Nesrin ALTUN

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Sema ORSOY

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT	II
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	III
ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ	IV
ÖNSÖZ	V
0. GİRİŞ	1
0.1. XIV.-XV. Yüzyıllarda Türkçe ve Tıp Eserlerine Kısa Bir Bakış	1
0.2. Eserin Yazıldığı Döneme Ait Tıp Yazmalarındaki Egemen Tıp Anlayışı	3
1. SULTÂNİYYE	4
1.2. Eserin Müellifi Muhammed bin Mahmûd-ı Şirvânî'nin Hayatı.....	4
1.2.1. Muhammed bin Mahmûd-ı Şirvânî'nin Eserleri	8
1.2.1.1. Türkçe Eserleri	8
1.2.1.2. Arapça Eserleri	10
1.2.1.3. Kendisine Atfedilen Eserler	10
1.3. Eser Hakkında Genel Bilgiler	10
1.3.1. Sultâniyye'nin Nüshaları.....	11
1.3.2. Sultâniyye'nin Konusu.....	14
1.3.3. Konularına Göre Sultâniyye'nin Bölümleri.....	15
İçindekiler	17
1. Yazılış (İmlâ) Özellikleri	24
1. 1. Kelime köklerinde ünlülerin yazılışı	24
1. 1. 1. /a/ Ünlüsünün yazılışı	24
1. 1. 2. /e/ Ünlüsünün yazılışı	26
1. 1. 3. /ı/ Ünlüsünün yazılışı	27
1. 1. 4. /i/ Ünlüsünün yazılışı	28

1. 1. 5. /o/ Ünlüsünün yazılışı	29
1. 1. 6. /ö/ Ünlüsünün yazılışı	31
1. 1. 7. /u/ Ünlüsünün yazılışı	32
1. 1. 8. /ü/ Ünlüsünün yazılışı	34
1. 2. Yardımcı seslerin ve eklerin yazılışı	39
1. 2. 1. Bağlantı ünlülerinin ve ünsüzlerinin yazılış şekilleri	39
1. 2. 2. Eklerin yazılış şekilleri	39
1. 2. 2. 1. Yapım eklerinde ünlülerin yazılışı.....	39
1. 2. 2. 1. 1. İsimden isim yapım eklerinin yazılışları	39
1. 2. 2. 1. 2. İsimden fiil yapım eklerinin yazılışı	42
1. 2. 2. 1. 3. Fiilden isim yapım eklerinin yazılışı.....	43
1. 2. 2. 1. 4. Fiilden fiil yapım eklerinin yazılışı.....	45
1. 2. 2. 2. Çekim eklerinde ünlülerin yazılışı.....	47
1. 2. 2. 2. 1. Çoğul eklerinde ünlülerin yazılışları.....	47
1. 2. 2. 2. 2. İyelik eklerinde ünlülerin yazılışı	47
1. 2. 2. 2. 3. Hal eklerinin yazılışı	48
1. 2. 2. 2. 3. Fiilimsi eklerinde ünlülerin yazılışı	51
1. 2. 2. 2. 3. 1. Sıfat fiil eklerinin (Partisiplerin) yazılışı.....	51
1. 2. 2. 2. 3. 2. Zarf-fiil eklerinin (Gerundiumların) yazılışı	52
1. 2. 2. 2. 4. Haber ve dilek kipi eklerinin yazılışı	55
1. 2. 2. 2. 4. 1. Haber kipi eklerinin yazılışı.....	55
1. 2. 2. 2. 4. 1. 1. Görülen geçmiş zaman	55
1. 2. 2. 2. 4. 1. 2. Öğrenilen geçmiş zaman.....	55
1. 2. 2. 2. 4. 1. 3. Geniş zaman eki	56
1. 2. 2. 2. 4. 1. 4. Gelecek zaman	56
1. 2. 2. 2. 4. 2. Dilek kipi eklerinin yazılışı	57

1. 2. 2. 2. 4. 2. 1. İstek	57
1. 2. 2. 2. 4. 2. 2. Gereklilik	57
1. 2. 2. 2. 4. 2. 3. Emir	57
2. Ses Bilgisi Özellikleri	59
2. 1. Ünlüler	59
2. 1. 1. Ünlü değişimleri	59
2. 1. 2. Ünlü uyumları	61
2. 1. 2. 1. Artlık-önlük uyumu bakımından ünlü uyumu	61
2. 1. 2. 2. Düzlük-yuvarlaklık bakımından ünlü uyumu	62
2. 1. 2. 2. 1. Kelimelerde yuvarlaklaşma	62
2. 1. 2. 2. 2. Eklerde yuvarlaklaşma	64
2. 1. 2. 2. 3. Eklerde düzleşme	69
2. 1. 3. Ünlü türemeleri	72
2. 1. 4. Ünlü düşmeleri	73
2. 1. 5. Ünlü birleşmeleri	73
2. 2. Ünsüzler	73
2. 2. 1. Ünsüz değişimleri	73
2. 2. 1. 1. $\text{ğ} > \text{h}$ değişikliği	73
2. 2. 1. 2. $\text{k} > \text{g}$ değişikliği	74
2. 2. 1. 3. $\text{ğ} > \text{v}$ değişikliği	74
2. 2. 1. 4. $\text{b} > \text{p}$ değişikliği	74
2. 2. 1. 5. $\text{b} > \text{v}$ değişikliği	75
2. 2. 1. 6. $\text{ñ} > \text{g}$ değişikliği	75
2. 2. 1. 6. $\text{ñ} > \text{n}$ değişikliği	75
2. 2. 1. 7. $\text{t} > \text{d}$ değişikliği	75
2. 2. 2. Ünsüz benzeşmeleri	76

2. 2. 3. Ünsüz türemeleri.....	77
2. 2. 4. Ünsüz düşmeleri	78
2. 2. 5. Hece düşmeleri	79
3. Şekil Bilgisi Özellikleri	80
3. 1. İsimler	80
3. 1. 1. Çoğul eki	80
3. 1. 2. İyelik ekleri	80
3. 1. 3. Hal ekleri.....	81
3. 1. 3. 1. İlgi hâli eki.....	81
3. 1. 3. 2. Yönelme hâli eki.....	82
3. 1. 3. 3. Belirtme hâli eki	82
3. 1. 3. 4. Bulunma hâli eki.....	83
3. 1. 3. 5. Ayrılma hâli eki	83
3. 1. 3. 6. Eşitlik hâli eki.....	83
3. 1. 3. 7. Yön gösterme hâli ekleri	84
3. 1. 3. 8. Vasıta hâli ekleri	84
3. 1. 4. İsim yapım ekleri	84
3. 1. 4. 1. İsimden isim yapım ekleri	84
3. 1. 4. 1. 1. -ak, -ek.....	84
3. 1. 4. 1. 2. -an , -en.....	84
3. 1. 4. 1. 3. -ar, -er, -şar, -şer.....	85
3. 1. 4. 1. 4. -aru, -erü	85
3. 1. 4. 1. 5. -ca, -ce	85
3. 1. 4. 1. 6. -cağ, -cek	85
3. 1. 4. 1. 7. -cuğaz, -cügez	86
3. 1. 4. 1. 8. -cuğ, -cük.....	86

3. 1. 4. 1. 9. -düz.....	86
3. 1. 4. 1. 10. -ez.....	86
3. 1. 4. 1. 11. -ıl.....	86
3. 1. 4. 1. 12. -kek.....	86
3. 1. 4. 1. 13. -ki.....	86
3. 1. 4. 1. 14. -la.....	87
3. 1. 4. 1. 15. -lı, -li, -lu, -lü.....	87
3. 1. 4. 1. 16. -lık, -lik, -luk, -lük.....	87
3. 1. 4. 1. 17. -mış, -miş.....	87
3. 1. 4. 1. 18. -ncı, -inci, -uncı, -üncü.....	87
3. 1. 4. 1. 19. -ra.....	87
3. 1. 4. 1. 20. -rak, -rek.....	88
3. 1. 4. 1. 21. -suz, -süz.....	88
3. 1. 4. 2. Fiilden isim yapım ekleri.....	88
3. 1. 4. 2. 1. -cak, -cek.....	88
3. 1. 4. 2. 2. -gun, -gün.....	88
3. 1. 4. 2. 3. -i, -u.....	88
3. 1. 4. 2. 4. -ıcı, -ici, -ucu, -üci.....	88
3. 1. 4. 2. 5. -ık, -k, -uk, -ük.....	89
3. 1. 4. 2. 6. -ım, -üm.....	89
3. 1. 4. 2. 7. -ma, -me.....	89
3. 1. 4. 2. 8. -mak, -mek.....	89
3. 1. 4. 2. 9. -mur, -mür.....	89
3. 1. 4. 2. 10. -mış, -miş.....	89
3. 1. 4. 2. 11. -ındı.....	90
3. 1. 4. 2. 12. -t.....	90

3. 1. 5. İsimlerde bildirme.....	90
3. 2. Zamirler (Adıllar)	91
3. 2. 1. Şahıs zamirleri	91
3. 2. 2. İşaret zamirleri.....	91
3. 2. 3. Dönüşlülük zamirleri	92
3. 2. 4. Belirsizlik zamirleri	92
3. 2. 5. Soru zamirleri	93
3. 3. Sıfatlar.....	93
3. 3. 1. Niteleme sıfatları	93
3. 3. 2. Belirtme sıfatları.....	93
3. 3. 2. 1. İşaret sıfatları.....	93
3. 3. 2. 2. Sayı sıfatları.....	93
3. 3. 2. 2. 1. Asıl sayı sıfatları	94
3. 3. 2. 2. 2. Sıra sayı sıfatları	94
3. 3. 2. 2. 3. Üleştirme sayı sıfatları	94
3. 3. 2. 3. Soru sıfatları	94
3. 3. 2. 4. Belirsizlik sıfatları.....	94
3. 3. 2. 5. Sıfatlarda küçültme	94
3. 4. Zarflar	94
3. 4. 1. Zaman zarfları	95
3. 4. 2. Yer zarfları	95
3. 4. 3. Miktar zarfları.....	96
3. 4. 4. Niteleme zarfları	96
3. 4. Edatlar	96
3. 4. 1. Bağlama edatları	96
3. 4. 2. Son çekim edatları	97

3. 4. 3. İşaret edatları	97
3. 4. 4. Berkitme edatları	98
3. 4. 5. Karşılaştırma edatları	98
3. 5. Fiiller.....	98
3. 5. 1. Fiillerde olumsuzluk	98
3. 5. 2. Yapım ekleriyle fiil yapma.....	98
3. 5. 2. 1. İsimden fiil yapım ekleri	98
3. 5. 2. 1. 1. -a, -e.....	98
3. 5. 2. 1. 2. -al, -el, -l	98
3. 5. 2. 1. 3. -ar, -er	99
3. 5. 2. 1. 4. -ı, -i, -u, -ü.....	99
3. 5. 2. 1. 5. -ık, -ük	99
3. 5. 2. 1. 6. -la, -le	99
3. 5. 2. 1. 7 -lan, -len.....	99
3. 5. 2. 1. 8. -ra, -re	99
3. 5. 2. 1. 9. -sa	100
3. 5. 2. 2. Fiilden fiil yapım ekleri.....	100
3. 5. 2. 2. 1. Ettirgenlik fiil ekleri.....	100
3. 5. 2. 2. 1. 1. -ar	100
3. 5. 2. 2. 1. 2. -dur, -dür	100
3. 5. 2. 2. 1. 3. -ir, -ur, -ür	101
3. 5. 2. 2. 1. 4. -t	101
3. 5. 2. 2. 1. 5. -z, -(ü)z	101
3. 5. 2. 2. 2. Edilgenlik fiil ekleri	101
3. 5. 2. 2. 2. 1. -ıl, -il, -l, -ul, -ül	101
3. 5. 2. 2. 2. 2. -in, -n, -un	102

3. 5. 2. 2. 3. Dönüşlülük ekleri.....	102
3. 5. 2. 2. 3. 1. -n	102
3. 5. 2. 2. 3. 2. -ıl, -il, -l-, -ül	102
3. 5. 2. 2. 4. İşteşlik ekleri.....	102
3. 5. 2. 2. 4. 1. -ış, -iş, -ř, -uş.....	102
3. 5. 3. İsimden yardımcı fiillerle fiil yapma	103
3. 5. 3. 1. it-.....	103
3. 5. 3. 2. bol-, ol-.....	103
3. 5. 3. 3. eyle-.....	103
3. 5. 3. 4. kıl-.....	103
3. 5. 3. 5. bul-.....	104
3. 5. 3. 6. tut-.....	104
3. 5. 3. 7. ur-.....	104
3. 5. 3. 8 al-.....	104
3. 5. 4. Fiil Çekimi.....	104
3. 5. 4. 1. Basit kipler	104
3. 5. 4. 1. 1. Bildirme kipleri.....	104
3. 5. 4. 1. 1. 1. Görülen gemiş zaman	104
3. 5. 4. 1. 1. 2. Öğrenilen gemiş zaman	105
3. 5. 4. 1. 1. 3. Geniş zaman.....	106
3. 5. 4. 1. 1. 4. Gelecek zaman	107
3. 5. 4. 1. 2. Dilek kipleri	108
3. 5. 4. 1. 2. 1. İstek	108
3. 5. 4. 1. 2. 2. Dilek-şart	109
3. 5. 4. 1. 2. 3. Gereklilik	110
3. 5. 4. 1. 2. 4. Emir	111

3. 5. 4. 2. Fiillerin birleşik çekimleri.....	112
3. 5. 4. 2. 1. Hikâye çekimi.....	112
3. 5. 4. 2. 2. Şart çekimi.....	112
3. 5. 4. 2. 3. Geniş zamanın şartı.....	112
3. 5. 5. Fiilimsiler	113
3. 5. 5. 1. İsim fiiller	113
3. 5. 5. 2. Sıfat-fiiller	113
3. 5. 5. 3. Zarf-fiiller	114
3. 5. 6. Tasvir fiilleri.....	116
3. 5. 6. 1. Başlama fiilleri	116
3. 5. 6. 2. Devamlılık (süreklilik) fiilleri	116
3. 5. 6. 3. İktidar fiilleri	116
4. Cümle Bilgisi Özellikleri.....	117
4.1. Kelime gruplarındaki aykırılıklar	117
4.1.1. Arapça ve Farsça yapılı isim ve sıfat tamlamaları.....	117
4.1.2. Tamlayanı çokluk eki alan belirsiz tamlamalar.....	118
4.1.3. Unsurları yer değiştirmiş sıfat tamlamaları.....	118
4.1.3. 1. Sayı sıfatlarının isimlerden sonra kullanılması	118
4.1.3. 2. Sıfat-fiillerin isimlerden sonra kullanılması.....	119
4.1.4. Kelime gruplarının unsurlarının yer değiştirmesi.....	119
4.2. Cümle yapısındaki aykırılıklar	120
4.2.1. Cümlede yer değiştirmeler	120
4.2.1. 1. Yer tamlayıcısı aykırılıkları.....	120
4.2.1. 2. Yüklem aykırılıkları.....	121
4.2.1. 3. Zarf tümleci aykırılıkları	121
4.2.1. 4. Ki'li cümleler.....	121

4.2.1. 5. Diğer aykırılıklar	122
METNİN KURULUŞUNDA İZLENEN YÖNTEM	123
METİN.....	125
DİZİNİN OLUŞTURULMASINDA İZLENEN YÖNTEM	304
DİZİN.....	306
SONUÇ	528
KAYNAKÇA	529
TIPKIBASIM.....	540

ÖZET

Çalışmanın konusunu, 15. yüzyılın ilk yarısında yaşamış hekim Muhammed b. Mahmûd-ı Şîrvânî'nin Osmanlı hükümdarı Çelebi Mehmed'e takdim ettiği koruyucu hekimlik üzerine yazılmış Sultâniyye adlı eser oluşturmaktadır.

Sultâniyye 15. yüzyılın diğer mensur eserlerinde olduğu gibi sade bir dille yazılmış, bölüm başlıkları ise Arapça ve Türkçe olarak verilmiştir.

Bu çalışma giriş, inceleme, metin ve dizin bölümlerinden oluşmaktadır. Çalışmanın giriş bölümünde önce eserin Türk tıbbi ve eserlerinden kısaca bahsedilerek Şîrvânî'nin hayatı ve eserleri üzerinde geniş olarak durulmuş, arkasından Sultâniyye her yönüyle tanıtılmıştır. Çalışmanın dil incelemesi bölümünde ise Sultâniyye üzerinde gramer çalışması yapılarak eserin dil özellikleri verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünü metin oluşturmaktadır. Karşılaştırmalı metin Sultâniyye'nin tespit edilen altı nüshasıyla, Süleymaniye Kütüphanesi'nde Serez Bölümü 2756'da yer alan nüshanın varak ve satır numaraları örnek alınarak kurulmuştur.

Çalışmanın son bölümünü ise dizin oluşturmaktadır. Çalışmanın sonunda şeklen örnek alınan nüshasının tıpkıbasımına yer verilmiştir.

Anahtar kelimeler: XV. yüzyıl, Eski Anadolu Türkçesi, Muhammed bin Mahmûd-ı Şîrvânî, Sultâniyye, Türkçe tıp yazmaları

ABSTRACT

The subject of the study is a work titled Sultâniyye presented by a doctor Muhammed b. Mahmûd-ı Şirvânî who lived during the first half of the 15th century and who presented the work to the Ottoman Sultan Çelebi Mehmed, and is about preventative medicine.

As with other prose works of the 15th century Sultâniyye was written in plain style and the chapter headings were given both in Arabic and Turkish.

This study consists of an introduction, examination, text and index sections. In the introduction part a short mention is made of Turkish medical science and associated works and an extended space is given to Şirvânî's life and works and then Sultâniyye is introduced in a thorough manner. In the language examination section of the study grammar study was carried out on Sultâniyye and the language aspects of the work has been emphasized.

The second section of the work is on the text. A text comparison was carried out between the six identified copies of Sultâniyye and the copy in the Süleymaniye Library Section 2756 by giving the leaf and line numbers of that copy.

The last part of the study is the index. At the end the exact replica copy has been printed in its entirety.

Key words: 15th century, Old Anatolian Turkish, Muhammed bin Mahmûd-ı Şirvanî, Sultâniyye, Turkish Medical Manuscripts

SİMGELER VE KISALTMALAR

- AKM : Atatürk Kültür Merkezi
bkz. : Bakınız
b. : Bin (oğlu)
C. : Cilt
mm. : Milimetre
DLT : Divanü Lügati't-Türk
DTCF : Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi
EAT : Eski Anadolu Türkçesi
Ed. : Edebiyat
ET : Eski Türkçe
Fak. : Fakültesi
krş. : Karşılaştırmamız
MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
nr. : Numara
ö.a. : Özel ad
s. : Sayfa
S. : Sayı
TDAD : Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi
TDAY : Türk Dünyası Araştırmaları Yıllığı
TDED : Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi
TDK : Türk Dil Kurumu
TT : Türkiye Türkçesi
TÜBAR: Türklük Bilimi Araştırmaları
UTBS : Uluslararası Türklük Bilgisi Sempozyumu
Üni. : Üniversitesi
vb. : ve benzeri
vd. : ve dahası
10a/01 : Onuncu yaprak, A yüzü, 1. satır
[] : Dipnotta, olması gereken kelime, kelimedeki olması gereken harf
[A] : Dizinde Arapça
(Arapça başlık) : Dipnotta Arapça başlık
[A-T] : Dizinde Arapça-Türkçe
[F-T] : Dizinde Farsça-Türkçe
[G] : Grekçe
(...) : Metinde, okunamayan kelime
[?] : Dizinde, kökeni bilinmeyen kelime
? : Dizinde, anlamı bilinmeyen kelime

ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ

ا (آ)	a, ā	ص	ş
ا (أ)	a, e, ı, i, u, ü	ض	ž, đ
ب	b	ط	ţ
پ	p	ظ	z
ت	t	ع	‘
ث	s	غ	ğ
ج	c	ف	f
چ	ç	ق	q
ح	h	ك	k, g, ñ
خ	h	ل	l
د	d	م	m
ذ	z	ن	n
ر	r	و	v, o, ō, ö, u, ū, ü
ز	z	ه	h, a, e
ژ	s	لا	la, lā
ش	ş	ی	y, ı, i, ĩ
		ء	‘

ÖNSÖZ

Eski Anadolu Türkçesi dönemi eserleri içinde yer alan Sultâniyye; koruyucu hekimlik üzerine yazılmış, hem tıp tarihi hem de Türk dili açısından önemli bir eserdir ve döneminin önde gelen şahsiyetlerinden biri olduğu bilinen Muhammed bin Mahmûd-1 Şirvânî tarafından yazılmıştır.

Sultâniyye tıpla, sağlığı korumakla, giyim kuşam ve yeme içme ile ilgili bilgileri içinde barındırması ve sahip olduğu dil özellikleri bakımından ilim dünyasının ilgisini çekmiş, ancak iki nüshasından yararlanılarak yapılan bir yüksek lisans çalışması ve birkaç makale dışında eser üzerinde bu güne kadar yeterli bir çalışma yapılmamıştır. Bu çalışmadaki amaç, Sultâniyye'yi tüm yönleriyle ortaya koymaktır.

Çalışmada eserin bilinen altı nüshasından yararlanıldı. Süleymaniye Kütüphanesi Serez Bölümü numara 2756'da yer alan nüshanın varak ve satır numaraları örnek alınarak diğer beş nüsha ile birlikte karşılaştırılmalı metin kuruldu. Nüsha farkları aparatlarda (dipnotlarda) gösterildi.

Çalışmanın girişinde Eski Anadolu Türkçesi döneminde ortaya konulan tıp eserleri, Muhammed Bin Şirvânî'nin hayatı ve eserleri, Sultâniyye'nin içeriği gibi konular değerlendirilmeye çalışıldı. İnceleme bölümünde, eserin yazılış, ses ve şekil bilgisi özellikleri ele alınıp değerlendirildi. Eserden yararlanmayı kolaylaştırmak amacıyla da metinden sonra dizine yer verildi. Eserin varak ve satır numaraları örnek alınan Serez nüshasının tıpkıbasımı çalışmanın sonunda verildi.

Başta, danışmanlığımı yürüten değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Nesrin Altun olmak üzere, bu tez konusunu çalışmama vesile olan değerli hocam Prof. Dr. M. Esat Harmancı'ya, beni yüreklendiren ve benden yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Sema Orsoy'a, yardım isteğimi hiçbir zaman geri çevirmeyen değerli hocam Doç. Dr. Adnan R. Karabeyoğlu'na, bu konudaki bilgisini benimle paylaşan Doç. Dr. Paki Küçük'e, her zaman yanımda olan aileme, tezin yazım aşamasındaki yardımlarından dolayı arkadaşlarım İsmail Çolak ve Ümit Çolak'a teşekkür ederim.

Mihrican Aynacı

İzmit, 2014

0.GİRİŞ

0.1. XIV.-XV. Yüzyıllarda Türkçe ve Tıp Eserlerine Kısa Bir Bakış

Osmanlı dönemine ait tıp yazmaları, hem tıp tarihi hem de dil tarihi açısından büyük önem taşımaktadır.

Türklerin onuncu yüzyıldan itibaren kitleler halinde İslâm dinini kabul etmeleriyle birlikte Türk dili ve Türk tıbbı İslâm medeniyetinden etkilenmiştir.

Doğuda, İslâm tıbbının gelişmesinde, bölgesel folklorik tıp; mevcut tıp okulları ve bu okullardan yetişenlerin Eski Yunan tıp eserlerini Arapçaya tercüme etmelerinin; Müslüman olan doğu ülkeleri ile Orta Asya ve Kuzey Afrika'dan gelen geleneksel tıbbın ve ilkel çağlardan beri uygulanan tıbbî işlemlerin getirdiği birikimin etkisi olduğu bilinmektedir. (Süveren ve Uzel, 1988: 127) İslâm tıbbı, yetiştirdiği tıp ve bilim adamları sayesinde tüm dünyaya kendini kabul ettirmiştir. Türk tıbbı da İslâmiyeti kabulden sonra İslâm tıbbının etkisi altına girmiştir.

Türkçe de, Arapça ve Farsçanın etkisi altına girmiş; devlet dili olarak Arapça, edebiyat dili olarak da Farsça benimsenmiştir. Ancak eserlerini halk arasında yaymak isteyen bazı şair ve yazarların eserlerini Türkçe olarak yazmaları Türkçenin varlığını korumasına katkıda bulunmuştur.

Türkçe yazılmış edebî eserler 12. yüzyıldan itibaren görülmeye başlanmaktadır. 1277'de Karamanoğlu Mehmed Bey devletin resmi dilinin Türkçe olduğuna dair bir emir çıkarmıştır. 1308'de Selçuklu devletinin yıkılmasından sonra Anadolu Beylikleri döneminde resmî dil Türkçedir. Bu dönemde Türkçe eserler daha sık görülmektedir. (Süveren ve Uzel, 1988:127-128) Özellikle Candar, Germiyan, Aydın ve Osman Oğulları'nın Türkçeye, bilime, ilim ve sanat adamlarına verdikleri önemle birlikte bu dönemde pek çok eser telif ve tercüme edilmiştir. (Bayat, 2003: 484) Bu eserler arasında tıp eserleri de bulunmaktadır.

Tıp eserlerinin beylikler zamanından itibaren Türkçe yazılmasının nedeni olarak beylerin Türkçeye verdikleri önemin yanı sıra kendileri de birer hekim olan

müelliflerin eserlerini halkın anlamasını kolaylaştırma ve usta çırak ilişkisini sağlama amaçları da gösterilmektedir.

14. ve 15. yüzyıla ait tıp eserleri şöyle sıralanabilir:

14. Yüzyıl

Müfredat-ı İbni Baytar Tecümesi	? (1340-1348)
Tuhfe-i Mübârizî	Hekim Bereket
Hülasa	Hekim Bereket
Edviye-i Müfrede	Geredeli İshak b. Murad
Camiü'l-Müfredatü'l-edviye vel agdiye Tercümesi	?
Kâmilü'l-Sinatü'l-Tıbbiye Çevirisi	?
Müntehab-ı Şifâ	Hekim Hacı Paşa
Tarvihü'l-Ervâh	Hekim Ahmedî

15. Yüzyıl

Yadigar	İbn Şerif
Hüsatü'l-Tıbb	Hekim Hayreddin
Hülasa	Cerrah Mesud
İlyasiye	Muhammed b. Mahmûd-ı Şirvanî
Bahname-i Padişahi	?
Tıbb-ı Nebevi	Ahmed-i Daî
Kitab-ı Müntehab	Hekim Abdülvahab
Kemaliye	?
Tuhfe-i Muradî Fi İlmü'l-Cevâhir	Muhammed b. Mahmûd-ı Şirvanî
Miftâhü'n-Nur ve Hazainü's-Sürûr	Mü'min b. Mukbil
Zahire-i Muradiye	Mü'min b. Mukbil
Bahname-i Padişahi	Musa b. Mesud
Mecmuu'l-Fevaid	Hekim Beşir Çelebi
Faide-i Hassat	Hekim Ahî Çelebi
Maddetü'l-Hayat	Akşemseddin
Hazainü's-Saadat	Eşref b. Muhammed
Akrabadin Çevirisi	Şerefeddin Sabuncuoğlu
Cerrahiyetü'l-Haniye	Şerefeddin Sabuncuoğlu

Mücerrebname
Alaim-i Cerrahin

Şerefeddin Sabuncuoğlu
Cerrah İbrahim
(Süveren ve Uzel, 1988: 126-127)

0.2. Eserin Yazıldığı Döneme Ait Tıp Yazmalarındaki Egemen Tıp Anlayışı

Metinlerin doğru çözümlenip söz varlığının ortaya konularak doğru bir biçimde anlamlandırılması için eski tıp anlayışının temel ilkelerini göz önünde bulundurmak gerekir.

Antik Yunan tıbbında “humoral patoloji”, İslam-Arap tıbbında ise “ahlât-ı erbaa” denilen eski anlayışa göre, evreni oluşturan dört ögenin (anâsır-ı erbaa) hava, toprak, su, ateş maddelerinin karşılığı olarak insan bünyesi de dört ana öğeden oluşmaktadır. İnsan bünyesinde sırasıyla “su” karşılığı “balgam”, “toprak” karşılığı “sevda” (kara safra), “hava” karşılığı “kan” ve “ateş” karşılığı “safra”dır. Bünyeyi oluşturan bu dört maddenin her birine hılt, bunların karışımı olan bünyeye ise mizâc (karışım) adı verilmektedir. Bu karışımların her insanda farklı oranlarda olması bünyenin niteliğini belirlemektedir. Bu öğelerden hangisi baskınsa bünye (mizac) o adla adlandırılmaktadır: demevî, safravî, balgamî, sevdâvî gibi. Bu öğelerden her biri soğuk, nemli, kuru, yaş olmak üzere dört özellikten ikisine de sahip bulunmaktadır. Bunlar şu şekilde gösterilebilir:

Öge	Karşılığı	Özelliği
hava	kan	sıcak, nemli (har u ratb)
toprak	sevda	soğuk, kuru (barîd ü huşk)
su	balgam	soğuk, nemli (barîd ü ratb)
ateş	safra	kuru, sıcak (huşk u har)

(Önler, 1998:161)

Sağlıklı olma bu dört ögenin bünye özelliğine göre dengede olma durumu olarak açıklanmaktadır. Hastalık durumu bu dengenin herhangi bir nedenle bozulması sonucu ortaya çıkmaktadır. Hastalığı teşhis, hangi ögenin eksik ya da fazla olduğunu doğru belirlemektir. Tedavi, çeşitli ilaç ya da işlemlerle eksik ya da fazla olan öğeyi dengeye getirmekle yapılmaktadır. Hekim ise hem teşhiste hangi ögenin eksik ya da fazla olduğunu bilen, hem de tüm maddelerin hangi özellikleri taşıdığını bilerek tedaviyi ona göre yapan kimsedir.

İnsan bünyesini oluşturan öğelerin sıcak, soğuk, nemli, kuru özelliklerinin bitki, besin ve madde olmak üzere tüm nesnelere bulunduğu inanılmaktadır. Sınama yoluyla bitki ve maddelerin çeşitli hastalıkları tedavi ettiğini belirleyen hekimler, bunların hangi etken maddeyi taşıdığını bilmedikleri için bu tedavi etme niteliğinin insan vücudunda var olduğunu düşündükleri dört unsura dayandığına, besin ve maddelerde de bu dört unsurun var olduğuna inanmışlardır. Hatta onlardan bazılarının yan etkilerini de belirledikleri için bu yan etkileri başka bitki ve maddelerle dengeleme yoluna gitmişlerdir. (Önler, 1998: 160-161)

Bu dönemdeki tıp anlayışının etkisiyle, tıp metinlerindeki sözcükleri bitki adları, macunlar, yakılar ve merhemler, genel sağlık terimleri, organ adları ve hastalık adlarının oluşturduğu görülmektedir. (Önler, 1998: 161)

1. SULTÂNİYYE

1.2. Eserin Müellifi Muhammed bin Mahmûd-ı Şîrvânî'nin Hayatı

Şîrvânî, 15. yüzyılın ilk yarısında yaşamış Osmanlı tıbbının en büyük hekimlerinden biridir. Aslen Kafkasya'nın Şîrvân bölgesinden, Şîrvân doğumlu veya Şîrvân'dan göçmüş bir ailenin oğlu olarak 14. yüzyılın son çeyreğinde Anadolu'da doğduğu kabul edilmektedir. Mentşe oğlu İlyas Bey'e (1402-1421) İlyasiyye, Germiyan oğlu Yakub Bey'e (1402-1429) Yakubbiyye, Osmanlı hükümdarı Çelebi Mehmed'e (1402-1421) Sultaniyye, II. Murad'a (1421-1451) Tuhfe-i Muradî, Osmanlı devlet adamlarından Umur Bey'e (ölm. 1461) Cevhernâme, Kazasker Veliyüddin'e Ravzatu'l-Itr adlı eserlerini ithaf etmiştir. Son eseri Mürşid'i 1438 yılında yazan Şîrvânî'nin, eserlerini ithaf ettiği kişiler arasında Fatih'in bulunmayışı, onun 1451 yılından önce vefat ettiğini düşündürmektedir. Tahminen 1375-1450 yılları arasında yaşamıştır.

Şîrvânî, İngiltere nüshasının 2a ve 2b sayfalarında, diğer nüshalardan farklı olarak, hadis üzerine ilim öğrenmek için Mısır'a gittiğini ve orada tıp ilminin önde gelen isimlerinin kitaplarını okuduğunu, hastanelere gidip geldiğini anlatmakta ve kitabı yazma sebebini belirtmektedir.

“Pes bil iy hāfız-ı şihhat, men faķır ü haķır kim Muḥammed ibni Maḥmūd Şīrvānīyem. Cün gördüm ‘umüm- nāsuñ ihtiyācı ahkām-ı tıbbiyye beyyinü’l-vuzū’ı ve iftikādları ḳavā’id-i ‘ilāciyyeye zāhirü’s-suṭū’ ve hem daḥı gördüm ki bu ‘ilm kendü nefsinde ‘ilmīdür şerīf-i şer’ müntefi’-i bih-memdūh-ı şer’e ve ‘akla ammā şer’e. Nitekim PeygāMBER ‘Aleyhisselām buyurur ki (...) ya’nī ‘ilmi ki vācibdür ol ‘ilme sa’y itmek ve aña ihtimām görsetmek ve anı ḥaşıl itmek. Ol iki ‘ilmdür, biri ‘ilm-i ebdāndur kim aña ‘ilm-i tıbb dirler ve biri ‘ilm-i edyāndur kim aña ‘ilm-i şerīat dirler. Pes şādıkü’l-va’düñ ḳılmaḳlıḳı ‘ilm-i ebdānı muḳārin ‘ilm-i edyāna delīl-i vāziḥ ve bürhān-ı sātı’dur ‘ilm-i tıbbuñ şerefine. Ve hem daḥı evvel ‘ilm-i ebdānuñ zıkrı ve andan şoñra ‘ilm-i edyānun zıkrı delīl-i vāziḥdur ‘ilm-i tıbbuñ taḥşīli vācib olduğına ki ve ammā ‘uḳalā anuñ- için ki her ‘ilmüñ şerifi ol ‘ilmüñ mevzū’-ı şerīf olduğundan ötürüdür veyā ḥācet ol ‘ilm-i ḳavī olduğundan ötürüdür ammā bu ‘ilmüñ şerifi mevzū’dan ötürüdür. Anuñ-cün ki bunuñ mevzū’-ı beden-i insāndur kim ol eşref-i ecsām-ı süflīdür. Pes lācerim bu ‘ilm daḥı eşref-i ‘ulūm-i süflī oldı ve ammā bu ‘ilmüñ şerifi ḥācetden ötürüdür. Anuñ- için kim cemī’ benī ādemüñ ihtiyācı ‘ilm-i tıbbā ekşerdür sāyir ‘ulūmdan. Anuñ- için kim teveccüh itmek Allāhuñ ‘ubūdiyyetine ve anuñ ḳabzına müsteḥik olmaḳ ve anuñ tecelliyātına mütecellī olmaḳ ve hem nefsi nāṭıka-ı ‘aḳl-ı heyülānīden ‘aḳl-ı müste’ānī ve ‘aḳl-ı bi’l-melīkiyye eri[ş]dürmek mümkin degül. Ve hem müyesser olmaz illā beden-i şaḥīḥ olduğundan şoñra ve bu zāhīrdür. Pes men daḥı ḥadiş mücibince bilād-ı Mışra gecdüm ve bu fenne meşḡul oldum ve mu’teber kitābların işitdüm Ḳānūn-ı Şeyḥ İbn-i ‘Alī Sinā ve Ḥāvī Muḥammed bin Zekerriyā ve Mióe Mesīḥī bigi. Ve hem bīmāristānlara çok mülāzemet itdüm ve elümden geldükce daḥı mu’ālece itdüm. Ve cün yine Rüm memleketine gecdüm işitdüm ki ḥazret-i keyvān rif’at Anū Şīrvān ma’dān Yusūf ḥāl Süleymān [c]elāl mālīkū’r-riḳābü’l-umam ḥalifu’l-lāh-ı fi’l-‘ālem ḥāmī-yi bilādi’llāh ve hāfız-ı ‘ibādi’llāh bāsıtu’l-‘adil ve el-inşāf ve memādim-i esāsı icün ve illā i’tişāf-ı nizāmü’l-memālik münḳadü’z-žu’afā-ı ‘an varṭatü’l-mühlik melecāü’l-efāzil e’azzallāhü a’vān devletühü ve şeyyede erkān-ı memleketühu ilā-yevmi’d-dīn bu fenne meyli vardur ve hem bu fennüñ ehline i’tikādı vardur ve hem ḥizmetinde bu fenne mensüb olanlar birkaç vardur. Pes vācib oldı bize daḥı ol dergāhuñ ḥizmetine irişmek ve

hem anuñ devleti birle devletlenmek. Pes yazdum men dahı vesîle ve tuhfey-icün ol hażret-i keyvân rif'ata bu muhtaşarı.”

Tuhfe-i Muradî'sini ve Kulunc Risalesi'ni Bursa'da yazdığından hayatının bir kısmını Bursa'da geçirdiği anlaşılmaktadır. Cevhernâme adlı eserinde ise dünyevî ve uhrevî ilimleri öğrendikten sonra tıp ilmiyle meşgul olduğunu ve değerli taşları tanıdığını ifade eder: “...çün ben fakîr, hakîr kim Muhammed bin Mahmûd Şirvânî'yem, ulûm-ı ilâhî ve ulûm-ı dünyâ tahsîlinden sonra Rûm memleketinde tetabbuba ve mesâ'ile hükmiye istihzârında meşgul idüm ve bu esnâda cevherlerün hâsiyyetlerine ve fâyidelerine ve eyülerine ve yatlularına ve hâlislerine ve zagallarına çok muttali olur idüm, zagalın hâlisinden seçer idüm” (Cevhernâme, Leipzig Kitaplığı K.231, v.Ib) Tuhfe-i Muradî mukaddemesinde II. Murad ile Çelebi Mehmed'e yakınlığından bahseden Şirvânî, Sultaniye adlı eserini Çelebi Mehmed'e ithaf etmiştir.

Eserlerinin bazılarını Arapça olarak yazması, eserlerinde Arapça tıp kitaplarından bahsetmesi Şirvânî'nin Arapçaya hakim olduğunu göstermektedir. Yakubiye ile Ravzatu'l-Itr'ı Arapça yazmış, Arapçadan Kitâbu't-Tabih adlı yemek tarifleriyle ilgili eserini çevirmiştir. Tercüme ettiği yemek kitabına çok sayıda yemek tarifini eklemesi kendisinin tıp yanında yemekler hakkında da bilgi sahibi olduğunu göstermektedir. (Argunşah, 1990: 485)

Şirvânî'nin bilinen on bir eserinin biri dini, diğerleri tıp, itriyat, mukavviyat, tedavide de kullanılmakta olan değerli taşlar ve eski tıbbımızın önemli bir kısmını oluşturan yemek tarifleri üzerinedir. (Bayat, 2003: 486-488)

Bütün eserlerinde ismini açıkça Muhammed b. Mahmûd Şirvânî olarak kaydettiği halde başka yazarlarla karıştırıldığından, yaşadığı dönem ve eserleri hakkında, çeşitli yayımlarda farklı bilgiler bulunmaktadır. (Bayat, 2003: 484)

Müellefin ismi daha sonra yazılan ve kendisinden bahseden birçok kaynakta farklı olarak geçmektedir. Müellefin ismini, Babinger “Mahmûd b. Mehmed b. Dilşâd”, Tıp Yazmaları Katalogu “Şükrullah Şirvânî, Muhammed b. Mahmûd b. Hacı” ve “Şirvânî, Muhammed b. Hacı”, Bursalı Mehmet Tahir “Mahmûd İbni Mehmed Dilşâd Şirvânî”, Ramazan Şeşen “Mahmûd b. Mahmûd b. Dilşâd”, İ. Hakkı Uzunçarşılı “Muhammed bin Mahmûd”, Şemseddin Sami “Şirvânî (Muhammed bin Mahmûd) olarak kaydetmişlerdir. (Argunşah, 1990: 483)

Şirvânî, Arapça yazdığı eserlerinde ismini dede adını da katarak Muhammed İbn Mahmûd İbn Hacı eş-Şirvânî olarak yazmıştır. (Bayat, 2004: 11)

İ. H. Uzunçarşılı, Anadolu Beylikleri isimli eserinin indeksinde iki yerde Şirvânî'nin "Menteşe âlimlerinden" olduğunu söyler. Kâtip Çelebi'nin Keşfü'z-Zünûn'dan itibaren araştırmacılar Şirvânî'nin Mentese Oğulları'ndan Muzaferüddin İlyas Bey (1402-1421) adına İlyâsiyye isimli bir tıp kitabı yazdığını ve bunu daha sonra aynı beyin isteğiyle Türkçeye çevirdiğini belirtirler. Yine Uzunçarşılı Anadolu Beylikleri isimli eserinde, Şirvânî'nin Mahmûd bin Mentese adına avcılığa dair Farsça'dan Türkçe'ye Bâznâme adıyla bir kitap çevirdiğini zikreder. Paul Wittek de Mentese Beyliği isimli eserinde Mentese sarayında İlyâsiyye isimli bir tıp kitabı yazıldığını ve beyin arzusu üzerine bu eserin Türkçeye tercüme edildiğini söyler. Fakat Türkiye kütüphanelerinde ve Avrupa kütüphanelerinin kataloglarında yapılan araştırmalar sonucunda bu iki kitaba rastlanamamıştır. (Argunşah, 1990: 484)

Babinger hiçbir kaynak göstermeden onun hekimliğinin yanında II. Murad tarafından mütercim olarak görevlendirildiğini belirtir. (Argunşah, 1990: 484)

Şirvânî, Tuhfe-i Murâdî'nin mukaddemesinde ise, II. Murâd'ın eskiden beri duâcısı, onun nimetiyle beslenmiş hizmetkârı olduğunu ve padişahın "in'âm ve ihsânından memnun kaldığını" söyler. Daha sonra Çelebi Mehmed'in kendisi üzerindeki haklarından bahseder. Şirvânî Tuhfe-i Murâdî'nin mukaddemesinde bu konularla ilgili olarak şunları söylemektedir:

"...Husûsâ ben dâ'î-i muhlis ki Muhammed bin Mahmûd-ı Şirvânî'yem... ihlâs-ıla el götürüp du'âsına meşgûl oluram ve Allah'dan 'ömrünün izdiyâdını ve devletinün devâmını isterem, zîrâ bu hüdâvendigârun eskiden mevrûs du'âcısıyam ve ni'metiyle beslenmiş hizmetkâriyam ve in'âmından ve ihsânından ol hadd-ile memnûn-ı minnetem ki eğer bedenümdegi her kılda bin ağız ola ve her ağızda bin dil ola ve her dil-ile bin yıl bu pâdişâh-ı cihân-mutâ'un ve merhûm vâlidî Sultân Muhammed'ün üzerümdegi eltâf-ı 'amîmelerinden söylesem 'öşr-i 'aşîrin söylememiş oluram..." (Argunşah, 1990: 485)

1.2.1. Muhammed bin Mahmûd-ı Şîrvânî'nin Eserleri

1.2.1.1. Türkçe Eserleri

İlyasiyye: Şîrvânî'nin Mentеше Beyi İlyas bin Mehmed bin Orhan [ö. 824/1421] adına Arapça yazdığı, bu nedenle İlyasiyye adını verdiği, sonra yine İlyas Bey'in isteğiyle Türkçeye çevirdiği tıpla ilgili eseridir.

Bugün elimizde nüshasının bulunmadığı eserin varlığını Keşfu'z-Zünûn'un Bulak (Kahire, I, s.115) ve Flügel'in (Leipzig, 1835-1858) neşirlerindeki (İstanbul baskısında yoktur), "Tıbba dair Muhammed bin Mahmûd eş-Şîrvânî'nin İlyâsiyye'si muhtasar olup, Sultan İlyas bin Muhammed bin Orhan adına [Arapça] te'lif etmiş, sonra onun emriyle [Türkçeye] tercüme etmiştir. Bir mukaddime ve on bâb üzere tertip edilmiş olup, ifadesi kötü, sözleri rakiktir." ifadesinden öğrenmekteyiz. Fuat Köprülü, eserin XIV. yüzyılın sonlarına yazıldığını söylemektedir, ancak Ali Haydar Bayat İlyas Bey'in Osmanlı tâbiyetine girmesinden önce, yani 1403-1414 yılları arasında yazılmış olması gerektiğini belirtmektedir (Bayat ve Okumuş, 2004: 14).

Cevhernâme: Tîgâşî'nin [ö. 651/1253] değerli taşlar konusundaki "Ezhâru'l-Efkâr fi Cevâhîrû'l-Ahcâr" adlı Arapça eserinin, gereksiz kısımlarını çıkarıp, yanlışlarını düzelterek, muteber kitaplardan yeni bilgiler ekleyerek yaptığı Türkçe çeviridir.

Cevherler hakkında bilgi sahibi olan Şîrvânî, eserin mukaddimesinde eseri yazma nedeni olarak Müslümanların kalpazanlar tarafından aldatılmasını engellemek olduğunu gösterir ve eseri 831/1427 senesinde Timurtaş Bey'in oğlu Umur Bey'in isteği üzerine tercüme ettiğini anlatır.

Her bölümünde bir cevherin yapısının, nerede bulunduğu, özelliklerinin, fayda ve değerinin anlatıldığı eser yirmi beş bapтан oluşmaktadır. Bap başlıkları sırasıyla şunlardır: 1. İnci, 2. Yakut, 3. Zümrüt, 4. Zeberced, 5. Balhaş, 6. Benefşe, 7. Becâdî, 8. Elmas, 9. Aynu'l-hirr, 10. Pâdzehir, 11. Pîrûze, 12. Akik, 13. Cez, 14. Mığnatis, 15. Senbâzec, 16. Dehne, 17. Lâcivert, 18. Mercân, 19. Şebe, 20. Cümşüt, 21. Hammâhan, 22. Yeşm, 23. Yasb, 24. Billûr, 25. Talk

Eserin bilinen tek nüshası, Leipzig Senato Kütüphanesi K. 23 I'de kayıtlı mecmuanın 1b-55b varakları arasında bulunmaktadır. (Argunşah, 1992) Cevhernâme üzerinde lisans tezi yapılmıştır.

Tuhfe-i Murâdî: Şirvânî'nin Tuhfe-i Murâdî isimli eseri, kıymetli taşlar, mukavviyyat ve itriyatla ilgilidir. Bir tıp kitabı olmamasına rağmen tıp tarihçilerinin birçoğu bu eseri Anadolu'da yazılan Türkçe ilk tıp kitapları arasında saymışlardır. H. 833 yılının 5 Şubat Cuma günü Bursa'da telif edilmiş olan Tuhfe-i Murâdî Osmanlı hükümdarı İkinci Murad'a sunulmuştur. Eser, Şirvânî'nin H. 831 (M. 1427) yılında yazdığı ve Timurtaş Bey'in oğlu Umur Bey'e takdim ettiği Cevher-nâme'nin genişletilmiş ve ilaveler yapılmış bir şeklidir. Tuhfe-i Murâdî, bir mukaddime ve otuz iki bapтан oluşmaktadır. Her bap kendi arasında çeşitli fasıllara ayrılmıştır. Eser, mukaddimesinde de belirtildiği gibi, Tîgâşî'nin Ezhâru'l-efkâr isimli eserinin düzeni örnek alınarak yazılmış olan Cevher-nâme'deki yirmi beş babın muhtevası genişletilmiş, örnekler çoğaltılmış ve yeni fasıllar ilave edilmiştir. Eser üzerinde Mustafa Argunşah'ın bir çalışması vardır (Argunşah, 1999).

Sultâniyye: Çalışmamızın konusu üzerinde daha önce, iki nüshadan hareketle bir yüksek lisans tezi yapılmıştır (Kurban, 1990).

Kitab-ı Tabih Tercümesi: Muhammed b. Hasan b. Muhammed el-Kerim el-Bağdadî'nin 623/1226'da derleyip kaleme aldığı Kitâbü't-Tabîh, 13. yüzyılın ilk yarısında Abbasi mutfağı konusunda önemli bilgiler içeren bir kaynaktır. Eser üzerinde Mustafa Argunşah ile Müjgan Çakır birlikte yaptıkları bir çalışma vardır (Argunşah ve Çakır, 2005).

Mürşid: Şirvânî'nin göz hastalıklarına dair yazdığı bir eserdir. Eser, 1438 yılında tamamlanmıştır. Üç kitabdan (bölümden) oluşmaktadır. I. kitab, 1 mukaddime, 6 bab ve 27 fasıl; II. kitab 17 bab, 110 fasıl; III. kitab 3 bab ve 18 fasıldır. Eserin bilinen iki nüshası vardır; Manisa nüshası ve Topkapı Sarayı nüshası. Ali Haydar Bayat ile Necdet Okumuş bu eser üzerinde birlikte çalışmışlardır (Bayat ve Okumuş, 2004).

1.2.1.2. Arapça Eserleri

Yakubiyye: Sağlık, yiyecek, içecek, giyecek, spor, ilaçlar gibi muhtelif konulardan bahseden bir eserdir.

Ravzatu'l-Itr: Eczacılıkla ilgili bir eserdir. İlaçlar, içecekler ve güzel kokuları anlatılır.

El faslu'l-aşiru fi marifeti'l-evzani ve'l mekayili min mürekkebat-ı ravzatu'l-itr: Ölçüler ile ölçü ve tartı aletlerinden bahseden beş yapraklık bir risaledir.

Risaletün mine'el-tıb fi beyâni mebtela bihi mine'l-kulunc (Kulunc Risalesi): Kulunc hastalığıyla ilgilidir.

Miftahu'n-necât lemâ yenfetihu bihi ebvâbu'l-birri ve's-seâdât: Kuran'ın anlamıyla ilgili bir eserdir.

1.2.1.3. Kendisine Atfedilen Eserler

Ali Haydar Bayat, Mürşid adlı çalışmasında *Kemâliyye, Murâd-nâme ve Târih-i İbn Kesir Tercümesi*'nin yanlışlıkla Şirvânî'ye atfedildiğini, yapılan ilmî çalışmalarla bu eserlerin ona ait olmadığını kesinleştirdiğini ve bu eserlerin müellifi olarak zikredilen Bedr-i Dilşad bin Muhammed bin Oruç Gazi bin Şaban, Mahmud bin Muhammed el-Mev'üd Bedr-i Dilşad'ın Muhammed bin Mahmûd-ı Şirvânî olduğunun zorlanarak ispatlanmaya çalışıldığını belirtmektedir. Şirvânî'ye atfedilen diğer eserler ise *Haridatü'l-Acaib ve Ceridetü'l-Garaib Tercümesi* ve *Baznâme Tercümesi*'dir (Bayat ve Okumuş, 2004: 33-36)

1.3. Eser Hakkında Genel Bilgiler

Şirvânî'nin koruyucu tıp hakkında yazdığı bir eserdir. Eserin yazılış tarihi kesin olarak bilinmemektedir; ancak eserin Çelebi Mehmed'e ithaf edilmiş olması eserin onun hüküm sürdüğü yıllar arasında, yani 1413-1421 yılları arasında yazılmış olduğunu düşündürmektedir.

Eser, bilim dünyasına ilk kez Sedat Kumbaracılar tarafından tanıtılmıştır. Kumbaracılar bu eseri 1949 yılında tanıtmasına rağmen tıp tarihçilerinin ilgisini çekmemiş, Osmanlı sahasında yazılmış tıp kitapları sıralanırken bu eserden

bahsedilmemiştir. Hatta Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki iki nüshası ilk defa, 1984 yılında tanıtılmıştır (Argunşah, 2005: 50-51).

“Pes bil kim iy hâfız-ı şihhat, men fakîr ü haķîr kim Muḥammed bin Maḥmūd-ı Şîrvânîyem. Yazdum tıbb ‘ilminden bu muhtaşar-ı müfidi kim kāfîdür tebdîr-i ebdân-ı şahîḥe ve vâfî cemî‘ a‘râzlarına. Ve hem müstemil-i laṭîf-i celîle ve muḥtevî-ārâ-yı cemîle kıldum ve anı ḥazret-i keyvân-rif‘at Anûşîrvân, ma‘dilet-i Süleymân-ı celâl, Yûsuf-ı cemâl, mâlikî‘r-riķâbı‘l-ümem, ḥalîfetü‘l-lâh-ı fı‘l-‘âlem, ḥâmî-yi bilâdu‘l-lâh, ḥâfız-ı ‘ibâdullâh-ı nâşîrü‘d-dünyâ, vâlideyn-i ğıyâşü‘l-İslâm ve‘l-müslümîn, melceyü‘l-efâzıl-ı fı‘l-‘âlemîn, sultân bin sultân, Muḥammed bin Bâyezîd bin Murâd Ḥan bin Orḥan e‘azza‘llâhu enşârahu vesîle ve tuḥfe getürdüm ve bu kitâbı yazdum bir muḥaddime ve on dört bâb üzerine, adını Sultânîyye ḳodum, tâ meger anuñ devleti birle bu kitâbumuz devletlene ve Müsülmânlar bunuñ-ıla menfa‘atlene, tâ pâdişâhumuza ve hem bize şevâb-ı uhrevî ḥâşıl ola.”

ifâdelerinden anlaşılacağı üzere, Şîrvânî bu eserini Çelebi Mehmed'e ithaf etmiştir.

Şîrvânî'nin diğeri eserleri gibi Sultânîyye de Türkçe açısından önemlidir. Zamanının Türkçesi kadar, yeme içme, giyim kuşam gibi konularda bilgi vermesi açısından dikkat çekicidir. XI. yüzyılda Kâşgarlı Mahmud'un yazdığı Divanu Lugati't-Türk'ten sonra Türkçe yazılmış eserlerde yiyecek ve içeceklerle ilgili en geniş bilgiler Sultaniye'de bulunmaktadır. (Argunşah, 2005: 50)

1.3.1. Sultânîyye'nin Nüshaları

Eserin bilinen altı nüshası vardır. Bunlar Süleymaniye Kütüphanesi'nde Serez 2756'da, Bosna-Hersek Gazi Hüsrev Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Bölümü R1585/1'de, Kitab-ı Güzide-i İlm-i Tıbb adıyla kayıtlı olarak British Library Oriental and India Office Collection 15049'da, Köprülü Yazma Eserler Kütüphanesi Hafız Ahmed Paşa Koleksiyonu 34 Ha 184/2'de, Süleymaniye Kütüphanesi Şehit Ali Paşa Koleksiyonu 2074/1'de ve Manisa İl Halk Kütüphanesi Eski Eserler Bölümü 1848/4'dedir.

Eser üzerinde daha önce Ferhat Kurban eserin iki nüshası üzerinde yüksek lisans tezi olarak bir çalışma yapmıştır (Kurban, 1990). Bu nüshalar, Süleymaniye Kütüphanesi'nde Serez Bölümü 2756'da yer alan nüsha ile Süleymaniye Kütüphanesi Şehit Ali Paşa Koleksiyonu 2074/1 46'da bulunan nüshadır.

Sultâniyye'nin nüshalarının hepsinde eksikler bulunmakta ve nüshalar birbirlerinden farklılıklar arz etmektedir. Bu çalışmada Serez nüshası, hacmi ve satır numaraları bakımından örnek alınmış ve diğer nüshalardan da yararlanılarak aslına en yakın nüsha meydana getirilmeye çalışılmıştır.

Süleymaniye Kütüphanesi'nde Serez Bölümü 2756'da yer alan nüshaya S rumuzu verilmiştir. Nüsha 11 satırlık (86b'de satır sayısı 10'dur.) 88 varaktan oluşmaktadır. Nüshanın ölçüleri 214×150 (120×90) mm.'dir. 1^b-88^a yaprakları arasında bulunan eser, harekeli nesih yazı türüyle yazılmıştır, mukavva cilt içindedir. Eserin başlığı, "Hazā Kitāb-ı Sultāniyye"dir. Müellifin adı eserde "Muhammed bin Şirvānî" olarak geçmektedir. Eserin sonunda bulunan kayıttan eserin istinsahının 1512 yılında Siroz'da (Serez) Mehmet Beğ bin Ahmed Paşa Camii tarafında tamamlandığı anlaşılmaktadır.

"Tahriren fi evāil şafer, sene 918
fi şehir-i Sirūz, temmet,
bi-maḡām-ı cāmi' Muḡammed beg
İbni Aḡmed Pāşā"

Eserin sonunda ayrıca mesnevi tarzında, aruzun remel bahrinin "fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün" kalıbıyla yazılmış, "Gördi vü bildi cihānuñ ḡālını / Aña göre işledi a'mālını" ile başlayıp "Tanḡrı rahmet eyleye ol cānı çün / Kim du'ā iḡsān ide yazan içün" beytiyle biten 28 beyitten oluşan bir nasihatnâme bulunmaktadır.

Metin siyah mürekkep ile yazılmıştır. Bab ve fasıl başlıkları, şarap ve ilaç isimleri, şahıs isimleri ve vurgulanan yerler ise kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Eser, harekeli bir metindir, ancak 67^a sayfasından itibaren harekeler düzensizleşmekte ve sonraki sayfalarda hareke kullanımı azalmaktadır. Bazı kelime ve cümleler tamamen harekesizdir.

Bosna-Hersek Gazi Hüsrev Kütüphanesi Türkçe Yazmalar R1585/1'de bulunan nüshaya çalışmada **B** rumuzu verilmiştir. İstinsah tarihi ve müstensihi bilinmemektedir. Nestalik yazıyla yazılan eser 1^b-43^a arasında, 13 satırlık 42 varaktır. Eser, siyah mürekkeple yazılmıştır. 13. varağa kadar başlıklarda kırmızı mürekkep kullanılırken, sonraki varaklarda koyu siyah mürekkep kullanılmış ve yazı karakteri büyütülmüştür. Eser, harekeli bir metindir. Esere, besmele ile başlanmış, bir başlık kullanılmamıştır.

İngiltere'de British Library Oriental and India Office Collection bölümünde 15049'da Kitab-ı Güzide-i İlm-i Tıbb adıyla kayıtlı bulunan nüsha (**İ**), elimizdeki en eski tarihli nüshadır. İstinsah tarihi 1434'tür. Eserin müstensihi ise bilinmemektedir. Varak numaraları bilinmeyen eser harekeli nesih ile yazılmış, 15 satırlık 80 sayfadan oluşmaktadır. Eserden ilk olarak Zafer Önler söz etmiştir (Önler 1998). Sultâniyye nüshasıyla benzerliğine değinen kişi ise Paki Küçüker'dir (Küçüker 2010). Müellifin adı "Muhammed bin Mahmûd Şirvânî" olarak geçmektedir. Eserin adı ise diğer nüshalardan farklıdır: "Çânûn urdum, tercümedür." Arapça başlıklar ve diğer nüshalarda bulunmayan bu ibare eserin tercüme olduğunu düşündürmektedir.

Köprülü Yazma Eserler Kütüphanesi Hafız Ahmed Paşa Koleksiyonu 34 Ha 184/2'de bulunan nüshanın (**H**) istinsah tarihi ve müstensihi bilinmemektedir. Arap-Nesih yazıyla yazılan eser, 83^b-115^a varakları arasında 15 satırlık 32 varaktan oluşmaktadır. 207×140 (140×93) mm. ölçülerine sahiptir. Harekeli bir metindir, ancak kelime bütününde hareke kullanılmamıştır. Siyah mürekkeple yazılmış; bab ve fasıl başlıkları, ilaç adları... vb. kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Eserin başında kırmızı kalemle Sultaniyye yazmaktadır.

Süleymaniye Kütüphanesi Şehit Ali Paşa Koleksiyonu 2074/1 46'da bulunan nüsha (**A**) nesih yazıyla yazılmıştır. 1^b-46^a varakları arasında 13 satırlık 46 varaktan oluşmaktadır. Kitabın ve müellifin adı 1^b'de "Hazâ Kitâbu Sultâniyye Rûviye 'an Muhammed bin Mahmûd-ı Şirvânî" olarak kayıtlıdır. Nüshanın ölçüleri 203×140 (142×93) mm.'dir. Eser, şeklinde bir başlıkla başlamaktadır. Nüshanın son sayfası olan 46^a'da

“Çok yemek her rencin evidir ve sakınmak dükeli sağlığın başıdır.” hadisi yer almaktadır. Eser siyah mürekkeple yazılmıştır. Bab ve fasıl başlıkları, ilaç adları, özel isimler... vb. kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Eser harekesizdir, ancak sadece Arapça başlıklarda hareke kullanılmıştır. Eserde koptuğu anlaşılan eksik varaklar bulunmaktadır.

Manisa İl Halk Kütüphanesi Eski Eserler Bölümü 1848/4'te bulunan nüsha **(M)** Letâif-i Halîle veya Letâif-i Celîle olarak gösterilmektedir. Nüshanın istinsah tarihi ve müstensihi bilinmemektedir. Harekesiz sülüs yazı türüyle 115^a-146^b varakları arasında 15 ve 18 satırlar arasında değişmekle birlikte çoğunlukla 19 satırlık 31 varaktan oluşmaktadır. 205×115 (148×95) mm. ölçülerindedir.

Eserde 3, 10 ve 11. bablar eksiktir. Bazı bab ve fasıl numaraları da karıştırılmıştır. 2, 12 ve 13. babların başlıkları fasıl olarak gösterilmiştir.

Mukaddemesi, “Emmâ ba'd bil imdi hafız-ı sıhhât ben fakir hakîr kim Muhammed bin Mahmûd-ı Şirvânîyem tabîb ilminden bu muhtasar müfidliğin kâfidir tedbîr-i ebdân-ı sahîha ve vâfidür cemi' emrazlarına müşt Emil letâtif-i halîle ve ârâ-yı cemîle ve bu mukaddime on dört bâb üzre mebnîdür tâ ki müselmânlar bu kitâb-ı birle menfaatlar hâsıl ola (116^b)” diye başlamaktadır.

137^b'den itibaren diğer nüshalarda bulunmayan Mücerrebât başlıklı birçok hastalığın tedavisinde kullanılan müfred ve mürekkeb ilaç terkiplerine yer verilmektedir. Calinus, Eflâtun, Bukrat, Muhammed bin Zekeriyâ ve Akşemseddîn'den aktarmalara bazı bölümlerde rastlanılmaktadır. Bu bölümlerde hastalara okunması halinde hastalığın iyileşeceğine inanılan Arapça dualar yer almaktadır.

1.3.2. Sultâniyye'nin Konusu

Eserin ilk varağında Şirvanî, eserini yılın belli zamanlarında ne yemek, ne giymek ve ne yapmak olduğunu anlatmak için yazdığını belirtir ve adını Sultaniyye koyduğunu söyler ve eserini Çelebi Mehmed'e ithaf ettiğini ifade eder. Humoral patoloji denilen dört unsur anlayışı içinde döllemeden bahseder. Döllelmeyi hararet ve rutubet ilişkisi olarak belirtir.

“... ve bu didigümüz müyesser olmaz. İllâ ana kim bile, her vaktde ve faslda ne itmek gerek ve ne geymek gerek ve ne yimek gerek ve ne vaktde hammâma girmek gerek ve ne vaktde ot içmek gerek ve ne vaktde cimâ’ itmek gerek, pes vâcib oldı, kim biz dahı bu kitâbda cemî’ini yâd idevüz ki tâ bu kitâba mütâla’a kılanlar bizi hayr-ıla ana.”

Şirvânî, döllemeyi erkek menisindeki hararetin sağladığını ve anne karnındaki bebeğin sağlıklı gelişiminin de annenin hareret ve rutubeti dengeleyen yiyecekler yemesinin koruduğunu ifade eder. Sağlıklı yaşamak için kişinin mizacına uygun hareret ve rutubet dengesini sağlayacak şekilde neler yapması gerektiğini eser boyunca anlatır.

1.3.3. Konularına Göre Sultâniyye’nin Bölümleri

Eser on dört babdan (bölümden) oluşmaktadır:

1. Yiyecekler için öneriler (6 fasıl)
2. Faydalı ve zararlı sular (2 fasıl)
3. Hararetin fayda ve zararları (3 fasıl)
4. Göz sağlığı
5. Kulak sağlığı
6. Uykunun bedene etkisi
7. Kusmanın fayda ve zararları
8. İshal ve kabızlığın fayda ve zararları (2 fasıl)
9. Hamamın fayda ve zararları (4 fasıl)
10. Cinsel ilişki için öneriler (2 fasıl)
11. Cinsel gücü arttırıcılar (4 fasıl)
12. Mevsimlere göre yiyecek ve giyecekler (4 fasıl)
13. Yiyeceklerin tabiatları (23 fasıl)
14. Müshil şaraplar ve hukneler (9 fasıl)

Altı fasla ayrılan birinci bölümde yiyecekler işlenmiştir. Eski tıp anlayışına göre yiyecek ve içeceklerde de dört unsur bulunmaktadır. Bu nedenle yazar eserinde yiyecekler konusuna önem vermiştir. Bir hekim olarak yiyecek ve içeceklerin insan sağlığıyla ilişkisini anlatmıştır. Birinci fasılda çalışmayanların, ikinci fasılda bedeniyle çalışan kişilerin ne yiyecekleri anlatılır. Üçüncü fasılda kişilerin mizaçlarına göre ne yemeleri gerektiği belirtilir. Dördüncü fasılda yemeklerin yenme sırası, hangi yiyeceklerin hangilerinden iyi olduğu anlatılmaktadır. Beşinci fasılda

yemeklerin ne zaman yenmeleri gerektiğine yer verilmektedir. Altıncı fasılda ise sağlığı korumak için hangi yiyeceklerden sakınmak gerektiği ve onların zararlarından kurtulmanın yolları anlatılmaktadır.

Eserin iki fasıldan oluşan ikinci bölümünde su çeşitleri ve bu suların iyileri ile kötülere anlatılmaktadır. Bölümün birinci faslında hangi suların iyi, hangilerinin kötü olduğu; ikinci faslında ise suyu ne zaman ve nasıl içmek gerektiği konuları üzerinde durulmaktadır.

Kitabın üçüncü bölümünde bölüm üç fasıla ayrılarak hareketin ve sakinliğin yararları ve zararları anlatılmaktadır. Eserin dördüncü bölümünde gözün, beşinci bölümünde ise kulak sağlığının nasıl korunacağı hakkında bilgiler yer almaktadır.

İki fasıldan oluşan altıncı bölümde uykunun işlevi, uykunun yararları ve zararları, uykusuzluğun zararlarına yer verilmektedir. Yedinci bölümde kusmanın faydaları ve zararları anlatılmaktadır. Sekizinci bölümde, iki fasıl halinde kabızlığın ve ishalin yararları ve zararları üzerinde durulmaktadır.

Hamamın yararlarının ve zararlarının anlatıldığı dokuzuncu bölümün birinci faslında hamamın iyisi ve kötüsü, ikinci faslında hamam halleri, üçüncü faslında hamama girmenin faydaları, dördüncü faslında ise hamama nasıl girip çıkmak ve hamamda nasıl oturmak gerektiği anlatılmaktadır.

Onuncu ve on birinci bölümlerin konusunu cinsellik oluşturmaktadır. İki fasıldan oluşan onuncu bölümde cinsel ilişkinin yararları ve zararları, iyisi ve kötüsü hakkında bilgilere, on birinci bölümün dört faslında da cinsel gücü arttırıcılara yer verilmektedir.

Eserin on ikinci bölümünde sağlığı korumak için dört mevsimde ne yemek, ne giymek ve ne içmek gerektiği anlatılır.

Sultâniye'nin 13. ve 14. bölümleri yiyecek ve içeceklerle ilgilidir. 13. bölümde yiyeceklerin tabiatları anlatılır. İnsan vücudunda bulunan dört unsurun yiyeceklerde de bulunduğu ve sağlığı korumak için yiyeceklerin de bu özelliklerine uygun olarak yenilerek vücuttaki dengenin korunması gerektiğine inanıldığı için yiyecekler bu özelliklerine göre fasıllarda anlatılır. Ekmeklerin ve etlerin özellikleri verilir.

Kitabın son bölümünde ise şerbetlerin pişirilmesi ve faydaları anlatılmakta ve pek çok şerbet, macun, hoşaf, gülbeşeker, ilaç tarifi yapılarak bunların her birinin faydalarına yer verilmektedir.

SULTÂNİYYE

İçindekiler*

1. Bu bābda me'kūlātuñ tedbīrin beyān ider ve bu altı faşl üzerinedür. (4b/7)
 - 1.1. Bu faşılta beyān ider aşhāb-ı tena'um ve aşhāb-ı rāḥat ve demevī mīzāclu ve mu'tedil mizāclu ve merṭūb mizāclu kişileruñ yicegin. (4b/9)
 - 1.2. Bu faşılta beyān ider iş işleyen ve ta'ab gören ve peyklik iden ve ḥammāllık iden kişileruñ yiyecegin. (5b/9)
 - 1.3. Bu faşılta dürlü dürlü mizāclaruñ ḥālın ve yimegin beyān ider. (6b/2)
 - 1.4. Bu faşıl anı bildürür kim ḳanḳı ta'āmı evvel yimek ve ḳanḳısın şoñra ve ḳanḳısın bile yimek gerek ve hem ḳanḳısınuñ yimegi yigdür ḳanḳısından. (8a/9)
 - 1.5. Bu faşılta beyān olunur kim her dürlü ta'āmı ne vaḳtıda yimek gerek. (9b/2)
 - 1.6. Bu faşıl ol nesnelere bildürür kim ḥāfız-ı şıḥḥata vācibdür andan ictināb itmek. (10b/11)
2. Bu bābda şuları bildürür ve eyüsin yatlusın secer ve bu iki faşıl üzerinedür. (12a/3)
 - 2.1. Bu faşıl beyān ider ki ḳanḳısı ḳanḳısından yigdür ve ḳanḳısı ḳanḳısından yatlıdur. (12a/4)
 - 2.2. Bu faşıl beyān ider kim şuyı nice icmek gerek ve ne vaḳtıda icmek gerek. (13a/2)
3. Bu bābda ḥareketuñ ve sükūnuñ nef'ın ve mażarratın bildürür ve bu bābda üç faşıl vardır. (14a/1)
 - 3.1. Bu faşılta bedenüñ ḥarekete muḥtāc olduḡın bildürür. (14a/3)
 - 3.2. Bu faşılta ḥareketuñ menfa'atlerin bildürür. (14b/5)
 - 3.3. Bu faşılta anı bildürür kim her bir 'uzvuñ bir dürlü ḥareketi vardır ki aña maḥşūşdur ve hem anuñla fāyidelenür. (15a/2)
4. Bu bābda beyān olunur kim ḥāfız-ı şıḥḥat-ı çeşm gözin nicesi yahşı şaklaya ve hem nūrın nicesi ri'āyet ide. (16a/6)

* İçindekiler (fihrist) kısmı metnin aslında bulunmamaktadır ve tarafımızdan hazırlandı. Bunun için önce on dört bab numaralandırıldı, sonrasında bablara ait fasıllar bablarının numaralarına göre kendi aralarında numaralandırıldı. Bab ve fasılların adlarından sonra parantez içinde metindeki başlangıç yerleri varak ve satır numarası verilerek belirtildi. Varak numarasından sonra “/” eğik çizgi işareti konuldu, sonrasında da satır numarası verildi. Dipnotlarda ise diğere nüshalardaki durumları belirtildi.

5. Bu bābda kulağın işitmekliğinin ve nice şaklamağının beyānıdır. (17a/3)
6. Bu bābda beyānıdır kim uyku bedene ne dürlü ‘amelıdır. (17b/3)
- 6.1. Bu faşılta uyğunun kankı nev’i eyü ve kankı nev’i yatlıdır anı beyānıdır. (18a/1)
- 6.2. Bu faşılta uyumamağın hālin beyānıdır. (18b/11)
7. Bu bābda kuşmağın ahvālin beyānıdır ve bu iki faşıl üzerinedür. (19a/10)
- 7.1. Bu faşılta kusmağın fāyidesin ve zararın beyānıdır. (19b/1)
8. Bu bābda kabz itmegün ve ic yürütmegün fāyidesin ve mazarratın beyānıdır ve bu bāb iki faşıl üzredür. (20b/6)
- 8.1. Bu faşılta ot içmegün ve hem için mu‘tedil yürütmegün menfa‘atın bildürür. (20b/8)
- 8.2. Bu faşılta iç dutmağın fāyidesin ve ziyānın beyānıdır. (22a/4)
9. Bu bābda hammāmuñ menāfi‘in ve mazarrın bildürür ve hem eyüsin ve yatlusın beyānıdır ve bunda dört faşıl vardır. (22b/1)
- 9.1. Bu faşılta hammāmuñ eyüsin ve yatlusın beyānıdır. (22b/2)
- 9.2. Bu faşılta hammām halvetlerinin tabi‘atın beyānıdır. (22b/9)
- 9.3. Bu faşılta hammāma girmegün fāydaların beyānıdır. (23a/7)
- 9.4. Bu faşılta beyānıdır kim hammāmda ne tārīkıla ‘amel itmek gerek ve hem ne resme girüp çıkmak gerek ve hem ne resme oturmak gerek. (24a/5)
- [Bu faşılta beyānıdır gusl itmenün menāfi‘in.] (25b/6)¹
10. Bu bābda cimā‘uñ tedbīrin beyānıdır ve bu iki faşıldır (26a/3)
- 10.1. Bu faşılta cimā‘uñ menāfi‘in ve mazarrın ve hem eyüsin ve yatlusın beyānıdır. (26a/5)
- 10.2. Bu faşıl beyānıdır cimā‘uñ kankısı eyü ve kankısı yatlıdır. (27b/7)
11. Bu bābda cimā‘uñ muḳavviyātın bildürür ve bu dört faşıl üzerinedür (28b/4)
- 11.1. Bu faşılta beyānıdır ol nesnelere kim anı işitmegile ve görmek ile cimā‘a kuvvet virür. (28b/6)
- 11.2. Bu faşılta beyānıdır ol nesnelere ki cimā‘a kuvvet virür, yimeklerin ve içmeklerin. (29a/2)
- 11.3. Bu faşılta ol yağları bildürür kim cimā‘a kuvvet virür. (30a/2)
- 11.4. Bu faşılta beyānıdır ol nesnelere kim cimā‘a lezzet virürler. (30b/2)
12. Bu bābda dört faşılın beyānıdır ve bu dört faşıl üzerinedür (31a/7)
- 12.1. Bu faşılta beyānıdır kim yaz tedbīrin. (31a/8)
- 12.2. Bu faşıl beyānıdır kim yayda nitmek gerek. (31b/6)

¹ [Bu faşılta beyānıdır gusl itmenün menāfi‘in.]: H, S’de faşıl.

- 12.3. Bu faşılta beyân ider kim güzde ne dürlü tedbîr itmek gerek. (32a/7)
- 12.4. Bu faşıl kışuñ tedbîrlerin beyân ider. (33a/1)
13. Bu bâbda ekşer yimeklerüñ tabî‘atın bildürür ve bu yigirmi üç faşıldur. (33a/11)
- 13.1. Bu faşılta mülattıf ğızâları beyân ider ve ol üç nev‘dür. (33b/2)
- 13.2. Bu faşılta ğalîz ta‘âmları beyân ider. (34b/8)
- 13.3. Bu faşılta ol ta‘âmları beyân ider kim mu‘tedildür leţâfetde ve ğalîzetde. (35a/5-6)
- 13.4. Bu faşılta hârr u raţb ğıdâlarıñ hâlin beyân ider. (36b/6)
- 13.5. Bu faşılta hârr yâbis yimeklere beyân ider. (37b/2)
- 13.6. Bu faşılta beyân ider ol nesnelere kim mu‘tedildür, bu iki faşıl arasında. (38a/6)
- 13.7. Bu faşılta bârid raţb ğıdâları beyân ider. (38b/7)
- 13.8. Bu faşılta bârid yâbis ğıdâları beyân ider. (39a/10)
- 13.9. Bu faşılta beyân ider ol nesnelere kim mu‘tedildür bu iki faşılta. (40a/1)
14. Bu bâbda müşhil şarâblarıñ ve habblarıñ ve huşnelereñ hâlin beyân ider. Bu toköz faşıl üzredür. (40a/4)
- 14.1. Bu faşılta şerbetlereñ bişmekligin beyân ider. (40a/6)
- Cüllâb (40a/6)
- Cüllâb ki harâreti giderür ve şafrâyı kal‘ ider (41a/1)
- Şan‘at-ı Nîlüfer-Şarâb (41a/4)
- Gül Şarâbı (41a/8)
- Nâr Şarâbı (41b/5)
- Alma Şarâbı (41b/11)
- Ayvâ Şarâbı (42a/6)
- Lîmon Şarâbı (42a/11)
- Emrüd Şarâbı (42b/5)
- Şarâb-ı Humârîn (42b/9)
- 14.2. Bu faşılta sigengübîn bişürmegi ve hem fâydasın dağı beyân ider. (43a/6)
- Sigengübîn Sâde-yi Şekeri (43a/6)
- Sigengübîn ‘Aseli (43b/4)
- Sigengübîn Bezüdî (43b/7)
- 14.3. Bu faşılta ishâl ideni ve ishâl itmeyeni beyân ider. (44a/10)
- Habb-ı Ayâric (44a/10)
- Habb-ı Şînî (44b/6)
- Habb-ı Sürincân (45a/3)

Ḥabb-ı Kūḫıyā (45a/8)

Ḥabb-ı Zeheb (45b/2)

Ḥabb ki ağız buḫārın ve ḳoḳusın giderür. (45b/8)

Öksürük ḥabbınıñ Şan‘atı (46a/2)

Öksürük Ḥabbı: Ḳaçan kim yubūsetden ola. (46a/7)

Nev‘ Diger Öksürük Ḳaçan kim muḥkem ruṭūbetden ola. (46a/8)

Öksürük ḥabb: Ḳaçan kim şovukdan ola. (46a/10)

Ḥabb kim içi bağlaya ve andan ḳan ve balğam gelmegin men‘ ide. (46b/2)

14.4. Bu faşıl da ḥuḳnenüñ şan‘atın ve menfa‘atın beyān ider. (46b/7)

Ḥuḳne (46b/8)

Ḥuḳne kim müfıddür ṭabı‘atı yumışadur ve ısıtmalulara çok aşşısı vardur.
(47a/5)

Ḥuḳne kim nāfi‘dür bağarsuḳdan bögrüğe ve ḳaşuğa ve cimā‘ı ḳavı ider.
(47b/3)

Ḥuḳne kim nāfi‘dür ol ḳuluncdan kim māddesi balğam ve gālız yildür.
(47b/9)

14.5. Faşıl ṭabāyığlar bildürür. (48a/6)

Faşıl ḳan gālīb olmaḳ (48b/3)

Şafrā gālīb olmaḳ (48b/11)

Balğam gālīb olmaḳ (49a/5)

Sevdā gālīb olmaḳ (49a/10)

14.6. Faşıl, nabz tedbırin ve ‘alāmetlerin bildürür. (49b/6)

14.7. Faşıl ḳarūre bilmek bildürür. (50b/8)

Faşıl vebā olduğından şoñra müşhil içmek yoḳdur. (51b/6)

Müferriḥ Mu‘tedil (52a/10)

Müferriḥ Bārid (52b/8)

Şıfat-ı Filūniyā (53a/2)

Cevāriş Mülükı (53b/1)

Cevāriş ki cimā‘a ḳuvvet virür ve bögrege suḫūnet virür. (54a/4)

Cevāriş-i Maşṭakı (54a/9)

Cevāriş-i Baladur (54b/4)

Cevāriş ki ḫıfzı arturur. (54b/11)

Cevāriş kim bedeni semirdür. (55a/4)

Ma‘cūn-ı Necaḥ (55a/9)

Ma‘cūn-ı Cālinūs (55b/2)

Ma‘cūn-ı ‘Aḳreb (55b/9)

Ma'cün-1 Felâsefe (56a/3)
Ma'cün-1 Râhat (56b/3)
Ma'cün-1 Ekir (56b/7)
Ma'cün ki ağuları def' ider... (56b/8)
Ma'cün-1 İtırıfl (57a/1)
14.8. Bu faşılta şakalı ve başı boyamağı beyân ider. (57a/8)
Hizâb (57a/8)
Hizâb-1 Aher (57b/2)
Şıfat-1 Düheni (57b/2)
14.9. Devâi ki diş diblerin berkidür...(58a/1)
Devâ-yı Aher (58a/4)
Devâi kim çal' ider asnâni âsânlığıla...(58a/6)
Devâi kim diş ağardur... (58/10)
'Îlâc-1 Bevâsir-i Sevdâvî (58b/2)
Şarâb-1 İnciyâr (58b/9)
Ter Terkîbi (59a/6)
Hōşâb (59a/10)
Ekşi Hōşâb (59b/7)
Hōşâb-1 mübârek (60a/4)
Gül-bâ-şeker (60b/2)
Gül ki balıla terbiyyet ola... (60b/9)
Benefşe Murabbâsı (61a/5)
Çoz Murabbâsı (61a/9)
Lu'ûk-1 Hâşhâş (61a/10)
Lu'ûku'l-Halbe (62a/6)
Lu'ûku'l-Hıyâr-şenber (62a/11)
Lu'ûk-1 Balgam (62b/7)
Lu'ûk ki öksürüğe fâйда ider. (62b/10)
Lu'ûk ki çadîm öksürüğe... (63a/10)
Lu'ûk ki safrâyı, balgamı, sevdâyı ishâl ider. (63b/3)
Şarâb-1 Sigengübîn Bezûrî (64a/3)
Şarâb-1 Sirkengübîn Sâde (64a/10)
Gül Şarâb Tâze (64b/10)
Şarâbü'l-Verdü'l-Mükerrer (65a/9)
Şarâb-1 Nîlüfer (65b/9)
Şarâb-1 Siñürlüce (66a/8)

Şarābü'l-'Unnāb (66b/2)
Şarāb-1 Temür-hindī (66b/8)
Şarāb-1 Demür Dikeni (67a/4)
Şarāb-1 Helyūn (67a/9)
Şarāb-1 Şāhtere (67b/5)
Şarāb-1 Şāhtere-i Müdebber (67/8)
Şarābü'l-Lisānü's-Sevr (68a/9)
Şarābü'l-Uşūl (68b/7)
İtrıfıl-i Şagīr (69a/4)
Ber-şa'īsā (69b/4)
Nūş-1 Dāru (70b/5)
Ma'cūn-1 Felāsife (71a/7)
Ma'cūn-1 Nān-h'āh (71b/7)
Ma'cūn-1 Misk (71b/10)
Ma'cūn-1 Kemmūn (72a/8)
Ma'cūnü'n-Neḥāc (72b/4)
Ma'cūnü's-Sūrincān (72b/11)
Ma'cūn-1 Müshil (73a/9)
Ma'cūn-1 Namāzbur (73b/2)
Ma'cūn-1 Toḥumlar (73b/8)
Cevāriş-i Koz (74a/8)
Cevāriş-i Sumāk (74b/5)
Cevāriş-i Uskūf (74b/8)
Cevāriş-i Büber (75a/6)
Tiryāk-i Erba'a (75b/2)
Tiryākü't-Tīnū'l-Muḥteremü'r-Rūmī (75b/8)
Tiryākü't-Tīn (76a/2)
Ḥabb-1 Zeheb (76a/8)
Ḥabb-1 Ayāric (76b/3)
Ḥabb-1 Cālinūs (76b/8)
Ḥabbü's-Şabr (77a/5)
Ḥabbü'l-Kūkiyā (77a/10)
Ḥabbü's-Şebyār (77b/4)
Ḥabbü's-Şebyār-1 Aḥer (77b/7)
Ḥabbü'l-Müntin (77b/10)
Ḥabbü's-Sekbīnec (78a/5)

Ḥabb-ı Namāzbur (78a/6)
Ḥabb-ı İshāl (78b/5)
Ḥabb-ı İshālî şafrāyı için ve balgam için. (78b/7)
Ḥabbü'l-Muql (78b/9)
Ḥabb-ı Öksürük (79a/3)
Bu ḥabb-ı ağızda tuta ḥalāt-ı galīzīyi çıkar. (79a/8)
Bu ḥabbı vireler şol vakt ki... (79a/10)
Bu ḥabb ağız kokusun ḥōş eyler. (79b/3)
Bu ḥabb ma'deyi çirkin kōkudan arıdur ve ağız kokusun gökçek eyler. (79b/6)
Ḥabb ki dil altında koya ḥamir rāyihāsın ağız kokusun giderür. (79b/10)
Bu ḥabb cimā'a lezzet virür. (80a/3)
Ayāric-i Faykara Terkibi (80a/4)
Ayāric-i Levgāzīyā (80b/4)
Sufūf-ı Sināmekī (81b/4)
Sufūf-ı Zūr (81b/9)
Sufūf-ı Bellūt (82a/4)
Sufūf ki sidügi tutar... (82a/7)
Perverde-i Ağac Kavunu ve Līmūn ve mürekkeb (82a/10)
Perverde-i Kızılıcuk (82b/5)
Terkib-i Şarāb-ı Ḥummās (82b/10)
Berā-yı Devā-yı İshāl (83a/5)
Devā-yı Diger (83a/9)
Şarāb-ı Ḥaşhāş (83a/11)
Devā-yı Isıtma (83b/3)
Ma'cūn-ı Müferriḥ-i Muḫavvī (83b/7)
Ma'cūn-ı Muştafā Beg Müshili (84b/6)
Diş eti ağrısı (84b/9)
Göz ağrısı-çün (84b/11)
Terkib cimā'a kuvvet virür. (85a/5)
Terkib-i Muḫallebī (85b/8)
Faşl vebā olduğundan şoñra... (86a/3)
Şiir (86b/8)

1. Yazılış (İmlâ) Özellikleri

Sultâniyye XV. yüzyılın başlarında okunaklı ve harekeli bir yazıyla yazılmış, nüshalarında Uygur ve Arap imlâsının özelliklerini bir arada bulunduran bir eserdir. Eserdeki bazı kelimelerde p harfi ب ile ve ç harfi ج ile, bazı ekler de gövdeden ayrı olarak yazılmıştır.

1. 1. Kelime köklerinde ünlülerin yazılışı

1. 1. 1. /a/ Ünlüsünün yazılışı

Ön seste

Ön seste /a/ ünlüsünü göstermek için üstünlü elif (ا) ve medli elif (آ) kullanılmıştır.

a) Üstünlü elif (ا) ile yazılışı

ac اَج (48a/11), acımaқdur اَجْمَعْدُر (49a/01), acıқ- اَجْدَغِي (19a/04), aclıқ اَجْلِق (19a/02), ad اَدِنِي (02a/11), ağac اَعَج (05b/07), ağart- اَعْرُدُر (58a/10), ağır اَعْر (06b/05), ağırlıқ اَعْرَلِغْنِي (19b/02), ağız اَعْر (57b/11), ağla- اَعْلَمَقْن (16a/11), ağırmak اَعْرَمَق (26b/10), aқ اَق (05a/04), aқ- اَقَه (12b/02), aқlıқ اَقْلِغَه (51b/04), al- اَل (40b/08), aldur- اَلْرَمَق (25a/11), alma اَلْمَه (39b/07), altı اَلْت (04b/07), altun اَلْتُون (17a/07), aña اَنَا (01b/05), ancılayın اَنْجَلَيْن (02b/04), andan اَنْدُن (03a/01), anuñ اَنْدُنْك (01b/06), aralıқda اَرَالِقْدَه (15b/09), ardınca اَرْدِنْجَه (25a/02), arı اَرِي (22b/07), arka اَرَقَه (71a/10), arpa اَرْبَه (38b/09), artuқ اَرْتُق (04a/04), aruқ اَرُق (11b/04), aşıl اَصْلِدُر (40a/07), aşşı اَصْسِي (23a/05), aşğa اَشْعَادُن (15a/06), aşıru اَشْرُو (64a/04), at اَت (15a/11), at- اَتَه (81b/07), avuc اَوُج (47a/01), avucla- اَوُجْلُونُب (85b/10), ay اَي (53a/10), ayak اَيَق (11a/04), aydın اَيْرُق (22b/06), ayır- اَيْر (41b/09), aylıқ اَيْلِق (05a/07), ayru اَيْرُو (16b/09), ayruқ اَيْرُق

(66a/02), az اَزْ (05a/02), az- اَزْ (48a/09), azluk اَزْلُكْ (50a/07), azrak اَزْرَقْ (31a/11).

b) Medli elif (َ) ile yazılışı

ac اَجْ (51a/04), acı اَجَى (46a/11), ad (02a/11), adım اَدْمْ (50b/09), al آل (02a/01), avuç اَوْجْ (47a/09)

İç seste

İç sesteki /a/ ünlüsünü göstermek için üstün, üstünlü elif, üstün ve çekmeli elif kullanılmıştır.

a) Üstün ile (ُ) yazılışı

acımağ اَجْمَعُ (49a/01), ağac اَعَجْ (05b/07), ağart- اَعْرُزْ (58a/10), ağla- اَعْلَمَنْ (16a/11), ancılayın اَنْجَلِيْنَ (2b/04), andan اَنْدَنْ (3a/01), aralıkda اَرَالِقْدَه (15b/09), aşğa اَشْغَادَنْ (15a/06), ayak اَيَقْ (11a/04), bağır بَاغِرْ (53a/02), bağla- بَاغْلَه (41a/01), baldırıkara بِالْدِرْقَرَه (63a/03), bardak بَرْدَقَه (46a/01), barmak بَرْمَقْ (59b/04), baş بَاشْ (11b/10), başla- بَاشْلَانْتَنْ (18a/03), calğ جَلَقْ (27b/09), dad- دَدَلَرْ (64b/05), ısıtmalu اِسْتَمَلُو (25a/01), ısla- اِصْلَايَه (61b/02) ışlan- اِصْلَانْمِشْ (29b/04), kabuk قَبُوغَنْ (57b/02), kağı- قَاغِيْمِشْ (49b/07), katılan قَاتِلَانْمِشْ (61b/01), katlan قَاتْلَانَه (40b/10), kavrul- قَاوْرُلْمِشْ (34b/09), kayğu قَايْغُوْدَه (27b/04), kayna- قَايْنِيَه (41b/11), kocalt- قُوْجَلْتَرْ (11a/10), kopar- قُوْپَارْ (15b/05), oglancuk اُوْغُلْدُجُقَرَه (25b/09), ortanca اُوْرْتَنْجَا (23a/05), saç- سَاچَلَرْ (52a/05), sağırılık صَاغِرْلِقْ (17a/11), sağlık صَاغْلُغْنِدَه (11b/04), şakal صَاكَلِنْ (57b/02), şakım- صَاكِيْمِنْ (11a/06), şakla- صَاكْلَه (41a/04), şaklamaklık صَاكْلَامَقْلِيْغِيْ (17a/03), şancu صَانُجُو (22a/06), şarmaşuk صَرْمَشُقْ (64a/05), şaru صَارُو (28b/09), şayru صَايْرُو (27a/08), tamar طَامَرَلَرْ (19b/08), tanlacak طَانْلَاچَقْ (50b/09), taşlu طَاشْلُو (36a/08), tatlu طَاتْلُو (06b/04), tavuk تَاوُقْ (05a/08), var وَرْ (12b/11), var- وَرَه (24b/05), yabrağ يَبْرَاغِي (21b/02), yağlan- يَاغْلَانْمِشْ (54b/02), yağmurlar يَاغْمُرْلَرْ (49a/08), yağmurca يَاغْمُرْجَه (06a/02), yağışı يَاغْشِي (16a/06), yağı یَاغُو (30b/07), yala- يَالِيَه (63b/09), yaramaz يَارَمَزْ (13a/01), yatlılık يَاتْلُولِقْدَه (09a/06), yavuz يَاوُزْ (51b/05)

b) Üstünlü elif (ِ) ile yazılışı

bıñar بىكار (12b/10), dad دادى (06b/04), dağıl- داغلۇز (14a/07), kan قان (14a/06), oğlaқ صاوشمىش (22a/06), şavāş- صاوشمىش (05a/06), olağan الاغن (32a/11), şarılıق صارلىقى (49b/08), tar طار (07a/08), taş طاش (12b/06), taş- طاشە (40b/06), taşgun طاشغون (40b/06), tavşan طوشان (37b/04), toprak طپراق (12b/02), yağ ياغى (03b/08), yalıñuz يالىñuz (59a/06), yay ياي (20a/02), yayқан- يايقنه (24a/09), yaz- يازنم (2a/03).

Son seste ve tabanlarda

Son sesteki /a/ ünlüsünü göstermek için üstünlü elif ve üstünlü he kullanılmıştır.

a) Üstünlü elif (ا) ile yazılışı

alma ألما (39b/07), aña انا (01b/07), arasında آراسىندە (13a/06), arka لاقاسى (49b/10), koca قوجالره (21a/04), ortanca اورتانجا (23a/05)

c) Üstünlü he (ه) ile yazılışı

arpa ارپه (38b/09), ayva ايوه (39b/05), baldırıkara بالىرقره (46a/11), kara قره (33b/11), kısa قىسه (04a/09), sırça سرچه (40b/11).

1. 1. 2. /e/ Ünlüsünün yazılışı

Ön seste

Ön sesteki /e/ ünlüsü üstünlü elifle (ا) gösterilmiştir.

ebegümeci ابكجي (62a/01), ekşi اكشى (05b/07), elli اللى (42b/10), eyü ايؤ (04b/11).

İç seste

İç sesteki /e/ ünlüsü üstünle gösterilmiştir.

bend-keş بندكش (44b/07), birez بررز (13a/09), değirmice دكرميجه (46a/06), delük دلك (61b/04), deniz دكر (58b/01), deri درى (39b/03), emcek امكك (38b/11), geçür- كچوره (59b/06), getür- گنور (41a/08), güyegü كويكؤ (34a/08), örnek اورتنك (87b/09), öyken اوينكندن (62b/01), sekiz سكر (16b/06), semiz سمر (20a/05), teke تكه (47b/06).

Son seste

Son sesteki /e/ ünlüsü üstün ve üstünlü he kullanılarak gösterilmiştir.

a) Üstün ile (َ) yazılışı

gölge كَوَلَّغَهُ (05a/01), işle- اِشْلَادِي (86b/08), iste- اِسْتَدُوْكَ (31a/04).

b) Üstünlü he (ِ) ile yazılışı

bile بِلَهُ (04b/01), birle بِرْلَهُ (01b/04), bögrülce بُكْرَلَجَةٌ (06a/04), gövde كُوْدَهُ (18b/09), ile اِيْلَهُ (11b/03), nice نِيْجَةٌ (13a/03).

1. 1. 3. /i/ Ünlüsünün yazılışı

Ön seste

Ön sesteki /i/ ünlüsünü göstermek için esreli elif (ا) kullanılmıştır.

ılıca اَلِيْجَةُ (25b/11), ılıcaق اَلِيْجَاق (44b/05), ısıcaق اِسْحَاق (83b/06), ıssı اِسْسِي (10a/03), ıslat- اِسْلَاط (44a/05)

İç seste

İç sesteki /i/ ünlüsü esre (ا) kullanılarak gösterilmiştir.

ayır- اَيْرُ (41b/09), bağır بَغْرُ (53a/02), bağırsuq بَغْرُصُوْق (06a/02), bınar بِيْكَارُ (12b/10), kışa قِصَا (04a/09), kızır- قِزْرَه (06b/04), sığın صِيْغُنْ (06a/01)

Son seste

Son sesteki /i/ ünlüsünü göstermek için esre, çekme ve esreli ye (ي) kullanılmıştır.

a) Esre (ا) ile yazılışı

altı اَلْتِ (04b/07)

b) Esreli ye (ي) ile yazılışı

arı اَرِي (22b/07), aşşı اَصْسِي (23a/05), acı اَجِي (46a/11), kuyı قُوِي (12a/09).

1. 1. 4. /i/ Ünlüsünün yazılışı

Ön seste

Ön sesteki /i/ ünlüsünü göstermek için esreli elif (ل) veya esreli elif ve ye (لى) kullanılmıştır.

a) Esreli elif (ل) ile yazılışı

iç- اِجْدُوْكى (12b/06), iki اِكْسَى (08b/04), ikiledin اِكْلَدِيْن (70b/02), in- اِنَهْ (12b/04), indür- اِرْكْ (85a/11), iri اِرْسَى (85a/11), iriñ اِرْكْ (40b/08), iñezlik اِكْزَلِكَى (15a/09), ince اِنْجَهْ (16a/11), iri اِرْسَى (85a/11), iriş- اِرْشَا (03a/07), islü اِسْلُوْ (22b/07), issi اِسْكُوْنُ (61b/10), irisi اِرْسَى (85a/11), iriş- اِرْشَا (03a/07), islü اِسْلُوْ (22b/07), issi اِسْكُوْنُ (23b/08), issilik اِسْلِكَى (59a/10), istese اِسْتَسَهْ (25a/04), iş اِيْشْ (05b/09), işe- اِشِيَهْ (50b/10), işit- اِشْتَمَكْ (28b/10), işle- اِشْلَيْنُ (05b/09), işlet- اِشْلُدْرُ (70a/06),

b) Esreli elif ve ye (لى) ile yazılışı

iç اِيْجَى (06a/04), ile اِيْلَهْ (11b/03), it- اِيْتْ (42a/10)

İç seste

İç sesteki /i/ ünlüsünü göstermek için esre; esreli ye (لى) kullanılmıştır.

a) Esre (-) ile yazılışı

bile اِبْلَهْ (04b/01), biñ اِبْيَكْ (40b/02), birez اِبْرَزْ (13a/09), birle اِبْرَلَهْ (01b/04), civit جُوْتْ (44b/01), degirmice اِدْغِرْمِيْجَهْ (46a/06), deñiz اِدْغِرْمِيْجَهْ (58b/01), di- اِدْيِيْكْمُرْ (10b/06), gider- اِدْغِرْمِيْجَهْ (42a/04), gir- اِكْرَدِيْ (17b/06), girü اِكْرُوْ (65a/05), git- اِكْيِيْدَهْ (15a/06), giyecek اِكْيِيْجَكْ (16a/03), ikiledin اِكْلَدِيْن (70b/02), ikinci اِكْنِجَى (05b/09), ilik اِيْلِكْ (49b/01), incit- اِنْجِيْتْ (77b/05), iñezlik اِكْزَلِكَى (15a/09), iriñ اِرْكْ (61b/10), iriş- اِرْشَا (03a/07), irtesi اِرْتَسَى (21b/10), issilik اِسْلِكَى (59a/10), işit- اِشْتَمَكْ (28b/10), kiçi اِكْيِي (27a/08), kirin اِكْرِيْن (58a/11), kişi اِكْيِي (19a/07), öñdin اُوْغْنِْدِيْن (08b/02), semir- اِسْمِيْرْدُرْ (25a/02), semiz اِسْمِيْر (20a/05), siñ- اِسِيْكَهْ (12b/08), siñir اِسِيْكْرَهْ (45a/04), şış- اِشْشَمَكْ (26b/10), üzerine اُوْرْزَنَهْ (01b/09), vir- اِوْرْز (23b/10), yig اِيْغْ (27b/06), yilmekliginden اِيْلْمَكْ لِيْكْنِدِيْن (15b/01), yine

يَئِنِّ (03b/01), yiñi ييكي (42a/03), yir يير (50b/10), yit- يئر (87b/09), yitmiş يئمش (43a/02),
yiyecek يييجك (11a/03), yüri- يوريه (50b/10), yüzerlik يوزرلك (78a/02)

b) Esreli ye (ي) ile yazılışı

di- ديدك (10b/06), çiçek چيچكه (66b/04), ekşi اكنى (05b/07), giç گيچ (08b/07), gin كين (22b/05),
sidük سيدك (67a/04), sil- سيل (42a/03), şişek شيشك (05a/06), şişür- شيشورمه (12b/08),
yemiş ييميشى (60a/08), yeşil ييشيل (16b/02), yil ييل (17a/05)

Son seste

Son sesteki /i/ ünlüsü esre ve esreli ye (ي) kullanılarak gösterilmiştir.

a) Esre (ـ) ile yazılışı

kişi کاشى- قاشق (26b/11), yigirmi يكرم (30a/07)

b) Esreli ye (ي) ile yazılışı

dağı دخی (16a/04), deri دري (39b/03), ebegümece ابيگجي (62a/01), elli اللى (42b/10),
eski اسكى (59a/04), gibi كى (04a/08), iki اكى (02b/06), keçi گچي (29a/07), kişi كىشى (48a/07),
ötürى اوتري (03a/02), üçüncü اوججى (12b/03), yeyni ييني (26b/03), yi- يدوكي (09b/05),
yidi ييدي (22b/04), yiñi ييكي (42a/03), yiñile يييله (37b/03)

1. 1. 5. /o/ Ünlüsünün yazılışı

Ön seste

Ön sesteki /o/ ünlüsünü göstermek için ötreli elif ile elif, ötre, vav kullanılmıştır.

a) Ötreli elif (ا) ile yazılışı

oğlaқ اغلاق (05a/06), oğlan اعلان (28a/03), otur- ائوره (23a/03), oturmaқligıla ائورماق
ايغله (31b/08), otuz ائوز (40b/02), ovdur- ائورماق (25b/03) ovmaқlıқ اوملاق (15b/07),
şoğan صغان (29a/03),

b) Elif, ötre, vav (ا و) ile yazılışı

od اُوْد (40b/04), oğlancuḡ اُوْغْلَانْجُكُوْرَه (25b/09), oḡu- اُوْغْمَقْنُ (16b/01), okut- اُوْغْتَمَقْ (28b/11), ol اُوْل (02b/10), ol- اُوْلُوْر (02b/10), olaḡan اُوْلَاغْنُنُ (33a/03), on اُوْن (12b/01), onuncı اُوْنُجُ (12b/08), orta اُوْرْتَه (50a/04), ortanca اُوْرْتَنْجَا (23a/05), ot اُوْت (04b/03), ov- اُوْوَه (27b/10), oyna- اُوْیْنَمَغْنَه (42a/08)

İç seste

İç sesteki /o/ ünlüsünü göstermek için ötre veya ötreli vav kullanılmıştır.

Ötre (ُ) ile yazılışı

boḡaz بُوْغَز (49a/01), boncuḡ بُوْنُجُق (78b/11), boyun بُوْیُوْن (38b/11), çoḡal- چُوْغَال (14a/08), çok چُكْ (03b/03), çokluk چُكْلُكْ (51b/02), koḡu قُوْسُ (21b/07), kopar- قُوْپَر (15b/05), koḡ- قُوْ (05a/11), koḡu قُوْقُسُ (54a/03), koḡu قُوْقُ (05b/06), koyun قُوْیُوْن (39b/05), soḡra سُوْرَه (03a/01), sovi- سُوْیَه (40b/10), sovit- سُوْیُت (18b/05), sovidıcı سُوْیُدُجُ (66b/08), sovuḡ سُوْوُق (06b/05), toprak طُوْرَاقْ (12b/02), topuḡ طُوْیُوْغْنَه (28b/08), yoḡur- یُوْغُرَه (30b/07), yoḡurul- یُوْغُرْلَمِیْش (36a/06), yoḡurt یُوْغُرْتَدَن (51b/10), yoḡ (10b/08)

Ötreli vav (و) ile yazılışı

boḡaz بُوْغَز (63a/10), boḡıl- بُوْغُلُوْر (03b/09), bolsa بُوْلْسَه (17b/08), boḡ bُوْش (30a/05), boy بُوْی (47b/05), boya- بُوْیَز (51a/03), boynuz بُوْیُوْز (62b/03), boyun بُوْیُوْدُر (05a/09), doy- دُوْیَمَز (64b/10), koḡ قُوْج (35b/09), koḡa قُوْجَالُوْرَه (21a/04), koḡalt- قُوْجَلُت (11a/10), koḡ- قُوْقُر (21b/02), koḡu قُوْقُوْدَن (79b/07), koḡulu قُوْقُلُو (60b/02), koḡ قُوْلُئِن (80b/05), koḡ- قُوْرُقُر (05b/02), koyul- قُوْیُلُجُق (62a/05), soḡan سُوْغَان (73b/10), soḡulcan سُوْغُلْجَانْلَرَه (56b/09), soḡ- سُوْقَه (61b/05), soḡ سُوْ (18b/01), soḡ- سُوْرَه (13b/07), soy- سُوْی (41b/09), topuḡ طُوْیُوْغْنَه (28b/08), toz طُوْزُ (45a/01), toḡaḡ طُوْداḡقُرُ (49a/01), yoḡdur یُوْغُدُر (05a/05), yol یُوْل (71b/07), yoldaḡ یُوْلداḡشی (77b/04), yosun یُوْسُكُ (60a/07)

Son seste

Metinde sadece bir kelimedede vardır: ço- قو (40b/04)

1. 1. 6. /ö/ Ünlüsünün yazılışı

Ön seste

Ön sesteki /ö/ ünlüsünü göstermek için ötreli elif ve elif, vav, ötre kullanılmıştır.

a) Ötreli elif (ا) ile yazılışı

öğüldüci اُكُلْدُجِي (69b/05), ögüt- اُكُوْدُلُر (05a/02), öksürük اُكْسُرُك (33a/03), öldürür اُتْرُر اُتْرُر (56b/09), ölü اُلُولُر (49b/02), öşek اُشَك (33a/05), ötüri اُوْتْرِي (03a/02), öyke اُوَيْكِيْن (26b/04), öyken اُوَيْكِنَه (36b/04)

b) Elif, vav, ötre (ا و) ile yazılışı

öğüdülmüş اُوْكُوْدُلْمِيْش (37b/03), öñ اُوْك (73b/07), öñdin اُوْكِيْن (08b/02), örnek اُوْرُنَك (87b/09), ört- اُوْرُتْرُلُر (24b/10), öyken اُوَيْكِنْدُن (62b/01), öyle اُوَيْلَه (20a/04), öyün اُوَيْنِي (10a/08)

İç seste

İç sesteki /ö/ ünlüsünü göstermek için ötre ve ötreli vav kullanılmıştır.

a) Ötre ile (-) yazılışı

bögrek بُكْرَكِدَه (19b/03), bögrölce بُكْرَلْجَه (06a/04), börklü بُرْكُلُو (81b/02), döğ- دُك (42a/04), dök- دُك (40b/03), dökül- دُكْلُوْكِنَه (81a/02), “gönül” dön- دُنْمَكِي (42b/01), döndür- دُنْدُرُر دُنْدُرُر (32b/03), dördüncü دُرْدُنْجِي (12b/04), dört دُرْت (02a/11), dörder دُرْدَر (54b/07), götür- گُوْتُرَه (27b/11), gövde گُوْدَه (18b/09), kömür كُوْمُر (58a/02), köpük كُوَيْك (07b/05), köpüklü كُوَيْكُلُو (51b/2), sögüt سُوْكُت (71a/04), söz سُر (87b/09), şöyle شُوَيْلَه (50a/04).

b) Ötreli vav (و) ile yazılışı

bögrekde بُوْكَرْكَدَه (34b/05), böğür بُوْغُوْر (74b/09), böyle بِيُوْلَانْدُر (59a/03), çök- (85a/04), çölmek (41b/03), çöp (66b/10), çörek (53b/02), döğ- دُوْكَه (29b/07), döğül- دُوْغُلُش (53a/08), dök- دُوْكَه (41b/01), dökül- دُوْكُلُن (50b/11), dön- دُوْنَه (18b/02), döşeyeler دُوْشِيْلَر (52a/05), göbek كُوْبَك (70a/02), gögercin كُوْغِرْجِيْن (05a/09), gögüs كُوْغُس (66b/03), gök كُوْكَ (61a/10), gökcek كُوْكَجَك (22b/07), gölge كُوْلْغَه (05a/01), göm- كُوْمَه (61b/09), gönül كُوْنُل (42b/01), gör- كُوْرْدِي (86b/10), göre كُوْرَه (86b/08), göster- كُوْسْتَرَه (55b/04), göyün- كُوْيُنْمُش (31a/01), göyündür- كُوْيُنْدُرِيْن (32b/03), göz كُوْز (16b/04), gözet- كُوْرْتَمَه (87b/02), gözyaşı كُوْرْيَاشِيْنَه (56b/07), kök كُوْكَ (62a/02), köpük كُوْپُوْكَ (40b/07), köşek كُوْشَك (29b/04), köz كُوْز (62a/05), söğüt سُوْغُوْت (71a/04), söyle- سُوْيَلْمَكْدَه (56a/05), söyündür- سُوْيُنْدُر (03b/07), söz سُوْز (14b/03), şöyle سُوْيُوْلَكَه (83a/02).

1. 1. 7. /u/ Ünlüsünün yazılışı

Ön seste

Ön sesteki /u/ ünlüsünü göstermek için ötreli elif ve elif, vav, ötre kullanılmıştır.

a) Ötreli elif (ا) ile yazılışı

uçuk اُوْجُوْكَ (44a/11), ucurum اُوْجُرْمَلُر (49b/03), uçuklu اُوْجُوْكَ لُوْيه (75b/04), un اُوْن (29b/02), unutsaklık اُوْنُتْسَاكْلِيْكَ (76b/10), uş اُوْشِي (79a/11), uykusuzluk اُوْكُوْسُوْزْلِيْغِي (65b/11), uyluk اُوْيُلُوْكَ (81a/01), uyu- اُوْيُوْدُغِي (18a/04), uyuz اُوْيُوْز (26b/10),

b) Elif, vav, ötre (او) ile yazılışı

uc اُوْجِيْلَه (61b/04), unutsaklık اُوْنُتْسَاكْلِيْغَه (44a/11), ur- اُوْرَالُر (67b/01), uyan- اُوْيَان (87b/10), uyku اُوْيُوْكَ (09b/04), uyu- اُوْيُوْكَ (18b/05), uzağan اُوْزَاغَان (04a/06), uzat- اُوْزَانْدُر (57b/07), uzun اُوْزُون (13b/06)

İç seste

İç sesteki /u/ ünlüsünü göstermek için ötre ve ötreli vav kullanılmıştır.

a) Ötre ile (-) yazılışı

añul ائىل (82b/08), arķun ارķۇن (15a/06), artuķ ارتۇق (05a/05), aruķ ارۇق (11b/04), aruķluġından ارۇقۇغىندىن (07a/10), avuc اۋج (47a/01), avucla-اۋجلايۇب (85b/10), ayruķ ايۇق (66a/02), baġarsuķ بەرۋىق (78a/05), boynuz بۇيۇز (82a/06), boyun بۇيۇن (38b/11), buçuķ بۇچۇق (29b/10), budak بۇداق (71a/04), buġday بۇغداي (04b/11), bulanuķ بلانۇق (51a/11), bulġur بۇلغۇر (47a/08), burun بۇرۇن (39b/04), dur-دۇر (12b/09), ķulak ڧۇلاق (39b/04), ķunduz ڧۇندۇز (79b/01), ķurşak ڧۇرۋىق (75b/10), ķurtsuz ڧۇرتسۇز (42a/09), ķurtıl-ڧۇرتىلايىن (09a/05), ķurtlu ڧۇرتلىق (42a/02), ķuru-ڧۇرۇق (49a/01), ķuruluk ڧۇرۇلۇق (59a/10), ķuş-ڧۇشماق (31a/10), ķuş ڧۇشلىق (37a/01), ķuşluķ ڧۇشلىق (18b/10), ķuyruķ صۇقۇق (59a/03), şoġulcan صۇقۇلجانلار (56b/09), şovu-صۇمۇن (58b/09), şovuķ صۇقۇق (06b/05), şovuķluķ صۇقۇقۇلۇق (64a/05), şulu صۇلۇ (42a/09), şuvuķ صۇقۇق (02b/07), şuña شۇئا (65a/07), şamzur-ڧامزۇر (80b/09), tavuķ تۇق (05a/08), řopuķ ڧۇپۇق (28b/08), şurak ڧۇراق (38a/03), yaġmur يەمۇر (49a/08), yaġmurca يەمۇرچە (06a/02), yaluñ يالۇن (85b/04), yaluñuz يالۇنۇز (59a/06), yavuz يۇزۇدۇ (51b/05), yufka يۇڧقا (05a/03), yumışak يۇمۇشاق (25b/03), yumrı يۇمۇرى (85b/11), yumurda يۇمۇردە (40b/04).

b) Ötreli vav (و) ile yazılışı

aġu ااġۇن (76a/04), altun آلتۇن (17a/07), argun ارغۇن (48a/11), arķun ارķۇن (40b/05), arşun ارشۇن (78b/05), boncuķ بۇنچۇق (78b/11), boynuz بۇيۇز (62b/03), bud بۇدۇن (27b/11), bul-بۇلساڭ (11a/01), bulamaç بۇلامچ (83a/02), bulan-بۇلماغىندىن (53a/03), bulandur-بۇلاندۇر (15b/04), bulġur بۇلغۇر (47a/08), bulucluķ بۇلۇق (27a/01), bulun-بۇلۇن (26b/01), burış-بۇرۇش (82b/07), burun بۇرۇن (39b/04), buyan بۇيان (60a/06), buyur-بۇيۇر (03b/11), dur-دۇر (03a/08), durak دۇراق (20a/10), ķulak ڧۇلاق (17b/01), ķum ڧۇمۇن (55b/10), ķunduz ڧۇندۇز (81a/10), ķurtıl-ڧۇرتىلە (09a/05), ķuru-ڧۇرۇمۇر (61a/09), ķuruluk ڧۇرۇلۇق (79a/04), ķurut-ڧۇردالۇر (45b/07), ķuş ڧۇشلىق (05a/08), ķuşluķ ڧۇشلىق (10a/07), ķuyي ڧۇي (12a/09), ķuzġun ڧۇزغۇن (78a/11), ķuzي ڧۇزى (35b/09), şuşa-

a) Ötre ile (') yazılışı

bişürür, bögrülce, bülüç بُلُوح (05a/07), bürt- بُرْتَه (14b/07), bütün بُتُون (13b/01), büyük بُوِيَك (45b/07), çürütmez چُورُتْمَز (58a/11), degül دَكُل (80b/11), delük, dögül-, dürlü, ebegümeçi, geçür-, getir- چُورُمِش (82b/06), çürüt- چُورُتْمَز (58a/11), degüştür- دَكْشُورَه (61b/03), delüce (78b/01), delük دَلَاك (61b/04), demür دَمُر (46b/11), devşür- دَكْشِيرِن (87b/10), döndürür دُنْدُرُر (32b/03), dördünci دُرْدُنْجِي (12b/04), dükeli دُكَلِي (17b/10), dügülcüksüz دُكْجُكْسُZ (65a/03), dürt- دُرْتَه (30b/04), düş- دُشُب (80b/08), düz- دُزْمِS (43b/09), ebegümeçi اَبَهْكَمْجِي (62a/01), eglendür- اَكْلَنْدُرْمِيْب (82b/06), erük اَرُك (68a/01), eşdür- اَشْدُرْمَك (15a/10), eylük اَيْلُكَنْ (87b/05), gögüs كُوكْس (66b/03), göyün- كُوكْشِيرِن (31a/01), göyündür- كُوكْشِيرِن (32b/03), gümüş كَمِيش (17a/07), kendüzi كَنْدُزِي (21b/11), kömür كَمِيرِن (58a/02), köpük كُپُك (07b/05), kübcügez كُجْكَزَه (53a/09), kül كُلي (55b/10), kürk كُرْك (33a/06), ögüldüci اَكْجِي (69b/05), öksürük اَكْشُرُك (33a/03), öldür- اَلْدُرُر (56b/09), ölü اَلْوَلُر (49b/02), öyüni اُويِنِي (10a/08), öyüt- اُويْتِش (50b/08), sergüle سَرْكَلَه (73a/03), sögüt سُوَكْت (71a/04), söyündür- سُوِيَنْدُرُر (03b/07), sidük سِيدُك (67a/04), süci سُجِي (44a/03), süd سُد (11b/08), süg سُك (79b/04), sür- سُرُر (44b/09), sürmeklik سُرْمَكْلِيك (16b/02), sürt- سُرْتَه (27b/11), sürün- سُرُنْمَك (25b/05), şişür- شِيشُورْمِيَه (12b/08), tütün تُتُون (16a/10), üzüm اُزُم (11b/11), yügrük يُكْرُك (71a/10)

b) Ötreli vav (و) ile yazılışı

bülüç بُولُج (29a/07), büyü بُوِيُوكْمَكَه (42a/08), dökül- دُوكْلَنْ (50b/11), dün دُون (13b/03), dürüş- دُورُش (87b/03), düş دُوشِيدَه (48b/06), eyülük اَيُولُكَه (35b/08), geçür- كُچُورَه (59b/06), getir- كُتُور (41a/08), gönül كُوكْل (42b/01), götür- كُتُورَه (27b/11), gün كُون (17a/09), gündüz كُنْدُZ (18b/08), güneş كُونُشِيدَه (05a/01), günlük كُونْلَاك (52a/06), güyegü كُويُكُ (34a/08), için (69a/05), içürelər اِچُورَه لَر (76a/04), indür- اِنْدُر (40b/08), irişdür- اُوْكُوتْلِش (04a/11), kekük كَكُوك (38a/04), kemük كَمُوكُوك (36b/09), ögüdül- اُوكُوتْلِش

(37b/03), ögüt- لَر-كُودَه (05a/02), ölü اَلُولَر (49b/02), örgüç اُورُكجِي (58b/07), örü ٲur-
اُروطُورُزُكُن (48a/07), ötürü اُوتُرِي (03a/02), semüz سَمُوز (21a/02), sür- سُورُز (63b/04),
sürücü سُورُجِيدُر (68b/08), süsen سوسُن (30a/03), süze سوزَه (59b/06), süzül- سوزُلُش
(68b/05), tütün توتُونُن (16a/10), tüy توي (49a/08), ülü اَلوسِنْدُن (47a/11), yük يوك
(48a/07), yüksek يوكسَك (12b/04), yürek يورُك (60a/05), yüriye يورِيَه (50b/10), yürüt-
يورُتْمَك (20b/10), yüz يوزِي (06b/03), yüzerlik يوزُرُلُك (78a/02)

Son seste ve tabanlarda

Son sesteki /ü/ ünlüsünü göstermek için ötreli vav (و) kullanılmıştır.

Ötreli vav (و) ile yazılışı

demregü دَمْرَكُويَه (81a/03), diyü ديو (60b/08), dürlü دُرُلُو (03b/05), eyreltü اَيْرِلْتُو
(73b/05), eyü ايو (04b/11), girü كِرُو (65a/05), güyegü كُويَكُو (34a/08), hırıldı خِرِلْدُو
(63a/10), ısıtmalu اِسْتَمَلُو (25a/01), içerü اِيچَرُو (24a/07), islü اِسْلُو (22b/07), kendü كَنْدُو
(08b/05), kirlü كِرْلُو (22b/07), köpüklü كُپُكْلُو (51b/02), südlü سُدْلُو (29a/08), yüklü يُكْلُو
(28a/04).

İkili Yazılışlar

a. Ünlülerde ikili yazılışlar

boğaz بوغَز (49a/01) boğaz بوغَز (63a/10)

boğıl- بوغُلور (03b/09) boğul- بوغُلُوغنه (61/07)

boynuz بوينوز (62b/03), boynuz بوينوز (82a/06)

boyun بيون (38b/11), boyun بوينودُر (05a/09)

bögrek بوگرَكده (19b/03), bögrekde بوگرَكده (34b/05)

burun برون (39b/04), burun برون (48b/06)

bülüç بُلُوچ (52a/02), bülüç بُلُوچ (29a/07), bülüç بُلُوچ (05a/07)

dög- دُوكَة (29b/07), dög- دُوك (42a/04)

dögül- دُوكُلُوك (62b/05), dögül- دُوكُلُوك (53a/08)

dök- دُوك (40b/03), dök- دُوكَة (41b/01)

dökül- دُوكُلُوك (50b/11), dökül- دُوكُلُوك (57b/07)

dön- دُونَة (18b/02), “gönül” dön- دُونَمَكِي (42b/01)

götür- كُتُورَة (27b/11), götür- كُتُورَمِشَلَة (48a/07)

güneş- كُونَشَة (05a/01), güneş- كُونَشَة (82b/07)

günlük- كُونَلُوك (52a/06), günlük- كُونَلُوك (82a/08)

koça- كُوكَالَرَة (21a/04), koça- كُوكَالَرَة (22a/03), koça- كُوكَالَرَة (25b/09)

koğu- كُوكُوسِي (21b/07), koğu- كُوكُودُن (79b/07), koğu- كُوكُوسِي (58a/11)

korq- كُورُقَر (05b/02), korq- كُورُقَار (05a/11)

koruq- كُورُق (05b/06), koruq- كُورُق (52a/02), koruq- كُورُق (86a/11)

ko- كُوك (40b/04), koy- كُوكِي (40b/11)

köpük- كُوكُوك (40b/07), köpük- كُوكُوك (07b/05)

kulak- كُوكَالُق (39b/04), kulak- كُوكَالُق (39b/04), kulak- كُوكَالُق (17a/11)

kunduz- كُوندُوز (79b/01), kunduz- كُوندُوز (81a/10)

kurtıl- كُورتِيلَة (09a/05), kurtıl- كُورتِيلَيسِن (09a/05)

kuru- كُورُومُر (61a/09), kuru- كُورُومُقُر (49a/01)

kuş- كُوشَمَغ (41b/06), kuş- كُوشَمَق (49a/09), kuş- كُوشَمَاق (31a/10)

kuş- كُوشَلَرُك (05a/08), kuş- كُوشَلَرُك (37a/01)

kuşluk- كُوشَلُوك (10a/07), kuşluk- كُوشَلُوك (18b/10)

kuyruk- كُوكُورُوك (67a/11), kuyruk- كُوكُورُوكِي (59a/03)

kuyu- كُوكُوكُوك (12b/11), kuyu- كُوكُوكُوك (12a/09)

kuzı- كُوز (58b/11), kuzı- كُوزِي (35b/08)

ötürî (10a/06) اوتُري, ötürî (04a/11) اوتُري, ötürî (03a/02) اوتُري

öyken (62b/01) اويُكندن, öyken (36b/04) اويُكنه

şayru (27a/08) صَيروُ, şayru (54a/01) صايروُ

semüz (20a/05) سَمزُ, semüz (29a/07) سَمزُ

sidük (82a/07) سيدوُك, sidük (67a/04) سيدوُك

şoğan (73b/10) صوُغان, şoğan (29a/03) صُغان, şoğan (20a/06) صوُغن

sögüt (22a/02) سوُكوت, sögüt (71a/04) سوُكوت

söz (87b/09) سوزُ, söz (14b/03) سوزُ

sür- (44b/09) سوزُ-sür, sür- (63b/04) سوزُ-sür

şöyle (50a/04) شَيْله, şöyle (83a/02) شوَيْلكه

toprak (12b/02) طُپراق, toprak (66a/09) تُپراق

unutsaklık (70a/01) اوتُستقغى, unutsaklık (76b/10) اوتُستق, unutsaklık (44a/11) اوتُستاقغه

uyu (18b/05) اويُمق, uyu (18a/04) اويُدغي

ürk- (49a/08) اوزُك, ürk- (21a/07) اورُكميه

üzre (12a/03) اوزُرندُ, üzre (12a/03) اوزُرندُ

yaru (61b/04) يروُ, yaru (57b/06) يرسى

yogur- (30b/07) يوغره, yogur- (05a/02) يوغرالر

yumışak (25b/03) يُمشق, yumışak (60b/04) يُمشاق

yun- (24b/05) يونه, yun- (25b/11) يئماق

yüksek (50a/08) يُكسك, yüksek (12b/04) يوكسك

yürüt- (21a/05) يورُتميه, yürüt- (20b/10) يورُتمك

b. Ünsüzlerde ikili yazılışlar

gökcek (17b/01) كوكچك, gökcek (22b/07) كوكچك

ıslat (59b/04) صلتالار, ıslat (44a/05) اسلئالار

sancu سَنْجُو (58b/05), şancu صَنْجُو (22a/06)

şu صُو (12a/05), su سُو (84a/02)

dart-alar (53b/05), ʔart-alar (67b/02)

tavuk ٲَوُوق (05a/08), ʔavuk ٲَوُوق (10b/01)

1. 2. Yardımcı seslerin ve eklerin yazılışı

1. 2. 1. Bağlantı ünlülerinin ve ünsüzlerinin yazılış şekilleri

/i/, /i/ ünlülerinin esre (ـ) ile yazılışı

bil-i-n-di بِلْدِي (07a/03)

/u/, /ü/ ünlülerinin ötre ile (ـ) yazılışı

söz-ü-m سُوْرُم (87b/07), kitāb-u-muz كِتَابُوم (02b/01)

n ünsüzünün nun ن ile yazılışı

ağz-ı-n-da اَعْرَدَه (46a/02), baş-ı-n-da-ğı بَاشِدَغِي (33a/02)

y ünsüzünün ye ی ile yazılışı

şu-y-ıla صُوِيْلَه (65b/08)

1. 2. 2. Eklerin yazılış şekilleri

1. 2. 2. 1. Yapım eklerinde ünlülerin yazılışı

1. 2. 2. 1. 1. İsimden isim yapım eklerinin yazılışları

-ak, -ek: Üstün ile (ـ) yazılışı

bögr-ek بُغْرَكْدَه (19b/03)

-an: Üstün ile (ـ) yazılışı

oğl-an-cuğ-lar-a اوُعْاَنْجُظْرَه (25b/09)

-ar, -er, -şer: Üstün ile (ـ) yazılışı

birer بَرَر (30b/07), iki-şer اِكْشَر (52b/05)

-ca, -ce: Üstünlü he (ح) ile yazılışı

eri-ce اَرِيحَة (66b/06), ılı-ca اَلِيحَة (25b/11), kara-ca قَرَجَة (71b/09)

-cağ, -cek: Üstün ile (ـ) yazılışı

büyü-cek بِيُوجَك (82a/11), ılı-cağ اَلْحَق (81b/03), ısı-cağ اِسْحَق (83b/06)

-cuğ, -cük: Ötre ile (ـ) yazılışı

oğl-an-cuğ-lar-a اُوْعُنْجُرَه (25b/09), azacuk اَزْجُق (53b/06)

-cuğaz, -cügez: Ekin yuvarlak ünlüsünün ötre (ـ), düz ünlüsünün üstün ile (ـ) yazılışı

küb-cügez-e كُبْجُزَه (53a/09)

-daş: Ekin ünlüsünün üstün (ـ) ile yazılışı

yol-daş يُولَاش (77b/04)

-düz: Ötre ile (ـ) yazılışı

gün-düz كُنْز (18b/08)

-ıl: Esre (ـ) ile yazılışı

yaş-ıl يَشْئِل (61b/01), kız-ıl فَزْل (70b/07)

-kek: Üstün ile (ـ) yazılışı

er-kek اَرْكَك (05a/06)

-ğı, -gi, -ki: Esreli ye (ي) ile yazılışı

baş-da-ğı بَشْدَغِي (19b/08), kaşuk-da-ğı قَشْكَغِي (67a/05), evvel-ki اَوَّلْكَی (09b/06), yan-

ı-n-da-ğı يَانْدَهْغِي (08b/06)

-la: Üstün ile (-) yazılışı

ʔan-la-caḡ طَکَلَجَ (50b/09)

-lu, -lü: Ötreli vav (و) ile yazılışı

ısıtma-lu اِسْتَمَلُو (25a/01), pas-lu پَاسَلُو (22b/07), ʔat-lu طَاطُو (06b/04), mizac-lu مِزَاجَلُو (04b/09)

-lık, -lik, -luḡ, -lük:

Esre (ة) ile yazılışı

semiz-lik-den سَمِزَلِکْنُ (25a/04), ʃu-sa-lıḡ صُوسَلِیْ (13b/11)

Ötreli vav (و) ile yazılışı

aruḡ-luḡ-ı-n-dan اَرُغُوغْنُ (07a/10)

-mıṣ, -miṣ: Esre (ة) ile yazılışı

alt-mıṣ اَلْتَمِشْ (53b/10), yit-miṣ یِئَمِشْ (43a/02)

-nci, -ncı , -ıncı, inci, -uncı, -ünci

Esre (ة) ve esreli ye (ی) ile yazılışı

biṣ-i-nci بِشْحِی (12b/04), altı-ncı اَلْئَحِی (12b/05), üç-ü-nci اَلْجِحِی (12b/03)

-ra, - re: Üstünlü he (ه) ile yazılışı

ʃoñ-ra صُكْرَه (03a/01)

-raḡ, -rek: Üstün ile (-) yazılışı

aṣaḡa-raḡ اَصْغَارَقْ (35b/08), kiçi-rek كِجِرَكْ (21b/03), yig-rek یِیْكَرَكْ (09a/08)

-siz, -suz, - süz: Esre (ة) ile yazılışı

çekirdek-süz چِکِرْدِکْسُزْ (67b/10), takdīm-süz تَقْدِیْمُسُزْ (04a/11)

Ötreli vav (و) ile yazılışı

tehir-süz تَهْیِرْسُوْزْ (03b/11), ʔuz-suz طُوْزْسُوْزْ (11a/08)

1. 2. 2. 1. 2. İsimden fiil yapım eklerinin yazılışı

-a, -e: Üstün ile (´) yazılışı

beñz-e-r بَكَزْر (05b/07), kan-a-ma-sı-n قَنَمَسِين (58a/05), oy(u)n-a-mağ اُوَيْنَمَق (15a/11)

-al, -el: Üstün ile (´) yazılışı

çok(ğ)-al-ur چُغْلُور (14a/08)

-ar, -er: Üstün ile (´) yazılışı

ağ(ğ)-ar-t-ur اَعْرُور (57a/02)

-da, -de: Üstün ile (´) yazılışı

is-te-se اِسْتَسَه (< iz-de- ET) (25a/04)

-ı: Esre (ء) ile yazılışı

ağır-ı اَعْر (< ağır-ı) (26b/10)

-ğ, -g, -k, -k: Esre ile (ء) yazılışı

ac-ı-k-duk(ğ)-ı اَجْدُغِي (19a/04)

-la, -le: Üstün ile (´) yazılışı

baş-la-r بَشَلْر (03a/02), sak-la-y-a صَقْلِيَه (41b/11)

-lan, -len: Üstün ile (´) yazılışı

-la, -le ekinin -n çatısı ile genişletilmiş şeklidir.

bağ-lan-mış بَعْلَمِش (47a/08), bes(i)-len-miş بَسْلَمِش (36a/06), kalay-lan-mış قَلَيْلَمِش

(40b/02), katı-lan-ma-dın قَاتِلَمْدِين (61b/01), kat-lan-a < OT. kat-ıg+lan- (DLT) قَاتْلَنَه

(13b/09), kuvvet-len-dür-ür قُوتْلَانْدُر (60b/02), yağ-lan-mış يَغْلَمِش (54b/02).

-ra, -re: Üstün ile (´) yazılışı

dep-re-t-e دَبْرَدَه (61a/08)

-şa: Üstün ile (´) yazılışı

şu-şa-mağ صُصَمَّقُ (13b/08)

1. 2. 2. 1. 3. Fiilden isim yapım eklerinin yazılışı

-a, -e: Üstünlü he (َ) ile yazılışı

çevr-e-si-n-de جَوْرَهَ سِنْدَهَ (51a/09)

-ağ, -ek: Üstün ile (ْ) yazılışı

darak (tarak < tara+(ğ)ak ET)

-cek, -cağ: Üstün ile (َ) yazılışı

em-cek-in اَمَجِكُنْ (27b/10)

-ğun: Ötre ile (ُ) yazılışı

ar-ğun اَرْغُونُ (48a/11), taş-ğun طَاشَغُونُ (40b/06)

-ı, -i, -u, -ü:

a. Esre (ِ) ile yazılışı: yar-ı يَرَى (42b/04)

b. Ötre ile (ُ) yazılışı: kork-u-lu كَرْقُ لُو (49b/02)

c. Ötreli vav (ُو) ile yazılışı:

ay(ı)r-u اَيْرُ وُ (16b/09), öl-ü-ler اَلْوَلْدُ (49b/02), yar-u-sı يَارُ وُ سِي (41b/03)

-ıcı, -ici, -ucı, -üci:

Ekin ilk ünlüsünün esre (ِ) ile ikinci ünlüsünün esreli ye (ِ) ile yazılışı

aç-ıcı اَچِي جِي دُرُ (68b/08), bişür-ici بِشُرِ جِي دُرُ (68b/08), hazm ol-ıcı هَضْمُ اُولِ جِي (08b/07),

şovut(d)-ıcı شُو دِ جِي دُرُ (66b/08)

Ekin ilk ünlüsünün ötre ile (ُ) yazılışı

öğüld-üci اَوَّلِ جِي (69b/05), sür-üci سُوْرُ جِي دُرُ (68b/08)

-k, -k, -ık, -uk, -ük

ıra-k لراق (12b/04), ayr-uk ايرق (66a/02), öksür-ük اوكسورك (33a/03), dırnağ (< tırna-k) ڤرنق (46a/06)

-ım, -üm: Esre (-) ile yazılışı

at(d)-ım ادم (50b/09), yar-ım ڤريم (47a/01)

-ma, -me: Üstün ile (-) yazılışı

çevrin-me-s-i-ni چورنمسنه (76b/10)

Üstünlü he () ile yazılışı

ditre-me دترمه (11a/04)

-mak, -mek: Üstün ile (-) yazılışı

bin-mek بيمك (15a/08), biş-ür-mek بيشورمك (21a/03), boğ-mağ(ğ)-ıla بومغله (03b/08)

-muş, -miş: Esre (-) ile yazılışı

yi-miş-ler-den ڤيمشلدن (34b/10)

-mur: Ötre ile (-) yazılışı

yağ-mur-lar ڤعمرلار (49a/08)

-n: Bağlantı ünlüsünün ötreli vav (و) ile yazılışı

tüt-ü-n توتون (16a/10), uz-u-n اوزون (13b/06)

-ındı, -indu: Bağlantı ünlüsünün esre (-) ile yazılışı

şık-ındı-sı صوقندسي (77b/02), sıy(ı)r-ındı سويرندسي (81b/09)

-ış: Bağlantı ünlüsünün esre (-) ile yazılışı

ak-ış-ı اوكشي (12b/07)

-d, -t

Ünsüzle biten fiil tabanına doğrudan eklenmektedir.

yog-ur-t-lar-dan يُعْرَلَرْدَنْ (51b/10)

-uz, -z: Esre (ـ) ile yazılışı

semi(r)-z-lik-den سَمِرْلِيكَنْ (25a/04)

Yuvarlak ünlünün ötre (ُ) ile yazılışı

uy-uz اِيُوْزُ (26b/10)

1. 2. 2. 1. 4. Fiilden fiil yapım eklerinin yazılışı

-ar: Üstün ile (ـ) yazılışı

çık-ar-ur چُقُرُ (10a/05)

-dur, -dür: Ötre (ُ) ile yazılışı

bil-dür-di بِلْدُرْدِي (01b/06), degüş-dür-e (61b/03), dön-dür-ür دُونْدُرُ (32b/03), eğlen-dür-me-y-üp اِكْلَانْمِيْب (82b/06), göyün-dür-üben كُوَيْنْدُرْبَنْ (32b/03), in-dür-e اِنْدُرَه (07b/07), ir-iş-dür-e اِرْشُدْرَه (04a/11), kuvvetlen-dür-فَوْتَلْتُدُرُ (60b/02), öl-dür-ür اَلْدُرُ (56b/09), sevin-dür-ür سَوِيْنْدُرُ (27b/02), söyün-dür-ür سَوِيْنْدُرُ (39a/04), yi-dür-e-ler يِيْدُرْلَرُ (83a/11)

-ir, -ur, -ür:

Esre (ـ) ile yazılışı

siñ-ir-ür سِيْنِرُ (16a/03)

Ötre (ُ) ile yazılışı

biş-ür-ür بِيْشُرُ (02b/10), şiş-ür-me-y-e شِيْشُرْمِيَه (12b/08)

Ötreli vav (ُ) ile yazılışı

geç-ür-e گِجُورَه (59b/06)

-l

a. Düz bağlantı ünlülerinin yazılışı esre (ـ) ile yazılışı

aç-ı-l-mış اِچْمِشْ (41a/11)

b. Yuvarlak bağlantı ünlülerinin ötre ile (ُ) yazılışı

yoğur-u-l-mış يُعْرُلْمِشْ (36a/06)

c. Yardımcı ünlü almadan köke doğrudan doğruya bağlanması

koça-l-t(d)-ur قُوچْدُرْ (57a/02)

-ma, -me: Üstün ile (-) yazılışı

bul-ı-n-ma-ya بُولْمَيَا (18b/07), incin-me-y-e اِنْجَمِيَّة (24b/06), ol-ma-y-a اَوْلْمِيَّة (42a/03),

var-ma-y-a-lar وَرْمَيَلْرْ (52a/01)

-n, -n, in, -un, -ün:

a. Düz bağlantı ünlülerinin esre (ـ) ile yazılışı

bul-ı-n-a بُولْنَه (29b-12), egle-n-dür-me-y-üp اِگْلَنْدُرْمَيُپْ (82b/06), ele-n-miş اَلْمِشْ (53a/08)

b. Yuvarlak bağlantı ünlülerinin ötre (ُ) ile yazılışı

ol-u-n-ur اَوْلُنُورْ (16a/06)

c. Yardımcı ünlü almadan köke doğrudan doğruya bağlanması

yu-n-mağ يُونْمَاقْ (25b/11)

-ş-

Düz bağlantı ünlülerinin esre (ـ) ile yazılışı

ir-i-ş-miş اِرْشْمِشْ (42a/02), qar-ı-ş-a قَرْشَه (28a/03)

-t

Yardımcı ünlü almadan köke veya gövdeye doğrudan doğruya bağlanır

uza-t-ur اُوْرْتُرْ (57b/07), yumışa-t-ur يُمِشْتُرْ (65a/02), yüri-t-mek يُوْرْتَمَكْ (20b/09)

-tur, -tür : Ötre (') ile yazılışı

ge-tür -ür (< keltür-) كُتُورُ (17a/11), otur-up (< oltur-) اُتُورُ (50b/10)

-z: Yuvarlak bağlantı ünlülerinin ötre (') ile yazılışı

dam-z-ur-a دَمُزُره (17a/08)

1. 2. 2. 2. Çekim eklerinde ünlülerin yazılışı

1. 2. 2. 2. 1. Çoğul eklerinde ünlülerin yazılışları

Üstün ile (-) yazılışı

a-n-lar-a اَنَلره (33b/10), bülüç-ler-i بُلُجُله (52a/02), yağ-lar يَاجُله (57b/10)

Çoğul eki -lar, -ler işaret zamirlerinde araya zamir n'si girmeden kelimenin köküne bitişik yazılmıştır.

bu-lar-uñ بُولُرك (11a/07)

1. 2. 2. 2. 2. İyelik eklerinde ünlülerin yazılışı

Tekil 1. şahıs -m, -(u)m, -(ü)m

Ünlü ile biten kelimelere doğrudan, ünsüzle biten kelimelere bağlantı ünlüsü ile bağlanmıştır.

söz-ü-m سُولُم (87b/07)

Tekil 2. şahıs -ñ, -(u)ñ, -(ü)ñ

Ünlü ile biten kelimelere doğrudan, ünsüzle biten kelimelere bağlantı ünlüsü ile yazılmıştır.

Ekin ünsüzle biten kelimelere bağlanışında bağlantı ünlüsünün ötre (') ile yazılışı:

ad-uñ اَدُك (87a/06)

Tekil 3. şahıs iyelik -ı, -i; -sı, -si

Tekil 3. şahıs iyelik eki ünlü ile biten kelimelerde -ı, -i ünsüzle biten kelimelerde -sı, -si'dir.

Esre (ـ) ile yazılışı

ad-ı-nı آدني (02a/11), çevre-si-n-de سندهَ (51a/09)

Esreli ye (ى) ile yazılışı

acılık-ı-n جليغين (67b/07), gir-dük-i كِرْدُكِي (24b/07)

Çoğul 1. şahıs iyelik eki -muz, -müz, -(u)muz, -(ü)müz

Ünlü ile biten kelimelere doğrudan, ünsüzle biten kelimelere ise araya -u-, -ü- ünlüsünü alarak eklenir.

Bağlantı ünlüsünün ötre (ـ) ile yazılışı

di-dük-ü-müz ديدُكُمُ (04b/01)

Çoğul 3. şahıs iyelik eki -ları, -leri

Esreli ye (ى) ile yazılışı

geymek-leri-n كيمارين (24b/09)

1. 2. 2. 2. 3. Hal eklerinin yazılışı

Yönelme hâli -a, -e

Üstünlü he (ه) ile yazılışı

beden-e بَدَنَهَ (26b/03), öyken-e يُكِنَهَ (36b/04), yir-e يِرَهَ (28b/07)

Bulunma hâli -da, -de

Üstünlü he (ه) ile yazılışı

beden-de بَدَنَهَ (16a/02), kış-da كِشَدَهَ (11a/05), yatlılık-da يَتْلُولِقَدَهَ (09a/06)

Ayrılma hâli -dan, -den, -dın, -dın

Üstün ile (ـ) yazılışı

aşağa-dan (28a/02), bez-den بَزْدَنْ (16b/09), kir-den كِرْدَنْ (23b/04), şovuk-dan (32b/10)

Esre (ـ) ile yazılışı

öñ-din اُوْغْنُ (08b/02)

iç-me-din اِجْمَدِيْنُ (50b/09), yi-me-din يِمْدِيْنُ (50b/09)

Vasıta hâli

-ıla, -ile, -(y)ıla, -(y)ile

Ekin 1. ünlüsünün esre (ـ) ile yazılışı

ot-ıla اُوْتَلَه (14a/10)

Esreli ye (ى) ile yazılışı

el-ile اَلِيْلَه (44a/06), igne-y-ile اِغْنَايِلَه (17a/07), şu-y-ıla سُؤْيِلَه (13a/09)

Ekin 2. ünlüsünün üstünlü he (ه) ile yazılışı

ot-ıla اُوْتَلَه (14a/10), şu-y-ıla سُؤْيِلَه (13a/09)

-n

Ünsüzle biten kelimelere bağlantı ünlüsü ile yazılmıştır.

Esre (ـ) ile yazılışı

deg-i-n دَغَاْحْدَكُنْ (85a/03)

İlgi hâli -uñ, -üñ, -nuñ, -nüñ

Ekin, kök veya gövdesi ünlü ile biten kelimelerde ötre (ـ) ile yazılışı

anuñ اُنْدُكْ (1b/6), gövde-nüñ كُوْدَه نُّكْ (49a/10), ikinci-nüñ اِكْجِيْدُكْ (39b/01), kimse-nüñ

كِمْسِنْدُكْ (10b/04), şu-nuñ سُؤْنُكْ (66b/01), uyku-nuñ اُوْغُوْنُكْ (18a/01)

Ötreli vav (و) ile yazılışı

ekşi-nüñ اِكْشِيْنُكْ (11b/03), issi-nüñ اِسْتِنُكْ (23b/08)

-uñ, -üñ

Ekin, kök veya gövdesi ünsüz ile biten kelimelerde ötre (') ile yazılışı

beden-üñ بَدَنُكْ (02b/07), bu-lar-uñ بُولْرُكْ (11a/07), der-üñ دَرُكْ (70a/04), kab-uñ قَابُكْ (59b/05), kızlıcık-uñ قَزْلُجُكْ (82b/06)

Ötreli vav (و) ile yazılışı

diş-üñ دِيْشُوكْ (58a/07), ot-uñ اْتُوكْ (21b/03)

Belirtme hâli -ı, -i, -n, -nı, -(y)ı, -(y)i

-ı, -i, -(y)ı, -(y)i

Çekmeli ye ile yazılışı

kendü-y-i كَنْدُوي (80b/02), ot-lar-ı اوتْلاري (53b/07), şu-lar-ı شُولاري (12a/03), şu-y-ı (65a/05)

Hemze ve esre (ء) ile yazılışı

gövde-y-i كُودَهء (23b/05)

-n

Bu ek 3. şahıs iyelik eklerinden (-ı, -i, -sı, -si) sonra gelir.

Esre (ـ) ile yazılışı

ekşi-si-n اَكْشِي سِيْن (43b/02), ekşi-lik(g)-i-n اَكْشِيْلِيكْ (64b/06), kab-ı-n قَابُيْن (41b/09)

Esreli ye (ي) ile yazılışı

dağı-sı-n دَاغِي سِيْن (12a/11), dükeli-si-n دُكَلِي سِيْن (17b/10)

-nı, -ni

Esreli ye (ي) ile yazılışı

a-nı اَنِي (02a/05), bu-nı بُونِي (14b/07), kendüz-i-ni كَنْدُزْنِي (08a/05)

Eşitlik hâli -ca, -ce

Üstünlü he (ه) ile yazılışı

şaru-ca صَارُوْجَه (60a/08), edviye-ce اَدْوِيْجَه (75b/06)

Yönelme hâli -aru, -erü -ra, -re

-aru, -erü

Ekin birinci ünlüsünün üstün ile (َ) yazılışı

yuk-aru < *yok+ ğaru ET يُوقَرُو (15a/06), iç-erü اِيْچَرُو (24a/07)

Ekin ikinci ünlüsünün ötreli vav (و) ile yazılışı

yuk-aru < *yok+ ğaru ET يُوقَرُو (15a/06), iç-erü اِيْچَرُو (24a/07)

-ra, -re

Üstünlü he (َ) ile yazılışı

şoñ-ra صُوْرَه (03a/01)

Bildirme eki -dur, -dür, durur (-dur,-dür <durur < turur)

Metinde hem durur hem de -dur, -dür ekleri eklerinin kullanımı görülmektedir.

Ötre (ُ) ile yazılışı

öyütmiş durur اَوِيْتَمِشْ تُرُر (50b/08), semir-dür سَمِرْدُر (25a/02), yumışa-dur يُمِشْدُر (15b/10)

1. 2. 2. 2. 3. Fiilimsi eklerinde ünlülerin yazılışı

1. 2. 2. 2. 3. 1. Sıfat fiil eklerinin (Partisiplerin) yazılışı

a. Geçmiş zaman sıfat-fiilleri

-duḡ(ğ), -dük(g)

Ötre (ُ) ile yazılışı

acıḡ-duḡ-ı اَجْدَغِي (19a/04), ciz-dük-i جَزْدُكِي (58a/09), uyu-duḡ-ı اِيُوْدُغِي (18a/04)

Ötreli vav (و) ile yazılışı

bil-dük-i-n بِلْدُوكِي (86b/09)

-miş, -miş

Esre (ـِ) ile yazılışı

arıdıl-mış اَرْدِلْمِشْ (46a/03), çürü-miş چُورُمِشْ (82b/06), döğül-miş دُغُلْمِشْ (53a/08), işlan-
mış اِصْلَانْمِشْ (29b/04)

b. Geniş zaman sıfat-fiilleri

-ğan, -gen, -an, -en

Üstün ile (ـِ) yazılışı

dökül-en دُوكُلْن (50b/11), dur-an دُورْن (07b/06), gel-en-e گَلْنَه (61b/10), kal-an قَلْن (03a/08), şur-an شُورْن (07b/07), uzağan اُوَزَغْن (04a/06)

Elif ve üstün ile yazılışı

çık-an چَقَان (20b/10)

-r

Ekin bağlantı ünlüsünün üstün ile (ـِ) yazılışı

beñze-r بَكْرَر (05b/07)

-acak(ğ), -ecek(g)

1. ve 2. ünlüsünün üstün ile (ـِ) yazılışı

açıl-acak اِچَلَق (80b/10), it(d)-ecek اِيْدِنَجَك (63b/01), döğ-ecek(g)-i-n دُغَكِي (63a/05)

1. 2. 2. 2. 3. 2. Zarf-fiil eklerinin (Gerundiumların) yazılışı

-a, -e

Üstünlü he ile (هَ) yazılışı

şor-a şor-a شُورَهَ شُورَهَ (13b/07), kızar-a kızar-a قَزَرَهَ قَزَرَهَ (48b/05)

-dukça, -dükçe

Ekin birinci ünlüsünün Ötre (ˊ) ile yazılışı

iç-dükçe اِجْدُكْجَه (13b/09)

Ekin ikinci ünlüsünün üstünlü he (ˆ) ile yazılışı

iç-dükçe اِجْدُكْجَه (13b/09)

-ıcağ, -icek

Ekin birinci ünlüsünün esre (ˋ) ile yazılışı

it(d)-icek اِدْجَكْ (64b/09), yet-icek يَتْجَكْ (81b/02), koyul-ıcağ قَوِيلْجَقْ (62a/05)

Ekin birinci ünlüsünün esreli ye (ى) ile yazılışı

biş-icek بَشِجَكْ (63a/07), çık-ıcağ چِکْجَقْ (24b/10), gegir-icek گَگیرِجَكْ (21b/07), gir-icek گِرِجَكْ (24a/11), iç-icek اِچْجَكْ (80b/02), ol-ıcağ اُولْجَقْ (03b/08), тұr-ıcağ طُورِجَقْ (50b/09), тұt-ıcağ طُوتْجَقْ (49b/11).

Ekin ikinci ünlüsünün Üstün ile (ˊ) yazılışı

it(d)-icek اِدْجَكْ (64b/09), yet-icek يَتْجَكْ (81b/02), koyul-ıcağ قَوِيلْجَقْ (62a/05), biş-icek بَشِجَكْ (63a/07), gegir-icek گَگیرِجَكْ (21b/07), gir-icek گِرِجَكْ (24a/11), iç-icek اِچْجَكْ (80b/02), тұr-ıcağ طُورِجَقْ (50b/09), тұt-ıcağ طُوتْجَقْ (49b/11).

Ekin ikinci ünlüsünün elif ve üstün ile yazılışı

çık-ıcağ چِکْجَقْ (24b/10), ol-ıcağ اُولْجَقْ (03b/08).

-iken

Ekin birinci ünlüsünün esre (ˋ), ikinci ünlüsünün üstün ile (ˊ) yazılışı

yaş iken يَاشْ اِگْنْ (57a/09)

-ınca, -ince

Ekin birinci ünlüsünün esre (ˋ) ile, ikinci ünlüsünün üstünlü he (ˆ) ile yazılışı

eyle-y-ü اَيْلِيُو (62a/02)

1. 2. 2. 2. 4. Haber ve dilek kipi eklerinin yazılışı

1. 2. 2. 2. 4. 1. Haber kipi eklerinin yazılışı

1. 2. 2. 2. 4. 1. 1. Görülen geçmiş zaman

-dı, -di

Ekin ünlüsünün esre (ـ) ile yazılışı

gör-di كُورِدِي (86b/08)

Ekin ünlüsünün esreli ye (ي) ile yazılışı

di-di-ler لَر دِيدِي (10b/07), eyle-di اَيْدِي (87a/01), gel-di گَلْدِي (20a/11),

Ekin ünlüsünün ötre (ـُ) ile yazılışı

di-dük دِيْدُك (41a/08), getir-düm گَتُورْدُم (02a/10), yād it-dük يَادِ اِتْدُك (07a/03), yāz kılduk يَادِ قِلْدُك (03b/09)

1. 2. 2. 2. 4. 1. 2. Öğrenilen geçmiş zaman

-mış, -miş

Tekil ve çoğul şahıslarda esre (ـ) ile yazılışı

öyüt-miş durur اَوِيْتُمِشْ دُرُر (50b/08)

-updur, -üpdür, -up durur öğrenilen geçmiş zaman eki

-mış, -miş ekine benzer bir işlevi vardır.

Ötre (ـُ) ile yazılışı

yazıl-updurlar يَزَالِ بِنْدُرُلُر (28b/11)

1. 2. 2. 2. 4. 1. 3. Geniş zaman eki

-ar, -er

Üstün ile (َ) yazılışı

aç-ar اَچَر (14b/10), ağ-ar اَغَر (69a/06), kan-ar اَکَنَر (13b/11), ürk-er اُرکُر (49a/08), dön-er دُونُر (23b/11), git-er کِذَر (03a/09), it(d)-er اِذَر (31a/08), siñ-er سِکُر (09b/05), sür-er سُرُر (44b/09), ürk-er اُرکُر (49a/08), yit-er يِئُر (87b/09)

-ur, -ür

Ötre (ُ) ile yazılışı

ağart(d)-ur اَغَرْتُر (57a/02), anıl-ur اَنِلُر (87a/07), uzat-ur اُوَزْتُر (57b/07), yumışat(d)-ur يُمِشَاتُر (47a/06), berkit(d)-ür بَرَكِئُر (03a/01), döndür-ür دُونْدُرُر (32b/03)

Ötreli vav (و) ile yazılışı

boğıl-ur بُوغْلُوُر (03b/09), çoğal-ur چُوغْلُوُر (14a/08)

-r geniş zaman eki, sonu ünlü ile biten fiil tabanlarına doğrudan eklenir.

eyle-r اِيلِر (52a/11), şakla-r صَقْلَر (43a/08)

Geniş zamanın olumsuzu -maz, -mez

Üstün ile (َ) yazılışı

çık-maz چِکْمَز (14b/01), çek-mez چِکْمَز (61a/09), geç-mez گِچْمَز (14b/02), iste-mez اِسْتَمَز (21a/06)

Üstünlü elif ile yazılışı

ko-maz قُوْمَاَز (25b/06)

1. 2. 2. 2. 4. 1. 4. Gelecek zaman

-acağ, -ecek, -isar, -iser eklerinin metinde örnekleri bulunmamaktadır.

1. 2. 2. 2. 4. 2. Dilek kipi eklerinin yazılışı

1. 2. 2. 2. 4. 2. 1. İstek

-a, -e

Üstün ile (-) yazılışı

did-e-ler ديدلر (85b/01)

Üstünlü elif () ile yazılışı

al-a-sın الالسن (43b/01), aň-a اگا (04b/05), baq-a-lar باقالر (51a/07)

Üstünlü he () ile yazılışı

aq-a اقه (12b/02), ayır-a-sın ايره سن (83b/01), çiz-e-ler لره (58a/07)

1. 2. 2. 2. 4. 2. 2. Gereklilik

Metinde fiillerin masdar şekillerinden sonra gerek ve gerekdür kelimeleri getirilerek yapılmıştır.

al-ma-maq gerek الممق كرك (58b/04), şağın-maq gerek صقنق كرك (21b/05), te'hîr it-

me-mek gerek تا خير ائممك كرك (09b/08), yi-mek gerek يمك كرك (04b/02), baq-maq

gerek-dür بهق كركر (51a/01)

1. 2. 2. 2. 4. 2. 3. Emir

-gıl, -gil

bil-gil بيلگيل (48a/09), tut-gıl طوتغل (87b/02)

-sun, -sün

Ötreli vav ile yazılışı

eyle-sün ايلسون (88a/02), kat-sun قاتسون (65b/02)

-alum, -elüm

eyle-y-elüm يَلْعَلُ (88a/01), qıl-ma-y-alum قَلِمَا (88a/01)

-uñ

qıl-uñ قَلْ (87b/05)

2. Ses Bilgisi Özellikleri

2. 1. Ünlüler

2. 1. 1. Ünlü değişimleri

/è /> /i /, /i /> /è/ değişmesi

Oldukça karışık olduğu bilinen i-è meselesi Sultâniyye metninde de karışıktır. Aynı kök hece ünlüsünün bazı yerlerde ı bazı yerlerde í ile yazılması, aynı kelimedede hem ı'li hem í'li şekillerin bulunması her iki sesi de kendisinde toplayan ve sonunda ı ve í şeklinde ayrı ayrı gelişen başka bir sesin yani bir kapalı /è/'nin varlığını düşündürmektedir.

Eski Anadolu Türkçesi metinleri söz konusu olduğunda kapalı /è/ hakkında bir görüş birliği yoktur ve konu bir kesinlik kazanmamıştır. Araştırmacıların bir kısmı /i/'leri kapalı /è/ olarak okumayı tercih ederken, diğer bir kısmı da metnin imlasına bağlı kalmayı uygun bulmuşlardır.

Metinde bu türden kelimeler yazılışları esas alınarak tespit edilmiştir. Metinde /i/ olarak tespit edilen birçok kelime günümüzde /e/ olarak geçmektedir.

biz “bez” (59b/06)

di- “demek” (19b/10)

gice “gece” (16b/01)

giç “geç” (08b/07)

iriş- “erişmek” (34a/02)

irişdür- “erişdirmek” (04a/11)

irte “erte” (21b/10)

it- “etmek” (42a/10)

vir- “virmek” (23b/10)

yi- “yimek” (09b/05)

yidi “yedi” (22b/04)

yidinci “yedinci” (12b/06)

yig “daha iyi, yeğ” (27b/06)

yil “yel” (76b/04)

yir “yer” (60b/08)

yitmiş “yetmiş” (43a/02)

“iyi” kelimesinin ilk ünlüsü metinde elif (') ile gösterilmiştir.

eyü (< edgü, ET) (04b/11)

/ü/ > /i/ değişmesi

Bazı kelimelerdeki /ü/ ünlüsü Türkiye Türkçesinde /i/’ye dönüşmüştür.

bişür- (> bişir-, TT.)² (41a/06)

degüşdür- (> değıştir-, TT.) (61b/03)

delük (> delik, TT.) (61b/04)

demür (> demir, TT.) (46b/11)

devşür- (> devşir-, TT.) (87b/10)

düz- (> diz-, TT.) (43b/07)

erük (> erik, TT.) (11b/10)

etlü (> etli, TT.) (21a/02)

geçür- (> geçir-, TT.) (59b/06)

/o/ -/ u/ ve /ö/ - /ü/ meselesi

² kelime bir yerde (85a/11) bişir- olarak harekelenmiştir.

Arap harfli yazıda geniş-yuvarlak ünlülerle, dar-yuvarlak ünlüleri ayrı ayrı gösteren işaret olmadığından metinde geçen kelimelerin ilk hecelerindeki ünlülerinin dar-yuvarlak veya geniş-yuvarlak olduğunu imlâdan çıkarmak mümkün değildir. İlk hece ünlülerinin bugünkü söylenişi çoğunlukla dar-yuvarlaktır. Metinde dar-yuvarlak ünlülü olarak tespit edilen kelimeler şunlardır:

büyük (< bedük, ET) (36b/08)

güwegü (< küwegü < küyev/küyöv ET) (34a/08)

yuşaru (<yoşaru, ET) (15a/06)

yüür- (yüür “koşmak” ET)

Geniş-yuvarlak ünlülü olarak tespit edilen kelimeler:

boğaz (< boğuz, ET) (63a/10)

gögercin (< köürçün, DLT) (05a/09)

2. 1. 2. Ünlü uyumları

2. 1. 2. 1. Artlık-önlük uyumu bakımından ünlü uyumu

Artlık-önlük uyumu, bazı istisnalar dışında, Eski Türkçe döneminden itibaren varlığını korumuştur.

Metinde aitlik eki -ki’ nin uyuma girdiği görülmektedir:

andağı (14b/09), başdağı (19b/08), başındağı (33a/02), şankı (08a/09), şaşuğdağı (67a/05), yanındağı (08b/06)

Günümüz Türkiye Türkçesinde artlık-önlük uyumuna uymayan “-ken” zarf-fiil eki metinde de uyuma girmemektedir.

oşururken (48a/11), öür şururken (48a/07), yaturken (48a/09), yaş iken (57a/09)

“Birez” kelimesi de metin boyunca artlık-önlük uyumuna uymakta ve bu uyumun sağlamlığını göstermektedir.

birez (13a/09)

2. 1. 2. 2. Düzlük-yuvarlaklık bakımından ünlü uyumu

Eski Anadolu Türkçesini Eski Türkçeden farklı kılan önemli bir ses özelliği ünlü yuvarlaklaşmasıdır. Tekil ve çoğul 1. şahıs iyelik eklerindeki ek ve bağlantı ünlüleri (evüm, elüñ), ilgi hâli eki (senüñ), görülen geçmiş zaman ekinin 1. ve 2. şahıslardaki çekimi (geldüm, geldüñ), zarf-fiil eki -Up, sıfat-fiil eki -dUk ve diğer bazı eklerde görülmektedir. (Karahan, 2006: 12-13) Eklerdeki bu yuvarlaklaşmanın nedenleri b, m, p, v seslerinin düz ünlüleri (a, e, ı, i) benzetici etkisi ile yuvarlaklaştırmasıdır. Bazı kelimelerde kelimenin sonunda bulunan /g/, /ğ/ seslerinin düşmesi sonucu sesin kendinden önceki sesi yuvarlaklaştırdığı bilinmekte, bazı kelimelerdeki yuvarlaklaşmanın sebepleri ise bilinmemektedir.

2. 1. 2. 2. 1. Kelimelerde yuvarlaklaşma

/g/ ve /ğ/ seslerinin düşmesi ile yuvarlaklaşma

Eski Türkçe döneminde birden fazla heceli kelimelerin sonunda bulunan g ve ğ sesleri, Batı Türkçesinde düşerken kendisinden önce gelen düz ünlüleri yuvarlaklaştırmıştır. /g/ ve /ğ/ seslerindeki bu düşüşün nedeni olarak bir kaynaşmanın olduğu veya /b/, /p/, /v/ dudak ünsüzlerinin benzetici etkisi ile /g/ ve /ğ/ seslerinin düştüğü ileri sürülmüştür. Metinde yer alan örnekler şunlardır:

ayru (< adruk, ET) (16b/09)

şaru (< şarığ, ET) (44b/10)

/g/ ve /ğ/ sesleri düştüğü halde ünlüsünde yuvarlaklaşmagörülmeven kelimeler ise şunlardır:

arı (< arığ, ET) “temiz” (22b/07)

acı (< açığ, ET) (46a/11)

ıssı (< isig, ET) “sıcak” (10a/03)

ķatı (< ķatıđ, ET) “çok, katı, sert” (05a/03)

kiçi (<kiçiğ, ET) “küçük” (27a/08)

Dudak ünsüzlerinin tesiriyle yuvarlaklaşma

Bugün Bazı Anadolu ağızlarında ve Türkiye Türkçesi yazı dilinde dar-düz ünlüye dönüşmüş bazı dar-yuvarlak ünlülü örneklerde bu yuvarlaklaşma dudak ünsüzlerinin etkisiyle olmuştur:

demür < temir (84a/01)

semüz < semiz (21a/02)

Yapım eklerindeki yuvarlak ünlü sebebiyle uyumsuzluk

Bazı yapım eklerindeki yuvarlak ünlüler, Eski Türkçe döneminde taşıdıkları yuvarlaklığı koruyarak ünlü uyumuna girmemiştir.

-uķ, -ük eki

artuķ “artık, başka, fazla” (05a/05)

ayruķ “ayrık, başka, başkası” (66a/02)

delük “delik” (61b/04)

-aru, -erü eki

içerü (< içgerü, ET) (24a/07)

yuķaru (< yokaru, ET) (15a/06)

Düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymayan diğer kelimeler

arğun “yavaş, hafif” (15a/06)

aruğ “zayıf, güçsüz” (11b/04)³

azacuğ “azıcık” (18b/11)

degül “değil” (12b/11)

kendü “kendi” (08b/05)

girü “tekrar, yine, bir daha, sonra” (44b/04)

ğarañulıq “karanlık” (49b/02)

şayru “hasta” (27a/08)

2. 1. 2. 2. Eklerde yuvarlaklaşma

-duğ, -dük sıfat fiil eki

Eski Türkçe döneminden beri dar-yuvarlak ünlülü olarak kullanılan -duğ, -dük eki, Eski Anadolu Türkçesinde düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymamıştır.

acığ-duğ-ı (19a/04), bil-dük-i-n (86b/09), ciz-dük-i (58a/09), uyu-duğ-ı (18a/04)

-dur, -dür, -tür ettirgenlik /oldurganlık fiil eki

Eski Türkçe döneminden itibaren ekin ünlüsü dar-yuvarlaktır. Eski Anadolu Türkçesi döneminde de düz ünlülü kelimelere eklendiği zaman düzlük-yuvarlaklık uyumuna girmemiştir.

bil-dür-di (01b/06), degüş-dür-e (61b/03), dön-dür-ür (32b/03), eğlen-dür-me-y-üp (82b/06), göyün-dür-üben (32b/03), in-dür-e (07b/07), ir-iş-dür-e (04a/11), kuvvet-len-dür- (60b/02), öl-dür-ür (56b/09), sevin-dür-ür (27b/02), söyün-dür-ür (39a/04), yi-dür-e-ler (83a/11)

³ Metnin bir yerinde (19b/06) kelime arık olarak harekelenmiştir.

Metinde ekin -tür, -tur şekli Eski Türkçedeki “kel-tür-“ fiilinden gelişen “getür-“ ve “ol-tur-“ kelimelerinde kullanılmıştır.

getür- (< keltür-, ET) (41a/08), otur- (ol-tur-, ET) (50b/10)

-ur, -ür oldurganlık fiil eki

Metinde görülen bu ek de Eski Türkçe döneminden beri yuvarlak ünlüdür.

biş-ür-mek (21a/03) , geç-ür-e (59b/06)

-sun tekil ve çoğul emir 3. şahıs eki

Eski Türkçe döneminde -zun, -zün, -sun -sün şekillerinde olan ek, Batı Türkçesine -sun, -sün şeklinde geçmiştir:

eyle-sün (88a/02), kat-sun (65b/02)

-dur, -dür, -durur bildirme eki

tur- fiilinden gelen bildirme 3. şahıs eki eki -dur, -dür ‘dür. Bu ekin ünlüsü Eski Türkçe döneminden beri yuvarlaktır.

öyütmiş durur (50b/08), semir-dür (25a/02), yumışa-dur (15b/10)

-(u)ñ , - (ü)ñ, -(u)ñuz, -(ü)ñüz iyelik eki

Ek, Eski Anadolu Türkçesinde yuvarlaklaşmıştır.

ağ(1)z-uñ

-uñ, - üñ , -nuñ, - nüñ ilgi eki

Eski Türkçe döneminde ünlü uyumuna giren bu ek Eski Anadolu Türkçesinde sadece yuvarlak ünlüdür.

-uñ, - üñ

beden-üñ cüzvi (02b/07), bu-lar-uñ bigi (11a/07), der-üñ kokuşu (70a/04), diş-üñ dibin (58a/07), kızılıçık-uñ olmuşm (82b/06), ot-uñ ‘ameli (21b/03)

-nuñ, - nüñ

anuñ (1b/6), ekşi-nüñ (11b/03), gövde-nüñ (49a/10), ikinci-nüñ (39b/01), issi-nüñ (23b/08), kimse-nüñ (10b/04), şu-nuñ (66b/01), uyku-nuñ (18a/01)

-lu, -lü , -suz, -süz isimden isim yapım ekleri

Eski Türkçe döneminde -lığ, -lig, -luğ -lüg şekilleri olan ek, Eski Anadolu Türkçesi döneminde sadece yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır. Bu yuvarlaklaşmanın Eski Türkçeden Batı Türkçesine geçerken ekte bulunan /g/, /ğ/'ların düşmesi sonucu olduğu bilinmektedir.

-lu, -lü

et-lü (21a/02), is-lü (22b/07), korğu-lu (49b/02), köpük-lü (51b/02), şu-lu (42a/09), ısıtma-lu (25a/01)

-suz, -süz

dügülcük-süz (65a/03), etmek-süz (81b/08), korğu-suz (25a/08), şu-suz (51a/03), uyku-suz (51a/04)

Görülen geçmiş zaman

1. tekil şahıs eki -dum, -düm

Eski Türkçe döneminde düz ünlülü olan ek, Eski Anadolu Türkçesi döneminde dudak ünsüzü olan m'nin etkisiyle yuvarlaklaşmıştır.

getür-düm (02a/10), kı-l-dum (02a/05), ço-dum (02a/11), yazdum (02a/03)

Çoğul 1. şahıs eki -duk, -dük

Ek, Eski Anadolu Türkçesi döneminde yuvarlaktır.

di-dük (41a/08), yād it-dük (07a/03), yād kı-l-duğ (03b/09)

Çoğul 1. şahıs eki -uz, -üz, -vuz, -vüz

Ek, biz zamirinden gelişmiştir.

bildür-evüz (40a/11), gider-me-se-vüz (14a/08), id-e-vüz (03a/11), it-me-se-vüz (03a/07)

Çoğul 1. şahıs emir eki -alum, -elüm

Eski Türkçe döneminde de bugün olduğu gibi -alım, -elim şeklinde olan ek, Eski Anadolu Türkçesi döneminde /m/ sesinin etkisiyle -alum, -elüm şekline dönüşmüştür.

eyle-y-elüm (88a/01), kıl-ma-y-alum (88a/01)

Geniş zaman eki -ur , -ür

Eski Türkçe döneminde geniş zaman eki olarak ekin -ur, -ür, -ar, -er, -ır, -ir, -ur, -ür, -r şekilleri kullanılmıştır. Eski Anadolu Türkçesi döneminde ise -ır, -ir kullanılmamış, -ar, -er, -ur, -ür, ve -r kullanılmıştır.

ağart-ur (57a/02), anıl-ur (87a/07), boğıl-ur (03b/09), çoğal-ur (14a/08), döndür-ür (32b/03), uzat-ur (57b/07) bişür-ür (02b/10), döndür-ür (32b/03), öldür-ür (56b/09), sevindür-ür (27b/02), söyündür-ür (39a/04), getir-ür (< keltür-) (17a/11)

Zarf fiil eki -dukça, -dükçe

Ek, Eski Anadolu Türkçesi döneminde kullanılmıştır. Geçmiş zaman sıfat fiil eki -duk, -dük ile -ce eşitlik ekinin birleşmesinden oluşmuştur.

iç-dükçe (13b/09)

-dukda, -dükde zarf-fiil eki

Geçmiş zaman sıfat fiil eki -duk , -dük ile bulunma eki -da'nın birleşmesiyle oluşmuştur.

uyku gel-dükde (31b/04), gir-dükde (87a/10)

Zarf-fiil eki -ü

eyle-y-ü (62a/02)

İsimden isim yapma eki -cuḡ, -cük

Eski Anadolu Türkçesinin sonlarına doğru ortaya çıkan bir ektir.

az-a-cuḡ (18b/11), oḡlan-cuḡ-lar-a (25b/09)

İsimden isim yapma eki -cuḡaz/-cügez

küp-cügez-e (53a/09)

Fiilden isim yapma eki -u

Eski Türkçe döneminde fiilden isim yapma eki -ḡ, -g'nin Batı Türkçesinde düşmesi sonucu yardımcı sesin fiilden isim yapma eki haline gelmesiyle ortaya çıkmıştır.

ay(1)r-u (16b/09)

-ḡun fiilden isim yapma eki

Türkçede eskiden beri kullanılan bir ektir. Genel olarak tek heceli fiil kök ve gövdelerine getirilen ek, Eski Anadolu Türkçesinde daha çok -ḡun, -gün şekilleri ile kullanılmıştır.

taş-ḡun (40b/06), ar-ḡun (48a/11)

Fiilden isim yapma eki -mur

Metinde bir kelimedeki ekin düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymadığı görülmektedir.

yaḡ-mur (49a/08)

Düzensizlik gösteren ekler:

Zarf-fiil eki -ıp, -ip, -up, -üp

Ek, Eski Türkçe döneminden beri ünlü uyumuna girer. Düz ünlülü kelimelerden sonra dar-yuvarlak ünlülü kullanımları gelerek düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymadığı görülmektedir.

al-up (66a/08), bul-up (40a/11), kat-up (52a/04), kat-ıp (86b/02), otur-up (50b/10), saç-up (66a/11), tur-up (28a/11), yat-up (28b/01)

2. 1. 2. 2. 3. Eklerde düzleşme

Eski Anadolu Türkçesi döneminde yuvarlaklaşmalarda olduğu gibi belirgin ve yaygın olmayan ünlü düzleşmelerine de rastlanır. Bazı ekler sadece düz ünlü taşımaktadırlar.

Belirtme durumu (akkuzatif) eki

Düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymayan bir ek de belirtme durumu ekidir.

-1, -i

kendü-y-i (80b/02), ot-lar-ı (53b/07), şu-lar-ı (12a/03), gövde-y-i (23b/05)

-nı, -ni

a-nı (02a/05), bu-nı (14b/07), kendüzi-ni (08a/05)

3. tekil şahıs iyelik eklerinden sonra gelir ve düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymaz.

ad-ı-nı (02a/11), ağı-sı-nı (44b/07), ağ(ı)z-ı-nı (40b/11), buru-sı-nı (70a/02), dib-i-ni (56b/10), ic-i-ni (21a/05), fayda-sı-nı (22a/05), göğüs-i-ni (27b/10), kaşuk(ğ)-ı-nı (30a/05), koğu-sı-nı (45b/09), şaru-sı-nı (66a/04) şovukluk(ğ)-ı-nı (70a/03)

3. tekil şahıs iyelik eki -1, -i

Ek, Eski Türkçe döneminde olduğu gibi Eski Anadolu Türkçesi devresinde de -1, -i şeklindedir ve düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymaz.

iç-i-n (20b/08), göz-i-n (20b/02), ş-u-y-ı (05b/07), yüz-i-n (20b/02)

Görülen geçmiş zaman 3. tekil şahıs eki -dı, -di

Görülen geçmiş zaman 3. şahıs eki -dı -di her zaman düzdür, düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymaz.

di-di-ler (10b/07), eyle-di (87a/01), gel-di (20a/11), gör-di (86b/08)

-lık, -lik, -luğ, -lük isimden isim yapım eki

Ek, Eski Türkçe döneminde düzlük-yuvarlaklık uyumuna girer. Türkiye Türkçesinde olduğu gibi Eski Anadolu Türkçesinde de ekin dört şekli -lık, -lik, -luğ, -lük vardır.

Batı Türkçesinin ilk devresinde ekin yalnız düz ünlülü şekilleri kullanılmıştır.

ac-luğ-ı-n-a (50a/05), az-luğ-ı-n-a (50a/07), eyü-lük-de (35b/08), iñez-lik-i (15a/09), aruğ-luğ-ı-n-dan (07a/10), yaş-luğ-ı-n (82a/08), yat-lu-luğ (09a/06), yavuzluğ (50b/05)

-dın, -din ayrılma eki

Eski Türkçe döneminde ünsüz uyumuna bağlı olmadan -dın, -din, -tın, -tin şeklinde olan ayrılma (ablatif) eki Batı Türkçesinde yaklaşıma (datif) ve bulunma (lokatif) eklerinin etkisiyle geniş ünlülü olmuştur.

öñ-din (08b/02)

İsimden isim yapım eki -(u)ncı, -(ü)ncü

Derecelendirme sıfatı yapan ekin yardımcı ünlüsü aşağıdaki kelimelerde yuvarlak, bunun dışında hep düz ünlü olarak kullanılmıştır.

dörd-üncü (12b/04), on-uncü (12b/08), toğuz-uncü (40a/04), üç-üncü (12b/03)

Fülden isim yapma eki ıcı, -ici

Eski Türkçe'deki -ı-ğçı -i-gçi ve -ğuçı -güçi eklerindeki ğ ve g'nin düşmesiyle önceleri -uçı, -üçi şeklinde kullanılmış sonradan ç'nin tonlulaşması ve yuvarlak ünlünün düzleşmesi ile Eski Anadolu Türkçesi döneminde daima düz olarak kullanılmıştır. Metinde ekin yuvarlak ünlülü şekilleri de bulunmaktadır.

Düz ünlülü

aç-ıcı (68b/08), bişür-ici (68b/08), hazm ol-ıcı (08b/07), şovut(d)-ıcı (66b/08)

Yuvarlak ünlülü

ögüld-üci (69b/05), sür-üci (68b/08)

Fülden fiil yapım eki -ıl-, -il

Eski Türkçede uyuma bağlı olarak kullanılan fiilden fiil yapma eki -l-'nin yardımcı ünlüsü Eski Anadolu Türkçesi döneminde genellikle düz-dar ünlüdür, ancak bu dönemde ekin uyuma girmiş örneklerine de rastlanmaktadır.

dökil-e (28a/02), ovıl-mış (63b/07)

Fülden fiil yapım eki -ın-, -in

Eski Türkçe döneminde ekin yardımcı ünlüsü uyuma girerken Eski Anadolu Türkçesi döneminde bu uyum bozulmuştur. Ekin yardımcı ünlüsü daha çok dar-düz şekliyle kullanılmıştır, ancak dar-yuvarlak şekilli olanları da vardır.

ol-un-dı (42b/05), bul-ın-maz-sa (66a/07)

Öğrenilen geçmiş zaman eki -mış-, -miş

Eski Türkçe döneminde -mış-, -miş şeklinde dar-düz ünlülü olan öğrenilen geçmiş zaman eki, Eski Anadolu Türkçesi ve Osmanlı Türkçesi döneminde de dar-düz ünlülü olarak devam etmiş, Osmanlı Türkçesi döneminin sonuna doğru bugünkü çok şekillilik ortaya çıkmıştır.

Ekin ünlüsü metinde de her zaman dar-düz ünlüdür ve düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymaz.

öyüt-miş durur (50b/08)

Sıfat fiil eki -miş, -miş'in kullanımı da aynı şekildedir.

arıdıl-mış (46a/03), çürü-miş (82b/06), döğül-miş (53a/08), işlan-mış (29b/04)

Zarf -fiil eki -ıcağ

Batı Türkçesinin ilk devrelerinde -ıcağ, -icek şeklinde olan ek, Eski Anadolu Türkçesinin son zamanlarında -ıcağ, -icek şekline girerek yaygın biçimde kullanılmıştır. Bu ek de düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymamaktadır.

biş-icek (63a/07), çık-ıcağ (24b/10), gegir-icek (21b/07), gir-icek (24a/11), iç-icek (80b/02), it(d)-icek (64b/09), koyul-ıcağ (62a/05), ol-ıcağ (03b/08), tut-ıcağ (50b/09), tut-ıcağ (49b/11), yet-icek (81b/02).

Zarf fiil eki -ınca

Ek, Eski Türkçe devresinde -ğınça, -ginçe şeklinde idi. Ekteki ğ'nın düşmesi sonucunda -ınca şeklini almıştır.

çık-ınca (65a/05), geç-ince (51a/06), gel-ince (43b/03), git(d)-ince (64a/10), ılın-ınca (48b/02), kal-ınca (42a/05), ol-ınca (65b/03), var-ınca (45b/08)

2. 1. 3. Ünlü türemeleri

Metinde kelime başında ünlü türemesine örnek olarak iki kelime vardır:

ısıcağ (83b/06), ısıtma (83b/03)

İç seste ünlü türemesi metinde bir kelimedede görülmektedir:

az -a-cuğ (< azcık) (18b/11)

2. 1. 4. Ünlü düşmeleri

Türkçede orta hecenin vurgusuz olması orta hece ünlüsünün düşmesine sebep olmaktadır. Bu ses olayına metinde sıkça rastlanmaktadır.

(ağız >) ağz-ı (46a/02)

(eyit >) eyd-ür (48a/08)

(kavur- >) kavur-ul-mış (06a/05)

(oğulan >) oğlan-cuk-lar-a (25b/09)

2. 1. 5. Ünlü birleşmeleri

Türkçe kelime köklerinde yan yana iki ünlü bulunamayacağından ünlü ile biten bir kelimeye yine ünlü ile başlayan bir kelime veya ek geldiğinde ünlülerden biri düşer ve geçici veya devamlı bir birleşme meydana gelir. Bu durum kalıplaşmış yapılar oluşturur.

nesne (< ne+erse+ne) (06a/09)

şol (< uş+ol) (61a/03)

şöyle (< uş+öyle) (50a/04)

2. 2. Ünsüzler

2. 2. 1. Ünsüz değişimleri

2. 2. 1. 1. k > ħ değişikliği

a) Kelime başında

Türkçede ħ sesi yoktur, bugün ħ sesi ile başlayan kelimeler Eski Türkçe döneminde k sesi ile başlamaktaydı. Bazı kelimelerdeki bu k sesi Batı Türkçesinden sonra ħ'ya dönüşmüştür.

ķankı (>hangi, TT.) (08a/09)

ķankısı “hangisi” (12a/04)

ķankısından “hangisinden” (08a/10)

b) Kelime ortasında

Aynı metinde kelime içinde ve sonunda kelimenin hem ķ hem de ħ’li şekilleri görülmektedir. Eski Anadolu Türkçesi döneminden sonra ķ’lı olan şekil devam etmiş, ħ’lı şekiller ise Azeri sahasında kullanılmaya başlanmıştır. (Ergin, 1998: 58)

dahı < daķı (< taķı, ET) (02b/06)

aķşam (> aķşam) (10a/07)

uyķu (09b/04)

2. 2. 1. 2. k > g değişikliği

Kelime başındaki k > g değişmesi Eski Türkçe devresinden Batı Türkçesine geçişte görülen bir ses olayıdır.

Arap harfli yazıda ince k ve ince g’ler aynı işaretle yazıldığından kelimelerin k’li mi yoksa g’li mi oldukları ayırt edilememektedir. Metinde de bu ayırım yoktur.

2. 2. 1. 3. ğ > v değişikliği

şovuk (< şoğuk, DLT) (06b/05)

2. 2. 1. 4. b > p değişikliği

Türkiye Türkçesinde ön sesi p olan bazı kelimeler Eski Anadolu Türkçesi döneminde b ile yazılmaktaydı.

barmaķ “parmak” (59b/04)

2. 2. 1. 5. b > v değişikliği

Eski Türkçe döneminde bazı kelimelerin başında, ortasında ve sonunda bulunan b'ler Batı Türkçesinde v'ye dönüşmüştür.

var (< bar, ET) (24b/05)

2. 2. 1. 6. ñ > g değişikliği

Eski Türkçe döneminde η ve g şekli bulunan aşağıdaki kelimeler metinde ñ ile dir.

deñiz (58b/01), geñez (20a/08), göñül (26a/10), iñezlik (15a/09), ıarañuluk (49b/02)

2. 2. 1. 6. ñ > n değişikliği

Batı Türkçesi içinde sadece İstanbul Türkçesinde meydana gelmiştir. (Ergin, 1998: 92) Metinde ñ ile tespit edilen bir tane kelime vardır:

aydın (87a/11)

2. 2. 1. 7. t > d değişikliği

Eski Türkçede kelime başında d sesi yoktur. Kelime başındaki ince sıradan t'ler ile kalın sıradan bazı t'ler Batı Türkçesinde değişmiş, d olmuştur. Eski Anadolu Türkçesinde bir taraftan t'li şekiller korunurken diğer taraftan da d'li şekiller ortaya çıkmıştır. (Ergin, 1998: 91)

Eski Türkçe devresinde t'li olup metinde d ile yazılan kelimeler şunlardır:

dağıl- (14a/07), dağı (02b/06), deg- (60b/08), degin (03a/01), degirmice (46a/06), degül (80b/11), dek (69b/04), demregü (19b/03), demür (46b/11), deñiz (58b/01), der (70a/04), dırnağ (46a/06), di- (10b/07), diken (46b/11), dil (46a/06), dile- (57a/11), diş (53a/03), ditreme (11a/04), döğ- (42a/04), döğül- (62b/05), dök- (40b/03), dökül- (81a/02), dön- (18b/02), döndür- (32b/03), dörder (54b/07), dördüncü (12b/04), dört

(02a/11), döşe- (52a/05), dükeli (68a/05), dün (13b/03), dürlü (03b/05), dürt- (30b/04), düş (48b/06), düş- (21a/06), düz- (30b/01)

Eski Türkçe döneminde kalın ünlü taşıyan kimi kelimeler başındaki t̄ sesini korumuşlardır. Metinde t̄ ile tespit edilen kelimeler şunlardır:

tağ (12b/04), tağıt-ur (17b/09), talak (06a/02), tamar (49a/09), tamzur-mağ-ıla (80b/09), tar (07a/08), taş (79b/08), toğan+uñ (35b/11), togra-y-a-lar (84b/04), toksan (66a/05), tokun-sa (50a/10), toköz (40a/04), toközuncı (12b/07), toldur-ma (40b/11), tolu (50a/05), tonuq+ı (54a/02), toñuz (31a/02), toprak (12b/02), tudak+ları (49a/01), tur-a (48b/02), tut- (87b/07)

Metinde hem t'li hem d'li şekilleri de kullanılan kelimeler şunlardır:

dat+suz (11b/01), tat+lu (06b/04)

duz+lu (11b/01), tuz+lu (16a/08)

2. 2. 2. Ünsüz benzeşmeleri

Metinde kök veya gövdenin tonsuz son sesine uyması gerekirken tonlu ünlülü bulunan ekler şunlardır:

a) İmlâsı kalıplaşmış eklerde

-da, -de bulunma (lokatif) hâli eki

güneş-de (05a/01), 'illet-den (52a/08), ot-da (04b/03)

-dan, -den çıkma (ablatif) hâli eki

ot-dan (21a/08)

-dı, -di görülen geçmiş zaman eki

it-dük (07a/03)

-dur, -dür bildirme eki

öyütmiş durur (50b/08)

-dur, -dür ettirgen (faktitif) fiil eki

degüş-dür-e (61b/03), ir-iş-dür-e (04a/11)

-duķ, -dük sıfat-fiil (partisip) eki

çık-duķ-dan (25a/05), geç-dük-den (20a/07), git-dük-den (18a/05), iç-dük-den (21b/10), i.- dük(g)-i-n (09a/10), şık-duķ-dan (79a/09).

b) Kelime içinde tonlulaşma

Türkçede p, t, ç, ķ, k tonsuz ünsüzleri iki ünlü arasında kaldığın tonlulaşarak b, c, d, ğ, g ünsüzlerine dönüşürler.

-t > -d

(arıt- >) arı-d-ur (14b/09), işla-d-a-lar (60a/10)

-k > -g

delük > del-ü-g-e (61b/05)

-ķ > -ğ

(şovuk >) şovu-ğ-a (69b/08)

(aķ >) ağ-ı (49a/03)

(budak >) budak-ı-y-la 71a/04

-p > -b

(dip>) dib-i-n-de (51a/09)

2. 2. 3. Ünsüz türemeleri

a) -y- ve -n- seslerinin türemesi

Ünlü ile biten bir kelimeye ünlü ile başlayan bir ek veya edat geldiğinde arada bir yardımcı -y- sesi, iyelik 3. şahıs eki -i- ve -si-‘den sonra isim çekim eklerinden birisi gelince arada bir -n- sesi türemektedir.

alma-y-ı (42a/03), gövde-y-i (23b/05), kendü-y-e (61a/09), nesne-y-i (62b/05), şu-y-ı (05b/07)

dip-i-n-de (51a/09), düş-i-n-de (48b/06), et-i-n-e (29a/04), göz-i-n-e (16b/03)

b) Ünsüz ikizleşmesi

Metinde ünsüz ikizleşmesine örnek olarak iki kelime bulunmaktadır.

elli (< elig, ET) “elli” (42b/10)

ıssı (< isig, ET) “sıcaklık” (10a/03)

c) Ön seste ünsüz türemesi

Eski Türkçede ur- şekli bulunan fiil metinde de sadece ur- şekli kullanılmıştır.

Türkiye Türkçesinde ise vur- şeklindedir.

ur- (< ur-, ET) (67b/01)

2. 2. 4. Ünsüz düşmeleri

a) Kelime sonunda -ğ , -g erimesi

ayru (< adruğ, ET) (16b/09)

şaru (< şarığ, ET) (44b/10)

arı (< arığ, ET) “temiz” (22b/07)

acı (< açığ, ET) (46a/11)

ıssı (< isig, ET) “sıcak” (10a/03)

katı (< katığ, ET) “çok, katı, sert” (05a/03)

kiçi (< kiçig, ET) “küçük” (27a/08)

b) Kelime ortasında ikinci hece başında -ğ , -g düşmesi

gerek (< kergek, ET) (04b/01)

kulak (< kulğak, ET) (17b/01)

c) Bařta b- dűşmesi

Eski Tűrkçe dűneminde bol- řeklinde olan fiilin bařındaki b- sesi Batı Tűrkçesinde dűşműştűr. Metinde bol- fiili metnimizde ol- řekliyle birlikte bulunmakta, ol- fiili 639 defa bol- fiili ise 3 defa geçmektedir.

ol- (< bol- ET) (06b/05)

bol- (17b/09)

d) Bařta y- dűşmesi

Metinde, Eski Tűrkçe dűneminde bařında y- űnsűzűnűn bulunduđu kelimelerdeki y- űnsűzűnűn kelime bařında dűřtűđű gűrűlmektedir.

ağaç (< yığaç, DLT) (34a/05)

ırak (< yırak, DLT) (12b/04)

e) Orta hecede -l- dűşmesi

getűr- (< keltűr-, DLT) (41a/08)

otur- (< oltur-, DLT) (23a/03)

f) sonda -v dűşmesi

şu (suv < sub, ET) (12a/05)

g) sonda -ķ dűşmesi

ılıcak (“ılı*” < ılığ, DLT) “ılıcak” (44b/05)

2. 2. 5. Hece dűřmeleri

durur (<turur) bildirme ekinin yanında ekleřmiř -dur, -dűr řekli de kullanılmıřtır. Akıcı dil damak űnsűzű /r/'nin iki kez ıkarılması zor olduđundan, edattaki “ur” kısmı dűřműştűr.

oyűtműř durur (50b/08), gibi-dűr (02a/01), űzerine-dűr (04b/07)

3. Şekil Bilgisi Özellikleri

3. 1. İsimler

3. 1. 1. Çoğul eki

Çoğul eki Eski Türkçeden beri -lar, -ler'dir.

an-lar (37a/11), bölüçleri (52a/02), çıban-lar-a (66b/04), diblerin (56a/06), diş-ler-i (58a/02), ekşi-ler (34a/04), et-ler-ün (36b/06), ev-ler (52a/05), ısıtma-lar-ı-n-a (72a/09), kab-lar-a (40b/11), kanat-lar-ı-dur (35b/10), koca-lar-a (21a/04), kuş-lar-uñ (05a/08)

İşaret zamiri “bu”nun çoğul biçiminde n ünsüzü çoğul ekinden önce çoğu zaman kullanılmış kimi zaman ise kullanılmamıştır:

bu-lar-uñ (11a/07)

3. 1. 2. İyelik ekleri

Tekil 1. şahıs -(u)m, -(ü)m

söz-üm (87b/07)

Tekil 2. şahıs -(u)ñ, -(ü)ñ

Tekil 2. şahıs eki -ñ'dir, aradaki -u-, -ü- ünlüsü ise yardımcı sestir.

ad-u-ñ (87a/06), göz-ü-ñ (87b/10)

Tekil 3. şahıs -ı, -i, -sı,-si

Tekil 3. şahıs iyelik eki ünlü ile biten kelimelerde -ı, -i ünsüzle biten kelimelerde -sı, -si'dir.

dağı-sı-n (12a/11), dükeli-si-n (17b/10), ekşi-si-n (43b/02), ekşi-lik-i-n (64b/06), kab-ı-n (41b/09)

Metinde iyelik eklerinin üst üste geldiği bir örnek de bulunmaktadır:

bir-i-si-n-i (63b/08)

Çoğul 1. şahıs -(u)muz, -(ü)müz

Çoğul 1. şahıs iyelik eki -muz, -müz'dür. Ünlü ile biten kelimelere doğrudan, ünsüzle biten kelimelere ise araya -u-, -ü- ünlüsü alarak eklenir.

di-düg-ü-müz (04b/01), it-düg-ü-müz (07a/01), kitāb-u-muz (12a/08)

4) Çoğul 3. şahıs -ları, -leri

Çoğul 3. şahıs iyelik eki tekil 3. şahıs iyelik eki -ı, -i ile çoğul eki -lar, ler'in birleşmesinden meydana gelmiştir.

baş-ları-n (24b/10), boyun-ları (35b/10), ısıtma-ları-n-a (72a/09), kanat-ları-dur (35b/10), kuş-ları-nuñ (37a/01), şu-ları (12a/03), talak-ları-n-da (34a/11), tamar-ları (48b/04), yağ-ları (30a/02)

3. 1. 3. Hal ekleri

3. 1. 3. 1. İlgi hâli eki

-uñ, -üñ, -nuñ, -nüñ

İsimle isim arasında ilgi kurar. Ünsüzle biten isimlere -un, -ün; ünlüyle biten isimlere -nun, -nün eki olarak getirilir. Eski Türkçede düz dar ünlülü şekilleri kullanılmıştır.

(Ergin, 1998:230)

-uñ, -üñ

beden-üñ (02b/07), bu-lar-uñ (11a/07), der-üñ (70a/04), diş-üñ (58a/07), kab-uñ (59b/05), kızlık-uñ (82b/06), ot-uñ (21b/03)

-nuñ, -nüñ

anuñ (1b/6), ekşi-nüñ (11b/03), gövde-nüñ (49a/10), ikinci-nüñ (39b/01), issi-nüñ (23b/08), kimse-nüñ (10b/04), şu-nuñ (66b/01), uyku-nuñ (18a/01)

3. 1. 3. 2. Yönelme hâli eki

-a, -e

Yönelme (datif) eki -a, -e Eski Türkçedeki -ğa, -ge ekinden gelişmiştir. Ek ünlüyle biten bir kelimeye geldiğinde araya bir -y sesi girer. (Ergin, 1998: 234)

at-a (15a/08), bağır-a (19b/08), baş-a (19b/09), biz-e (40a/10), demregü-y-e (81a/03), ısıtma-y-a (75a/08), kişi-y-e (61a/04), oğlan-a (28a/06), öyken-e (36b/04), uçuklu-y-a (75b/04), şu-y-a (83b/02), yir-e (28b/07)

3. 1. 3. 3. Belirtme hâli eki

Belirtme hâli eki Eski Türkçede -ğ, -g şeklinde idi. Batı Türkçesinde ekin -ğ -g'si düşmüş, ancak ekin ünlüsü yuvarlaklaşmamıştır. Eski Türkçe döneminde isimlerden sonra -ğ, -g, zamirlerden sonra -nı, -ni ve 3. şahıs iyelik eklerinden sonra da -n belirtme hâli (akkuzatif) eki olarak kullanılmıştır. (Ergin, 1998: 232)

-ı, -i, -(y)ı, -(y)i

kendü-y-i (80b/02), ot-lar-ı (53b/07), şu-lar-ı (12a/03), gövde-y-i (23b/05)

-nı, -ni

a-nı (02a/05), bu-nı (14b/07), kendüzi-ni (08a/05)

-n

yağ-ı-n (85b/02), issi-si-n (88a/02)

3. 1. 3. 4. Bulunma hâli eki

-da, -de

Eski Türkçe döneminde -ta, -te, -da, -de şekilleri olup ünsüz uyumuna uymayan bu ek, Eski Anadolu Türkçesinde -da, -de şeklinde kullanılmıştır. (Ergin, 1998:235)

ağız-da (45b/09), aḡşam-da (10a/08), aralık-da (10a/08), bardak-da (46a/01), baş-da (81a/02), bögrek-de (34b/05), ısıtma-da (64a/11), ıssı-da (27b/05), ḡab-da (43a/04), üçünci-de (39a/08), yaramazlık-da (13a/01), yatlıluḡ-da (09a/06), yay-da (23a/09), yaz-da (23a/09), yıl-da (69b/07), yir-de (58a/07)

3. 1. 3. 5. Ayrılma hâli eki

-dan, -den

Eski Türkçe döneminde ayrılma eki -dın, -din, -tın, -tin şeklinde dar ünlülüydü. -ta, -te, -da, -de ekleri de bu eklerin yerine kullanılmaktaydı. (Ergin, 1998:236)

aḡaḡa-dan (28a/02), bez-den (16b/09), kir-den (23b/04), ḡovuk-dan (32b/10) öñ-din (08b/02), iç-me-din (50b/09), yi-me-din (50b/09)

3. 1. 3. 6. Eşitlik hâli eki

-ca, -ce

Eski Türkçe döneminde -ça, -çe'li şekilleri olan ek, Eski Anadolu Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde sadece -ca, -ce şeklindedir. (Ergin, 1998:239)

ḡaru-ca (60a/08)

nice (< ne-çe) (13a/03)

3. 1. 3. 7. Yön gösterme hâli ekleri

Ek, Eski Türkçe döneminde -ġaru, -gerü, -qaru, -kerü şeklindedir. Eski Anadolu Türkçesi döneminde yuvarlak ünlülü olarak -aru, -erü şeklinde kalıplaşmış kelimelerde geçmektedir. (Ergin, 1998:242)

-aru, -erü

yuk-aru < *yok+ ġaru ET (15a/06), iç-erü (24a/07)

-ra

soñ-ra (03a/01)

3. 1. 3. 8. Vasıta hâli ekleri

-ile, -n, -cılayn , -ledin, - leyin

ot-ıla (14a/10), el-ile (44a/06), igne-y-ile (17a/07), şu-y-ıla (13a/09), deg-i-n (85a/03), iki-ledin (70b/02), bular-cılayn-dur (39a/06), ben-cileyin (87b/01), didüğümüz-leyin (45a/03), için (>uç-u-n) (63a/08), degi-n (03a/01), evvelki-leyin (41b/05)

3. 1. 4. İsim yapım ekleri

3. 1. 4. 1. İsimden isim yapım ekleri

3. 1. 4. 1. 1. -ağ, -ek

Organ isimleri yapar.

bögr-ek (< böğür+ek) (06a/02)

3. 1. 4. 1. 2. -an , -en

Çoğul yapan bu ek, ayrıca küçültme kavramı veren ad kurar. Kalıplaşmış örneklerde görülmektedir.

oğ(u)l-an (28a/03), oğ(u)l-an-cuğ-lar-a (25b/09)

3. 1. 4. 1. 3. -ar, -er, -şar, -şer

Asıl sayı isimlerinden üleştirme sayı isimleri yapar. Batı Türkçesine geçişte ünlüyle biten kelimelerde, beş-er kelimesinin etkisiyle -şar, -şer şekline dönüşmüştür. (Ergin, 1998: 170)

altı-şar (45a/11), biş-er (43a/02), iki-şer (55b/06)

3. 1. 4. 1. 4. -aru, -erü

Aslında yön gösterme hali eki olup kalıplaşmış kelimelerde geçmektedir

yuk-aru < *yoğ+ ğaru ET (15a/06)

3. 1. 4. 1. 5. -ca, -ce

Eklendiği kelimeye “oldukça” anlamı katan, benzerlik ve azlık işlevinde küçültme sıfatları yapan bu ek, işlevinin zayıflamasıyla türlü cins adları türetmiştir. (Korkmaz, 2009: 36-38)

eri-ce (66b/06), ılı-ca (25b/11), kara-ca (71b/09), böğrölce (< böğürlüce) (06a/04)

Dil adları da türetir: Türkce (81a/11)

3. 1. 4. 1. 6. -cağ, -cek

-ca, -ce eşitlik eki ve oğ, ök edatının birleşmesiyle oluşmuştur. Sıfat ve zarf türünden isimden isim yapım ekidir. (Korkmaz, 2003: 39)

ılı-cağ (44b/05), ısı-cağ (83b/06)

3. 1. 4. 1. 7. -cuğaz, -cügez

Küçültme ekidir.

küb-cügez-e (53a/09)

3. 1. 4. 1. 8. -cuğ, -cük

-cağ, -cek ekinden türemiştir. (Ergin, 1998: 164)

alma-cuğ (82a/02), az-a-cuğ (18b/11), oğlan-cuğ (25b/09)

3. 1. 4. 1. 9. -düz

Zaman zarfı yapar.

gün-düz (18b/08)

3. 1. 4. 1. 10. -ez

Küçültme fonksiyonu yapar.

geñ-ez (20a/08)

3. 1. 4. 1. 11. -ıl

Renk adlarında görülür.

yaş-ıl (16b/02), kız-ıl (51a/11)

3. 1. 4. 1. 12. -kek

Kalıplaşmış olarak tek kelimedede görülür.

er-kek (05a/06)

3. 1. 4. 1. 13. -ki

Zamir ve sıfat türünden isimler yapar. Eklendiği kelimeye aitlik görevi yükler.

evvel-ki (09b/06), iç-i-n-de-ki (17a/09)

3. 1. 4. 1. 14. -la

Zaman zarflarına eklenerek anlamı kuvvetlendirir.

tan-la-cağ (50b/09)

3. 1. 4. 1. 15. -lı, -li, -lu, -lü

İsimden sıfat yapan bir ektir.

ısıtma-lu (25a/01), pas-lu (22b/07), çat-lu (06b/04), mizac-lu (04b/09)

3. 1. 4. 1. 16. -lık, -lik, -luğ, -lük

İsimlerden yer, âlet, topluluk isimleri, mücerret isimler ve sıfatlar yapar.

biş-mek-lik(g)-i-n (40a/06), ey(ü)-lük(g)-i (87b/05), kuru-luğ(ğ)-ı-n (79a/04), şovuk-luğ(ğ)-ı-n-a (64a/05), tok-luğ-dan (49b/09), yaramaz-lık(ğ)-da (13a/01)

3. 1. 4. 1. 17. -mış, -miş

Altı ve yedi sayıları üzerinde kalıplaşmış olarak görülür.

alt-mış (< altı+mış) (53b/10), yit-miş (43a/02)

3. 1. 4. 1. 18. -ncı , -inci, -uncı, -üncü

Asıl sayı isimlerinden sıra sayı sıfatları yapar.

altı-ncı (12b/05), biş-i-nci (12b/04), üç-ü-ncü (12b/03)

3. 1. 4. 1. 19. -ra

Yön gösteren zarflar yapar.

şoñ-ra (03a/01)

3. 1. 4. 1. 20. -rak, - rek

Karşılaştırma amaçlı sıfat ve zarf yapar.

aşağa-rak (35b/08), kiçi-rek (21b/03), yig-rek (09a/08)

3. 1. 4. 1. 21. -suz, - süz

Yokluk bildiren sıfatlar ve isimler yapar.

çekirdek-süz (42b/10), tuz-suz (11a/08)

3. 1. 4. 2. Fiilden isim yapım ekleri

3. 1. 4. 2. 1. -cak, -cek

Organ adı yapar. Bir örneği vardır.

em-cek-i-n (27b/10)

3. 1. 4. 2. 2. -ğun, -gün

Sıfat ve isim yapar.

ar-ğun (48a/11), taş-ğun-ı (40b/06)

3. 1. 4. 2. 3. -i, -u

Bu ek, Eski Türkçedeki -ğ, -g fiilden isim yapım ekinin Batı Türkçesinde düşmesi sonucu -ı, -i yardımcı sesi görevini almasıyla oluşmuştur. (Ergin, 1998: 192)

ayr-u (16b/09), koç-u-s-ı (21b/07)

3. 1. 4. 2. 4. -ıcı, -ici, -ucu, -üci

Eski Türkçe döneminde -ı-ğcı, -i-ğcı, -ğuçı, -güçi şeklinde olan bu ek Batı Türkçesine geçerken ekin -ğ ve -g 'si düşmüş, Eski Anadolu Türkçesi'nde ise -uçı, -

üçü şekline dönüşmüştür. /ç/ sesinin tonlulaşması ve yuvarlak ünlünün düzleşmesi sonucunda da -ucı, -üci haline gelmiştir. (Ergin, 1998: 191)

aç-ııcı-dur (68b/08), şovud-ııcı-dur (66b/08), sür-üci (68b/08)

3. 1. 4. 2. 5. -ık, -k, -uk, -ük

ıra-k (12b/04), şovu-k (06b/05)

3. 1. 4. 2. 6. -ım, -üm

yar-ı-m (13a/08)

3. 1. 4. 2. 7. -ma, -me

Hareket ve oluş isimleri yapar.

ditre-me (11a/04), ısı-t-ma (32b/09)

3. 1. 4. 2. 8. -mak, -mek

Fiilin mastar şekli olan bu ek soyut hareket ve oluş bildirir.

çağır-mak-dan (16a/10), dur-mak (12b/09), iç-mek (04b/03), yi-mek (10b/05)

Ekin -lık, -lik ekiyle birlikte kullanımları da metinde bulunmaktadır.

in-mek-lik (12a/07), işit-mek-lik(g)-i-n (17a/03), sür-mek-lik (16b/02), yil-mek-lik(g)-i-n-den (15b/01)

3. 1. 4. 2. 9. -mur, -mür

kö-mür (58a/02), yağ-mur-lar (49a/08)

3. 1. 4. 2. 10. -mış, -miş

yi-miş-i (39b/07)

3. 1. 4. 2. 11. -ındı

sık-ındı-sı (77b/02)

3. 1. 4. 2. 12. -t

yog-ur-t-lar-dan (51b/10)

3. 1. 5. İsimlerde bildirme

İsimlerde bildirme i- fiiliyle yapılmıştır. Bu fiil bazen ayrı yazılmış bazen de kendisinden sonra gelen kip/zaman eki ile birlikte isme bağlanmıştır.

a) Bildirme geniş zaman ekleri

İsimlerde bildirme geniş zamanı eksizdir. Bildirme geniş zamanın yalnızca 3. tekil şahsı kullanılmıştır.

Tekil 3. şahıs : -durur, -dur, -dür

degül-dür (12b/11), müfîd-dür (36b/03)

b) Görülen geçmiş zaman ekleri

Tekil 3. şahıs :

i-di (02b/07)

c) Dilek-şart eki

Tekil 3. şahıs :

i-se (24a/09)

var-ı-sa (17b/07)

d) Bildirmenin zarf-fiil şekli

Eski Türkçede ses uyumuna bağlı olarak kullanılmış, Eski Anadolu Türkçesi'nde yalnız ince şekli yer almıştır.

tāze iken (67a/11), yaş iken (57a/09)

e) Bildirmenin olumsuzu

Bildirmenin olumsuzu degül edatıyla yapılır. i- fiili degül kelimesinden sonra gelir.

degül-dür (12b/11), degül-se (50b/08)

3. 2. Zamirler (Adıllar)

Zamirler varlıkların yerini tutan, dildeki nesnelere genel adı olan kelimelerdir.

Zamirler, isimlere mahsus bütün çekim eklerini alırlar. Şahıs, işaret, dönüşlülük, belirsizlik ve soru zamirleri olmak üzere beş türü vardır.

3. 2. 1. Şahıs zamirleri

1. Şahıs: ben (30b/09)

2. Şahıs: sen (24b/11)

3. Şahıs:

3. şahıs zamiri Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesinde “ol” olup Osmanlı Türkçesinin ilk zamanlarında “o” şekline dönüşmüştür. Çekim sırasında zamirin kökü değişikliğe uğramaktadır.

ol (01b/02), aña (01b/07), anda-ğı (14b/09), andan (03a/01), anlar (37a/11), anlara (33b/10), anlardan (07b/04), anları (07a/04), anuñçün (11a/07)

3. 2. 2. İşaret zamirleri

Nesnelerin yerlerini, işaret etmek ve yerlerini göstermek suretiyle karşılayan kelimelerdir.

bu

bu (29b/11), budur (12a/09), bular (05a/10), bulara (05b/07), bularcılayındur (39a/06)

bulardan (11b/01), buları (26b/11), bularuñ (11a/07), bularuñla (21a/04), buña (02b/03)

buncılayım (59a/05), bunda (22b/01), bundan (04a/10), bundandur (10b/01), bunı (14b/07), bunlar (25b/10), bunlara (16b/03), bunları (69b/01), bunlaruñ (34a/04), bunuñ (05a/04), bunuñıla (02b/01)

şu: Biraz daha uzakta olan nesnelere gösterir.

şuña (63b/11)

ol: Eski Anadolu ve Osmanlı Türkçesinde kullanılmış olan “ol” zamiri en uzakta bulunan nesnelere gösterir. “ol” işaret zamiri ile “ol” şahıs zamiri arasında çekim bakımından hiçbir fark yoktur.

ol (65a/06), olda (87a/01), oldur (05b/05), ol durur (87a/08)

3. 2. 3. Dönüşlülük zamirleri

Metindeki dönüşlülük zamiri ‘kendü’ ve “kendüz” (kendü+öz) dür.

kendü (08b/05), kendülerde (34a/03), kendümi (87b/02), kendüden (27b/06), kendüye (61a/09), kendüyi (80b/02), kendüz-i-n (21b/11), kendüz-i-ni (08a/05), kendüz-üñ-i (25a/03)

3. 2. 4. Belirsizlik zamirleri

Metinde geçen belirsizlik zamirleri şunlardır:

ba‘zılar (38b/03), biri (08a/11), birini (16b/09), birisini (63b/08), cümle (32a/10), her biri (52b/01), her kim (10b/03), her ne (49a/08), kamu (87b/08), kanğısı (12a/04), kimi (69b/06), kimse (80a/01), ne kim (35a/03) birkaç (14b/03)

3. 2. 5. Soru zamirleri

Metinde “ne” soru zamiri kullanılmıştır.

ne (04b/02)

3. 3. Sıfatlar

Nesnelerin özelliklerini belirtmek ve nitelemek için kullanılan kelimelerdir.

3. 3. 1. Niteleme sıfatları

ķuru üzüm (34a/01), şaru şabur (44b/10), şağ yanı (18a/11)

Niteleme sıfatlarının derecelendirilmesi -rak, -rek ekiyle yapılmaktadır.

ķiçirek (21b/03), yigrek (24a/08)

3. 3. 2. Belirtme sıfatları

İşaret sıfatları, sayı sıfatları, soru sıfatları ve belirsizlik sıfatları olmak üzere dōrt çeşidi olan bu sıfatlar nesnelere belirten sıfatlardır.

3. 3. 2. 1. İşaret sıfatları

Metinde işaret sıfatı olarak kullanılan kelimeler bu, ol ve şol’dur. Tek başlarına işaret zamirleri olan bu kelimeler bir kelimenin önüne gelip onu belirttikleri zaman işaret sıfatı olmaktadırlar.

bu ma‘cūn (73b/07), ol zāta (01b/01), řol feraħdan (15b/01)

3. 3. 2. 2. Sayı sıfatları

Nesnelerin sayılarını bildiren sıfatlardır. Metinde asıl sayı sıfatları, sıra sayı sıfatları ve üleşirme sayı sıfatları sıkça kullanılmıştır.

3. 3. 2. 2. 1. Asıl sayı sıfatları

dört faşıl (22b/01), bir dirhem (29a/10)

3. 3. 2. 2. 2. Sıra sayı sıfatları

altıncı şıfat (12b/05), dördüncü şıfat (18a/04)

3. 3. 2. 2. 3. Üleştirme sayı sıfatları

dörder dirhem (54b/07), beşer dirhem (54b/08)

3. 3. 2. 3. Soru sıfatları

ķankı: ķankı ta‘ām (08a/09)

3. 3. 2. 4. Belirsizlik sıfatları

Metinde bir, cümle, çok, her, hiç, ķamu kelimeleri belirsizlik sıfatı olarak kullanılmıştır.

bir ta‘ām (14a/05), cümle ‘illetden (52a/08), çok aşşısı (55a/05), her şabaķ (55b/09), hic yübüset (38b/09), ķamu eyüler (87b/08)

3. 3. 2. 5. Sıfatlarda küçültme

Bu sıfatlar -caķ, -cek ve -cuķ küçültme ekleriyle yapılmaktadır.

azacuķ su (53b/06), büyücek igne (82a/11), ılıcaķ odıla (68b/04)

3. 4. Zarflar

Zarflar; fiilerin, sıfatların ve zarf olarak kullanılabilen kelimelerin anlamlarını kuvvetlendiren, daha belirgin duruma getiren kelimelerdir.

3. 4. 1. Zaman zarfları

Zaman zarfları, fiili zaman açısından belirleyen, fiilin bildirdiği hareketin zaman içerisindeki yerini gösteren kelimelerdir. Zaman zarfları tek başlarına birer zaman ismidir.

aḥşam: anuñ-içün kim aḥşamda berd-ile nevm ḥāşıl olur (10a/08)

ardınca: yimek ardınca ḥammāma girmek (25a/02)

bir gün: ve andan soñra bir gün aḳalli şuya ḳatlana (21b/08)

dün bucuğı: ve hem dün bucuğında... (13b/01)

evvel: evvel līmūnı büyücek igne ile igneyleye (82a/11)

gāh: gāh ki yüregi oynamāḳdur (49a/09)

gice: bir gün bir gice tīz sirke içinde işlaya (72a/11)

gündüz: ve ammā eger gündüz uyumamağa ḳatlanmasa (18b/10)

her gün: evvelinden tā āḥirine degin her gün bir ḥabb yiye (53b/11)

hemān: hemān şarusını ḳoya (66a/04)

henüz: gök ḳozı yeşil ḳabıla henüz tamām ḳatılanmadın alalar (61b/01)

öñdin: ve hem yimekden öñdin daḥı mu'tedil ḥareket itmiş ola (09b/04)

ḫanlacāḳ: ḫañlacāḳ nesne yimedın ve nesne içmedın ve nesne yirinden ḫurıcāḳ yigirmi adım yir yüriye (50b/09)

....a degin: şuñna degin kim nīm ḳıvām bula (65a/07)

...den soñra: kırḳ günden soñra şerbeti mǎzū ḳadar ola (71b/06)

imdi: imdi gel fikr eyle rūḥuñ çāresin (87b/01)

ḳaçan: bil ḳaçan kim mizāc demevī ola (06b/03)

3. 4. 2. Yer zarfları

aşağa (28a/02), ḳarşu (60b/07), yukaru (15a/06)

3. 4. 3. Miktar zarfları

artuğ “çok, fazla” (15a/10), az (18a/06), biraz (18b/01), çok (18b/02), katı “çok” (21b/05), nice (82b/09), ol kadar (84b/10)

3. 4. 4. Niteleme zarfları

Bu zarflar arz, durum, sebep, sonuç, beraberlik, ayrılık, tekrar vb. anlamlar ifade ederler.

ancılaysın (02b/04), arđun arđun (15a/06), ayrı ayrı (16b/09), bir bir (86a/01),şöyle kim (50a/04), tiz (51a/08), yalnız (59a/06), yine (85a/03)

3. 4. Edatlar

Edatlar, tek başına anlamı olmayıp daha çok isimlerden sonra gelerek onlarla diğer kelimeler arasında ilgi kuran görevli kelimelerdir. Bu ilgi genel olarak zarf veya sıfat ilgisidir. İsimlerden sonra gelmek suretiyle anlam kazanmaları dolayısıyla isim hal eklerine benziyorlarsa da kelime olmaları, sonuna geldikleri kelimelerle zarf veya sıfat işlevine sahip zengin ifadeli edat grupları oluşturmaları sebebiyle onlardan ayrılırlar. Hal ekleriyle aynı ifadeleri taşıyabildikleri gibi, nadiren ekleşerek hal eki de olabilmektedirler (Tiken, 2004: 1).

3. 4. 1. Bağlama edatları

ammā (03b/08), ve ammā eğer (05b/03), ve ammā (10a/03), birle (29a/08), beñzer (32a/02), anuñ-çün kim (08b/04), eğer (09b/09), ki (10b/04), kim (10b/07), lakin (19a/04), meğer (20b/10), tā (21a/08), tā ki (22a/03), tā kim (47a/11), velākin (41b/10)

veyā (43b/03), yā (51a/04), yāhūd (49b/08), zīrā (32a/10)

Bağlama vavı

ü : bārid-yābisdür (32b/06), bārid-raṭbdur (33a/04)

ve: şamūr derisinden ve kovıg derisinden ve kara kıuzı derisinden (33a/06),

bir tebsi içinde kavura ve yumışak döge (72b/01)

3. 4. 2. Son çekim edatları

Yalın ve ilgi hallerini isteyen edatlar

beraber (58a/04), bile (60b/01), diyü (60b/08), gibi (64b/10), içün (69a/05), ile (74b/07)

ķadar (75a/03)

Yönelme hâli isteyen edatlar

-a/-e degin “-e kadar” (85a/03)

-a göre “nazaran, nispetle” (86b/08)

-e karşı < karşı-u <ķar-ı-ř-u “-a doğru, -a karşı” gün-e karşı (59b/05)

Çıkma isteyen edatlar

-dan öñdin: yimekten öñdin (09b/04), hażm olmazdan öñdin (08b/02)

-dan artuķ: fāydasından artuķ (09a/11)

-dan ötüri, -den ötüri: bundan ötüri (10a/06), düzmekden ötüri (11a/03)

-dan şoñra, -den şoñra: hażm olduķdan şoñra (12a/06), içdükden şoñra (12a/10)

3. 4. 3. İşaret edatları

tā: tā ol vakte degin (03a/06)

şöyle kim: şöyle kim orta hareket eylerse... (50a/04)

3. 4. 4. Berkitme edatları

bile (04b/01), dahı (04b/04), elbette (28a/04), hattā (63a/09), hem (87a/09), ammā (48b/10)

3. 4. 5. Karşılaştırma edatları

yâ ... yâ: yâ katı ac yâ katı uykusuz yâ katı kaçtı-mış ol-masa gerek (51a/04)

yâ ... veyâ: ta‘ām.ıla yâ ta‘ām.dan sonra nergis.ün şogan.ın yi-ye veyâ üç nergis... (20a/09)

3. 5. Fiiller

Fiil bir oluşu, bir hareketi ve durumu zamana ve şahsa bağlı olarak bildiren kelimelere denir.

3. 5. 1. Fiillerde olumsuzluk

Fiilin tabanına eklenen olumsuzluk eki, zaman ve şahıs eklerinden önce gelmektedir.

çek-mez (61a/09), çürüt-mez (58a/11), git-mez (81b/04)

3. 5. 2. Yapım ekleriyle fiil yapma

3. 5. 2. 1. İsimden fiil yapım ekleri

3. 5. 2. 1. 1. -a, -e

Yapma ve olma bildirir.

beñz-e-r (05b/07), oyn-a-mağ (15a/11)

3. 5. 2. 1. 2. -al, -el, -l

Sıfatlardan bazen de isimlerden geçişsiz fiiller türetir.

koyu-l-ıcağ (62a/05)

3. 5. 2. 1. 3. -ar, -er

Genellikle renk bildiren isimlere getirilir.

ağ-ar-t-ur (57a/02), kara-ar-t-ur (57b/06)

3. 5. 2. 1. 4. -ı, -i, -u, -ü

Geçişli fiiller yapar. İşlek bir ek değildir.

ağr-ı-mağ (26b/10), sağ-ı-n-a-lar (37a/11)

3. 5. 2. 1. 5. -ık, -ük

İşlek olmayan eklerdendir.

ac-ı-ğ-duğ(ğ)-ı (19a/04)

3. 5. 2. 1. 6. -la, -le

İsim ve sıfatlara getirilen bu ek işlek bir ektir. Yapmayı ve olmayı ifade eder.

baş-la-y-a (20a/04), der-le-y-e (24b/05), şağ-la- (41a/04)

3. 5. 2. 1. 7 -lan, -len

-la, -le ekinin -n çatısı ile genişletilmiş şeklidir. Geçişli fiiller yapmaya yarar.

bağ-lan-mış (47a/08), bes(i)-len-miş (36a/06), ğalay-lan-mış (40b/02), ğatı-lan-ma-dın (61b/01), ğatlan-a “< OT. ğat-ığ+lan- (DLT)” (13b/09), ğuvvet-len-dür-ür (60b/02), yağ-lan-mış (54b/02).

3. 5. 2. 1. 8. -ra, -re

İşlek olmayan eklerdendir.

dep-re-t-e-ler (51a/07)

3. 5. 2. 1. 9. -sa

İstek belirten geçişsiz fiiller yapar.

şu-sa < (şuv-sa-) → şu-sa-mağ-dur (49a/07)

3. 5. 2. 2. Fiilden fiil yapım ekleri

3. 5. 2. 2. 1. Ettirgenlik fiil ekleri

3. 5. 2. 2. 1. 1. -ar

Eklendiği fiilleri geçişli yapar.

çık-ar-a (61b/02), kız-ar-a (48b/05), kop-ar-ur (43a/10)

3. 5. 2. 2. 1. 2. -dur, -dür

bil-dür-di (01b/06), degüş-dür-e (61b/03), dön-dür-ür (32b/03), eğlen-dür-me-y-üp (82b/06), göyün-dür-üben (32b/03), in-dür-e (07b/07), ir-iş-dür-e (04a/11), kuvvetlendür- (60b/02), öl-dür-ür (56b/09), sevin-dür-ür (27b/02), söyün-dür-ür (39a/04), yi-dür-e-ler (83a/11)

Ekin -tur, -tür şekli Eski Türkçe döneminde kullanılmış, bugün işleliğini kaybetmiştir. Metinde ekin bu şekli sadece iki kelimedede görülmektedir. (Ergin, 1998:213)

getür (< kel-tür) ge*-tür -ür (47a/05), otur (<ol-tur) o*-tur-ur-ken (48a/11)

3. 5. 2. 2. 1. 3. -ir, -ur, -ür

Eski Türkçeden beri yaygın olarak kullanılan bir ektir. Eski Anadolu Türkçesi döneminde ünlüsü daima yuvarlak olarak kullanılmıştır.

biş-ür-ür (02b/10), geç-ür-e (59b/06), iç-ür-eler (76a/04), siñ-ir-me-y-e (06b/11), şiş-ür-me-y-e (12b/08)

3. 5. 2. 2. 1. 4. -t

Geçişsiz fiillerden geçişli fiiller yapar.

segir-t-mek (15b/02), uza-t-ur (57b/07), yumışa-t-ur (65a/02)

3. 5. 2. 2. 1. 5. -z, -(ü)z

İşlek olmayan eklerdendir. Metinde bir örnekte bulunmaktadır.

şam-z-ur-mağ(ğ)-ıla (80b/09)

3. 5. 2. 2. 2. Edilgenlik fiil ekleri

Edilgen fiiller, geçişli fiillere -l- veya -n- eki getirilerek yapılır. Ek, ünsüzle biten bir fiile eklendiği zaman araya yardımcı bir ünlü girer.

3. 5. 2. 2. 2. 1. -ıl, -il, -l, -ul, -ül

Edilgenlik eki çoğunlukla -l'dir.

aç-ıl-acağ (80b/10), añ-ıl-ur (87a/07), arıd-ıl-mış (46a/03), az-ıl-mağa (17b/10), boğ-ıl-duğ(ğ)-ı-n-a (62a/07), döğ-ül-miş (53a/08), dök-il-e (28a/02), eg-il-me-si-ne (44b/08), ez-il-miş (86a/01), kav(u)r-ul-mış (34b/09), kaynad-ıl-mış (41b/01), kurudul-mış (37b/08), ov-ıl-mış (63b/07), öğüd-ül-miş (37b/03), süz-ül-miş (68b/05),

ıtut-ul-ma-sı-n-a (67a/04), yañ-ıl-ur (87a/07), yar-ıl-ur (19b/09), yaz-ıl-up-dur-lar (28b/11), yoğur-ul-mış (36a/06)

3. 5. 2. 2. 2. 2. -in, -n, -un

al-in-mış (61a/02), bil-in-di (07a/03), çevr-in-me-si-n-e (69b/09), ele-n-mış (53a/08), ol-un-ur (16a/06), söyün-ür (03b/09),

3. 5. 2. 2. 3. Dönüşlülük ekleri

Öznenin kendisini etkileyen hareketini karşılar. Dönüşlülük eki olarak asıl dönüşlülük eki olan -n ile birlikte kim zaman -l de kullanılmıştır.

3. 5. 2. 2. 3. 1. -n

ger-i-n-meg-i (70a/05), yu-n-a (24b/05)

3. 5. 2. 2. 3. 2. -ıl, -il, -l-, -ül

eyü aç-ıl-mış kızıl gül (41a/11)

Metinde ekin ünlüsünün bazı kelimelerde hem düz hem de yuvarlak olduğu görülmektedir.

dök-il-e (28a/02), dök-ül-en (50b/11)

3. 5. 2. 2. 4. İşteşlik ekleri

3. 5. 2. 2. 4. 1. -ış, -iş, -ş, -uş

Geçişli ve geçişsiz fiillere getirilir. Eklendiği fiillere bir işi karşılıklı yapma, birlikte yapma ve yapılan işten aynı derecede etkilenme anlamı kazandırır.

kar-ış-a (28a/03)

3. 5. 3. İsimden yardımcı fiillerle fiil yapma

Türkçe kelimelerin yanında metindeki yabancı asıllı kelimeler de it-, ol-, eyle-, kıl-, bul-, dut-, ur-, al- yardımcı fiilleriyle birlikte kullanılarak birleşik fiil oluşturmuşlardır. Birleşik fiili oluşturan it-, eyle, -kıl- yardımcı fiillerle yapılan birleşik fiiller geçişli, ol- ile yapılanlar geçişsiz anlam ifade eder.

3. 5. 3. 1. it-

def id-er (02b/11), naẓc id-er (23b/06), zıkr id-e-vüz (24a/03), isti'māl id-e-ler (30a/11), yaqū id-e (30b/07)

3. 5. 3. 2. bol-, ol-

ğalīz ol-ursa (51b/02), aqar ol-a (12b/03), aruq ol-a (68a/11), āsān ol-a (87a/03), baṭīyyū'l-hāzm ol-a (06b/11), bişürmiş ol-a-lar (35b/01), emīn ol-a-sın (24b/11), eyü ol- ur (83a/05) hāzm bolmasa (06a/10), ğayr-ı qābil bolsa (17/08), hālī bola (17/08)

3. 5. 3. 3. eyle-

az eyle- (32a/03), fikr eyle- (87b/01), hareket eyle-r-se (50a/04), laṭīf eyle- (31a/11), taqsīm eyle-di-ler (48a/04), sancu eyle-r (58b/05), ıslāh eyle-mek (58b/04), ziyān eyle-mez (64b/03)

3. 5. 3. 4. kıl-

endīşe kıl- (87a/04), muṭāla'a kıl-an-lar (04b/05), harāretsüz kıl-ur (10a/05), zāyil kıl-ur (70a/05), zinde kıl-ur (85a/05)

3. 5. 3. 5. bul-

ķıvām bul-a (64b/07), Őifā bul-a (83a/11), lezzet-i ‘azīme bul-a-lar (80a/08), vezni bul-a-ma-dı-y-sa (85b/01), ķıvām bul-unca (82b/09), necāt bul-up (86b/07)

3. 5. 3. 6. tūt-

el ayak tūtma-maķ (11a/04), iē tūt-maġuñ (22a/05), ķarār tūt-dı (02b/03), ķıvāmın tūt-(40b/08), nabz tūt-ıcaķ (49b/11), tūt- sōzüm (87b/07), yirine tūt-ar (62b/11), yumıŐaķ tūt- (22a/08), fāyda tūtmaķ (24a/11)

3. 5. 3. 7. ur-

el ur-alar (67b/01), oda ur-alar (85b/02)

3. 5. 3. 8 al-

ķan al-mamaķdandır (48b/07)

3. 5. 4. Fiil Çekimi

Fiil çekimi basit ve birleşik kipler olmak üzere iki kısımda incelenmektedir.

3. 5. 4. 1. Basit kipler

Basit kipler bildirme (haber) ve dilek (inŐa) olmak üzere iki çeşittir.

3. 5. 4. 1. 1. Bildirme kipleri

3. 5. 4. 1. 1. 1. Görülen geçmiş zaman

Bu kip -di, -di ekleri ile yapılır. 1. ve 2. şahıs eklerinin tekil ve çoġul çekimlerinde, görülen geçmiş zaman ekleri üzerine şahıs ekleri getirildiġinde zaman ekinin ünlüsü yuvarlaklaşır. 3. şahıs tekil ve çoġul çekimlerinde ise düz kalır.

Tekil 1. şahıs : -dum, -düm

getür-düm (02a/10), ço-dum (02a/11), yaz-dum (02a/10), kıl-dum (02a/05)

Tekil 3. şahıs : -dı, -di

art-dı (27b/11), beyān ol-dı (03b/02), bilin-di (07a/03), bildür-di (01b/05), di-di (10b/07), ihsān eyle-di (87a/01), gir-di (17b/06), gör-di (86b/10), icād it-di (01b/03), karar tut-dı (02b/03), kıl-dı (01b/04), şahīh gel-di (20a/11), sıvuk i-di (02b/07), zekāt vir-di (86b/10), yarat-dı (02b/04)

Çoğul 1. şahıs : -dük

di-dük (87b/06), yād it-dük (07a/03), zıkr it-dük (06a/06),

Çoğul 3. şahıs : -diler

di-diler (10a/07), ittifaq it-diler (10a/06), taqsim eyle-diler (48a/04),

Görülen geçmiş zamanın olumsuzu

nevmīd ol-madı (80b/04), tedbīr olun-madı (04a/08)

3. 5. 4. 1. 1. 2. Öğrenilen geçmiş zaman

Öğrenilen geçmiş zaman eki -miş, -miş'dir. Ekin Eski Türkçe döneminden itibaren yalnız düz ünlülü şekilleri vardı. Türkiye Türkçesinde uyuma girmiş, bugünkü durumunu almıştır.

Tekil 1. şahıs : -am, -em

Mübalaga kıl-mış-am 4b-11

Tekil 3. şahıs : -mışdur, -mişdür, Ø

di-miş (59a/10), eyt-miş (59a/03), gider i-miş (14b/02), var-mış (10b/02), 'ilac olur i-miş (23b/02), öyüt-miş durur (50b/08), tecrübe olun-mışdur (59a/07)

Çoğul 1. şahıs : -mişüz, mişüzdür metinde yok.

Çoğul 3. şahıs : -mişlar, -mişler metinde yok.

-up, -üp eki ile öğrenilen geçmiş zaman

-mış,-miş dışında -up, -üp zarf fiil eklerinin de öğrenilen geçmiş zaman yerine kullanıldığı araştırmalarda tespit edilmiştir. EAT’de bu şekil daha çok 3. şahıslarda kullanılmıştır. Bu ekin çekimli fiil ekinin yerini tutması kendisinden sonra gelen tur-fiilinin düşmüş olmasındandır. Bugün Azeri sahasında 2. ve 3. şahıslarda öğrenilen geçmiş zaman için bu zarf fiilli kullanılmaktadır. Türkiye Türkçesindeki -mıştır, -miştir ekinin fonksiyonuna benzer bir fonksiyonu bulunan bu ek, bir çeşit tasvir fiilleri yapar. Zarf fiil eki -ıp, -p, -up, -üp üzerine bildirme eki -dur getirilerek oluşturulmuştur.

yazıl-updurlar (28b/11)

3. 5. 4. 1. 1. 3. Geniş zaman

Geniş zaman eki olarak Eski Türkçe döneminde -ur, -ür, -ar, -er ve nadiren -r; Eski Anadolu Türkçesi döneminde ise -ur, -ür, -ar, -er, -r ve az da olsa -ır, -ir kullanılmıştır. Geniş zaman 1. ve 2. tekil şahıs ekleri şahıs zamirlerinden gelişmiştir.

a) - ur, -ür eki ile geniş zaman

Tekil 1. şahıs: -ür-em metinde yok

Tekil 3. şahıs: -ur,-ür

ağart-ur (57a/02), anıl-ur (87a/07), boğıl-ur (03b/09), çoğal-ur (14a/08), döndür-ür (32b/03), uzat-ur (57b/07) bişür-ür (02b/10), döndür-ür (32b/03), öldür-ür (56b/09), sevindür-ür (27b/02), söyündür-ür (39a/04), getir-ür (< keltür-) (17a/11)

Çoğul 3. şahıs: -urlar, -ürler

ekşer ol-urlar

b) -ar, -er eki ile geniş zaman

Tekil 1. şahıs: - er-in

Bir örnekte görülmektedir: bil-ür-in (30b/09)

Tekil 3. şahıs: -ar,- er

aç-ar (14b/10), ağ-ar (69a/06), kan-ar (13b/11), ürk-er (49a/08), dön-er (23b/11), git-er (03a/09), it(d)-er (31a/08), siñ-er (09b/05), sür-er (44b/09), ürk-er (49a/08), yit-er (87b/09)

Çoğul 3. şahıs: -lar, - ler

bārid-dür-ler (39b/06), döndür-ür-ler (27a/10), ğıdā vir-ür-ler (36b/11), hażm id-er-ler (06a/09), kat-ar-lar (72b/04), ört-er-ler (24b/10), lezzet vir-ür-ler (30b/03), mücib-dür-ler (32b/01), yābis-dür-ler, (37b/11)

c) -r eki ile geniş zaman

Tekil 3. şahıs: -r

di-r (19b/10)

Çoğul 3. şahıs eki: -r-ler

di-r-ler (26b/02)

Geniş zamanın olumsuzu

Tekil 3. şahıs: -maz, -mez

çık-maz (14b/01), çürüt-mez (58a/11), doy-maz (64b/10), ziyān eyle-mez (64b/03), geç-mez (14b/02), ğıdālan-maz (34b/02), git-mez (81b/04), hāşıl ol-maz (24a/01), iste-mez (21a/06), ziyān it-mez (87b/05), қо-maz (25b/06), қuru-maz (61a/09), siñ-mez (08b/11), siñir-mez (10b/02)

3. 5. 4. 1. 1. 4. Gelecek zaman

Metinde gelecek zamana örnek kullanım bulunmamaktadır.

3. 5. 4. 1. 2. Dilek kipleri

3. 5. 4. 1. 2. 1. İstek

Eski Anadolu Türkçesinde ve Türkiye Türkçesinde istek eki -a, -e'dir. Eski Türkçe döneminin başında -ğay, -gey, daha sonraları -ğa, -ge biçiminde görülen istek ekinin başındaki ğ ve g Batı Türkçesine geçişte düşmüş, istek eki olarak geriye -a, -e kalmıştır. Ek, isteğin dışında gelecek zaman ve şimdiki zaman görevlerinde de kullanılır.

Tekil 1. şahıs: -(y)a-m, -(y)e-m: Metinde örneği bulunmamaktadır.

Tekil 2. şahıs: -(y)a-sın, -(y)e-sin

al-a-sın (43b/01), ayır-a-sın (83b/01), çıkar-a-sın (83a/03), emîn ol-a-sın (31b/05), kat-a-sın (83b/03), kaynad-a-sın (83a/02), koy-a-sın (43b/01), kurtıl-a-sın (12a/01), nabzı tut-a-sın (50a/03), var-a-sın (87a/11)

Tekil 3. şahıs: -a, -e

‘âdet idin-e (16b/01), biş-e (85b/03), bişür-e (20a/10), bürt-e (14b/07), cilā vir-e (07b/03), çök-e (85a/04), degüşdür-e (61b/03), devletlen-e (02b/01), döğ-e (29b/07), dök-e (41b/01), döndir-e (85b/06), dön-e (18b/02), dürt-e (30b/04), ek-e (59a/04), erid-e (61a/08), ez-e (63a/06), geçür-e (59b/06), gel-e (15a/08), getir-e (44a/08), gid-e (83a/10), gider-e (13b/10), göm-e (61b/09), hāmmāma gir-e (20b/04), hizāb id-e (57b/02), ihtiyāc göster-e (55b/04), gör-e (85a/08), götür-e (27b/11), iç-e (13b/06), indür-e (53b/08), in-e (18b/01), kurumış ol-a (34b/09), ir-iş-e (08b/08), irişdür-e (04a/11), kızar-a (06b/04), müsā‘ide id-e (03a/03), ört-e (84b/04), piş-e (40b/09), sev-e (30b/11), sil-e (66a/10), siñ-e (12a/10), siñir-e (07a/02), süz-e (59b/06), üşen-e (22a/09)

Çoğul 2. şahıs: -a-sız, -e-siz ekinin metinde örneği bulunmamaktadır.

Çoğul 3. şahıs: -a-lar, -e-ler

al-a-lar (44b/10), bak-a-lar (51a/07), batur-a-lar (85b/11), bul-a-lar (80a/08), çıkar-a-lar (29a/04), dad-a-lar (64b/05), dart-a-lar (53b/05), el ur-a-lar (67b/01), ıslad-a-lar (60a/10), karışdur-a-lar (47b/03), kat-a-lar (16b/10), kavur-a-lar (82a/01), kaynad-a-lar (44a/05), kızdur-a-lar (83a/06), koy-a-lar (43b/07), kurıd-a-lar (76b/03), oda ur-a-lar (85b/02), ov-a-lar (15b/08), saç-a-lar (52a/05), sakın-a-lar (37a/11), sık-a-lar (67b/01), şovid-a-lar (64b/08), tur-a-lar (44b/06), tut-a-lar (46a/07), var-a-lar (52a/01), yay-a-lar (54b/02), yoğur-a-lar (05a/02), yud-a-lar (48b/01), yu-mış ol-a-lar (16b/07).

İsteğin olumsuzu

Tekil 2. şahıs: me-y-e-sin

yi-meyesin (32b/08)

Tekil 3. şahıs: me-y-e

Bil-in-me-y-e, kuvvetden düş-me-y-e, söyün-me-y-e

Çoğul 3. şahıs: ma-y-a-lar , -me-y-e-ler

siñir-me-y-e (06b/11), düş-me-y-e (21a/06), hammām.a gir-me-y-e (25a/01), ic-me-y-e (13a/08), incin-me-y-e (24b/06), in-me-y-e (08a/04), irişdür-me-y-e (13a/10), men' it-me-y-e (15b/06), siñir-me-y-e (06b/11), şişür-me-y-e (12b/08), ürk-me-y-e (21a/07), yi-me-y-e (20b/03), yürüt-me-y-e (21a/05).

3. 5. 4. 1. 2. 2. Dilek-şart

Dilek şart eki -sa, -se'dir. Eski Türkçedeki -sar dilek-şart ekinde bulunan r sesinin düşmesi ile ortaya çıkmış, Batı Türkçesinde bu biçimiyle kullanılmıştır. Ek, şart ifadesinin yanında dilek ve temenni ifadesi de taşır.

Tekil 3. şahıs: -sa, -se

ağrı-sa (84b/09), bağlan-sa (78a/06), bak-sa (28b/07), fesāda var-sa (40a/09), hażm ol-sa (06a/07), kat-sa (65a/11), kurı-sa (61a/08), kuş-sa (19b/10), tokun-sa (50a/10), tut-sa (45b/09).

Çoğul 3. şahıs: -se-ler

cüz it-se-ler (80b/03), kat-sa-lar (80b/03), virmiş ol-sa-lar (76a/03), yi-se-ler (08b/11).

Dilek-şartın olumsuzu

Tekil 3. şahıs: ma-sa

bulun-ma-sa (49b/09), hażm bol-ma-sa (06a/10), katlan-ma-sa (13a/08), ol-ma-sa (49b/07).

3. 5. 4. 1. 2. 3. Gereklilik

Eski Anadolu Türkçesinde gereklilik iki yolla yapılırdı:

a) Dilek şart ve istek kipine gerek kelimesi eklenerek

kaçımış ol-ma-sa gerek (51a/04)

b) Fiillerin masdar şekillerinden sonra gerek kelimesi eklemek suretiyle, ancak bu şeklin yalnızca 3. şahıslarda ve şahıslar dışındaki ifadelerde kullanıldığı görülmektedir.

Tekil. 3.şahıs: -mağ gerek, -mek gerek

bak-mağ gerek-dür (51a/01), cimā' it-mek gerek (04b/04), çık-mağ gerek (24a/06), dürt-mek gerek (58b/08), geymek gerek (04b/02), hāmmāma gir-mek gerek (04b/03), ısla-mağ gerek (79a/01), ihtirāz eyle-mek gerek (58b/03), kan al-mağ gerek (58b/03), kuşmak gerek (04b/02), meşğul ol-mağ gerek (09b/09), ne it-mek gerek (04b/02), ot içmek gerek (04b/03), otur-mağ gerek (24a/06), şakın-mağ gerek (21b/05), şakla-

mağ gerekdür (51a/02), sil-mek gerek (58b/09), yat-mağ gerek (19a/04), yidür-mek gerek (09a/10), yi-mek gerek (04b/02).

Gerekliliğin olumsuzu

Tekil 3. şahıs: -mamağ gerek, -memek gerek

al-ma-mağ gerek (58b/04), te'h̄ir it-me-mek gerek (09b/08)

3. 5. 4. 1. 2. 4. Emir

Eski Anadolu Türkçesinde tekil 2. şahıs eki -ğıl, -gil biçiminde kullanılan ek, Eski Türkçeden Batı Türkçesine geçmiş, Eski Anadolu Türkçesi döneminde ve Osmanlı Türkçesinin başlangıcında kullanılmıştır. Bugün ise bazı ağızlarda ve özellikle Azeri ağızlarında kullanılmaktadır. Tekil 3. şahıs emir eki -sün, çoğul 1. şahıs emir Eski Türkçede bugünkü gibi -alım, -elim şeklinde idi. Ek, eski metinlerde yuvarlak ünlülü olarak kullanılmıştır.

Tekil 2. şahıs -ğıl, -gil

bil-gil (48a/09), sözümi tut-ğıl (87b/02).

Tekil 3. şahıs: -sun

eyle-sün (88a/02), kat-sun (65b/02), ol-sun (02a/02), rahmet eyle-sün (88a/02).

Çoğul 1. şahıs: -elüm

taṭvīl-i kelām eyle-y-elüm (88a/01)

Emir ekinin olumsuzu

Tekil 3. şahıs: ma-sun

çal-ma-sun (60b/08)

Çoğul 1. şahıs: ma-y-alum

yād kııl-ma-y-alum (88a/01)

3. 5. 4. 2. Fiillerin birleşik çekimleri

Birleşik çekimli fiil bir çekimli fiil ile ek fiilin biraraya gelmesinden oluşan fiildir. Birleşik çekimli fiilde asıl fiil önce ek fiil (-i fiili) sonra gelir. Birleşik çekime Türkçenin ilk dönemlerinden itibaren rastlanır. Birleşik çekimler için -i fiilinin görülen geçmiş, öğrenilen geçmiş ve dilek şart şekilleri kullanılmıştır. Fiillerin birleşik çekimleri ile ilgili çok az sayıda örneğe rastlanmıştır.

3. 5. 4. 2. 1. Hikâye çekimi

yād it-dük i-di (33b/04)

3. 5. 4. 2. 2. Şart çekimi

a. Görülen geçmiş zamanın şartı

-dı-sa

bul-amadıysa (85b/01)

b. Öğrenilen geçmiş zamanın şartı

Tekil 3. şahıs -miş isa, -miş ise

çal-mış i-se (65a/06)

3. 5. 4. 2. 3. Geniş zamanın şartı

Tekil 3. şahıs:

bul-ur-sa (48b/08), tolu ol-ur-sa (50a/05)

3. 5. 5. Fiilimsiler

3. 5. 5. 1. İsim fiiller

Türkçede mastar adıyla da adlandırılan isim-fiiller, -mağ(ğ), -mek(g) ekleriyle oluşturulmuşlardır. Fiilin mastar şekli olan bu ek soyut hareket ve oluş bildirir.

çağır-mağ-dan (16a/10), dur-mağ (12b/09), iç-mek (04b/03), yi-mek (10b/05).

Ekin -lık, -lik ekiyle birlikte kullanımları da metinde bulunmaktadır.

in-mek-lik (12a/07), işit-mek-lik(g)-i-n (17a/03), sür-mek-lik (16b/02), yil-mek-lik(g)-i-n-den (15b/01).

3. 5. 5. 2. Sıfat-fiiller

a. Geçmiş zaman sıfat-fiilleri

-duğ(ğ), -dük(g)

acığ-duğ(ğ)-ı (19a/04), aç-duğ(ğ)-ı-n-a (78b/09), bil-dük(g)-i-n (86b/09), biş-dük(g)-i-n-e (51a/10), boğul-duğ(ğ)-ı-n-a (62a/07), ciz-dük(g)-i (58a/09), çık-duğ(ğ)-ı-n-da (24b/08), iç yan-duğ(ğ)-ı-n (52a/11), de-dük(g)-leri (67a/11), dile-dük(g)-i (31a/05), dökül-dük(g)-i-n-e (81a/02), eğil-dük(g)-i-n-e (69b/10), gel-düğ-i (15b/06), gey-düğü (28b/09), gir-düğü (24b/07), göz karar-duğ-ı-n-a (69b/09), iç-düğ-i (12b/06), iriş-düğ-i (34a/02), iste-düğü (31a/04), kavla-duğına (81a/02), kuc-duğı (80a/07), kuş-duğı (20b/01), kuvvet *vir-düğ-i-y-le (69a/06), meyl it-düğ-i-n (09a/07), muhtâc ol-duğ-ı-n (14a/03), otur-duğ-ı (24b/01), sev-düğ-i (27b/02), uyu-duğ-ı (18a/04), yi-düğ-i (09b/05)

-mış, -miş

arıdıl-mış bâdem içi (46a/03), çürü-miş olmaya (82b/06), döğül-miş ola (53a/08),

ışlan-mış (29b/04)

b. Geniş zaman sıfat-fiilleri

-an, -en

ağrı-y-an-a (61b/11), bevl ed-e-me-y-en-e (67a/10), ditre-y-en-e (69b/11), di-y-en kişi (65b/01), fikr it-me-y-en (87a/05), hażm ol-ma-y-an (07b/05), hażm ol-an-ı (08b/09), ishāl ol-an-lar-a (25b/09), ishāl it-me-y-en-i (44a/10), iste-y-en-e (20a/02), iş işle-y-en (05b/09), müţāla‘a kıl-an-lar (04b/05), şaķın-ma-y-an-lar (87a/07), şaķla-y-an kişi (17a/04), yi-y-en-ün (09b/03)

Ekin eski hali metinde görölmektedir: uzağan (04a/06)

-r -ur, -maz

beñze-r (35a/03), otur-ur-ken (48a/11), örü ũur-ur-ken (48a/07), yat-urken (48a/09), yat-ur ol-sa (49b/10)

-ur

sevdā artur-ur nesnelerden (58b/02)

-maz

ũutmazlık (27a/04), yaramaz fikirler (06b/04)

c. Gelecek zaman sıfat-fiilleri

-acaķ(ġ), -ecek(g)

açıl-acaķ vaķtısa (80b/10), dadıd-acaķ ķadar (63b/02) , dög-ecegin (63a/05), kifāyet id-ecek ķadar (63b/01), yit-ecek ķadar (81b/02)

3. 5. 5. 3. Zarf-fiiller

Zarf-fiil, ulama zarf-fiili olması durumu hariç, hareket ifadeli fiil zarfı yahut hem fiil hem zarf olan kelime yahut zarf gibi kullanılan fiil demektir (Tiken, 2004: 133).

a. Hāl zarf-fiilleri

-a, -e

şor-a şor-a az şu iç-e (13b/07), beden kızar-a kızar-a gel-mek (48b/05)

-ken, -iken

oturur-ken (48a/11), örü tırur-ken (48a/07), tāze i-ken (67a/11), yaş i-ken (57a/09)

b. Zaman zarf-fiilleri

-icek: balıla id-icek (64b/09), biş-icek (63a/07), çık-ıcağ (24b/10), gegir-icek (21b/07), gir-icek (24a/11), iç-icek (80b/02), it(d)-icek (64b/09), koyul-ıcağ (62a/05), ol-ıcağ (03b/08), şerbet biş-icek (63a/07), tamarları tut-icek (50a/02), tır-ıcağ (50b/09), tut-ıcağ (49b/11), yet-icek (81b/02).

-ınca, -ince: müherrā ol-ınca (35b/04), biş-ince (69a/02), çık-ınca (65a/05), geç-ince (51a/06), gel-ince (43b/03), git(d)-ince (64a/10), ılın-ınca (48b/02), kal-ınca (42a/05), karış-ınca (61a/02), kıvām.a gel-ince (61b/06), ol-ınca (65b/03), var-ınca (45b/08)

-madın, -medin: şovu-madın (58b/09), katılan-madın (61b/01) ic-medin (50b/09), incit-medin (77b/05), yi-medin (50b/09)

c. Bağlama zarf-fiilleri

-up, -üp: al-up (78a/09), bişir-üp (85a/11), çıkar-up (82b/02), çık-up (13b/04), döğ-üp (58b/06), du‘ā kıl-up (87a/02), düş-üp (80b/08), eyled-üp (47b/09), gid-üp (82b/04), gir-üp (24a/06), göyün-üp (63a/09), karışdur-up (83a/07), kat-up (85b/03), kaynad-up (58b/08), kıvām.a getir-üp (85a/07), kızar-up (14b/06), koy-up (82b/03), necāt bul-up (86b/07), saç-up (66a/11), siñir-üp (09b/10), taḥlil id-üp (13b/10), tır-up (28a/11), yat-up (28b/01), zāyil ol-up (83a/10)

-uban, -üben: bişür-üben (05b/06), gör-üben (86b/09), münḥall ol-uban (03a/09), zāyil id-üben (27a/01)

3. 5. 6. Tasvir fiilleri

Zarf fiil haline getirilen bir fiile oluş ve kılışı tasvir eden fiiller eklenerek meydana getirilir.

3. 5. 6. 1. Başlama fiilleri

Fiillerin -mağa /-mege şekillerine başla- fiili getirilerek yapılır.

azıl-mağa baş-lar (17b/10), derle-mege başla-y-a (14b/06), in-mege başla-duğ-dan (18a/03), yi-mege başla-ya (20a/04)

3. 5. 6. 2. Devamlılık (süreklilik) fiilleri

Fiillerin zarf -fiil şekillerine gel- fiili getirilerek yapılan bir örnek vardır.

kızar-a kızar-a gel-mek (48b/05)

3. 5. 6. 3. İktidar fiilleri

“bil-” yardımcı fiili ile yeterlik ifadeli; olumsuzluk eki almış eski “u-”yardımcı fiili ile kaynaşmış olarak da olumsuz yeterlik ifadeli tasvir fiilleri oluşturmaktadır. (Tiken, 2004: 135)

- u- fiilinin olumsuzuyla yapılan bir örnek bulunmaktadır.

hazm id-emez (09b/10)

4. Cümle Bilgisi Özellikleri

Döneminin diğer tıp kitaplarının özelliklerini taşıyan eserde, cümlelerin ve kelime gruplarının yapıları Türkçenin yapısından farklıdır. Bu durum tıp kitaplarının bir üslup özelliği olarak kabul edilmektedir.

Eserde bulunan aykırılıklar şu şekilde gösterilebilir:

4.1. Kelime gruplarındaki aykırılıklar

4.1.1. Arapça ve Farsça yapıları isim ve sıfat tamlamaları

Metinde pek çok Arapça ve Farsça tamlama bulunmaktadır; ancak bu tamlamalar bitki, ilaç ve terkip adları ile sınırlıdır. Bunun nedeni olarak Türk tıp yazarlarının eserlerini Arapça ve Farsça olarak yazmaları; Arapça ve Farsça tıp eserlerinin Türkçeye tercümelemleri etkisiyle bir tıp terminolojisinin oluşması olduğu söylenebilir.

Metinden bu tamlamalara örnekler:

mevt-i ṭabī'ī (03b/09), demevīyyü'l-mizāc (04a/03), ḥāfız-ı şihḥat (02a/02), ḥarāret-i aṣlī (02b/09), aṣḥāb-ı rāḥat (04b/09), serī'ü'l-hazm (05a/04), keymūs-ı ḡalīz (05b/01), baṭīyyü'l-hazm (06a/05), ḳa'r-ı ma'de (07b/07), keyyis-i müferriṭ (15b/08), sādec-i hindī (16b/08), ṣarāb-ı tuffāḥ (20b/03), ḥummā-yı yevmiyye (23b/06), dār-ı çinī (29a/05), dühn-i bān (30a/07), muḳl-ı yehūdī (31a/01), ḥābb-ı rummān (31b/01), ḥābb-ı fūlfül (37a/08), baḳla-ı ḥorasānī (39b/08), 'inebü's-ṣa'leb (39b/10), tūt-ı ṣāmī (40a/02), rāvend-i-çinī (44a/02), rubb-ı sūs (46a/05), büre-i ermenī (47a/03), ṣaḥm-ı ḥanzal (48a/01), tiryāk-i fāris (52a/07), sünbülü't-ṭīb (53a/06)...

Yazar eserinde bazı bitki ve ilaç adlarının Türkçe karşılığını da yazmıştır:

uṣṭūhūdūs ki Türkçe kara börklü dirler (81b/1-2)

ḥabbū'ş-şebyār ma'nisi gice yoldaşı dimekdür (77b/04)

Serḥes ki aña kızgun otı dirler (78a/10-11)

cünd-bīdester ki oğlan aşı dirler (81a/09)

4.1.2. Tamlayanı çokluk eki alan belirsiz tamlamalar

Metinde yer alan belirtisiz isim tamlamalarında tamlananın çokluk eki aldığı görülmektedir. Günümüz Türkçesinde belirsiz tamlamada sadece tamlanan çokluk eki alabilir. Çokluk eki alan unsurların genellikle bir uzuv adı olması, dönemin diğer tıp metinlerinde de görülmekte ve bu durum dönemin tıp metinlerine özgü bir aykırılık olarak değerlendirilmektedir (Doğan, 2008).

Metinden örnekler:

bağarşuqlar ağrısına (78a/5-6), bendükşeler ağrısına (72b/11)

4.1.3. Unsurları yer değiştirmiş sıfat tamlamaları

4.1.3. 1. Sayı sıfatlarının isimlerden sonra kullanılması

Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait tıp metinlerinin hemen tamamında görülen bir durum olduğundan tıp metinlerine ait bir özellik olarak kabul edilebilir (Doğan 2008).

dār-ı fülful otuz dirhem (55a/06),

ḥıntıyāne bir buçuq dirhem (55b/11)

türmüs ve kara noḥūd her birinden bir mişkāl (73b/04)

Diğer tıp metinlerinde görüldüğü gibi (Doğan 2008) Sultâniyye metninde de ilaç yapımında kullanılan bitkilerin ölçüleri verilirken sayı sıfatları hem bitki

adlarından önce hem de sonra gelmektedir. Örnek: dört yüz elli dirhem şuyıla (47a/11)

“Sıfat tamlamalarında görülen bu durumu ilaç yapımında aynı ölçüde kullanılan malzemelerin sayımında tekrara düşmeme endişesiyle açıklamak mümkündür: türbūd ve ustūhudūs ve besfāyic ve eftīmūn her birinden beşer dirhem. Bu örnekten yola çıkarak bu tip yapıların sıfat tamlaması olmadığını, aslında yüklemi düşmüş bir cümle (türbūd ve ustūhudūs ve besfāyic ve eftīmūn her birinden beşer dirhem koyalar.) olduğunu iddia etmek de mümkündür ancak o zaman da sayıların hem isimlerden önce hem de sonra kullanımının sebebini açıklamak zorlaşır. Ayrıca sıfat tamlamalarında sıfat unsurunun yer değiştirmesi olayının sadece sayı sıfatlarında değil, -miş geçmiş zaman partisibinde de görülmesi bu yapıları unsurları yer değiştirmiş sıfat tamlaması kabul etmemiz gerektiğini destekler niteliktedir.” (Doğan 2008)

4.1.3. 2. Sıfat-fiillerin isimlerden sonra kullanılması

-miş geçmiş zaman partisibiyle oluşturulmuş bazı tamlamalarda sıfat unsurunun isim unsuruyla yer değiştirdiği görülmektedir. Dönemin diğer kitaplarındaki örnekleri azdır (Doğan 2008). Bu aykırılığın metindeki bazı örnekleri şunlardır:

bu edviyeyi dögülmüş ve elenmiş (53a/08)

kāsñī mārūl tohumı kes dögül-miş (59b/2-3)

4.1.4. Kelime gruplarının unsurlarının yer değiştirmesi

Türkçede cümle içerisinde kelime grubu unsurlarının yer değiştirmesinin sebebi konuşma dilinin dağınık söz dizimi yapısının eserlere olan geçici

yansımalarıdır. Dönemin diğer tıp eserlerinde görülen bu özellik dönemin tıp ürünlerinin estetik kaygıdan uzak ve anlaşılabilir bir dille yazıldığına da kanıtı niteliğindedir (Doğan 2008).

ishāl ider ğalīz hıltları sevdā gibi ve balgam-ı lezc (72b/06)

ıssı otlardan nice dilerse büber zencebīl dār-ı çīnī gibi kıoya (82b/9-10)

laťif ğıdālar yiyeler tavūk bülüçleri gibi (86a/10)

4.2. Cümle yapısındaki aykırılıklar

Türkçede cümle öğeleri özne, nesne, zarf tümlecisi, yer tamlayıcısı, yüklem şeklinde sıralanmaktadır.

4.2.1. Cümlede yer değiştirmeler

Metinde yer tamlayıcısının sona, yüklem başa, zarf tümlecisinin sona, şart cümlesinin sona atıldığı, “ki” edatının yapısından kaynaklanan cümle aykırılıkları görülmektedir. Metinde cümle öğelerinin sırası, genel olarak Türk cümle yapısına uygundur, ancak bazen bu sıralamanın dışına çıkıldığı ve Türkçeye aykırı yapıların da kullanıldığı görülmektedir. Bu kullanımlar şunlardır:

4.2.1. 1. Yer tamlayıcısı aykırılıkları

Hastalık ve ilaç yapımında kullanılacak malzemeyi sıralama esnasında yer tamlayıcısının sonda olduğu görülmektedir.

arıdur bedeni ve a‘zā-yı aşlı yaramaz ahlātdan (23b/03)

fāyide artuķ hāřıl ol-a hevā.sından (24b/02)

fāyide ider balğama (60b/02)

4.2.1. 2. Yükleme aykırılıkları

Metinde yüklem başta olduğu kullanımlar görülmektedir.

ve arıdur bedeni ve a'zāyı aṣlī yaramaz ahlādan (23b/03)

Nāfi'dür ma'deye (54a/09)

Nāfi'dür fuṣūl-ı balğamiden ve yüregi ve nefesi kavī ider (56a/04)

Fāyide ider balğama, ma'deyi kuvvetlendirür, cigeri ıssı ider, haẓm ṭa'ām ider. (60b/02)

Fāyide ider sidük tütulmasına (67a/04)

4.2.1. 3. Zarf tümleci aykırılıkları

Metinde zarf tümlecinin sona atıldığı kullanımlara da rastlanmaktadır.

ve galīz hıtları ve balğamları arıdur ḥarāretile (23b/09)

ṣafrāyı kal' idesin muḳaṭṭı' ğıdālar ile (31b/11)

ṣayru olursa eyü ola Tañrı faẓlıla (54a/01)

ve ḥacet vaḳtinde beşer mişḳāl andan isti'māl ideler dedrebenü suyıyla (55b/01)

4.2.1. 4. Ki'li cümleler

'ki' edatının kullanıldığı tarihî metinlerde ve günümüz Türkiye Türkçesinde aykırı bir diziliş mevcuttur. Ki'li cümleler dönemin diğer eserlerinde de bolca kullanılmıştır. Tıp metinleri, konuları gereği içerisinde bol miktarda açıklama barındıran metinlerdir ve bu açıklamaların yapılabilmesi için en uygun yapı cümleler arasında açıklama, sıralama, karşılaştırma, sebep, sonuç, amaç gibi anlamlar çerçevesinde ilişkiler kuran 'ki' edatlı cümlelerdir (Doğan 2008).

Metindeki 'ki'li cümle örnekleri şunlardır:

şol kadar kuşa ki ol kişi tā bedeni arına ağudan (76a/04)

Maḥmūde ki alma içinde yā ayva icinde bişmiş ola iki buçuḡ dirhem (77a/02)

Serḥes ki aña kuzḡun otı dirler (78a/10)

Eski peyniri şol kadar yuyalar ki tamām tuzı zāyil olup gide (83a/10)

İsti‘māli budur ki gicede ve şabāḡda göze çekeler, ḡāyet nāfi‘ gele (85a/04)

Pes münāsib aña oldur ki ol ta‘āmıla bir ta‘ām daḡı yiye kim bedenine
muvāfiḡ ola (09a/02)

4.2.1. 5. Diğ̄er aykırılıklar

Bu aykırılıkların nedeni olarak konuşma dilinin etkisiyle cümle içindeki öğelerden bir ya da birkaçının beklenen mantıksal sırasının değişmesi, vurgulu kelimenin yükleme yaklaştırılması gösterilebilir (Doğ̄an, 2008).

ol bān yađımuñ daḡısın aña ḡatalar (30a/10)

(aña ol bān yađımuñ daḡısın ḡatalar)

ve ḡācet vaḡtinde beşer mişḡāl **andan** isti‘māl ideler dedrebenū suyuyla
(55b/01)

(ve ḡācet vaḡtinde **andan** beşer mişḡāl isti‘māl ideler dedrebenū suyuyla)

Yazar, eserini kitabı okuyan kişilerin eseri rahatça anlayabilmesi için yazdığından eserinde sade bir dil kullanmış, hastalıkların özellikleri ve yapılacak olan ilaçlar ile terkiplerin iyi anlaşılabilmesi için kalıp ifadeler kullanmıştır.

Eski tıp anlayışını konu edinen eserler gibi eserin sözvarlığı incelendiğinde sözcükler bitki adları, macunlar, yakılar ve merhemler, genel sağlık terimleri, organ adları, hastalık adları olarak sınıflandırılabilir. (Önler, 1998:)

METNİN KURULUŞUNDA İZLENEN YÖNTEM

A. Metnin Düzeniyle İlgili Hususlar ve İşaretler Sistemi

1. Her satıra sıra numarası verilmiştir.
2. Nüsha farkları, nüshaların tanıtıldığı bölümde gösterilen rumuzlarla gösterilmiştir (S, B, İ, H, A, M).
3. Arapça başlıklar orijinal metinde yer aldığı şekliyle verilmiştir.
4. Metinde geçen Arapça cümlelerin anlamları dipnotlarda tırnak işareti içinde verilmiştir.
6. i- fiili, ile edat/bağlacı ve için edatının yazımında metinde birleşik ise (-) işaretiyle eklenmiş olduğu kelimeyle birlikte (anun-içün gibi); “ile” edatının kelimeyle “-la”, “-le” şeklinde bitişik yazıldığı durumlarda bitişik (tuz-la gibi) yazılmıştır. Bu tür birleşik yazımlarda “y” kaynaştırması söz konusu ise bu iki çizgi arasında (-y-) ile (aşı-y-la) şeklinde gösterilmiştir.
7. Varak ve satır numaraları örnek alınan Serez nüshasında bulunmayan kısım, İngiltere nüshasının varak numaraları köşeli parantez “[İ-6a]” içinde ve satır numaraları “(15)” parantez içinde Serez nüshasının satır ve varak numarası “6b/6” içinde verilmiştir.

B. Nüsha Farklarının Gösterilmesi ve İmlayla İlgili Hususlar

1. Hiçbir nüsha tek başına metne esas olarak alınmamış, karşılaştırmalı metin Sultâniyye'nin tespit edilen altı nüshasıyla, Süleymaniye Kütüphanesi'nde Serez Bölümü 2756'da yer alan nüshanın varak ve satır numaraları örnek alınarak kurulmuştur.
2. Nüsha farkları aparatlarda (dipnot) gösterilmiştir. Nüsha farkları gösterilirken aynı ibarenin varyantları virgül (,), birden fazla nüshada aynı olan varyantları ise noktalı virgül işaretiyle (;) diğer nüshalardan ayrılmıştır. Aparatta (dipnot) verilen aynı satırdaki kelime farklılıklarının arası eğik çizgi (/) ile ayrılmıştır: “yoğuralar: B, İ yoğıralar; S yoğaralar/ yire: M yirlere/”
3. Nüsha farkları gösterilirken önce ana metne alınan doğru olarak kabul edilen şekil verilmiş, iki nokta işaretinden (:) sonra asıl metne alınmayan şeklin bulunduğu

nüshaların rumuzlarına yer verilmiş, boşluktan sonra da o nüshalardaki varyantlar gösterilmiştir: “mā‘iyyetin: A mābeynlerini, M mā‘iyyetleri” gibi. Diğer nüshalarda olmayan kelimeler ise nüshanın rumuzu ve rumuzdan sonra gelen bir tire (-) işareti ile belirtilmiştir: “ağardur: İ aq ider, H-, M-.”

4. Dipnotlarda anlam gereği yapılması zorunlu olan türlü eklemeler, metin tamirleri köşeli parantez [] içinde gösterilmiş; okunamayan kelimeler (...) işaretiyle belirtilmiştir.

5. Eser EAT döneminde yazılmış olduğu için diğer nüshalardaki bu dönem imlasına uymayan yazılımlar da nüsha farkı olarak gösterilmiştir.

6. “Fa’ide, ma’il...” gibi hemzeli kelimelerin yazımında metne uyulmuş, metinde ye ile yazılmışsa ya da hemzeyle birlikte ye kullanılmışsa ye ile (Fayide, mayil), hemze ile yazılmışsa metinde de hemzeli yazılım (Fa’ide, ma’il) tercih edilmiştir.

7. Metin tespitinde bir birlik sağlamak amacıyla Arapça ve Farsça kelime ve tamlamalarda İsmail Ünver tarafından yayımlanan “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler” başlıklı makalede getirilen esaslara uyulmaya çalışılmıştır.

8. Metinde klasik transkripsiyon sistemi kullanılmıştır. Kimi metinlerde farklı şekillerde gösterilen harfler metinde şöyledir:

ئ : ñ “göñül”

Farsça’daki “vâv-ı ma’dûle”ler ise “~” ile gösterilmiştir: “nān-h`āh”

9. Metnin anlaşılmasını kolaylaştırmak amacıyla noktalama işaretleri kullanılmıştır. Noktadan sonra ve özel adlarda ilk harf büyük yazılmıştır. Özel adlara gelen ekler kesme işareti (opostrofla) (’) ile ayrılmıştır.

“Minhācü’d-dükkān’dan”

10. Serez nüshasında bulunmayan kısmın (6b/06-6b/07) nüsha farkları da dipnotlar da yine parantez içinde İngiltere nüshasının satır numaraları verilerek belirtilmiştir.

METİN

1b

*Hazā Kitāb-ı Sultāniyye

- 1 Şükr-i bî-müntehā ve amd-ı bî-kerāne ol zāta kim beydā-yı aadiyyetinde ‘ācizdür
- 2 ‘uķūl u ‘uķalā ve şahrā-yı şamediyetinde vālih ve mütēhayyir ervāh-ı enbiyā ve evliyā.
- 3 Mübdi‘ī ki udret birle İcād itdi ecrām-ı ‘ulvīyi. Münşī ki
- 4 ikmet birle peyzā itdi ecsām-ı süflīyi. Raḥīmī ki raḥmet birle ıldı
- 5 nev‘-i insānı eşref-i mevcūdāt. Ra’ūf ki re’feti birle bildürdi, sirişte itdi anda ‘aķl u nuṭķ, envā‘ kerāmāt. Kerīmī ki kerem birle bildürdi
- 6 aña mazārr-ı menāfi‘den ki tā ḥıfz ide bedeni şıḥhat-ile mekārihden ve tefekkür

* Hazā Kitāb-ı Sultāniyye: İ kitāb-ı güzīde-i ilm-i tıbb dur besmele; B, H, M Besmele; A Hazā Kitāb-ı Sultāniyye Rūviye ‘an Muḥammed bin Maḥmūd Şirvānī/

1b ¹ şükr-i bî-müntehā ve amd-ı bî-kerāne: S şükür-i bî-müntehā ve amd-ı bî-kerāne, H şükr ü bî-müntehā ve amd-ı bî-kerān, A şükr ü sipās-ı bî-pāyān ve amd-ı bî-ķiyās bî-kerān, M şükr-i bî-müntehā ve amd-ı bî-kerāne / ol zāta: S o zātı; B ol zat; H, M ol zāt/ beydā-yı : S-, H-; A peydā-yı/

² ‘uķūl u ‘uķalā: B ‘uķūl ı ‘uķalā; A, M ‘uķūl ‘uķalā/ şahrā-yı şamediyetinde: H şahrā. şamediyetinde/ vālih ve: S-, H vāl[ih]/ mütēhayyir: A, M mütēhayyirdür/ ervāh-ı enbiyā ve evliyā: A ervah-ı evliyā ve enbiyā; M ervah-ı enbiyā evliyā/

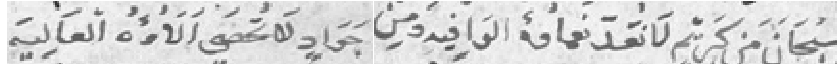
³ ki: M kim/ ‘ulvīyi: S, B, H ‘ulvī; M ‘ulvīhi/ ki: M kim/

⁴ ikmet birle: A-/ peyzā: B, İ peydā; A [pey]dā; M iḥdāp/ süflīyi: S, B süflī; H saķlı; M (...)/ raḥīmī: H-, M rahīmī/ ki: M kim/ raḥmet: İ raḥmeti/ ıldı: İ-, A ḥaķķ ıldı/

⁵ insānı: M insān/ ra’ūf: H ra’ūķı; S, B, A, M ra’ūfi/ ki: M kim/ re’feti: İ-, B rā’feti; H, M rā’fet; A re’fet/ bildürdi sirişte itdi: S, H bildürdi; İ, M sirişte itdi; A sirişte etdi/ anda: S-, H-/ ‘aķl u nuṭķ: S-, İ ‘aķl ve nuṭķ; H-, A ‘aķl nuṭķ/ envā‘: S-, H-; A, M ve envā‘/ kerāmāt: S-, H-/ kerīmī: S-, H-; M kerīm/ ki kerem birle: S-, H-, İ ki keremi birle, M kim kerem birle/ bildürdi: İ-, M-/

⁶ aña: M-/ mazārr-ı menāfi‘den: S, H menāfi‘den; M nāfi‘ żārardan kitāb/ ki tā: S, H tā; A ki; M-/ ḥıfz: A, M ḥıfz/ bedeni: A beden, M bedenin/ şıḥhatile: B, H şıḥhat.le, M şıḥhatüñe/ ve: A-/

7 ide Allāhuñ maşnū‘atından ve mu‘terif ola anuñ rubūbiyyetine ve diye kim

ve pes ve’ş-şalavāt

8 ve’s-selām zevāt-ı kāmile ve nüfus-ı zākiye üzerine, huşuşā mu‘allī ve müzekkī, müctebā Muhammed-i Muştafā’nuñ, zāt-ı kāmile, nefis-i zākiyyesi üzerine olsun kim

2a

1 ol ‘ālemde qalb gibidür a‘zā-yı bākīden ve hem anuñ ālı ve aşhābı üzerine

2 olsun kim hayr-ı āl ve hayr-ı aşhāb dururlar. **Pes bil kim iy hāfız-ı şihhat**

3 men fakīr ü haķīr kim Muhammed bin Maħmūd-ı Şīrvānīyem. Yazdum tıbb ‘ilminden bu muhtaşar-ı

4 müfīdi kim kāfīdür tedbīr-i ebdān-ı şahīhe ve vāfī cemī‘ a‘rāzlarına.

5 Ve hem müştemil-i laţīf-i celīle ve muhteṽī-ārā-yı cemīle kıldum ve anı hażret-i

⁷ Allāhuñ: A Allāhu Ta‘ālānuñ/ maşnū‘atından: İ, H, A, M maşnū‘atında/ ve: İ-/ muterif ola: M muterif olup/ anuñ: İ ve anuñ, A-, M-/ rubūbiyyetine: H, A rubūbiyyetinde/ ve diye kim: S-, H-, İ diye kim, M diye/ Arapça ibare: S-, H-/ ve pes: S-, H-, A pes, M ve bes/ ve’ş-şalavāt ve’s-selām: B şalavāt ve’s-selām; İ, A, M şalavāt ve selām/

⁸ nüfus-ı zākiye: H nüfus-ı zākiye ve nüfus-ı ezkiye/ üzerine: A-, M üzre olsun/ huşuşā: S-, A huşuşā/ mu‘allī: S-, H-/ ve: S-, A-/ müzekkī: S-, İ müzekkī mürtezā/ müctebā: S-, H müctebā muķatdā/ Muhammed-i Muştafā’nuñ: S-, A Muhammed-i Muştafā’nuñ şallāh u ‘aleyhe ve’s-selām/ zāt-ı kāmile: S-/ nefis-i zākiyyesi: M nüfus-ı zākiyyesi/

2a¹ gibidür: B, H bigidür/ a‘zā-yı bākīden: S, B, M a‘zā-yı bākıyyeden; A a‘zā. bākīden/ anuñ: M-/ ālı ve aşhābı: S āl ı aşhābına; B, A āl u aşhāb; H, M āl aşhāb/ üzerine: S-, M üzre/

² hayr-ı āl: S hayr-ı ālı/ aşhāb dururlar: A aşhābdur/ pes: S bes, B ammā ba‘z bes; İ ammā ba‘d pes; A, M ammā ba‘d/ bil: A, H bilgil/ kim: İ-, B-, A-, M imdi/ iy: A ey, M-/

³ men: A bu, M ben/ fakīr ü haķīr: İ, A, M fakīr haķīr; S, H haķīr/ kim: A-/ bin: İ ibn/ Maħmūd: S-, A Maħmūd bin/ Şīrvānīyem: B, A, M Şīrvānīyem, H Şīrvānīyem kim/ tıbb: İ-, H, M tabīb/ ‘ilminden: İ-, A ‘ilminde/ bu: A-, İ-/ yazdum tıbb ‘ilminden bu muhtaşar: İ yazdum men daħı vesīle ve tuhfeyicün ol hażret-i keyvān-rif‘ata bu muhtasar; H, M yazdum tabīb ‘ilminden bu muhtaşar; A tıbb ‘ilminde yazdum bu muhtaşar/

⁴ müfīdi: S, B, İ, H, A müfīd/ kim: S olan; B-, H-, A-/ kāfīdür: S-, B, H, A kāfī/ tedbīr-i ebdān-ı: S tedbīr-i ebdāne-i; H tedbīrātdan; A, M tedbir-i ebdān/ şahīhe: İ, H şahīheye; B şahīheye; A şihhat/ ve: A-/ vāfī: H anı, M vāfīdür/ a‘rāzlarına: A, M emrāzlarına/

- 6 keyvân-rif'at Anüşîrvân, ma'dilet-i Süleymân-ı celâl, Yûsuf-ı cemâl,
7 mâliki'r-riqâbı'l-ümem, halîfetü'l-lâh-ı fi'l-'âlem, hâmi-yi bilâdu'l-lâh, hâfız-ı
8 'ibâdullâh-ı nâşîrû'd-dünyâ, vâlideyn-i ğıyâşü'l-İslâm ve'l-müslümîn, melceyü'l-
9 efâzıl-ı fi'l-'âlemîn, sultân bin sultân, Muḥammed bin Bâyezîd bin Murâd Ḥan bin
Orḥan
10 e'azza'llâhu enşârahu vesîle ve tuḥfe getürdüm ve bu kitâbı yazdum bir
muḫaddime
11 ve on dört bâb üzerine. Adını **Sultâniyye** ḳodum, tâ meger anuñ

2b

- 1 devleti birle bu kitâbumuz devletlene ve Müsülmânlar bunuñ-ıla menfa'atlene,
2 tâ pâdişâhumuza ve hem bize şevâb-ı uḥrevî ḥâşıl ola. **El-Muḫaddime:** Pes bil kim

⁵ ve hem : M-/ laṭîf-i celîle: İ leṭâyîf-i celîliye; B, H laṭîf-i celîliye; M leṭâyîf-i celîle/ muḥteví-ârâ-yı cemîle: İ, B muḥteví-ârâ-yı cemîleye; H muḥteví-ârâ. cemîleye; M ârâ-yı cemîle/ ve: S-, A-/ anı: İ-/ ḥâzret-i: A-, M-/

⁶ Keyvân-rif'at: S Keyvân-ı rif'at, A-, M-/ Anüşîrvân: İ Anüşîrvân ma'dân (2b/10), H nevâ-şîrvân ve, A-, M-/ ma'dilet-i: İ-, A-, M-/ Süleymân-ı celâl Yûsuf-ı cemâl: İ Yûsuf-ı ḥâl Süleymân-ı [c]elâl (2b/10); A-, M-/

⁷ mâliki'r-riqâbı'l-ümem: İ (2b/11); B, H malik-i riqâbu'l-ümem; A-, M-/ halîfetü'l-lâh-ı fi'l-'âlem: İ ḥalîfu'l-lâh-ı fi'l-'âlem (2b/11); A ḥalîfetü'l-lâh-ı 'âlem; M-/ hâmi-yi bilâdu'l-lâh: S ḥavî bilâdu'l-lâhı; İ (2b/11); B, H ḥâfî bilâdu'l-lâh; A-, M-/ ve: S-, İ (2b/11), A-, M-/ ḥâfız-ı: A-/

⁸ 'ibâdullâh-ı nâşîrû'd-dünyâ, vâlideyn-i ğıyâşü'l-İslâm ve'l-müslümîn: İ 'ibâdillâh bâsıtu'l-'adl-i ve'l-inşâf ve ma ḥâdim-i esâsı icün ve-illâ i'tişâf nîzâmü'l-memâlik, münḳadü'z-żu'afâ-ı 'an varṭatü'l-mühlik (2b/12-13); A nâşîrû'd-dünyâ vâlideyn; M-/

¹⁰ e'azza'llâhu: İ-, M-/ enşârahu: İ-, B-, A-, M-/ vesîle: B-, İ (3a/3), H ve vesîle, M-/ ve tuḥfe: B-, İ ve tuḥfeyicün (3a/3), M-/ getürdüm: B-, İ-, H-, A-, M-/ ve: S-, İ-, H ve daḥı, A a'vâna ve devlete, M-/ kitâbı: İ-, A kitâbuñ, M-/ yazdum: İ (3a/2), A-, M-/ bir: İ (3a-7), A-, M-/ muḫaddime: İ (3a-7), M muḫaddem, A-/

¹¹ ve: B-, H-, A-, M-/ on dört bâb: İ on biş bâb (3a/7-8)/ üzerine: İ üzere, M üz.re (...), A-/ adını: İ(3a/6), B-, M-/ Sultâniyye: İ Ḳanûn (3a/6), M-/ ḳodum: İ urdum tercümedür (3a/6), H-, M-/ tâ: B ki tâ; İ, M tâ ki; A-/ meger: İ-, H megerem, A-, M-/ anuñ: İ-, A-, M-/

2b¹ devleti: İ-, A-, M-/ birle: İ-, A-, M-/ bu kitâbumuz: İ-, A-, M-/ devletlene: İ bu kitâbumuz anuñıla devletlene, A-, M-/ ve: A-, M-/ müsülmânlar: İ-, B müselmânlar/ bunuñıla: İ-, M bu kitâb birle/ menfa'atlene: İ-, B menfa'atleneler, M menfa'atler ḥâşıl ola/

- 3 cemī'-i hükemānuñ rāyı buña qarār tıtdı ki Allāhu Ta'ālā beden-i insānı
- 4 yaratdı er menīsi-y-ile 'avrat menīsinden. Nitekim penīri māye-y-ile südden yaratdı. Pes nitekim südi 'ağd iden kuvvet māyededür, ancılayın 'avrat
- 5 menīsin 'ağd iden ve bu şürete getüren kuvvet er menīsindedür.
- 6 Ve nitekim her bir süd-ile māyeden peynirüñ cüzvidür, ancılayın bu iki menī dağı
- 7 bedenüñ cüzvidür ve nitekim peynir evvel in'ikādında be-gāyet şıvuğdur, ancılayın bu iki menī dağı evvel in'ikādında be-gāyet sıvuğ idi.
- 8 Līkin harāret ki er menīsindedür kim aña harāret-i garīzī dirler ve hem
- 9 harāret-i aşlī dağı dirler. Ol eczā-yı arzıyye kim 'avrat menīsinden ve hayz
- 10 kanından hāşıl olur, bişürür ve nazc ider ve mā'iyetin giderür ve ol
- 11 hayzuñ laṭīfin cenīne ğidā virür ve keşifin def' ider ve bedenüñ

² tā: İ-, A-, M- / pāzişahumuza: B pāzişahumuza, İ-, H pāzişahımıza, A-, M-/ ve hem bize: İ beñi ve hem bizi hayr duayıla añalar vallāhü a'lem bi's-şevāb, A ve bu faķire, M ve hem bu faķire dağı/ şevāb-ı : İ-/ uḥrevī: İ-, A-; M dü-cihān/ hāşıl: S-, İ-/ ola: İ ammā; B, H, A ola ammā/ pes: S, B bes; A-, M-/ bil kim : İ, B bil ki; A, M bilgil ki/

³ cemī'-i: B, İ, H, A, M cemī'/ hükemānuñ: M 'ulemānuñ/ rāyı buña qarār tıtdı ki: İ rāyı buña qarār dutdı ki, B rāyı buña qarār duttı kim, H rāyı buña qarār dutdı ki, A re'yi buña qarār tıtdı ki, M 'ayān infāk edüp dururlar kim/ Allāhu Ta'ālā: M-/ beden-i insānı: M beden-i insān/

⁴ yaratdı: M ḥalq etmişdür/ er: S-, M erüñ/ menisiyile: S-; B, H, M menisiyle; A menīsinden/ 'avrat: S-, A ve 'avrat/ menīsinden: S-/ penīr: S-, İ penir, H peyniri, A peyniri, M peynir/ māyeyile: S-; H, A māye ile/ südden: S-, B, İ sütten/ yaratdı: S-, M ḥalq etmişdür/ pes: S, B, İ bes; A-, M-/ kuvvet māyededür: S kuvvet-i mā'yidedür; A kuvvet māyedir/

⁵ menīsin: İ menisin dağı, B menīsini/ şürete: S şüreti/ er: M erüñ/ menīsindedür: M menīsindendir/

⁶ ve: M-/ her: A-/ bir : A-, M biri/ südile: H südü ile; A, M süd.le / māyeden: S mā'yideden; A, M māye/ peynirüñ: B, İ penirüñ/ cüzvidür: A cüz'idür, M cüzvi dururlar/ ancılayın: S-/

⁷ bedenüñ: M ādemüñ/ cüzvidür: A cüz'idür, M cüzv. dururlar/ ve: A-, M-/ peynir: B, İ penir; M beynir/ evvel: S ere ol, M-/ be-gāyet: A-/ şıvuğdur: S şıvuğdur; İ şıvuğdur, A şıvıq idi/ Ancılayın bu iki menī: S-, H-, M-/ dağı: S-, H-, A-, M-/ evvel: S-, H-, M-/ in'ikādında: S-, H-, M-/ be-gāyet: S-, H-, M-/ sıvuğ idi: S-, H-, M-, İ sıvıgıdı, A şıvıq tururlar/

⁸ harāret: İ, B, M harāreti; H harāretde; A ol harāret/ ki: M kim / er: M erüñ/ kim: S-, İ-, A-, M-/ harāret-i garīzī : A harāret-i garīze/ dirler: H, A, M derler/ hem: M-/

⁹ harāret-i aşlī: S harāret-i aşliyye, H aşliyyedir, A harāret-i aşl/ dağı: S-/ dirler: H, A, M derler/ ol: S-, B-, H-/ eczā-yı arzıyye: H eczā. arzıyye, M eczā-yı maraz/ kim: M-/

¹⁰ bişürür: İ bişürür/ ve: M-/ ve: M-/ mā'iyetin: İ mā'iyete[t]in, A mā'iyetlerini, M mā'iyetleri/ ve: A-/

3a

- 1 a'zāsın berkidür tā ol vaqte degin kim cenīn dūnyāya gele. Pes andan şoñra
2 başlar taḥlīl çok olmağa ḥarāretüñ te'sīri çok olmağdan ötüri. Ḥuşūşā kim
3 müsā'ade ide aña hevānuñ ve şemsüñ ve ḥarekāt-ı bedenīnüñ
4 ve nefsanīnüñ ḥarāreti ve hem ağdiyenüñ ve eşribenüñ ḥarāreti. Ruṭū-
5 betinüñ taḥlīlince a'zāsınuñ şalābeti ve muḥkemligi artar.
6 Ve dāyimī bu 'amellerdedür tā ol vaqte degin kim cifāf ve şalābeti
7 ḥadd-i i'tidāle irişe. Pes eger biz bu ruṭūbete müsā'ade itmesevüz bir ğidā-y-ıla
8 kim ol gitmiş ruṭūbetüñ yirine dura, nā-çār kalan ruṭūbet daḥı
9 bil-külliyeye münḥall oluban fenāya gider ve anuñ fenāsından ḥarāret-i ğarīzīnüñ
10 fenāsı lāzım olur. Pes vācibdür bize kim ol ruṭūbete müsā'ade
11 idevüz bir ğidā-y-ıla kim aña lāyık ola ve bi-ḳadarı mā yenbağı ola kim eger
aḳall-ı

¹¹ cenīne: S cenīn; H cenine; A, M cānna/ ğidā: İ, B ğızā/ virür: A verür/ ve: M-/ keşifin: S keşifin/
3a¹ tā: M-/ kim: İ ki, A-/ cenīn: S-, İ-, B-, H-; M oğlan/ gele: M gelür/ pes: S, B, M bes; A- / andan
şoñra: M-/

² taḥlīl: İ taḥlīli/ çok: İ, B, A, M çok/ olmağa: M olduğıcün/ ḥarāretüñ: M-/ te'sīri: A te'sīr, M-/ çok: İ,
B çok, M-/ olmağdan: M-/ ötüri: A ötüri, M-/ ḥuşūşā: S ḥuşūrına; A, M ḥuşūşā/ kim: S-, A ki/

³ ide: M ider/ aña: M ol taḥlīl/ şemsüñ: A şemşüñ/ bedenīnüñ: M bedeninüñ/

⁴ nefsanīnüñ: M-/ ḥarāreti: H ḥarāret, M-/ ve hem: M-/ ağdiyenüñ: S a'ziyenüñ, H ağrebiyenüñ, A
ağdiyenüñ, M ağdiye/ ḥarāreti: H ḥarāretinüñ, M ḥarāretleri/ pes: S-, B-, H-; M bes/

⁵ ruṭūbetinüñ: İ, M ruṭūbetüñ; H-/ ve: M-/

⁶ dāyimī: İ, H, A dāyim; M dā[yi]mā/ 'amellerdedür: İ, A, M 'amelledür; S 'amellerde/ ol vaqta
degin: M-/ kim: A-, M-/ cifāf: S ceffāf; H cifāf ḳuruluḳ/

⁷ ḥadd-i i'tidāle: A ḥadden 'itidāle, M i'tidāl ḥaddine/ irişe: B, M irse/ pes: B, M bes; A-, S-/ bu: H-,
M-/ ruṭūbete: M ruṭūbet/ itmesevüz: H itsevüz/ ğidāyla: İ, B ğızāyla; M ğidā ile/

⁸ kim: S ki, H-/ dura: A, M ṭura/ nā-çār: İ, B nā-cār, M çār/

⁹ münḥall: M-/ oluban: M olup/ ḥarāret-i ğarīzīnüñ: S, A ḥarāret-i ğarīzenüñ; M ḥarāret-i
ğarīziyenüñ/

¹⁰ olur: B, İ, H gelür; A gelür ve ḥarāret-i ğarīzenüñ fenāsından bedene mevt ve fenā ḥāşıl olur; M
gelür ve ḥarāret-i ğarīziyenüñ fenāsından bedene mevt ve fenā ḥāşıl olur/ pes: S, B, M bes/ ol: M-/
ruṭūbete: M-/ müsā'ade: M-/

- 1 yenbağı ola. Hem lāzım gelür yine ifnā-yı ruṭūbet ve inṭifā-yı ḥarāret-i
 2 ġarīz-i ašliyye, nitekim beyān oldı ve eger ekşeri mim-mā yenbağı ola. Hem daḥı
 yine lāzım
 3 gelür ḥarāret-i ašlīnūñ inṭifāsı, anuñ içün kim kaçan ġidā çok
 4 olsa ve ḥadden tecāvüz itse nā-çār hażım tam olmaz ve ma‘ide
 5 fesāda varur ve andan dürlü dürlü ruṭūbet-i ġarībeler ḥāşıl olur kim ol
 6 ruṭūbetler mücibdür bedene envā‘-i ḥastalık peyzā itmege. Pes nā-çār
 7 ol ruṭūbet-i ġarībe kim bedende ḥāşıldur, ḥarāret-i ġarīzeyi söyündürür,
 8 ammā keyfiyyet-i muzaddesiyle ve ammā boğmağ-ıla; nitekim çirāk yağı çok
 olıcağ

¹¹ idevüz: H-, M-/ bir: M-/ ġidāyla kim: İ, B ġızāyla kim; M-/ bi-ğadarı: İ, A biğdar; B, H biğdarı; M tağdīri/ kim: H-, A-, M-/ eger: M-/ aqall-ı: M-/

3b¹ yenbağı: İ, B, A mim-mā yenbāğı; H mā yenbağı; M-/ ola: M-/ lāzım gelür yine: A yine lāzım gelür, M-/ ifnā-yı ruṭūbet: A fenā-yı ruṭūbet, M-/ ve: M-/ inṭifā-yı ḥarāret-i ġarīz-i ašliyye: İ inṭifā-yı ḥarāret-i aşlī, B inṭifā-yı ḥarāret-i ġarīz-i aşlī, A inṭifā-yı ḥarāret-i aşlī, M-/

² nitekim beyān: M-/ oldı: B, İ, H, A olundı, M-/ ve: M-/ eger: S-, M-/ ekşeri: B, H, A ekşer; M-/ mim-mā yenbāğı ola: M-/ hem: M-/ daḥı: S-, H-, A-, M-/ yine: M-/ lāzım: M-/

³ gelür: M-/ ḥarāret-i aşlī-nūñ: M-/ inṭifāsı: M-/ anuñ içün kim kaçan: B anuñ-cün kaçan kim, İ anuñ-cün kim kaçan, H anuñ-çün kim kaçan, A anuñ-içün kim, M zīrā kaçan kim/ ġidā: İ ġızā/ çok: İ, B çok; M çoklukda/

⁴ olsa ve: M-/ itse: A etse/ nā-çār: İ nā-cār, M-/ hażım tām bolınmaz: S hażım tām olmaz, İ hażım tām bolınmaz, H hażım tām olmaz, A hażım tām bolunmaz, M ma‘dede girince hażım olmaz fāsıd olur/ ve: M-/ ma‘ide: İ, H, A ma‘deyi, B ma‘hideyi, M yanındağı aḥlāṭ daḥı/

⁵ fesāda varur: B, İ, H, A fesāda virür; M fesād ider/ ve: S-/ andan: A, M andan bedene/ ruṭūbet-i ġarībeler: S ruṭūbet; İ, A ruṭūbet-i ġarībeler, H ruṭūbetler, M ḥastalıklar/ olur: A, M olur zīrā kaçan/ kim: S-, M-/ ol: M-/

⁶ ruṭūbetler: H-, M-/ mücibdür: B mücib dururlar, İ mücibdürler, A mücibdururlar, H-, M-/ bedene: H-, A-, M-/ envā‘-i: İ, B, A envā‘; H-, M-/ ḥastalık: A ḥastalık, H-, M-/ peyzā: B beyzā; İ, A peyda; H-, M-/ itmege: İ, A itmek; H-, M-/ pes: S, B bes; A zīrā; H-, M-/ nāçār: İ, B nāçār; H-, M-/

⁷ ol: H-, M-/ ruṭūbet-i ġarībe: S ruṭūbet-i ġarībeye; M ruṭūbet-i ġarībeye/ kim: M-/ ḥāşıldur: S ḥāşıl, A çok bulunsa, M çok bulunsa/ ḥarāret-i ġarīzeyi: İ ḥarār-ı [ğ]arīzi; B, H, M ḥarāret-i ġarīzi/ söyündürür: B söyündürür/

9 boğılır ve söyünür. Pes bu üç nesneden kim yād kılduğ mevt-i tabī'ī

10 hāşıl olur kim muḳadderdür her bir şahş mizācınıñ muḳtezāsınca

11 taḳdīm te'hīrsüz. Nitekim Haḳḳ celle ve 'alā buyurur:

4a

1

2 Ve çün bu mezkūrātı bildükden soñra bil kim hayāt harāret ve ruḫūbet-iledür,

3 nitekim mevt bürüdet ve yübüset-iledür. Pes demevīyyü'l-mizācuñ

4 'ömri artuğ olur şafrāvīden ve şafrāvīnünñ balğamīden ve balğamīnünñ

5 sevdāvīden. Ve hem ol ebdānuñ ki harāreti ve ruḫūbeti tedbīri kim lāyıḳdur

⁸ ammā: M hā'h/ keyfiyyet-i muḳaddesiyle: İ keyfiyyet-i muḳaddesiyle; M keyfiyyet-i muḳaddesiyle/ ammā: İ immā, M h'āh/ boğmağıla: A boğmağ ile; H M boğmağılan/ cırāḳ yağı çok olıcağ: İ yağ çok olmağıla cırāḳ, B cırāḳ yağ çok olıcağ, H çerāḳ yağı çok olıcağ, A yağ çok olsa cırāḳ, M yağ çok olsa cırāḳ/

⁹ boğılır: H, A boğ.lur; M boğılup/ ve: A-, M-/ söyünür: S söyünür/ pes: S, B bes; M ve/ üç: S-, H-/ kim: M ki/ yāz: İ, A, M yād/ kılduğ: B, İ itdük; A etdük; M olundu/ mevt-i tabī'ī: A tabī'ī/

¹⁰ kim: M-/ her bir : A-/ şahş: A-, M-, şahşıda: İ/ mizācınıñ: A-, M mizācuñ/ muḳtezāsınca: A-/

¹¹ te'hīrsüz: İ, B te'hīrsin; H, A te'hīrs.z; M te'hīrsiz / Haḳḳ celle ve 'alā buyurur: İ buyurur Allāhu Ta'ālā Kelām-ı Ḳadīmīde, B buyurur Allāhu Ta'ālā, A Allāh. Ta'ālā buyurur, H Haḳḳ Ta'ālā celle zikre buyurur kim, M kelām-ı Ḳadīmīde buyurur/

4a 1“Her ümmetin bir eceli vardır. Ecelleri gelince artık ne bir an geri, ne bir an ileri gidebilirler.” Yunus sūresi 49. âyet.

² ve: A-/ çün: İ, B cün, M-/ mezkūrātı: H, A mezkūrāt; M mezkūrātđan/ bildükden: A bilindükden, M bilindi kim/ soñra: M-/ bil kim: A bilgil kim, M-/ hayāt harāret ve ruḫūbetiledür: S harāret-i hayāt ruḫūbetiledür, İ hayāt harāretile ve ruḫūbetiledür, H hayāt-ı harāret ruḫūbetiledür, A hayātuñ māddeşi harāret ruḫūbetledür, M hayātuñ māddeşi harāretle ruḫūbetledür/

³ mevt bürüdet ve yübüsetiledür: S mevt bürüdetiledür ve yübüsetiledür, B mevt bürüdet yübüsetiledür, H mevt bürüdetle ve yübüsetiledür, A mevt burüdet ile ve yübüsetledür, M mevt bürüdetle yübüsetdendür ve bundandır ki/ pes: S, B bes, A-, M-/ demevīyyü'l-mizācuñ: S demevīyyü'l-mizāc kişinünñ, M demevī mizāclaruñ/

⁴ 'ömri artuğ olur: İ, A 'ömri artuğdur; H 'ömri artuğ olsa gerek; M 'ömri. artuğ olur/ şafrāvīden: B şafrāvīden/ balğamīden: S balğamīden, A artuğdur balğamīden/ balğamīnünñ: S balğamīnünñ, A balğamīnünñ artuğdur/

⁵ hem: İ hem dağı bilindi ebdānı kim anda harāreti ve ruḫūbeti ḳavīdürler ve hem, A-/ ol: A-, M-/ ebdānuñ ki: İ, B, H ebdānuñ; A ḳanḳı beden kim anda; M bedende kim/ harāreti: M harāretle/ ve: M-/ ruḫūbeti: A ruḫūbet çok olsa bu, M ruḫūbet-i ḡarīzī çok olsa ve ol ruḫūbetle harāret/ tedbīri kim

- 6 anlarıñ hāline lā-cerem ol ebdānuñ yaşı uzağan olur
- 7 ġālibā kaçan kim müfsid-i hāricī aña mu‘ārız olmaya. Ve ammā ebdānı kim anda
- 8 harāret ve ruṭūbet-i aṣlī za‘īfdür veyā kavīdür, līkin anuñ gibi tedbīr olunmadı
- 9 kim lāyıķdur ol bedene lā-cerem anuñ gibi ebdānuñ yaşı kıṣa olur. Pes bu ihtilāfdandır kim benī Ādemūñ ‘ömri muhtelifdür.
- 10 Pes bundan ma‘lūm oldu kim vācibdür her aḫada ol ḫadar sa‘y ide
- 11 bedeninden ötüri kim iriṣdüre anı müntehā-yı ‘ömrine taḫdīm te’ḫīrsüz ve bu

4b

- 1 didüġümüz müyesser olmaz illā aña kim bile her vaḫtda ve her faṣılda ne itmek gerek
- 2 ve ne vaḫtda ne yimek gerek ve ne geymek gerek ve ne vaḫtda ḫuşmaḫ gerek

lāyıķdur: B tedbīr olınsa tedbīri kim lāyıķdur; İ tedbīri olınsa tedbir kim lāyıķdur; H, A tedbir kim lāyıķdur; M lāyıķ tedbīrle beslense/

⁶ anlarıñ hāline: B anuñ anlarıñ hāline, M-/ lācerem: İ lācirem; M-/ ebdānuñ: M bedenüñ/ yaşı: M yaşıñ/ uzağan: A, M uzun/

⁷ ġālibā: M [ġ]ālibā/ kaçan kim: İ, B, M kaçan kim/ aña: H ola aña, M-/ mu‘ārız: M ma‘nī/ ammā: A-, M-/ ebdānı kim: A ḫanḫı beden kim, M ḫanḫı bedenki/ anda: M icindedür/

⁸ harāret ve ruṭūbet-i aṣlī: İ harāreti ve ruṭūbet-i aṣlī; M ruṭūbetle harāret-i ġarīzi/ za‘īfdür: A, M za‘īf ola/ veyā: A-/ kavīdür: M kavī ola, A-/ līkin: A-/ anuñ: M-/ gibi: İ bigi, M-/ tedbīr: A-, M tedbīrle/ olunmadı: B olındı, A-, M beslenmiş/

⁹ kim: İ ki, A-, M-/ lāyıķdur: A-, M-/ ol: A-/ bedene: A-, M-/ lācerem: B, H lāc.rem; A-, M-/ anuñ: A-, M-/ gibi: A-, M-/ ebdānuñ: İ ādemūñ, M bedenüñ/ yaşı: S [y]aşı/ kıṣa: M nāḫıs/ olur: H ola/ pes bu ihtilāfdandır kim benī ādemūñ ömri muhtelifdür: S-, B-, H-; A pes bu ihtilāfdan ötürüdür kim benī ādemūñ ömri muhtelifdür; M ġālibā bu sebebdendir kim ādem oġlanlarıñ ‘ömri muhtelif olur/

¹⁰ pes: S, B, M bes; H-/ bundan ma‘lūm oldu kim: M-/ vācibdür her aḫada: İ vācibdür her kiṣiye, M imdi her aḫada vācibdür kim/ ol ḫadar sa‘y ide: A ol ḫadar sa‘y ide, M dürüşler ṣol ḫadar/

¹¹ bedeninden: H bedeninde, M bedencün/ ötüri kim: İ ötrü kim, M-/ iriṣdüre anı müntehā-yı ‘ömrine: A eriṣdüre anı müntehā-yı ‘ömrine, M an[ı] müntehā-yı ‘ömrine iriṣdüre/ taḫdīm te’ḫīrsüz: S taḫdīmsüz te’ḫīrsüz, B taḫdīm te’ḫīrsüz, A taḫdīm te’ḫīrs.z, M-/ ve: M ve ammā/

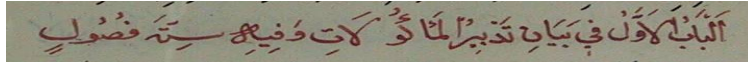
4b¹ didüġümüz: A dedüġümüz/ müyesser olmaz: İ miyesser olmaz; M-/ illā: M-/ aña: A anlara, S-, M-/ kim: M-/ bile: M-/ her vaḫtda: M meġer anlarıñ her vak[t]da/ her: H-/ faṣılda: B, H, A faṣ.lda; M faṣlında/ itmek: A etmek/ gerek: M gerekdür/

² ve ne vaḫtda ne yimek gerek ve ne geymek gerek ve ne vaḫtda ḫuşmaḫ gerek: İ ve ne yimek gerek ve ne geymek gerek ve ne vaḫt ḫuşmaḫ gerek, B ve ne yimek gerek ve ne geymek gerek ve ne vaḫtda

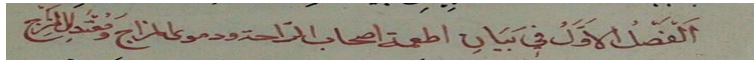
3 ve ne vaktde ot içmek gerek ve ne vaktde hammāma girmek gerek ve ne vaktde

4 cimā' itmek gerek. Pes vācib oldı kim biz daḥı bu kitābda

5 cemī'in yād idevüz tā ki bu kitābı müṭāla'a kılanlar bizi ḥayr-ıla aña.

6

7 Bu bābda me'kulātuñ tedbīrin beyān ider ve bu altı faşl üzerinedür.

8

9 Bu faşılda beyān ider aşḥāb-ı tena'um ve aşḥāb-ı rāḥat ve demevī mizāclu

10 ve mu'tedil mizāclu ve merṭūb mizāclu kişilerūñ yiyeceğın ne gerek. Pes münāsib

11 bu kavma etmek cinsinden ol buğday etmeginūñ içidür kim anı eyü

5a

1 yumış olalar ve gölgede veyā za'if güneşde kurıdalar ve andan şoñra

kuşmak gerek, H ve ne geymek gerek ve ne yimek gerek, A ve ne geymek gerek ve ne yimek gerek ve ne vakt kuşmak gerek/

³ ve ne vaktde ot içmek gerek ve ne vaktde hammāma girmek gerek ve ne vaktde: İ ve ne vaktde ot icmek gerek ve ne vaktde hammāma varmak gerek ve ne vaktde, B ve ne vaktde ot icmek gerek ve ne vaktde hammāma varmak gerek ve ne vaktde, H ve ne vaktde hammāma girmek gerek ve ne vaktde ot içmek gerek ve ne vaktde, A ve ne vakt ot içmek gerek ve ne vakt hammāma girmek gerek ve ne vakt, M ve ne yimek gerek ve ne vaktde şu icmek gerek ve ne vaktde hammām girmek gerek ve ne vaktde kuşmak gerek ve ne vaktde ot icmek gerek ve ne vaktde/

⁴ itmek: A etmek/ pes: S, B bes; M pes imdi/ kim biz: İ ki biz, M biz ki/ daḥı: A daḥı bu yayları, M-/

⁵ cemī'in: H cemī'ni, M cemī'sin, A-/ yāz: İ, H, M yād, A beyān/ tā ki: S-, B, H ki tā; A tā kim; M tā/ bu: M-/ kitābı: İ, H kitāba; A kitāb.; M kitābumuz/ müṭāla'a kılanlar: A okuyanlar/ ḥayrıla: A ḥayr du'āyla/ aña: B, İ, A añalar; M yād edeler/

⁷ bu bābda: A evvelki bāb, İ-, M-/ me'kulātuñ: A me'kulāt, İ-, M-/ ve: İ-, A-, M-/ bu altı: İ-, M-/ faşl üzerinedür: B faşl üzeredür, İ-, A faşldur, M-/

⁹ bu faşılda beyān ider: A evvelki faşl, M bu faşl/ aşḥāb-ı tena'um: A aşḥāb-ı tena'um ta'āmını, M tena'um ehl./ aşḥāb-ı rāḥat: A aşḥāb-ı rāḥa[t], M demevī ve rāḥat ehl./ mizāclu: S, B, H mizācuñ/

¹⁰ merṭūb mizāclu: B merṭūb mizācuñ/ kişilerūñ: B, H kişiyē; S kişinūñ; M kişi/ yiyeceğın: S-, H-, M yiyeceklerūñ beyān ider/ ne: İ-, B-, A-, M-/ gerek: İ-, A-/ gerek: H gerek kim/ pes: S, B bes; M-/

¹⁰⁻¹¹ münāsib bu kavma: B münāsib bu kavma ve, M bu kavma münāsib/ ol buğday etmeginūñ içidür: İ, B ol buğday etmeginūñ icidür, A buğday etmegidür, M bir buğday etmegidür/ kim: A-, M ki/ anı: M buğdayın/

- 2 eyü ögüdeler, ebrişim elekden eleyeler ve andan şöña yoğuralar az tuz-ıla
- 3 ve bir tennürda bişürelər kim mu‘tedil ola, ne kıatı kıaluñ ve ne kıatı yufka ola,
- 4 aķ ola. Anuñ-içün kim bunuñ gibi etmek seri‘ü’l-hazmdur ve ceyyidü’l-
keymüsdur ve hıc
- 5 ziyānı yoķdur ve bedene sāyir ħubūbdan artuķ ğidā virür. Ve ammā et
- 6 cinsinden erkek şışek eti ve kıızıl erkeç, oğlaķ eti kim
- 7 altı aylıķ ola veyāħūz altı aylıķdan artuķ ola ve daħı bülüc eti
- 8 ve tavuķ eti ve keklik eti ve turrāc ve çil eti ve daħı cemī‘-i ķuşlaruñ
- 9 ķanadı ve boynı ve gögercin eti bu ķavma be-ğāyet münāsibdür. Anuñ-içün

5a ¹ yumış olalar: M yuyalar/ ve: M-/ veyā: İ-, M yā/ za‘if: İ-/ güneşde: İ-/ kıurudalar: B, İ, H, A kıurudalar, M kıur.dalar/ andan: A-, M-/ şöña: M-/

² eyü: S-, B-, H-/ ögüdeler: H-/ ebrişim elekden eleyeler: H-/ ve: S-, B-, H-, A-, M-/ andan: H-, A-/ şöña: H-/ az: H-/ tuzıla: B, H, A tuz.la; İ duzıla, M tu[z]la/

³ ve: M-/ bir: İ-/ tennürda: S ten[n]ürda, M tennūra/ bişürelər: H bişürelər ammā eyü ögüdeler ve ebrişim elekden eleyeler, M [b]işürelər/ kim: A ki, H-/ mu‘tedil ola: İ mu‘tedil ola riķķatde ve [ğ]ilzetde, A ħarāretde ve ğilzetde ve riķķatde mu‘tedil ola, M ħarā[re]tden ve ğalizden ve riķķatde mu‘tedil ola/ ne kıatı: İ-, M ya‘nı ne kıatı/ kıaluñ: İ-, B, H kıalıñ; A, M kıal.ñ/ ve ne : İ-/ kıatı: B igen; S-, İ-, A-/ yufka: İ-/ ola: İ-, A-, M-/

⁴ aķ ola: İ-, B-, H-, A-, M-/ anuñ-içün kim: S-, B anuñ-cün kim, İ anuñ-icün kim, H anuñ-çün kim, M zırā/ gibi: M-/ etmek: M etmegi/ seri‘ü’l-hazmdur: A seri‘ü’l-hazm olur, M seri‘ü’l-hazm/ ve: A-/ hıc: A hic bedene/

⁵ ziyānı: A, M ziyān; H zamān/ ve: M-/ bedene: İ beden/ sāyir ħubūbdan: M ğayrıdan, A cüzviden/ ğidā virür: H siñer, İ ğızā virür/ ammā: A-, M-/

⁶ erkek: İ, B irkek/ eti: M et.dür/ ve: M ve biri/ kıızıl: H kıızı, M kıızı etidür/ erkek: İ irkek, B irkek, M-/ oğlaķ: B, A oğlaķı; M ve biri oğlaķ/ eti: M etidür/ kim: İ, M ki, H-/

⁷ altı aylıķ ola: İ-, B-, H alt. aylıķ ola, A altı aylıķ ola ve üç yaşına ğirmiş ola, M üç aylıķdan ğecmiş ola ve biri keci etidür kim yılından ğecmiş ola ve üç yaşına ğirmemiş ola/ veyāħūz: B veyāħūd; İ-, H-, A-, M-/ altı aylıķdan artuķ ola: S-, İ yaşları altı aylıķdan artuķ olalar, H-, A-, M-/ ve daħı bülüc eti ve fūrüc eti: S, B ve daħı bülüc eti; A ve bülüc ve fūrüc; M ve ķuşlar cinsinden gögercin et ve bülüc et/

⁸ tavuķ eti: H, A, M tavuķ/ keklik eti: A, M keklik/ turrāc: İ turrāc yavrusı eti; B, H, A, M durrāc/ çil eti: İ çil eti amer buzağu ve amer oğlaķ eti sel mer sehīl, M-/ cemī‘-i ķuşlaruñ: İ, A cemī‘ ķuşlaruñ; H cemī‘ ķuşlar; M ve bunuñ beñzeruñ etleridür/

⁹ ķanadı: S ķanadıdır, M-/ ve: M-/ boynı: S boynudur, M-/ ve gögercin eti: M/ bu: A cemī‘si bu/ be-ğāyet: A-, M-/ münāsibdür: A münāsibdür, hic ziyānı yoķdur, M münāsib bunlardır/ anuñ-içün: B, H anuñ-çün; A-, M zırā/

10 kim bular laṭīf ve serī‘ü’l-hazmdur ve ceyyidü’l-keymüsdururlar ve hem daḥı

11 ol ḳavma münāsibdür kim ḥarāret-i aṣlīsi bedende za‘īfdür veyā ḳorḳar

5b

1 keymüs-ı ḡalīzden veyā ḳorḳar cigerinde veyā ṭalaḡında veyā gögsinde

2 veyā dimāḡında yimekten südde ḥāşıl ola veyāḥūz ḳorḳar kim

3 bendükşelerinde balḡamdan ‘illet ḥāşıl ola ve ammā eger bu ḳavmuñ

4 mizācı māyil ola ḥarārete ve hem ma‘delerinde ve sāyir bedenlerinde daḥı

5 ḥarāret ola. Pes münāsib aña oldur kim bu didüḡümüz etleri muḳaṭṭı‘

6 ve mülaṭṭıf ekşiler-ile bişürüben yiye kim ol sirke ve līmon ve ḳoruk

7 şuyı ve ekşi nār şuyı ve ağac ḳavunuñ ekşisi bigi ve daḥı ol nesnelere kim bulara beñzer.

¹⁰ kim: A-/ bular: İ, M bunlar; A-/ laṭīf: A-, M laṭī[f]/ ve: A-/ serī‘ü’l-hazm dururlar: S, A serī‘ü’l-hazmdur; İ serī‘ü’l-hazm dururlar; B, H serī‘ü’l-hazm/ ve: A-/ ceyyidü’l-keymüsdururlar: İ ceyyidü’l-keymüsdururlar. Ve nīm birişt yumurda ve kerre yaḡı ve sayaḡı yimişlerden vaḳtında üzüm ve encİR yimeyeler, girü ḳalan yimişlerden ve terelerden çok yiyeler. Şol ḳadar yiyeler kim ḳuvvet-i bedeni ḥāşıl ola, A-, M-/ ve hem: A-/ daḥı: M-/

¹¹ münāsibdür: M münāsib dururlar/ kim: S-/ ḥarāret-i aṣlīsi: M ḥarāret-i aṣlī/ bedende: A, M bedenlerinde/ za‘īfdür: M za‘īf dura/ ḳorḳar: A ḳorḳarlar, M ḳoḳar (...)/

5b¹ keymüs-ı ḡalīzden: A keymüs za‘īflıḡından, M-/ veyā: A yāḥūd, M-/ ḳorḳar: A ḳorḳarlar, M-/ kim: S-, H-, A-/ cigerinde: A cigerlerinde, M cigerlerinde/ veyā: M veyāḥūd/ ṭalaḡında: B, H ṭalaḡında; A ṭalaḡlarında; M ṭalaḡlarında/ gögsinde: A göḡüslerinde, M dimāḡlarında/

² dimāḡında: A dimāḡlarında, M göḡüslerinde/ yimekten: H yimekte/ ḥāşıl ola: A ḥāşıl ideler/ veyāḥūz: İ veyāḥūd; A yāḥūd; M veyā/ ḳorḳar: A ḳorḳarlar, M-/ kim: M-/

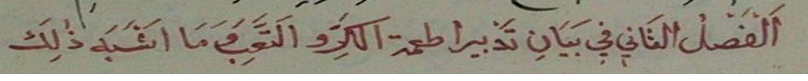
³ bendükşelerinde: S bendkeşelerinde, M bendükeşelerinde/ ammā: M-/

⁴ mizācı: M mizāclarında/ māyil ola ḥarārete: S māyilü’l-ḥarāret, H māyil ola ḥarāret, M-/ ve hem: A, M veyā/ ma‘delerinde: İ mi‘delerinde; A, M m.‘delerinde/ ve sāyir: A, M veyā/ daḥı: A-, M-/

⁵ ḥarāret ola: A, M ḥarāret ḡalib ola/ pes: S, B bes; M-/ aña: A, M anlara/ kim: M ki/ bu didüḡümüz: A gecen, M geḳen/

⁶ mülaṭṭıf: İ mülaṭṭıf/ ekşilerile: S ekşiler ile, İ ekşilerle, M ekşiler birle/ bişürüben: M bişürüb/ yiye: A, M yiyeler/ kim: A-, M-/ ol: A-/ sirke: M imdi sirkedür/ līmün: M āb-ı līmün/

⁷ şuyı: B suyu, M-/ ekşi nār şuyı: İ ekşi nāruñ şuyı, B ekşi nāruñ suyu, H-, A ekşi enār, M ekşi nār şuyıdır/ ağac ḳavunuñ ekşisi: S ağac ḳavunuñ ekşisi, H ağac ḳavunuñ ekşisi, A ağac ḳavunuñ ekşisi, M ağac ḳavunuñ ekşidir/ bigi: İ, H, A gibi; M-/ ve: A-/ daḥı: M-/ ol nesnelere kim: A-, M-/ bulara: İ, H, A, M bunlara/ beñzer: H beñzer varsa, M beñzer ekşilerdür/

8

9 Bu faşılđa beyān ider iş işleyen ve ta'ab gören ve peyklik iden

10 ve ħammāllık iden kişilerüñ yiyecegin. Pes münāsib bu ħavma

11 etmek cinsinden faḫīr ve furūn etmegi ve hem tennūr etmegi ki anuñ ħamīrini çok yoğurmamış

6a

1 olalar ve et cinsinden şıgır eti ve şuşıgırı eti ve şıgın eti ve tavşan

2 eti ve yağmurca etleri ve hem ciger ve talak ve bögrek eti ve bağırsuk etidür ve hem dağı herise ve keşkek ve

3 bu cemī'isi bu ħavma be-gāyet eyüdü ve münāsibdür ve hem dağı pālūde ve peynir

4 ve bādincān ve köknar içi ve bellūt ve keddāne ve mercimek ve bögrölce

5 ve şalgam ve ħavrulmuş bakla ġalīz ve hem baḫīyyü'l-hazm olduğundan ötüri

⁹ bu: A-/ faşılđa: B, İ, H ikinci faşılđa; A ikinci faşıl, M ikinci faşıl/ beyān ider: A-, M-/ ve: H-/ peyklik iden: S beglik iden, H pāyiklik iden, A peyklik, M-/

¹⁰ ħammāllık: S ħamāllık, M ħammāllık ve fellāhlık/ iden: M-/ kişilerüñ: H kişilere/ yiyecegin: S, A yiyeceğın bildürür; H yiyeceğın beyan ider; M yiyeceklerin beyān ider/ pes: S, B pes; A-, M-/ münāsib bu ħavma: H münāsib bu ħavm, A bu ħavma münāsib/

¹¹ cinsinden faḫīr: A cinsinden biri faḫīr ya'nī boğaca, M cinsinden boğaca etmegidür/ etmegi: H-, M etmegidür/ hem: İ-, H-, A-, M-/ tennūr: B-/ etmegi: B-, İ, H, M etmegidür/ anuñ: İ-, A-, M-/ ħamīrini: İ, A ħamīri; H ħahmīrni, M ħamīrleri/ çok: İ, B, H çok/ yoğurmamış: S, A yoğurmamış; M yoğurulmamış/ **6a**¹ olalar: İ, A, M ola/ eti: İ-, A-/ şuşıgırı eti: İ, A şuşıgırı/ ve: A-/ şıgın eti: S, B, İ şıgın; A-, M-/

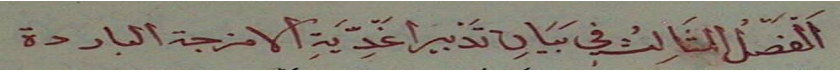
² eti: İ-, H-, A-/ yağmurca: A yağmurca ve sığın/ etleri: İ etleridür, M etidür/ ve hem: S ve, H hem dağı, A-, M ve mā işbuhu zelike ve dağı/ talak: M-/ ve bögrek: S-, İ-, M-/ eti: İ etidür, B-, H-, A-, M-/ bağırsuk: İ bağırsuk; H, A bağırsuk, M-/ etidür: S-, B-, H-, A-, M-/ hem dağı: S-, İ-, A-, M-/ ve: İ-, H-/ keşkek: İ-, H-/ ve: S-, B-, H-, M-/

³ bu cemī'isi: H bu cemī'si, A-, M-/ bu ħavma: H bu ħavm., A-, M-/ be-gāyet eyüdü ve münāsibdür: H be-gāyet münāsibdür, A-, M-/ ve: İ-, B-, A-, M-/ hem: İ-, A-/ dağı: A-, M-/ pālūde: İ, H, M pālūze/ peynir: İ penir; B, M peynir; A peynir/

⁴ bādincān: İ, B, A, M bāzincān/ içi: İ, B, M içi/ bellūt: A belūt, M pelūt/ keddāne: İ, M kestane; B keddane; A kestane/

6 bu kavma münāsibdür. Anuñ-içün kim bu envā'-i eṭ'ime kim zıkr itdük eger
7 bedende haẓm olsa. Pes bedene cemi' eṭ'imededen artuk ğidā virür
8 ve hem a'zāsın muhkem ider ve hem bu kavm hareketler-ile bunuñ gibi ta'āmları
9 tiz haẓm iderler ve hem bedenlerinde nesne münhall olmamağa bu nev' eṭ'imeye
be-ğāyet
10 muhtāc dururlar ve ammā eger ma'dede tiz haẓm bolmasa bir māni'den ötüri.
Pes bil kim
11 anuñ maẓarratı cemi'-i maẓarratlardan artuğdur. Pes bunuñ gibi ağdiyyeden
ihtirāz itmek gerek.

6b

1

⁵ kavrulmuş: H kurumış/ ğalīz: İ ğalīṭ/ hem: S-, M-/ baṭīyyü'l-haẓm: H baṭīyyü'l-haẓm/ olduğundan
ötüri: İ olduktan ötüri, A olduğdan ötüri, M olduğcün/

⁶ bu kavma: H bu kavm., A-/ münāsibdür: A-, M münāsib ve muvāfiğ dururlar/ anuñ için: İ, B, H
anuñçün; A-; M zirā/ kim: A-, M ki/ envā'-i eṭ'ime kim zıkr itdük: H, A envā' eṭ'ime kim zıkr itdük;
M [z]ıkr olan yiyecekler/

⁷ bedende: S bedenden; A, M bedenlerinde/ olsa: B, H ola; A olmasa; M olursa/ pes: S, B bes; M-/
bedene: A bedende, M bedenlerinde/ cemi' eṭ'imededen: S eṭ'amdan; M ğayrdan/ ğidā: İ ğızā/ virür: M
virürler/

⁸ hem: İ-, M-/ a'zāsın: İ azāyı, M azāların/ ider: M iderler/ kavm: A kavma/ hareketlerle: M hareket
etmeleriyle/ gibi: M-/ ta'āmları: İ, A, M ta'āmı/

⁹ tiz: İ tiz, M-/ haẓm iderler: H siñer, A haẓm ider/ ve hem: M-/ bedenlerinde: İ ebdānlarından; B, A
ebdānlarından; M bedenlerinden/ nesne: S kuvvet/ münhall: S kuvvet; B muhill; H, A, M münhall/
olmamağa: S, H, A olmağa/ nev' eṭ'imeye: M gecen yiyeceklere/

¹⁰ muhtāc dururlar: S muhtācdur/ ammā: M-/ eger: A-, M eger gecen yiyecekler/ tiz: S-, A tiz, M
geregince/ haẓm: A haẓm/ bolmasa: A olmasa, M olmasalar/ bir māni'den ötüri: İ, A bir māni'den
ötürü; H bir māni'den ötürüdür; M-/ pes: S, B pes/ bil kim: A bilgil kim/

¹¹ maẓarratı: H maẓarrat./ cemi'-i: A, H cemi'; M-/ pes: S, B bes; A-, M-/ bunuñ gibi: M-/
ağdiyyeden: H ağrıdan, A ğırdādan, M-/ ihtirāz itmek: H i'tirāz itmek, M-/ gerek: A gerek eger bu
geçen yimekler ma'dede haẓm olmasa bedenlerinde geregince ziyān eder südde ve yırkān ve istiskā ve
ṭalağ ve cüzām anlardan hāşıl olur. Ğālibā hafız-ı şıḥhate şöyle gerekdür ki bunuñ gibi ğıdālardan
ihtirāz ide tā ziyānlardan emīn ola, M bedenlerinde geregince ziyān iderler südde ve yarkā ve istiskā
ve ṭalağ ve cüzām bunlardan, ğālibā pes imdi hafız-ı şıḥhat şöyle gerekdür ki bunuñ eṭ'imededen
geregince haẓār [i]de tā ki ziyānından emīn ola/

2 Bu faşılta dürlü dürlü mizâclaruñ hâlin ve yimegin beyân ider. Pes
 3 bil kaçan kim mizâc demevî ola ve anuñ ‘alâmeti oldur kim gözi ve yüzi
 4 kızara ve çok uyqusı gele ve yaramaz fikirler ide ve ağzınuñ dadı tatlu
 5 ola ve gövdesi dâyim ağır ve kâhel ola ve şovuk hevâyı sevegen ola. Ve nabzı
 ‘azîm ve tolu ve kuvvetlü ola ve qarüresi kıızıl ola.

6 [İ-6a] (15) Ve bu mizâclu kişiler çoğı anda bulunur ki yigit ola ve ekşer kim semiz
 ve tatlu yiye

[İ-6b] (1) ve hem süci içgen ve et ve hurmâ yiyegen ola. Pes münâsib (2) bu kavma
 bārid gıdālardur ve dağı ol ta‘āmlardur kim faşl-ı (3) evvelde zıkr olundu. Ve ammā
 eger mizâcı şafrāvī ola ve anuñ ‘alâmeti oldur (4) kim ağzı dâyimā acı ola ve hem
 katı şuşaya, şuşalığı gālib ola. Ve beñzi ve gāyıtı ve bevli (5) şaru ola ve hātırı dâyim

² bu faşılta: A üçüncü faşl, M bu üçüncü faşıl/ dürlü dürlü: A dört dürlü/ hâlin: M-/ yimegin: S temkinin, M yimeklerin/ pes: S, B bes; A-, M-/

³ bil: H, A bilgil; M-/ kaçan kim: B, M kaçan kim; A kim kaçan/ mizâc: İ, H mizâcı/ ve: A-/ anuñ: M- / oldur kim: İ oldur ki, M-/ gözi ve yüzi: İ yüzi ve gözi, M göz ve yüz/

⁴ kızara: A kızarur/ çok: İ, B çok/ gele: H ola, A gelür/ ve: S-, H ve dâyimā/ yaramaz: İ fâsid/ ide: A ider ve çok çiyeler ve gerinür, M ide ve çok çiyeye ve (...) ve gerinür/ dadı: İ, B tadı/

⁵ dâyimā: A dâyim, M ıssı ola ve/ şovuk hevâyı: A şovuk şuyı ve şovuk hevâyı, M şuşar ola şovuk şuyı ve serd ya‘nî hevâyı ve şovuk yirleri/ sevegen: İ, M sever/ ve nab[z]ı ‘azîm ve tolu ve kuvvetlü ola ve qarüresi kıızıl ola: S-, B-, İ-, H-, M-/

⁶ ve: A-, M-/ mizâclu kişiler: S mizâclu kişi, A-, M mizâclularuñ/ ekşer olurlar kim: S-, İ ekşer anlar, H olurlar kim, M çoğı anlardur kim yeg olalalar ve süci içeler semiz ve tatlu çok yiyeler/ semiz: A semüz/ yiye: İ yiyeler, A seveler/ içgen: İ-, A içgen ola/

[İ-6b] (2) bārid: İ-, M bārid raṭb/ gıdālardur: İ-, M gızālardur/ ağdiyye har u raṭbdur ve: A-, M-/ ve dağı ol ta‘āmlardur: M ve şol yiyeceklerdür/ kim: A ki/ faşl-ı evvelde: M evvelki faşlta/ (3) olundu: M olunmuşdur/ ammā: M-/ mizâcı: M mizâc/ ve: A-/ (4) kim: A ki/ hem: A-/ katı şuşaya: İ-/ şuşalığı: A şuşuzluğu/ ve gāyıtı ve bevli: İ-/ (5) ve: A-/ hātırı: A hātırı/ ve nabzı yumuşak ve ince ola: A-/ qarüresi: A qarüresi/ (6) tuluñları: İ tuluñı/ ola: A buluna/ tuṭağı: İ dutağı/ (7) şufrası: A şufrası qarşu/ ve: A-/ mizâclu olan: İ-/ kişilerde bulunur kim: A-/ (8) aşları üstüne: İ aşına/ assı: İ [a]ssı/ şırf: İ şarf/ içegen: A içgen/ (9) tutğan ola: İ duta/ ve: A-/ az: İ-/ yiye: İ-/ uyıya: İ uyıya/ veyā: A ve/ güneşde: A güneş/ (10) kavme: İ mizâclu kişiye/ oldur kim: A-/ (11) ki: A-/ bürüdetile: A bürüdetle/ harâretini: A harâretin/ ruṭübetile: A ruṭübetle/ (12) mizâcı: A-/ ve: A-/ (14) başını: İ-/ unutsağı: A unutsağı/ ve çok gegire: İ-/ qarara: A qara/ her gün: A-/ tuṭağan ola: İ duta/ (15) qurıldaya: A-/ qapağı: İ kabğı/ nabz yumuşak ola ve süst iner ola hekimler buña nabz-ı] baṭı dirler: İ-/ uykudan şöñra: A-/

yimek istemeye ve nabzı yumuşak ve ince ola ve qarüresi şaru ola ve başı (6) ve tuluñları ağırgan ola ve arık ola ve gövdesinde uyuz ve giciyük ola ve tuñağı (7) ve şufrası yarulğan ola ve bu mizāclu olan ekşer kişilerde bulunur kim kebāb ve kıalye (8) ve tatlu çok yiye ve hem aşına assı otlar eke ve şırf süci icegen ola (9) veyā oruc tutğan ola ve az yiye, az uyuya veyā uzak seferler ide ve hem güneşde (10) oturğan ola. Pes münāsib bu kavme oldur kim bārid raṭb (11) yimekler yiye tā ki bürüdet-ile ḥarāretini sākin ide ve ruṭübet-ile yübüsetin (12) gidere. Ve ammā eger mizācı balğamī ola ve anuñ ‘alāmeti oldur kim (13) dāyimī ağzı şulana ve yidügin siñirmeye ve yüzi şişe ve çok uyku uyuya veyā gövdesi ağır ve kehil ola ağırlığından (14) başını getürmeye ve unutsağı ola ve çok gegire ve gözi qarara ve her gün ısıtma tutağan ola (15) ve qarını qurıldaya ve gözi қаpağı қаşқatı ola ve nabz yumşak ola ve süst iner ola, ḥakimler buña nabz-ı baṭī dirler. [İ-7a] (1) Ve şoğulcanlu ola ve qarını quruldar ola ve qarüresi rengi ve hem yüzünüñ rengi aksıman ola ve hem ğaytı yumşak ola, yelle ve ruṭübetle gele, қоқusu ekşi ola. Ve düşünde şular ve ırmaqlar ve қuru aқ nesneler çok göre ve uyқudan şoñra yüzünüñ rengi aқ şıfat ola ve az şuşar ola meger kim sebep tuzlu balğam ola ol vaқtın şuşar ola. (2) Ve ıssı hevāları ve ḥamāmı seve ve

[İ-7a] ⁽¹⁾ qarını quruldar ola: İ-/ qarüresi: A ğarüresi/ rengi: A reng/ ve hem yüzünüñ rengi: A-/ aksıman: A aқçıl/ ve hem ğaytı yumşak ola yelle: İ-/ ve ruṭübetle gele қоқusu ekşi ola ve düşünde şular ve ırmaqlar ve қuru aқ nesneler çok gire ve: İ-/ uyқudan şoñra yüzünüñ rengi aқ şıfat ola ve az şuşar ola meger kim sebep tuzlu balğam ola ol vaқtın şuşar ola: İ-/ (2) semüz ola ve: İ-/ kişiler ekşer: İ ekşer ol kişi/ (3) olur kim: A-/ peynir: İ penir/ dağı şuyı: İ şu dağı/ (4) ice: A içe/ bu kavme münāsib: İ münāsib bu kavme/ (5) kim: A ki/ ğıdālar: İ ğızālar/ yiyeler: A yiye/ ki: A-/ ḥarāretile: A ḥarāretle/ (6) yübüsetile: A yübüsetle/ ve: A-/ (7) ve: A-/ ola ve: A ola/ ‘alāmeti: A ‘alāmet/ qarqar: A qarqaқ/ ⁽⁸⁾ dāyimī: A dāyim/ fāsıd endişeler ve fikirler idegen: A fikirler ve yaramaz endişeler ide/ ⁽⁹⁾ ola: A-/ yimegi: A yemeği/ külli: A kül/ yiyegen: İ yigen/ temregü: İ demregü/ ⁽¹⁰⁾ qarasıman: A qaramşık/ ⁽¹¹⁾ dağı: A-/ ve bu mizāc anlarda bulunur: A-/ kim ekşi ve қadīd/ et: A-, M ice/ ⁽¹²⁾ ve dağı kiyik etin ve sığır etin: A-/ veyā: A ve/ baқılā: A baқla/ ve bu mizāc: İ-/ ğālibā anlarda bulunur ki ekşi ve қuru et ve geyik eti ve şığır eti yiye: İ-/ pes: A-/ münāsib bu kavma: A bu kavma münāsib/ ⁽¹³⁾ oldur: A-/ kim: A-/ taḭī‘atlu: A-/ ğıdālar: İ ğızālar/ nesneleri: İ nesneler/ yiye: İ-/ ⁽¹⁴⁾ kim: A ki/ faşl evvelinde: A faşl-ı evvelde/ eger: M-/ ğālib: A-, M-/ bedenlerinde: A bedeninde, M-/ mücerred ḥarāret: M-/ ola: A ğālib; M-/ bedenlerinde: İ, B bedeninde/ pes: S, B bes/

semüz ola ve gövdesinde kııl az ola ve bu mizāclu kişiler (3) ekşer olur kim süd ve yoğurd ve peynir ve yaş balık çok yiye ve hem dağı (4) şuyı çok ice ve hāmmāmda çok otura. Pes bu kavma münāsib ol (5) dur kim hār yābis gıdālar yiyeler tā ki hārāret-ile balgamuñ bürüdetin def⁷ (6) ide ve yübüset-ile ruṭübetin gidere. Ve ammā eger mizāc sevdāvī (7) ola ve anuñ ‘alāmeti oldur kim uyḥusı gelmeye ve hem qorqar ola ve (8) dāyimī yaramaz ve fāsıd endişeler ve fikirler idegen ola ve ādeme az (9) qarışa ve yimegi çok yiye ve külli yiyegen ola ve gövdesinde temregü ve qara (10) beḥaḥ ola ve qarüresi qarasıman ola ve hem ṭalaḫlu ola ve cüzām (11) dağı bundan olur ve bu mizāc anlarda bulunur kim ekşi ve qadīd et (12) ve dağı giyik etin ve sıgır etin ve mercimek veyā baḫla yiyegen ola. Ve bu mizāc gālibā anlarda bulunur ki ekşi ve quru et ve geyik eti ve şıgır eti yiye. Pes münāsib (13) bu kavma oldur kim hār raṭb ṭabī‘atlu gıdālar yiye ve dağı ol nesneleri yiye (14) kim faşl-ı evvelde yād itdük. Ve ammā eger gālib bedenlerinde mücerred hārāret ola, pes

7 münāsib aña bārid gıdālardır. Ve ammā eger gālib bürüdet ola,

8 pes münāsib aña hār gıdālardır. Ve ammā eger gālib mücerred ruṭübet ola,

9 pes münāsib aña yābis gıdālardır. Ve ammā eger gālib mücerred yübüset ola,

10 pes münāsib aña raṭb gıdālardır. Ve ammā eger bedenüñ mizācı mu‘tedil

11 ola veyā baṭıyyü’l-hazm ola, ya‘nī kim ṭa‘āmı tız siñirmeye, pes münāsib aña evvel

⁷ münāsib: M bu kavma münāsib qan alduğından soñra/ aña: M-/ bārid: M bārid raṭb/ gıdālardır: B, İ, M gıdālardır/ gālib bürüdet ola: A bürüdet gālib ola/

⁸ pes: S, B bes, M-/ gıdālardır: İ, B gıdālardır; H gıdālardırur/ ammā: M-/ gālib mücerred ruṭübet ola: A mücerred ruṭübet gālib ola, M ruṭübeti gālib ola/

⁹ pes: S, B bes, M-/ gıdālardır: İ gıdālardır/ ve ammā eger: M-/ gālib mücerred yübüset ola: A mücerred yübüset gālib ola, M yübüset gālib ola/

¹⁰ pes: S, B bes; A-, M-/ raṭb: H raṭb/ gıdālardır: B gıdālardır/ ammā: M-/ bedenüñ mizācı: B mizācuñ bedenüñ mizācı, M mizācuñ/

7a

- 1 faşılđa yāz itdügümüz řa‘āmlardur, līkin gerek kim az yiye. Ve ammā eger beden řa‘āmı tīz hażm
- 2 ide ve hem tīz siñire, pes münāsib aña ġalīz şa‘āmlardur kim ikinci faşılđa
- 3 yād itdük ve çün bu emzicnüñ ħālleri bilindi. Pes bil kim bu zıkr itdügümüz
- 4 tedbīrler vācibdür her bir aġada kim anları ri‘āyet ide, kaçan kim a‘zāsında
- 5 ħīc ‘illet ve elem olmaya. Ve ammā eger ‘illet bir ‘uzvında ola, pes vācibdür
- 6 aña isti‘māl itmege ol şa‘āmdur kim ol ‘illetlü ‘uzva muvāfiķ ola egerçi
- 7 muġālifise bedene, meşelā bedenden kaçan kim cigerüñ mizācı bārid ola ve hem
- 8 mecārīsi daġı şar ola, pes münāsib aña ol yimeklerdür kim faşl-ı evvelde
- 9 yād itdük ve hem ikinci faşluñ yimeginden daġı iġtirāz ide ki tā a‘zāsında

¹¹ veyā: yāġūd/ bařıyyü’l-hażm: S, A bařıyyü’l-hażm; M hażm-ı bařı/ ya’nī: İ-/ kim: İ-, M-/ řa‘āmı: M yidügin/ tīz: S-, İ-, B tiz/ siñirmeye: İ-/ pes: B, İ, H bes; A-, M-/ evvel: İ, M evvelki/

7a¹ faşılđa: H faşılđa/ yāz: B, İ, H, A, M yād/ itdügümüz şa‘āmlardur: M olunan yimeklerdür/ gerek kim: S-, M şöyle gerekdür ki/ ve: A-, M-/ ammā: S-, A-, M-/ eger beden şa‘āmı: A tā kim, M-/

² ide: M olup/ ve: A-, M-/ hem: S-, İ-, A-, M-/ siñire: B siñüre, A ve ammā eger beden řa‘āmı tīz hażm ide hem siñire, M siñire ve eger mizāc ħarārete meyl ide/ pes: S, B bes, A-, M-/ ġalīz: M ol ġalīz/ kim: A, M ki/ faşılđa: H faşılđa/

³ yād itdük: M-/ ve: S-, B-, H-, M-/ çün: B cün, M-/ bu: S-, B-, M-/ emzicnüñ: S, A mizāclaruñ; H em[z]icnüñ; M-/ ħālleri: H, A ħāllerin, M-/ bilindi: M-/ pes: S, B bes; A-, M-/ bil: A, M-/ kim: İ, H, A ki/ bu: A-, M-/

⁴ tedbīrler: M tedbīrleri/ vācibdür her bir aġada: S vācibdür her aġada, A vācibdür, M her bir aġada vācibdür/ bir: S-, B-, H-/ kim: A, M ki/ anları: A anları gereğince, M gereği gibi/ kaçan kim: A ol vaķt, M ki/ a‘zāsında: M a‘zālarında/

⁵ ħīc: H, A hic, M-/ ammā: S-, H-, M-/ elem: A elemeleri/ ‘illet bir ‘uzvında: M ki a‘zālarından ‘illet ve elem/ ola: İ, B, A, M olsa/ pes: S, B bes; A-, M-/ vācibdür: İ, B, H vācib; M vācibdür ki/

⁶ aña isti‘māl itmege ol şa‘āmdur: M zıkr olan şa‘āmları (...) isti‘māl ide/ aña: A anlara/ şa‘āmdur kim: A şa‘āmlardur ki/ ‘illetlü: M ‘illetler/ egerçi: B, M egerci, H eger/

⁷ muġālifise bedene: İ bedene muġālifise, H muġālif ise bedene, A bedene muġālifise, M bedene muġālif ise/ bedenden: İ-, B-, H-, A-, M-/ kim: S-, M ki/ ve hem: H-, M ve/

⁸ mecārīsi: S mecārīs; İ, H muġārīs yolları; A mecārīsı/ şar: M şa[r]/ pes: S, B bes; A-, M-/ kim: A-, M ki/ faşl-ı evvelde: M evvelki faşılđa/

⁹ yād itdük: M zıkr olund./ ikinci: H üçüncü/ daġı: S-, B-, H-, A-/ ki tā: İ tā ki, A tā, M gene/ a‘zāsında: S a‘zāsından, M a‘zāsına/

10 südde hāşıl olmaya ve egerçi beden aruqluğundan ve hem keşret-i harekâtından

11 ötüri ol ta‘āma muhtācdur. Ve hem daħı maħrūr mizāc ʔatludan men‘

7b

1 ider ki tā şafrā bedeninde çok olmaya ve egerçi bedene ol ʔatlu muvāfiķısa.

2 Ve hem daħı ma‘desi za‘īf olan kişiye münāsib ol ʔa‘āmlardur kim ma‘deyi ķavī
ide. Ve hem daħı ma‘desinde balğam olan kişiye münāsib ol ʔa‘āmlardur kim
balğamı

3 ma‘deden gidere ve hem aña cilā vire. Ve ancılayın eger ma‘dede şafrā veyā
sevdā

4 ola, pes münāsib aña ol ʔa‘āmlardur kim oları gidere ve ma‘deyi anlardan hūlī

5 ide. Ve ancılayın ʔa‘ām ma‘dede hażm olmayan ve köpük gibi ma‘de ağızında

6 duran kişiye münāsib ikinci faşıldaki ʔa‘āmlardur ki tā şaķīl şıķlı

¹⁰ hāşıl: S-, H-, B-/ ve: M-/ egerçi: B, A, M egerci/ aruqluğundan: İ aruqluğundan ötüri, H arıqluğundan, A arı[ķ]luğundan ötüri/ keşret-i harekâtından: A kesret-i hareketden, M kesret-i harekâtından/

¹¹ ötüri: İ, A, M ötüri/ ol ʔa‘āma: H evvel ʔa‘āmlara, A ola ikinci faşıldaki ʔa‘āmlara, M ikinci faşılın yimeklerine/ maħrūr mizāc: İ maħrūr mizācı, B, H, A maħrūru’l-mizāc, M maħrūr mizācluyı/ ʔatludan: İ datludan, M ʔatlulardan/

7b¹ ider: S olına; İ, A iderüz/ ki tā: S tā, İ tā ki, A ki, M zīrā/ bedeninde: M bedenden/ çok: B çok/ ve: A-, M-/ egerçi: B, A, M egerci/ bedene ol ʔatlu: İ ol bedene, A ol ʔatlu bedenine / muvāfiķısa: B, H muvāfiķısa; A, M muvāfiķ ise/

² ve hem daħı: M-/ ma‘desi: A ma‘yidesi/ olan kişiye: M olanlara/ münāsib: H-/ ʔa‘āmlardur: İ ğızādur/ kim: A, M ki/ ma‘deyi: S-, B ma‘de, A ma‘yideyi, M ma‘delerin/ ķavī: S-/ ide: S-, A, M ider/ ve: S-/ hem daħı: S-, M-/ ma‘desinde: S-/ balğam: S-; B balğamı/ olan kişiye: S-, M olanlara/ münāsib ol ʔa‘āmlardur: S-, A ol ʔa‘āmlar/ kim: S-, A-, İ, M ki/

³ ma‘deden: A ma‘yideden; M gövdeden/ gidere: H götüre, M giderür/ aña: M ma‘deye/ cilā: H acla/ vire: S vura, M virür/ ve ancılayın eger: İ ve ancılayın ve eger, M ve/ veyā: M ve/

⁴ ola: M [ğ]ālīb olanlara/ pes: S-, B-, H-, A-, M-/ aña: M-/ ol: S-/ ʔa‘āmlardur: M ğidālardur/ kim: A, M ki/ oları: İ, H, A anları; B aları; M şafrāyı ve sevdāyı ma‘deden/ gidere: M giderür/ ve: M-/ anlardan: S olardan; B, M alardan; H ol aradan/

⁵ ide: İ kıla, M kıılır/ ancılayın: M-/ ma‘dede: M ma‘desinde/ olmayan: M olmayanlara/ gibi: İ bigi/ ma‘de ağızında: ma‘delerinde/ duran kişiye: M duranlara/

⁶ duran: A ʔuran/ münāsib: A-/ faşıldaki: A faşılta zıkr olan ʔa‘āmlardur; M faşılta icinde zıkr itdügümüz/ ki tā: İ tā ki, M ki gene/ şaķīl: İ-, B-, H-, A-, M-/ şıķlı: H şıķīl, A naķl ve hareket, M şıķl/

- 7 birle ol ma‘dede tūran ta‘āmi қа‘r-ı ma‘deye indüre ve hażm ide. Anuñ-içün kim
- 8 ma‘denüñ қа‘rında eczā-yı laħmı çoқdur ve ol mūcibdür izdiyād-ı hażma.
- 9 Be-ħilāf-ı a‘lā-ı ma‘de kim anda eczā-yı ‘aşābānī çoқdur ve ol
- 10 mūcib-i noқşān-ı hażımdur. Anuñ-içün kim anda eczā-yı ‘aşābānīnūñ ṭabī‘atı
- 11 bārid-yābisdür. Bārid-yābis nesnelere hażma muħālifdür, līkin aña ta‘āmdan

8a

- 1 şoñra az ħareket itmek be-ğayet mūnāsibdür tā ki hażmı eyü ide ve hem ol ta‘āmi
- 2 ma‘deye indüre. Ve hem ancılayın ma‘desinden ta‘ām hażmsuz inene mūnāsib
- 3 kábız ve māsik ta‘āmlardur. Ve hem daħı ta‘āmuñ şıklı ma‘deden ve bağırsuқlardan
- 4 inmeye, aña mūnāsib müleyyin ta‘āmlardur. Ve ancılayın başında çoқ ħarāret olana

⁷ ol ma‘dede tūran: ma‘de[de]ki/ tūran: İ, B, H duran/ ta‘āmi: A, M ta‘ām/ қа‘r-ı ma‘deye: H қа‘rıya ma‘deye/ indüre: S indürür, H-, M ind.re/ ve: H andan ve, M-/ anuñ içün: S anuñiçün; B anuñicün; H anuñçün; A, M zīrā/ kim: A-, M ki/

⁸ қа‘rında: A қа‘rında ya‘nī aşğasında; M aşğasında/ eczā-yı laħmı: M (...) et, A eczāü’l-laħmı ya‘nī et/ çoқdur: İ, B çoқdur/ ve: A-/ mūcibdür: H, M mūcib durur/ izdiyād-ı hażma: S ezdiyād-ı hażm, M-/

⁹ be-ħilāf-ı a‘lā-ı: İ, A be-ħilāf-ı a‘lā-ı; H be-ħilāf. a‘lā-ı; M-/ ma‘de kim anda: M-/ eczā-yı ‘aşābānī: S eczā-yı ‘aşābānı, B eczā-yı ‘aşābānı, H eczā-ı siñir, A eczā-yı ‘aşābānı ya‘nī siñür; M-/ çoқdur: İ, B çoқdur, M-/ ve: A-, M-/ ol: M-/

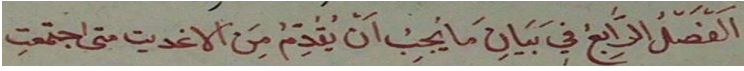
¹⁰ mūcib-i: B, A mūcibdür; H mūcibidür; M-/ noқşān-ı hażımdur: İ noқşān-ı hażmadur, H noқşānı ve hażımdur, A noқşān-ı hażma, M hażmuñ noқşānına/ anuñ-içün: İ-; B, H anuñ-çün; M anuñ içün / kim: İ-/ anda: İ-, B-, H-, A-, M-/ eczā-yı ‘aşābānīnūñ: B, İ, M eczā-yı ‘aşābānīnūñ, A eczā-yı ‘aşābānī/ ṭabī‘atı: A ṭabī‘ini, M ṭabī‘at./

¹¹ bārid-yābisdür: B bārid ve yābisdür, A bāri[d] ve yābisdür/ bārid-yābis: B, A bārid ve yābis; M ve bārid-yābis / hażma : M hażm/ muħālifdür: İ-, M muħālif dururlar/ līkin: M velīkin/ aña: A, M anlara/ **8a**¹ itmek: A etmek/ tā ki: B, M ki; H, A ki tā/ hażmı eyü ide: S, H hażm eyü ide; A eyüce hażm ide; M hażmlarında eyü olur/ ol ta‘āmi: S evvel ta‘āmi, İ ta‘āmi, H ol ta‘ām, M ta‘ām/

² hem ancılayın: M amā/ ma‘desinden: H, A ma‘desinde; M ma‘delerinde/ ta‘ām: İ ta‘ām ma‘desinden/ hażmsuz: İ hażımsuz, A hażmsuz/ inene: S oynayana; H ise; A, M inenlere/

³ kábız: M budur ki kábız/ māsik: H māsük/ ta‘āmlardur: M (...) ta‘āmlardan/ hem: S-, M-/ daħı: A-, M-/ şıklı: H, A, M şıklı/ ma‘deden: H ve ma‘deden/ ve: M ve daħı/ bağırsuқlardan: İ-, A bağırsuқdan/

5 ve hem buḥārı çok ḳabūl iden başa münāsib oldur ki kendüzini ḥārr ḡidālardan
6 şaḳlaya. Pes bil ki bu zıkr olanuñ tedbīrin bu ṭarīḳa itmek gerek, egerçi ebdān
7 bunuñ ğayrına muḥtācdur tā ki zararlarından emīn ola.

8

9 Bu faşılđa anı bildürür kim ḳanḳı ṭa‘āmı evvel yimek ve ḳanḳısın şoñra ve
ḳanḳısın

10 bile yimek gerek ve hem ḳanḳısın yimek yıgdür ḳanḳısından. Pes bil kim ḳaçan
kim iki dürlü

11 ṭa‘ām ola biri müleyyin ve biri ḥābis. Evvel müleyyin yimek gerek andan şoñra

8b

1 ḥābis ki tā sehl ola ikisinüñ inḥidārı. Anuñ-içün kim evvel müleyyin iner

⁴ inmeye: H, A inmeşe; M inmeyenlere/ aña: İ-, B-, H-, A-, M-/ ṭa‘āmlardur: M ṭa‘āmlardan/ ve ancılayın: M-/ başında: M başda/ çok ḥarāret olana: İ çok ḥarāreti olana, B çok ḥarāreti olana, H çok ḥarāret olursa, A çok ḥarāret olsa, M ḥarāret [ġ]ālib olanlara/

⁵ hem: M-/ buḥārı: M buḥār/ çok: İ, B çok/ başa: A, M başlara/ oldur: M budur/ ki: İ, B, H, A kim/ kendüzini: İ kendüyi, M kendülerin/ ḡidālardan: İ, B ḡızālardan/

⁶ şaḳlaya: M şaḳlayalar/ pes: S, B bes/ bil ki: A bilgil kim, M imdi ey ḥāfız-ı şıḥḥat/ bu zıkr olanuñ: İ, A, M bu mezkūrātuñ/ ṭarīḳa: B tıryaḳ/ egerçi: B, H egerci/ ebdān: İ ebdānlarınuñ, A ebdānlar, M bedenleri/

⁷ bunuñ: M-/ muḥtācdur: B, İ, H muḥtāc-ısa; A, M muḥtāc ise/ tā ki: B, H ki tā; S tā; A ki; M gene/ zararlarından: H zarūrī zararlarından, A zararından/

⁸ (Arapça başlık): M el-faşlü’l-rāb’/

⁹ bu faşılđa: İ, M bu faşıl; H faşılđa; A dördüncü faşıl/ anı bildürür kim: A anı beyān ider kim, M an. beyān ider ki/ ḳanḳı: H-/ ṭa‘āmı: H, A, M ṭa‘ām/ yimek: H, A yimek gerek; M yiyeler/ ḳanḳısın şoñra ve: H-, A ḳanḳısın şonra yimek gerek ve; M ḳanḳısın şoñra yiyeler ve/

¹⁰ hem: A-/ ḳanḳısın: B, İ, A ḳanḳısınuñ, H ḳanḳısı/ yimek: B, İ, A yimegi; H-; M yiyeler/ gerek: M-/ hem ḳanḳısın yimek: M ḳanḳısınuñ yimegi/ pes: S, B bes/ bil kim: A-, M-/ ḳaçan kim: S ḳaçan, İ kim ḳaçan kim, A ḳaçan kim, M ḳaçan ki/ dürlü: M ṭuzlu/

¹¹ ola: A olsa/ ve biri: A biri/ ḥābis: A yābis/ evvel: İ, B pes evvel/ şoñra: A-, M-/

8b¹ ḥābis: A yābis/ ki tā: S ki; İ, A tā ki; M gene/ ikisinüñ: İ, M ikisinüñ daḡı; A-/ inḥidārı: B inḥizārı, H inḥidārın, A-, M inmek ma‘deden/ anuñ-içün: İ, H, M anuñ-çün; B anuñ-icün/ kim: S-/ iner: A iner andan/

- 2 hābis hazm olmazdan öñdin ve andan şoñra hābis inmeklige hem daħı sehl
- 3 olur ve ammā eger evvel hābis yise ve andan müleyyin yise nā-çār
- 4 ikisi daħı fesāda gider. Anuñ-içün kim kaçan kim müleyyin hazm ola,
- 5 men‘ ider inmekden anı hābis. Pes nā-çār ma‘dede çok ıurmağ-ıla fesāda gider ve kendü
- 6 fesādıyla yanındağı daħı fesāda varur. Ve daħı bil kaçan kim iki ta‘ām
- 7 ola, biri tīz hazm olıcı ve biri kiç hazm olıcı. Pes vācibdür kim evvel kiç hazm olanı
- 8 yiye tā ma‘denüñ ka‘rına iriše ve tīz hazm ola ve andan şoñra tīz
- 9 hazm olanı yiyeler ki tā ma‘denüñ yukarısında gic hazm olan ta‘ām-ıla bile hazm ola, anuñ-içün kim ma‘denüñ ka‘rında harāret çokdur, nitekim
- 10 yukarısında azdur. Nitekim faşl-ı sâbıkda zıkr itdük. Pes bundan

² hābis: A yābis/ hazm: A hazm/ öñdin: H öñdün, A öñ/ ve: A-/ şoñra: S-/ hābis: İ, M hābisüñ; A yābisüñ daħı/ inmeklige: İ, A, M inmekligi/ hem: S-, A-, M-/ daħı: A-, M-/

³ ve: A-/ ammā: A-, M-/ evvel: M-/ hābis: A yābis/ yise: M-/ ve andan: İ ve andan şoñra, A-, M-/ müleyyin yise: A-, M müleyyinden taqđım itse/ nā-çār: İ, B nā-cār; M-/

⁴ ikisi: M ikisinde/ gider: H varur/ anuñ-içün: İ anuñ için, B anuñ-icün, H anuñ-çün, M-/ kim: M-/ kaçan: B kaçan, M-/ kim: İ-, B-, H-, A-, M-/ müleyyin: S-, H-, M zīrā müleyyin evvel/ hazm: A hazm/ ola: A olsa, M olur/

⁵ men‘ ider inmekden anı hābis: S men‘ itmekden anı hābis, İ men‘ ider inmekden ol hābis, A men‘ ider inmekden anı yābis, M anı hābis men‘ ider inmekden hābis/ pes: S, B pes; M-/ nā-çār: İ, B nā-cār/ çok: A çok/ ıurmağıla: İ durmağ ile; B, A durmağıla/ fesāda gider: M ‘ufüne[t]i kabül ider fāsıd ider olur/

⁶ fesādıyla: S fesādıyla/ fesāda varur: İ, B fesāda virür; A fesāda gider; M bile fesād ider/ ve: İ ve hem/ bil: A bilgil, M [b]ilgil/ kaçan kim: S ki; H kim kaçan; A, M kim/ /

⁷ ola: A-, M olsa/ tīz: İ, B tiz/ hazm olıcı: H siñer, A-/ ve biri giç: İ, B gic; A biri gic; M ve biri gic/ hazm olıcı: S-, H siñer, A hazm olıcı olsa/ pes: S, B bes; M-/ vācibdür: B, İ, A vācib oldur/ kim: A ki, M-/ evvel: H evvel ol/ giç: S, İ, A, M gic/ hazm: A hazm/

⁸ yiye: İ, A, M yiyeler/ tā: M tā kim/ tīz hazm ola: A tīz hazm ola, M (...) hazm ola/

⁹ yiyeler: H yiye/ ki tā: S, H ki; İ tā ki, A tā, M tā kim/ hazm: A hazm/ ta‘āmıla bile: M ta‘ām birle/ hazm: A hazm/ anuñ-içün kim: S-; B anuñ için kim; H anuñ-çün kim; A anuñ-içün; M zīrā ki/ çokdur: İ çokdur/

¹⁰ nitekim: A, M ve nitekim/ zıkr itdük: M zıkr itdük idi/ pes: S, B bes; M-/

11 ötürüdür, kaçan kim ta‘ām çok yiseler ol ta‘ām eyü siñmez ve andan

9a

1 tuħme olur ve hem daħı bil kaçan kim bir ta‘ām yimek isteseñ ki ol
2 ta‘ām saña mülāyim ve muvāfiķ olmaya ve hem yidüğüne arışmaya. Pes
3 münāsib aña oldur ki ol ta‘ām-ıla bir ta‘ām daħı yiye kim bedenine
4 muvāfiķ ola ve hem ol ta‘āmı ıřlāħa getüre ki tā anuñ mażarratından
5 urtıla. Ve ammā eger iki dürlü ta‘ām ola berāber eyülikde ve hem
6 yatlılıķda. Lākin şehvet-i řabī‘ī kim ikisine bile muħtācdur, birine
7 meyli artuķdur. Pes münāsib aña oldur kim meyl itdügin vireler,
8 anuñ-içün kim řabī‘atı anı yigrek şabül ider. Ve ammā eger iki dürlü ta‘ām ola,
birbirisinden
9 yigrek ola ve hem řehvetinüñ meyli yaramazına raġbeti artuķ ola.

¹¹ bundan ötürüdür: A bundan ötürüdür, M ve daħı bundandır/ kaçan kim: A kim kaçan, M ki kaçan/ ta‘ām: B, H ta‘āmı/ yiseler: A, M yiyeler/ ol: A evvel/

9a¹ tuħme olur: İ-, M tuħme olur olan/ hem: M-/ bil kaçan kim: H bil kim kaçan, A-, M bilgil kim kaçan/ ta‘ām: İ, H ta‘āmı/ isteseñ: M isdeseler/ ki: İ, A kim; M-/

² saña: A, M bedene/ yidüğüne arışmaya: İ-; A, M tiz siñmeye/ pes: S, B bes/

³ münāsib aña: A aña münāsib, M münāsib anlara/ ki: B, İ ki/ ol: H o/ ta‘ām daħı: B, A, M daħı ta‘ām/ yiye: A, M yiyeler/ kim: A ki/ bedenine: A, M bedenlerine/

⁴ ve: İ-/ ta‘āmı ıřlāħa: İ ta‘āmı řalāħa, A ta‘ām řalāħa, M ta‘ām řalāħa/ getüre: S getirür/ ki tā: S tā; İ, M tā ki; H-, A-/ anuñ: M-/ mażarratından: M mażarratlardan/

⁵ urtıla: H, A urt.la, M em[ın] ola urtıla/ ammā: A-, M-/ iki: H-, A-, M ikisi bir/ berāber: M hażmda berā ola/ eyülikde: H, A eyül.kde/ ve hem: İ-; A, M ve/

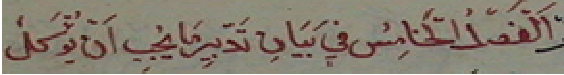
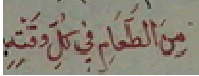
⁶ yatlılıķda: A yaramazlıķda/ lākin: H, A, M lākin/ şehvet-i řabī‘i: H, A şehvet-i řabī‘i, M şehvet-i řabī‘i/ kim: S-, H daħı/ birine: H birine birine, M ammā birine/

⁷ meyli artuķdur: H, A meyl artuķdur; M meyl artuķ ola/ pes: S, B bes; H-, A-, M-/ münāsib: H-/ aña oldur: H-, M budur/ kim: S, M ki; H-, A-/ meyl itdügin: H-, M meyl anısına ise an./ vireler: H-, M yiyeler/

⁸ anuñ için kim: H-, A anıñ-içün, M zırā/ kim: H-/ řabī‘atı: H-; A, M řabī‘at/ anı yigrek: H-, M an[ı] [y]igrek/ şabül: H-/ ider: H-, A eyler ne kim yigrek şabül ider anı tiz hażm ider siñürür, M iderse an[ı] tiz siñürür/ ve: H-, A-/ ammā: S-, H-, A-, M daħı/ eger iki: H-/ dürlü: S-, B-, H-, M-/ ta‘ām ola: H-/ birbirisinden: İ, A birbirinden; H-; M ikisi birbirinden/

- 10 Pes münāsib aña ol meyl itdügin yidürmek gerek kaçan kim ziyānı
11 fāydasından artuq olmaya. Anuñ-içün kim ne kim ṭabī‘at qabūl itse anı tizrek

9b

- 1 hażm ider ve hem yigrek siñirür.
- 2 Bu faşılǵa beyān ider kim her dürlü ṭa‘āmı ne
3 vaqıtǵa yimek gerek. Pes bil kaçan kim ṭa‘ām yiyenüñ ma‘desi ṭa‘āmdan
4 ḥālī ola ve hem yimekden öñdin dağı mu‘tedil ḥareket itmiş ola ve hem dağı
ṭa‘āmdan şoñra mu‘tedil uyqu uyuya. Nā-çār ol
5 yidügi ṭa‘ām eyü ve tiz hażm olur ve hem a‘zāsına siñer. Ve ammā eger
6 ma‘desinde veyā em‘āsında evvelki ṭa‘āmdan hażmsuz ṭa‘ām qalmış
7 ola, pes bu yidügi ṭa‘ām ol bağıyye ṭa‘āmı fesāda virür. Ve hem dağı bil

⁹ yigrek: H-, M yig/ ola: H-, A-, M olalar ve ṭabī‘at qabūl itdügine yiyeler/ ve: H-/ hem: İ-, H-/ şehvetinüñ meyli: H-, M-/ yaramazına: H-, M-/ yaramazına: M-/ rağbeti: İ-, H-, A-, M-/ artuq ola: H-, M-/

¹⁰ pes: S, B bes; M-/ münāsib aña: M-/ ol: H oldur ki, A-, M-/ meyl itdügün: M-/ yidürmek: A virmek, M-/ gerek: M-/ kaçan: S kim kaçan, M-/ kim: M-/ ziyānı: S, H, A ziyān, M-/

¹¹ fāydasından: İ fāyidesinden, M-/ artuq olmaya: M-/ anuñ için: B, H anuñçün; A anuñ-içün; M-/ kim: M-/ ne kim: İ-, H-, A-, M-/ ṭabī‘at: M-/ qabūl itse: A bunı qabūl iderse, M-/ anı: M-/ tizrek: B tizrek, A tiz, M-/

9b¹ hażm: A hażm, M-/ ider: M-/ ve hem yigrek: M-/ siñirür: S, H siñer; B siñerür; A, M Baḥtīşü‘ eydür: “Her kim ‘ādet idine her şabāḥ yidi dāne kızıl üzümüñ cekirdegi çıqara acla yiye, ma‘desinüñ balğam gidere ve şafrāsını sākın ide ve her kim her gün üçer dirhem qara helīle, üçer dirhem şekerle yiye, yidi gün degin qanı şāfī ider, yübüsetini def ider.”/

² (Arapça başlık): M el-faşlü’l-ḥāms/ bu faşılǵa: A beşinci faşl anı, M bu faşl anı/ beyān ider: İ beyān olunur/ kim: M ki/ ṭa‘āmı: H, A, M ṭa‘ām/

³ vaqıtǵa: A vaqıt/ pes: S, B bes; M-/ bil: İ bile, A bilgil, M imdi/ kaçan kim: H, A kim kaçan/

⁴ hem: A her/ yimekden: S-/ öñdin dağı: S-, M öñ/ mu‘tedil: S-, H az/ ḥareket itmiş: S-/ ola: S-, A, M olsa/ ve hem: S-/ dağı: H-/ uyqu uyuya: A uyqu uyusa/ nā-çār ol: M-/

⁵ eyü ve: M-/ ve tiz: İ, M ve tiz; A tiz/ hażm: A hażm/ ammā: A-, M-/

⁶ veyā: A-/ em‘āsında: A-, M bağırsuqlarında/ evvelki: A evvel yidügi/ hażmsuz: İ hażmsuz, A hażmsuz/

- 8 kaçan kim şehvet-i şādık hareket itse yemegin te'hîr itmemek gerek ve
- 9 fi'l-hāl yimege meşgûl olmak gerek. Anuñ-içün kim eger te'hîr itse fi'l-hāl
ma'denüñ hıltında hılt olur ve tabî'atın aña meşgûl ider
- 10 ve andan şoñra inen ta'āmı siñirüp hażm idemez. Pes nā-çār
- 11 ta'ām ma'dede fesāda varur ve andan dürlü dürlü maraz hāşıl

10a

- 1 olur. Ve hem dağı bil kim cemî'-i evkātuñ yigregi ta'ām yimek-içün şovuk
vaқtlardur.
- 2 Anuñ-içün kim harāret ol vaқtda bedenüñ bātıñında cem' olur, pes hażma

⁷ pes: S, B bes/ ta'ām: B-, S, İ, H ta'ām/ ola: A olsa/ baқıyye: H, A baқıyyeyi; M bākī қalan/ ta'āmı: S-, H-, A-/ hem: M-/

⁸ kaçan kim: H kim kaçan, A kim her kaçan, M ki her kaçan/ şehvet-i şādık: A şehvete şādık, M toğrı iştahı/ itse: S, A itnese/ yimegin: S [y]imegin, M yimegi/ te'hîr itmemek: A te[']hîr itmek/ gerek: M-/ ve: S-, B-, H-, A-, M-/

⁹ fi'l-hāl: A-/ yimege meşgûl olmak gerek: S-, A-/ anuñ için: S-, B, H anuñ-çün; A anuñ-içün; M zīrā/ kim: S-, M ki/ eger te'hîr: S-/ itse: S-, A itnese, M olsa/ fi'l-hāl: S-, A fi'l-hāl yimege meşgûl olsa fi'l-hāl/ ma'denüñ: S-, B, A, M ma'de; H-/ bedenüñ: İ-/ hıltında: H hıltından, A hıltlar, M hıltlarından/ olur: M olup/ ve tabî'atın aña meşgûl ider: M-/

¹⁰ ve andan: A ve, M-/ ta'āmuñ hażmına eyü meşgûl olmaz: S ta'āmı siñirüp hażm idemez/ hażm: A hażm/ pes: S, B bes; M-/

¹¹ ta'ām: M ta'āmda/ ma'dede: M ma'dede/ varur: A virür veyāhüd қatı za'if olur/ andan: M andan bedene/ maraz: İ, B, A emrāz; H marazlar; M emrāzlar/

10a¹ olur: A olur. Bahtîşü' eydür: "Her kimüñ yimege iştahası olsa yimese dağı bir vaқta biraқsa ma'yidesi za'if olur ve yübüset ma'yidesine ğalebe ider ve bunlardan gövdeye dürlü dürlü maraz 'arız olur ve her kim yiyecegin eyü çeynemededen yuda dürlü dürlü yiller ve marazlar ve ağrılar bedeninde 'arı[z] olur ve eger yiyecegin acıқ қoyalar ve içine hāşerāt düşe ol yiyecegin yiyeñ kişilerüñ incikleri incele dükelüñe 'adet edine, M olup Bahtîşü' eydür: "Her kimüñ ki yiyecek yimege iştihası ola yimeye dağı vaқtinde birağa ma'desi za'if olur ve dağı yübüset ma'desine ğalebe ider ve bunlardan dürlü dürlü emrāz hāşıl olur ve her kim yimegi eyü ceynemededen yuda dürlü dürlü yiller ve ağrılar bedenine 'arız ola ve eger yiyecek başın açuқ қosalar ve içine hāşerāt düşse ol yiyecegi yiyeñ kişilerüñ yüzleri şaru olup incikleri incele/ hem dağı bil kim: A dağı bilgil kim, M-/ cemî'-i: B, İ, H, A, M cemî'/ yigregi: H yigregi oldur/ yimek için: İ yimegiçün, B yimekçün, H yimekçün vaқt, M yimege/ vaқtlardur: S vaқtlardadır, A vaқtdadır, M vaқtılar durur/

² anuñ-içün: B anuñ-cün; H, A anuñ-çün; M-/ kim: S-, B-, A-, M-/ harāret: M (...)/ bātıñında: A bātıñına/ pes: S, B bes/ hażma: A hażma, M hażm/

- 3 muvāfiḳ ve mu‘īn olur. Ve ammā ıssı vaḳtlarda yimek yimekten şaḳına, huşuşā kim eṭ‘ime daḫı
- 4 ḫārr ola. Anuñ-içün kim ḫarāret-i hevā ḫarāret-i ğarīzi bedenüñ zāhirine
- 5 çıkarur ve bāṭının ḫarāretsüz kıılır, pes ol vaḳtda hażm be-ġāyet za‘īf
- 6 olur. Ve bundan ötüri ḫükemā ittifaḳ itdiler kim efzal-ı fuşül ta‘ām yimeg-içün
- 7 kıışdur ve erzel-i fuşül yaydur ve hem daḫı didiler kim kuşluk öyninden aḫşam
- 8 öyni efzaldur. Anuñ-içün kim aḫşamda berd-ile nevm ḫāşıl olur kim ol ikisi
- 9 mücib durur duḫül-ı ḫarāret-i ğarīzī, bāṭın bedene ve hem daḫı ol vaḳtlarda şafrā ma‘deye dökülür. Pes münāsib ol vaḳtda
- 10 ğalīz ta‘āmlar yimekdür. Anuñ-içün kim şafrā laṭīf ta‘āmı ḫahr ider ve fi’l-ḫāl fesāda
- 11 virür ve ammā ğalīz ta‘āmlara ğalib olmaz. Pes andan ḫahrından ve hem fesādından

³ muvāfiḳ: M münāsib ve muvāfiḳ gelür/ ve mu‘īn: H mu‘ayyen/ ammā: M bundan bilindi ki/ yimek: M ta‘ām/ şaḳına: B, İ, H şaḳınmak gerek; A şaḳınmak gerek; M ki şaḳınmak gerek/ huşuşā: A huşuşā/ kim: A-, M ki/ eṭ‘ime: S, B eṭ‘āmda, A eṭ‘ime ya‘nī yimek, M yimek/ daḫı: S-, İ-/

⁴ ḫārr: İ, H ḫār/ anuñ için: B anuñ-çün, H anuñ-çün, A anuñ-içün, M zīrā/ kim: M ki/ ḫarāret-i hevā: H-, A hevānuñ ḫarāret, M hevānuñ/ ḫarāret-i ğarīzi: A ḫarāret-i ğarīziye/ zāhirine: H [z]āhirine/

⁵ çıkarur: M çıkar ıslāḫ için/ ve: M-/ bāṭının: H, M bāṭın; A bāṭını/ ḫarāretsüz: M ḫarāretin/ kıılır: H, A kıılır/ pes: S, B bes; A-/ be-ġāyet: H-/

⁶ ötüri: İ, A, M ötürü/ kim: S ki/ yimegiçün: A, M yimek için/

⁷ erzel-i fuşül yaydur: İ erde-i fuşül yaydur, H erde-i yaydur, A az yimek fuşül-ı yaydur, M erdā-yı fuşül/ daḫı: S-, İ-, B-, A-, M-/ didiler: M dirler/ kim: M-/ öyninden: B öynünden, H öynünüñ yimesinden, A öyüninde/ aḫşam: A aḫşam/

⁸ öyni: H öyni yimesi; A, M öyünü/ anuñ için: B anuñ-cün, H anuñ-çün, M zīrā/ kim: A-, M ki/ aḫşāmda: A aḫşāmda/ berdile: A berdle/ ḫāşıl olur: İ ḫāşıldur, M bulunur/ ol: M bu/

⁹ mücib durur: B mücib dururlar; İ, A, M mücibdururlar; H mücibde dururlar/ duḫül-ı: H, A duḫül/ ḫarāret-i ğarīzi: S ḫarāret-i ğarīzeyiye, H ḫarāret-i ğarīzeye, A ḫarāret-i ğarīziye, M ḫarāret-i ğarī[z]idi/ bāṭın bedene: M bedenüñ bāṭınına/ ol: İ, B, A, H olur kim; M-/ vaḳtlarda: S-/ şafrā ma‘deye: S-/ dökülür: S-, İ dökülür/ pes: S-; B bes/ münāsib: S-/ ol vaḳtda: S vaḳtda, İ aña, H oldur kim vaḳtda, A aña ol vaḳt/

¹⁰ ğalīz: M aña ğalīz/ ta‘āmlar: S ta‘ām/ yimekdür: H yimek gerek/ anuñ için: B anuñ-cün; İ, A anuñ-çün, M zīrā/ laṭīf ta‘āmı: S, B, H, A ta‘ām-ı laṭīf; M ta‘ām/ ve: A-, M-/

- 1 emîn olur ve bundandır kim çok olur kim şığır etin hażm ider ve siñirür ve tavuķ ve
- 2 keklik etin hażm idemez ve siñirmez. Pes bundan bilindi kim ‘ādetüñ daħı daħlı varmış ıa‘ām yimekte.
- 3 Pes her kimüñ ‘ādeti günde iki kerret yimek olursa şöñra bir kerret yimek aña be-ğāyet ziyāndur
- 4 ve hem daħı kimüñ ki ‘ādeti günde bir kerret yimek ola şöñra iki kerret yimek aña ziyāndur ve yidügi hażm olmaz ve daħı siñirmez ve hem daħı siñmez. Ve hem daħı bir kimsenüñ ‘ādeti
- 5 günde bir vaķt-ı mu‘ayyende ıa‘ām yimek ola, pes andan naķl itmek bir daħı vaķta
- 6 be-ğāyet ziyāndur ve egerçi ikinci vaķt evvelkiden yig-ise ve bu didügümüz muvāfiķdur.

¹¹ ve: S-/ ammā: M likin/ pes: S, B bes/ andan: İ-, B-, H-, A-, M-/ ve: A-, M-/ hem: S-, B-, H-, A-, M-/ fesādından: M ifādından/

10b ¹ bundandır: İ bu[n]dandır, A-, M bu sebebdendir/ kim: A-, M-/ çok: İ, B çok/ kim: A, M ki/ şığır etin: B, M şığır etini/ ve: M-/ tavuķ ve: İ tavuģıla, B tavuķ ile, A tavuķ etin ve, M tavuķla etini/

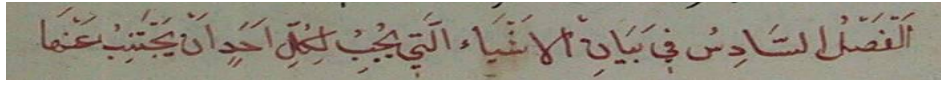
² etin: B etini, M-/ hażm idemez ve: S-, A hażm idemezler ve, M idemez/ siñirmez: İ siñirimez, A siñirümezler/ pes: S, B bes/ bilindi: H ma‘lüm oldu/ daħlı: A, M daħlı/ varmış: İ var-imiş/

³ pes: S, B bes/ kimüñ: A kimün ki, M kimüñ ki/ ‘ādeti: M ‘ādet/ iki: A bir/ kerret: B, İ, H keret; A kere; M ıa‘ām/ olursa: İ, B ola; A, M olsa/ şöñra: A-/ bir: A iki/ kerret: A, M kere/ yimek: A-, M yiye/ aña: M-/ be-ğāyet: S-, B-, H-, A-, M-/ ziyāndur: A ziyān ider/

⁴ ve: A-/ hem daħı: S-, B-, H-, M-/ kimüñ ki: S-, H-, B kimüñ, M veyāhüd/ ‘ādeti: S-, H-, M ‘ādet/ günde: S-, H-, M-/ bir: S-, H-, A iki/ kerret: S-, H-, İ, A, M kere/ yimek ola: S-, H-, A yimek olsa, M yiye/ şöñra iki: S-, H-, A günde bir/ kerret yimek: S-, H-, A kerre yimek, M kerre yiye/ aña ziyāndur: S-, H-, A ziyān ider, M zīrā/ ve: S-, H-/ yidüğü: H yimegi/ hażm: A hażm/ olmaz: M olup/ ve daħı siñirmez ve hem daħı siñmez: İ-; B, A ve daħı siñmez; H ve daħı siñirmez; M siñmez/ hem: M-/ bir kimsenüñ: İ bil kimüñ ki/ ‘ādeti: A-, M-/

⁵ günde: A-/ bir: İ-/ vaķt-ı mu‘ayyende: H vaķıtta mu‘ayyen, M vaķt-ı mu‘ayyence/ ola: A, M olsa/ pes: S, B bes; M şöñra/ naķl itmek: S itmek, H-, A naķl idüp/ daħı vaķta: H daħı vaķtıda etmek, A vaķtıda daħı yimek, M vaķtıda daħı/

- 7 Hākīm Buḳrāt avli kim didi ‘ādet ikinci abī‘atdur ve aña muḫālifet
8 itmek yodur ve ammā eger dilese kim evvelki ‘ādetden naql ide
yaramazlıından turi, pes
9 az az tedrīc-ile naql ide ki tā zarar ḫāşıl olmaya.

10

- 11 Bu faşılta ol nesneleri bildürür kim vācibdür ḫāfız-ı şıḫḫata, andan ictināb

11a

- 1 ide. Pes bil iy ḫāfız-ı şıḫḫat ne adar kim adiye-i maḫż bulsañ adiye-i
2 devā’iyyeye iltifāt itme ve anı isti‘māl itme, illā mizācuñı yā a‘amuñı
3 düzmekden turi ve hem daḫı iştihāsuz yiyecek yime kim andan südde
4 ve ditreme ve el ayak utmama ve şellik ḫāşıl olur ve daḫı nie bulara beñzer.

⁶ be-āyet: A be-āyet yaramazdur, ziyāndur; M yimek/ ve: A-/ egeri: H egerci, M eger/ yig-ise: H yigse, A yig, M [y]igse/

⁷ Buḳrāt: İ, B, H, Buḳrātuñ; A-, M (...)/ avli: S, H, M avline/ didi: S-, A-/ ve: M-/ muḫālifet: M muḫālif/

⁸ itmek: A-/ yodur: M yodu[r]/ ve: M-/ dilese: H, M dilerse/ kim: S-, A ki/ ‘ādetden: A ‘ādetinden/ yaramazlıından: S yaramazlıdan/ turi: İ, A, M turi/ pes: S, B bes; İ pes eyle kim, M pes aña eyle gerek kim/

⁹ az az: M az ve az/ tedrīcile naql: H tedrīcile naql, A tedrīcile/ ki tā zarar: S ki maraz, İ tā ki zarar, A tā kim zarar, M tā kim zararın/ ḫāşıl olmaya: M emin ola/

¹⁰ (Arapa başlık): M el-[f]aşlı’s-sādes/

¹¹ bu faşılta: İ, M bu faşıl; H-, A altıncı faşılta/ ol: M şol/ bildürür kim: M beyān ider ki/ vācibdür ḫāfız-ı şıḫḫata: İ ḫāfız-ı şıḫḫata vācibdür, H ḫāfız-ı şıḫḫata, M vācibdür ḫāfız-ı şıḫḫata ki/ andan: A, M anlardan/

11a¹ ide: İ itmek, A itmege/ pes: S, B bes/ bil: M-/ ḫāfız: A ḫāfız/ adar: H adardur/ adiye-i maḫż: B adiye-maḫza, İ adiye-maḫza, H adiye-maḫş, A adiye-i muḫazzā/ adiye-i: A adiyye-i/

² devā’iyyeye: İ, B devā’iye, A de[v]āiyye, M devāya/ itme: M eylemeye/ anı: H an./ mizācuñı: İ mizācuñ, A mizācuña/ yā: İ veyā, A veyāḫūd, M ve/ a‘amuñı: İ a‘amuñ/

³ turi: İ, A, M turi/ daḫı: A-/ yiyecek yime: A yimek yimeye/ kim: A-, M-/

⁴ utmama: İ, B, H dutmama/ ve şellik: İ-, A-/ ḫāşıl: M ‘arız/ daḫı: A-/ nie: İ, B, A, M nice/ bulara: İ, A, M bunlara/ beñzer: A beñzer varsa ve şellik ḫāşıl olur, M marazlar var ise/

- 5 Ve hem daḥı ıssı yay vaḳtında ıssı ṭabī‘atlu ṭa‘āmlardan şaḳın ve hem kışda daḥı şovuk
- 6 ṭabī‘atlu ṭa‘āmlardan şaḳın ve hem daḥı yiyecek üstine tızcek yiyecek yime
- 7 şaḳın, kaçan kim ‘ādetüñ olmaya. Anuñ-çün kim bularuñ bigi yimekler ṭabī‘atı müteḥayyir eyler ve hem
- 8 daḥı ṭa‘āmı hażmdan men‘ ider. Ve daḥı iḥtirāz it ṭa‘āmı ṭuzsuz yimekden kim
- 9 ol iştihāyı giderür ve hem hażma mānī‘dür. Ve daḥı şaḳın ekşi çok yimekden kim ol
- 10 ādemi tız ḳocaldur ve hem ruṭūbetin giderür ve siñirlere ziyāndur. Ve hem daḥı
- 11 ṭatluyı çok yimekden iḥtirāz it kim ol ma‘deyi süstledür ve şehveti def‘ ider

11b

⁵ ve: A-/ hem: İ-, A-, M-/ ıssı: İ-, B-, H-, A-, M-/ yay: H yaz/ ıssı ṭabī‘atlu: M ṭabī‘atlu/ ṭa‘āmlardan: A nesnelere, M yimekden/ şaḳın: S, B şaḳına; A şaḳına yimeye/ ve hem kışda daḥı şovuk: İ-, A daḥı kış vaḳtında şovuk, M ve kış günlerinde şovuk/

⁶ ṭabī‘atlu: İ-/ ṭa‘āmlardan: İ-, A nesnelere, M yimekden/ şaḳın: S, B şaḳına, İ-/ hem daḥı: A daḥı, M-/ yiyecek: B yiecek, M yimek/ üstine: İ üstinde, H-/ tızcek: İ-, H-, A tezcek, M tız tız/ yiyecek yime: İ, B, H yiyecek yimekden; A yimek yimekden; M yimekden/

⁷ şaḳın: İ şaḳın ve daḥı dürlü dürlü yiyecek yimekden şaḳın; B, A şaḳına; M şaḳın/ kaçan kim: M-/ ‘ādet olmaya: İ, A ‘ādetüñ olmaya; H ‘ādeti olmaya; M-/ anuñ-çün: B anuñ-cün, İ anuñ için, A anuñ için, M zīrā/ kim: M ki/ bularuñ: İ bunlaruñ, A ṭabī‘at bunlaruñ, M-/ bigi: İ, A gibi; H-, M-/ yimekler: H-, A yiyecekden, M-/ ṭabī‘atı: A-, M ṭabī‘at/ müteḥayyir eyler: İ, A müteḥayyir kıılır; B, H müteḥayyir ider; M müteḥayyir kıılıp/ ve hem: A ve, M-/

⁸ daḥı: İ-, B-, H-, A-, M-/ ṭa‘āmı: A, M ṭa‘ām/ hażmdan: İ hażımdan/ ve: A-/ ṭa‘āmı: A, M ṭa‘ām/ ṭuzsuz: İ duzsuz, H şusuz/

⁹ iştihāyı: İ iştihā/ hem: H-, M-/ hażma: M hażm/ mānī‘dür: M mānī‘ durur/ ve: A-/ şaḳın: B şaḳın, A şaḳına, M-/ çok: İ, B çok/ yimekden: M yimedenden şaḳın/ kim: A-, M ki/ ol: A-, M-/

¹⁰ ādemi: A eri, M ādem/ giderür: İ giderür gövdeyi ḳurıdır aruḳ eyler/ siñirlere: M siñirlerüñe/ hem: A-, M-/ daḥı: İ-, M-/

¹¹ ṭatluyı: İ ṭatlu/ çok: İ, B çok/ yimekden: M yimedenden/ iḥtirāz it: H-, M iḥtirāz eyle/ süstledür: A süst ider/ şehveti: H, M şehvet/ def‘ ider: İ, A, M giderür/

- 1 ve bedeni urıdur ve hem inceldür, bedeni sevdāvī ılur ve hem daı atı duzlu yimek daı bedeni urıdur ve hem inceldür ve datsuz nesnelere isfanā aı gibi co yimek itiyhāyı sākı eyleyler. Pes bunlardan itirāz it ammā eger yimek
- 2 isteseñ, pes eyle gerek kim maarratın def idüp yiyesin. Pes atlı maarratın def it eki-y-le
- 3 ve ekinüñ atlı ile ve uzluyu uzsuz ile ve uzsuzı uzlu ile. Ve hem
- 4 daı salıuñda perhīz itmekden aın kim ol bedeni aıandurur ve aru
- 5 ider. Ve aı mizāca perhīz itmek be-āyet ziyāndur, nitekim ayruya perhīz itmemek be-āyet
- 6 ziyāndur. Līkin atı alīz ve yaramaz a‘āmlara meöl olma ve egeri ‘ādetüñse ve daı

11b¹ bedeni: H-, M bed[en]/ urıdur: İ urıdur aru eyleyler; A, M urudur/ ve: M-/ hem: S-, M-/ inceldür: İ-, A-, M-/ bedeni sevdāvī ılur ve hem daı atı duzlu yimek daı bedeni urıdur ve hem inceldür ve datsuz nesnelere isfanā aı gibi co yimek itiyhāyı sākı eyleyler: S-, B-, H-; A sevdā[v]ī ılur ve hem daı atı uzlu yimek bedeni urudur ve inceldür, M beden sevdāyı ılur ve hem atı u[z]lu yimek daı beden urudup inceldür/ pes: S, B bes/ bunlardan: İ bunlardan, M imdi bunlardan/ itirāz it: İ itirāz it ve yime ve, A itirāz itmek gerek ve/ ammā: H-, M-/ eger: M eger ki/ yimek: H-, A yimek yimek/

² pes: S, B bes; A-, M pes saa/ gerek: H, A, M gerekdür/ maarratın: M maarratların/ def idüp yiyesin: S def idesin, A def ide yiyesin, M def idüp andan yiyesin/ pes: S, B bes; M-/ atlı: İ datlı, M atlunuñ/ maarratın: M ziyānın/ def it ekiyle: S ekiyle def it, İ def it ekiyle, A ekiyle def idesin, M def it ekilerle/

³ ve: A-/ ekinüñ: H eki, B ekinüñ maarratın def it, A ekinüñ maarratın ya‘nī ziyānın, M ekilerüñ/ atlı ile: İ datlıyla; B, H atlıyla; A atlı ile def idesin; M atlularla/ uzluyu: İ duzluyu/ uzsuz ile: İ duzsuzla; B, H uzsuzla; M uzlularla/ uzsuzı: İ duzsuzı/ uzlu ile: İ duzluyıla; B, H uzluyıla, M u[z]luyıla/ hem: A-, M-/

⁴ daı: İ daı duzlunuñ maarratı yalıdur yalınuñ duzlu nesnelere giderür, M-/ salıuñda: S, B, H salıında/ aın: A saın/ kim: M ki/ ol: M be-āyet (...)/ bedeni: M beden/ aıandurur: İ aıandurur/

⁵ ve aı mizāca perhīz itmek: M-/ be-āyet: A āyet, M-/ ziyāndur: M-/ ayruya: İ asta/ be-āyet: S-, İ-, M-/

⁶ līkin: M likin/ atı: S-, B-, H-, A-, M-/ alīz: M alī[z]/ a‘āmlara: A a‘āmlardan/ meöl olma: A saınmak gerekdür/ ve: S-, A-/ egeri: H, A eger/ ‘ādetüñse: A ‘ādetüñ ise, M ‘ādetüñ itse/ ve: S-, B-, H-, A-, M-/

- 7 andan yıǵlın tedrīc-ile ki bunuñ bedene çok mażarratı vardır. Ve hem dağı bil kim
- 8 ehl-i tecrube men‘ itdiler balıǵ-ıla süd yimegi ve didiler kim bundan cüzām ve kulunc ve ditreme
- 9 hāşıl olur ve dağı süd-ile ekşi yimegi ve hem dağı südlü birinc-ile kavut yimegi ve hem ekşi-y-le
- 10 kavut yimek ve erük aşı-y-la sirke yimegi men‘ itdiler ve dağı men‘ itdiler baş yidükden soñra yaş
- 11 üzüm yimegi ve herīse üstine nār yimegi, huşuşā ki ekşi nār ola ve dağı

12a

⁷ andan yıǵlın: A-/ tedrīcile: H, A tedrīcle/ ki bunuñ: A zīrā bunuñ, M zīrā anuñ/ çok: İ, B çok/ hem dağı bil: A hem bil, M dağı/ kim: İ, B, A ki/

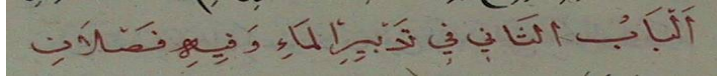
⁸ süd yimegi: H yimegi südi/ ve didiler kim bundan: A demişlerdür bundan, M zīrā/ cüzām: A cü[z]ām/ kulunc ve: S-, H-; İ, M kulak; B kulaklık/

⁹ hāşıl olur: A hāşıl olur. Bahtīşü‘: “Her kim yaş balıǵ yise ve ‘aķabınca cimā‘ itse kuluncdan emīn olmaya ve yaş balıǵ yise, aķabınca uyusa laķvdan emīn olmaya. Her kim süci içse, üzerine tāze süd içse nıķrīsdan ve a‘zā şişinden emīn olmaya. Her kim yumurdasına müdāvetmet itse yüzi çıǵıtlı ola. Her kim süd içse, ardınca hamāma girse laķvdan emīn olmaya. Her kim hacamat itse ve üzerine ekşi yise uyuzdan emīn olmaya ve her kim aķşām öyününde çok yise ve aķabınca uyusa gövdesi ağır ve kehl ola.”, M andan hāşıl olur. Bahtīşü‘ eydür: “Her kim yaş balıǵ yise, ‘aķabın[c]a cimā‘ itse kuluncdan emīn olmaya. Ve dağı yaş balıǵı yise ‘aķabınca uyusa laķveden emīn olmaya. Ve eger süci i[c]se üzerine tāze süd icse nıķrīsdan emīn olmaya ve a‘zā şişinden emīn olmaya. Ve her kim tavuķ yumurdasına müdāvetmet itse yüzi çıǵ[ıt]lu ola. Ve her kim ki süd icse, ardınca hamāma girse laķveden emīn olmaya. Ve her kim hacamat itse, üzerine ekşi yise uyuzdan emīn olmaya Ve her kim aķşām öyününden çok yiye, ‘aķabınca uyusa gövdesi ağır ve kâhel ola.”/ südile: A, M südle/ yimegi: S bigi; A, M yimek/ hem: H-, A-, M-/ dağı: S-, B-, H-, A-, M-/ birincile: İ, A birincle; M pirincle / kavut: A kavun/ yimegi: A, M yimek/ ve: M-/ hem: S-, A-, M-/ ekşile: İ ekşiyile, M-/

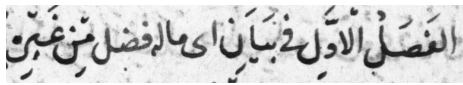
¹⁰ kavut: A kavun, M-/ yimek: S-, İ-, B-, M-/ ve erük: M-/ aşıyla: İ aşıyla, A ekşisile, M-/ sirke: İ sirke ve eykāme, M-/ yimegi men‘ itdiler: A yimek bedene dürlü dürlü hastalıklar getirür, M bedene dürlü hastalıklar getirür/ ve dağı: A ve, H-/ men‘ itdiler: İ, M men‘ kıldılar; A emkāme yimegi men‘ ider ve dağı/ baş: A yaş/ yidükden: A yidüğinden, M yimekden/ soñra: A soñra üzerine/

¹¹ yimegi: S yimegi men‘ itdiler, H-/ herīse: A her[ī]se/ üstine: A ve üstine, M üzre/ nār: M enār/ ki: H kim/ nār: S-, B-, H-, A-, M enār/ huşuşā: A huşuşā /

1 sirkeyi nār-ıla yimegi veyā birinle yimegi men‘ itdiler. Pes sen daḥı bulardan şaḫın tā kim ol emrāzdan ҡurtılasın.

2

3 Ve bu bābda envā‘-i şuları bildürür ve eyüsin ve yatlusın seçer ve bu iki faşıl üzredür.

4 Bu faşıl beyān ider ki şularuñ ҡanḫısı ҡanḫısından

5 yigrekdür ve ҡanḫısı ҡanḫısından yatlıdur. Pes bil kim evvelā kim hīc bir şu bedene ğidā olmaz

6 bisāṭından ötüri ve līkin ta‘ām hazm olduḡdan şoñra şıvıḫ ider ve hem

7 ṭayıncaḫ ider kim ciğere inmeklik geñez ola. Pes vācib oldı bize kim

12a¹ sirkeyi: S sirke, A sirke ile, M sirke birle/ nārıla: A, M nār/ yimegi: S-, İ-, M yimek/ veyā: A daḥı, M ve[y]ā/ birinle: İ birincile, A sirke ile birinc, M birinc/ yimegi: M yimek/ men‘ itdiler: İ-, A-, M-/ pes: S, B bes; A-, M-/ sen: M ḥafız-ı şıḫḫat/ daḥı: M-/ bulardan: İ, A bunlardan, M [b]u[n]lardan/ şaḫın: B, M ki şaḫın; A iḥtirāz it/ tā kim: İ tā ki, B kim tā ki, M tā/ ol: A-, M-/ emrāzdan ҡurtılasın: H (...) ҡurtılasın, A bedenüñ emrāzlardan emīn ola, M ziyānlarından emīn olasın/

² M 12a-2 ile 16a-6 arası M 125a-14 ile 12 arasında verilmiş./

³ ve: İ-, B-, H-, A-, M-/ bu bābda: A ikinci bāb, M-/ envā‘-i şuları: İ şuları, A envā‘. sularuñ, M-/ bildürür ve: S bildürür, H beyān ider ve, A-, M-/ ve: İ-, B-, H-, M-/ eyüsin ve: M-/ yatlusın seçer: B, H yatlusından seçer, A yaramazın tedbīrin bildürür, M-/ ve: S-, B-, H-, M-/ bu iki: M-/ faşıl: H faşıl, M-/ üzredür: İ üzerinedür, H üzerindedür, A üzerinedür, M-/

⁴ (Arapça başlık): S-/ bu faşıl: S faşıl’l-evvel, H bu faşıl, A evvelki faşıl, M-/ beyān: M an[ı] beyān/ ki: B, H kim; A-/ şularuñ ҡanḫısı ҡanḫısından: M ҡanḫı şu ҡanḫısından/

⁵ yigrekdür: İ yigdür, H-/ ve ҡanḫısı: H-, A-/ ҡanḫısından: S-, H-, A-/ yatlıdur: A-, M ṭatlıdur/ pes: S, B bes; M-/ bil: M bilgil/ kim: İ-, B-, A-, M-/ evvelā: H evvel, A iy ḥafız-ı şıḫḫat olan evvelā, M-/ kim: A-/ hīc bir şu: A şu hic/ ğidā: B ğızā/

⁶ bisāṭından: M bisāṭınından/ ötüri: A, M ötüri/ ve: S-, İ-, B-/ hazm: A hazm/ şıvıḫ: S, B şovıḫ; A içmek yiyeceği şıvıḫ, M içecek şıvıḫ/ ider: S-, M idüp/ hem: M-/

⁷ ṭayıncaḫ: S, H ṭayıncaḫ/ kim: S-, İ, M tā ki; A tā kim/ inmeklik: H, A inmekligi; M inmege/ ola: A ider/ pes: S, B bes; A-, M-/ oldı: M oldur/ bize kim: A kim bize, M ki/

8 bu nev‘iden birkaç kelām naql idevüz ki tā bu kitābumuz bundan hālī olma.

Pes bil kim

9 cemī‘-i hükemānuñ ittifākı budur kim arç şuyı-y-la kıuyı şuyın ma‘dede bile cem‘ itmeyeler

10 içmekde bil kim birin içdükden şöıra şabr ideler ol kadar kim siñe ve andan

11 şöıra dahısın içe tā olaruñ mazarratından kırtılasın. Ve dahı hem bil kim

12b

1 ²³⁶cemī‘-i şularuñ efzalı ol arç şuyıdır kim anda on şıfat bulna. Evvelki şıfat oldur kim

2 bir toprağ üstinden ağa kim muhkem ola tā ki bulanmaya veyā taş üstinden ağa kim tā ‘ufünetden emīn ola ve **ikinci şıfat oldur kim**

3 mağrib tarafından maşrığa veyā şimāle ağar ola. **Üçünci şıfat oldur kim**

4 yüksek yirden ine. **Dördünci şıfat** oldur kim ser-çeşmesi ırak ola, eger tağdan ovaya inerse yigrek ola. **Bişinci**

⁸ bu nev‘iden: A, M nev‘den/ birkaç: S-, İ, H, A birkaç/ naql: A beyān/ ki tā: S-, İ tā ki; A, M tā/ bu: İ-, B-, H-, A-/ bundan: M bundan da/ pes: S, B bes; A-/ bil: A bilgil, M-/ kim: M-/

⁹ cemī‘-i: B, H, A, M cemī‘/ ittifākı: H ittifāk/ budur: M oldur/ kim: S ki, M ki/ arç: H ırak, A ırmağ/ kıuyı: B, A kıuyı/ şuyın: B, M şuyını; A şuyı ile/ ma‘dede: H-, A-, M ma‘idede/ bile: S-, A-/ cem‘ itmeyeler: S cem‘ itmeye/

¹⁰ içmekde: İ icmekde, M-/ kim: S, A, M ki/ birin: B birini/ içdükden: B içdüğinden; İ icindüğinden; H, A, M icdükden/ ol kadar kim: A tā ol kadar kim, M tā ki/ siñe: M-/ ve andan: M-/

¹¹ şöıra: H-, A-, M-/ dahısın içe: A ğayrısın içeler, M-/ tā: M-/ olaruñ: İ, A anlaruñ; B alaruñ; M-/ mazarratından: M mazarratlarından/ kırtılasın: İ, H kırtıla; A kırtulalar; M emīn olalar/ hem: H-, A-, M-/ bil kim: A bil ki, M-/

12b ¹ cemī‘-i: B, İ, H, A, M cemī‘/ efzalı: M efzal/ ol: S evvel/ arç: A ırmağ/ kim: M-/ anda: A-/ on şıfat: A on dürlü şıfat/ evvelki şıfat: S, B, H, M evvel/ kim: A-, M ki/

² toprağ: B doprağ, H dobrağ, M tobrağ/ kim: S ki/ muhkem ola: S-/ tā ki: S-, H tā kim, A tā, M ve/ bulanmaya: S-/ veyā: S-, A yāhūd/ taş: S-/ üstinden: S-, H üstinde, A üzerinden/ ağa: S-/ kim: S-, İ, M ki/ tā: S-, A-/ ‘ufünetden: B, H ‘ufünetinden; A şuru ola ‘ufünetinden/ emīn: H la‘īn/ ve: S-, İ-, A-, M-/ şıfat: İ şıfatı/ kim: M ki/

³ maşrığa: M maşrığa ağa/ ağar ola: H, A, M ağa/ üçünci: İ, H, M üçünci/ şıfat: B şıfatı, M-/ kim: M ki/

- 5 **şifât** oldur ki vezinde hafif ola. **Altıncı şifât** oldur ki içene tatlu gibi gele.
- 6 **Yidinci şifât** oldur ki içdügi vaqt taş bigi ağır gelmeye.
- 7 **Sekizinci şifâtı** oldur kim aķışı katı ve tîz ola. **Toķuzuncı şifâtı** oldur ki
- 8 ħarın şişürmeye. **Onuncı şifâtı** oldur kim içdükden soñra bedenine siñe
- 9 ve az durmaķ ħāşıl ola. Ve bu zıkr itdügümüz şifatlarıñ çoğı Nîl şuyındadır
- 10 ve andan Ceyhün ve Aras şuyındadır. Ve ammā eger biñar şuyı egerçi eyüdü
- ğayrıdan
- 11 ve illā bu ħadar var kim rivāyetden ħālî degüldür fi'l-cümle. Ve ammā ħuyu
- şuyı

⁴ yüksek yirden ine. **Dördüncü şifât** oldur kim ser-çeşmesi ırak ola: İ yüksek yirden iner ola. **Dördüncü şifât** oldur kim ser-çeşmesi ırak ola, H ser-çeşmesi ırak ola **Dördüncü şifât** oldur kim yüksek yirden ine, A yüksek yirden ine dördüncü şifât oldur ki vezinde hafif ola, M yüksek yirden ine. **Dördüncü** oldur ki vezinde ħafif ola / eger tağdan ovaya inerse yigrek ola: S-, B-, H-, A-, M-/

⁵ şifât: M-/ ki: B, İ, H kim/ vezinde hafif ola: S, H, A içene tatlu bigi gele; M ħafif ola/ **Altıncı şifât** oldur ki içene tatlu gibi gele: S Altıncı şifât oldur ki az içmek birle, İ altıncı şifât oldur ki datlu ve şāfi ola ve tiz siñe, H Altıncı şifât oldur kim, A altıncı oldur ki ser-çeşmesi ırak ola, M altıncı oldur ki icenüñ tatlu gibi ola/ gibi: İ, B, H bigi/

⁶ şifât: M-/ ki içdügi vaqt taş bigi ağır gelmeye: İ kim az içmegile şuşalığı ħana, B kim az içmekligile şuşalık ħana, H kim az içmekle şusuzluğu ħana, A içiçek şusuzluğu ħandura, M icmeklikle şuşalık ħana/

⁷ şifâtı: İ, B, A şifât; M-/ kim: A, M ki/ ve: H-/ tîz: İ, B, A, M mevclü; H-/ toķuzuncı: İ doķuzuncı/ şifâtı: İ, H, A şifât, M-/ ki: İ, B, H kim/

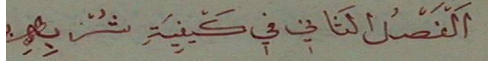
⁸ ħarın: İ ħarını/ şişürmeye: H şişirmeye/ şifâtı: İ, B, H, A şifât/ kim: A, M ki/ içdükden: İ, A, M içdükden/ bedenine: A bedene/

⁹ ve: M-/ az durmaķ: İ az der, A az durma[ķ], M-/ ħāşıl ola: H ħāşıl olmaya, M-/ ve: A-/ şifatlarıñ: M şifātuñ/ çoğı: İ, B çoğı/ nîl: M [n]îl/ şuyındadır: A ırmağında, M şuyında bulunur/

¹⁰ ve: M-/ andan Ceyhün: A ve Ceyhün, M-/ ve: M-/ Aras: S-, H-, M-/ suyındadır: S şuyıdır; İ şuyında bulunur eger ırmaķ suyu bulunmazsa biñarlar ve çeşmeler şuyı iceler. Pes bunıñ gibi sunıñ sovuğundan ki ħatı sovuķ ola ılıcaķ olmaya gircekden susayıcak iceler; A şuyında; M-/ ve: M-/ eger: İ-, A-/ egerçi: H egerci, A eger/ ħayrıdan: M ħayrıdan/

¹¹ ve: İ-, M-/ illā: M lîkin/ bu ħadar: A-/ var kim: A-, M vardır ki/ rivāyetden: H dā‘ ‘izzetden; A, M redā‘etden/ degüldür: İ degül/ fi'l-cümle: M-/ ve: A-, M-/ ħuyu: A, M ħuyı/ şuyı: H şuyı/

1 egerçi yaramazlıkta bînar şuyından artuğdur ve illā bu kadar vardur kim kaçlık şuyından yigrekdür.

2 Bu faşılta beyān

3 ider kim şuyı nice içmek gerek ve ne vaqtda içmek gerek. Pes bil kim yigrek evkāt

4 şu içmege ol vaqtdur kim başlaya ta‘ām hażm olmağa. Ve ammā yimek ardınca

5 tizcek şu içmek yidügi ta‘āmı cig qor ve ta‘ām hażm olmağdan men‘ ider

6 ve bedene südde hāşıl ider. Ve ammā yimek arasında şu icmek egerçi ol dağı be-ğāyet yaramazsa

7 ve illā bu kadar vardur kim yimek ardınca içmekden yigrekdür. Pes eger ma‘denüñ

8 mizācı hārr ola ve yimek ardınca üstine şu içmemege katlanmasa, pes aña

13a¹ egerçi: H-, A-/ yaramazlıkda: S yaramazdur/ artuğdur: H artuğdurur/ ve: S-, İ-, A-, M-/ vardur: İ, B, H, M var/ kim: A, M ki/ kaçlık: S, B kıyu; H ka[k]lık; A kaçlık ya‘nī gölcek/ yigrekdür: A, M yigdür/

² (Arapça başlık): M el-faşlü’sānī/ bu faşılta: İ bu faşıl, A ikinci faşıl, M bu faşıl anı/

³ kim: A-, M ki/ içmek: İ, H, M icmek/ vaqtda: A vaqt/ içmek gerek: İ icmek/ pes: A-, M-/ bil: A, M bilgil/ kim: M imdi/ yigrek: S-/ evkāt: İ vaqt/

⁴ şu içmege ol vaqtdur: H şu icmek ol vaqtdur, A-/ kim: A-, M ki/ ta‘ām: H ta‘āmı/ olmağa: A olmağa. Bahtışü‘ eydür: “Yiyicek üstine şu içmek ma‘deyi za‘îf ider, ta‘ām siñürmez. Her kim ıssı yiyicek üzerine şu içe balğamı kuvvetlendirür ve unutsaklık getirür; M olmağa. Bahtışü‘ eydür: “Yiyicek üstine şu icmek ma‘ideyi za‘îf ider, ta‘ām siñürmez. Her kim ıssı yiyicek yiyüp üzerine şovuğ şu icse balğam kuvvetlenür ve nisyān getirür.”/ ammā: A-, M-/

⁵ tizcek: İ-, A tiz, M tizcek/ içmek: İ, B, H, M icmek/ ta‘āmı: M ta‘āmı/ cig: B, H-, A-, M cig/ qor: A ider, M kıılır/ ta‘ām: İ, B tamam; A-, H, M tamām/ hażm: A hażm/ men‘ ider: S, H men‘ idüp/

⁶ ider: M olur/ ve: M-/ şu icmek: S-, B-, H-/ egerçi ol dağı: İ ol dağı egerçi, H egerci ol dağı/ be-ğāyet: A gāyet/ yaramazsa: İ, B yaramazsa; H, A, M yaramazdur/

⁷ ve-illā: İ, H, A, M illā/ vardur: A, M var/ kim: M ki/ ardınca: A ardınca ardınca/ içmekden: B, İ, M icmekden/ yigrekdür: M [y]igdür/ pes: S, B bes/

⁸ mizācı: M mizāc/ hārr ola: S, H tar ola, M hār olup, İ hārr ola, ta‘āmdam soñra yarım sā‘at gecmeyince su icmeye/ ve: M-/ ardınca: B-, İ-, H-, A-, M-/ üstine: İ üstinde/ şu: M-/ içmemege: S, A

9 eyle gerek kim evvel bir iki loğmayı yiyecek şu-y-ıla yuda tā birez şusalığı kana ve andan

10 şöıra yiyecek yiye ve katlana tā ta‘ām hazm olunca ve andan şöıra murādınca şuyı içe tā bedenine ziyān irişdürmeye. Ve ammā yimekten

11 öñdin şu içmek bil kim ol men‘ ider ta‘āmı hazımdan ve hem südde hāşıl ider.

13b

1 Ve ancılayın hareketden şöıra vaqtı bütün işden şöıra şu içmek be-gāyet yaramazdur

2 ve bedene andan dürlü dürlü hastalıklar hāşıl olur, huşüşā ki cimā‘dan şöıra ola. Ve hem dağı sulu yimiş yimekten şöıra

3 şu içmek be-gāyet yaramazdur, huşüşā ki kavun üstine ola. Ve hem dün bucuğında

4 ve hāmmām içinde ve hāmmāmdan çıkup şu içmek katı yaramazdur ve anlardan istiskā-yı lahmī hāşıl

içmege, B icmemeğe, M icmege/ katlanmasa: İ, B, A, M katlanmaya; H diymese/ pes: S, B bes; A-, M-/

⁹ gerek: H, A, M gerekdür/ kim: M ki/ evvel: H ol/ loğmayı: S-, H, A, M loğma/ yiyecek: A yiyecegi/ yuda: İ-/ şusalığı: A şusuzlığı, M şusalığı/ kana: H gide/ ve: S-, B-, H-, A-/ andan: A-/

¹⁰ yiyecek: B, İ, H, A yiyecegin; M-/ yiye ve katlana: S-, M-/ tā: S-, A tā kim, M-/ ta‘ām: S-, M-/ hazm: S-, A hazm, M-/ olunca ve andan: S-, A ola, M-/ şöıra: S-, M-/ murādınca: S-/ şuyı: A, M şuyın/ içe: İ, B ice/ bedenine: H bedene/ irişdürmeye: A irişmeye/ ve ammā: H-, M ve/

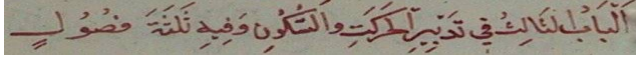
¹¹ içmek: B içmek, İ icmekde, A içmek yaramazdur, M icmek be-gāyet yaramazdur/ bil kim ol: A-, M zīrā/ men‘ ider ta‘āmı hazımdan: S men‘ ta‘āmı hazımdandur; A ta‘ām hazımdan men‘ ider, M men‘ ider ta‘ām hazımdan/ hem: M-/ hāşıl ider: H hāşıl olur/

13b ¹ ancılayın: M dağı/ vaqtı: H vaqt/ içmek: B, İ, H, A, M icmek/ be-gāyet: A gāyet/

² ve: M-/ andan: İ-, M-/ dürlü dürlü: M dürlü/ olur: M ider/ ki: S-, H-, A-/ cimā‘dan şöıra: S-/ ola: S-, H-, M-/ ve hem: S-, B ve, H-, A-, M-/ dağı: S-, H-, M-/ sulu: S-, B-, H-, A-, M-/ yimiş yimekten: S-, H-, A yimiş yidükden, M-/ şöıra: S-, H-, M-/

³ içmek: B, İ, M icmek/ be-gāyet: İ-, A-/ yaramazdur: H ziyāndur/ huşüşā: A-/ ki: S-, İ kim, H-, A bā-huşüş/ kavun: M yidügi kavun/ üstine: İ üstinde, A ardınca, M-/ bucuğında: H, A, M bucuğında/

⁴ içinde: B, İ icinde/ ve hāmmāmdan çıkup: S-, B-, H-, A-, M-/ şu içmek: İ-, B, H, M şu icmek/ katı yaramazdur ve anlardan: İ-, H-, A-/ lahmī: A lahm/

- 5 olur, huşuṣā kim içdüğü şu kıatı Şovuk ola. Pes eger bu cemī‘isinden Şu içmege kıatlanmasa,
- 6 pes aña eyle gerek ki bir bardakdan Şu içe kim boynı uzun ola ve hem
- 7 ağızı kıar ola, Őora Őora, az Őu içe kim tā ol maraźlardan ve maźarratlardan
- 8 emīn ola. Ve ammā eger ŐuŐamak lezc ve duzlu balğamdan ola ve anuñ ‘alāmeti oldur kim
- 9 Şuyı içdükçe içesi gelür. Pes aña ‘ilāc oldur ki Şuya kıatlana tā ᐅabī‘atı
- 10 ol balğamı taħlīl idüp gidere ve hem Şusalığı kıana ve hem daħı çok olur kim bal yimekten, bunuñ bigi
- 11 Şusalık kıanar.

⁵ olur: M ider/ kim: A-, M ki/ içdüğü: S-, B-, H-, A-, M-/ Şovuk ola: A Şovuk ola. BaħtīŐu‘ eydür: “Her kim yaticak vaķt birez ıssı Şu içse, yatsa göğüs ağırsım görmiye. Kıaçan ‘ādet idinse ıssı Şu içmegi ma‘desi za‘īf ola ve Őafrası ĥareket ide ve kıuru öksürükden ĥālī olmaya ve balğamı ğalīb ola ve; M Şovuk ola. BaħtīŐu‘: “Her kim yatacak vaķt birez Şu içüp yata göğüs ağırsım görmeye.”/ pes: S, B bes; A-, M-/ cemī‘isinden: İ cemī‘inden, B cemī‘isinde, A cümlesine, M-/ Şu içmege: B, H Şu içmege; İ Şu içmemeğe; A-, M-/ kıatlanmasa: A Şabr idemezse, M-/

⁶ pes: S, B bes; A-/ aña eyle gerek: İ, B, H, A eyle gerek aña/ ki: İ, B, H, A kim/ bardakdan Şu içe kim boynı uzun ola ve hem: S bardakdan Şu içe kim boynı uzun ve hem; İ, B, H bardakdan kim boynı uzun ola ve hem; A boynı uzun bardakdan içe ki/

⁷ az: A ve az az/ Őu: A-/ içe: İ ice/ kim tā: İ, A tā ki, H tā/ maraźlardan ve: İ-, B-, H-, A-/

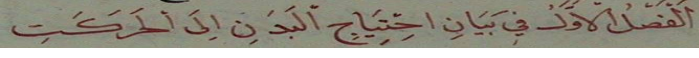
⁸ emīn ola: İ, B, H, A kıurtıla/ ammā: A-/ ŐuŐamak: İ ŐuŐamaķlığı/ lezc: İ lezic, H lezc, A lezīc, M lezūc/ duzlu: S, H dürlü; İ duz; A tuzlu/ ve: S-, B-, H-, A-/ anuñ: A-/ ‘alāmeti: A ‘alāmet/ oldur kim: A ol ola ki/

⁹ Şuyı: İ Şu/ içdükçe: İ içdügince; B, H içdükce; A içdügince/ içesi: İ, B icesi/ gelür: İ, B, H, A gele/ pes: S, B bes/ ki: İ, B, H kim/ kıatlana: A Şabr ide/ ᐅabī‘atı: B, A ᐅabī‘at/

¹⁰ taħlīl idüp: İ, A taħlīl idüben/ hem: S-, İ-, B-, A-/ Şusalığı: İ Őusalıkım, B Őusalıģın, H Őusalıģın, A Őusuzluğın/ kıana: İ, B, H, A kıandura/ daħı: İ-/ çok: İ çok/ bal: İ bil/ bigi: İ, B, H, A gibi/

¹¹ Şusalık: İ Şusalık, B Şusalık, A Őusalıģın/ kıanar: İ kıanar. Ve yağmur suyu eyüdür, ĥafīfdür, līkin müte‘affin olur kıuyular suyu ve ne kim aña beñzer var yaramaz, içmemek gerek. Kıarlu ve buzlu sular ğalīzdür, zāruret olmayınca kim ĥarāret gey ğalīb ola, içmemek gerek ve ğalīz sular kıaynayacak laᐅīf olur./

1 Bu bābda hareketüñ ve sükūnuñ nef'in ve mazarratın bildürür ve bu bābda üç faşıl vardır.

2

3 ²⁷⁰Bu faşılda bedenüñ harekete muhtāc olduğın bildürür. Pes bil iy hāfiz-ı beden
4 ki bedenüñ beķāsı ğıdāsuz muhāldür. Pes her beden muhtācdur beķāsında
5 bir ta'āma kim anuñla ğıdālana. Pes bil kim ol ta'ām ma'idede hażm olduğından
6 soñra cigere iner ve anda bir daħı hażm olur ve andan kan ve balğam ve safrā ve
7 sevdā hāşıl olur ve a'zānuñ
8 tamarlarına dağılır. Pes laţif bedene ğıdā olur ve keşifî yirinde bākî kalur.
9 Pes eger biz ol şıklı yirinden gidermes[e]vüz mürür-ı eyyām-ıla ol şıklı anda
çoğalur ve andan
10 bedene dürlü dürlü hastalıklar hāşıl olur. Pes vācibdür her hāfiz-ı şihhate

14a ¹ bu bābda: A üçüncü bāb/ hareketüñ ve sükūnuñ: S, B, M harekātüñ; H hareketüñ; A hareket ve sükūnetüñ/ nef'in: A nef'ini/ ve mazarratın: İ, B ve zararın; H-; A ve zararını/ ve bu bābda: B, H ve bu bāb; A-/ faşıl vardır: İ-, H faşıl üzerinedür, A faşıl üzerinedür/

³ bu: A evvelki/ faşılda: H faşılda/ olduğın: H olduğımı/ pes: S, B bes/ hāfiz-ı beden: A hāfiz-ı şihhat-i beden/

⁴ ğıdāsuz: İ, B ğızāsuz/ pes: S, B bes/ her beden: H her birinden/

⁵ kim: İ, B, H ki/ anuñla: İ, B anuñla/ ğıdālana: İ, B ğızālana/ pes: S, B bes; A-/ kim: İ, A ki/ ol: A kaçan/ hażm olduğından: A hażm olsa/

⁶ anda bir daħı: S-/ hażm: A hażm/ olur ve: S-, H olur/ andan: A cigerde/ kan ve balğam ve safrā ve sevdā hāşıl olur: H kan olur ve balğam olur ve safrā olur ve sevdā olur/

⁷ dağılır: İ tağılır, A tağılırs[a]/ pes: S, B bes; A-/ ğıdā: İ, B ğızā/ keşifî: H, A keşif/ yirinde: A bedende/

⁸ pes: S, B bes; A-/ eger biz ol şıklı: S o şıklı, B o şıklı biz, H ol şıklı, A eger biz ol şıklı, M eger biz o şıklı/ yirinden: H, A bedenden/ gidermesevüz: H giderme[sevüz]/ mürür-ı eyyāmıla: H eyyāmıla, A mürür-ı eyyamla/ ol: S-/ anda: H anda eglenür/ çoğalur: B çoğalur, İ çoğalur/ ve: A-/

⁹ dürlü: S-, B dür[lü]/ hastalıklar: İ hastalık, A hastalıklar/ pes: S, B bes/ hāfiz-ı şihhate: H hāfiz-ı bedene ki, A hāfiz-ı şihhat-i bedene/

10 ol şıklı bedenden def' ide. Ve anuñ def'i ammā ot-ıla veyā kuşmağ-ıla veyā hareketiledür. Ve ammā ot-ıla mümkün degüldür,

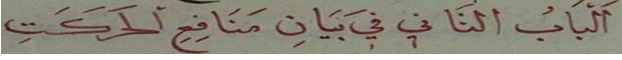
11 anuñ-içün kim otda keyfiyyet-i sümiyye vardur ve hem dağı ot-ıla ol şıkl kim deriyle et arasında-

14b

1 dur, çıkmaz ve ancılayın kuşmağ-ıla dağı çıkmaz. Anuñ-içün kim kuşmağıñ hükmi ma'deden

2 geçmez. Pes müte'ayyin oldur kim hareket-ile gider imiş. Pes vācib oldı

3 bize kim bu bābda dağı birkaç söz naql idevüz.

4

5 Bu faşılta hareketüñ menfa'atlerin bildürür. Pes bil ki hareket-i mu'tedil aña dirler ki

6 beden ol kadar hareket ide ki kızarup derlemege başlaya ve hareket-i müferriṭ

7 oldur kim beden kıbkıızıl bürte ve çok derleye ve çün bunu bildükden soñra

¹⁰ şıklı: İ şakīli, A şıkl/ def' ide: A gidere/ ve anuñ def'i ammā otıla: S-, İ ve anuñ def'i ammā otıladur, H ve anuñ def', A imdi anuñ def'i otla/ veyā: S, H yā; A yāhūd/ kuşmağıla: İ kuşmağıladur/ veyā: A veyāhūd/ hareketiledür: H hareketle olur, A hareketledür/ ve ammā: S-, İ ammā/ otıla: İ otıladur; A, H otla/ mümkün degüldür: İ, B mümkün degül; H olmaz; A muḥātaradur/

¹¹ anuñ içün: B anuñ-cün, H anuñ-çün, A zīrā/ kim: İ ki/ keyfiyyet-i sümiyye: H keyfiyyet-i semiyye/ dağı: S-/ otıla: H-, A otla/ ol: S-/ şıkl: İ şıklı/ kim: H-/ deriyle: A deri ile/

14b ¹ çıkmaz: B, İ çıkmaz/ çıkmaz: B, İ çıkmaz/ anuñ-içün: B anuñ-cün, H anuñ-çün, A anuñ-içün/ kuşmağıñ: İ, A kuşmağ/ hükmi: A-/

² geçmez: İ, B, A tecāvüz itmez; H tecāvüz degüldür/ pes: S, B bes/ oldur: İ, B, H, A oldı/ hareketile: H, A hareketle/ gider imiş: İ, B, H, A gidermiş/

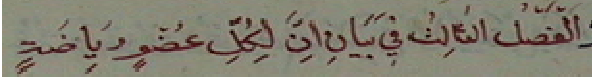
³ bize kim: H kim bize, A bize/ bābda: İ bābdan/ dağı: A-/ birkaç: B, İ birkaç/ naql idevüz: H söyleyevüz, A naql idevüz ki muḥayyed olalar/

⁵ bu faşılta: S-, A ikinci faşl/ hareketüñ menfa'atlerin bildürür: A hareketlerüñ menāfi'in beyān ider/ pes: S, B bes/ bil: A bilgil/ ki: S-, H-, A kim/ dirler ki: İ, B dirler kim/

⁶ ki: İ, A kim/ derlemege başlaya: A bürte ve çok derlemeye/ hareket-i: H, A hareket/ müferriṭ: İ, A müfriṭ/

- 8 bil kaçan kim mu'tedil hareket ola ve hem dahı ta'am tamām haẓm olduğan
soñra
- 9 ola nā-çār bedenin az kızdurur ve andağı hıltı arıdur def ider ve bedeni
- 10 hafıf ider ve hem feraħlandurur ve yidügin haẓm ider ve iřtiħasın açar
- 11 ve bendükşelerin berkidür ve hem şamarların ve siñirlerin kavı ider ve hem
bedenden

15a

- 1 çok ğastalıklar def ider.
- 2 Bu faşılđa anı bildürür kim her bir 'uzvuñ bir dürlü ğareketi vardur ki aña
maħşüşdur
- 3 ve hem anuñla fāyidelenür. Pes bil kimüñ kim ğıfzı çok olsa ğāfızası kavı olur ve
kimüñ fikri çok olsa müteħayyilesi kavı olur. Ve
- 4 dahı bil ki her 'uzvuñ bir dürlü ğareketi vardur ve riyāzātı vardur ki
- 5 aña maħşüşdur. Pes gögsüñ riyāzātı ovkumağdur. Pes eyle gerek evvel

⁷ oldur kim: B, H, A aña dirler ki, İ aña dirler kim/ beden: B bedeni/ bürte: H ola, A bürtere/ çok: İ
çok/ çün: B, İ cün/ bunı: H bun./ bildükden: A bildüñ/ soñra: İ-, A-/

⁸ bil: İ bil ki, A bilgil kim/ kim: S-, A-/ mu'tedil hareket: İ, H, A hareket-i mu'tedil/ dahı ta'am tamām
haẓm: A ta'am haẓm/

⁹ ola: S-/ nā-çār: B, İ nā-cār/ bedenin: A beden/ hıltı: A hıldı/ arıdur: İ, B arıdup/ ve: A-/

¹⁰ hafıf ider: S za'ıf ider, İ hafıf, A hafıf ider/ ve: S veyā/ feraħlandurur: A feraħlandurur/ haẓm: A
haẓm/ açar: H açar/

¹¹ bendükşelerin: S bend-keşlerin/ berkidür ve: S-, B-, İ-, H-/ hem: S-, İ-, B-, H-, A-/ şamarların ve: S-
, B-, İ-, H-/ siñirlerin: S-, B-, İ-, H-/

15a ¹ çok: B, İ çok/ ğastalıklar: İ ğastalık, A dürlü ğastalıklar/

² bu faşılđa: İ bu faşıl, A üçüncü faşıl/ bildürür: A beyān ider/ kim: S, H, M ki/ bir: S-, A-/ ğareketi: H,
A hareket/ ki: B, H kim, A-/ maħşüşdur: A maħşüşdur/

³ ve hem: A-/ anuñla: A anuñ ile/ pes: S, B bes; H-, A-/ bil: H-, A-/ kimüñ kim: S kim, İ kimüñ, H-, A
kimüñ ki/ ğıfzı: H-, A ğıfzı/ çok: B, İ çok, H-/ olsa: H-, A ola/ kavı: H-, A çok/ ve kimüñ: S-, B-, H-; A
kimüñ ki/ fikri: S-, B-, H-/ çok: S-, B-, H-, A çok/ olsa müteħayyilesi kavı olur: S-, B-, H-; A olsa
müteħa[yy]ilesi çok olur/

⁴ dahı: H-/ bil: A bilgil/ ki: H kim/ her: A her bir/ vardur: İ-, B-, A-/ ki: A-/

- 6 aṣağadan başlaya ve andan arḵun arḵun yuḵaru gide tā ol mezkūr
- 7 fāyide aña ḥāşıl ola. Ve hem sem‘ūñ ve başırūñ daḥı bir dürlü riyāzatları
- 8 vardur, in-şā’llāh bāblarında gele. Ve hem daḥı i‘tidāl-ile ata binmek cemī‘
bedene
- 9 eyü riyāzıtdur ve hem bedenden çok māddeyi taḥlīl ider ve hem iñezligi
bedenden giderür.
- 10 Ve ammā atı tiz tīz eşdürmek bedeni artuḵ kızdurur ve hem māddeyi artuḵ
- 11 taḥlīl ider. Ve ammā at üstinde çevgān oynamak pes bedene ol eyü riyāzıtdur

15b

- 1 şol feraḥdan ötüri kim ḥāşıl olur bedene nefes yilmekliginden ötüri ve hem
- 2 ol ğazabdan ötüri. Ve hem ancılayın at segirtmek daḥı eyü riyāzıtdur bedene
- 3 ve nefse, kaçan kim i‘tidāl ile ola. Ve hem gemiye binmek daḥı eyü riyāzıtdur
- 4 bedene ve nefse ve hem aḥlāṭı ḥarekete getirür ve gönli bulandurur ve müzmin
- 5 emrāzuñ māddelelerin yirinden ḵoparur kim ol cüzām ve istiskā ve baraş

⁵ aña maḥşūşdur: A-/ pes: S, B bes/ riyāzıtdur: H riyāzıtdur/ ovḵumaḵdur: S oḵumaḵdur, İ ovḵumaḵlıḵdur, B oḵumaḵlıḵdur/ pes: İ-, S, B bes; A-, M-/ ovḵuyana eyle gerek: S eyle gerek, B okuyana eyle gerek kim, İ-, H ol eyle gerekdür, A ovḵıya[n]ja eyle gerekdür kim, M-/

⁶ ve: İ-/ arḵun arḵun yuḵaru: H arḵın arḵın yuḵarı/ mezkūr: B mezküre, A-/

⁷ aña: A-/ hem: A-/ sem‘ūñ: A semi‘ūñ/ başırūñ: İ başırūñ; H, A başaruñ/ bir: H birer/ riyāzatları: A riyāzıtdur/

⁸ İnşā’l-lāh: B İnşā’l-lāh ki/ bāblarında: A bāblarda/ i‘tidālile: A i‘tidālile/ ata: İ at/ cemī‘: A-/

⁹ ve hem: A-/ çok: B, İ çok, A çok dürlü/ māddeyi: İ mādde/ hem: İ-/ bedenden: S-/

¹⁰ ve: A-/ atı tiz tīz: S atı tiz tīz, İ atı tiz tiz, H at tiz tīz, A tiz tiz at/ ve: A-/ māddeyi artuḵ: A māddeyi/

¹¹ ammā: A-/ üstinde: İ, B, A üstinden/ çevgān: İ, A cevġān/ pes: S, B bes; A-/ bedene ol: İ bedene, B ol bedene, A bedene/ eyü: H-/

15b ¹ ötüri: İ, H, A ötürü/ bedene: S-, İ-, A-/ nefes: S nefes, İ nefse, A-/ yilmekliginden: İ yimekliginden, H yiñelmekden, A-/ ötüri: İ ötürü, A-/ ve hem: İ-, H-, A-/

² ol ğazabdan ötüri: İ-, H-, A-/ hem ancılayın: A-/ daḥı: A-/ eyü: H eyüdür ve eyü/

³ kim: A-/ i‘tidāl ile: B, H i‘tidālile; A i‘tidālile/ hem gemiye: A gemüye/ binmek: İ girmek/ daḥı: A-/ eyü: H eyüdür/

⁴ aḥlāṭı ḥarekete: H aḥlāṭ ḥareket/ getirür: A getirüp/ ve: A-/ gönli: İ gönlin, H gönlü/ müzmin: A müzmin yaramaz/

6 gibidür. Pes eyle gerek kim kuşası geldügi vaqtda kendüzini men' itmeye
kuşmaqdan ve geregince

7 kuşa. Ve hem dağı bil ki ovmaqlıq dağı riyāzatdur ve bu üç nev'dür. Biri

8 oldur kim qatı qatı çok ovalar kim aña keyyis-i müferriṭ dirler ve anuñ fāydası

9 oldur kim bedenüñ etin berkidür ve za'if a'zāya kuvvet virür ve aralıqda qalmış

10 hıltları def' ider. Ve biri dağı oldur kim arqun arqun ovalar ve hem az az ovalar
aña keyyis-i za'if dirler ve anuñ fāydası oldur kim bedenüñ etin yumışadur

11 ve hem süst eyler. Ve biri dağı oldur kim ne qatı ve ne yumışaq ola, aña keyyis-i

16a

1 mu'tedil dirler ve anuñ fāydası bedene oldur kim bedenüñ tamarların yumışadur

2 ve qanı bedende yüridür ve bedeni semirdür ve andağı hıltları giderür ve beñzi

3 kızardur ve yiyecegin siñirür, velikin gerek bu ovmaq bir qat yā iki qat geyecek

⁵ ol: H ol kim/ cüzām: A cü[z]ām/

⁶ gibidür: İ bigi/ pes: S, B bes/ eyle: A e[y]le/ gerek: H, A gerekdür/ kim: İ ki/ kuşası geldügi vaqtda: S kuşası vaqtda, İ kuşası geldügi vaqt, H kuşası vaqt kuşası gelicek kuşa, A kuşacağı geldiği vaqt kuşa/ kendüzini: İ kendüzin, H-/ men' itmeye kuşmaqdan: H-, A-/ ve geregince: A-/

⁷ kuşa: İ eyü kuşa, A-/ bil: A bili/ ki: İ kim, A-/ ovmaqlıq: A ve bedeni ovmaq/ dağı: A-/ riyāzatdur: İ, H cümle riyāzatdandır; B cümle-i riyāzatdandır; A cümle riyāzatdur/

⁸ oldur kim: A-/ çok: B, İ çok/ kim: S-/ keyyis-i müferriṭ: İ keys-i müfriṭ, A keyyis-i müfriṭ/ ve: S-, B-, H-/ fāydası: İ/

⁹ oldur kim: S-, A oldur ki/ etin: İ, A etini/ aralıqda: İ arasında/

¹⁰ biri: A bir/ kim: A ki/ arqun arqun ovalar: S-, H-, M-; B arqun ovalar/ ve hem az az ovalar: S-, B-, İ-, H-, M-/ aña: A kim aña/ kim: A ki/ aña: S-, B-, A-, M-/ keyyis-i za'if: S-, M-; İ keys-i za'if/ dirler ve anuñ fāydası oldur kim: S-, B-, A-, M-/ yumışadur: İ, H, A yumışadur/

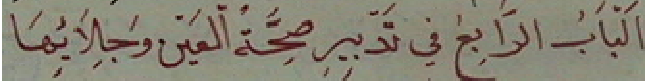
¹¹ hem: S-/ süst eyler: İ, B, H, A süst ider/ biri: S bir/ dağı: A-/ oldur kim: A oldur ki ve biri oldur/ yumışaq: İ, H, A yumışaq/ ola: İ ola ve, A-/ keyyis-i: İ keys-i/

16a ¹ anuñ: A bunuñ/ faydası: İ/ bedene: H-, A-/ oldur kim: A-/ bedenüñ: İ-, A-/ tamarların: A tamarları/ yumışadur: B, İ, H, A yumışadur/

² ve: B-/ bedende: A bedene/ bedeni: B-, H-/ andağı: S anda/ hıltları: İ hıltı, A hıltları/

³ siñirür: İ, B, H, A, M siñürür/ velikin: İ likin, B velikin/ gerek: A şöyle gerekdür/ bu ovmaq: İ bu ovmağı dağı/ qat: İ qatı/ yā: İ veyā, A yāhüd/

4 üstinde ola ve hem daḥı ol ovan kiṣi ṣāḥib-i ḥüsn ola tā tabī‘at ol ovmaḳlıḡı
ḳabūl

5 eyleye.

6 Bu bābda beyān olunur kim ḥāfız-ı şıḥḥat-ı çeşm, gözün nicesi yaḡşı şaḳlaya

7 ve hem nūrın nicesi ri‘āyet ide. Pes iy ḥāfız-ı şıḥḥat-i ‘ayn

8 iḥtirāz it, çok cimā‘dan ve çok esrimekten ve ekşi yimekten ve tuzlu

9 yimekten ve baḳla ve mercimek ve bādincān yimekten. Ve hem ḳatı şaḳla gözi
ıssıdan

10 ve şovuḳdan ve aḡulu otlardan ve tütünden ve hem ḳatı çaḡırmaḳdan ve dāyīmī
yazmaḳdan ve hem

11 çok aḡlamaḳdan ve hem ḳatı aḳ nesnelere baḳmaḳdan ve ince ḥatḫlar
yazmaḳdan

⁴ üstinde: İ, B, H, A üstinden/ ve hem daḥı: İ-/ kiṣi: S-/ ṣāḥib-i ḥüsn ola: A ḥüsn ola ve ovduranuñ
maḥbūb. ve maḫlūb. ola/ tā: İ tā ki, A tā kim/ ol ovmaḳlıḡı: S-, B-, A ol ovmaḳlıḡı/

⁵ eyleye: B-, İ, A ide/ (Arapça başlık): M el-bābü‘r-rāb‘/

⁶ bu bābda: A dördüncü bāb anı, M bu bāb an[ı]/ olunur: İ olunur; A, M ider/ ḥāfız-ı şıḥḥat-ı çeşm: İ, H
A ḥāfız-ı ‘ayn, M ḥāfız-ı şıḥḥat kiṣi/ gözün: İ, M gözünü; A gözi/ nicesi: S-, H-, M-, A nice/ yaḡşı
şaḳlaya: S şaḳlaya yaḡşı; İ, A şaḳlaya; M yaḡşı şaḳlaya/

⁷ ve hem: A-/ nūrın: A-, M nūrını/ nicesi: A-, M (...)/ pes: S, B bes; A-/ ḥāfız-ı şıḥḥat-i ‘ayn: S, B
ḥāfız-ı şıḥḥat-ı ‘aynuñ/

⁸ çok: B, İ çok/ ve çok: B, İ ve çok/ ekşi: A, M çok ekşi/ yimekten: A-/ ve tuzlu: İ ve tuzlu, A tuzlu,
M-/

⁹ yimekten ve: M-/ mercimek: H mercimek yimekten/ bādincān: İ, A, M bāzincān; H bādincān/ hem:
İ-, A-, M-/ ḳatı: A daḥı/ şaḳla: M-/ gözi: İ, H, A gözüñü, M-/

¹⁰ ve aḡulu otlardan: S-, H-, M-/ ve tütünden ve: M-/ hem ḳatı: A ḳatı, M-/ çaḡırmaḳdan: H
çıḡırmaḳdan, M-/ ve: M-/ dāyīmī: İ-, B-, A-, M-/ yazmaḳdan: A-, M-/ ve: A-/ hem: İ-, A-, M-/

¹¹ çok: B, İ çok/ hem ḳatı: İ-, A, M ḳatı/ aḳ: M-/ ḥatḫlar: A ḥatḫlar/ yazmaḳdan: A yazmaḳ, M
ya[z]maḳdan ve aḡulu otlardan ve dütünden ve ḳatı çıḡırmaḳdan ve çok uyumaḳdan ve çok
aḡlamaḳdan/

- 1 ve okumağdan ve hem gice uyumamağdan. Ve hem ‘ādet idine başına benefşe
yağı ve bādem yağı ve kabak
- 2 yağı sürmeklik ve hem dağı ‘ādet ide hūb şuret ve yeşil çemen ve aqar şulara ve
- 3 mūnaqqāş ve müzehheb nesneleri ve gözine hōş gelen nesneleri teferrūc itmegi
ki bunlara müdāvemem itmek
- 4 göz nūrın arturur. Ve hem kuḥl-ı rūşināyı veyā bu kuḥlı gözine çeke,
- 5 cemī‘-i mekārihden şaklaya ve hem nūrın artura. Ve anuñ eczāsı budur: kuḥl-ı
ısfahānī
- 6 sekiz dirhem, merqaşışā biş dirhem, altun-bürādesi kim anı
- 7 eyü yumış olalar on iki dirhem, delinmemiş incü üç dirhem, kıızıl la‘l
- 8 bucuğ dirhem, za‘ferān bucuğ dirhem, sāzec-i hindī iki dirhem, misk bucuğ

16b¹ hem: İ-, M dağı/ idine: M idin/ başına: S-, M başa/ benefşe yağı: A, M benefşe/ ve: A yā/ bādem: İ bāzem; H, M bādām/ yağı: A-, M yağın/ ve: H, M veyā; A yā/

² yağı: A, M yağın/ sürmeklik: İ sürmekliği, H sürmeklikdin, A süre, M sürmegi/ hem dağı: İ-, A hem/ ‘ādet ide: İ, H, A ‘ādet idine; M-/ hūb şuret: İ hūb şurete, A hūb şurete, M hūb şuretülere/ ve yeşil çemen: İ ve yeşil çemene, H ve yeşil çemen bakmağa, A-, M ve yeşil çemenlere/ aqar şulara: İ, A aqar şuya/ ve: S-, A ve yeşil çemenlere/

³ mūnaqqāş: İ, A, M naqışlu/ ve: İ-, H-, M-/ nesneleri: İ, H, A, M nesnelere/ ve: A-/ gözine: M bi‘l- cümle gö[z]e/ hōş: A hoş/ gelen: H gelür/ nesneleri teferrūc itmegi ki bunlara: S, B nesneleri; H, A nesnelere; M nesnelere bakmaqlığı ‘ādet idin ki bunlar/ müdāvemem itmek: S, B müdāvemem itmek bakmaqlık; H bakmaqlık kim bunlara müdāvemem kılamak; A bakmaqlık bunlara müdāvemem kılamak/

⁴ göz nūrın: İ gözün nūrını, M gözden/ kuḥl-ı rūşināyı: İ kuḥl-ı rūşenāyı/ veyā: A-, M-/ bu: S-, A-, M-/ kuḥlı: H kuḥlı kim, A-, M-/ gözine: A-, M gözüne/ çeke: İ ceke tā ki gözün, A ceke tā kim, M çek ki tā gözün/

⁵ cemī‘-i: H, A, M cemī‘/ şaklaya: M emīn ola/ hem: S-/ anuñ: M bunuñ/ budur: M-/ kuḥl-ı ısfahānī: H kuḥl-ı ısfahānī, A kuḥl-ı ısfahānī hem/

⁶ sekiz dirhem: A-/ merqaşışā: İ merqaşıyye; H merv-i şışe/ biş dirhem: İ biş direm / altun-bürādesi: S altubürādesi, İ ve bürādetü’z-zehb; H, A, M altun-bürdesi/ kim anı: İ-, A anı, M ki anı/

⁷ yumış olalar: İ yumış ola/ dirhem: İ direm/ delinmemiş: İ ve lülü-i bi-gayr-ı saqb ya‘nī delinmedük, A delüksüz/ dirhem: İ direm/

⁸ bucuğ dirhem za‘ferān: A-, M-/ bucuğ: M bucuğ/ dirhem: İ direm/ sāzec-i hindī: A sādec-i hindī/ iki dirhem misk: İ iki direm müşk/

9 denk. Bu cemī‘ini dögeler, her birini ayru ayru eleyeler, bir kat ebrişim bezden [gecüreler] ve

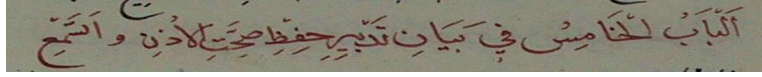
10 andan şöña yine her birin ayru ayru saḥk ideler ve iki kat ebrişümden gecüreler ve andan şöña cemī‘isin bile katalar ve hevānda saḥk ideler eyü, andan şöña

11 üç kat ebrişimden eleyeler ve şaklayalar ve haftada bir kerret veyā iki kerret gözlerine

17a

1 çekeler ki cemī‘-i ‘illetlerden gözi emīn ola ve hem nūrın arturur, bu şaḥīḥ mücerrebdür.

2

3 Bu bābda kulağūñ işitmekliğin ve nice şaklamaklığın beyān ider. Pes iy kulağın

4 şaklayan kişi, şakın galīz ve bārid ta‘āmlardan ve hem ıssı ta‘āmlardan ve hem

⁹ bu: S-, A-, M-/ cemī‘ini: İ deñilen, H cemī‘in, A-, M cemī‘nüñ/ dögeler her birini ayru ayru eleyeler bir kat ebrişim bezden: İ ayru ayru döge eleye ebrüşümden, H dögeler bir katı sık ebrişim elekden yā bizden her birin ayru ayru eleyeler, A her birin ayru ayru dögeler ve bir kat ibrişim bezden geçireler, M ayru ayru dögeler bir kat şık ve elden eleyeler/

¹⁰ andan şöña yine: H-, A andan yine/ her birin ayru ayru: S-, B-/ saḥk ideler: S-, B-, İ saḥk ideler ya‘nī dögeler/ ve iki kat ebrişümden gecüreler: S-, B-, H iki kat ebrişimden eleyeler, A ve iki kat ebrişim ve el[ek]den geçireler, M daḥı iki kat ve elden eleyeler/ ve andan şöña: S-, B-, M ve ba‘d/ cemī‘isin bile katalar: H yine her birin birbirine katalar, A yine cemī‘sin karşıdılar, M yine cemī‘in bir yire katup/ ve: M-/ saḥk ideler eyü: A bir uğurdan havānda saḥk ideler, M eyü saḥk ideler/ eyü: İ eyü ve, H-, A ve/ andan şöña: A andan, M daḥı/

¹¹ ebrişimden: İ ebrişümden, H ebrişimden, M ve elden/ eleyeler: İ gecüreler/ ve: İ ve hem, M-/ şaklayalar: M şaklayalar/ ve: A ve her, M-/ bir kerret veyā iki kerret: İ bir keret veyā iki, H bir gün veyā iki gün, A bir kere yāḥūd iki kere, M bir kerre veyā iki kerre/ gözlerine: A göze/

17a ¹ çekeler: B, İ, A çekeler/ ki: İ tā, H-, A tā kim, M tā ki/ cemī‘-i ‘illetlerden gözi emīn ola: İ gözün cemī‘ ‘illetlerden emīn olalar, H göz cemī‘ ‘illetlerden emīn ola, A cemī‘ ‘illetlerden emīn olalar, M gözleri cemī‘ ‘illetlerden emīn olup/ nūrın: H nūr/ arturur: İ artura ve; H, A artura; M ziyāde ola/ bu: A-, M bu kuḥl gāyetde/ şaḥīḥ mücerrebdür: M şaḥīḥ mücerrebdür tamām/

² (Arapça başlık): M El-bābü’l-ḥāms/

³ bu bābda: İ bu faşıl, A beşinci bāb, M bu bāb/ ve: İ-/ şaklamaklığın: İ şaklamak gerek anı, H şaklamak gerek, A şakınmak gerek anı, M şaklamağın/ beyān ider: M bildürür/ pes: S, B bes; A-/ iy: M imdi/ kulağın: M kulağı/

- 5 yıl kıparur ta‘āmlardan ve hem ıssı, şovuk yıllerden ve hem ‘azīm ve kıba ünlerden. Ve hem ‘ādet idine her
- 6 yıl ot icmegi ħabblar-ıla ve ayāricler-ile ki dimāğına tenkıye ħāşıl ola. Ve hem dağı
- 7 kılağından çirgi çıkarmağı ādet idine gümüş veyā altun igne-y-ile ve hem kılağa vaқtlarda bir gez
- 8 zanbaқ ve nesrīn yağın damzura ve birez kıatlana ve andan şoñra kılağından ol yağı
- 9 çıkara ve hem kılağın kıurıda ve ikinci gün kılağın ıssı buğuna tuta ki içindeki
- 10 ³⁴²çirk kılağından aқа gide ve zinhār ol çirgi gidermek ardınca olasın ki
- 11 anuñ ziyānı çokdur, kılağa şağırlık getirür. Ve hem řanbūr ve çeng ve nāy ve ħōş

⁴ şaklayan kışı şaқın: İ şaқınan kışiler iřtirāz it, M şaklayan kimse şaқın/ ġalīz: M ġalīz ħıltlardan/ ta‘āmlardan ve: A ta‘āmdan/ ve hem: H-/ ıssı: İ, M ıssı ta‘āmlu; H-, A etī ta‘āmlu/ ta‘āmlardan: H-/

⁵ hem: İ-/ ıssı: H ıssı ve, M-/ şovuk: M-/ yıllerden: M-/ ve hem: S-, M-/ ‘azīm: S-, İ-, A ġalīz, M-/ ve kıba ünlerden: S-, M-/ ve hem ‘ādet idine her: M-/

⁶ yıl: M-/ ot icmegi ħabblarıla ve ayāriclerile: S, B ħabbların ve ayāriclerile: H ot ħabblarıla ve ayāriclerile, A ot icmegi ħabblarla ma‘cūnlarla, M-/ ki: İ, M tā ki; A ki tā/ dimāğına: İ dimāğında; A, M dimāğuña/ dağı: A-, M-/

⁷ kılağından: M kılağūndan/ çirgi: İ cirgi; H çıkan çirgi; A, M çirk/ çıkarmağı ‘ādet idine: S, B çıkarmaқ; İ çıkarmağı; H çıkarmağa; M çıkarmaқ isteseñ/ gümüş veyā altun igneyile: İ gümüş veyā altun āletile ādet idine, H gümüş gider veyā altun āletile idine, A ‘ādet idine altun yāĥūd gümüş āletle, M gümüş yā altun (...) ‘ādet idin/ kılağa: H-, A-, M kılağūña/ bir gez: İ-, M-/

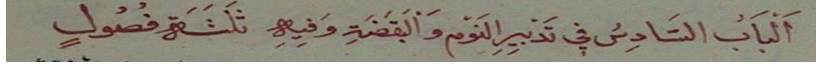
⁸ ve: İ veyā, M-/ nesrīn: M-/ yağın: H yağını, B yağı, M-/ damzura: A şamzura, M-/ ve: S-, B-, M-/ birez: M dağı birezcek/ kıatlana: M kıatlanasın/ ve: H-, A-, M ve nesrīn yağı şamzurasın/ şoñra: H-, A-/ kılağından ol yağı: M ol yağı kılağūndan/ yağı: İ-/

⁹ çıkara: M çıkarken/ ve: A-/ hem: İ-, A-, M-/ kılağın: İ kılağını, M-/ kıurıda: B, A kıuruda; H arıda, M-/ kılağın ıssı şu buğına: S, B, H kılağın ıssı buğına; İ kılağını ıssı buğına; M kılağūñ ıssı şu buğına/ tuta: B, İ, H duta; M dut/ ki: İ-, H-/ içindeki: B, İ, H icindeki/

¹⁰ çirk: B çirik; İ, A, M cirk; H çirgin/ kılağından: İ kılaқdan, A-, M kılağūndan/ ve: H-, M-/ ol çirgi: B ol cirgi; İ zinhār kılaқdan ol cirgi; A ol çirk; M ol cirk/ olasın: İ oluñ; B olsun; H, A, M ol/ ki: İ, B kim, A-/

1 mevzūn āvāz ve gökçek ünlü nesnelər ҡulak sem‘in arturur.

2

3 Bu bābda beyān ider kim uyqu bedene ne dürlü ‘amel ider. Pes bil kim uyqu geldükden

4 şöıra rūḥ zāhir bedenden bāṭın bedene girür ve anuñ tedbīrine meşgūl

5 olur ve ta‘alluḡını bedenüñ zāhirinden keser ve bundan ötüridür kim beden uyquda

6 artuḡ örtüye muḥtācdur. Pes bu rūḥ kim bāṭın bedene girdi ve anuñ tedbīr-içün

7 eger anda bir ğidānuñ hażm olmaḡlıġa kābiliyye varısa nāçār meşgūl olur

8 anuñ hażmına ve bedene andan ğidā virür. Ve ammā eger bedende ḥılṭ ğayr-ı kābil

¹¹ anuñ: A-/ ziyānı: A-, M ziyān/ çoḡdur: B, İ, M çoḡdur; A-/ ҡulaġa: A ҡulaġuñdan ki ol ҡat. ziyāndur/ şaġırlıḡ: M şaġırlıḡ/ hem: M hem bilgil ki/ ṭanbūr: H ṭanbüre/ çeng: B, İ, M ceng/ nāy: İ, B, A ney/

17b ¹ mevzūn: M-/ āvāz: İ, B, H, A āvāzlar; M āvāzlular/ ve gökçek ünlü nesnelər: İ-; B, H gökçek ünler; A-; M-/ ҡulak: İ, M ҡulaġuñ/ sem‘in: A semi‘in, M sem‘ini/ arturur: H getirür, A arturur. Baḥṭiṣū: ‘Her kim yidi fitīl itse, yāsemen yaġına bandursa, ҡulaġına ҡoysa, ҡulak aġrısın def ider; M arturur. Her kim yedi fitīl eylese, yāsemīn yaġına bandurup ҡulaġına ҡoysa, ҡulak aġrısın def ider./

² (Arapça başlık) : M el-bābū’l-sādes/

³ bu bābda: İ bu faşıl, A altıncı faşıl, M bu bāb anı/ beyān ider kim: A-/ uyqu: İ uyḡu/ kim: İ ki cün, M ki/ ‘amel ider: A ‘amel ider anı beyān ider/ pes: S, B bes; M-/ bil kim: A bilgil ki/ geldükden: A geldikden/

⁴ girür: H girer, A gider/

⁵ ta‘alluḡını: İ ta‘alluḡın, A ekşer ta‘alluḡın, M ekşer ta‘alluḡı/ ve bundan ötüridür kim: İ ve bundan ötürüdür kim, M zīrā/ uyquda: İ uyḡudan, M uyḡuda/

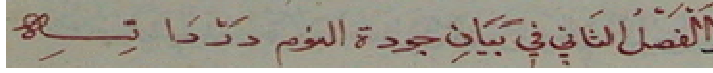
⁶ muḥtācdur: M muḥtāc olur/ pes: S, B bes/ kim: İ ki, M-/ ve: İ-, A-, M-/ anuñ: A uyḡunuñ/ tedbīriçün: H tedbīrine meşgūl olur tedbīriçün, A tedbīr içün/

⁷ bir: İ-/ ğidānuñ: B ğızānuñ, H ğidā/ hażm olmaḡlıġa: S hażm olmaḡlıġı, İ hażm olmaḡlıġına, H bulursa kim hażm olmaḡlıġı; A hażm olmaḡlıġa/ kābiliyye varısa: İ kābiliyyet vardur; B, H kābiliyye vardı; A, M kābiliyyet varsa/ nā-çār: İ nā-cār, M zarūrī/

⁸⁻⁹ andan: İ-, A-, M-/ ğidā: S-, H-, B ğızā/ ve: İ-/ ammā: A-, M-/ bedende ḥılṭ: A bedene hażm olmaġa ḥılṭ, M bedende hażm olmaġa kābil ḥılṭ bulunmasa/ ğayr-ı kābil bolsa: İ bolmasa bil ki ḥılṭ ğayr-ı

- 9 bolsa nāçār anı tağıdır. Ve eger cünān ki bedeni bulardan hālī bola
- 10 nāçār erimege ve azılmağa başlar ve āhīr-ile dükelisın eridür ve bedene mevt veyā kavī

11 za‘f hāşıl olur

18a

- 1 Bu faşılta uyğunun çankı nev‘i eyü ve çankı nev‘i yatlıdur anı beyān ider. Pes bil kim uyğunun
- 2 yigregi oldur kim anda altı şıfat bulına. Evvelki şıfat oldur kim yidügi
- 3 ta‘āmı hażm olduğdan şoñra ve cigere inmege başladığdan şoñra uyuya.
- 4 İkinci şıfat oldur kim uyqusı mu‘tedil ola. Ücünce şıfat oldur kim uyqusı muttaşıl ola. Dördünce şıfat oldur kim uyuduğı vaqt hevā mu‘tedil ola, ya‘nī ne ıssı ve ne
- 5 şovuk ola. Beşinci şıfat oldur kim yidügi ta‘āmuñ fetħi gitdükdən şoñra

kābil ola, B bolmasa bil ki hılıt ğayr-ı kābil bola, H bolmasa bil ki hılıt ğayr-ı kābil bolsa, A kābil bolmasa bilün hılıt ğayr-ı kābil bula, M ğayr-ı kābil bulunsa/

⁹ nā-çār: B, İ nā-cār, M zārūrī/ tağıdır: S-, İ-, H dağıdır, A-, M ta[ğ]ıdır/ ve: A-, M-/ eger: A-/ cünān: H cünān, A erimege ki ve azılmağa ve dükelisın eridür ve eger bedende hic hılıt bulunmasa bil, M-/ ki: M-/ bedeni: M bedende/ bulardan: İ bunlardan, B bula[r]dan, A ahlātdan, M hıc hılıt bulunmasa bil ki beden cemī‘ ahlātdan/ bola: İ ola, A bolsa/

¹⁰ nā-çār: M zārūrī/ erimege: A rüh erimege, M rüh erimek/ ve: H-/ azılmağa: İ uzılmağa, B azılmağa, H-, A arılmağa/ aħırıla dükelisın: H aħırıla dükelin, A-, M-/ eridür: A-, M-/ bedene: İ beden, A bundan/

¹¹ za‘f: H, M za‘if/ olur: A ider/ (Arapça başlık): M-/

18a ¹ bu faşılta: A evvelki faşıl, M-/ uyğunun: İ uyğunun, M-/ çankı nev‘i: H, A çankı nev‘; M-/ eyü: H, A eyüdür, M-/ ve çankı: M-/ nev‘i: H nev‘, A-, M-/ yatlıdur anı: S, B yatlıdur; İ yatlı olduğın; A yaramazdur anı; M-/ beyān ider: M-/ pes: S, B bes; M-/ bil: A bilgil, M ve dağı bilgil/

² kim: A, M ki/ altı: H, M alt./ şıfat bulına: H şıfat bulına, A haşlet ola/ evvelki şıfat: İ evvel/ kim: A, M ki/

³ ta‘āmı: S-, H, A, M ta‘ām/ hażm: A hażm/ ve: İ ve hem/

⁴ şıfat: M-/ kim: A, M ki/ uyqusı: S-, H uyuduğı vaqt havā, M uyqusı/ mu‘tedil ola üçünce şıfat oldur: S-/ kim: S-, A, M ki/ uyqusı: S-/ muttaşıl ola: S-, İ muttaşıl ola ve kuşlık olmaya, H mu‘tedil ola ve/ dördünce şıfat oldur: S-/ kim: S-; A, M ki/ uyuduğı vaqt havā: İ bir vaqt gerek kim, H uyqusı, A uyuduğı vaqtın havā, M uyuduğı vaqtın hevāsı/ ya‘nī ne ıssı ve ne: B ya‘nī ne ıssı ne, H-, A-, M ya‘nī ne kat. ıssı ve ne kat./

6 uyuya. Altıncı şıfat oldur kim yidügi ne çok ve ne az ola, bil ki i'tidāl
7 ola. Pes bunuñ gibi uyku bedeni semirdür ve hem yeynildür ve 'aqlı ve fehmi
arturur,
8 ziyāde hıltı bedenden def' ider ve göz nūrın arturur. Ve bundan
9 şöıra uyķunuñ yigregi oldur kim ta'ām hażma bařladıķdan şöıra uyuya
10 ve bundan şöıra uyķunuñ eyüsi oldur kim yimekten şöıra ola. Pes bunuñ
11 gibi uyķu ma'dedeki ta'āmı tīz hażm ide. Pes münāsib aña oldur kim evvel řağ

18b

1 yanı üzere yata ki ta'ām birez ma'denüñ şa' rına ine ve andan şöıra şol yanına
2 döne, çok uyuya tā ol ķadar kim ol ta'ām ma'dede hażm ola ve andan şöıra
3 şağına döne tā ta'ām cigerine tīzrek ine. Pes bunuñ gibi ķiřinüñ bedeni

⁵ şovuk ola: H-, A-/ beşinci: S üçünci/ kim: A, M ki/ yidügi: M bedenden/ fethi: B fethi; İ, A nefhi; H, M nefh./

⁶ uyuya: İ uyıya, A-/ altıncı: S dördünci/ kim: A, M ki/ yidügi: A uyuduğı/ ne çok ve ne az ola: B ne çok ne az ola, İ ne çok ve ne az ola, H ne az ola ve ne çok ola, A ne çok ne az ola, M ne kıatı çok ve ne azcuķ/ ola: M olup/ bil ki: M-/ i'tidāl: İ, B, H i'tidālde; A i'tidālde/

⁷ pes: S, B bes; M bes/ uyķu: M uyķu/ bedeni: M bedene/ semirdür: H semürdür/ yeynildür: İ yiyindür, B yiyindür, H yinildür, A yeynidür/ 'aqlı: M 'aql/ ve: A-, M-/ fehmi: B fehim; H, A, M fehm/ arturur: İ, M arturur ve/

⁸ ziyāde: A-/ hıltı: A-, M olan hıltı/ bedenden def' ider ve: A-/ göz: İ gözüñ/ nūrın arturur ve: A-/

⁹ şöıra: H şöıra uyķunuñ eyüsi oldur kim yimekten şöıra ola ve bundan şöıra, A-/ uyķunuñ: M uyķunuñ/ kim: H kim evvel, A ki/ ta'ām: İ ta'ām/ hażma: S, M hażm; A hażm olmağa/ bařladıķdan: A bařladıķından, M olduğundan/ uyuya: İ uyıya gicede gündüzde sekiz sā'atden artuķ eksük uyımayalar eger gündüz uyımağdan cāre olmasa öyleden öñdin uyıyalar/

¹⁰ ve: A-/ bundan: A-, M andan/ şöıra: A-/ uyķunuñ eyüsi: İ eyü uyķu, H-, A-, M eyü uyķu/ oldur kim: H-, A-/ yimekten şöıra: A-/ ola: H-, A-/ pes: S, B bes; H-, A-, M zīrā ki/ bunuñ: H-/

¹¹ gibi: H-/ uyķu: H uyuması, M uyķu/ ma'dedeki: İ ma'dedeğı, A ma'dede/ ta'āmı: A, M ta'ām/ tīz: İ tiz, M-/ hażm: A hażm/ ide: İ, H, M ider/ pes: S, B bes; M-/ kim: İ ki yatıcaķ; A, M ki/ evvel: A, M evvel birez/

18b¹ yanı üzere: İ, B, A yanı üzerine; H yan üzerine, M yanına/ ki: İ tā ki, B ki tā, H kim tā, A tā kim, M tā/ birez: A-, M-/ ine: yetişe/ ve: İ-/ yanına: A yanı üzerine/

² döne, çok uyuya: İ döne ve çok uyıya; B, A döne ve çok uyuya; M yata ol ķadar uyuya/ tā: M-/ kim ol ta'ām: S kim ol, İ ki ol ta'ām, H kim, A kim ol hażm, M ki ta'ām/ ve: S-/ şöıra: İ girü/

4 hemîşe sağ olur ve hem beñzi kıızıl eyler ve hem bedeni semirdür ve mertüb
5 kılur. Ve hem dağı bil ki çok uyumak bedeni şovıdur ve hem bedene ruṭubet
virür.
6 Pes bulardan ihtirāz itmek gerek. Ve hem bil kaçan kim uyku çok ola ve hem
7 anda hîç sebep zāhir bulunmaya, pes eyle bil kim ol çok uyku bedene mübtelā
8 olduğundan ötürüdür. Ve hem dağı eyle bil kim gündüz uykusu ṭalak ḥāşıl
9 ider ve hem andan dürlü dürlü marāzlar ḥāşıl olur ve hem ağız koḫusın ḥāşıl
ider ve cemī‘ kuvā-yı nefsanı süstledür, gövde kāhel olur, pes şaḫınmak gerek

³ sağma: İ sağ yanına, H sağa, A-, M girü sağına/ döne: A döne gerü döne sağ yanı üzerine yata, M yata/ tā: İ, A tā ki; M ki/ ta‘ām cigerine: İ cigerine ta‘ām/ tizrek: İ, B, M tizrek/ ine: İ ine qarın üzerine yatmak ta‘āmı ḥōş hażm eyler arka üsdine yatmak yavuzdur ve yavuz marāzlar getirür. Pes kaçan kim bu resme ki eyitdük i‘tidālile uyısalar kuvvetleri kavī ola, armağı gidere, gızāyı hażm eyleye, bedeni terṭib eyleye, dimāğı kuvvet vire; M iriše ine/ pes: S, B bes; A-/ bunuñ gibi kişinüñ: İ bunuñ bigi ‘ādet idinen kişinüñ, H bunuñ gibi kişinüñ, M ve bu ṭarīḫa ri‘āyet idenlerüñ/ bedeni: H beden, M [b]edene/
⁴ sağ: M şihhat üzre/ ve hem: İ-, M ve/ beñzi kıızıl: M semiz olup beñzi kıızıl ve nūrlu/ eyler: İ, B, H, A olur/ ve hem bedeni: M-/ semirdür: İ semiz olur, H semürdür, M-/ ve mertüb: H ve hem mertüb, M-/ eyler, M-/

⁵ kılur: İ olur, H eyler, M-/ ve hem dağı bil: M Baḫtüşü‘ her/ ki çok uyumak bedeni şovıdur: İ kim çok uyumak yimek bedeni şovudur, H ki çok yimek bedeni şovudur, M-/ ve hem bedene ruṭubet virür: M-/

⁶ pes: S, B bes; M-/ bulardan: İ bunlardan, M-/ ihtirāz itmek gerek ve hem bil: M-/ kaçan kim: B, İ kaçan kim; H kim kaçan; M-/ uyku: H-, M-/ çok ola: İ çok ve ḫatı ola, H-, M-/ ve hem: H-, M-/

⁷ anda hîç sebep: H-, M-/ zāhir bulunmaya: İ zāhiri bulunmaya, H-, M uyku çok ola ve hem anda hîç sebep zāhir bulunmaya/ Pes eyle bil kim ol çok: H-, M-/ uyku bedene mübtelā: İ bedende uykusu ol beden; B, H uyku bedene mümtelī; M-/

⁸ olduğundan: M-/ ötürüdür: İ ötürüdür, M çok uyumağı ‘ādet idine beñzi şaru olur ve gövdesi ağır olur ve gözleri şış ve çok ‘ömri (...) ve dağı çok söylemek beyni nāḫış kılur ve dağı çok yimek ma‘deye za‘if kılur ki yiyecek siñmez olup ve ekşi ekşi gegürmekler ve qarında yiller ve şafrā ve balgam ḥāşıl kılur ve dağı çok cimā‘ itmek ‘ādet idinmek kuvveti giderür ve beyni ḫurudur ve göz ḫarardur/ hem: M-/ eyle: İ-/ bil: M bi[l]gil/ kim: B, H ki/ uykusu: M uyhusı bedene/ ṭalak ḥāşıl: İ yavuzdur, beñzi sarardur, ṭalak büyüdür; M ṭalak/

⁹ ider: İ büyüdür, M- /ve: S-, H-/ hem: İ-, H-, M-/ andan dürlü dürlü marāzlar ḥāşıl olur ve hem: S-, H-, M-/ ağız koḫusın: S-, H-/ ḥāşıl ider: S-; İ ḥāşıl olur, nezleyi ve balgamī marāzları arturur, iştihayı za‘if eyler ve zihni belid eyler; H-/ kuvā-yı nefsanı: H kuvā-yı nefsan./ süstledür: H süseldür, İ süstledür ve hem/ gövde kāhel olur: İ, B, H gövdeyi kāhel ider; M gövdeyi kāhel ider/ pes: M pes imdi/ şaḫınmak gerek: H andan şaḫınmak gerek, M şaḫın/

10 andan. Ve ammā eger gündüz uyumamağa katlanmasa, pes aña eyle gerek kim
kuşluk vaktında

11 uyuya azacuk ki tā mazarratından kurtıla. **FAŞL: Bu faşilda uyumamağın hālın**

19a

1 beyān ider. Pes bil kim gice uyumamağdan dimāğ za‘if olur ve hażm eyü olmaz
2 ve ammā ol acılık kim çok oturmağdan hāşıl olur. Ol ta‘ām siñmekden
3 ötüri degüldür bil ki kuvvet-i hażıma eridiginden ötüridür ve illā hażm anda
4 be-gāyet za‘if olur, lākin acıkduğı vaqt yiyecegin yiyüp yatmağ gerek ki
5 tabī‘at anuñ hażmına meşğül ola ve kuvvet-i hażıma ziyān itmeye. Ve hem dağı
6 bil ki uyquyu bil-külliyeye men‘ itmek ve birez uyuyup birez uyumamağ, ol dağı
beğāyet

7 yaramazdur. Pes bedeni şağlayan kişi, bularuñ gibiden ihtirāz ide

¹⁰ andan: H-, M-/ ve ammā: M-/ uyumamağa: S, M uyumağa, H uyumamağa/ katlanmasa: M katlanmazsañ/ pes: S, B bes/ aña: M-/ eyle: M şöyle/ gerek kim: H gerekdür, İ gerek kim def‘atā terk itmemek gerek bil ki tedricile, M gerek ki/

¹¹ uyuya azacuk ki tā: İ uyuya azcuk tā ki anuñ, H uyuya azcuk ki tā, M uyuyasın ki tā/ mazarratından kurtıla: M ziyānından emīn olasın/ faşl: İ-, B-, H-, M el-faşlü’s-şānī/ bu: H bu bu/ faşilda: M faşıl/ İ uyumamağın: S, B, M uyumağın; H eyü [uyu]mağın/

19a ¹ pes: M-/ bil kim: M bilgil imdi ki/ gice: M gice çok/ uyumamağdan dimāğ za‘if olur: S uyumağdan dimāğ za‘if olur, İ uyumamağdan dimāğ za‘if olur, B uyumağdan dimāğ za‘if olur, uyumağdan dimāğ za‘if olu[r]/ hażm: B hażmı, M hem dağı/ eyü olmaz: İ, B eyü itmez/

² ammā: M-/ çok: B, İ çok, M gice çok/ hāşıl olur: M olu[r]/ siñmekden ötüri: İ siñmekden ötüri, M siñdügicün/

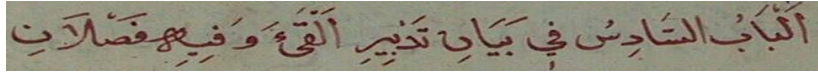
³⁻⁴ kuvvet-i hażıma eridiginden ötüridür: B kuvvet-i hażması eridiginden ötüridür, İ kuvvet-i hażması eridükden ötüri, H kuvvet-i hażıma eridükden ötüridür, M kuvvet-i hażması eriyüp za‘if olduğundan olur/

⁴ be-gāyet za‘if: İ be-gā[yet] za‘if, H be-gāyet eyü/ lākin: B likin, H lākin, M pes imdi aña şöyle gerek kim/ vaqt yiyecegin: İ vaqtin yiyecek/ yatmağ gerek: M yata/ ki: İ tā ki, B ki tā/

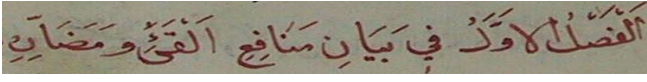
⁵ tabī‘at: B tabī‘atı/ itmeye: M irişdürmeye/ dağı: İ-, M dağı çok yimek nitekim bedene ziyāndı ancılayın/

⁶ bil ki: M-/ uyquyu bil-külliyeye: İ, B uyqusın bil-külliyeye; H uyqusı bilgiler; M uyhu dağı bil-külliyeye/ ve: İ, M veyā/ uyuyup: İ uyuyup ve; H uyuyup ve; B, M uyuyup/ uyumamağ: İ uyumamağ, H uyumamak, M uyumamak bedene/ ol dağı: İ-, M-/

8 kim tā süddeden ve sersāmdan ve mālihūlyādan emīn ola.

9

10 Bu bābda kuşmağūñ aḥvālin beyān ider ve bu iki faşl üzredür.

11

19b

1 Bu faşılda kuşmağūñ fāyidesin ve zararın beyān ider. Pes bil iy ḥāfız-ı şıḥḥat

2 kim kuşmağ ma‘deyi arıdur ve hem ağırlığın giderür ve yaramaz ğalīz hıltları

3 bendükşelerden kāt‘ ider ve cüzāma ve demregüye ve kulağa ve bögreginde baş

4 olana ve kaşuğında taş olana çok aşşısı vardır ve göz nūrın kavī ider

5 ve bedeni semirdür, kaçan isti‘māli i‘tidāl-ile ola. Ve ammā eger isti‘māli ifrāt-ıla

6 ola, pes bil kim ol bedeni arıç ider ve göz nūrın za‘īf ider ve ma‘deyi

7 süstledür ve müheyyā ider dürlü dürlü mādeler inmek için ve hem dimāğa

⁷ yaramazdur: M ziyāndur/ pes: M pes eyle olsa/ bedeni: İ, B, M bedenine, H bedenine/ şaklayan kişi: M şaklayan kişiler/ bularuñ gibiden: İ, M bunlardan; B, H bulardan/ ihtirāz ide: M şakınalar/

⁸ kim tā: İ tā ki, M tā/ ola: M olalar/

⁹ (Arapça başlık): M el-bābü’s-sābi‘/

¹⁰ bābda: M bāb/ kuşmağūñ aḥvālin beyān ider: S kuşmağ aḥvālin beyān ider, H kuşmağ aḥvālin bildürür, A-, M-/ faşl üzredür: İ faşıl üzerinedür, H faşl üzerindedür, M faşldur/

19b¹ bu: M-/ faşılda: H faşıda, M-/ kuşmağūñ: M-/ fāyidesin: B faydasın, H fāyidesin bildürür, M-/ ve zararın: M-/ beyān ider: H bildürür, M-/ pes: M pes eyle olsa/ iy: M-/

² arıdur: M arıdur ve bāk ider/ hem: M-/ yaramaz: M-/

³ bendükşelerden: S, M bendkeşlerden/ kāt‘ ider: M giderür/ ve: M-/ cüzāma ve: M cüzām isine/ demregüye: H demregiye, M demregü isine/ kulağa: B ve H kulağa, M kulağ isine/

⁴ olana ve kaşuğında: M-/ taş: İ baş/ çok: İ çok, kuşmağūñ çok/ nūrın: M nūrını/ kavī ider: H kavī eyler/

⁵ ve bedeni: M beden/ kaçan isti‘māli: İ kaçan kim isti‘māli, B kaçan kim isti‘māl, H kaçan isti‘māl, M ka[c]an kim/ i‘tidāle ola: M i‘tidāle kuşa/ ammā: M-/ eger isti‘māli: B, H, M eger isti‘māl/ ifrātıla: M ifrātıla/

⁶ ola: M kuşa/ pes: S-, M-/ bil kim: M-/ bedeni: M beden/ arıç: İ, B, H arıç, M ar.ç/ nūrın: M nūrını/

⁷ süstledür: M süst ider/ ve müheyyā ider: H-, M ve/ mādeler: M yaramaz mādeler/ inmek için: İ itmegicün; B inmekcün, H inmekcün, M dökülür/

8 ve bağıra be-gāyet ziyānı vardur ve olur kim çok kuşmağdan başdağı tamarlar
9 yarılır ve andan başa envā'-i emrāz hāşıl olur ve hem didiler kim kuşmağa
10 müdāvemem itmek 'aklı giderür. **Būkrāt Hākīm dir kim ayda iki kerret kuşsa**
anuñ kuvve-i hāfızası kavī olur, 'aklı kavī olduğdan ötüri, kaçan kim kuşmak
11 zaḥmet-ile olmaya. Ve eger zaḥmet-ile ola, pes aña münāsib oldur kim ayda bir

20a

1 bir kerret kuşsa. **Cālinūs Hākīm eydür kim cemī' vaḳtuñ**
2 yigregi kuşmağıçün yay vaḳtıdur, līkin kuşmak isteyene eyle gerek kim
3 ol şabāhda hafif yiyecek yiye ki tā ki a'zā andan gıdālana
4 ve andan şoñra öyle ıssısında muhtelīf gıdālar yimege başlaya,
5 tatlu ve semiz yiyecekler bigi ve hem daḥı bu muhtelīf yiyecekler ki kerdeme
6 ve turb ve şoğan ve kendene ve kavun ve ol nesnelere kim

⁸ ziyānı vardur ve olur: İ ziyāndur ve olur, H ziyāndur ve oldur, M ziyāndur olur/

⁹ başa: M başına/ emrāz: H emrāzlar/ hem: M-/ didiler kim: İ dimişlerdür kim, M-/ kuşmağa: İ çok kuşmak/

¹⁰ müdāvemem itmek: İ-/ 'aklı: H, M 'aklı/ giderür: İ giderür līkin/ Būkrāt Hākīm: İ, M Būkrāt Hākīm, B Būkrāt-ı Hākīm/ dir: İ, M eydür/ kim: İ her kim, B kim ki, M kimüñ/ ayda: S-/ [iki kerret kuşsa]: S iki kerret kuşmak, İ iki keret kuşa, B iki keret kuşsa, H iki keret kuşsa, M iki kerre kuşa/ anuñ kuvve-i hāfızası: S-, İ kuvvet-i hāfızası, B anuñ kuvve-i hāfızası, H anuñ kuvvet-i hāfızası, M kuvvet-i hāfızası/ kavī olur: S-, H kavī ola/ 'aklı kavī olduğdan ötüri: S-, İ 'aklı kavī olduğundan ötüri, M 'aklı kavī olmak için ammā/ kaçan: B kaçan, M-/ kim: S-, M ki/ kuşmak: S-, H-, M kuşması/

¹¹ zaḥmetile: İ zaḥmetile, M zaḥmetle/ ve: İ ve B ve ammā/ zaḥmetile: İ zaḥmetile, B zaḥmetle, M zaḥmetle/ ola: M olsa/ pes: M-/ kim: M ki/ ayda bir: H ayda/

20a ¹ kerret kuşsa: İ keret kuşa (Arapça ibare), H kerret kuşa ve, M bir kerre kuşa (Arapça ibare)/ Cālinūs Hākīm eydür kim cemī' vaḳtuñ: İ Cālinūs Hākīm eydür kim cemī'-i evḳātuñ, B Cālinūs Hākīm dir kim cemī' evḳātuñ, H Cālinūs Hākīm dir kim cemī' evḳātuñ, M Cālinūs Hākīm eydür cemī' evḳātuñ/

² kuşmağıçün: M kuşmak için/ vaḳtıdur: H vaḳtıdur daḥı bildürür, M faşldur/ isteyene: S, B, H üstine, M isdeyenler/ eyle: M şöyle/ kim: M ki/

³ şabāhda: M şabāh birez/ yiye ki tā ki: İ yiye tā ki, B yiye ki tā, H yiyeler ki tā, M yiyeler ki/ a'zā: M bābdan/ gıdālana: İ, B gızālana/

⁴ ve andan: M-/ öyle: İ ola/ gıdālar: İ, B gızālar; H yiyecekler/ başlaya: M başlayalar/

⁵ tatlu: İ datlu/ yiyecekler: M yiyecekler/ bigi ve hem: İ bigi; H, M gibi ve hem/ daḥı bu: M-/ yiyecekler ki: İ yiyeceklerle, H yiyeceklerle, M yiyecekler birle/ kerdeme: M kerdem/

- 7 bulara beñzer, yiye ve bir sâ‘at geçdükden soñra muhtelîf şarâblar
8 içe, fuqâ‘ ve bal şerbeti bigi, tâ kuşmağ geñez ola. Ve ammâ eger ıssı su-y-ıla
sikengübîn icmek be-ğâyet kuşmağı geñez ider. Ve hem dahı kuşmağı geñez ider kim
9 ta‘âm-ıla yâ ta‘âmdan soñra nergisüñ soğanın yiye veyâ üç nergis
10 soğanın durağ otıyla bişüre tâ mührerâ ola ve ol şuyı içe.
11 Ve ammâ ol nesne kim tecrube olundı ve tecribesi şahîh geldi kerrât ve merrât-
ıla, oldur kim

20b

- 1 nergisi şu içinde kaynadalar tâ mührerâ ola ve ol suyu içeler, lîkin gerek kim
kuşduğı
2 vaktıda iki gözin ‘arîz ‘aşab-ıla berk bağlaya ve kuşduğdan soñra yüzün

⁶ ve ol nesnelere kim: S soğan ve ol nesnelere kim, İ dahı, A ve ol nesnelere kim, M-/

⁷ bulara beñzer: İ bunlara beñzer nesnelere; B, H bunlara beñzer; M bunlara beñzerden/ yiye ve: M yiyeler/ geçdükden: B, H, M gecdükdän; İ üzerine gecdükdän/

⁸ içe: İ ice, M iceler/ ve: H-/ şerbeti: H şerbet./ bigi tâ: İ gibi tâ ki, B bigi ki tâ, H gibi ki, M gibi gene/ kuşmağ: M kuşmağa/ geñez: İ sehl, B aña sehl, H-, M âsân/ ve ammâ eger: S-, H ve ammâ, M-/ ıssı suyla: S-, İ ıssı suyla, H nergis suyla, M-/ sikengübîn icmek: S-, M-/ be-ğâyet kuşmağı: S-, İ kuşmağ be-ğâyet, be, H be-ğâyet, M-/ geñez ider ve hem dahı kuşmağı geñez ider kim: S-, M-/

⁹ ta‘âmıla yâ ta‘âmdan soñra: İ ta‘âmdan soñra yâ ta‘âmıla, B ta‘âmıla veyâ ta‘âmdan soñra, H ta‘âmıla veyâ ta‘âmdan soñra, M-/ nergisüñ soğanın yiye veyâ üç nergis: M-/

¹⁰ soğanın durağ: M-/ otıyla: M-/ bişüre: M-/ tâ: İ şöyle kim, M-/ mührerâ ola ve ol şuyı: M-/ içe: İ ice, M-/

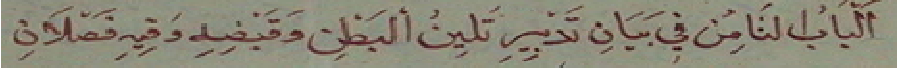
¹¹ ve: İ veyâ bişüre kavunuñ kökin turb toprağıyla şuyın ice balıla veyâ turb tohumın ıslada ve bir gice ayazda kıoya şabağ balıla ice veyâ iki direm büre ve bir direm hardal döğülmişin ve iki deng kündüs turpı şuyıla ve sikengübînile kıata ice be-ğâyet nâfi‘dür ve/ nesne: İ, M nesnelere/ kim: M ki/ tecrube olundı ve tecribesi şahîh geldi kerrât ve merrâtıla: S tecrube olundı ve tecribesi şahîh geldi, İ tecrube olundı ve tecribesi şahîh geldi kerrât merrâtıla, H tecrube olundı ve tecribesi şahîh geldi kerrât merrâtıla, M tecrube olunup ker‘âtle tecrube şahîha geldi/

20b ¹ nergisi: M budur ki nergisüñ soğanın/ şu içinde: İ şuda, M şu icinde/ tâ mührerâ: M (...)/ ola: İ olınca/ ol şuyı: S-/ lîkin: İ lîkin şöyle, M lîkin eyle/ kim: B ki/

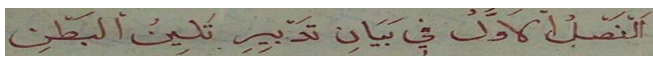
² vaktıda: İ, M vaktin; H vaktıda/ ‘arîz: M yassı/ ‘aşabıla: İ ‘aşabayıla, M ‘aşaba birle panbuğ kıoyup/ bağlaya: M bağlayalar/

3 yuya ve andan sonra şarāb-ı tuffāhdan içe ve kuşduktan sonra ol gün hīç ta‘ām yimeye ve andan

4 sonra hammāma gire ve tīz çıka ki tā ol kuşmağdan aña fāyide hāşıl ola.

5

6 Bu bābda iç yürütmek ve hem kabz itmegün fāyidesin ve mazarratın beyān ider ve bu bāb iki faşıl üzredür.

7

8 Bu faşılda ot içmegün ve hem için mu‘tedil yürütmegün menfa‘atin bildürür. Pes bil kim için

9 mu‘tedil yürütmek be-gāyet nāfi‘dür ve bedene çok fāyidesi vardır

10 ve ammā çok yürütmek bedeni kurıdır ve hem şovıdır, meger kim çıkan nesne

11 bārid yābis ola. Anda bedene harāret ve ruṭūbet-i ġarībe çok hāşıl

³ yuya: M şovuk şuya sirke katup yuyalar/ şarāb-ı tuffāhdan: İ, H, M şarāb-ı tuffāh/ içe: İ ice eger bulına veyā ol şarāblar kim beñzer, B ice eger bulına veyā ol şarāblar kim aña beñzer, M içeler eger bulunmaya aña beñzer şarāblardan iceler muḳavvī ma‘īde ola/ ve kuşduktan sonra ol gün: S-, H-/ yimeye: M yimeyeler/

⁴ gire ve tīz: M girüp tizcek/ çıka: B, İ çıka, M cıka/ ki: S-, İ tā ki/ aña:M-/ fāyide hāşıl: M fāyda/

⁶ iç yürütmek ve hem: İ-, S iç yürütmek ve/ kabz itmegün: İ kabz itmegün ve ic yürütmegün, H kabz eylemek, M kabz itmekligin/ fāyidesin: M fāydasın/ beyān ider ve bu bāb: S bildürür, H beyān ider ve bu bābda, M bildürür ve bu/ faşıl üzredür: İ faşıl üzerindedür, H faşıl vardır, M faşıl üzre/

⁷ (Arapça başlık): M-/

⁸ bu faşılda: İ bu faşıl, M el-faşlü'l-evvel/ ot içmegün: İ [o]t içmek/ için: İ için, M ic/ mu‘tedil yürütmegün: B, M yürütmegün, S, H yürütmek/ menfa‘atin: M me[n]fa‘atların/ bil kim için: S-, H bil ki için, M imdi bilgil kim için/

⁹ yürütmek: H yürütmek, M yü[rüt]meklik/ be-gāyet nāfi‘dür: M nefi‘ be-gāyet çokdur/ çok: B, İ çok, M-/ fāyidesi vardır: fāydadur/

¹⁰ ammā: H ammā çok yürütmemek gerek, M ammā için/ yürütmek: M yürü[t]meklik/ bedeni: M beden/ kurıdır: H kur.dur/ şovıdır: İ bedeninin şovuk ider, H şovudur/ çıkan: İ çıkan/

¹¹ bārid yābis: İ, B, H bārid ve yābis; M yābis/ anda: İ kim, M ki anda/ ve: İ ve dağı/ ruṭūbet-i ġarībe: M ruṭūbet-i ġarib/ çok: B çok, İ-, M-/

21a

- 1 ola. Pes münāsib ṭabī‘atları ḳabz olanuñ oldur kim evvel ṭabī‘atların yumışadalar
2 semüz etlü řürbā-y-ıla kim içinde ıřfanaḫ çok ola veyā lımon řürbāısı kim
3 içinde menevüş ola. Ve ammā menevüş-ile incır řürbāısın bişürmek ve anı yimek
4 be-ğāyet münāsibdür, ḥuřuřā ḳocalara. Ve eger bularuñla olmazsa pes řāf-ile
veyā ḥuḳne-y-ile yumışadalar ve eger bularuñla maḳřud ḥāřıl
5 olmazsa nā-çār ot içe, lıkin içini çok yürütmeye ki
6 za‘ıf olup düşmeye ve hem müfred müşhillerden içmeye. Ve hem ol nesne kim
ṭabī‘at anı istemez içmeye ve hem ot
7 içdüğinden ṭabī‘at andan ürkme ve hem ḥaḳıme muḥālefet itmeye
8 ve hem şudan iḥtirāz ide tā ol otdan aña fāyide ḥāřıl
9 ola. Lıkin ot içdükdē řoñra öñdin ictimā‘ ide, munzıc muğlı
10 içe ve andan řoñra ot içe ve ḥıç ḥareket itmeye ve eger icdüğü

21a¹ ola: İ, M olur/ ṭabī‘atları: H ṭabī‘atlara, M-/ ḳabz: S-, B-, H-, M-/ olanuñ: İ olına, M-/ evvel ṭabī‘atların: İ ṭabī‘atların, B ol ṭabī‘atlarını, H evvel ṭabī‘atlarını/ yumışadalar: B, H, M yumışadalar/
² semüz etlü řürbāıyla: İ semiz řürbāıyla, M semiz etlü řurū ile/ içinde: B, İ, M icinde/ ıřfanaḫ çok ola: B ıřfanaḫ çok ola, İ çok ıřfanaḫ ola, H içinde ıřfanaḫ ola, M çok ıřfanaḫ ola/ řürbāısı: M řurūası/ kim: H ola, M ola ki/
³ menevüş ola: S, B menevüş; İ menevüşile; H menevüş/ menevüşile incır řürbāısın: İ menevüşile encır řürbā, B menevüşile incır řürbā, H menevüşile encırden řürbā, M mennüřā encırden řurvā/ ve: M-/ anı: İ-, M-/ yimek: M-/
⁴ münāsibdür: M münāsib müleyyindür/ ḳocalara: H ḳocalar ola, M ḳocalar/ bularuñla: İ, B bularuñla; H bularuñla/ olmazsa: S-, İ olmazsa, M ṭabī‘at yumışasa/ pes: S-, M-/ řāfile veyā ḥuḳneyile: S-/ yumışadalar: S-, B, H, M yumışadalar/ ve eger: S-, İ ve eger hem/ bularuñla: S-, H bularuñla/
⁵ olmazsa: İ, B olmazsa/ nā-çār ot içe lıkin içini: B, İ nā-çār ot ice lıkin icini/ ki: İ tā ki; B, H ki tā/
⁶ olup: B-, H-/ müfred: S-, H müfrede/ müşhillerden: S-/ içmeye: S-; B, İ icmeye/ ve hem ol nesne kim: S-/ içmeye: B, İ, H icmeye/
⁷ içdüğinden: İ iccek, B icdüğünde, H icdükdē/ ṭabī‘at: İ ṭabī‘atın/ ürkme ve hem: İ deretmeye, B dürtmeye, H dönme ve hem: S-/
⁸ hem: İ-/ tā: İ tā ki, B ki tā, H kim tā/
⁹ lıkin: İ lıkin eyle gerek kim/ içdükdē: B icdükdē, H icdikden/ řoñra: İ-, B- ve H-/ ictimā‘ ide munzıc muğlı: S ictimā‘ ide munzıc muğlı, İ iḥtimā ide ve munzıc muğlı, B eyü ictimā‘ ide munzıc muğlı, H eyü iḥtimād ide munzıc muğlı/

11 ot ḥabb ola. Pes yidükden şoñra birez uyuya ve ishāl olduğdan

21b

1 şoñra hīç uyumaya. Ve ammā eger nefse ot içmekden nefret ḥāşıl ola,
2 pes sirke veyā gül қоқа veyā na‘ne veyā anīsōn veyā gül yabrağı veyā kāsñı
3 yabrağı çeyneye. Ammā eger içdügi otuñ ‘ameli kicirek olsa ve hem ma‘dede
4 şıķıl ḥāşıl ola, pes aña eyle gerek kim şeker ile ıssı şı içe. Ve ammā
5 ishāl vaķtında қatı şaķınmaķ gerek yimekden ve içmekden ve dağı hīç vech-ile
6 şovuk şuyı isti‘māl itmeye tā ol vaķte değin kim ishāl dura ve ma‘de ve em‘ā
arına otdan ve anuñ ‘alāmeti
7 oldur kim gegiricek ot қоқusı çıķmaya ve ma‘dede ḥiffet bulına
8 ve andan şoñra bir gün aķalli şuya қatlana ve andan şoñra ala birez reyḥān
9 veyā birez қatūnā ve lu‘ābın çıķara ve cüllāb-ıla içe ve ot içdügi
10 günüñ irtesi az yiyecek yiye ve andan şoñra ḥammāma gire ve çok oturmaya ve
tizcek çıķa ve ot icdükden şoñra üç gün laṭīf ve az
11 ğidālar yiye ve kendüzin ıssıdan ve şovukdan ve şudan şaķına ki tā ol otdan

¹⁰ içe: B, İ ice/ içe: B, İ ice/ ve hīç: H-/

¹¹ olduğdan: İ başladığdan/

21b¹ uyumaya: İ uyımaya/ nefse: İ, H nefis/ içmekden: B, İ, H icmekden/

² na‘ne: B na‘nā, H na‘ne қоқа/ anīsōn: İ ḥod anasūn, H anisūn/ yabrađı: H yaprađı/

³ yabrağı: B, H yaprağı/ ammā: İ ve ammā/ içdügi: B, H icdügü; İ icindegi/ kicirek olsa: S kiçirek olursa, B keçirek olsa/

⁴ şıķıl: H şıķıl/ şeker ile: İ şekkerile, B şekerile, H şekerle/ içe: İ ice/

⁵ қatı: H-/ gerek: B gerekdür/ içmekden: B, İ, H icmekden/ dağı hīç: İ hīç, H dağı hīç bir/

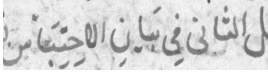
⁶ isti‘māl: S isti‘mālden/ itmeye: S-, İ ve hīç nesne yimeye/ tā ol vaķta değin kim ishāl dura: S-/ em‘ā: H em‘ā ya‘nı bağ.rsuķ/ arına: S arına ve/

⁷ ve: İ, B ve hem/

⁸ bir gün aķalli şuya қatlana: İ şuya қatlana aķalli bir gün, H bir gün aķall. şuya қatlana/ şoñra: H-/ ala: İ-/ birez: H-/

⁹ veyā: H yā/ ve: S yā; İ-/ cüllābıla içe ve ot içdügi: B, İ cüllābıla ice ve ot icdügü/

¹⁰ az: İ-/ çok: B, İ çok/ ḥammāma gire ve: S-/ çok: B çok, S-/ oturmaya ve: S-/ tizcek çıķa: S-, İ giri çıķa, H tizcek çıķa/ ve ot icdükden şoñra: S-/ az: İ arı/

- 1 aña fāyide hāşıl ola. Ve ammā eger ishālden şoñra bedene za‘f hāşıl ola,
 2 pes aña eyle gerek kim sögüt şuyın ve nīlüfer şuyın aq şekerle içe
 3 tā ki ol za‘fdan kırtıla ve ammā kıocalara ve dağı ol kişiyeye kim
 4 em‘āsı za‘ıfdır ishāl itmek be-gāyet yaramazdur.

Bu faşılđa iç

- 5 dutmağıuñ fāyidesin ve ziyānın beyān ider. Pes bil kim çok kıabzdan kıulunc
 6 ve şancu ve südde ve beñiz şarılığı hāşıl olur ve hem bedeni şakıl ider
 7 ve hem bedene bundan dürlü dürlü ‘ufūnet hāşıl olur, pes zinhār
 8 şabı‘atuñ yumışak řut. Meger kim ishāli çok ola ve şabı‘at andan
 9 üşene, pes anda vācibdür kim şabı‘atı habs ide sumāk aşı veyā
 10 kıoruğ veyā kıadun şuzluğı aşıyla, lākin eyle gerek kim ol aşlaruñ yağı ve
 çükündürü az ola.

¹¹ ğıdālar: İ, B ğızālar; H ğıdā/ kendüzin: İ kendüyi/ şağına ki tā: kıatı şağına tā ki, B şağına ki tā, H şağına kim tā/

22a¹ ola: H ola pes eyle gerek/ bedene za‘f hāşıl ola: S bedeni za‘ıf olursa, H bedene za‘ıf hāşıl ola/

² pes aña: S, H, M pes/ şekerle içe: İ, B şekerle ice/

³ tā ki ol za‘fdan: B ki tā ol za‘fdan, H ki tā ol za‘ıfden/ kıocalara: H şol kişiler kim kıocalardur/

⁴ em‘āsı: H im‘āsı/ ishāl: İ ishāli/ be-gāyet: S-/ (Arapça başlık): S, M elfaşlü’s-şanı / yaramazdur: M yaramazdur. Baştışü: “Her kim bulan ve dağı ğāyım (...) vaştında şaşırsa kıaşuğı za‘ıf olup ve bögreleri şovur ve kıulıncdan emın olmaz ve her kim sarımsāk çok yir olsa balğam sākin ola velıkin şafrāsı ğālib olur./ faşılđa: M faşıl/ iç: İ, B, H, M iç/

⁵ dutmağıuñ fāyidesin: S řutmağıuñ fāyidasını; B, H dutmağıuñ fāyidasını; M şu[t]mağıuñ fāyidasını/ pes: M-/ bil kim: S bilüñ, M bilgil kim/ çok: B, İ çok/ kıulunc: B, İ, H kıulınc/

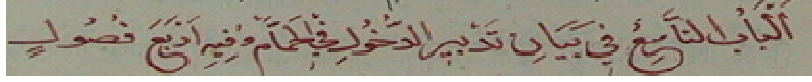
⁶ şancu: İ, M şancu/ südde: H südde hāşıl olur/ şarılığı: İ, B, H şarılığı; M şaruluğı/ olur: M olup/ ve hem: M-/ bedeni: M beden/

⁷ hem: M-/

⁸ yumışak şut meger: İ yumışak dut meger, B yumşak dut meger, H yumşak dut gerek, M yumşak şut meger/ kim: M ki/ ishāli: H ishāl, M-/ çok: B, İ çok/ ve: H ve hem, M dağı/ andan: M-/

⁹ üşene: M (...)/ pes: M-/ anda: H-, M-/ vācibdür kim: M-/ şabı‘atı: İ şabı‘atını; H, M şabı‘at/ ide: M it/ sumāk: İ sumāk, B summāk/ aşı: M aşıyla/

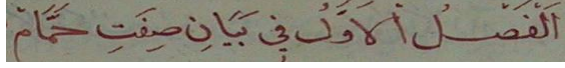
11

22b

1 Bu bābda ḥammāmuñ menāfi'in ve mażarratın bildürür ve hem eyüsin ve yatlusın beyān ider ve bunda dört faşıl vardır.

2

Bu faşılda

3 ḥammāmuñ eyüsin ve yatlusın beyān ider. Pes bil kim ḥammāmuñ eyüsi oldur kim kim

4 anda yidi şıfat ola. Evvelki şıfat oldur kim bināsı eski ola. İkinci şıfatı oldur kim suyu tatlu

5 ola. Ücünci şıfatı oldur kim ici giñ ola. Dördünci şıfat oldur kim yüksek ola. Beşinci

6 şıfat oldur kim ḥarāreti mu'tedil ola. Altıncı şıfat oldur kim aydın ola. Yidinci

7 şıfat oldur kim gökcek arı ve şāfi ola, kirlü ve paslu ve islü olmaya.

¹⁰ ḳoruḳ veyā ḳadun tużluḡı aşıyla lākin: İ ḳoruḳ aşı veyā ḳaṭun dużluḡımuñ aşıyla lākin, B ḳoruḳ aşı veyā ḳadun dużluḡımuñ aşıyla lākin, H ḳoruḳ şübāsıyla veyā dużluḡımuñ aşıyla lākin, M ḳoruḳ aşıyla veyā ḳaṭun tu[z]luḡı aşıyla lākin/ eyle: H-/ aşıların yaḡı ve çükündürü: İ aşılarında yaḡ ve çükündür/ az ola: M pāzusu ola veyāḥūd hıc olmaya/

22b¹ bu: İ ve bu/ menāfi'in ve mażarratın: İ, B menāfi'in ve mażarrın; H münāfi'in/ hem: S-/ bunda dört faşıl vardır: İ bu dört faşıl üzerinedür/

² faşılda: M faşl/

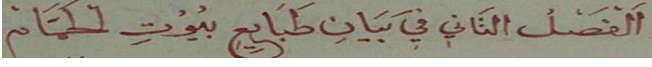
³ beyān ider: M bildürür/ pes bil kim: M-/ kim: M ki/

⁴ ola: İ bulına, M bul.na/ evvelki: S, H evvel/ şıfat: S, B şıfatı/ oldur kim: S-/ bināsı: S-/ ikinci şıfatı: İ 2. şıfat; H, M ikinci şıfat/ oldur kim: S-, M oldur ki/ suyu tatlu: S yüksek, İ şuyı datlu/

⁵ şıfatı: H, M şıfat/ oldur kim: S-, M oldur ki/ ici giñ: S şuyı tatlu, H içi giñ/ şıfat oldur kim yüksek ola: S şıfatı giñ, M oldur ki yüksek ola/

⁶ şıfat: M-/ oldur kim ḥarāreti mu'tedil ola: S şıfatı aydın, İ oldur kim ḥarāreti ve havası ve suyu mu'tedil ola ḳatı ıssı yā ḳatı sovuḳ olmaya, H oldur kim içi aydın ola, M oldur ki ḥarāret mu'tedil ola/ şıfat oldur kim aydın ola: S şıfatı ḥarāret-i mu'tedil ola, İ şıfatı oldur kim ḡayet aydın ola, H şıfat oldur kim ḥarāret-i mu'tedil ola, M oldur kim ḡayetde aydın ola/

⁷ şıfat: S şıfatı/ oldur kim: M oldur ki/ gökcek arı: S arı, M gökcek ve a[r]ı/ ola: İ ola ve hem/ kirlü: H kir/ ve islü: İ-, M-/

8 Bu faşılđa

9 Һammām Һalvetlerinüň Һabî'atın beyân ider. Pes bil kim Һammāmuň evvelki Һalvetinüň

10 Һabî'atı balğam Һabî'atdur kim ol bārid ve raṭbdur. Ve ikinci Һalvetinüň Һabî'atı Һan

11 Һabî'atdur kim ol Һarr raṭbdur. Ücünci Һalvetinüň Һabî'atı şafrādur kim

23a

1 ol Һarr yābisdür. Pes maḥrūr mizāca ücünci Һalvetde çok oturmaḳ

2 yaramazdur ve hem sevdāi mizāca ve demevī mizāca daḫı yaramazdur. Ve ammā balğamī mizāca

3 vardur kim anda çok otura ve andan fāyide ḫāşıl Һıla. Ve ammā sevdāi

4 mizāca ikinci Һalvet münāsibdür fāyide olmaḫına, nitekim şafrāi mizāca

⁸ bu faşılđa: İ-/

⁹ Һammām: İ-, M Һammāmuň/ Һalvetlerinüň Һabî'atın beyân ider: İ-/ pes: M imdi/ bil: B, H, M bilgil/ kim: M ki/

¹⁰ Һabî'atı balğam Һabî'atdur kim ol bārid ve raṭbdur ve: S Һabî'atı balğam Һabî'atdur kim ol raṭbdur, İ Һabî'atı balğamī Һabî'atdur ol bārid ve raṭbdur ve, B Һabî'atı balğam Һabî'atdur kim ol bārid ve raṭbdur, H Һabî'at balğam Һabî'atdur kim ol raṭbdur ve, M-/ ikinci Һalvetinüň: M-/ Һabî'atı: H Һabî'at/

¹¹ Һabî'atdur kim: S Һabî'atdur, İ Һabî'atı kim, M Һabî'atıdur/ ol Һarr raṭbdur: S ol Һarr raṭbdur, İ ol Һarr raṭbdur ve, H evvel Һarr raṭbdur, M Һarr raṭbdur/ ücünci: M ikin[c]i/ Һabî'atı şafrādur: İ, B, M Һabî'atı şafrā Һabî'atıdur; H Һabî'at şafrā Һabî'atdur/ kim: M-/

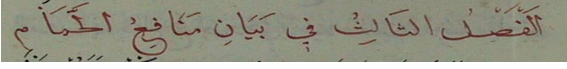
23a ¹ ol: H evvel, M-/ maḥrūr: H maḥarrūr/ mizāca: M mizāclara bu Һadar gerek kim/ Һalvetde: H Һalvetinüň Һabî'at/ çok: B, İ, M çok/ oturmaḫ: M oturalar/

² yaramazdur: İ, B yaramaz; M-/ ve hem sevdāi: İ bil ki sevdāyi, B bil hem sevdāi, H ve hem sevdāyi, M ammā sevdāi/ mizāca: M mizāclulara/ yaramazdur ve ammā balğamī: İ yaramaz ve ammā balğamī, B kim anda otura yaramaz ve ammā balğamī, H yaramazdur ve ammā balğam, M yaramazdur ki evvelki Һalvetde çok oturalar līkin balğamī/

³ vardur kim: M-/ anda çok: B anda çok, İ ol Һalvetde çok, M evvelki Һalvetde çok oturmaḫ eyüdü/ fāyide ḫāşıl Һıla: İ ḫāşıl Һıla, H fayda ḫāşıl ola, M fāyde ḫāşıl ide/ ve ammā: M nitekim/ sevdāi: H sevdāyi/

⁴ Һalvet münāsibdür: H Һalvet münāsibdür, M Һalvetde oturmaḫ münāsib idi/ olmaḫına: B almaḫa, İ olmaḫa, M olmaḫda/ nitekim: M-/ şafrāyi: İ, B şafrāvi, M-/ mizāca: M-/

5 evvelki ḥalvet münāsibdür, fāyda olmağa ortanca ḥalvet münāsibdür ve çok aşşısı vardır.

6

7 Bu faşılta ḥammāma girmegüñ fāydaların beyān ider. Pes bil kim ḥammāmuñ fāydası

8 çokdur ve cemī‘ mizāca muvāfiğdur. Ve Cālinūs Ḥakīm eydür kim ḥammāma

9 girmek kışda ve yazda ve yayda ve güzde be-ğāyet muvāfiğdur cemī‘-i ebdāna,

10 ḥ‘āh mizāclar ḥārr ola, ḥ‘āh bārid, ḥ‘āh yābis, ḥ‘āh raṭb ola. Anuñ-içün kim eger mizāc ḥārr ola, ḥammām anı i‘tidāle getirür ḥarāret-ile. Ve eger

11 yābis ola, hem anı i‘tidāle getirür ruṭūbet-ile. Ve eger raṭb ola, ḥammām

23b

1 anı i‘tidāle getirür tecfif ile. Pes bundan ma‘lūm olundu kim cemī‘ ebdāna

⁵ evvelki ḥalvet münāsibdür fāyda olmağa: İ evvelki ev münāsib-idi fāyida ve ammā demevī mizāca fāyida olmağa, B evvelki ḥalvet münāsibdür fāyda olmağa ve demevī mizāca fāyida olmağa, H evvelki ḥalvet münāsibdür fāyda olmağa, M demevī mizāca/ ortanca ḥalvet: İ ortancı ev; B, M ortancı ḥalvet/ çok aşşısı: S çok aşşı; B, İ çok aşşısı; M çok fāydası/

⁷ faşılta: S bābda, M faşl/ ḥammāma: M ḥammām/ girmegüñ fāydaların beyān ider: İ girmegüñ fāyidelerin, B girmek fāydaların, H girmek fāydaların, M girmekliğin fāydalarını/ beyān ider: H bildürür/ pes: S, B bes; M-/ kim: İ ki/ ḥammāmuñ: M ḥammām girmegüñ/ fāydası: İ fāyidesi, H fāyidesi oldur kim ve/

⁸ çokdur: B, İ çokdur/ ve: M-/ muvāfiğdur ve: M-/ Cālinūs Ḥakīm eydür: İ Cālinūs Ḥakīm diyüpdür; B, H Cālinūs dir; M Cālinūs eydür/ kim: M ki/ ḥammāma: M ḥammām/

⁹ ve yayda: M-/ muvāfiğdur: M münāsibdür ve muvāfiğdur/ cemī‘-i: H, M cemī‘/ ebdāna: S ebdānı, İ ebdān/

¹⁰ mizāclar: M mizāclu/ ḥārr ola: S ḥārr, M ḥārr ola ve/ ḥ‘āh: S-/ bārid: S-, İ, M bārid ola/ ḥ‘āh yābis: S-, İ, M ḥ‘āh yābis ola/ ḥ‘āh raṭb ola: S-/ anuñ-içün: S-, B, M anuñ-cün; H-/ kim eger mizāc: S-, H-, M kim mizāc/ ḥārr ola: S-, H-, İ ḥārrısa/ ḥammām: İ, M ḥammām/ ḥarāretile: İ-, B, H ḥarāretle, M-/ ve eger: M-/

¹¹ yābis ola: İ-, M-/ hem anı i‘tidāle getirür: M-/ ruṭūbetile: M ruṭūbetle/ ve eger: İ-/ raṭb ola: İ raṭbısa/ ḥammām: İ-, M ḥammām/

23b ¹ anı i‘tidāle getirür: İ-/ tecfif ile: S taḥfifile; İ fecfifile; H, M tecfifle/ bundan: M-/ olundu kim: İ olur kim, M oldu ki/ cemī‘ ebdāna ḥammām: İ ḥammām cemī‘ ebdāna, M ḥammām cemī‘ ebdāna/

- 2 Һammām fī'l-cümle ‘ilāc olur imiş. Ve hem daһı bil kim һammām taһlīl ider keymūsın
- 3 reddi ve arıdur bedeni ve a‘zā-yı aşlī yaramaz aһlātдан ve teflīh-i mesāmm ider ve
- 4 taһlīl ider riyāһı ve bevlı indürür ve Һabī‘atı һabs ider ve bedeni kirden arıdur
- 5 ve hem gicigi ve uyuzı ve iһezligi giderür ve cemī‘ gövdeyi yumışaқ tutar ve hażmı eyü
- 6 ider ve nezleyi ve zükāmı nażc ider ve һummā-yı yevmiyyeyi ve daқıyyeyi ve rub‘ıyyeyi ve balğamiyyeyi.
- 7 Çok aşşısı vardır nażclarından şöһra. Ve hem veca‘-yı şadra ve veca‘-yı cenbe
- 8 fāydası vardır. Ve ribiv issinüñ һıltın nażc ider ve aruқ bedeni semirdür
- 9 ve semizi aruқ eyler ve қanı sākin ider ve galīz һıltları ve balğamları arıdur һarāret-ile ve қuru bedenlere ruтubet

² olur imiş: İ, B, H, M olurmış/ bil: M bilgil/ kim: İ ki/ һammām: H-, M һamām/ keymūsın: İ ve H keymūs/

³ bedeni ve: S bedeni, İ bedene ve, H beden ve, M ve/ aşlī: M aşl/ teflīh-i mesāmm: M mesāmm-ı teflīh/ ve: S-/

⁴ riyāһı ve bevlı: H riyāһı ve bevl, M ve riyāh ve bevl/ Һabī‘atı: H Һabī‘at, M Һabī‘ata/ bedeni: M beden/ kirden: İ, M kirden ve derden/

⁵ hem: M daһı/ giciyiği: B, M giciyügi; H gicigi/ giderür: İ giderür sivilcelere ve cıbanlara fāyide ider uyku getirür ermā‘ giderür/ cemī‘: İ cemī‘-i/ yumışaқ tutar: İ yumışaқ dutar; B, H yumşaq dutar; M yumşad[ur]/ hażmı: H, M hażm/

⁶ nezleyi: S nezleye/ zükāmı: H zükām/ nażc: M naż[c]/ һummā-yı yevmiyyeyi: H һummā-yı yevmiyyeyi/ ve daқıyyeyi ve rub‘ıyyeyi ve balğamiyyeyi: S, B ve daқıyyeyi ve rub‘ıyye ve balğamiyye: İ ve daқıyyeyi ve rub‘ıyye ve balğamiyyeyi, M һummā-yı daқıyyeyi ve һummā-yı rub‘ı ve humma-yı balğamı/

⁷ çok aşşısı vardır: İ çok aşşısı vardır, M yeynel durur ve arıdur/ nażclarından: H yaş nażclarından/ veca‘-yı şadra ve veca‘-yı cenbe: İ veci‘ şadda ve veci‘-i cenbe, H veca‘. şadra ve veca‘. cenbe, M cemī‘ şadra ve veca‘-yı һabs/

⁸ fāydası vardır: İ daһı fāydası vardır, B daһı fāydası vardır, H daһı fāydası vardır, M daһı fāydadur/ ribiv: M ri[b]iv/ һıltın: İ һıltların/ aruқ bedeni: H arıқ beden, M ar.қ beden/

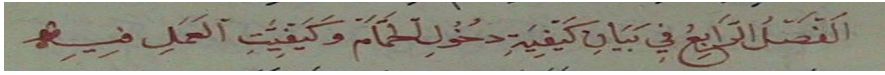
10 virür. Bu didüğümüz fâydalar ol vaqıt hâşıl olur ki hammâma kâ'ide ile gire ve ammâ eger

11 ka'idesüz girürse pes anuñ cemi' menfa'ati mazarrata döner ve andan hîc menfa'at hâşıl

24a

1 olmaz ve hem dağı bedeni za'if ider ve ahlâtı a'zâyı za'if ider ve hem harâret-i
2 ğarîzi ve hem siñirleri za'if ider ve iştihâsın giderür ve kuvvet-i cimâ'ı za'if
3 ider ve keyfiyyet-i kâ'ide-i duhûl-ı hammâm faşl-ı râb'iada zîkr idevüz in-
şâ'llâhu Ta'alâ.

4

5 Bu faşılta beyân ider kim hammâmda ne tarîķ-ıla 'amel itmek gerek ve hem ne resme

⁹ ve semizi aruķ eyler ve qanı sâkin ider: İ ve semizi aruķ ider ve qanı şâfî ider, B ve hem semizi dağı aruķ ider ve qanı şâfî ider, H ve hem semizi dağı aruķ ider ve qanı şâfî ider, M ve semizi aruķ ider ve qanı şâfî ider/ ve ğalîz: S-/ hıtları: S-, M hı[ı]tları/ ve balğamları: S-/ arıdur: S-, M a[rı]dur/ harâretile: H harâretle, M harâretiyle/

¹⁰ virür: İ virür ve/ fâydalar: İ fâyideler hammâmdan/ ol vaqıt: İ, H, M ol vaqıt/ ki: İ, B kim; H-; M ki kişi/ hammâma: S-, M hamâma/ kâ'ide ile gire: B, İ kâ'ideyle gireler; M [k]â'ideyle gire/ ve ammâ: S-/ eger: M-/

¹¹ ka'idesüz: İ, B, M ka'idesiz/ girürse: S girürse ki; İ, B, H, M girseler/ pes anuñ: S ki, M anuñ/ menfa'ati: H menfa'at, M menfa['a]t/

24a ¹ ve hem dağı: M zirâ ki/ bedeni: M beden/ ahlâtı: H, M ahlât/ za'if ider: İ za'if indürür, H za'if ider ve siñer/ ve: M-/ hem: S-, M-/ harâret: M-/

² ğarîzi: M-/ ve: M-/ hem: S-, M-/ siñirleri za'if ider: İ za'if ider siñirleri, H siñirleri za'if ider ve siñer, M-/ ve: M-/ iştihâsın: İ-, B iştihâsını; M-/giderür ve kuvvet-i cimâ'ı za'if ider: İ-, H kuvvet-i cimâ'ı, M-/

³ ve keyfiyyet-i: M-/ kâ'ide-yi: M kâ'ide/ duhûl-ı hammâm: S duhûl-ı tamâm, İ duhûl-ı hamâmı, M duhûl-ı hamâm/ idevüz: M olan budur/ in-şâ'llâhu Ta'alâ: M-/

⁵ faşılta: M faşl an./ kim: H, M ki/ hammâmda: M hamâmda/ tarîķıla 'amel itmek: İ, B, M tarîķa itmek, H tarîķla itmek/ resme: M resm/

6 girüp çıkmak gerek ve hem ne resme oturmak gerek. Pes bil kim hammāma giren kişiye

7 münāsib oldur kim evvelki evde birez otura ve andan soñra içerü gire. Pes

8 eger mertüb mizāc ola, yigrek oldur kim şabr ide tā derleye ve andan soñra

9 yaykana ve bu mizāclu kişiye hammāmuñ hevāsından fāyide almak yigrekdür şuyından ise.

10 Ve eger bu hammāma giren kişi demevī mizāclu ola, pes aña ikisinden dañı fāyda

11 utmak vardır. Ve ammā eger mañrūr mizāc ola, pes aña münāsib oldur kim giricek

24b

1 yaykana ve hem oturduğı evi şovuk şu-y-ıla yuya ve katından şovuk şuyı gidermeye.

2 Ve bu mizāclu kişiye yaykanmañlığ-ıla fāyide artuğ hāşıl ola hevāsından. Ve ammā

⁶ girüp: H-/ çıkmak: B, İ çıkmak, H-/ gerek ve hem ne: H-/ resme: H-, M resm/ pes: İ-/ bil kim: M bilgil imdi ki/ hammāma: M hamāma/ kişiye: H kişi, M kişilere/

⁷ oldur kim: İ oldurur, M budur ki/ birez: M birezcik/ otura: İ dura, M turalar/ içerü: B, İ icerü/ gire: M gireler/

⁸ eger: M-/ mertüb mizāc ola: İ mertüb mizācısā, M mertübü'l-mizāc/ ola: M olalar/ yigrek: M yigrek anlara/ ide: M ideler/ derleye: M derleyeler/ ve: H-, M-/

⁹ yaykana ve: S yaykana, İ yaķana ve, M yıķanalar ve/ bu mizāclu kişiye: M bu mizāclulara/ hammāmuñ: M hamāmuñ/ fāyide: H, M fāyda/ almak: İ olmak, H-/ şuyından: İ şuyındanısa, H şuyından ise/

¹⁰ bu: S-, M-/ hammāma giren kişi: İ-, M-/ demevī mizāclu: İ mizāclu demevī/ ola: M olursa/ pes: M-/ aña: H aña münāsib oldur, M-/ ikisinden: B ikisinde/

¹¹ fāyda tütmağ: İ, B fāyida dutmağ; H, M fāyda dutmağ/ ve: M-/ eger: M-/ mañrūr mizāc: H mañrūr mizāclu, M mañrurü'l-mizāc/ ola: M olursa/ aña: İ şuyıla aña, M anlara/ oldur kim: H oldur, M budur ki/

24b ¹ yaykana: İ yaķana, M yıķanalar/ oturduğı: H oturduğı vaqt/ şuyıla: H, M şuyıla/ yuya: M yuyalar/ katından: M katlarından/ gidermeye: M e[k]sük etmeyeler/

- 3 ve eger Һammāma giren kişi dögölmiş ola, pes anuñ tedbiri maҺrürü'l-mizāc tedbiri
- 4 bigidür. Ve eger Һammāma giren müsteski ola, pes aña eyle gerek kim üçünci Һalvete
- 5 vara ve anda çok otura, derleye ve andan soñra yuna, çıka ve dağı bil kim
- 6 Һammām içinde ol kadar otura kim tabi'atı incinmeye ve süstelmezden
- 7 öñdün çıka ve çıkmaklık dağı tediic-ile ola, nitekim girdüğü tediic-ile-
- 8 y-idi bil kim çıkdığında tediic-ile çıkmak vācibdür. Anuñ için kim beden
- 9 be-gāyet nāzūkdür ve bundan ötüri Һükemā geymeklerin ziyāde
- 10 iderler Һammāmdan çıkıcağ ve başların çok örteler, Һuşuşā
- 11 kış günlerinde. Pes sen dağı şağın ki nezlelerden emin olasin.

² ve: H-/ kişiye: M kişilere/ yaykanmaklıgıla: İ yağanmayınca, M yıkanmağıla/ fāyide: İ fāyide-yi kāmil; H, M fāyda/ artuğ: S-, H- / ola: İ, M olur/ ve ammā: S, M ise; B ki ammā/

³ Һammāma: M Һammām/ kişi: İ-, M kişiler/ ola: İ, M olsa / anuñ tedbiri: M tedbir/ maҺrürü'l-mizāc tedbiri: İ maҺrürü'l-mizāc tedbir, H maҺrürü'l-mizāc tedbir, M maҺrür mizāc tedbirdür/

⁴ bigidür: H gibidür, M-/ ve: İ likin / Һammāma: M-/ giren: H giren kişi, M-/ müsteski ola: M müsteski olsa/ Pes aña eyle gerek: M-/ kim: H-, M-/ Һalvete: H Һalvetde/

⁵ vara: İ, B, H, M gire/ anda: M-/ otura: İ-, B-, M-/ derleye ve andan: M derledükden/ yuna çıka: B yuna cıka, İ yağanacak çok, M yıkana çık/ ve: S-, H-/ dağı: M-/ bil kim: M bilgil ki/

⁶ Һammām içinde: İ Һammām icinde, M Һammāma girenler Һammāmda/ otura kim: M otularar ki/ tabi'atı: H tabi'at, M tabi'atları/ incinmeye: M incitmeyüp/ süstelmezden: S şusal mazdan, H süstelmesizin, M süstlenmezden/

⁷⁻⁸ öñdün: İ, M öñdin, H-/ çıkmaklık: B, İ, H çıkmaklığı; M çıkalar/ çıkmaklık: M çıkmağları/ tediicile: H, M tediicle/ girdüğü: İ girmegi, M girmekleri/ tediicileydi: B, H tediicle idi; M tediicle olduğı gibi/

⁸ bil kim: B bil ki, M-/ çıkdığında: B, İ çıkdığında; H çıkdığından; M-/ tediicile çıkmak: İ, B, H tediic, M-/ vācibdür: M-/ anuñ-çün kim: anuñ-çün kim; İ, H anuñ-çün kim; M zira ki/ beden: İ bedeni/

⁹ nāzūkdür: İ, B, H, M nāzük olupdur/ ve: H-/ ötüri: İ, H ötüri; M ötürüdür/

¹⁰ iderler: İ giye diyüpdürler/ Һammāmdan: M-/ çıkıcağ: İ soñra, H çıkcağ, M-/ ve başların: M-/ çok: İ katı, M-/ örteler: İ örteler diyüpdürler kim Һükemā eyle iderler-idi, M-/ Һuşuşā: M Һuşuşā ki/

¹¹ günlerinde: H güninde/ pes: S, B bes; M-/ sen dağı: M sen de/ ki: İ, B, M ki tā; H kim/

1 Dağı bil kim yaralu ve veremlü ve ısıtmalu Һammāma girmeye ve hem dağı bil
kim yimek

2 ardınca Һammāma girmek egerçi bedeni semirdür, lîkin süddeler dağı Һaşıl
3 ider. Pes kendüzünü bunuñ gibi Һállerde Һammāma girmekden Һaşın. Ve ammā
4 eger girmek istese semizlikden ötüri, pes aña eyle gerek kim çok oturmaya
5 ve hem çıkdıktan Һoñra sikengübîn sâzec yiye ki ol süddelerden Һurtıla.
6 Ve ammā Һammāmdan Һoñra yiyecek yimek egerçi i'tidāl-ile ola. Pes bil kim ol
7 bedeni i'tidāl-ile semirdür ve hem süddeden emîn ider ve ancılayın Һammāma
8 girmek ta'āmı hazm olduğından Һoñra bedeni i'tidāl-ile semirdür Һorqusuz
9 süddeden. Ve hem dağı acla Һammāma girmek bedeni Һurıdur ve aruk ider,
10 Һuşuşā kim çok otura. Ve hem dağı Һammāmda uyumağ ve cimā' itmek ve Һan
11 aldurmağ ve Һacāmat itmek be-ğāyet muĥātaradur. Ve hem Һammāmdan Һoñra
Һatı

25a¹ dağı: İ, M ve dağı; H ve/ bil kim: M-/ yaralu: M [y]aralu başlu/ ısıtmalu: İ ısıtmalu kişi/
Һammāma: M Һamāma/ hem: İ-, M-/ dağı bil kim: M-/

² Һammāma: M Һamām/ egerçi: H egerci eyüdür/ bedeni: İ bedenin; H, M beden/ süddeler: İ südde/
dağı: İ-, M-/

³ pes: M pes imdi/ Һállerde: İ-, M Һállere/ Һammāma: M Һamām/ ammā: M-/

⁴ istese: H, M isteseñ/ semizlikden ötüri: İ semizlik cün, M semizlikden ötüri/ pes aña: M-/ gerek
kim: H gerekdür/ çok: B, İ çok/ oturmaya: M oturmayasıñ/

⁵ hem: H-/ sâzec: H-, M sâz[ec]/ yiye: M yiyetin/ ki: İ tā ki; B, H ki tā; M tā/ süddelerden: İ süddeden/
Һurtıla: M emîn olasıñ/

⁶ ammā: M-/ Һammāmdan: M Һamām/ egerçi: M-/ i'tidālile ola pes bil: M-/ kim: H ki, M-/ ol: M-/

⁷ bedeni i'tidālile semirdür: H beden i'tidalle semirdür, M i'tidalle beden semirdür/ süddeden: M
süddelerden/ Һammāma: M Һamām/

⁸ girmek: M girmeklik/ ta'āmı: H, M ta'ām/ olduğından: İ, M olduğından/ bedeni: H, M beden/
i'tidālile: H, M i'tidalle/ Һorqusuz: M-/

⁹ süddeden: M-/ dağı: İ dağı bil kim/ Һammāma: M Һamām/ bedeni: İ bedenin, M beden/ Һurıdur: H
Һur.dur, M Һurudur/

¹⁰ kim: M ki/ çok: B, İ çok/ hem: M-/ Һammāmda: İ-/ uyumağ: İ (...); H, M uyumağ/

¹¹ aldurmağ: İ, M almağ/ muĥātaradur: H muĥātaradur/ hem: S-, M dağı/ Һammāmdan: M Һamām/

1 şovuk nesnelere yimek ve katı şovuk nesnelere içmek gâyet yaramazdur, huşûşâ kim

2 şu ola kim bulardan südde ve dıķ hâşıl olur. Ve daķı bil kim ħammâmda

3 yumışak ovdurmaķ aĥlâtı taĥlîl ider ve mesâmmı açar. Ve ammâ ħammâmda

4 katı katı ovdurmaķ a'zâyı berkidür ve cemî' ruĥûbetleri taĥlîl ider. Ve ammâ mu'tedil ovdurmaķ, pes ol teri bedenüñ zâhirine çıkarur. Ve ammâ

5 ħammâmda bedeni yağ-ıla sürünmek ve daķı nesnelere sürünmek pes bil kim ol mesâmmı

6 bağlar, kıomaz andan taĥlîl olan nesnelere inmege.

النَّصُّ فِي الرَّابِعِ فِي بَيَانِ مَنَافِعِ الْأَعْتِمَالِ بِبَيِّنَاتٍ وَالْمَاءِ الْكَبِيرَةِ **Daķı pes bil kim**

7 yay günlerinde, öyleye yakın vaķtlarda maĥrür mizâc kişiye şovuk şuya

8 girmek bedeni kıavî ider ve hem niřâķın arturur ve kıuvvetlerini cem' eyles ve hem kıavî

25b¹ nesnelere/ yimek: S-, H-/ ve: H-/ katı: H-, M-/ şovuk nesnelere: İ ıssı nesnelere, H-/ içmek: B, H, M içmek; İ icmek ve yimek/ gâyet: B, H, M katı; İ ve katı/ kim: M ki/

² şu: M şovuk şu/ kim: H, M-/ bulardan: M bunlardan/ südde: İ sil/ ve daķı: İ ve hem daķı/ bil kim: H bil ki, M-/ ħammâmda: M ħammâmda/

³ yumışak: İ, B, H, M yumışak/ ovdurmaķ: H, M ovturmaķ/ aĥlâtı: M aĥlât/ taĥlîl ider: S, H taĥlîl idüp/ mesâmmı açar: İ mesâmmı geñidür, B mesâmmı giñidür, H mesâmmı açar öñeldür, M me[s]âm açar/ ve ammâ ħammâmda: M-/

⁴ katı katı: M katı/ ovdurmaķ: M ovturmaķ/ a'zâyı: S-/ berkidür: S-, M [b]erkidür/ ve cemî': S-/ ruĥûbetleri: S-, H ruĥûbetler/ taĥlîl ider ve: S-/ ammâ: S-, M-/ mu'tedil: S-, İ-, M ħammâmda mu'tedil/ ovdurmaķ: S-, M ovturmaķ/ teri: İ, B kıanı; H, M kıan/ zâhirine: M [z]âhirine/ çıkarur: B, İ çıkarur; M getirür çıkarur/ ammâ: M-/

⁵ ħammâmda: M ħammâmda/ bedeni: M bedenini/ yağla: H, M yağla/ sürünmek: İ, B sürtmek; H sürtmek; M yağlamak/ ve: İ veyâ, M-/ daķı: M-/ nesnelere: İ, B nesnelere; M-/ sürünmek: İ-, B sürtmek, H sürtmek, M-/ pes bil: M-/ kim: H ki, M-/ ol: S-, M-/

⁶ olan: H iden/ nesnelere: S nesnelere/ inmege: H itmege, M gitmege/ (Arapça başlık): S faşıl, H-/ daķı: B-, H-, M-/ pes: S-, M-/ bil kim: H bil ki, M bilgil ki/

⁷ günlerinde: M günleri/ yakın vaķtlarda: M yakın ve kıuřluķ vaķitlerinde/ maĥrür mizâc: H maĥrürü'l-mizâc/ kişiye: M kişilere gerekdür ki şovuk şuyı gireler zîrâ ki bu mizâclu kişilere ol vaķtlarda/

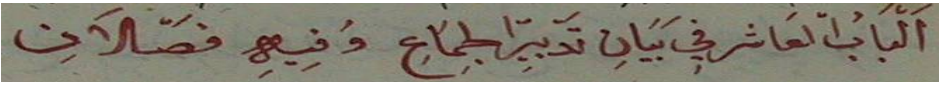
9 der. Ve ammā oğlancuqlara ve qocalara ve ishāl olanlara ve hem nezle olanlara ve tuħmesi olanlara

10 yokdur kim Şovuk Şuya gireler bunlar. Ve ammā kibritlũ ħammāmda ğusl itmek

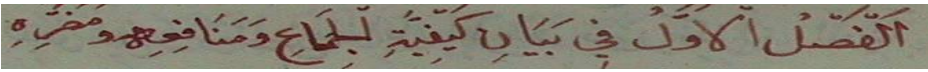
11 ya'nĩ kim ılıca Őularında yunmaq, bedeni ħıltđan arıdur, fālĩce ve ditremeye ve qulaĝa be-ĝāyet

26a

1 nāfi'dũr ve hem uyuzı ve gicigi giderũr ve hem yan aĝrısına daĝı qoĝ fāydası vardur.

2

3 Bu bābda cimā'ũn tedbĩrin beyān ider ve bu iki faşl ũzerinedũr

4

5 Bu faşılda cimā'ũn menāfi'in ve mazarratın ve hem eyũsin ve yavuzın beyān

6 ider. Pes bil kim cimā'ũn yigregi oldur ki anda altı Şıfat bulna.

⁸ bedeni: İ bedenin, M bedenlerini/ hem: H-/ niŐatın: M niŐatların/ qıvvetlerini: H qıvvetler/ cem' eyler: İ, B, H, M cem' ider/ ve: M-/ hem: S-, İ hem daĝı, M-/

⁹ ider: H idũp/ ve ammā: M likin/ oĝlancuqlara ve qocalara: M oĝlancuqlar ve pĩrlere/ ishāl: B ishāli/ olanlara: M olana/ hem: İ-/ nezle olanlara: İ nezle olana, B ola[nl]ara, H nezlelũlere, M nezlelũye/ ve: S-, H-/ tuħmesi: S-, H-, B tuħme/ olanlara: S-, H-; İ olana; M olana bunlara ve anuñıla yunmaq/

¹⁰ yokdur: İ-/ kim: İ-, M-/ gireler bunlar: İ girmek ve anuñıla yunmaq; B, H gireler ve bunlar, M gire bunlar/ ve: H-, M-/ ammā: H-/ kibritlũ: H kibridlũ, M ki[b]ritlũ/ ħammāmda: İ, H ħammāma; M ħamāmlar / ğusl itmek: İ-, H girũp ğusl itmek, M-/

¹¹ kim: İ-, H-, M-/ Őularında: İ, B ılıca Şulara; H ılıcaĝ Şulara; M ılıcalarda/ yunmaq: İ ğusl itmek, H yunmaq, M yunmaq ve ğusl itmek/ bedeni: İ bedenin, M beden/ ħıltđan: M ħıltđardan/ arıdur: M arıdur hem/ ditremeye: H dermile/ ve qulaĝa be-ĝāyet: S be-ĝāyet; İ, H qulaĝa be-ĝāyet; M ve qulaĝa be-ĝāyet/

26a ¹ hem: M-/ uyuzı: S, M uyuz/ giqigi: İ gicigi, B giciyũgi, H giciyũgin, M giciyũge/ giderũr: M eyũdũr giderũr/ hem: İ-, M-/ yan aĝrısına: İ yan ve sekirden, M yan aĝrısından ve sekirden aĝrısına/ qoĝ: B, İ, H qoĝ/ fāydası vardur: İ fāydası vardur, B fāyda ider, H fāyda ider, M fāydadur/

³ ve: S-/ faşl ũzerinedũr: İ faşıldur, B faşl ũzeredũr, H faşl ũzredũr/

⁵ mazarratın: İ, B mazārrın; H mazārratın bildũrũr/ yavuzın: İ, B, H yatlusın/

⁶ kim: H ki/ ki: İ, B, H kim/ Şıfat: H ħāŐŐa/

7 Evvelki oldur kim beden mu'tedil ola harāretde ve bürüdetde ve ruṭubetde
8 ve yübüsetde. Ve ikinci şıfat oldur kim ta'ām hazm olduğundan şoñra ola.
9 Ücünci şıfat oldur kim beden mümtelī olmaya. Dördünci şıfatı oldur kim
10 beden ta'āmdan ḥālī olmaya. Beşinci şıfatı oldur kim gönli cimā'ı gey
11 isteye. Altıncı şıfatı oldur kim zekeri tekellüfsüz kıyım ola. Pes çün

26b

1 bu şıfatlar bulunduğdan şoñra bil kaçan kim cimā' itmek bu şıfatlarla ola. Aña
2 cimā'-yı mu'tedil dirler ve bunuñ gibi cimā' harāret-i ğarīzi semirdür
3 ve hem bedeni yeyni ve mu'tedil eyler ve hem bedene feraḥ ve şadı getirür ve
4 kaçımaklığın ve öykesin zāyil eyler ve hem yaramaz fikirleri ve endişeleri
5 kim sevdādan ḥāşıl ola ve hem sevdādan olan ḥastalıklara daḥı
6 çok aşşısı vardur ve hem dīmāğı kavī ider ve fikri eyü ider ve göz
7 nūrın arturur ve dürlü dürlü ḥastalıkları gözden ve cemī'-i bedenden
8 def' ider ve hem bedene mu'tedil uyku getirür ve çok olur ki cimā'uñ
9 terkinden bedene dürlü dürlü ḥastalıklar ḥāşıl olur. Göz qararmak ve baş
cegzinmek

⁷ evvelki: H evvel/ oldur: İ, B şıfat oldur/ beden: İ, B bedeni/

⁸ şıfat: H-/ ta'ām: İ, B ta'āmı/

⁹ şıfat: H-/ beden: İ, B bedeni/ mümtelī: S, B, M mübtelī/ şıfatı: İ, B şıfat; H-/

¹⁰ beden: İ bedeni/ şıfatı: İ, B şıfat, H-/ cimā'ı gey: İ kıtı cimā'ı kıtı/

¹¹ şıfatı: İ, B şıfat; H-/ çün: İ ve H cün/

26b ¹ bulunduğdan: B, H bulunduğından/ kaçan kim: B, İ kaçan kim; H kim kaçan/ şıfatlarla: B şıfatlarıyla/

² cimā'-yı mu'tedil: H cimā'. mu'tedil/

³ yeyni: İ, H yeyni/ feraḥ ve şadı: İ feraḥlık ve şāzılık, B feraḥ ve şāzı, H feraḥ kesb ider ve şāzı/

⁴ kaçımaklığın: İ, H kaçımaklığı/ öykesin: İ öykesini, H öykeyi/ zāyil eyler: İ, H zāyil ider/ yaramaz: B yaramazlar/ endişeleri: İ fāsıd endişeleri/

⁵ sevdādan: İ sevdā/ ola: İ, B olur giderür, H olur/ ḥastalıklara: H ḥastalıkları/

⁶ çok: B, İ çok/ dīmāğı: B dimāğı, H dimāğ/

⁷ cemī'-i: B, H cemī'/

⁸ ve çok olur ki: İ bil kim, B ve çok olur kim/

10 ve hāyası ve kaşığı şişmek ve ağrımak gibi ve gövdede uyuz ve ağrı bigi olmak ve dürlü

11 mālīhūlyālar ve kaşımaklar gibi. Pes kaçan kim yine cimā'a meşgūl olsa buları cemī'sin

27a

1 zāyil idūben giderür. Ve hem daḥı bil ki cimā'uñ terkinden ādeme bülüclük
2 ḥāşıl olur ve hīç elinden iş gelmez olur. Ve hem daḥı bil nitekim cimā'uñ
3 erkinden bedene dürlü dürlü maraźlar ḥāşıl olur ve ancılayın çok itmeklikden
4 daḥı bedene çok dürlü maraźlar ḥāşıl olur. El ayak ditremek gibi ve tutmazlık
gibi
5 ve göz kulak za'īf ve kuvveti sākıt olmak gibi ve beden süst olmak
6 ve hem hazm za'īf olmak bigi. Pes zinhār nitekim terkinden iḥtirāz idersin
7 ifrāından daḥı ancılayın iḥtirāz it kim be-gāyet yaramazdur ve hem daḥı
8 iḥtirāz it qarı cimā'ından ve katı kiçi, yaşlı ādem cimā'ından ve şayru

⁹ terkinden: İ terkinden çok olur kim/ bedene: İ ādem; B, H ādeme/ ḥastalıklar: İ yaramaz ḥastalıklar/ ḥāşıl olur: H ḥāşıl olur kim/ cegzinmek: İ cegzinmek ḥāşıl olur/

¹⁰ kaşığı: B kaşığı/ gövdede: İ hem gövdede/ gibi: İ, B bigi/ dürlü: İ, B, H dürlü dürlü/

¹¹ mālīhūlyālar ve kaşımaklar gibi : S mālīhūlyālar ve kaşımaklar, İ mālīhūlyā ve kaşımaklık gibi, B mālīhūlyālar ve kaşımaklık bigi, H māl.hūlyālar gibi ve kaşımaklar/ kaçan: B, İ kaçan/ cimā'a meşgūl olsa: İ cimā'a meşgūl, H cimā' itse/ buları: İ bunlar, H bularuñ/ cemī'sin: İ cemī'si, H cemī'in/

27a ¹ zāyil idūben giderür: İ zāyil oluban gider, H zāyil ider/ ki: H kim/ ādeme: İ, B ādem/ buluculuk: İ buluculuk, B puluculuk, H puliculuk/

² hīç: İ hīç/ nitekim: İ kim/

³ dürlü dürlü: S, B dürlü/ maraźlar: İ ḥastalık/ ḥāşıl olur: İ ḥāşıl oldığınlayın/ çok: B, İ çok/ itmeklikden: H itmekden/

⁴ bedene çok dürlü: İ-/ el ayak: İ-/ gibi: İ bigi, H-/ tutmazlık gibi: İ el dutmamak bigi; B, H dutmazlık gibi/

⁵ göz kulak za'īf: İ kulak ve za'īf baş ar bigi, B göz ve kulak za'īf/ kuvveti: İ, B, H kuvvet/ gibi: İ bigi/

⁶ hem: İ-, H-/ bigi: İ, H gibi/ nitekim: İ-, H kim/ iḥtirāz idersin: H nice iḥtirāz iderseñ/

⁷ daḥı: H-/

⁸ kiçi: B, İ, H kici/ ādem: H-/

9 cimā‘ından ve çirkin şuratlu ādem cimā‘ından kim be-ğāyet yaramazdur ve cemī‘-i

10 menfa‘atlerin mazarrata döndürürler ve bedeni dürlü dürlü belālara mübtelā iderler.

11 Ve ammā bikirūñ cimā‘ı ve daħı ol ‘avratuñ cimā‘ı kim zamānlar cimā‘ olmamış

27b

1 ola, egerçi fāyidası vardır, illā bu kadar vardır kim bedeni za‘īf iderler.

2 Ve ammā sevdiği kişinūñ cimā‘ı egerçi çoğ olsa bedeni sevindürür ve hem rāħat-

3 andurur, lākin bedene az za‘f virmekden hālī degüldür. Ve hem daħı korqıda

4 ve ğazabda ve katı kayğuda ve katı ishālden ve kan almağdan soñra

5 ve ħammāmda ve katı ıssıda ve katı şovukda ve kuşmağdan soñra cimā‘

6 itmeye ve hem katı düşmen-ile cimā‘ itmeye ve hem katı dost-ıla cimā‘ itmeye ve hem kendünden yig manşüblu kişiyile cimā‘ itmeye.

⁹ çirkin: B, İ cirkin/ ādem: İ kişi, H-/ yaramazdur: İ yaramazdurlar/ cemī‘-i: B, H cemī‘/

¹⁰ menfa‘atlerin: İ menfa‘atleri, B menfa‘atleri, H menfa‘atler/ döndürürler: İ, B, H dönderürler/

¹¹ bikirūñ cimā‘ı: İ yigrek cimā‘ı, H yigrek cimā‘/ ve daħı: H-/ cimā‘ı: H cimā‘ıdur/ zamānlar cimā‘ olmamış: İ zamāndan cimā‘ itmemiş, B zamānlar cimā‘ itmemiş/

27b¹ egerçi: İ, H egerci/ fāyidası: H faydası/ vardır: İ var/ za‘īf iderler: İ za‘īf iderler ħāşayitlerle, H za‘īf ider/

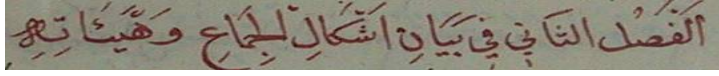
² egerçi: İ, H egerci/ çoğ: İ, B, H çok/ sevindürür: B sevündürür/

³ lākin: İ, H lākin/ za‘f virmekden hālī degüldür: İ, B za‘f virmekden hālī degül, H za‘īf virür/ korqıda: H korqıdan/

⁴ ğazabda: H ğazabdan/ kayğuda: H kayğudan/ katı: H-/ ishālden: İ, B ishāde/ soñra: İ soñra ħammāmda, H-/

⁵ ħammāmda: B, H ħammāmdan soñra/

⁶ ve hem: S-/ katı: S-, H-/ düşmenile: S-, H-/ cimā‘ itmeye: S-, H-/ katı dostıla cimā‘ itmeye ve hem: İ daħı katı sevdiği kişiyile cimā‘ itmeye ve, B katı dostuyıla cimā‘ itmeye ve hem, H katı dostıla/ kendünden: İ, H kendüden/ manşüblu kişiyile: S manşüblu kişiyile, İ manşüblu kişiyile, H manşübluyla/

7 Bu faşılđa

8 beyān ider kim cimā‘uñ anısı eyü ve anısı yatlıdur. Pes bil kim ‘avrat aru
olsa

9 veyā atı semüz olsa, pes anuñ-ıla cimā‘ idene yigrek oldur kim ‘avratı
caloyun

10 yatura ve andan şöñra anuñ-ıla birez oynaya, emcegin ve gögsini çok ova. Pes

11 çünki bildüñ ki ‘avratuñ meyli artdı, iki budın götüre ve fercine zeker-ile sürte

28a

1 ol adar kim ferci renginden döne, andan cimā‘a meşgöl ola ve hem ‘avrat daı

2 az az aşıağadan areket ide tā ol vakte degin kim tamām şehvet dökile

3 ve iki şehvet bile arışı ve andan ine, oğlan āşıl ola. Ve bunuñ gibi cimā‘dan

4 elbette ‘avrat yüklü ola, açan kim bir māni‘ olmaya. Ve ammā eger ‘avrat

5 atı semiz ola, pes münāsib oğlan isteyene oldur kim anı bükeldüp

6 cimā‘ ide, evvel didüğüümüz şartlardan şöñra tā oğlana ala. Ve ammā

7 cimā‘uñ yatlısı oldur ki er caloyın yata ve ‘avrat erüñ üstine

⁷ faşılđa: İ faşıl, H faşılđa/

⁸ kim: İ-, H ki/ anısı eyü ve: S-, H anısı eyüdür ve/ bil kim: İ bil acan kim, B bil kim acan/
aru: H ar.k/

⁹ semüz olsa: S, A, M semiz olsa; İ semiz olmasa/ ‘avratı: S-, H ‘avrat/ caloyun: İ caloyın; H
caloyun/

¹⁰ yatura: H yata/ ve: H-/ anuñıla: H anuñıla/ birez: İ çok/ emcegin: İ ve emcegin/ gögsini: İ, H
gögüsün; B gögsin/

¹¹ çünki bildüñ ki: İ cün bil kim; B, H çün bildi kim/ meyli: H meyl./ budın: S, A, M budun; H budun/
götüre: İ götere/ fercine: İ, B, H fercin/ sürte: İ sürte tā/

28a¹ ferci: H ferc/ andan: İ pes/ daı: S-/

² az az aşıağadan: İ aşıağadan az; B, H aşıağadan az az/ tā: İ-/ vata: H vatda/ dökile: B döküle/

³ bile: S-/ ve andan: H ve/ ine: İ-, B-, H-/ oğlan: H oğlan/ gibi: İ bigi/

⁴ elbette: H elbetde/ yüklü ola: İ yüklü olur/ açan: B, İ acan/ bir māni‘: İ bir dürlü daı māni‘, B daı
tān‘, H şāni‘/

⁵ ola: H olsa/ oğlan isteyene oldur kim: H oldur kim oğlan isteyen/

⁶ evvel: İ, B ol, H-/ didüğüümüz: İ diger itdüğüümüz/ tā: B ki tā, H kim/

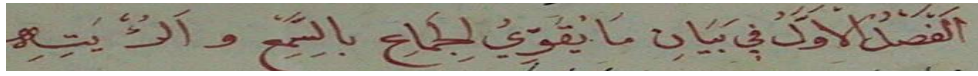
8 çıka ve gerge tā ol kadar kim şehvet dökile. Anuñiçün kim erüñ şehveti
9 bunuñ gibi cimā‘dan tamām inzāl olmaz ve hem ‘avratuñ ruṭūbeti erüñ zekerine
10 girür. Pes bulardan zekere ve hem kaşuğa yaramaz hastalıklar hāşıl olur. Pes
bunuñ
11 gibi cimā‘dan gāyet şaşınmağ gerek. Ve hem daḥı ayağ üstine ṭurup cimā‘

28b

1 itmek be-gāyet yaramazdur. Ve ammā yine yanı üzerine yatup cimā‘ itmek
2 egerçi ol daḥı yaramazdur illā bu kadar var kim ol iki cimā‘dan yigrekdür, pes
bulardan ihtirāz itmek gerek.

3

4 Bu bābda cimā‘uñ muḳavviyātın bildürür ve bu dört faşl üzerinedür.

5

6 Bu faşılda beyān ider ol nesneleri kim anı işitmeklig-ile ve görmek ile
7 cimā‘a kuvvet virür. Huşuşā cimā‘ itdügi yire baksa ve daḥı maḥbūbuñ
8 topuğına ve baldırına bakmağ cimā‘a kuvvet virür, huşuşā kim sevdügi kişi

⁷ yatlusı: İ yatlu/ ki: İ, B, H kim/ calğ koyın: İ calğoyun, B calğ koyun/ üstine: H üstüne/

⁸ ve: İ-/ gerge: H geriñge/ şehvet: B şehveti/ anuñ-içün: B anuñ-cün, H anuñ-çün/ şehveti: H şehvet/

⁹ cimā‘dan: İ, B, H cimā‘da/ inzāl olmaz: İ çıkmaz, B çıkmaz, H inmez/

¹⁰ girür: İ girer/ zekere: İ-/ hem: İ-, H-/ hastalıklar: İ hastalığ/

¹¹ gāyet: İ, B, H katı/ daḥı: İ-, H-/ ayağ: H ayağı/ üstine ṭurup: B üstine durup, H üzere durup/

28b¹ itmek: İ itmek daḥı, H itmekden/ yaramazdur: H şaşınmağ gerek yaramazdur/ yine yanı üzerine:
İ yanın; B, H yanına/

² egerçi: B, H egerci/ var: H vardur/ ol: İ-/ iki cimā‘dan: İ ikiden/ pes bulardan ihtirāz itmek gerek: S-,
İ pes bunlardan ihtirāz itmek gerekdür, H ve bulardan ihtirāz ideler/

⁴ faşl üzerinedür: H faşl üzredür/

⁵ (Arapça başlık): H-/

⁶ nesneleri: İ nesne/ işitmekligile: İ işitmegile, B işitmeklik, H işitmekle/ ve görmek ile: İ-, B ve
görmeklik, H ve görmegile/

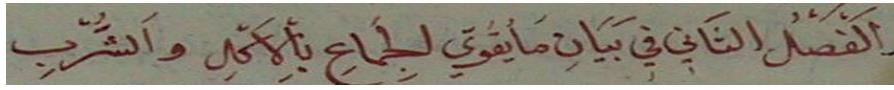
⁷ kuvvet virür: İ kuvvet pes bil kim cimā‘ iden kişinüñ yüzine bakmağ cimā‘a kuvvet virür/ huşuşā: İ
huşuşā kim, H-/ cimā‘ itdügi yire baksa ve daḥı maḥbūbuñ: H-/

9 ola. Ve geydügi kıızıl veyā al ola veyā şaru ola veyā yeşil ola. Ve ancılayın
10 ünin işitmek ve çalğu çaldurmak be-gāyet cimā‘a muqavvīdūr. Ve hem dağı
11 ol leṭāyifleri ki cimā‘ bābında yazılıpdurlar, anı oqutmaq ve dinlemek be-gāyet
cimā‘a

29a

1 kuvvet virür. Ve hem dağı kaşuğın yülimek şehveti harekete getirür ve zekere

kuvvet virür.

2 Bu faşılđa beyān ider ol nesneleri ki cimā‘a kuvvet virür, yimeklerin ve
içmeklerin.

3 Pes bil kim erkek şişek eti kim çok şoğan ve nohūd-ıla eyü müherrā bişüreler,

4 andan şoñra ol nohūdı ve şoğanı çıkaralar ve etine ve şürbāsına

5 dār-ı çīnī ve havlincān ve zencebīl ve şakākul ekeler ve şakankūr tuzıyla yiyeler
kim

⁸ topuğuna: İ, B dopuğına; H-/ ve: H-/ baldırına bakmaq: İ baldırına bakmaq ve gövdesine bakmaq, H-/ cimā‘a kuvvet: H-/ virür: İ virür ve dağı ‘avrata er şüretin geydürüp oynatmaq cimā‘a kuvvet virür; H-/ sevdügi: B sevdüğüñ/

⁹ al ola veyā şaru ola: İ veyā şaru/ veyā yeşil ola: İ veyāhūd kara ola/ ancılayın: İ ancılayındur/

¹⁰ işitmek: İ işitmek dağı/ ve: İ ve amma/ çalğu: B, İ çalğu/ çaldurmak: İ caldurup eyitdürmek/ be-gāyet: İ be-gāyet hübdur/ muqavvīdūr ve hem dağı: H-/

¹¹ ol leṭāyifleri: H-/ ki: İ kim, H-/ cimā‘ bābında: H-/ yazılıpdurlar: İ yazupdurlar, B yazupdururlar, H-/ anı: H-/ oqutmaq: B oqıtmaq, H-/ ve dinlemek: İ ve diñlemek, H-/ be-gāyet: İ-, H-/ cimā‘a: H-/

29a¹ ve: S-/ hem dağı: S-, İ-, H hem dağı ol leṭāyifler ki cima‘ bābında yazıp dururlar anı oqutmaq ve diñlemek be-gāyet cima‘a kuvvet virür ve hem/ kaşuğın yülimek: S-, H kaşuğı yülümek/ şehveti: S-/ harekete: S-, İ hareket/ getirür ve zekere: S-/ kuvvet virür: S-, İ kuvveti/

² nesneleri: İ nesneler, H nesneler/ ki: H kim/ yimeklerin: İ yimeklerden, H yimekleri/ içmeklerin: İ icmeklerden, B icmeklerden, H icmekleri kim/

³ erkek: İ erlige, B irkek/ çok: İ çok/ nohūdıla: H nohūdla/

⁴ ol nohūdı ve şoğanı: İ şoğanı ve nohūdı/ çıkaralar: B, İ çıkaralar/ ve: İ-/

⁵ dār-ı çīnī: İ dār-cīnī, H dār-çīnī/ havlincān: H hūlincān/ şakankūr: İ şakankūri/ kim: H-/

6 be-ğāyet muḳavvīdūr. Ḳaçan kim bu didüğüümüz ta‘āmuñ yimegin ‘ādet ide ve hem erkek

7 semüz keçi eti ve hem semüz bülüc ve tavuḳ eti ve hem nīm-birişt yumurda şarusı

8 ve südlü birinc aşı, huşūşā kim et ve helyūn birle bişmiş ola, be-ğāyet

9 muḳavvīdūr cimā‘a. Ve bu cemī‘sin kim yāz itdük ıssı mizāclu kişiye muvāfiḳdur ve ammā levz ve fistuḳ ve finduḳ ve köknar içi ve hindistān ḳozı.

10 Pes bular cemī‘-i mizāca muvāfiḳdur. Daḫı bil kim bir dirhem ḳaşnı balı-y-la şerbet

11 idüp içmek cimā‘a ḳuvvet virür, ḳaçan kim balḡam mizāc ola ve hem bu mizāclu

29b

1 kişiye zencebīl ve şaḳāḳul murabbā be-ğāyet muḳavvīdūr. Ve daḫı bil kim baḡanuñ zekerini

2 ḳaçan kim ḳurıtsañ, un gibi eyleseñ ve anı nīm-birişt yumurda ile icseñ veyā

3 et-ile bişürüben yiseñ be-ğāyet cimā‘ itmege ḳuvvet virür ve yardım virür. Ve daḫı

⁶ be-ğāyet: H-/ ḳaçan: İ ḳacan/ ‘ādet ide: H ‘ādet idinse/ erkek: İ semiz irkek şişek eti ve, B irkek/

⁷ semüz: İ semiz/ keçi: B, İ, H keci/ hem: İ-, H-/ semüz: İ semiz/ yumurda şarusı: B yumurta ve şarusı/

⁸ birinc aşı: İ birinc aşı ve/ et: İ etile/ helyūn birle: İ helyūnıla; B, H helyūn ile/

⁹ cimā‘a ve bu cemī‘sin kim yāz itdük ıssı mizāclu kişiye muvāfiḳdur: S-, H-/ köknār içi: B, İ köknār içi/ hindistān: İ, B hindüstān, H hind.stān/

¹⁰ bular: İ bunlar/ cemī‘-i: B, H cemī‘/ muvāfiḳdur: İ muvāfiḳdurlar/ daḫı: H ve daḫı/ bir dirhem: İ her ki bir direm/

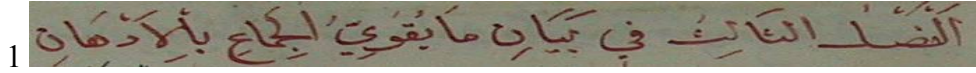
¹¹ içmek: B, H içmek; İ ice/ balḡam: İ balḡamı/ mizāc: H mizāclu/

29b ¹ murabbā: İ mür/ baḡanuñ: İ buḡanuñ/ zekerini: İ, B, H zekerin/

² ḳaçan kim: İ-/ ḳurıtsañ: İ ḳurıtsa/ un gibi eyleseñ: İ un eylese/ nīm: H-/ yumurda ile icseñ: İ yumurdanuñ şarusıyla icse, B yumurtayla icseñ, H yumurdayla icseñ/

- 4 bil kim köşek māyesinden nohūdca içmek az ışlanmış, be-ğāyet cimā‘a kuvvet
5 virür ve hem mücerredür. Ve ammā eger ol yidügi kişiyi incidse, pes aña eyle
6 gerek kim fi‘l-hāl
7 dövge ve şuyın ala ve şırf nebīz-ile içe, fi‘l-hāl nef‘i zāhir ola. Ve dağı kim ki
8 dāyim serçe etin yise ve üstine şu yirine süd içse, huşūşā kim kıızıl keçi
9 südi ola ve dāyim zekeri kıyım ola ve hem menīsi çok ola ve bu gāyet
10 mücerredür ve
11 şahīhdür. Ve dağı kim ki buçuğ dirhem kıaranfıl kıızıl keçi südiyle içe ve bunu
her gün
11 ‘ādet idine, lā-cerem cimā‘a kıavī ola ve bu dağı mücerredür.

30a

- 2 Bu faşılđa ol yağları bildürür kim cimā‘a kuvvet virür. Pes bil kim zekerini

³ etile: H etle/ bişürüben yiseñ: İ bişürüp yise, H bişürüp yiseñ/ itmege: S-/ kuvvet virür ve: İ-/ yardım virür: İ, B yardım ider; H-/

⁴ kim: İ kim ki, B-/ māyesinden: H māyesini/ nohūdca: İ nohūdca/ içmek: B içmek, İ içe, H-/ışlanmış: İ ışlanmış şuyıla/

⁵ virür: H ider/ ve hem: S-/ eger:S-, H-/ kişiyi incidse: İ kişi kıatı incinse, H kişi incidse/

⁶ şuyıla: H şuyıla/ kıurtıla: B kıurtula, H kıurt.la/

⁷ dövge: İ-/ ve şuyın ala: İ alalar ve şuyını çıkaralar, B ve şuyın çıkara, H şuyın ala çıkara/ nebīzile: S, İ nesbīdile, H nebīzle/ nef‘i: H nef‘/ zāhir: İ tāhir/ ve: H ve hem/ kim: İ her kim/

⁸ dāyim: İ-, B dāyimī/ serçe: B, İ serce/ yise: İ, B yiyse/ üstine: İ üzerine/ içse: B, İ ice, H icse/ kim: S-/ keçi: B, İ, H keci/

⁹ kıyım ola: H kıyım/ hem: S-/ menisi: İ menīsi, H menisi dağı/ çok: B, İ çok/ ve bu: H-/ gāyet: İ, H be-ğāyet/

¹⁰ kim ki: İ her kim / buçuğ dirhem: İ bucuğ direm, H bucuğ dirhem/ keçi: B, İ, H keci/ südiyle: İ südiyle/ içe: B, İ ice/ ve: H-/

¹¹ lā-cerem: İ, B lā-cirem, H lā-c.rem/ cimā‘a: B cimā‘da/ kıavī ola: İ be-ğāyet kıavī ola/ ve: B-/

- 3 ve huşyesini ovmak süsen veyā nergis veyā belesān veyā bādem veyā menevüş
- 4 veyā bābadya yağlarıyla, ayru ayru ovalar, cimā‘a be-gāyet kuvvet virür ve zekerin
- 5 kavī ider ve daḥı bil kim zekerine ve huşyesine ve kaşuḡını ve boş bögrini bu yağ-ıla
- 6 sürünmek be-gāyet cimā‘a kuvvet virür ve gey mücerrebdür. Ve ol yaḡuñ eczāsı budur:
- 7 dühn-i bān yigirmi dirhem ve pes ala büber ve kaşnı ve unduz aşaḡı her birinden
- 8 bucuḡar dirhem, misk bir denk ve panbu cekirdegi ii iki dirhem ve büre
- 9 buu mişāl. Pes bu cemī‘-i edviyyeyi bir pāre bān yaḡıyla hevānda dögeler, ol adar kim
- 10 ḡall ola ve andan soñra ol bān yaḡınuñ daḡısın aña atalar ve birez saḡ

30a² faşılđa: B bābda/ virür: İ, B virürler/ zekerini: İ zekerin/

³ huşyesini: İ huşyesin ve ḡaşırasın ve kaşuḡın, B huşyesini ve kaşuḡını, H ḡāyasını ve hem kaşuḡını/ ovmak: H-/ süsen: H şüsen/ nergis: H nerges/ bādem: İ bāzām yaḡıyla, B bāzām, H bādem yaḡıyla/ menevüş: İ-, H meneviş/

³ veyā: İ-/ bābadya: İ bābad/ yağlarıyla:İ yağlarla bile yā, H yağların/ ayru ayru: B, H ve ayru ayru/ ovalar: İ-, B-, H düрте/ kuvvet virür: İ kuvvet virürler/ ve zekerin: İ ve hem zekerin, H zekeri/

⁴ kavī ider: İ kavī iderler, H kavī eyler/ daḡı: İ hem daḡı/ kim: İ kim ki/ zekerine ve huşyesine ve kaşuḡını ve boş bögrini: İ zekerin ve huşyesin ve virgin ve boş bögrin ve ḡaşırasın, B zekerine ve huşyesini ve kaşuḡını ve vergini ve boş bögrini ḡaşırasını, H zekerini ve ḡāyasını ve uyluḡların ve boş bögrini/ yağıla: H yağlarla/

⁵ sürünmek: İ, B, H sürtmek/ gey: İ bu/ budur: B, H budur kim/

⁷ dühn-i bān: İ dühün-bān; B, H dühn-bān/ yigirmi: H yigirm./ dirhem: İ direm/ aşaḡı: B daşaḡı/

⁸ bucuḡar: B, İ, H bucuḡar/ misk bir denk ve panbu cekirdegi: H-/ ii: B ii, H-/ iki dirhem: H-/ misk: İ, B müş/ ve panbu cekirdegi ii: İ pamu cekirdeginüñ ii, B ve panbu cekirdegin ii/ ve: İ-/

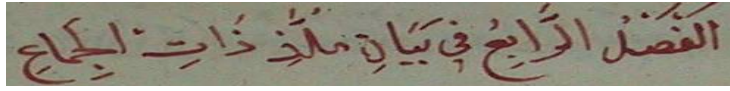
⁹ buu: İ, B, H bucuḡ/ bu: H-/ cemī‘-i edviyyeyi: İ cemī‘ edviyye, B cemī‘ edviyyeyi, H cemī‘-sini/ bān yaḡıyla: S yaḡıyla, İ bān yaḡıyla/ havanda: İ, B havānda/ dögeler: İ dögē tā/

¹⁰ daḡısın: B daḡısını/ birez saḡ: İ-/

11 ideler ve isti‘māl ideler ve bundan ġāfil olma kim be-ġāyet mücerrebdür. Ve ammā

30b

1 eşegūñ içi yaġından şāf düzmek ve getürmek daġı be-ġāyet cimā‘a kuvvet virür

2 Bu faşılda

3 beyān ider ol nesneleri kim cimā‘a lezzet virürler. Pes bil kim kebābeyi azġına

4 ala ve çeyneye tā ġall ola ve andan şoñra zekerine düрте ve қatlana birez tā

5 қurıya ve andan şoñra cimā‘a meşġül ola. İkisine daġı be-ġāyet lezzet

6 virür. Ve hem bir dürlü mülezziz daġı kim cimā‘a lezzet virür, oldur kim ala büberi ve maġmüdeyi

7 ve zencebīl her birinden birer dirhem ve bal-ıla buları yoġura, zekerine yaġu ide

8 ve birez şabr ide ve andan şoñra cimā‘a meşġül ola kim be-ġāyet lezzet virür.

9 Ve hem daġı Cālīnūs Ḥakīm eydür kim: “Ben bir devā bilürin, қақан kim er

10 kişi ol devāyı isti‘māl ide ve andan ‘avrat-ıla cem‘ ola. Ol ‘avrat

¹¹ ideler ve isti‘māl ideler: İ bir pāre döğeler ve götüreler isti‘māl ideler; B, H ideler ve götüreler ve isti‘māl ideler/ kim: İ ki, H-/

30b ¹ içi: B içi, İ iç/ getürmek: İ götürmek, S götürünmek/ daġı: İ-/ be-ġāyet: S ġāyet/

² faşılda: H faşılda/

³ nesneleri: B nesneler/ bil kim: İ bil ki her ki, B bil kim ki/

⁴ çeyneye: İ cıyneye/ ola: İ olunca/ düрте: B sürte/ birez tā: H tā birez/

⁵ қurıya: İ қurıya/ ikisine: B ol ikisine/

⁶ ve: S-/ hem: S-, H-/ bir dürlü: H-/ mülezziz: S-, H-/ daġı kim cimā‘a lezzet virür: S daġı kim lezzet virür, H-, İ kim cimā‘a ol daġı lezzet virür/ ala: S, B, İ alasin/

⁷ zencebīl: İ zencebīli/ ve: İ-/ balıla: H balla/ buları: İ-/ yoġura: İ, H yoġurasın, B yoġurası[n]/ zekerine: İ zekere/ ide: İ, H idesin, B idesi[n]/

⁸ ide: İ, H idesin; B idesi[n]/ ve andan şoñra: B (fazla yazılmış)/ meşġül ola: İ, H meşġül olasin; B meşġül olası[n]/ kim: S-, İ-/

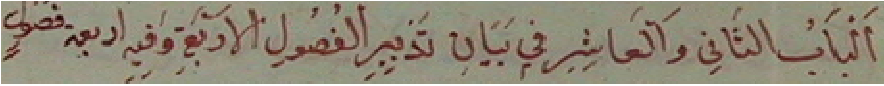
⁹ Cālīnūs: B Cālīnūs/ Ḥakīm: İ-, B-/ eydür: İ diyüpdür; B, H dir/ ben: B men / bilürin: İ, B bilür/

⁹⁻¹⁰ қақан kim er kişi ol devāyı: S қақан er kişi ol devāyı, İ қақан kim ol devāyı er, H er kişi қақан ol devāyı/ andan: İ andan şoñra/ avratıla: H avratla/ cem‘ ola: İ, H cimā‘ ide; B cimā‘ ide ve/

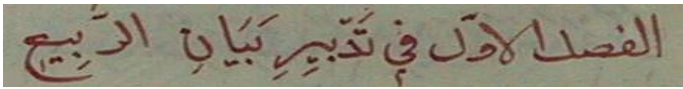
11 ol eri eyle seve ki ansuz bir sâ‘at kâatlanmaya.” Ve andan şoñra ol devâyı vaşf idüp didi kim:

31a

1 “sekbî nec ve muql-ı yehūdî ve murabbâ zencebîlüñ balı ve göyünmiş durağ
2 otı ve göyünmiş şîh ve göyünmiş mulâtra tohumı ve göyünmiş toñuz ışğı, pes
her birinden
3 birer mişkâl ala ve yoğura mulâtra şuyıyla şulurağ ve anuñ-ıla ihlîlini yaqu ide
4 ve şabr ide tâ kırıya ve andan şoñra ol istedügi kişiyile cimâ‘ ide ki
5 diledügi maşşüdi hâşıl ola velâkin gerek kim her haftada bir kerre i‘âde ide.”

6

7 Bu bābda dört faşluñ beyānı ider ve hem dört faşl üzerinedür.

8 Bu faşılta yaz tedbîrin beyān ider.

9 Pes bil iy hâfız-ı şihhat yazda kan aldur ve hem dağı

¹¹ ki: İ, B, H kim/ andan şoñra: İ-/ ol devâyı vaşf idüp didi kim: S anuñ vaşfi, İ ol devānuñ eczāsı budur, H ol vaşf didi kim/

31 a¹ muql-ı yehūdî: İ, B muql-ı yehūd/ murabbâ: H murabb/ zencebîlüñ balı: H zencebîl bal./

² otı: H ot/ şîh: İ sîh/ malâtra: S-, H maslaçra/ tohumı: H tohmı/ toñuz: İ doñuz/ ışğı: İ aşğı, H aşğı/ pes: S- ve H-/

³ birer mişkâl ala: S, H bir mişkâl ala, B ala birer mişkâl/ mulâtra şuyıyla: İ malâtra şuyıyla, B malâtra şuyıyla, H malâtra şuyıyla/ anuñıla: H anuñla/ ihlîlini: İ ihlîlin/

⁴ tâ: İ tâ ki, B ki tâ/ kırıya: H kırıya/ şoñra ol: H-/ kişiyile: İ kişiyile/ ki: B ki tâ, H-/

⁵ maşşüdi: İ, B, H maşşüd/ ve lâkin: S- ve H-, ve lâkin şöyle/ kerre: B kez/ i‘âde ide: İ ide, H isti‘māl i‘âde ide/

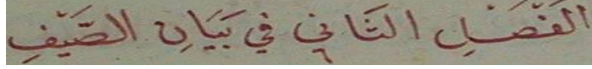
⁷ bābda: H bāb/ faşluñ: H füşül/ hem: İ-, bu/ faşl: İ faşıl/ üzerinedür: H üzerinedür/

⁸ bu faşılta: M bu faşl/ yaz tedbîrin beyān ider: S beyān ider kim yaz tedbîrin, H yaz tedbîrin bildürür, M yaz tedbîrlerin beyān ider/

⁹ pes: M-/ bil: İ-, B-, H-, M bil imdi/ hâfız-ı şihhat: M hâfız-ı şihhat ki/ yazda: M yazdan/ aldur: S aldurmağ/ hem dağı: İ-, M-/

- 10 ot ic ve eger h̄acet-ise kuşmak kuş ve yiyeceğün dahı kış
11 yiyeceğinden azrak ve laṭif eyle ve hem şafrāyı dahı söyündür qoruk aşı

31b

- 1 veyā ḥabb-ı rummān aşı veyā līmōn aşı veyā ağaç kavunınıñ aşı ile ve hem çok
hareketden ihtirāz it
2 ve hem katı ıssı ḥammāma girme ve şırf şarāb içme ve katı tatlu ve tuzlu
ta‘āmlar
3 yime ve hem ıssı nesnelere muḳāyyed olma ve hem dahı bu faşılđa sincāb veyā
nigendelü
4 kaftanlar giy ve uyqu geldükde gegerince uyu ve bu didüğümüze
5 be-ğāyet ri‘āyet it ki tā bu faşluñ mażarratından emīn olasın.
6 Bu faşılđa beyān ider kim
7 yayda nitmek gerek. Pes iy ḥāfız-ı şıḥḥat qarşıla yayı rāḥat ve sükūn

¹⁰ ic: S içmek/ ḥācetiŝe kuşmak kuş: S ḥācetiŝe kuşmak kuşa, İ ḥācetiŝe kuşmak dahı kuş, H ḥācetiŝe kuşmak kuş, M kuşmak ḥācetiŝe kuş/ ve: İ, H ve hem/ dahı: M-/

¹¹ yiyeceğinden: B yiceğinden/ azrak: İ azıraq eyle, B azıraq/ laṭif: H, M laṭıfraq/ dahı: İ-, M-/ söyündür: S söyündürür; İ, H söyündürü/

31b¹ ḥabb-ı rummān aşı: S-, H-/ veyā: S-, H-/ līmōn aşı veyā: İ līmōn aşı ve/ ağaç: B, H ağac/ kavunınıñ: H kavınınıñ, M kavunu/ aşı ile: İ, B, H aşıyla; H aşıyla; M aşıyla/ hem: M-/ çok: B, İ çok/

² hem: İ-/ katı: H-/ ḥammāma: M ḥamāma/ şırf: İ şarf, M-/ şarāb: M-/ içme: B, H icme/ ve: M dahı/ tatlu ve tuzlu: İ datlu ve duzlu, M tuzlu ve katı tatlu/ ta‘āmlar: H ta‘āmları, M ta‘ām/

³ ve: M-/ hem: İ-, M-/ ıssı: H-/ nesnelere muḳāyyed olma: M nesnelerden saqın/ hem dahı: İ-/ bu faşılđa: M-/ sincāb: M sincāf/ nigendelü: H (...)/

⁴ kaftanlar: İ kaftan, M kaftanlardan/ giy: S, B, H geyesin; M gey/ uyqu: H uyquñ/ geldükde: M gelse/ uyu: S, İ uyuya; H uyuyasın; M uyu/ didüğümüze: İ didüklerümüzi; B, H didüklerümüz; M didüğümüz/

⁵ be-ğāyet: M-/ ri‘āyet it: İ ri‘āyet ide/ ki tā: İ tā ki, H tā/ bu: S-/ faşluñ: H faşılđa, M faşıl/ mażarratından: H mażarratdan/ emīn olasın: H qurtulasın emīn olasın/

⁶ Bu faşılđa: M bu faşıl/

8 ve gölgede oturmaqlığı-ıla ve bārid ğidālar yimekle kim laṭīf ola ve hem şafrāyı

9 ḳal‘ ide ve daḥı terk it ol nesneleri kim beden ḳurıdur ve hem ıssı ider,

10 anuñ-çün kim yayda şafrā çok olur ve andan dürlü dürlü marazlar ḥāşıl olur,

11 ḥummā-yı ‘ineb ve ḥummā-yı muḥriḳa ve ‘aṭş bigi. Pes gerek kim ol şafrāyı ḳal‘ idesin muḳaṭṭı‘

32a

1 ğidālar ile kim ol ḳoruḳ aşı ve ḳadun ṭuzluğı aşı ve nārdeng aşıdur ve daḥı

2 ol nesnelere kim bulara beñzer. Ve hem ğidāñı yaz ıssısından az

3 eyle ve bārid raṭb yimişler çok isti‘māl it kim ol erük ve ḥıyār ve ḳarbüz

4 ve ḳabaḳdur ve daḥı ol nesne kim bulara beñzer. Ve hem daḥı gerek kim bu faşıl da geyecek

⁶⁻⁷ beyān ider kim yayda nitmek gerek: B, H beyān ider yayda nitmek gerek; M yay tedbīrlerin beyān ider/ pes: M imdi/ iy: M ey/ ḥāfız-ı şıḥḥat: M ey ḥāfız/ ḳarşıla: H, M ḳarşıla/ yayı: S, İ, M yay/ raḥāt: M raḥātla/ sükünla: S sükünı; H, M sükünla/

⁸ ğidālar: İ ğızālar, H ğidālarla/ yimekle: B yimekle, M yimekle/ laṭīf: H laṭīfi/ ola: M olalar/ hem: M-/ şafrāyı: M şafrā/

⁹ ḳal‘ ide: M bedenüñden ğidermek ardınca ol/ ve daḥı terk it: M ve hem saḳın/ nesnelere: M nesnelere/ beden: B, H bedeni/ ḳurıdur: H, M ḳur.dur/ hem: M-/

¹⁰ anuñ-çün kim: B anuñ-icün kim; M zīrā ki/ çok: B çok, M be-ğāyet/ olur: H ḥareket ider/ dürlü dürlü marazlar ḥāşıl olur: M olur dürlü dürlü marazlar/

¹¹ ḥummā-yı ‘ineb: H ḥummā-yı (...) ‘ineb/ ḥummā-yı muḥriḳa: H ḥummā-yı muḥarriḳa/ bigi: H gibi/ pes: S, B, M bes/ gerek kim ol şafrāyı ḳal‘ idesin: M zinhār şafrāyı kendüñden ğider/

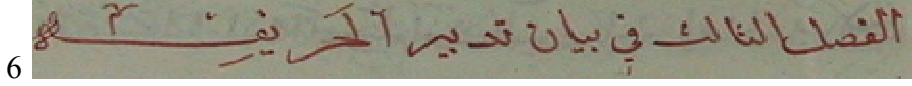
32a ¹ ğidālar ile : B ğızālarla, H ğidālarla/ aşı: H aşıdur, M aşı gibi/ ḳadun: M ḳaṭun/ ṭuzluğı aşı: B, M duzluğı aşı; H ṭuzluğı aşıdur/ nārdeng aşıdur ve daḥı: S nārdeng aşı dördüncü; İ, B, H nārdeng aşıdur ve daḥı; M nārdeng aşı gibi ve daḥı/

² nesnelere kim: M nesnelere/ bulara: H, M bunlara/ ğidāñı: B ğızāñı, H ğidāyı kim, M yiyecek ki/ ıssısından: B ğızāsından, H ıssısında, M yiyeceğinden/ az: M laṭīfraḳ ve azraḳ/

³⁻⁴ yimişler: H yimişleri, M ğidālardan ve yimişlerden/ çok: B, M çok/ isti‘māl it: M yigil/ ol: M anlar/ ḳarbüz ve ḳabaḳdur: B, M ḳarpuz ve ḳabaḳdur; H ḳabaḳ ve ḳarpüzdur/

⁴ ve: H-/ daḥı ol: M (Arapça bir ibare)/ nesne: H nesnelere, M-/ kim: M-/ bulara: H bunlara, M-/ beñzer: H beñzer ola anları isti‘māl ide, M-/ daḥı: M-/ gerek kim: H-/ faşıl da: H faşıl da/ giyecek: B-, H-, M-/

5 geyeceğün kettān bezi ola ve panbuḡ çoḡ isti‘māl itmeye ve hem çoḡ ḥareket itme tā anuñ şerrinden emīn olasın.

6 Bu faşılđa beyān ider kim güzde ne dürlü tedbīr itmek gerek. Pes iy ḥāfız-ı şıḥḥat

7 iḥtirāz it cemī‘-i müceffifātđan ve hem çoḡ cimā‘ itmekden ve hem

8 şuyı çoḡ içmekden ve hem şovuk şu-y-ıla ḡusl itmekden. Anuñ-içün kim bu faşılđa

9 ḥastalıklar çoḡ olur, zīrā kim bu faşılđa hevānuñ iḥtilāfi çoḡdur. Ve cümle

10 iḥtilāfindan biri oldur kim gice ve şabāḥ kuşluḡa deḡin ḡatı şovuk olaḡan

32b

1 olur ve andan şoñra ḡatı ıssı olur, pes bular mücibdürler dürlü ḥastalıklara.

2 Ve cümle iḥtilāfindan biri daḡı oldur kim yay muḥallildür bedene ve hem aḥlātı

⁵ geyeceğün: S geyecek, İ gıyecek, M eski/ kettān bezi: M ketān bezini veyā geyilmiş ki gey/ ve panbuḡ çoḡ isti‘māl itmeye: M banbuḡ be[z]ini geyme/ hem: M-/ çoḡ: B, M çoḡ/ anuñ: M bu faşılđuñ/ ⁷ faşılđa: M faşl an[ı]/ beyān ider: H tedbīr ider/ kim: H-, M ki/ gerek: M gerekdür/ pes: S, B, M bes/ ḥāfız-ı şıḥḥat: M kişi/

⁸ cemī‘-i: H kim cemī‘-i, M güz faşılđında cemī‘/ müceffifātđan: S muḥaffefātđan: B, H müceffifātđan, H müceffifātđan; M müḥaffāflardan/ hem: M-/ çoḡ: B, İ, M çoḡ/ cimā‘ itmekden: H, M cimā‘đan/ hem: M-/

⁹ şuyı çoḡ içmekden ve hem şovuk şuyıla ḡusl itmekden: İ şovuk şuyıla ḡusl itmekden ve hem şuyı çoḡ icmekden, H şuyı çoḡ icmekden ve hem şovuk şuyıla ḡusl itmekden, M şovuk şu birle ḡusl itmekden ve çoḡ şu icmekden/ anuñ-içün: B anuñ-cün; İ, H anuñ-çün; M zīrā/ kim: M ki/ faşılđa: H faşılđa/

¹⁰⁻¹¹ ḥastalıklar: İ-/ çoḡ olur: İ-, M çoḡ ḥādiş olur/ zīrā: İ-, H zīrā, M-/ kim: İ-, M-/ bu faşılđa: İ-, H bu faşılđa/ iḥtilāfi: H iḥtilāf, M iḥtilāf/ çoḡdur: B, M çoḡdur/ cümle iḥtilāfindan: İ, B cümle-i iḥtilāfindan; H cümle iḥtilāfindan; M cümlesinden/

¹¹ biri oldur kim: M birisi budur ki/ gice ve şabāḥ: B, H gice ve hem şabāḥ/ kuşluḡa: M ve kuşluḡ/ ḡatı: M-/ olaḡan: İ-, H-, M-/

32b¹ pes: M eyle ol/ bular: H bulara, M bunlar/ mücibdürler: İ mücibdür, H mücibdirler, M mücib dururlar/ çoḡ: B, İ çoḡ/ dürlü: H-, M enva‘/ ḥastalıklara: İ ḥasta olmaḡa; H ḥastalıklar olur; M ḥastalıkları/

3 harekette getürür ve şafrāyı göyündürüben sevdāya döndürür ve güzūñ ṭabī‘atına
muvāfiķ ider, pes

4 andan envā‘-i emrāz ḥāşıl olur. Ve cümle ihtilāfindan biri dağı oldur kim

5 güzde fevākih-i raṭbe çoķ olur ve anda hīç ḥarāret yoķdur kim ol fevākihūñ

6 ruṭubetin taḥlīl ide, anuñiçün kim anuñ ṭabī‘atı bārid yābisdür. Pes lā-cerem

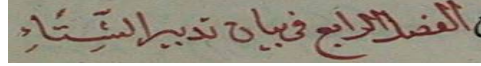
7 ol muḥtelif ruṭubetlerden muḥtelif marāzlar ḥāşıl olur. Pes eyle gerek saña kim

8 saña kim bu faşılta yimiş çoķ yimeyesin ve hem yidügünce sikencübīn birle
yiyesin. Ve dağı

9 bil kim bu faşılta kuşmak be-gāyet yaramazdur ve andan dürlü ısıtma ḥāşıl

10 olur. Ve hem bu faşılta şovukdan ve ıssıdan ḫatı şaķınmak gerek ve zinhār bu
mezkūrātı

11 ri‘āyet it tā ki şerrinden emīn olasin.

² cümle ihtilāfindan: İ, B cümle-i ihtilāfindan; M-/ oldur: H budur/ kim: M ki/ yay: İ yay günü, M yay faşıl/ muḥallildür bedene: S muḥlildür; İ, H muḥallildür bedeni; M beden taḥlīl ider/ hem: İ-, M-/ aḥlātı: İ kuvāyı ve aḥlātı, M aḥlāt/

³ harekette: M ḥaraket/ göyündürüben: S, M göyündürür/ döndürür: İ, B, M dönderür/ güzūñ: M güz faşılınıñ/ ṭabī‘atına: İ ṭabī‘atın/ muvāfiķ: S-/ ider: M kıılır/

⁴ envā‘-i: B, H, M envā‘/ ve: M-/ cümle ihtilāfindan: B, H cümle-i ihtilāfindan, M ihtilāfindan/ biri: S ve B bir/ oldur kim: H budur kim, M budur ki/

⁵ güzde: M güzün/ çoķ: B, İ, M çoķ/ hīç: B, H hīç; M ol ḫadar/ kim: M ki/ fevākihūñ: İ fevākihün/

⁶ ide: H ider/ anuñ içün: İ anuñ-içün; B anuñ-cün; H anuñ-çün; M zīrā/ kim: M ki/ anuñ ṭabī‘atı: M ṭabī‘at/ bārid yābisdür: İ bārid ve yābisdür, M bārid yābis olur/ lā-cerem: İ lā-cirem, H lā-c.rem/

⁷⁻⁸ eyle gerek saña kim: H eyle gerek kim saña, M eyle olsa gerek kim/

⁸ faşılta: H faşılta/ çoķ: B, İ çoķ/ yidügünce: İ yidükce ziyānın gidersin, H yidükce/ sikencübīn birle yiyesin: S sikencübīn birle yiyeler, İ sikencübīnile, B sikencübīnle, H sikencübīn ile yiyeler, M üzerine dāf‘in yiyesin/

⁹ bil: M bilgil/ faşılta: H faşılta/ ve: M zīrā ki/ dürlü: B, H, M dürlü dürlü/ ısıtma: İ, B ısıtmalar; M sanclular/

¹⁰ ve: S-/ hem: M-/ faşılta: H faşılta/ şaķınmak gerek ve zinhār: S şaķınmak ve zinhār, İ şaķınmak gerek ve mu‘tedil ḥammāma girmek gerek ve zinhār, M şaķın ve/ mezkūrātı: H mezkūrđan, M mezkūrāt geregince/

- 1 Bu faşılđa kışuñ tedbîrlerin beyân ider. Pes bil iy hâfız-ı şihhat, kışuñ geyeceklerüñi
- 2 artur, huşuşâ başındağı geyecegi, huşuşâ kışuñ evvellerinde ve hem geclerinde.
- 3 Anuñ-içün kim kışda zükâm ve nezle ve öksürük ve dürlü dürlü balgamî hastalıklar çok olağandır.
- 4 Anuñ-icün kim kışuñ tabî'atı bārid raḡbdur ve balgamî emrāz mu'ayyendür. Pes
- 5 eyle gerek ki bu faşılđa öşek ve bürteler geyesin, lâkin şovuk mizāclu
- 6 kişiyeye bu faşılđa şamūr derisinden ve kovıg derisinden ve kara kızı derisinden kürk geymek
- 7 be-gāyet münāsibdür. Ve hem dağı ıssı mizāclu kişiyeye kāküm ve ak kızı derisinden kürk geymek be-gāyet münāsibdür. Ve ammā sañsar ve kıumral kızı

¹ ri'āyet it: İ kıatı ri'āyet it, M ri'āyet itmek gerek/ İ tā ki: S tā; B, H kim tā; M kim bu faşılđuñ/ şerrinden: İ zararından/ olasıñ: H ola, İ olasıñ ve sevdā mizāclu kişiyeye didüğümüz gızalar yimek gerek/

33a¹ faşılđa: İ, M faşıl/ tedbîrlerin beyân ider: S ol ki tedbîridür bildürür; H, M tedbîrin beyân ider/ pes: S-, İ-/ bil: S-, İ-, H-, M-/ iy hâfız-ı şihhat: S-/ kışuñ: İ, B, H, M kışda/ geyeceklerüñi: S geyeceklerin; İ, M geyecegüñ/

² huşuşâ: H huşuşâ kim, M huşuşâ ki/ başındağı: M başuñda/ geyecegi: İ geyecegüñi doladı ve; B geyecegi; H geyecegi; M ge[y]eçegi/ huşuşâ: İ-, H-, M-/ kışuñ: M-/ evvellerinde: İ evvelinde, M-/ ve hem: M-/ geclerinde: İ giclerinde ve; B, H giclerinde; M-/

³ anuñ içün: İ anuñ-icün; B anuñ-cün; H anuñ-çün; M zîrā/ kim: M ki/ zükâm: M [z]ükâm/ nezle: H, M nāzile/ dürlü: İ, B, H, M dürlü dürlü/ balgamî hastalıklar: S, H hastalıklar; M balgamî hastalıkları/ çok: B, İ çok/ olağandır: H olağan olur, M olur/

⁴ anuñ-icün: İ anuñ-icün; B anuñ-cün; H anuñ-çün; M zîrā/ kim: M ki/ tabî'atı: M tabî'at/ bārid raḡbdur: İ bārid ü raḡbdur/ balgamî emrāz mu'ayyendür: İ, B, H balgamî emrāza mu'ayyendür/ pes: S, B bes/

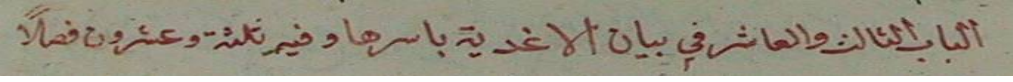
⁵⁻⁶ eyle gerek: M olsa gerekdür/ ki: İ, B, H kim/ bu faşılđa: İ bu faşılđa ıssı ŋonlar ve kürkler ve pamuklu geysiler geymek gerek/ öşek ve bürteler: İ öşek ve calgaba ve bürtelizi, B öşek ve calgaba ve bürtelizi, H öşek ve şa'leb ve bunları, M merşek ve çalkava bunlar/ geyesin: İ giyesin/ lâkin: İ, B lâkin, M lekin/ şovuk mizāclu kişiyeye bu faşılđa: İ bu faşılđa şovuk mizāclu kişiyeye/

⁶ şamūr derisinden ve kovıg derisinden ve kara kızı derisinden kürk geymek: S şamūr derisinden ve kovıg derisinden ve kürk geymek, İ şamūr ve kovıg derisinden kürk geymek, H şamūr derisinden ve kovı' derisinden geymek, M şamūrdan ve kara kızı derisinden ve kovıdan kürk ge[y]mek /

derisinden kürk geymek be-ğāyet münāsibdür cemī'-i mizāca. Ve dahı gerek kim kışda ol

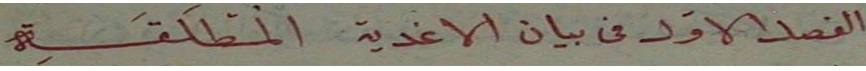
8 ğalīz yiyecekden yiye kim faşl-ı evvelde yād itdügidi

9 ve hem bu faşılta ıssı otlar-ıla eti öküş yiye. Ve bu faşılta kuşmak bedene katı ziyāndur ve lākin bu faşılta hareket be-ğāyet hōşdur ve hem bedene çok fāyidesi vardır.

10

11 Bu bābda ekşer yimeklerüñ tabī'atın bildürür ve bu yigirmi üç faşıldur.

33b

1

2 Bu faşılta mülattıf ğidāları beyān ider ve ol üç nev'dür. Biri oldur kim

⁷ ve hem dahı: S-, M ve dahı/ ıssı mizāclu: S-/ kişiy: S-, M kişilere/ kākūm ve: S-/ aq kızı derisinden: S-, H kızı, M aq ku[z]ı ve sincābī derisinden/ kürk geymek: S-, İ-, M-/ be-ğāyet münāsibdür: S-, İ bu faşılta be-ğāyet münāsibdür; H, M münāsibdür/ ve ammā sañsar: S-, H-, M-/ ve kumral kızı: S-, H-/ derisinden: S-, H-, M derisini/ kürk geymek: S-, H-, M-/ be-ğāyet münāsibdür cemī'-i mizāca: S cemī'-i mizāca; İ cemī'-i mizāca münāsibdür, B be-ğāyet münāsibdür cemī' mizāca, H münāsibdür cemī'-i mizāca, M cemī' mizāclara münāsibdür / ve dahı: İ, B, M ve hem dahı; H-/ kim: M ki/

⁸ ğalīz: M ğalī[z]/ yiyecekden: B yicekden/ yiye: S-, H yise, M yiyeler/ kim: M ki/ faşl-ı evvelde: H faşılta evvelde/ yād itdügidi: İ yād itdük herise gibi ve hamırlü etmek otlarıla eti çok yiye; B, H yād itdük; M yā[d] itdük/

⁹ ve hem: İ, B ve hem dahı; H ve, M ve dahı/ ıssı: S-/ otlarıla: S-, H, M otlarla/ eti: S-, H, M et/ öküş: İ çok, M çok/ yiye ve: S-, İ yiye ve keşür şürbası birincile ve kalyeler ve kebāb ve büryān ve ıssı kışlar etin keklık ve gögercin ve serce gibi ve av etin geyik ve tavşan eti gibi yimek gerek otdan ve ıssı terelerden kerdeme ve kerefis gibi çok yimek gerek ve ammā; M yiyeler ve dahı bil ki/ bu faşılta kuşmak: S-/ bedene katı ziyāndur: S-, İ be-ğāyet bedene ziyāndur ve kulağa ve göze katı ziyāndur, M beden katı yaramazdur ve göz ziyāndur ve kulağa dahı ziyāndur/ ve lākin: S-, İ, M ve lākin/ bu faşılta: S-/ hareket: İ çok hareket, M hareket itmek/ hōşdur: M eyüdür/ çok fāyidesi: B, İ çok fāyidesi; H, M çok faydası/ vardır: İ vardır ve hem balġamī mizāc didügümüz ğızālardan yimek gerek balġamī mizāc kişinüñ ğızāsı ısdıcı balġamı kaṭ' eyleyici nesnelere gerek hummuş ab dār-cinīle ve şalġam ve cezer ve aruz ve 'aşfūr tohumı aşu gibi ve mişl-i zelik/

¹¹ bu bābda: S bu faşılta, M-/ ekşer yimeklerüñ tabī'atın bildürür ve: M-/ yigirmi üç faşıldur: B yigirmi üç faşıl üzredür, H doquz faşıl üzerindedür, M-/

- 3 andan dem-i laṭīf ḥāşıl olur ve ol ḥubūbdan buğday etmegiñüñ içidür kim
- 4 anı eyü yumış olalar nitekim evvel bâbuñ evvelki faşında yād itdük idi.
- 5 Ve et cinsinden tavuğ ve büluc ve ferrüc ve keklik ve çil ve gögercin
- 6 yavrısınuñ etidür ve daḥı cemī'-i kuşlarıñ boynı ve kanadıdur. Ve daḥı ol
- 7 balıguñ etidür kim cüssesi kiçidür ve eti yumışağdur. Ve fevākih cinsinden
- 8 kuru incîr, kuru üzüm ve fistuğ ve buķül cinsinden ol nesnelere kim
- 9 lüzüçeti olmaya, kabağ ve mâş bigi ve daḥı ol nesnelere kim buña beñzer. Ve nev'-i
- 10 ğidā-yı laṭīfden kim serī'yü'l-inhiżāmdur, anlara münāsibdür kim evvel bâbuñ
- 11 evvel faşında yād itdüğidi ve hem bunlara yaķındur menfa'atde. Cev-âb ve kuru incîr

33b² faşında: M faşl/ mullaṭıf: S muṭlağ, İ mullaṭaf, H-/ ğidāları: B ğızāları, İ ğızālar/ ol: S-/ kim: M ki/
³ dem-i laṭīf: M laṭīf kan/ ḥubūbdan: M ḥubūb cinsinden/ buğdāy etmegiñüñ içidür: B buğzāy etmegiñüñ içidür, İ buğdāy etmegiñüñ içidür, M ol buğdāy etmegiñüñ içidür/ kim: H-, M ki/
⁴ anı: M buğdāyını/ yumış: B yumuş, H yuñurmuş/ bâbuñ evvelki faşında yād itdük idi: İ bâbuñ evvel faşında yād itdük, B bâbuñ evvel faşında yāz itdükdü, H bâbda didük evvel faşında, M evvelki bâbuñ evvelki faşında yād itdük/
⁵ ferrüc: İ fūrüc, B ve ferüc, M-/
⁶ yavrısınuñ: B yavrısınuñ/ etidür: İ, H eti/ daḥı: M-/ cemī'-i: B, M cemī'/ kuşlarıñ: H kuşlar/ kanadıdur: İ, H kanadı/ ve daḥı: İ ve/
⁷ kim: M ki/ cüssesi: İ, B cüssesi; H cinsi; M cism/ kiçidür: B, İ kici ola; H kiçi ola; M kiçi/ ve: İ ve hem/ eti: M et/ yumışağdur: İ, B, M yumşaq ola; H yumşaq ola/ fevākih: İ, B fevākihe/
⁸ kuru: İ, B, M kuru/ incîr: İ, M encîr/ kuru üzüm: B, H kuru üzüm; İ, M ve kuru üzüm/ fistuğ: M fistuğdur/ buķül: H bağla/ kim: M ki anlarda/
⁹ lüzüçeti: H-, M lüzüçet/ olmaya: H-/ kabağ ve mâş bigi ve daḥı ol nesnelere kim: H-, M kabağ gibi (...)/ buña: İ bunlara, M-/ beñzer: H benzer, M-/
⁹⁻¹⁰ nev'-i ğidā-yı laṭīfden kim: İ nev' ğızā ağdıyye-yi laṭīfden kim, B nev' ğidā ağdıyye-yi laṭīfden kim, H bu nev'e ağdıyye-yi kim laṭīfden, M bu nev'e ğidālar laṭīf ve/ serī'yü'l-inhiżāmdur: M serī'ü'l-inhiżāmdur/ münāsibdür: İ, B, H münāsib oldur; M münāsib/ anlara: M ve anlara/ evvel: M evvelki/ bâbuñ: S faşluñ/
¹¹ evvel: H-, M evvelki/ yād itdüğidi: İ yād itdük, B yāz itdüğidi, H yād itdük, M zıkr itdük ki/ ve hem: M-/ yaķındur: S gey münāsibdür, B gey yaķındur, H kim/ İ cev-âb ve kuru incîr: S ve kuru incîr; B, H cevāv ve kuru incîr; M cevāv/

1 ve kuru üzüm ve fıstık ve bal ve karpüz ve hem ağdıyye-i mülâttıfıdadandır. Turb
2 ve şoğan ve kendene ve şalgam ve bulardan düzilür. Anuñ-çün kim bu mezkürât
irişdügi
3 gıdâyı laṭıf ider. Hiddetleri ve harâretleri kendülerde vardır.
4 Ve eger bunlarıñ cirmi galîzdür. Ve daḥı ağdıyye-i laṭıfdendür ol ekşiler kim
5 taḳṭı⁶ ve taḳṭıf iderler hamüzetler-ile kim ol sirkedür ve ağac kavununuñ
6 ekşisi ve ḥabbü'l-rummân ve koroḳ şuyı. Ve Cālinüs dir kim sirkengübîn
7 ve hem ol nesnelere kim bulara beñzer, lîkin bu nev⁷-i mülâttıfalar anlara
münāsibdür kim
8 ma⁸delerinde veyâ bedenlerinde harâret ola ve hem daḥı ağdıyye-i
mülâttıfıdadandır ol nesnelere kim ḥarr u ḥarîf dururlar ve muḳaṭṭı⁹ dururlar. Balgâmı
kim ol ḥardal ve sarmısak ve kerefüs ve güyegü

34a¹ ve: S-/ kuru üzüm ve fıstık ve: M-/ karpüz: B, H, M karpüz/ ağdıyye-i mülâttıfıdadandır: İ ağdıyye-i mülâttıfıdadandır/

² bulara beñzer: İ ol nesnelere kim bunlara beñzer, B ol nesnelere kim bunlara beñzer, H ol bulara beñzer, M mâ işbuḥu zelike/ anuñ-çün: B anuñ-çün, İ anuñ-içün/ irişdügi: M-/

³ gıdâyı: İ, B gıdâyı/ hiddetleri ve harâretleri kendülerde: S ḥadesleri ve harâretleri aña kendülerde, B hiddetleri ve ḥırafetleriyle ki kendülerde, İ hiddetleri ve ḥırafetleriyle ki kendüde, M hiddetleri ve ḥırafetleri ile/ vardır: M-/

⁴ eger: B egerci; İ, M egerçi/ cirmi: M cirmleri/ galîzdür: İ galîzise, B galîze, H galîz, M galîzse/ ve daḥı: S daḥı, M daḥı ve/ ağdıyye-i laṭıfdendür: B ağdıyye-i laṭıfdendür; H, M ağdıyye-i laṭıfden/ ol ekşiler kim: H dürlü kişiler, M ol ekşilerdür kim/

⁵ kim: M nitekim/ sirkedür: İ, M sirke/ kavununuñ: İ kavunuñ/

⁶ ḥabbü'l-rummân: İ, B, H, M ḥabb-ı rummân/ şuyı ve: M şuyı gibidür/ Cālinüs: İ Cālinüs, M Cālinüs Ḥakîm/ dir kim: İ-, B-, H-; M eydür/ sirkengübîn: B sirke-engübîn, H sirke sirkengübîn, M sirkengübîni/

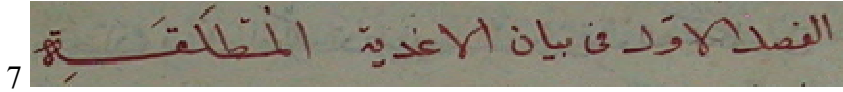
⁷ hem: M-/ nesnelere kim: M nesnelerdür ki/ bulardan düzilür: S bulara beñzer, B bulardan düzilür, H bunlardandır ve, M bunlardan dürlü dürlü ağdıyedür ta⁸am laṭıf iderler/ lîkin: M ve/ nev⁷-i: B, M nev⁷/ mülâttıfalar: S mülâttıfeler; İ, B, H, M mülâttıf/ kim: M ki/

⁸ ma⁸delerinde: S-/ veyâ: S-, M veyâḥüd/ bedenlerinde harâret ola ve: S-/ hem daḥı: H hem/ ağdıyye-i mülâttıfıdadandır: S-, İ, H ağdıyye-i mülâttıfıdadandır/ ol nesnelere: S-/ kim: S-, M-/ ḥarr u ḥarîf dururlar:

- 9 otı ve rāziyāne ve kerdeme ve na‘ne ve sezāb ve durağ otı ve kimnūn
 10 ve kebere, ve daḥı ol nesnelere kim bunlara beñzer. Ve bu nev‘ ağdıyye
 münāsibdür
 11 anlara kim ciğerlerinde ve talağlarında veyā dimāğlarında südde vardır. Lākin

34b

- 1 müdāvemeden ihtirāz ideler. Anuñçün kim bu nev‘ ağdıyye ḡanı şovuk ider,
 2 pes beden anuñla tamām ğıdālanmaz ve daḥı ḡatı ḡarāretten ötüri ol
 3 ḡanuñ ekşeri şafrāya döner ve andan şoñra eğer daḥı isti‘māl itse nā-çār
 4 ol ḡanuñ laṭīfin taḡlīl ider ve ġalīzin ḡurıdur ve sevdāya döndürür
 5 ve olur ki bu nev‘ ağdıyye isti‘mālinden bögrekde taş ḡaşıl olur.
 6 Pes zinhār bunuñ keşreti isti‘mālinden ihtirāz it, tā mażarratından emīn olasın.

- 8 Bu faşılta ġalīz ta‘āmları beyān ider. Ol etlerden şıġır eti ve baġarsuğ

İ, B ḡārr u ḡarīf dururlar; H ḡārr u tercīfdürler, M ḡārr ḡarīf dururlar/ ve muḡaṭṭi‘ dururlar: İ ve hem muḡaṭṭi‘dur, B ve hem muḡaṭṭi‘ğdur, H ve hem muḡaṭṭi‘ dururlar, M ve hem muḡaṭṭi‘ dururlar/ balġamı kim: M balġam ki/ sarmısağ: İ sarmusağ/ ve kerefus: S-/

⁹ otı: M ot/ rāziyāne: İ, M rāziyāne/ kerdeme: M kerdem/ na‘ne: İ, B, M na‘nā/ durağ: İ, H, M turağ/ otı: M ot/ ve kimnūn: H-/

¹⁰ kebere: İ keberi; B, H keberedür; M keber[e]dür/ ve daḥı ol nesnelere kim: M-/ bunlara beñzer: İ bunlara beñzer ta‘āmlardan, H bunlara benzer, M mā işbuhu zelike/ ve: S-/ nev‘ ağdıyye: H nev‘ ağdāyeyi, M nev[‘] ğıdālar/

¹⁰⁻¹¹ münāsibdür anlara kim: M anlara münāsibdür ki/ ve: M veyā/ lākin: İ, B, H, M ve līkin/

34b¹ ideler: M itmek gerek/ anuñçün kim : İ, B anuñçün kim; M zīrā ki/ ağdıyye: H ağdıyyeyi/ ḡanı: M ḡan/ şovuk: İ şıvuk/ ider: M iderler ve şāfī ider/

² beden: İ ve B bedeni/ anuñla: İ ve B anuñla/ ğıdālanmaz: İ ve B ğıdālanmaz, H ğıdā olunmaz/ ötüri: İ, M ötüri/ ol: M-/

³ ekşeri: M ekşerini/ döner: M dönderür/ nā-çār: İ nā-çār, M-/

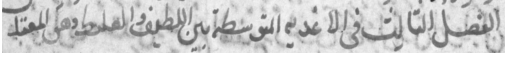
⁴ ol: M-/ ġalīzin: M ġalī[z]in/ ḡurıdur: H, M ḡurudur/ ve: M-/ döndürür: İ, H, M dönderür/

⁵ ve olur ki bu: S ve olur ki bir; İ, B, H olur kim bu; M bu/ ağdıyye: İ, H ağdıyyenüñ; B ağziyyenüñ; M ağdıyye[n]üñ/ bögrekde taş ḡaşıl olur: M-/

⁶ Pes zinhār bunuñ keşreti isti‘mālinden: M-/ ihtirāz it: M ḡazer gerek/ mażarratından: İ mażarratlardan, M-/ emīn olasın: M-/

9 ve ciger-bend ve daḥı ol et kim atı urumuŖ ola ve avrulmuŖ ve Ŗuyı gitmiŖ
10 kebābdur ve daḥı ol nesnelere kim bunlara beñzer. Ve yimiŖlerden bellūt ve uŖt
11 ve mercimek ve avrulmuŖ bala ve tere ve Ŗalam ve lübiyā. Bu cemī'si alīz
dururlar, Ŗalābet-i

35a

1 abī'atlarından ötüri. Ve daḥı furūn etmegi ve faır etmegi ve ol tennūr
2 etmegi kim anı gey yourmuŖ ve gey biŖürmemiŖ olalar ve ol etmek ki tāvada
3 ya-ıla biŖmiŖ ola. Ve daḥı pālūde ve peynir ve bādincān ve daḥı ne kim bunlara
beñzer
4 varısa. Ve bu nev' adıyye evvel bābuñ ikinci faŖlında yād itdügümüz
5 kiŖilere be-āyet eyüdüre ve münāsibdür.

⁸ faŖlıda: M faŖl/ a'āmları: M a'āmlar/ ol: M ve ol/ etlerden Ŗıır eti: İ etlerden kim laḥm baar ve (...) ve muŖ ve laḥm (...) ve teke ve düge ve Ŗıır eti, B etlerden Ŗıır eti ve su Ŗıır eti ve avŖan ve teke eti ve düge eti ve Ŗıır geyik eti ve, M et cinsinden Ŗıır et ve Ŗu Ŗıır et ve av[Ŗ]an ve tek[e] etidür/ baarsu: S, M baırsı/

⁹ ciger-bend: B ciger-benz, M ciger-benddür/ ol: M Ŗol/ et kim atı urumuŖ ola ve avrulmuŖ: S et atı urumuŖ ola ve avrulmuŖ B et kim urumuŖ ola ve avrulmuŖ, İ et kim avrulmuŖ ola, H et kim urumuŖ ola ve urumuŖ, M atı urumuŖ etdür ki/ ve: M-/ gitmiŖ: M gitmiŖdür/

¹⁰ kebābdur: İ, M kebāb ve emcekdür/ ve daḥı ol: M-/ nesnelere: S nesnelere, M-/ kim: M-/ bunlara beñzer: İ, B, H bunlara beñzer; M mā iŖbuhu zelike/ bellūt ve uŖt: İ belūt ve Ŗāh belūt ve uŖb, B belūd ve Ŗād belūd ve uŖb, H bellūt ve Ŗāh bellūt ve uŖt, M belūt ve kestene ve uŖb/

¹¹ mercimek: M mer[c]imek/ avrulmuŖ: H avrulmuŖ/ bala ve tere: İ baılla ve türmiŖ; B baıyye ve teremiye; H, M bala teremiye/ lübiyā: M bögröle/ cemī'si: M cümlesi/ alīz dururlar: İ, H alīzür; M alīzlerdür/ Ŗalābet-i: M bunların Ŗalābetleri/

35a¹ abī'atlarından: H ab'ilerinden, M abī'atlarındandır/ ötüri: İ ötüri, M-/ etmegi: İ-/ faır etmegi: M faır etmek/

² kim: M-/ anı: M-/ gey: İ-, M-/ yourmamıŖ: S yourmuŖ, İ yourmamıŖ olalar, M yourulmuŖ ola/ gey: İ hem eyü, M-/ gey biŖürmemiŖ olalar: M göyünmemiŖ ola/ ol: M Ŗol/ ki: B, H kim/

³ yaıla: M yala/ biŖmiŖ ola: İ, B biŖürmiŖ olalar; H biŖürmiŖ olsalar/ daḥı: İ-, M-/ pālūde: İ, B, H, M pālūze/ peynir: M peynir/ bādincān: İ, B, M bāzincān/ ve: S-, M-/ daḥı ne kim bunlara beñzer: M mā iŖbuhu [z]elike/

⁴ varısa ve bu: M-/ nev': İ, B, H envā'ı; M cemī'si/ adıyye: H adıyyeyi, M alī[z] yimeklere/ evvel: M evvelki/ faŖlıda: B faŖlıda/ yād: B yāz/

⁵ kiŖilere: M kiŖiler/ eyüdüre: İ-/ ve: İ-, M-/ münāsibdür: M-/ (Arapa baŖlık): S FaŖl/ faŖlıda: M faŖl/

Bu faşılđa ol ta‘āmları

- 6 beyān ider ki mu‘tedildür leřāfetde ve ġalīzetde ve bu nev‘ ağdıye
7 gicrek haşm olur ve lařīfden tizrek haşm olur bařīdan. Ve bu nev‘
8 ađdıye mūnāsibdür ol řavma kim bedenleri mu‘tedil ola ve hem ta‘abları
9 çoğ olmaya ve hem çoğ ġıdāya muřtāc olmaya ma‘desi za‘īf
10 olduđından ötüri. Ve ol řubūb cinsinden buđday etmegidür kim
11 anı gey yoğurmuş olalar ve aña az řuz ve būre bırağmış olalar ve mu‘tedil

35b

- 1 tennūrda biřürmiş olalar. Ve ammā řuřkār etmegi egerçi ol dađı
2 ağdıyye-i mu‘tedildür, līkin idmānından bedene sevdā řāşıl olur ve şulucluğ
3 řāşıl olur ve ancılayın ağdıyye-i mu‘tedildendür. Ve ol birinc kim anı
4 keçi südiyle biřüreler, tā mūherrā olunca ve hem menī ziyāde ider ve bedeni
semirdür
5 ve yüzüñ rengin gökçek ider, řaçan kim anı sūkker-ile veyā bādem yađıyla
yiyeler.

⁶ mu‘tedildür: M mu‘tedillerdür/ leřāfetde ve ġalīzetde: İ leřāfetde ve ġalīzede, H leřāfetden ve ġalīzetden, M ġalīzede ve leřāfetde/ nev‘: B, H nev‘e/ ağdıye: B ağdıyye; İ, M eş‘ime; H ağdıyyeyi/

⁷ gicrek: İ-, H gicire M-/ haşm olur: İ-, M-/ ve: İ-, H-, M-/ lařīfden: İ-, M-/ tizrek: İ-, H ve tizrek, M-/ haşm olur: İ-, M-/ ve bu: İ-, M-/ nev‘: S, H nev‘e; İ-, M-/

⁸ ağdıye: B ağdıyye, İ-, H ağdıyyeyi, M-/ şavma: B, H, M şavm/ kim: M ki/ ta‘abları: M ni‘ā[m]ları/

⁹ çoğ: İ çoğ/ hem: M-/ çoğ: İ çoğ/ ġıdāya: İ ġızāya/ olmaya: M olmayalar/ ve hem: İ-, B-, H-, M-/ ma‘desi: M ma‘īdeleri/

¹⁰ ötüri: İ ötüri; M ötürüdür/ ve: S-/ buğday: İ ol buğday/ kim: M ki/

¹¹ gey: İ eyü/ yoğurmuş: M yuğrulmuş/ aña: İ anda/

35b¹ bişürmiş: M bişmiş/ řuřkār: S, H, A, M řāşkār/ egerçi: H egerci/

² ağdıyye-yi mu‘tedildendür: S ağdıyye-yi mu‘tedildür, İ ağdıyye mu‘tedildendür, M ağdıyye-i mu‘tedildendür/ idmānından: M itmānından/ řāşıl olur: M-/

³ ancılayın: M ancıla[y]ın/ ağdıyye-i mu‘tedildendür: İ ağdıyye mu‘tedildendür/ ve: M-/ kim anı: M ki an/

⁴ keçi südile: İ keci südiyle, M südle/ tā mūherrā: S, B, H, M mūherrā: / menī ziyāde ider ve: H-/ bedeni: H-, M beden/ semirdür: H-/

6 Ve et cinsinden ol oğlağ etidür kim bir yaşar ola. Ve bunlara muvâfıkdur
7 kim et yimek vardur anuñ-çün kim mu‘tedildür, hiç ziyānı yoğdur ve hem
bedene
8 dem-i mu‘tedil hāşıl ider. Ve bundan aşığarağ eyülükde kıuzı etidür.
9 Lākin kıuzı bu mezkūrdan erṭabdur ve bundan ōnra eyülükde kıoc etidür
10 ve kıazuñ kıanatlarıdur, fı‘l-cümle cemī‘-i kıuşlarıñ kıanadlarıdur ve boyunları
serī‘yü‘l-hazmdur,
11 çok hareketlerinden ötüri, lākin toğanuñ kıanadı ve boynı ğayrından yigrekdür
ve ammā

36a

1 yaşlu kıuşlarıñ ve aruğ kıuşlarıñ boynı ve kıanadıdur, pes baī
2 ve reddiyü‘l-ğıdā dururlar, cefāf ve şalābetleri kıavī olduğından ötüri. Ve dağı her
3 kıuş kim anūn hareketi çok ola ve hem eyü hevālarda turağ idine, anuñ

⁵ ve yüzüñ: H-/ rengin: H-, M rengini/ gökçek ider: İ, M gökçek ider; H-/ kıaçan kim: M kıaçan kim/ sükkerile: İ ōekerile, M ōeker/ veyā bādem: İ, B, M ve bāzām/

⁶ ol: M-/ etidür: M eti/ kim bir yaşar ola ve: M-/ bunlara muvâfıkdur: İ bu muvâfık alaradur/

⁷ kim et yimek: M-/ vardur: İ, B anlara vardur; H anlara muvâfıkdur; M-/ anuñçün: İ anuñçün, M-/ kim: İ ki, M-/ mu‘tedildür: M ma‘idede/ hiç: M hīc/ ziyānı yoğdur: H ziyān eylemez, M ziyān yoğdur/

⁸ dem-i: İ-, M-/ mu‘tedil: M-/ hāşıl ider: H ol hāşıl ider, M hāşıl olur/ eyülükde: İ, B eyülükde, H eyül.kde, M eyülükde/

⁹ lākin: İ, B, H, M lākin/ mezkūrdan: M mezkūrātda/ kıuzu bu: İ-/ eyülükde: İ, B eyülükde; M eyülükde/ kıoc: M kıuş/ etidür: H etidür ve kıuşuñ/

¹⁰ ve kıazuñ kıanatlarıdur: M-/ fı‘l-cümle: İ ve bi‘l-cümle/ cemī‘-i: M cemī‘/ kıanadlarıdur: İ, B kıanatları; M kıanadları/ serī‘yü‘l-hazmdur: İ mu‘tedil ve serī‘yü‘l-hazmdurlar, M serī‘yü‘l-hazmdur/

¹¹ çok: İ çok, M-/ ötüri: İ, M ötüri/ lākin: İ, B, H lākin; M ve lākin/ toğanuñ: M tūnanuñ/ ve: B-, H-/ ğayrından: M ğayrısından/ yigrekdür: M yigkdür/

36a¹ yaşlu kıuşlarıñ ve aruğ kıuşlarıñ boynı ve: M-/ kıanadıdur: İ, B ve H kıanadı/ pes: İ, B, H pes anlar; M-/ baī: M-/

² ve: M-/ reddiyü‘l-ğıdā: B reddiyü‘l-ğızā, M-/ dururlar: İ dururlar, M-/ cefāf: İ, B cıfāf; H cekāf; M-/ ve şalābetleri kıavī olduğından: M-/ ötüri: İ ötüri, M-/

³⁻⁴ kıuş: İ kıuş/ kim anuñ: M ki/ hareketi: M hareket/ çok: İ çok/ hem: M-/ turağ: B, H, M durag/ anuñ eti: M anlarıñ etleri/

4 eti yigrekdür ğayrından ve hem bedene artuķ ğidā virür ğayrından ve ‘aksi
5 ħilāfincadur ve daħı cemī‘-i kuşlaruñ ħāssı taşağı çıkmışdur, yigrekdür
ğayrından,
6 ħuşūşā ol ħorūs kim gey beslenmiş ola ve ğidāsı sūd-ile yoğurulmuş
7 ola ve anuñ için kim anuñ haźmı tīz olur ve hem bedene ğayrından artuķ ğidā
8 virür ve hem ğidāsı daħı eyüdü. Ve daħı taşlu ırmaķlaruñ balığı yigrekdür ğayır
9 şular balığından ve ħuşūşā kim kiçi ola ve hem eti yumışaķ ola. Ve ammā bu
cins yimişlerden
10 incīr ve üzümdür, anlardan ħāşıl olan kan mu‘tedil olur, kaçıan kim
11 ağacında gey irişmiş ola ve ammā eger ağacında irişmese anda ħiç fāyda
yokdur.

36b

1 Ve ammā bir kavülde helyün mu‘tedildür, menī ziyāde ider ve cimā‘ şehvetin
harekete

⁴ ğidā: İ, B ğızā; M-/ ‘aksi: M ‘aks/

⁵ ħilāfincadur: M ħilāfincadur/ cemī‘-i: M cemī‘/ ħāssı taşağı çıkmışdur: İ-, B ħāssı taşağı çıkmışdur, H ħāssı taşağı çıkmış ola, M ħāşşiyesi/ yigrekdür ğayrından: H yigregi oldur/

⁶ ħuşūşā: M ħuşūşā kim/ ol: M o/ ħorūs: B-H burnūs ħaşamı, M ħurūs ħaşşiyesi/ gey beslenmiş ola: İ, M anı bislemiş olalar; B gey bislenmiş ola; H ola bislenmiş ola/ ve ğidāsı sūdile yoğurulmuş: İ ve ğızāsı sūdile yoğurulmuş, H ve ğidāsı sūdile yoğurulmuş, M sūdile ğidāsını yoğurup yidirmiş/

⁷ ola: M olalar/ ve anuñ için: İ anuñ için, B ve anuñ için, H anuñ için, M [z]irā/ haźmı: M haźm/ tīz: İ tiz/ bedene: M-/ ğidā: İ ğızā/

⁸ virür: M virür ğayrından/ ğidāsı: İ ve B ğızāsı/ taşlu: İ daşlu/ yigrekdür ğayır: İ efzaldür daħı, M yigdurur ğayr/

⁹ ve: M-/ ħuşūşā: M ħuşūşā/ kim: H-/ kiçi: İ, M kici/ hem: M-/ eti: M e[t]i/ yumışaķ: İ, B, M yumışaķ/ ammā: M daħı/ bu cins yimişlerden: S, H yimişlerden yimek; M bu cins yimege yimişlerden/

¹⁰ incir ve üzümdür: İ, M üzüm ve incirdür ve; B üzüm ve incirdür/ kan: S kanı, M-/ mu‘tedil olur: İ, B, H mu‘tedildür/ kaçıan: İ, M kaçıan/

¹¹ ağacında: H ağacındayken/ gey: İ-, H-/ ve: M-/ eger: M-/ irişmese: M gey irişmemiş ola/ ħiç: M ħiç/ fāyda: İ, B fāyda/

36b¹ ve ammā: İ-, H-/ bir kavülde: İ, B bu kavülden; M buķülden (131)/ mu‘tedildür: S mu‘tedil; İ, B ve ol mu‘tedildür/ ve: İ-/ cimā‘ şehvetin: H cimā‘-ı şehvetin/

2 etürür ve bevli idrār ider ve bedene mu‘tedil ğidā virür ve hem daħı cilā virür
3 ve süddeyi açar ve bögreği semirdür ve bil ağrısına müfiddür ve eyüdür gögse
4 ve öykene, kaçan kim bişürüben et-ile yiyeler veyā zeyt yağıyla kavuruben
yiyeler. Ve helyūna yaķındur mārūl ve kāsñ eyülükde.

5

6 Bu faşılđa ħārr u raṭb ğidālaruñ ħālin beyān ider. Pes bil cemī‘-i etleruñ
7 ṭabī‘atı egerci ħārr u raṭbdur, illā bu ḳadardur, ħarāretleri ve ruṭubetleri arasında
8 çok farkı vardur. Pes her ħayvān kim kiçi yaşlu ola anuñ eti erṭabdur ve her
ħayvān kim büyük yaşlu ola anuñ eti abyesdür ve daħı her ħayvān kim anuñ yemegi
icmegi az ola ve anuñ eti abyesdür.

9 Ve kemüğüñ iligi, egerçi ol ruṭubete māyıldür i‘tidālden, illā bu ḳadar vardur
kim

² ve bevli idrār ider: M idrār [i]düp/ ğidā: İ, B ğızā/

³ süddeyi: M südde/ açar: İ acar/eyüdür gögse: S eyüdür ve gögse/

⁴ kaçan kim: İ-, M kaçan kim/ bişürüben etile yiyeler: S bişürüben yiyeler, İ-, H bişürüben etle yiyeler, M etle bişürüben yiyeler/ veyā: İ-/ zeyt yağıyla: İ-, M [z]eyt yağ birle/ kavuruben yiyeler ve: İ-/ helyūna yaķındur mārūl ve kāsñ eyülükde: B helyūna yaķındur mārūl ve kāsñ eyülükde, İ yaķındur mārūl ve kāsñ eyülükde, H helyūn yaķındur mārūl ve kāsñ eyülükde birdir, M daħı mārūl ve kāsñ fāydada helyūna ya[ķ]ındur/

⁶ faşılđa: M faşıl/ ħārr u raṭb ğidālaruñ: S ħārr u raṭbdur ğidālaruñ; B, İ, H ħārr raṭb ğızālaruñ; M ħārr raṭb ğidālar/ ħālin: M-/ pes: M imdi kim/ bil: H-/ cemī‘-i: B, M cemī‘/

⁷ ṭabī‘atı egerci: S, H ṭabī‘atı; İ ṭabī‘atı egerçi; M ṭabī‘at/ ħārr u raṭbdur: İ ħārr raṭbısa; B ħārr raṭb ise; H, M ħārr raṭbdur/ illā: M velīkin/ bu ḳadardur: İ, B bu ḳadardur kim; H bu ḳadar vardur kim; M-/ ħarāretleri: M ħarāre[t]leri/ arasında: İ, B arasında daħı/

⁸ çok: İ, M çok/ farkı: İ, B tefāvüti; H fark; M tefāvüt/ pes her: M nitekim/ ħayvān kim kiçi yaşlu ola anuñ eti: S ħayvān kim kiçi yaşlu ola anuñ, İ ħayvān kim kici yaşlu ola anuñ, H ħayvānuñ kici yaşlusı eti, M ki[c]i yaşlu ħayvānlaruñ etleri/ erṭabdur: S-, İ ħārr raṭb olur, H raṭbdur, M erṭab olur/ ve her ħayvān kim büyük yaşlu ola anuñ eti: S-, M büyük etinden/ abyesdür: S-, H yābisdür, M abyes olur/ ve daħı her: S-, M ve her/ ħayvān kim anuñ: İ ħayvānuñ kim, M ħayvānuñ ki/ yemegi icmegi: S-, İ, M yimegi ve icmegi; H yemegi ve icmegi/ az ola ve anuñ eti abyesdür: B az ola anuñ eti abyes olur, S-, İ az ola ve anuñ eti abyes olur, M az ola et/

10 yine qarībdür i'tidāle ve hem menī daḥı ziyāde ider ve ancılayın et yağı
11 ve gözler ve boğazlar, cemī'inüñ mizācı ḥārr u raṭbdur, bedene artuḵ ğıdā
virürler etden. Ve bu cemī'sinden artuḵdur ḥarāretde

37a

1 ve ruṭubetde ṭoḵlı etidür ve ammā yumurdalar. Pes anlaruñ ṭabī'atı kuşlarinuñ
2 ṭabī'atdur ve ancılayın süddelerüñ ṭabī'atı daḥı ḥayvānlarinuñ ṭabī'atıdur. Ve
3 ammā yimişlerden ḥārr u raṭb mizāclu olan yimiş, yaş üzüm ve yaş
4 incīrdür ve dūt ve mevz ve terengübīn ve aḵ noḥūduñ yaşı ve bögrülcedür.
5 Ve ammā 'unnāb egerçi ol daḥı ḥārr raṭbdur evvelki derecede 'āliyyü'l-eşahḥ,
6 lākin ḥarāreti fi'l-cümle ğālibdür ruṭubetinden. Ve ancılayın kara noḥūd daḥı
7 egerçi ḥārrdur evvel derecede, lākin ḥarāreti aḵ noḥūddan artuḵdur.

⁹ ve: İ-, H ve daḥı her/ kemüğüñ iligi: İ kemük ki iligi, H kemüğüñ ilügi, M kemükleri ve i[li]gi/
egerçi: H egerci/ māyıldür: M māyil ise/ illā bu kadar vardur kim: H illā bu kadar var kim, M soñra
lākin/

¹⁰ yine: H-, M gene/ qarībdür: H kavīdür/ daḥı: M-/ ancılayın et yağı: M-/

¹¹⁻¹ ve gözler ve boğazlar: M-/ cemī'inüñ: İ, H cemī'sinüñ; M-/ mizācı: M-/ ḥārr u raṭbdur: İ, B, H ḥārr
raṭbdur; M-/ bedene artuḵ: M-/ ğıdā: S-, B, İ ğızā, M-/ virürler: S-, İ virür, M-/ etden: S-, H andan, M
şişek etinüñ/ ve bu cemī'sinden: S-, M-/ artuḵdur: S-, H artuḵ, M-/ ḥarāretde: S-/ ve bu cemī'sinden
artuḵdur ḥarāretde: S ve ruṭubetde, H ve bu cemī'sinden artuḵ ḥarāretde ve ruṭubetde, M ḥarāret ve
ruṭubet ğayrından artuḵdur/

37a ¹ ṭoḵlı: İ ṭahlı, B ṭoḥlı, H ṭoḵlı, M-/ etidür ve: M-/ yumurdalar: H yumurdalarda, M yumurda
ṭabī'atdur/ Pes anlaruñ ṭabī'atı kuşlarinuñ: M-/

² ṭabī'atıdur: S ṭabī'at[ı]dur, M-/ ve ancılayın: nitekim/ süddelerüñ: M süddelerüñ/ ṭabī'atı daḥı
ḥayvānlarinuñ: M-/ ṭabī'atıdur : B ṭabī'atdur/

³ ammā: M-/ ḥārr u raṭb: İ, B ḥārr raṭb; M-/ mizāclu olan: S, B, H olan mizāclu, M-/ yimiş: M-/ üzüm:
M üzüm ve yaş ḥurma/

⁴ incīrdür: İ ḥurmā, M incīr/ dūt: İ, B, H tüt; M-/ mevz: İ mevz ve şeker ve; B mivz; M mevz ve şeker
kamışınıñ şuyı/ aḵ noḥūduñ yaşı: M aḵ noḥūd yaş/ bögrülcedür: İ bögrülce bu cemī'isi ḥārr raṭbdur
evvel derecede, M bögrülce yaş cemī'ḥārr raṭb dururlar evvelki derecede ve/

⁵ ve ammā: M-/ 'unnāb egerçi: H 'unnāb egerci, M 'unnāb/ ol daḥı: M-/

⁶ lākin: İ, B, H, M lākin/ ḥarāreti: İ, M ḥarāret; H ḥarārete/ ruṭubetinden: İ ve H ruṭubetden/ ancılayın:
İ ancılayındur, M-/ kara: kızıl/ daḥı: M-/

⁷ egerçi: H egerci, M-/ ḥārrdur: İ, B, M ḥārr raṭbdur/ evvel: M evvelki/ lākin: İ, B, H, M lākin/ ḥarāreti:
H, M ḥarāret/ aḵ noḥūddan artuḵdur: M artuḵdur aḵ noḥūduñ ḥarāretinden/

- 8 Ve ancılayın ḥabb-ı fülful ḥarr raṭbdur ikinci derecede. Ve daḥı hindistān
- 9 ḳozı ve kerdeme ve şalgam ḥarrdur derece-i şānīde, raṭbdur evvel derecede.
- 10 **Bu faşıl**da daḥı yimekler münāsıbdür ol ḳavma kim ğālibdür bedenlerine bürüdet
- 11 ve yübüset. Pes eyle gerek kim saḳınalar bulardan anlar kim mizācı demevī ola ve hem ıssı yirlerde olalar ki tā marāzlardan ḳurtılalar.

37b

1

- 2 Bu faşıl
- 3 buğdaydur ve daḥı yiñile ögüdülmiş buğdayuñ etmegidür ve daḥı türmüsdür
- 4 ve etlerden yaşlu ve aruḳ ḥayvānlaruñ etidür ve tavşan etidür. Ve daḥı
- 5 bil her ḥayvānuñ erkeginuñ mizācı abyesdür dişisinden ve ḳoc
- 6 mizācı abyesdür ḥaşşısından ve ḳara mizācı abyesdür aḳ mizācından
- 7 ve ḳılı çok olanuñ mizācı abyesdür ḳılı az olanuñ mizācından ve vaḥşī

⁸ ve ancılayın: M-/ ḥabb-ı fülful: İ ḥabb-ı filfil, H ḥabb fülful, M-/ ḥarr raṭbdur ikinci derecede ve daḥı: M-/ hindistān: İ, B hindüstān; M-/

⁹ ḳozı ve kerdeme: M-/ derece-i şānīde raṭbdur: M ikinci derecede raṭbd[ur]/ evvel derecede: İ evvelki derecede ve, H evvel derecede ve, M evvelki derecede/

¹⁰ faşıl

¹¹ yübüset: İ yübüset yābis ve bārid (...)/ pes eyle gerek kim: M vardur ki/ saḳınalar bulardan anlar kim mizācı demevī ola ve hem ıssı yirlerde olalar: S-, H-, M ve hem duraḳları bārid ve yābis balādlardurve demevī mizāclulara ve ıssı yirde sākin olanlara münāsib budur ki bu mezkūrātdan saḳınalar/ ki tā:S, H tā; İ tā ki; M tā/ marāzlardan: İ, B marāzlarından; M mażarratdan/ ḳurtılalar: H ḳurtıla emīn ola/

37b² faşıl

³ ögüdülmiş: M ögünmiş/ ve daḥı: M-/ türmüsdür: İ türmisdür, H ḳarmısdur, M-/

⁴ yaşlu: M [yaşlu]/ ḥayvānlaruñ: M ḳoyun ve ğayr ḥayvanuñ/ ve daḥı: M-/

⁵ bil: H bil kim, M-/ erkeginuñ: İ, B irkeginuñ/ mizācı abyesdür: M mizāc abye[s]dür/ dişisinden: S ve dişisinden, M dişi mizācından/

⁶ mizācı: M mizāc/ abyesdür: M eyüdür/ ḥaşşısından: H ḥaşīrsinden (inenmiş), M ḥaşşiyesinden/ ḳara mizācı abyesdür aḳ mizācından: M ḳarasınuñ mizāc. eyüdür ağından/

8 hayvānlarıñ mizācı abyesdür ehlīlerinden ve tuzla kurudulmuş etüñ mizācı abyesdür cemī' etlerden ve hem iç yağı mizācı abyesdür

9 et yağınıñ mizācından. Ve ammā yimişlerden, pes ayıd toħmı ve fistuk ve menevüş ve bādincān

10 ve ʃarħūn ve dedrenbū ve kerefūs ve sezāb ve ħurūfuñ ve reşāduñ yaşı ħārr u yābisdür

11 derece-i şānīde ve daħı finduk ve keddene ve kerdeme ve bādrūc ħārr yābisdürler evvelki derecede ve hem sarmısağ ħārr

38a

- 1 yābisdür ve dördünci derecede ve şoğan ħārrdur dördünci derecede,
- 2 yābisdür ikincide, līkin ruṭūbet-i fazlıyyeden ħālī degüldür ve kendene
- 3 ħārrdur üçüncide, yābisdür ikincide ve turb ve ʃurağ otı ve güyegi otı ve
- 4 kekük otı ve şehdāne ħārr dururlar ikincide, yābisdürler üçüncide.

⁷ çok: İ, B çok/ olanuñ: H-, M olan/ mizācı abyesdür kılı az olanuñ mizācından: M eyüdür az olandan/ ve vahşī: M-/

⁸ hayvānlarıñ: H hayvānuñ, M-/ mizācı abyesdür: M-/ ehlīlerinden ve: S-, M-/ tuzla: S-, İ tuzlanmış ve, H tuzlu, M-/ kurudulmuş: S-, M-/ etüñ: S-, H-, M-/ mizācı abyesdür: S-, M-/ cemī' etlerden ve: M-/ hem: H-/ iç yağı: İ ic yağı, M-/ mizācı abyesdür: M-/

⁹ et yağınıñ mizācından: M-/ ammā: M-/ yimişlerden: İ yimişlerden yaş yā kuru/ pes: İ-, M-/ ayıd toħmı: S-, B ayıt toħmı, H it üzümü toħumu, M-/ ve: M-/ fistuk: B, H fiduk/ menevüş: M menkūs/ bādincān: İ bezincān; H, M bāzincān/

¹⁰ ve: M-/ dedrenbū: S-, H derrenbū, M-/ kerefūs: İ kerefis/ ve: M-/ sezāb: H sezāb, M-/ ve: M-/ ħurūfuñ: H ħurufuñ, M-/ ve reşāduñ yaşı: M-/ ħārr u yabīsdür: İ ħārr yabīsdürler; B, H ħārr yabīsdür/

¹¹ derece-i şānīde ve daħı finduk ve keddene ve kerdeme ve: M-/ bādrūc: İ bāderūc ve ʃanāberī, B bāzerūc, M-/ ħārr yābisdürler: S-, H ħārr yābisdür, M-/ evvelki derecede: S-, M-/ ve hem: S ve, M-/ sarmısağ: M-/ ħārr: S-, M-/

38a¹ yābisdür: İ yābis evvelki derecede ve hem sarmısağ ħārr yābisdür, B yābis durur, M-/ ve: B-, H-, M-/ şoğan ħārrdur: S şoğan ħārr, İ şoğan daħı ħārrdur, M-/ dördünci derecede: İ, B dördüncide; H dördünci derecede ve; M-/

² yābisdür: M-/ ikincide: İ-, H ikinci derecede, M-/ līkin: M-/ ruṭūbet-i: M-/ fazlıyyeden: H-, M-/ ħālī degüldür ve kendene: M-/

³ ħārrdur: M-/ üçüncide: İ üçüncide, H üçünci derecede ve, M-/ ikincide: H ikinci derecede, M-/ ʃurağ: İ, B durak/ güyegi otı ve: S-/

5 **الفصل السادس في بيان الاغذية المعتدلة بينهما**

6 Bu faşilda beyān ider ol nesneleri kim mu‘tedildür, bu iki faşl arasında.

7 Ol kettān tohumı bigi kim hārrdur evvelde ve mu‘tedildür ruṭūbetde ve yübūsetde.

8 Ve ṭatlu almadur kim ol māyildür ḥarārete, mu‘tedildür bürūdetde ve ḥarāretde.

9 Ve ağac ḳavunınuñ tohumıdur kim ol māyildür i‘tidāle evvelki derecede. Ve bādem

10 māyildür ḥarārete, mu‘tedildür ḥarāretde ve bürūdetde ve ruṭūbetde evvel derecede. Ve ḥabb-ı

11 şanavber hārrdur raṭbdur evvelkide, mu‘tedildür ruṭūbetde ve yübūsetde.

38b

1 Ve şeker ḳamışı hārrdur i‘tidāl-ile. Ve helyūn hārrdur evvelde, mu‘tedildür

2 ruṭūbetde ve yübūsetde. Velākin bustānisi erṭabdur ve hem ağdiyedür. Ve ḥarşef mu‘tedildür ḥarāretde

⁴ kekük otı ve şehdāne: H şehdān, M mā işbuhu zelike/ hārr dururlar: İ, B hārrdururlar; H hārrdur; M hārr/ ikincide: H ikinci derecede ve, M-/ yābisdürler: İ, B yābisdürler; H, M yābisdür/ üçüncide: İ üçüncide, H üçüncü derecede, M-/

⁶ ider: M olunur/ nesneleri: İ, B, M nesneler/ kim: M ki/ mu‘tedildür: M mu‘tedil dururlar/ bu iki: M ikinci/ faşl: İ faşl/ arasında: İ, M arasında ve/

⁷ kettān tohumı bigi kim: M ketān tohumıdur/ hārrdur: İ ol hārrdur/ ve: M-/ ruṭūbetde ve yübūsetde: M ruṭūbetden ve yübūsetden/

⁸ almadur kim: M alma/ ḥarārete: İ ḥarārete ve/

⁹ ve: İ-, H-/ tohumıdur: B tohumıdur, M tohum/ kim ol: M-/ i‘tidāle: İ, H i‘tidāle; B, M i‘tidālden/ bādem: İ, B bāzām/

¹⁰ ḥarārete mu‘tedildür ḥarāretde: S ḥarāretde, M ḥarāretde mu‘tedildür ḥarāretde/ evvel: İ evvelki/

¹¹ raṭbdur: İ-, H-, M-/ evvelkide: M evvelkinde/

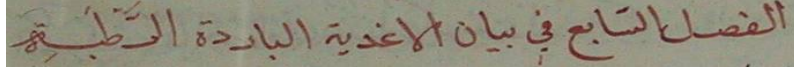
38b ¹ ve: M-/ şeker: İ, B, H şeker, M-/ ḳamışı hārrdur: M-/ i‘tidāle ve helyūn hārrdur: H-, M-/ evvelde: H evvelkide ve, M-/ mu‘tedildür: M-/

² ruṭūbetde ve yübūsetde: M-/ ve lākin: İ, M ve lākin/ bustānisi: S-, B bustānı, M bustānisi/ erṭabdur: H raṭbdur/ ağdiyedür ve: S-, B ağziyedür, H ağdiye durur, M ağdādur/ ḥarşef: S ḥarşef, B, İ, H, M ḥarşuf/ mu‘tedildür: İ mu‘tedildür ve/

3 ve ruṭūbetde ikincide ve ba‘zılar dirler kim raṭbdur evvelde ve hem dirler kim bārid raṭbdur, līkin ḥarāreti

4 artuḳdur helyūndan. Ve keṣūt ḥārrdur i‘tidāl-ile ve hem yābisdür. Ve ḳuru incīr ve ḳuru üzüm ve ḳışmış ḥārrdur ikincide,

5 mu‘tedildür ruṭūbetde ve yübüsetde, lākin ḳışmış alyandur ol ikiden.

6

7 Bu faşılta bārid raṭb ğıdaları beyān ider. Pes ol ḥubūb cinsinden

8 nişāsdadur kim bārid raṭbdur ve öksürüğe ve ḥılķında ve öykeninde ḥuṣūneti olana

9 be-ġāyet münāsibdür. Ve çavdar ve arpa keşkegidür kim arpa suyıyla ṭanc itmiş olalar, bedene ruṭūbet virür, ruṭūbeti kim hic yübüseti yoḳdur ve hem arpa etmeginüñ

³ ve ruṭūbetde ikincide ve ba‘zılar: A-, M-/ ve ba‘zılar: A-/ dirler kim: H dir kim, M-/ raṭbdur evvelde: S-, A raṭbdur derece-i evvelde, M-/ ve hem dirler kim: S-, M-/ bārid raṭbdur: M-/ līkin: İ, A likin; M-/ ḥarāreti: A ḥarāret, M-/

⁴ artuḳdur helyūndan: M-/ ve: S-, M-/ keṣūt: S-, B, H küsuf; A ḥaraşef keṣūt; M-/ ḥārrdur i‘tidālile: S-, A ḥārdur i‘tidālile, M-/ ve hem yābisdür: S-, M-/ incīr: İ, H, M encīr/ ḳuru: S ḳara/ ve ḳışmış: A-, M-/ ḥārrdur: İ ḥārr ḥārrdurlar; B, H ḥārrdurlar; A ḥārrdururlar/ ikincide: A derece-i şānīde/

⁵ mu‘tedildür: İ mu‘tedildürler, M mu‘tedil dururlar/ ruṭūbetde ve yübüsetde: M-/ lākin: İ likin, B līkin, A ve likin, M-/ ḳışmış: M-/ alyandur: H yumşaqdur, M-/ ol ikiden: S-, H ol ikisinden, A evvelkilerden, M-/

⁶ (Arapça başlık): M el-faşlü’s-sābı’/

⁷ bu faşılta: A yidinci faşl, M bu faşl/ ğıdaları: İ ğızāları, B ğızālar, H ğıdalar/ beyān: B beyānın/ pes: M-/ ol: A bil evvelā, M-/ ḥubūb: A ḥubūb ya’nī dāne/

⁸ nişāsdadur: İ, A, M nişāsta; B, H nişāstadur/ kim: İ-, A-, M-/ bārid raṭbdur: B bārid ü raṭbdur/ ve öksürüğe ve ḥılķında: İ ve su‘āla ve ḥılķında; H, M ve öksürüğe ve ḥılķında; A ve öksürüğe ḥılķında/ ḥuṣūneti: İ, A, M ḥuṣūnet/

⁹ be-ġāyet: M-/ ve: M-/ çavdar ve: S-, İ, H, A çavdar, M-/ arpa keşkegidür: İ ol arpa köşegi, B arpa keşki, H arpa keşkegi, A-, M-/ kim: S-, H-, A-/ arpa: S-, İ, H arpası; M-/ suyıyla: S-, M-/ ṭanc itmiş olalar: S-, İ ṭanc olmuş, H ṭanc etmiş ola, A ṭanc itmiş ola ve hem bir arba keşidür kim şuyula ṭanc itmiş ola bu şıfatlu arpanuñ keşi ve etmegi, M-/ bedene ruṭūbet virür: M-/ ruṭūbeti: S-, M-/ kim: S-, İ-, H-, A ve içinde, M-/ hic: S-, İ-, H-, M-/ yübüseti yoḳdur: S-, A yübüset yokdur, M-/ ve hem: S-, A-, M-/ arpa: İ, B, H bunuñ; A-, M-/ etmeginüñ: İ etmeginüñ hīc, A-, M-/

10 yübüseti yokdur ve ancılayın bunuñ kuvveti ebreddür ve erıtabdur. Ve yaş bakla bārid

11 raıbdur evvelkide. Ve etlerden boyun eti ve emcek eti ve balıqlar eti bārid

39a

1 raıbdur, lākin yılan balıguñ bürüdeti azraqdur ğayrından ve hem cimā'a

2 kuvvet virür. Ve yemişlerden şeftālū bārid raıbdur ve ikincide, erükler bārid dururlar

3 evvelkide, raıb dururlar ikincide, lākin ekşilerinüñ bürüdeti artuıkdur,

4 ve hem içi az yımışak ıtar, lākin şafrāyı söyündürür. Nabı bārid raıbdur evvelkide. Ve hıyār ve şıhyār ve kabak

5 bārid raıbdur ikincide ve buıullarda mārül ve keleme ve mışmış bārid raıbdur

¹⁰ yübüseti yokdur: A-, M-/ ve ancılayın bunuñ: M-/ kuvveti: A kuvvet, M-/ ebreddür ve erıtabdur: İ ebred ve erıtabdur, A erıtab ve ebreddür kuvvetinden, M-/ ve yaş bakla bārid: İ-, B arpa kuvvetinüñ ve yaş bakla bārid ü, H arpa kuvvetinden ve yaş bakla bārid, M-/

¹¹ raıbdur: İ-, M-/ evvelkide: A derece-i evvelde, M-/ etlerden: A etlerde/ eti: M-/ emcek eti: İ, B emcek/

39a ¹ lākin: İ likin, B lākin, A ikincide likin, M velākin/ yılan: A-/ balıguñ: M balıguñ/ bürüdeti azraqdur: İ, B bürüdeti azraqdur; H-/ ğayrından: H ğayrından evlādur/ ve hem: M-/

² ve: M-/ yemişlerden: A, M yemişlerde/ şeftālū: H dahı şeftālū/ bārid raıbdur: M-/ ve ikincide: İ ikincide ve ağac kavunmuñ eti bārid raıbdur evvelde ve; B, H ikincide ve; A derece-i şānīde ve ağac kavunmuñ içi bārid raıbdur derece-i evvelde ve, M-/ erükler: M-/ bārid dururlar: İ bāriddururlar; H, A, M bāriddur/

³ evvelkide: A derece. evvelde, M-/ raıb dururlar: İ raıbdurlar; H, A raıbdur, M-/ ikincide: A derece-i şānīde, M-/ lākin: S-; İ, A likin; M-/ ekşilerinüñ: İ ekşilerde; A, M ekşilerinüñ/ bürüdeti: A bürüdet/ artuıkdur: M artuıkdur[r]/

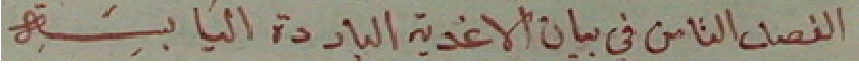
⁴ ve hem: İ-/ içi az: İ-, M içleri/ yımışak: İ-; B, A, M yumşak/ ıtar: İ-; B, H dutar/ lākin: İ-, M ve/ söyündürür: İ söyündürür/ nabı: S-, H kabak, A ve kabak, M-/ bārid raıbdur: S-, M-/ evvelkide: S-, A derece-i evvelde, M-/ ve: A-, M-/ hıyār: A-/ şıhyār: İ şın[hı]yār; B, H şınhyār; A, M şın-hıyār/ ve kabak: A-, M ve kabak[k]/

⁵ raıbdur: İ raıbdurlar/ ikincide: H evvelkide ve ba'zılar dirler kim, A derece-i şānīde, M-/ ve: İ-, B-, H-, M-/ buıullarda: İ, A buıullardan; B buıullarda; H-, M-/ mārül ve: M-/ keleme: İ kelem, M-/ ve mışmış: M-/ bārid raıbdur: H evvelkide raıbdur, A bārid raıb dururlar, M-/

6 evvelkide ve ba‘zılar dirler ki raṭbdur, mu‘tedildür ḥarāretde ve bürüdetde bularcılayındur.

7 Çükündür ve ısfanāḥ, lākin ba‘zılar dir kim isfanāḥ mu‘tedildür ḥarāretde

8 ve bürüdetde ve toḥumkān bāriddür üçüncide raṭbdur ikincide.

9

10 Bu faşılđa bārid yābis ğıdāları beyān ider. Pes ol ḥubūb cinsinden

11 arpadur, bārid yābisdür evvelkide ve ṭaru ve zürre ve mercimek ve bellūṭ bārid dururlar

39b

1 evvelkide, yābisdür ikincinüñ āḥirinde. Ba‘zı dirler kim mercimek mu‘tedildür

2 ḥarāretde ve bürüdetde. Ve Mucez’de dir kim meyl ider ḥarārete ve yübüsete

3 ve ḥaṣḥāṣ bāriddür ikincide, yābisdür evvelkide. Ve etlerden deri

⁶ evvelkide: H-, A derece-i evvelde, M-/ ve ba‘zılar dirler: H-, M-/ ki raṭbdur: H-, A kim raṭb dururlar, M-/ mu‘tedildür: B kim mu‘tedildür, A mu‘tedildür, M-/ ḥarāretde ve bürüdetde: M-/ bular cılayındur: İ, B ve bular cılayındur; H ve bular cındur ve, A-, M-/

⁷ çükündür: B, İ cükündür; M-/ ve: M-/ ısfanāḥ: İ isbanāḥ; B, H ısfanāḥ; M-/ lākin: İ, B, A lākin, M-/ ba‘zılar: İ, B ba‘zı, M-/ dir: İ, B, H dirler, A eydür, M-/ kim: A-, M-/ isfanāḥ: İ isbanāḥ, B isfanāḥ, M-/ mu‘tedildür ḥarāretde: M-/

⁸ ve bürüdetde ve: M-/ toḥumkān: İ toḥmekān, M-/ bāriddür üçüncide: A bārid derece. ṣāliṣde, M-/ ikincide: A derece-i şānıde, M-/

¹⁰ bu faşılđa: İ ve bu faşılđa, A sekizinci faşıl, M bu faşıl/ bārid yābis: İ bārid ve yābis, B bārid ü yābis/ ğıdāları: İ ğızāları; B ğızālar; H, M ğıdālar/ ider: A-/ pes: İ, B, H ve pes, A-, M-/ ol: M-/

¹¹ arpadur: H, A, M arpa/ evvelkide: A derece-i evvelde, M-/ ṭaru: A-/ ve zürre: S-, B ve (...), A ve reved/ mercimek ve bellūṭ: İ, A bellūṭ ve mercimek; B mercimek ve belūd/ bārid dururlar: İ bāriddurlar, B bārid dururlar, H bāriddur/

39b ¹ evvelkide: A derece-i evvelde, M-/ yābisdür: B, A yābis dururlar, M-/ ikincinüñ āḥirinde: H ikincü nevāḥında, A derece-i şānıde, M-/ ba‘zı: H, A ba‘zılar, M-/ dirler: M-/ kim: A-, M-/ mercimek mu‘tedildür: M-/

² ḥarāretde: M-/ ve: A-, M-/ bürüdetde: H yübüsetde, M-/ ve Mucez’de dir kim meyl ider ḥarārete ve: H-, A-, M-/ yübüsete: H-, A yübüsetde, M-/

³ ḥaṣḥāṣ: A ḥaṣḥāṣ/ ikincide: H-, A derece-i şānıde, M-/ yābisdür: H-, M-/ evvelkide: A derece-i evvelde, M-/ ve: M-/ etlerden: A etlerde, M-/ deri: H diri, M şıgır eti/

- 4 ve burun ve kulağ ve göz berdeleri bārid yābisdür. Şığır eti dağı nisbet
- 5 koyun etine bārid yābisdür. Ve yimişlerden kuruğ ve ayva ve ağac kavununuñ ekşisi
- 6 ve emrūd ve igde bāriddürler evvelkide, yābisdürler ikincide ve temürhindī ve zu'rūr
- 7 ve ribās ve mersin yimişi ve ekşi nār bārid yābisdür ikincide ve ekşi alma dağı bārid-
- 8 dür ve hem zeytūn dađı bārid yābisdür evvelkide ve buđūldan hind-berrī bārid ve yābisdür evvelkide ve bađla-ı ĥorasānī
- 9 bāriddür evvelkide, yābisdür ikincide ve pes kişnic dağı bārid yābisdür, līkīn yübüseti artuğdur bürüdetinden ve
- 10 'inebü's-şaleb dağı bārid yābisdür ikincide ve ancılayım leylāb dağı bārid yābisdür.

⁴ berdeleri: B, H, A, M perdeleri/ bārid yābisdür: İ bārid ve yābisdürler ve, B bārid ve yābis dururlar ve, H bāriddür ve yābisdür ikincide yābis durur ve, A bārid ve yābisdür, M bārid yābisdür ve/ dağı: A-, M-/

⁴⁻⁵ nisbet koyun etine: H, M koyun etine nisbet; A nisbet koyun eti/ bārid yābisdür: İ, B, A bārid ve yābisdür/ ve: M ve dağı/ kavununuñ: A kavunu/

⁶ ve igde bāriddürler: S ilkte bāridlerdür, B ve ikide bārid dururlar, H ve igde bārid, A ve igde bārid [d]ururlar, M ve igde bāridlerdür/ evvelkide: A derece-i evvelde, M-/ yābisdürler: S, H yābisdür; B, A yābis dururlar; M-/ ikincide: A derece-i şānīde, M-/ ve temürhindī ve zu'rūr: M-/

⁷ ve ribās: İ, H ve rībās, A ol ālūc durur yābis, M-/ ve mersin: H ve mersīn, M-/ yimişi ve ekşi: M-/ nār: A enār/ bārid: M-/ yābisdür: İ yābisdürler ve, B yābis dururlar, M-/ ikincide: A derece-i şānīde, M-/ ve: H-/ dağı: M-/

⁸ hem: M-/ zeytūn: B, M zeytun/ dađı: M-/ bārid yābisdür: İ, B bārid ve yābisdür, A bāriddür ve yābisdür, M bāriddür/ evvelkide: A evvelde, M-/ ve: M-/ buđūldan: İ buđūllardan, H-, M-/ hind-berrī: S-, H-, İ hindbāperī, A tere hindī-berrī, M-/ bārid ve yābisdür evvelkide: S-, H-, A bārid[d]ür ve yābisdür evvelde, M-/ ve: S-, H-, M-/ bađla-ı ĥorasānī: H bađla-ı ĥorasān, A bakla. ĥorasānī, M-/

⁹ bāriddür: A bārid[d]ür, M-/ evvelkide: A evvelde, M-/ yābisdür: S-, M-/ ikincide: S-, A şānīde, M-/ pes: S-, İ-, A yābis, M-/ kişnic: İ, M yaş kişnic/ dağı: S-, A-, M-/ bārid yābisdür: İ bāriddür ve yābisdür; B, A bārid ve yābisdür; M bāriddür/ līkīn: İ likin, A velikin, M-/ yübüseti: H yübüset, M-/ artuğdur: M-/ bürüdetinden: S-, H bürüdetden, A burüdetde, M-/ ve: M-/

11 الفصل التاسع في بيان الاعدية المعتدلة بينهما

40a

- 1 Bu faşılda beyān ider ol nesneleri kim mu‘tedildür bu iki faşılda. Ve ol ħubūb
2 cinsinden māş ve tüt-ı şāmīdür ve bu ikisi bārid dururlar ve hem mu‘tedil
dururlar ruṭūbetde
3 ve yübüsetde ve ancılayın sebistān bāriddür evvelkide, mu‘tedildür ruṭūbetde ve

yübüsetde. الباب اذيع عشر في بيان الاشربة والطوبى الملقن وغيره الذئيع

- 4 Bu bābda müshil şarāblaruñ ve ħabblaruñ ve ħuḳneleruñ ħālin beyān ider. Bu
toḳuz faşl üzredür.

5 الفصل اذيع في بيان كيفية طبخ الاشربة

- 6 Bu faşılda şerbetleruñ bişmekligin beyān ider. Lākin çün cüllāb cemī‘-i
7 şekerī şerbetleruñ aşlıdur, anuñ-içün kaçan kim ol cemī‘-i şerbetler heyulā ve
mādde bigi-

¹⁰ ‘inebü’s-şa‘leb: İ, A ‘ineb-i şa‘lebi; B, H ‘ineb-i şa‘leb; M-/ daḥı: H-, A-, M-/ bārid yābisdür: S bāriddür yābisdür; İ, B, A bārid ve yābisdür; M-/ ikincide: S-, A derece-i şānīde, M-/ ve: M-/ ancılayın: A-, M-/ leylāb: İ leybāb, M-/ daḥı: S-, H-, M-/ bārid yābisdür: İ bārid yābisdürler; B, A bārid ve yābisdür, M-/

40a¹ bu faşılda: A toḳuzuncı faşl, M bu faşl/ beyān ider ol nesneleri: H ol nesneleri beyān ider, A ol ğıdāları beyān ider/ kim: M ki/ mu‘tedildür: B mu‘tedildürler/ faşılda ve: A, M faşl arasında/ ol: M-/² tüt-ı şāmīdür: H tüt-ı şāmī, A dūd-ı şāhī, M tüt-ı şaḥī/ ve: S-, İ-, A-, M-/ bu: A-, M-/ ikisi: A ikisi daḥı, M-/ bārid dururlar ve hem mu‘tedil dururlar: İ bāriddürler ve hem mu‘tedildürler, H bāriddür ve hem mu‘tedildür, A bārid dururlar hem mu‘tedildür/

³ ve ancılayın: S-/ sebistān: S-, İ sibistān, H sübistānlar/ bāriddür: S-, A yābisdür, M bārid durur/ evvelkide: S-, A evvelki derecede/ mu‘tedildür ruṭūbetde ve yübüsetde: S-/

⁴ bu bābda: A on dördüncü bāb, M ya‘nī bu bāb/ ħabblaruñ ve: S-, H-/ ħālin: M ħāllerin/ bu: İ, H, M ve bu, A-/ toḳuz: İ doḳuz/ faşl üzredür: İ faşl üzredür ki; B, H faşıl üzredür; M faşıldur/

⁶ bu faşılda: A evvelki faşl, M bu faşl/ şerbetleruñ: H, M şerbetler/ bişmekligin: A bişmegin, M bişmek/ lākin: İ, A likin; B līkin, M-/ çün: B, İ cün; A-; M çoḳ/ cüllāb: S, H cüllābı/ cemī‘-i: B, A, M cemī‘/

8 dür ve bâkî fevâkih şüret bigidür. Anuñ-içün kaçan cüllâb şalâha gelse şerbetüñ
9 fâydası zâhir olur ve kaçan kim cüllâb yaramaz gelse ve fesâda varsa ol
10 şerbetüñ ziyândan artuğ hiç fâydası yoğdur. Pes vâcib oldı bize kim
11 anuñ keyfiyyet-i tabhın bildürevüz, tâ bu fenni isteyen bunı kitâbumuzda bulup
mağşüdın hâşıl

40b

1 ide ve ğayrına muhtâc olmaya. Şan‘at-ı Cüllâbî kim her şerbet aña muhtâcdur,
şerbeti bişürmeginde al
2 arı ağ şekeri biñ dört yüz otuz dirhem ve anı bir çalaylanmış tancarada
3 pärele ve anuñ üstine ol kadar şu dök ki üstine çıka, lâkin ol şuda bir

⁷⁻⁸ şekeri: H şekker, A-, M-/ şerbetlerüñ aşıldur: M şerbetler/ anuñ-içün: İ anuñ-icün; B, H anuñcün; A anuñcün, M-/ kaçan: İ-, B-, H-, A-, M/ kim: M-/ ol cemî‘ şerbetler: S cemî‘i şerbetlerüñ; B ol cemî‘ şerbetler; İ, H ol cemî‘i şerbetlere; A ol cemî‘ şerbetlere, M-/ heyülâ: M hevâyı/ mâdde bigidür: A mâder gibidür/

⁸ fevâkih: İ fevâkihi/ şüret: M şüre/ bigidür: İ, B bigi; A, M gibidür/ anuñ-içün: İ anuñ-icün; B, H anuñ-cün, A anım-cün kim, M anuñ-cün kim/ kaçan: B, İ, M kaçan/ cüllâb: M cüllâb fesâda varsa andan dü[z]ilen şerbetlerüñ hiç fâydası zâhir olmaz ve cüllâb/ şalâha: S, A şilâha/ gelse: S, H gele/ şerbetüñ: M andan dü[z]ilen şerbetüñ/

⁹ fâydası: İ fâyidası/ ve: A-, M-/ kaçan kim: İ kaçan kim, M-/ cüllâb yaramaz gelse ve: M-/ fesâda: M-/ varsa: İ virse, M-/ ol: M-/

¹⁰ şerbetüñ ziyândan artuğ: M-/ hiç:B, A hic, M-/ fâydası: İ fâyidası, M-/ yoğdur: İ, B, H zâhir olmaz; A olmaz, M-/ pes: M-/ vâcib oldı bize kim: İ vâcib olur biz dağı kim, B vâcib oldı bize dağı kim, H vâcib oldı bize dağı, A vâcib oldur bize dağı/

¹¹ keyfiyyet-i: A, M keyfiyyete/ bildürevüz: A bildürür, M beyân idevüz/ tâ: İ, B evvelâ ki tâ/ bu fenni: S-, A-, M fen/ isteyen: A-, M isdeyenler/ bunı: B-, H-, A bu katı isti‘mâl iden, M-/ kitâbumuzda: İ, B, H bizüm kitâbumuzdan; A bizüm kitâbumuzda; M kitâbumuzdan/ bulup: İ-, B-, H-, A-, M-/ mağşüdın: S mağşüd, A ma[k]şüdın, M mağşüdlaruñ/

40b ¹ ide: M ideler/ ğayrına: A, M ğayra/ olmaya: M olma[y]alar/ şan‘at-ı cüllâbî: İ, B şıfat-ı cüllâbî; H, A şıfat-ı cüllâb; M şıfat-ı cüllâbı/ kim her: M-/ şerbet aña muhtâcdur: S-, M şerbeti aña muhtâcdur/ şerbeti: İ, B, H, M şerbet; A her şerbet/ bişürmeginde: A bişürmekde, M bişürmede şan‘at oldur ki/ al: İ pes bikîr evvel, A alalar evvel, M alalar/

² arı ağ şekeri biñ dört yüz otuz dirhem: İ arı ağ şekerden biñ dört yüz otuz direm, B arı ol ağ sükkerden biñ dört yüz otuz dirhem, H arı ol ağ şekerden biñ dört yüz otuz dirhem, A ağ arı şeker biñ dört yüz otuz dirhem, M biñ dört yüz otuz dirhem ağ şekeri/ anı: M-/ bir: İ-, M-/ tancarerede: İ tancirede; B tancirede; A, M tencereye/

- 4 yumurda ağın ez ve ol kadar ço yumışak od üstinde kim ol şeker eriyе
- 5 ve arğun arğun kaynad ve dağı birez yine yumurda ağıyla çalka ve kaçan kim bu şeker
- 6 taşa, andan üstine birez su dök, tā taşgunı sâkin ola ve andan sonra köpügin
- 7 cem‘ it, tā ol vakte degin kim köpügi kalmaya ve anuñ ‘alâmeti oldur kim köpügi ak gele.
- 8 Pes indür, şâfi it ve revâkın al, kıvâmın tut ve andan sonra aña fevâkihten
- 9 bırak ve arğun arğun kaynad, tā ol fevâkih pişe ve şerbeti kıvâmına gele ve
- 10 andan sonra indür oddan ve birez katlan tā şovıya ve andan sonra çinî veyâ kâşî
- 11 veyâ sırça kablara koy ve key tıldurma ve hem ol gün ağzını bir kat bez-ile

³ pärele: B parala, H birle, M birağalar/ anuñ: M-/ üstine: A üzerine/ dök: M dökeler/ ki: İ, B, A kim/ üstine çıka: A şekerüñ üzerine cıka, M şu şekerin üstine çıka/ lâkin: İ, B, M lîkin, A-/ ol şuda: A-, M ol şuda da evvelden / bir: S-, A-/

⁴ yumurda ağın: A-/ ez: İ eze, A-, M birağalar ol kadar çalkayalar kim köpügi çıka/ ve: İ-, A-, M pes imdi ol şekeri şuda/ ol kadar: A-/ ço: İ kıoya, B koy, A-, M kıoyalar/ yumışak: İ, B, A yumşak, M-/ od: M-/ üstinde: A üzerine ço, M-/ kim ol: M ki/ şeker eriyе: A-/

⁵ ve: M ve andan sonra/ kaynad: İ, B, H kaynat; M kaynadalar/ dağı: A-, M-/ birez yine yumurda ağıyla çalka ve: İ birez yine yumurda ağıyla çalka ve, H yine yumurda ağıyla çalka ve, A birez şuya bir veyâ iki yımırda ağın koy ve bir nesne ile ol şuyı çalka tā kim yımırda ağınuñ köpügi şuyıñ üstine gele, M bir yumurda ağın birez [ç]alkalayup katında kıoya/ kaçan: İ, M kaçan/ şeker: İ, B kaynayan; H kaynaya; A, M kaynayan şeker/

⁶ taşa: İ, B, H taşsa/ andan: A ol şu, M ol yumurda şudan/ üstine birez: A üzerine, M birez üstine/ su: S-, B-, H-, A-, M-/ dök: İ döke, A yımırda ağın köpügin bırak, M dökeler/ tā taşgunı: H tā taşgun, A tā kim taşğun/ ola: A olup/ ve andan sonra köpügin: A-/

⁷ cem‘ it: A-, M alalar/ tā: A-, M-/ ol vakte degin: A hem ol şekerüñ çirkin ve kirin kefine götürüp pāk ider bu vechle kaynat tā, M ol kadar/ kim: H-/ ‘alâmeti: A ‘alâmet/ kim: M ki/ köpügi: S-, H-/ kim: İ-/

⁸ indür: B indür ve, H andan, M indürelеr/ şâfi it: A şâfi it, M süzeler/ ve: M-/ revâkın: H revâğın/ al: B, A al ve, M alup ve çalap/ kıvâmın: İ-/ tut: B, H dur; M dutalar/ ve andan sonra: İ-/ aña: İ-, A-, M-/ fevâkihten: A fevâkihten, M-/

⁹ bırak ve: M ol calabla deldükleri şerbetleri bişürelеr lîkin bişürdükleri şerbeti/ kaynad: İ, H, A kaynat; M ol kadar kaynadalar/ tā: A-, M ki tā/ ol fevâkih: M-/ pişe: İ, B, H, A bişe, M-/ şerbeti: İ andan şerbeti; B, H, A, M şerbet/ kıvâmına: A kıvâma/ ve: S-, H-/

¹⁰ andan sonra: A-, M-/ indür oddan: S indüre oddan, A otdan indür, M-/ ve birez: M-/ katlan: S katlana, M-/ tā: M-/ şovıya: A kim şovıya, M-/ ve: M-/ andan sonra: S, H, A andan; M şovuduğdan sonra/ çinî: İ çinî/ veyâ kâşî: S, A ve kâşî; M veyâ kâşnî/

- 1 bağla ki tā buḥārı çıqa ve şerbet fesāda varmaya. **Şan‘at**: Cüllāb ki ḥarāreti
- 2 giderür ve şafrāyı ḳal‘ ider. Şan‘at oldur ki al şol zıkr itdügümüz cüllābdan yidi
yüz on
- 3 biş dirhem, ḳat añā yüz kırk üç dirhem gül şuyı ve ḳaynad tā ḳıvāma
- 4 gele ve şaḳla ve isti‘māl it. **Şan‘at-ı Nilüfer-Şarāb**: Şarābı ısıtmaya çok aşşısı
- 5 vardur ve hem ṭabī‘atı yumışadur. Ve bunuñ **Şan‘atı** oldur kim nılüfer
yabrağından
- 6 bir vaḳıyye ve bişür anı dört vaḳıyye şu-y-ıla tā üç ülüsinden biri gide.
- 7 Pes indür ve şāfi it ve revāḳın al ve bu şuyun her vaḳıyyesine iki vaḳıyye aḳ
şeker
- 8 ez ve köpüğün al, nitekim didük ve ḳıvāma getür ve isti‘māl it. **Gül Şarābı**:

¹¹ ḳablara: İ, M ḳablarda; A ḳablara/ ḳoy: İ ḳo, M saḳlayalar/ ve: M ifā/ key: A ḳatı, M ol ḳapları igen/ ṭoldurma: İ, B, H doldurma; M ṭoldurmayalar/ hem ol gün: A-/ bir ḳat: H bir ḳatı, A-/ bezile: İ bizile; B, H, M bizle; A berk/

41a¹ bağla: M bağlayalar/ ki tā: S tā, A tā kim, M [k]i tā/ buḥārı: M buḥār/ çıqa: B, İ cıqa; H, A çıkup/ ve: A-, M-/ şan‘at: İ, H, M şıfat; B şıfat-ı; A şarāb/ cüllāb: M cüllābī/ ḥarāreti: A, M ḥarāret/

²⁻³ giderür: H def‘/ şafrāyı: A şafrā/ ḳal‘ ider : M ḳat‘ ider/ şan‘at oldur ki: S-, B-, İ-, H-, A şıfat oldur kim/ al: H ol, M alalar/ şol zıkr itdügümüz: İ şol zıkr itdügümüz, M gecen/ on biş: M sekiz/

³ dirhem: İ direm/ ḳat añā: A üzerine iki, M-/ yüz kırk üç: M-/ dirhem: İ direm, M-/ şuyı: H şuyını, A şuyı ḳat, M eyü ḳoḳlar gül şuyı ḳoyalar/ ve ḳaynad: İ, B, A ve ḳaynat; H ḳaynat; M ol ḳadar ḳaynadalar/ tā: A tā kim şerbet, M ki şerbet/

⁴ ve: M pes/ şaḳla: İ, A şaḳla evvelīn; B şaḳla evvelīn; H şaḳla evvelini; M indürel bu didügümüzleyin saḳlayalar/ ve isti‘māl it: M isti‘māl ideler nāfi‘ ola inşā‘ı-lah/ şan‘at-ı nilüfer şarāb: İ, A şarāb-ı nilüfer; B, M nılüfer şarābı; H nılüfer şarāb./ şarābı: M-/ ısıtmaya: İ ḥummāya/ çok: İ, H çok/ aşşısı: A fāyidesi, M fāydası/

⁵ ve: A-, M-/ hem: M-/ ṭabī‘atı: A, M ṭabī‘at/ yumışadur: S yumışaḳdur; B, H, A, M yumşadur/ ve bunuñ: A-, M-/ şan‘atı: İ şıfatı; A, M şan‘at/ kim: A kim ala, M ki alalar/ yabrağından: B, H, A, M yaprağından/

⁶ ve: H-/ bişür: H-, A-, M-/ anı dört vaḳıyye: H-/ şuyıla: H, M şuyula/ tā: A tā kim, M ol ḳadar ḳaynadalar ki/ ülüsinden: M ülüde/ biri: M birisi/

⁷ pes indür ve: M indürel/ şāfi: S şāfi/ it ve: M ideler/ al: M alalar/ şuyun: A şunun, M revāḳ olmuş şunun/ iki vaḳıyye: S-, B-, H-/ şeker: İ şeker bırak/

9 Müberrid ve muḥaffifdür, ḥummā-yı şafrāvīye ve ḥummā-yı muḥriḳaya ve ḥummā-yı muṭbıkaya

10 çok aşşısı vardır ve hem şusalık kandurur ve ṭabī‘atı yumışak tutar. Ve bunuñ

11 şan‘atı oldur kim al eyü açılmış kıızıl gül dört vaḳıyye ve bir desti

41b

1 içine koy kim kâşiden ola ve anuñ üstine on vaḳıyye şu dōke ḳaynadılmış ve bir gün

2 bir gice koy. Pes şāfi ide ve güli ḳatı sıkā tā içinde hīç yaşlık ḳalmaya ve anı bir taş

3 çölmege ḳoya ve ol ḳadar ḳaynada kim yarusı ḳala ve şāfi köpügin al ve andan şuya

⁸ ez: H ez ḳat; A, M ezeler/ ve: M-/ al: M alalar/ nitekim: A tā kim/ didük ve: A didük/ getir: M gelince ḳaynadalar ve indürüp bir ḳaba ḳoyup/ it: M ideler/ gül şarābı: İ, A şarāb-ı gül; H, M gül şarāb./

⁹ müberrid ve muḥaffifdür: A müberrid ve mu[h]affifdür/ ḥummā-yı şafrāvīye: S ḥummā-yı şafrāvī, İ ḥummā-yı şafrāya, H ḥummā-yı şafrāvīyye, M şafrādan/ ve: S-, A ve demevīye ve/ ḥummā-yı muḥriḳaya ve ḥummā-yı muṭbıkaya: S, B ḥummā-yı muḥriḳaya ve ḥummā-yı muṭbıkıyye: H ḥummā-yı muṭbıkıyye ve ḥummā-yı muḥarriḳıyyeye, A muḥriḳaya ve ḥummā-yı muṭbıkıyye, M ḳandan ve ikisinden olan ısıtmalar/

¹⁰ çok: B, İ çok/ hem: M-/ şusalık: A, M şusalığı/ ve: A ḫarāretin ve hem/ ṭabī‘atı: A, M ṭabī‘at/ yumışak: B, A, M yumşak/ tutar: İ, B, H dutar/ ve: A ve göñli feraḫ ider yürece ḳuvvet virür, M-/ bunuñ: A-, M-/

¹¹ şanatı: S, A, M şan‘at; H şıfatı/ kim: A, M ki/ al: M alalar/ açılmış: B, İ, M acılmış/ kıızıl gül: İ gül-i surḫ; B, H, A kıızıl güli; M kıızıl gül yaprağın/ vaḳıyye: M rıtıl/ bir desti: A kâşnī küb, M bir küpcük/

41b¹ içine: B, İ içine; A içine ya‘nī bir ici şırçalı ḳaba; M-/ koy: M ḳoyalar/ kim kâşiden ola: A-, M sırçadan veyā kâşiden ola/ ve: M-/ vaḳıyye: M rıtıl/ şu dōke ḳaynadılmış: İ şu dök ḳaynadılmış, A şu dök ve ol şu ḳaynamış ola, M ḳaynar şu dōkeler/ ve: M-/

² bir gice koy: İ, B, A bir gice ḳo; M ve bir gece dura/ pes: S bes, A-/ şāfi: S şāfi, A-/ ide: İ it, A-, M ideler/ ve güli: A-, M ve gülin/ ḳatı sıkā: S ḳata, A andan güli şudan çıkar ve gülin ḳatı sık, M ḳatı şıḳalar/ tā: A tā kim/ içinde: İ, M icinde/ hīç yaşlık: A şu eşeri, M hīç yaşlık/ ve: M ba‘de/ anı: A, M ol şuyı/ taş: A-/

³ çölmege: İ, B çölmekte; A cölmekte/ ḳoya ve: İ-, B-, H-, A-, M-/ ḳaynada: İ, B, H ḳaynat; M ḳaynadalar/ kim: H-, A tā kim, M ki/ yarusı: İ yarusı/ ve: S-, H-/ şāfi köpügin al: A şāfi köpügin ala;

- 4 dört vaqıyye aq şeker biraq ve yumışaq od-ıla bişür tã kıvãma gele ve andan
- 5 ŝoñra şol evvelkileyin hıfz ide ve isti‘mãl ide. **Nãr Ŝarãbı:**
- 6 Kuşmağı men‘ ider ve şusalık kandurur ve ma‘deye kuvvet virür ve baş ağırsın
- 7 giderür ve ta‘ãm yimege iŝtihã getürür ve ŝafrãdan olan hastalığa çok fãydası
- 8 vardur. Pes al meyhõŝ nãri kim dãnesi kızıl ola ve eyü irişmiş ola ve kabın
- 9 şoy ağac bıçağ-ıla ve çekirdegin içinden ayır ve şık ve şuyın ŝãfi it.
- 10 Pes her iki vaqıyye şekkere bir vaqıyye bu şudan kat, velãkin köpügin alduğdan
- ŝoñra
- 11 birez na‘nã kat tã bile kaynaya ve kıvãma gele ve evvelkileyin götür ve şakla.

Alma Ŝarãbı: Ve anuñ

M köpügin alup ŝãfi ideler/ andan şuya: İ andan ol suya; B, A andan ol şuya; H, M andan ŝoñra şol şuya/

⁴ vaqıyye: M rıtıl/ aq: H-, A dürüst aq şeker/ biraq: A birağa, M biraqalar/ yumışaq: İ, B, H, A, M yumışaq/ odıla: M odla/ bişür tã: A bişüre tã kim, M ol qadar kaynadalar ki/ ve: A-/

⁵ andan ŝoñra: M pes/ şol: A-, M-/ evvelkileyin: İ, A evvelin; M indürüp/ hıfz ide: İ, B, H hıfz it; A-; M hıfz idüp/ ve: A bir şırçalı kabda şaklayalar vaqt-i hãcetde/ isti‘mãl ide: İ isti‘mãl it nãfi‘ ola; B, H isti‘mãl it; A isti‘mãl ideler nãfi‘ ola, M isti‘mãl ideler/ nãr ŝarãbı: S şıfat-ı nãr ŝarãbı; İ, A ŝarãb-ı enãr; H nãr ŝarãb; M enãr ŝarãbı/

⁶ kuşmağı: M kuşmağ./ şusalık: İ şuşalık; B suşalık; H, A, M şuşalığı/ ma‘deye: B ma‘ideye/

⁷ iŝtihã: İ iŝtahã, H iŝtãha/ ve: A-/ hastalığa: A hastalıklara, M hastalıkları/ çok: İ çok, M-/ fãydası: İ, B, H aŝsısı; A fãyidesi, M-/ vardur: M def‘ ider/

⁸ pes: A, M şan‘at oldur ki/ al: S-, H-, A ala, M alalar/ meyhõŝ: İ, A mãyhõŝ; M eyü meyhã-hüŝ/ nãri: A nãr, M enãr/

⁸⁻⁹ kabın şoy ağac bıçağ-ıla: İ kabın şoy ağac bıçağ-ıla, A ağac bıçağ-ıla kabın ŝoya, M ağac bıçağ-ıla kabın ŝoyalar/ çekirdegin: İ cekirdegin, M dãnesin/ içinden: İ icinden, M-/ ayır ve şık: İ ayır ve şık, A şık çıkar, M ayıralar ve çıkup süze/ it: M ideler/

¹⁰ pes her: A andan/ şekkere: İ, B şekere; A nãr şuyına, M süzülmiŝ enãr şuyına/ vaqıyye: İ vaqıye, A vaqıyye şeker nãr şuyı/ bu şudan: İ bu sudan, A-, M şeker/ kat: İ, B biraq; A-, M birağup kaynadalar/ velãkin: İ ve, B velikin, A-, M-/ köpügin: S-, B-/

¹¹ na‘nã: H na‘nã/ kat: İ, B, H, A biraq; M icine biraqalar/ tã bile: A tã kim bile, M [tã bile/ kıvãma: M kıvãm/ gele ve evvelkileyin götür ve şakla: S getüre şaklaya, B gele ve evveleyin gör şakla, H gele bez getir şakla, A gele andan evvelin şakla ve isti‘mãl it nãfi‘ gele, M gele tamãm kıvãma geldükde bir kaba koyup isti‘mãl ideler/ alma ŝarãbı: İ ŝarãb-ı alma, H alma ŝarãb, A ŝarãb-ı tuffãh/ ve: A-/

1 ṭabī‘atı bārid yābisdür, yüregi ve ma‘deyi kavī ider ve hem yürege feraḥ virür ve
nefesi kavī ider, kuşmağı

2 ve hem şafrādan olan ishāli sākin ider. Pes al eyü irişmiş ṭatlu alma kim kırtlu

3 olmaya ve yün biz-ile anı sil ve andan şoñra ağac bıçağ-ıla her almayı dört pāre
eyle

4 ve çekirdegin gider ve andan şoñra taş dibekde döğ, tā ḥall ola. Pes anı şık

5 ve şuyın şāfi it ve ol şuyı bişür tā yarusı ḳalınca. Pes her bir vaḳıyye şekere

6 bu şudan bucuḳ vaḳıyye ḳoy ve ḳivāma getür ve isti‘māl it. **Ayva şarābı:** Bārid

7 yābisdür, yürege ḳuvvet ve nişāt virür ve sākıt iştihāyı yirine getürür ve içi

8 bağlar ve kuşmağı men‘ eyler ve ‘atşı sākin ider ve yürek oynamağına ve
büyümesine çok aşşısı

42a¹ ṭabī‘atı: İ, B, H ṭab‘ı; A ṭabī‘at; M tab‘/ bārid yābisdür: İ, B, H, A bārid ve yābisdür/ ma‘deyi: M ma‘deyi ve nefes/ yürege: S-/ feraḥ virür: S feraḥ ider/ ve: S-, A-/ nefesi kavī ider: S-, M-/
¹⁻² kuşmağı ve hem şafrādan olan: İ kuşmağı ve hem şafrādan olanı, H kuşmağı ve şafrādan olan, A ve kuşmağı sākin ider ve şafrādan olan ḥastalıklara fāyide ve, M ve şafrādan olan kuşmağı ve ishāl/ pes al: İ pes evvel, A şan‘at, M şan‘at oldur ki alalar/ kim: A, M ki/ kırtlu: İ, M kırdlu/
³ yün bizile: S yün bezile, İ yünden bizile, A hem yün bizle ya‘nī ‘abāyla, M ‘abāyla/ anı: S-, M-/ sil: B gey sil, H sile, A gey sile, M geregince sileler/ andan şoñra: A-, M-/ bıçağıla: B, M bıçağla; İ bıçağıla; A bıçağla/ pāre eyle: İ böl, A pāre, M pāre ideler/
⁴ ve: M-/ çekirdegin: B, İ cekirdegin; M çekirdegin eşegile/ gider: İ çıkar, A çıkara, M gidereler/ andan şoñra: M ba‘d/ dibekde: A dibekde veyā taş havānda/ döğ: A döge, M dögeler/ tā: A tā kim/ pes: A andan, M andan şoñra/ anı şık: B, H şık anı; İ şık; A anı şıқа; M şıḳup/
⁵ ve şuyın: İ ve şuyın, A şuyın ala ve/ şāfi it: S şāfi it, A şāfi ide, M şāfi ideler/ ol şuyı: İ ol şuyı, H anı/ bişür tā: A bişüre tā kim, M ol ḳadar ḳaynadalar ki/ yarusı: H, M yarısı/ ḳalınca: M ḳala/ pes: A andan, M andan şoñra/ her: A-, M-/ bir: S-/ vaḳıyye: A [va]ḳıyye/ şekere: İ şekkere, M şeker/
⁶ bu şudan: İ bu şudan, A-, M bu ḳaynamış alma şuyından/ bucuḳ: B, İ, H, A bucuḳ/ ḳoy: A ḳaynamış alma şuyından ḳatalar tamāmı ḳoyılınca ḳaynadalar, M ḳoyup/ ve: İ-, M-/ getür: İ götüre ve götüre, A getüreler, M getüreler indürüp bir ḳaba ḳoyalar/ ve: S-, M vaḳt-ı ḥācetde/ it: A, M ideler/ ayva şarābı: S ḥayva şarāb, İ şarāb-ı safracel, B ayva şarābı, A şarāb-ı ayva, M ayv[a] şarābı/
⁷⁻⁸ ḳuvvet: A ḳuvvet virür/ sākıt: İ, B, A, M sākıt olmuş/ içi bağlar: B, İ ici bağlar, A ḳabz ider, M [f]ālīc ḳabz ider/

9 vardır. Pes al ekşirek kırtsuz ayvayı kim eyü erişmiş ola ve hem gökcek şulu
ola.

10 Ve ne ‘amel kim alma şarābında itdük bunda daḥı anı it ve isti‘māl it.

11 **Līmōn Şarābı:** Bārid yābisdür, ma‘deyi ve iştiḥāyı ḳavī ider ve şafrāyı ve
ḳuşmağı

42b

1 giderür ve şusalığı ḳandurur ve gönül dönmeḡi men‘ ider ve hażmı eyü ider ve
ḥummāra

2 çok aşşısı vardır. Pes al līmōn ve ḳabın şoy ağac bıçaḡ-ıla ve bākīsın

3 şık ve şuyın al ve şāfi it ve biraḳ. Ol şudan on vaḳıyye bir taş

4 çölmeḡe ḳoy ve ḳaynad yumışaḳ od-ıla, tā yarı ḳalınca. Pes ḳalan şu veznince

5 aḳ şeker ḳat ve köpüḡin al ve ḳıvāma getür ve isti‘māl it, nitekim beyān olundu.

Emrūd Şarābı: İshāl olanlara çok

⁸ ḳuşmağı: M ḳuşmaḡ./ men‘ eyler: İ, B, H, A men‘ ider; M men‘ idüp/ ‘aşı: H, M ‘aşı/ sākin: A şāḳı/ ider: M ḳılır/ ve: H pes ol, M-/ oynamaḡına: S oynamaḡana/ büyümeḡine: İ hem büyümeḡine, H büyümeḡine, A (...), M büyümesine/ çok: İ çok/ aşşısı: A, M fāydası/

⁹ pes al: A şan‘at ala, M şan‘at oldur ki alalar/ kırtsuz ayvayı: İ kırtsuz ayva; B, A kırtsuz ayva; H kırtsuz eyü ayvayı, M kırtsuz ayvaları/ kim eyü: S-/ erişmiş ola: S arıdılmış ola, H arınmış ola/ gökcek: M-/

¹⁰ ‘amel: İ ‘ameli/ kim alma: A ki almada, M ki alma/ şarābında: S şarābından, A-, M şarābına/ bunda: A hemen bu, M bunda/ anı it: İ anı it ve götür, A ol ‘ameldür, M eyle ide/ ve: A ve saḳla, M götürüp/

¹¹ līmūn şarābı: S līmūn şarāb, İ, A şarāb-ı līmūn/ bārid yābisdür: İ, B bārid ve yābisdür/ ma‘deyi ve: A şovuḡdan ḥarāreti giderür/ iştiḥāyı: İ iştiḥāyı/ ḳuşmağı: İ ḳuşmaḡlığı, A ḳuşma[ḡı]/

42b¹ ve: A-/ şusalığı: İ şusalığı, B şusalık, A şusalığı/ dönmeḡi: B dönmeḡini/ men‘ ider: İ def ider/ hażmı eyü ider: S hażm ider, H hażm eyü ider, A hażma/ ḥummāra: İ ḥumāra, A ḥummaya/

² çok: B, İ çok/ aşşısı: A fāyidesi/ pes al līmūn: S pes al līmūn, A şan‘at oldur ki leymon al/ ḳabın şoy ağac bıçaḡıla: İ ḳabın şoy ağac bıçaḡıla, B ḳabın şoy ağac bıçaḡıla, A ağac bıçaḡıla ḳabın şoy/ ve: A-/ bākīsın: S, İ, H bākısın; B yaḳasın; A yaḳasın/

³ şık: İ sık/ ve: A-/ şāfi: S şāfi/ ve biraḳ: S ve, A andan/

⁴ çölmeḡe: B cölmeḡe, A cölmeḡe şu/ ḳoy: İ-, B-/ ve: İ-/ ḳaynad: İ, B, H ḳaynat/ yumışaḳ: İ, B yumışaḳ, A-/ yarı: İ, A yarusı; B yarımı; H yarısı/ pes: S bes, A ve/ şu: İ su, A leymon şuyı/ veznince: İ veznince, A veznince içine/

6 aşşısı vardır ve hem ma‘deyi ve bağırsuqları kavī ider. Pes al hām emrūdı ve
7 şu-y-ıla bişür, tā müherrā ola ve andan indür, tā şovıya. Pes yine çölmege koy ve
8 kaynad ve indür, şovıd, yine çölmege koy ve kaynad ol kadar bu ‘ameli
mükerrer it kim
9 tā ğalīz ola. Pes getür ve isti‘māl it. **Şarāb-ı Hummārīn:** Al, kara aşlan erük
10 yüz elli dirhem ve ‘unnāb elli dāne ve temürhindī çekirdeksüz yüz elli dirhem
11 ve buları toköz yüz dirhem şu içinde kaynad, tā üç yüz dirhem kalınca.

43a

1 Pes ol şuyı şāfī it ve andan şoñra al meyhōş nāruñ şuyından ve alma
2 şuyından ve turunc ekşisinüñ şuyından yitmiş bişer dirhem ve aķ şekerden
3 dahı yüz elli dirhem ve ol evvelki şuya kat ve yumışaķ od-ıla bişür, tā kıvāma

⁵ kat: İ, B, H, A bırak/ kıvāma: İ kıvā[ma]/ getür: İ götür/ ve: S-, İ-, A ve evvelīn/ isti‘māl it: S-/ nitekim beyān olındı: S-, A-, H nitekim beyān olındı/ emrūd şarābı: İ, A şarāb-ı emrūd, B emrüz şarābı/ çok: B, İ çok/

⁶ aşşısı: A fāyidesi/ hem: S-, A-/ bağırsuqları: S bağırsaqları, H bağ.rs.qları, A bağırsuqları/ ider: A ħarāreti sākīn buħār def ider/ pes al: A şan‘at oldur ki ala kekre/ emrūdı: B emrūzı/ ve: S-, A-/

⁷ şuyıla: İ suyıla, H şuyıla/ bişür tā: A bişüre tā kim/ ve andan: İ, H oddan; B ve otdan, A andan/ indür tā: A indüre tā kim/ şovıya: H şovıya, A şoğıya/ pes yine: A-/ çölmege: B, İ cölmege, A-/ koy ve: A-/

⁸ kaynad: B, H kaynat; A-/ ve indür: İ-, H ol kadar ve indür, A-/ şovıd: İ-, B, H ve şovıd, A-/ yine çölmege koy ve: İ-, A-/ kaynad: İ-, B, H kaynat; A-/ ol kadar: A-/ bu: İ kim bu, A-/ ‘ameli: H ‘amel., A-/ mükerrer it: A-/ kim: S-, A-/

⁹ tā ğalīz ola: S tā ğalīzlığı ola; İ, H ğalīz ola; A-/ pes getür: İ pes götür, A ve şuyını şıķa ve süze gerü cölmege kıya ve ol şuyun yarusını aķ şeker kıya ol kadar kaynada kim kıvāma gele ve ħıfz evvelkileyin/ ve: İ-/ it: A ide/ Şarāb-ı hummārīn: S Şarāb-ı humārīze, İ şarāb kim humārīze, H hummārīn şarāb/ aşlan: İ aşlanī, A arslān/

¹⁰ dirhem: İ direm/ ‘unnāb elli dāne ve temürhindī çekirdeksüz yüz elli dirhem: S temrī çekirdeksüz yüz elli dirhem ve ‘unnāb elli dāne, İ temürhindī çekirdeksüz yüz elli direm ve ‘unnāb elli dāne, A çekirdeksüz temürhindī yüz elli dirhem ve ‘unnāb/

¹¹ ve buları: A bunları/ toköz: İ doköz/ şu içinde: İ suyıla, A şuyıla/ kaynad: İ, H kaynat/ tā: A-/ yüz: A yüz elli/

43a¹ pes: S bes, A ve/ şāfī it: İ şāfī it, H şāfī eyle/ ve: A-/ al meyhōş: A mēyhōş/ ve alma: H-/

² şuyından ve: İ suyından ve, H-, A-/ ekşisinüñ: A-/ şuyından: İ suyından/ bişer: A biş/ dirhem: İ direm/ ve: H-/ şekerden: A şeker/

4 gele. Pes indür ve şāfī it ve çīnī kabda şakla ve hācet vaktinde isti‘māl it.

5

6 Bu faşılda sikengübīn bişürmegi ve hem fāydasın dağı beyān ider. Sikengübīn sāde-yi şekeri,

7 ısıtmalara çok fāyide ider ve hem şuşalık kandurur ve ma‘deyi şafrādan ve balğamdan arıdur

8 ve cemī‘-i mizāca fāydası vardur ve ıssı mizāclularuñ şıḥhatin şaklar ve bedenlerin

9 laḥif eyler ve cigerlerin şovıdur ve bevli ve envā‘-i ḥıltı indürür ve şafrāyı

10 yirinden kıparur, def‘ ider ve şafrādan olan ḥastalıklara çok fāydası vardur,

11 kaçan kim göğüslerinde ḥuşūnet ve öksürük olmaya. Ve anuñ düzmesi budur kim

³ dağı: A-/ dirhem: İ direm/ evvelki: A ol iki/ şuya: İ suya/ yumışak: İ, A yumşak/ odla: H oda, A odla/ bişür: H bişüre, A-/

⁴ gele: A gelince/ pes: S bes, H pes andan şoñra, A andan otdan/ indür ve: İ, H, A indür/ çīnī: H çini/ kabda: İ kıpta/ şakla: S, B şaklaya/ ve hācet vaktinde: A vakt-i hācetde/

⁵ (Arapça başlık): M el-faslü’s-şānī

⁶ bu faşılda: S bu, A ikinci faşl, M bu faşl/ sikengübīn: A sirkencübīn, M sikencübler/ bişürmegi: H bişürmegin, A bişürmesin, M bişürmek/ hem fāydasın: İ hem fāyidasın, A fāyidesin, M fāydasın/ dağı: A-, M dağı/ sikengübīn-i sāde-yi şekeri: İ-, A sirkencübīn-i sāde-sükkerī ya’nī şekkerden düzilen sirkencübīn ıssı şıtmalara, M sirkencübīn-i sükker-i sāde ya’nī sükkerden düzilen sirkengübīn/

⁷ ısıtmalara çok fāyide ider: İ, H çok fāyidesi vardur; A çok fāyidesi vardur kanı şāfī ider; M ıssı ısıtmalara çok fāydası vardur/ ve: A-/ hem: İ, H hem kıtı, A-/ şuşalık: S şuluk, İ şuşalık, A şuşalığı/ kandurur: A giderür/ ma‘deyi: S ma‘de/

⁸ cemī‘-i: M cemī‘/ fāydası: İ fāyidası, M fāyda/ vardur: M ider/ ve ıssı: İ ıssı/ bedenlerin: A bedenleri/

⁹ eyler: İ, H, A ider/ cigerlerin: A cigeri, M bağırların/ şovıdur: İ, H şovudur/ ḥıltı: H-, A ḥastalıkları, M ḥıltı/ indürür: M bedenlerinden arıdur/ ve şafrāyı: H-/

¹⁰ yirinden kıparur def‘ ider: H-, A bedenden kıal‘ ider/ ve şafrādan olan: H-/ ḥastalıklara: M ḥastalıkları def‘ ider/ çok: İ çok/ fāydası: İ fāyidası, M fā[y]dası/

¹¹ kaçan: İ, M kaçan/ kim: M ki/ göğüslerinde ḥuşūnet: A göğüslerde ḥuşūnet/ öksürük: M öksürüğü/ olmaya: İ-/ anuñ: M-/ düzmesi budur: A şan‘at oldur, M şan‘at oldur/ kim: M ki/

- 1 alasin eyü sirke yidi yüz elli dirhem ve üstine ol kadar şu koyasin,
 2 ekşisin az şındura. Pes her bir vaqıyyesine iki vaqıyye aq şeker kat ve yumışaq
 od-ıla
 3 bişür ve köpügin al, tā kıvāma gelince, pes indür, sırça veyā çinī veyā kāşī
 4 kabda şakla ve hācet vaqtinde isti‘māl it. **Ve ammā Sikengübīn ‘Aseli:**
 5 Mu‘tedildür harāretde ve bürüdetde ve ahlātı taqtī‘ ider ve talṭif ider ve hem
 6 bedene cilā virür ve süddeleri açar. Ve bunuñ dağı düzmesi sikengübīn şeker
 gibidür.
 7 Düzmekde illā bu kadar vardur kim şeker yirine bal koyalar. **Sikengübīn-i Büzürī**
 8 kim ıssıdur, ma‘deden ve cigerden süddeleri açar ve ma‘deyi fużül-ı balgamdan

43b¹ alasin: İ-, H-, M alalar/ sirke: İ, H, A sirkeden/ yidi: İ-/ dirhem: İ direm/ üstine: İ üstinde, A üzerine/ şu: İ su/ koyasin: İ, A koyasin kim; H katasın; M kıya ki/

² az: M birez/ şındura: S söndüre, H sindüre, A sindüre, M şıya/ pes: S bes, A andan/ her bir : S-; H, M her/ aq şeker: S şeker/ kat: İ-; H, A bırak; M katalar/ yumışaq: İ, A, M yumşaq/ odıla: H, A, M odla/

³ bişür: M kaynadalar/ ve: A-/ al: M alup/ tā: M-/ gelince: M getireler/ pes: S bes, H pes andan şoıra, A andan, M-/ indür: M indüp/ sırça: H sırca, A dağı sırça, M yā çinī/ A, M veyā: S, İ, H ve/ çinī: H çinī, M sırça/ veyā: S ve/ kāşī: M kāsni/

⁴ kabda şakla ve: A kaba koy, M kablarda şaklayup/ hācet vaqtinde: M vaqt-ı hācetde/ it: M ideler/ ve ammā: S, B, İ ammā, M-/ sikengübīn: A sirkencübīn/ ‘aseli: A ‘asel/

⁵ mu‘tedildür harāretde ve bürüdetde ve: İ-/ ahlātı: İ-, A ahlātı./ taqtī‘ ider: İ-, H kaṭ‘ ider, M (...) / ve talṭif: İ-, A ve talṭif, M ve laṭif/ ider: İ-, H-/ ve hem: İ-, H hem, A ve, M-/

⁶ bedene cilā virür ve süddeleri açar ve: İ-/ bunuñ dağı düzmesi sikengübīn şeker gibidür: İ düzmesi dağı ancılayındur, H bunuñ dağı düzmesi sikengübīn şeker düzmesi gibidür, A bunuñ dağı düzmesi (...) gibidür, M bunuñ dü[z]mesi sükker-i sikengübīn dü[z]mesi gibidür/

⁷ düzmekde: İ-, H-, A-, M-/ illā: İ-, M gāyet/ bu kadar vardur kim: İ-, A-, M bu ki buña/ şeker yirine bal koyalar: İ-, H şeker yirine bal koyalar ve ammā, A buña bal kıata şeker sirkencübīn gibidür, M şeker yirine bal katalar/ sikengübīn-i büzürī: S sikengübīn bezüdi, H sikengübīn, A sirkencübīn-i büzürī hārr, M sikengübīn-i büzürī hārr/

⁸ kim: H-, M-/ ıssıdur: H birezi ıssıdur, M ıssı toḥmlardan düzeler sirkengübini budur ki/ ma‘deden ve cigerden: M-/ süddeleri: A süddeler, M-/ açar: İ, H acar; M-/ ve: İ, A ve hem/ fużül-ı balgamdan: İ fużül-ı balgamīden, A fuşül-ı balgamdan, M balgamdan/

9 arıdur ve istiskāya çok aşşısı vardır ve ‘atş-ı kâzibeyi def’ ider. Ve anuñ düzmesi

10 budur kim alasin kerefüs tohumı ve rāziyāne tohumı her birinden beşer dirhem ve rāziyāne

11 dibinüñ kabı ve kerefüs dibinüñ kabı, her birinden beşer dirhem ve kāsñi tohumı

44a

1 ve bāğ sarmaşığınuñ tohumı, her birinden beşer dirhem ve gāfitüñ ‘uşāresinden

2 üç dirhem ve rāvend-i çiniden üç dirhem. Her birin ayru ayru

3 nīm küft dögeler ve bir gün bir gice yüz elli dirhem süçi sirkesinde

4 ısladalar kim ol sirkeye dört yüz elli dirhem şāfi şü katmış olalar

5 ve andan şoñra taş çölmege koyalar ve ol kadar kaynadalar kim rub‘ı gide

⁹⁻¹⁰ istiskāya: İ (...), A istiskāya ve sū-i kanīye ve yüz göz şişdüğine, M istiskāya ve yüz göz şişdüğine ve bağırdığı süddeye/ çok: S-, İ çok/ aşşısı: A fāydası/ vardır: A vardır ve idrār bol ider/ ve: M-/ ‘atş-ı kâzibeyi: S ‘atş-i kâzibeyi, M ‘atş-ı kâzib/ def’ ider: A def’ ider menāfi‘i çokdur, M sâkin ider ve idrār bevl ider/ ve anuñ düzmesi budur: A, M şan‘at oldur/

¹⁰ kim: H-, M ki/ alasin: İ-, A ala, M alalar/ kerefüs tohumı ve rāziyāne tohumı: İ bikir tohmı kerefüs ve tohumı rāziyāne tohumı anisün, H kerefüs tohumın ve rāziyāne tohumın, A kerevüz tohm ve rāziyāne tohm anisön tohm, M kerefüs tohm ve rāziyāne tohm ve anisön tohm/ beşer: İ, A bişer; M-/ rāziyāne: İ (...) rāziyāne ya‘nī rāzyāne/

¹¹ dibinüñ: İ kökinün/ kabı: M kab ve kebere dibinüñ kab./ ve: M-/ kerefüs dibinüñ: İ kebere kökinüñ kabı kerefüs dibinüñ; H, A kebere dibinüñ/ kabı: M kab/ beşer dirhem: İ yidişer direm, M yidişer dirhem/ kāsñi tohumı: İ kāsñi tohumı ökşürüs tohmı; A, M kāsñi tohm/

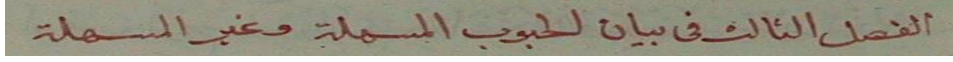
44a¹ ve bāğ sarmaşığınuñ: İ-, H ve bāğ sarmaşığı, M ve bāğ sarma[ş]ığınuñ/ tohumı: İ-, A, M tohm/ beşer dirhem: İ bişer direm, A bişer dirhem/ ve: M-/ gāfitüñ ‘uşāresinden: İ ‘uşāre. ‘āfit, H ‘āfitüñ ‘uşāresinden ve şıķındısından, M ‘āfüñ şıķındısından/

² ve: M-/ rāvendī çiniden: İ revend-cinī; H revendī çiniden; A, M rāvend-çinī/ dirhem: İ direm/ birin: İ birini, M birinden/ ayru ayru: A-, M ayru/

³ nīm küft dögeler: İ dögesin, M (...) ve bir gün bir gice: İ-/ dirhem: İ direm/ süçi sirkesinde: S, B süçi sirkesinden, İ şarf sirkeyile hamir idüp bir gün bir gice, A süci sirkesinde, M sirkede/

⁴ ısladalar: A ısladalar/ kim: M-/ dirhem: İ direm/ şāfi: A şāfi/

⁵ ve: A-/ çölmege: A cölmege, M çölmekde/ koyalar ve: M-/ kim: M ki/ rub‘ı: H, M rub‘/ gide: A kıala/

- 6 ve indürel ve el-ile ezeler ve andan şāfi ideler, yine çölmege koyalar
- 7 ve aña yüz elli dirhem ak şeker katarlar ve köpüğün aluben kıvāma getireler yumışak
- 8 od-ıla. Pes getüre hācet vaqtinde onar dirhem isti‘māl ideler.
- 9
- 10 Bu faşılđa ishāl ideni ve ishāl itmeyeni beyān ider. **Habb-1 Ayāric:** Dimāğ arıdur ğalīz hıltlardan, lezic balğamdan ve ucuğa
- 11 ve sekteye ve göz ũonuđına ve unutsaklığa aşıısı vardur. **Şıfat-1 Ayāric:**

44b

- 1 Faykara ve ak türbüd her birinden birer dirhem, civit tohumı ve kaũrān köpüği
- 2 ve anīsōn her birinden buçuđar dirhem, ebū-cehl karbūzımuñ içi ve hindistān ũozı
- 3 her birinden buçuğar denk. Her birin ayru ayru döğeler ve ebrışım eleg-ile

⁶ ve: H ve andan ũoñra, M pes/ elile: M-/ ezeler: İ eyü ezeler, M eyü e[ze]ler/ ve: A-, M-/ andan: İ, H, A andan ũoñra, M-/ şafi: İ, H şafi; A şāfi; M süzeler ũuyın şāfi/ yine çölmege: İ ve yine cölmege, A ve bir cölmege, M çölmege/

⁷ ve: M ve ol ũuya/ aña: M-/ yüz elli: A, M üç yüz/ dirhem: İ direm/ katarlar: M katarlar ve kañnad/ ak: İ-/ aluben: B alalar; A, M- alup/ yumışak: İ, A yumşak; M-/

⁸ odıla: A odla, M-/ pes: A-, M-/ getüre: İ götüre bunı, A-, M-/ hācet vaqtinde: M vaqt-i hācetde/ onar: A, M otuz/ ideler: İ it, M ideler nāfi‘ ola inşāl-lāhu Ta‘ālā/

⁹ (Arapça başlık): M el-faşlı‘ ş-şālīş/

¹⁰ Bu faşılđa: S-, H-, A üçüncü faşl, M bu faşl/ ishāl ideni ve ishāl itmeyeni beyān ider: S-, H-, A müşhil olan ve müşhil olmayan ħabbları bildürür, M ishāl ve ğayr ħabblardur (...) beyān ider/ ħabb-1 ayāric: M ħabb-1 ayāric kim/ dimāğ: İ dimāğı/ arıdur: M-/ hıltlardan: A hıltları/ lezic: İ ve hem lezūc, M ve lezic/ balğamdan: H balğamlardan, M balğamdan arıdur/

¹⁰⁻¹¹ ucuğa ve sekteye: H ucuğa sekteye, A ucuğa ve sekteye; M sekteye ve ucuğa/ ũonuđına: İ ũonıđına/ unutsaklığa: İ unutsılığa, H unutsağılığa, A unutsalığa, M unu[t]saklığa/ aşıısı: İ çok aşıısı; H, M çok aşıısı; A çok fāydası/ şıfat-ı ayāric: İ-, M şan‘at oldur ki/

44b¹ faykara ve: İ-, M alalar ayāric-i faykarā/ ak: A yunulmuş ak, M yunulmuş ođ/ her birinden birer dirhem: İ-/ civit: İ, M çivit; H çivīt; A civid/ tohumı: M tohm/ köpüği: A köpüği ak ve yeyni ola, M köpüği ğāriķūn kim ak ve yeyni ola/

² anīsōn: H, A anasūn/ buçuđar: İ buçuđar/ dirhem: İ direm, H der dirhem, A dirhem ve/ ebū-cehl: İ bu-cehli/ karbūzımuñ: İ, M karpuzımuñ; H, A karpuzı/ içi: İ, A, M ici/ hindistān ũozı: İ, M hindüstān ũozı; H hindistān ũozı (...); A hindüstān ũozı içi/

- 4 eleyeler ve bir gez dağı cemī' in hevānda dögeler girü eleyeler ve andan soñra malaşra şuyıyla yoğuralar ve nohüdca ħabblar ideler
- 5 ve dün bucuğında bu cemī' ini yudalar ve üstine birez ılıcağ şu içeler
- 6 ve uyuyalar ve ħācet vaqtinde şuralar, nāfi' ola. **Ĥabb-1 Şīnī:**
- 7 Bendükşe ağrısına ki veca' -ı mefāşıl dirler ve niķris ağrısını ve fālīci
- 8 ve ağız egilmesine men' ider ve fāydaları vardır ve ma' deyi balğamdan
- 9 arıdur ve lezic ħıřları dimāğından ve bedenden sürer indürür.
- 10 **Şan'at** oldur kim alalar şaru şabur bir mişķāl, ağ türbüd bir dirhem,
- 11 civit toĥumu ve ağ řatrān köpüğü ve anīson her birinden buçuğar dirhem,

45a

- 1 şaĥm-ı ħanzal ve hindistān şozı her birinden bir bucuğ denk, muķl ve
- 2 keşira her birinden birer denk. Cemī' ini evvelīn dögeler ve kerefüs şuyıyla

³ buçuğar: İ bucuğ/ denk: İ denk ve/ her birin: A-, M pes her birinden/ eleg-ile: İ, A elekden; H, M elegle/

⁴ eleyeler: İ-, H-/ ve bir gez dağı cemī' in havānda dögeler girü eleyeler: H ve dağı bir gezine cemī' ini bile havānda dögeler ve ebrişim elekle eleyeler, M ve andan soñra yine cemī' sin bile havānda dögeler ve gerü ebrişim elegle eleyeler ve ba' de/ ve: A-/ malaşra: İ mulaşara, H maşara, M rāziyāne/ şuyıyla: M şuyı birle/ yoğuralar: M yu[ğ]urup/ ve: M-/ nohüdca: A nohüd miķdārı/ ħabblar ideler: İ ħabb ideler dura/

⁵ ve dün: İ-/ bucuğında: İ-; A, M bucuğında/ bu cemī' ini: İ-, A bir ħabçuğazın, M cemī' sin/ yudalar: İ- / üstine birez: A üzerine bir iki şaşuğ/ şu: İ su/ iceler: M içeler/

⁶ ve uyuyalar: İ-, M uyuyala[r]/ ve: M-/ ħācet: H ħāceti/ şuralar: H duralar, A şalkalar, M duralar dağı uyumayalar/ ola: İ-/ ħabb-1 şīnī: B-, A ħābb-1 şīr, M ħabb-1 şasar/

⁷ bendükşe: B, M bend-keş: H bend-keşt, A bendükşe/ ki: H, A kim aña, M kim/ veca' -i: H, A, M veca' / niķris: A niķrīs/ ağrısını: H, M ağrısına/ fālīci: H fālīciden, A fālīciden, M fālīce/

⁸ ve ağız: M-/ egilmesine: H egilmekden, A egilmesinden, M egilmegine/ men' ider: M-/ ve: A-, M-/ fāydaları: H fāydalar, A-, M fāyda/ vardır ve: A-, M ider ve/

⁹ arıdur ve: H arıdur/ dimāğından: A dimāğdan giderür/ indürür: A fāydası çoķdur/

¹⁰ kim: M ki/ alalar: A-/ şabur: H, A şabr/ mişķāl: S miķdār/ ağ türbüd: S türbüd/

¹¹ civit: H çivīt, M çivit/ toĥumu ve: A, M toĥm/ ve: A-/ ağ: M-/ anīson: H anasün, A anāsün toĥm/ buçuğar: M buçuğ/

45a ¹ şaĥm-ı ħanzal: H ħanzal, A ve şaĥm-ı ħanzal/ ve: M-/ hindistān: A hindüstān/ her birinden: M-/ bucuğ: M bucuğ/ muķl: M muķl-ı azrağ/

- 3 yoğuralar ve ḥabb ideler ve didügümüzleyin içeler, nāfi‘ ola. **Ḥabb-ı Sürincān:**
- 4 Mefāşıl ağrısına ve ‘ırķ-ı nisāye ve siñire katı aşşısı vardır. **Şan‘at:**
- 5 Şaru şabur ve aķ türbüd her birinden bir bucuķ denk, sūrincān
- 6 bir bucuķ dirhem, māye-yi zühre bir dirhem, ġārīķūn ve ḥabbū’n-nīl buçuġar
- 7 dirhem. Cemī‘ini evvelīn dögeler ve kerefūs şuyıyla yoğuralar ve ḥabb ideler,
- 8 içeler. **Ḥabb-ı Kūķiyā:** Nāfi‘dür balgamdan olan baş ağrısına ve göze
- 9 cilā virür ve yaramaz hılṫları bedenden çıkarur. **Şan‘atı:** Şaru
- 10 şabur ve afsantīn yabraġı ve hem ‘uşāresi ve maşṫakī her birinden
- 11 altışar dirhem, saķmūniyā ve ebū-cehil ķarbüzınuñ içi her birinden

45b

- 1 üçer dirhem. Cemī‘ini dögeler ve ḥabb ideler ve kerefūs şuyıyla evvelkileyin yoğuralar, ḥabblar ideler.
- 2 Ḥācet vaķtinde iki dirhem içeler, nāfi‘ ola. **Ḥabb-ı Zeheb:** Nāfi‘dür

² birer denk: M-/ cemī‘ini: A, M cemī‘sin/ evvelīn: H evvelkileyin, M didügümüzleyin/ ve: M eleyeler/ kerefūs: A kerevüz/ şuyıyla: H, M şuyıla/

³ ve: M-/ ḥabb: A, M ḥabblar/ ideler: M idüp/ ve: M-/ didügümüzleyin: A didügümüz gibi, M-/ içeler: M yudalar/ ola: M ola inşāl-lāhu Ta’ālā/ ḥabb-ı sūrincān: B-, M-/

⁴ ağrısına: A ağrısına ve niķrīse/ ve ‘ırķ-ı nisāye: H niķrise ve ‘ırķ-ı nisāye, A ‘ırķu’n-nisāye/ siñire: H sekirdene, A siñür ağrısına/ aşşısı: A fāydası/ şan‘at: H şan‘at oldur kim, A şān‘at oldur ki/

⁵ şabur: H, A şabr/ türbüd: A bir dirhem ve şaḫm-ı ḥanṫal ve keşīrā/ her birinden: H her birinden birer dirhem şaḫm-ı ḥanṫal ve keşīre her birinden birer denk milk-i hindī, A her birinden birer denk milḫ-i hindī/

⁶ māye-yi zühre: H, A māhī zühre/ buçuġar: H her birinden buçuġar, A her birinden bucuķ/

⁷ cemī‘ini: A me[c]mū‘ın/ evvelīn: H evvelkileyin/ kerefūs: A kerevüz/

⁸ içeler: H içeler nāfi‘dür, A nāfi‘ ola, M-/ ḥabb-ı kūķiyā: B-/ nāfi‘dür: A-/ ve: M-/

⁹ ve: M-/ hılṫları: A hılṫları/ çıkarur: M sürer çıkarur/ şan‘atı: H şan‘at oldur kim; A, M şān‘at oldur ki/

¹⁰ şabur ve afsantīn: S şabur ve afsunīn H şabr efsūbın/ yabraġı: H, A yapraġı/ hem: A-/

¹¹ altışar: M alt/ saķmūniyā: H saķmūniyyā/ cehil: A cehl/ ķarbüzınuñ: H, M ķarpuzınuñ; A ķarpuzı/ içi: M ici/

45b¹ üçer: M üç/ cemī‘ini: A mecmū‘ın, M cemī‘sin/ ve: H-, M-/ ḥabb ideler: A ḥabblar ideler, M eleyeler/ ve: A-, M-/ kerefūs: A-/ evvelkileyin yoğuralar ḥabblar ideler: S evvelīn ide, H evvelkileyin, A-, /

3 baş ve ma‘de ağrısından ve göz tonuğundan ve gözde bürüdet olmağdan
4 ve hem bedeni ahlâtdan arıdur. **Şan‘atı**: Şaru şabur yigirmi dirhem,
5 şaru helîle on dirhem, maştakî ve keşîra ve maħmûde her birinden üçer
6 dirhem, kıızıl gül yabrağı biş dirhem, hem za‘ferân üç dirhem. Cemî‘ini
didüğümüzleyin dögeler, eleyeler ve şâfi
7 şu-y-ıla ħabb ideler büyük ve gölgede kurudalar. Ĥâcet vaķtinde
8 iki dirhemden iki mişķâle varınca isti‘mâl ide, nâfi‘ ola. **Ĥabb** ki ağız
9 buĥârın ve koķusını giderür, kaçan ağızda tıtsa. **Şan‘at**: Cevz ve kâķule
10 ve fülful ve қaranfül ve kâfûr ve dâr-ı çinî ve ĥavlıncân her birinden birer
dirhem,
11 misk bir denk. Cemî‘ini eyü dögeler ve saĥķ ideler, ayru ayru eleyeler, gül
şuyıyla yoğurular

² içeler: A isti‘mâl ideler, M yudalar/ nâfi‘ ola: H nâfi‘dür/

³ ve ma‘de: M-/ ağrısından: A, M ağrısına/ tonuğundan: A tonuğma, M tonu[ğ]ına/ ve gözde burüdet olmağdan: M-/

⁴ ve hem: B-/ bedeni: B-, M beden/ ahlâtdan: B-, A ahlâtdan, M yaramaz ahlâtdan/ şan‘atı: H şan‘at budur kim; A, M şan‘at oldur ki alalar/ şabur: H, A, M şabr/ dirhem: A dirhem ve/

⁵ maħmûde: M maħmûde ve za‘ferân/ üçer: M üç/

⁶ yabrağı: H, A yaprağı/ hem: S-, H-, A-, M-/ za‘ferân üç dirhem: S-, M-/ cemî‘ini: S-, M-, A mecmû‘m/ didüğümüzleyin: S didüğümüz gibi, M her birinden ayru/ dögeler: A dögeler ve/

⁶⁻⁷ şâfi şuyıla: B, H şâfi şuyıla; A şâfi sūdile; M tatlu bâdem yağla yoğurular/ ħabb: A, M ħabblar/ ideler: M idüp/ büyük: A-, M-/ ve: M-/ kurudalar: B kurudalar ve, A kurudalar ve/

⁸ dirhemden: M dirhem/ mişķâle: M mişķâl/ varınca: B, H, A degin; M-/ ide: B, H, A, M ideler/ nâfi‘ ola: B nâfi‘ gele/ ki: B, H, A, M kim/ ağız: M a[ğ]zuñ/

⁹ kaçan: B, İ kaçan kim; H, M kaçan kim; A kaçan gün/ tıtsa: İ, B, H dıtsa ve; A, M tıtsalar/ şan‘at: İ şan‘at oldur kim; B şan‘atı oldur kim ala; H şan‘at budur kim ala; A, M şan‘at oldur ki alalar/ cevz: B ceviz/ kâķula: İ kâķu/

¹⁰ fülful: İ fül[f]ül; B, M koşıl/ ve қaranfül: M-/ kâfûr: İ kâsnî, H kâfûrı/ dâr-ı çinî: İ dâr-ı cînî, A dâr-çîn, M dâr-çinî/ ĥavlıncân: A ĥavlıncân/ dirhem: İ direm, A dirhem ve/

¹¹ misk: İ, B, H, M müşk/ cemî‘ini: B cemî‘ni; A, M cemî‘sin/ eyü dögeler: A-, M ayru ayru dögeler/ ve saĥķ ideler: B ve saĥķ ide, H-, A ayru ayru saĥķ ideler ve, M saĥķ idüp/ ayru ayru eleyeler: İ ayru ayru eleyeler ve, B ayru ayru ve eleyeler ve, A ayru eleyeler ve, M eleyeler şofıra birbirine karışduralar daĥı/ şuyıyla: M şuyı birle/ yoğurular: A yoğurular/

- 1 ve nohūdca ḥabblar ideler ve gölgede qurıdalar ve sırça bardağda ḥıfz ideler
2 ve ḥācet vaktinde birin ağızında şaklaya, nāfi‘ gele. **Öksürük Ḥabbınuñ**
3 **Şan‘atı:** Kaçan kim ıssıdan ola; alalar şamğ-ı ‘arabī ve arıdılmış bādem içi
4 ve arıdılmış ḥıyāruñ ve şınḥıyāruñ tohumı, nişāda, ḥaşḥaş tohumı her birinden
5 birer dirhem, rubb-ı sūs iki dirhem, arıdılmış baqla üç dirhem. Cemī‘ini dögeler,
6 eleyeler, birez kātūnā lu‘ābıyla ḥabb ideler degirmice dırnağ gibi, dil altında
7 tutalar. **Öksürük Ḥabbı:** Kaçan kim yübüsetden ola; nişāsta ve rubb-ı sūs
8 berāber evvelīn ḥabb ideler ve isti‘māl ideler. **Nev‘ Diger Öksürük:**
9 Kaçan kim muḥkem ruṭūbetden ola; būber ve aq şekerı berāber dögeler ve
eleyeler ve şu-y-ıla

46a¹ ve: H-/ nohūdca: A nohūd miqdārı/ ḥabblar: İ ḥabb/ qurıdalar: H, A qurudalar/ sırça bardağda ḥıfz ideler: A şīşe içine koyalar, M sırça kabda saklayalar/

² ve: M-/ ağızında: A, M ağızda/ şaklaya: İ, B, H şaklayalar; A tutalar tā kim ḥall ola; M dutalar/ nāfi‘ gele: İ nāfi‘ gele inşāl-lāh, M nāfi‘ ola/ Öksürük ḥabbınuñ: B Öksürük ḥabbınuñ, A ḥabb-ı su‘āl öksürük ḥabb kim/

³ şan‘atı: S, H şan‘at, A-/ kaçan kim: S kaçan, B kaçan kim, H budur kim, A-/ ola: A ola fāyda ider şan‘at/ şamğ-ı ‘arabī ve: İ-, B-, A-/ arıdılmış bādem içi: İ-, B arıdılmış bāzām içi/

⁴ ve arıdılmış ḥıyāruñ: S ve arıdılmış ḥıyār, İ ḥıyār, A ḥıyār/ve şınḥıyāruñ tohumı: İ ve tohumı şınḥıyār, B ve şınḥıyāruñ tohumı; A ve şīn-ḥıyārı çekirdegi/ nişāda: B nişāsta şamğ-ı ‘arabī, İ nişā ve şamğ-ı ‘arabī ve, H nişāsta ve şamğ ‘arabī ve, A ve nişāsta ve zāmğ-ı ‘arabī ve ḥaşḥaş tohum her birinden/

⁵ dirhem: İ direm/ rubb-ı sūs: İ ve rabb-ı sūs/ iki dirhem arıdılmış: İ iki direm arınmış; H, A iki dirhem ve arıdılmış / baqla: İ baqla/ dirhem: İ direm/ cemī‘ini: İ dükelin, B cemī‘ni, H bu cemī‘ini, A mecmū‘ın/ dögeler: A dögeler ve/

⁶ eleyeler: A eleyeler ve/ lu‘ābıyla: B, İ, H lu‘ābıyla, M-/ degirmice dırnağ gibi: İ degirmice dırnağ bigi ḥācet vaktinde, H degirmice dırnağ gibi, A yaşsıca dırnağ gibi degirmi ve/ dil: H dili/

⁷ tutalar: İ dutalar (Arapça ibare) bikīr (...) rubbū’s-sūs ve üştūhudūs ve (...) dükelin barāber dögeler, H dutalar, A tutalar nāfi‘ ola/ öksürük ḥabbı: S öksürük ḥabb, B öksürük ḥabbınuñ şan‘atı, A ḥabb (...), M öksürük ḥabb/ kaçan kim: S kaçan, A kaçan kim öksürük, M kaçan ki/ ola: M ola şan‘at oldur ki alalar/ nişāsta: M nifāsta ve zām[ğ] ‘arabī/

⁸ evvelīn: B, A evvelleyin; M evvelki gibi şuyla yoğuralar/ ḥabb ideler ve: A ḥabblar ideler ve an[ı], M ḥabblar idüp/ ve: M-/ isti‘māl ideler: B andan isti‘māl ideler, A isti‘māl ideler nāfi‘ ola, M dil altında dutalar/ nev‘ diger öksürük: B ve bir dürlü daḥı öksürük ḥabbınuñ şan‘atı, A ḥabb-ı su‘āl, M öksürük ḥabb/

10 yoğuralar, isti‘māl ideler. **Öksürük habbi**: Kaçan kim şovukdan ola; rāziyāne kökinüñ

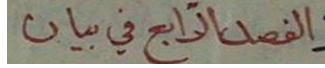
11 kabı ve kerefüs kökinüñ kabı, rubb-ı sūs, baldırıqara, acı bādem, berāber dögeler,

46b

1 eleyeler ve birez qātūna lu‘ābıyla yoğuralar ve evvelīn habb ideler ve dil altında
2 koyalar. **Habb** kim içi bağlaya ve andan qan ve balğam gelmegin men‘ ide.
3 **Şan‘at** oldur kim alalar iki dirhem sumāk, māzū bir dirhem, ekşi
4 nār kabı bucuq dirhem. Bu cemī‘ini ayru ayru eleyeler ve ayva şuyıyla yoğuralar ve habb

5 ideler ve gölgede qurıdalar, hācet vaqtinde bir dirhem içeler ve üstine

6 sirke ile rufadan yumurda şarusın içeler.

⁹ kaçan kim: M kaçan/ muhkem: S-, A öksürük, M-/ ola: M ola alalar/ ve: M-/ şekeri: A şeker, M şekerle/ ve eleyeler: M eleyeler/

¹⁰ yoğuralar: B, A yoğuralar ve/ isti‘māl ideler: A isti‘māl ideler nāfi‘ gele, M habblar ideler tā hācet vaqtinde dil altında dutalar nāfi‘ ola/ öksürük habb: B öksürük habbları şan‘atı, A habb-ı su‘āl/ kim: A kim öksürük, M-/ ola: M ola şan‘at oldur ki alalar/

¹¹ kabı: M kab./ ve: B-, M-/ kerefüs: M-/ kökinüñ: A dibinüñ, M-/ kabı: M-/ rubb-ı sūs: A ve buyan köki ve, M buyan köki/ baldırıqara: A, M baldırıqara/ acı bādem: B acı bāzām, A ve arınmış bādām, M ve arıldılmış bādem ici/ berāber dögeler: A dögeler ve, M her birinden berāber alup dögeler/

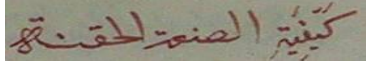
46b¹ eleyeler: B bir eleyeler/ ve: A-/ qātūna: B qātūna, İ qātūnā/ lu‘ābıyla: İ lu‘ābıyla/ yoğuralar: H-/ ve evvelīn: İ, B ve evvelleyin, H-, A evvelleyin, M evvelkileyin/ habb: A, M habblar/ ve: A-, M hācet vaqtinde/ dil altında: İ, H dili altında, A-/

² koyalar: H dutalar, A nāfi‘ ola/ kim: İ ki/ içi: B, İ, H, A, M ici/ bağlaya: B, H bağlaya ve habs ide; İ, A habs ide; M habs ider bağlar/ ve andan: A-, M ve iciden/ gelmegin: İ, B, A gelmekligin/ men‘ ide: İ def‘ ide, H men‘ ider, A men‘ ide anuñ/

³ şan‘at: İ şan‘atı/ kim: A, M ki/ alalar: İ bikīr/ iki dirhem sumāk: İ sumāk iki direm; B, M sumāk iki dirhem; A sumāk iki dirhem ve/ māzū: İ ‘afz/ dirhem: İ direm/ ekşi: M qaşr-ı rummān (...)/

⁴ nār kabı : İ-, M enār kab/ bucuq: M bucuq/ bu cemī‘ini: İ dükelin, B bu cemī‘ni, A mecmu‘ın, M her birinden/ ayru ayru: A ayru dögeler ve, M ayru ayru dögeler/ eleyeler: İ, H dögeler eleyeler/ ve: İ-/ ayva: A-/ yoğuralar: İ hamīr ideler, M yoğurup/ ve: M-/ habb: A, M habblar/

⁵ ve: M-/ qurıdalar: B qurıdalar ve, H qurudalar, A qurudalar ve, M qurudup/ dirhem: İ direm/ içeler: B, İ iceler, M acla yudalar/

- 7 Bu faşılta Һuқnenüñ şan‘atın ve menfa‘atın
8 beyān ider. Һuқne kim nāfi‘dür bil ağrısına ve bidden aşağasına, bağırsuқlardan
9 ve қuluncdan. **Şan‘at** oldur kim alalar boy ve kettān tohumı onar dirhem,
10 қuru incīr ve ‘unnāb ve sebiştān her birinden yigirmişer dāne, Һaţmī ki
11 kettān bizinde bağlanmış ola ve demür dikenini ve duraқ otı her birinden

47a

- 1 yarım avuc, nān-Һ‘āh ve rāziyāne tohumı her birinden üçer dirhem. Cemī‘isin
2 toқuz yüz dirhem şuda bişüreler tā üç yüz dirhem su қala. Pes indüreler,
3 şāfi ideler ve alalar būre-i ermeni bir dirhem ve Һamīr tozu üç dirhem

⁶ sirke ile rufadan: İ sirkeyile nīm-birişt, B sirkeyile rufudan, H sirkeyile rufudan, A sirkeyle, M sirkede rufudān olmuş/ içeler nāfi‘ gele: S içeler, İ içeler nāfi‘ gele inşāl-lāh (...), H içeler nāfi‘ ola, A içe nāfi‘ ola, M içeler nāfi‘ ola inşāl-lāhu Ta’ālā/

⁷ (Arapça başlık): M el-faşlü’s-rāb‘ı/ Bu faşılta: İ-, A dördüncü faşl, M bu faşl/ Һuқnenüñ: İ-/ şan‘atın ve: İ-, H şan‘atını ve/ menfa‘atın: İ-, H menfa‘atını, A menāfi‘in, M-/

⁸ beyān ider: İ-, M ider/ nāfi‘dür: M-/ ağrısına ve bidden aşağasına bağırsuқlardan: İ ağrısından ve aşığa bağırsuқlardan, B ağrısından aşığa dek ve bağırsuқlardan, H ağrısından aşığaya degin bağırsuқlardan, A ağrısına ve bağırsuқlardan, M ağrısına ve bağır ağrısına ve aşığadağı bağırsuқlar ağrısına fayda ider/

⁹ қuluncdan: İ қuluncdan, M қulunc taһlīl idüp ağrısın sākin ider/ şan‘at: B şan‘atı/ kim: A, M ki/ boy: H boyı, A boy, M boy tohm/ kettān tohumı: A ketān tohmı, M ketān tohm/ onar dirhem: İ dükelinden, H her birinden onar dirhem, A onar dirhem ve/

¹⁰ қuru incīr: İ, H қuru incīr/ yigirmişer dāne: İ yigirmişer direm, A yigirmi dirhem/ Һaţmī ki: İ Һaţmī kim, H Һaşın, A Һaţmi ki, M Һaţmī/

¹¹ kettān bizinde: A ketān bizinden, M ketān bizinde/ duraқ otı: H duraқ ot, A тұraq otı ve pāpādyā çiçegi, M тұraq otı ve bābādyā çiçegi/ her birinden: İ dükelinden/

47a ¹ nān-Һ‘āh: M nār-Һüre/ rāziyāne: İ rāzyāne/ tohumı: İ, B tohmı; A, M tohm/ üçer dirhem: İ üç direm, M üçer dirhem/ cemī‘isin: İ, H cemī‘ini; B cemī‘in; A mecmū‘m/

² toқuz: İ, B doқuz/ dirhem: İ direm/ şuda: İ suda; A, M şuyla/ bişüreler tā: A bişüreler tā kim, M ol қadar қaynadalar kim/ dirhem: İ direm/ su қala: S қala, İ suya irişe, H su қalınca, A şuya erişe/ pes: S bes, A andan/ indüreler: A indüreler ve/

³ şāfi ideler: S şāfi ideler, İ ve şāfi ideler, M süzeler şuyın şāfi ideler/ būre-i ermenī: B būre-i irmenīni, H būre-i ermenī, M bür[e-i] ermenī/ dirhem: İ direm/ üç dirhem: İ üç direm, A üç dirhem ve/ tozu: M toz/

- 2 yağından ve gül yağından her birinden onar dirhem ve hem icinde ezeler, terāngübinden on dirhem ve ḥamīr tozundan ve bürreden
- 3 bucuğar dirhem ve cemī'isin birbirine qarışduralar ve getüreler, nāfi' ola. **Hukne kim**
- 4 nāfi'dür bağarsuğdan bögrüğe ve қаşuğa ve cimā'ı kavī ider. **Şan'at** oldur kim
- 5 alalar demür dikenin üç avuc, yaş çökündür dibi biş kıta', boy
- 6 yarım avuc, teke bögreginün yağı ve hem beynisi ve hem iligi ve hem taşakları kim nīm
- 7 küft ola. Bu cemī'isin bir çölmege koyalar ve üstine keci südi kim yiñice sağmış olalar üç yüz dirhem koyalar ve mu'tedil od-ıla bişüreler, tā eyü bişe.

² yağından: İ-/ gül yağından: H gül yağından dökeler/ her birinden: A ve terengübinden/ dirhem: İ direm, A dirhem dökeler/ ve hem: S ve, H-, A-/ icinde: S-, H dohum içinde, A-/ ezeler: S-, A-/ terāngübinden: S-, İ ve hem terengübünden daḥı, H (...), A-/ on dirhem ve: S-, İ on direm ve, A-/ bürreden: A büre/

³ bucuğar: B, İ bucuğar/ dirhem: İ direm/ cemī'isin: İ cemī'in birbirine, H cemī'ni, A mecmū'ın/ getüreler: B, İ götüreler/ nāfi' ola: İ nāfi' ola inşāl-lāh; B, H nāfi' gele/

⁴ nāfi'dür: B nāfi'dür nıkrısdan ve vecā'-ı mefāşıldan şan'atı oldur kim alalar şāhtere ve қаşşüm ve zirāvendi ve kebere dibi ve қаңturyün ve üzerlik yabrağı ve güyegü oti ve sürincān ve ḥāşā her birinden onar dirhem şāhm-ı ḥanzal ve mārızıyün her birinden bucuğar dirhem bişüreler dört yüz elli dirhem su icinde tā iki yüz yigirmi biş dirhem su қалınca pes indüre ve şāfi ide ve üstine otuz altı dirhem zeyt yağı қoya ve isti'māl ide nāfi' gele; **H nāfi'dür** nıkrısdan vecā'. mefāşıldan şan'at oldur kim alalar şāhtere ve қаşşüm ve zirāvend ve kebere dibi ve қаңturyün ve üzerlik yaprağı ve güyegi oti ve sürincān ve ḥāşā her birinden onar dirhem toḥm-ı ḥanzal ve marziren her birinden bucuğar dirhem bişüreler dört yüz elli dirhem şu içinde tā iki yüz yigirm. biş қалınca pes indüre şāfi ide üstine otuz alt. dirhem zeyt yağı қoya ve isti'māl ide nāfi' gele **Hukne kim nāfi'dür** / bağarsuğdan bögrüğe ve қаşuğa ve cimā'ı kavī ider: İ bögrek ve қаşuқ za'findan ve cimā'a kavī olmamaқdan, B bögrege ve қаşuқ za'findan ve cimā'a kavī olmamaқdan ve, H bögrek ve қаşuқ za'findan ve cimā'a қувvet olmaқdan, A-/ şan'at: B şan'atı/ kim: A ki/

⁵ dikenin: A dikenin/ üç avuc: İ üç yarım avuc, A yarım avuc üç dirhem/ yaş çökündür: B, A yaş cökündür; İ ve yaş cökündür/ üç kıta': B, A biş kıta'; İ biş kıta' ve; H biş pāre kıta'/

⁶ beynisi: H beyünisi, A begnisi/ hem: A-/ hem taşakları: İ hem daşakları, A taşağ/

⁷ küft: A küft olmuş/ bu: B ve bu/ cemī'isin: B, İ cemī'in; H cemī'ini; A mecmū'ın/ bir çölmege: B bir cömlege; İ, A bir cömlege/ ve üstine: S-, H-, A ve üstine tāze/ keci südi: S-, H-/ kim yiñice sağmış olalar üç yüz dirhem koyalar: S-, İ kim yiñile sağmış olalar üç yüz direm koyalar, H-, A koyalar kim yeñice sağılmış ola üç yüz dirhem/ bişüreler: A eyü bişüreler/ tā eyü bişe: İ tā eyü ola ve, A-/

- 8 Pes indürelər və şāfi ideler ve alalar her günde bundan yüz elli dirhem ve anuñ-
ıla
9 hūķne ideler, acla eyledüp getüreler, nāfi‘ ola. **Hūķne kim** nāfi‘dür ol ķuluncdan
10 kim māddeṣi balġam ve ġalīz yildür. **Şan‘at** oldur kim alalar bābādyā ve duraķ
11 otı her birinden on iki dirhem, sezāb on dirhem, sekbīnec üç dirhem,

48a

- 1 muķl biş dirhem, menevüş ve kimnün her birinden onar dirhem, şaħm-ı ġanzal
bir dirhem.
2 Bişüreler cemī‘ini toķuz yüz dirhem Şu içinde ķaynadalar, tā yüz elli
3 dirhem ķala. Pes anı şāfi ideler ve üstine dōke zeyt yaġından on
4 dirhem ve büre bir dirhem. Eyü ķarışduralar, hūķne ideler. **Evvvel hūķemā taķsīm**
eylediler

5 **kim** odı **şāfrāya** yeli **ķana** Şuyı **balġama** topraġı **sevdāya**

6 zābı itdiler. **Faşıl**, taḃāyıġlar bildürür her kimse kim ķızımıŐla ya derlemiŐle

⁸ pes: S bes, Ġ-, A ve otan/ şāfi: S şāfi/ her günde bundan: B, Ġ, H, A bundan her günde/ dirhem ve anuñıla: Ġ diremile, A dirhem ve anuñıla/

⁹ ideler: A idenler/ acla eyledüp getüreler: A-/ nāfi‘ ola: B nāfi‘ gele inşāl-lāh līkin gerek kim eyledüp götüreler, Ġ nāfi‘ gele inşāl-lāh līkin gerek kim iyledüp götüreler, H nāfi‘ gele lākin gerek kim eyledüp götüreler, A nāfi‘ gele likin gerekdür ki iledeleler ve getüreler/ **Hūķne kim** nāfi‘dür ol ķuluncdan: Ġ-/ ķuluncdan: B, H ķuluncdan/

¹⁰ kim: A-/ balġam: A ola balġamı/ yildür: H yıl durur, A yili ola/ şan‘at: B şan‘atı/ kim: A ki/ bābādyā: B bābādyā, A pāpātyā/ duraķ: A turaķ/

¹¹ iki: A ikişer/ dirhem: H dirhem ve/

48a¹ menevüş: A ‘aşvur toħm menevi[ş]/ ve kimnün: B ve kepek ve kimnün ve kene, H ve kimnün ve kene otı/ dirhem: A dirhem ve/

² bişüreler: A-/ cemī‘ini: B cemī‘ni, A mecmū‘ın/ Őu içinde: A Őuyıla/ tā: A tā kim/ yüz elli: A-/

³ dirhem: A rab‘ı/ pes: S bes, A andan/ şāfi ideler: B, H, A şāfi ide/ dōke: H dege, A onar dirhem/ yaġından on: B ve merīden on, H ve merīden her birinden on, A yaġın ve eykāmeden ķata/

⁴ dirhem ve büre: A-/ dirhem: A dirhem büre ķoya ve/ ķarışduralar hūķne idiler: B ķarışduralar ve (...) anuñıla hūķne ideler nāfi‘ gele, H ķarışduralar ve (...) anuñıla hūķne ideler nāfi‘ gele (...), A ķarışdura ve anuñıla hūķne idenler nāfi‘ gele/ Evvel hūķemā taķsīm eylediler: B-, H-, A-/

7 ya ağır yük götürmüşle örü-ururken Şu ise ol kişi  lmezse h li d Őv r
8 olur. Z r  h kem  eydür  c yüz kırk yidi renc vardur ol rencler Şu sebebinden
9 artar, gün günden ziy de olur, azar, derm na muht c olur. **Bilgil kim** yaturken
10 ya  r -ururken derlemiŐle ağır kab-ıla Şu icmek ziy ndur, Şol vat Şu icler kim
11 ac  arna olmaya, argun olmaya,  arın tok ola ve otururken bir yeynicek kab-ıla

48b

1 icler, az az yudalar, t  kim yürege çatı inmeye ve Şu id gi gibi t z yatmaya,
2 Şu ılınınca  ura, t  kim Şudan cigere ve bedene  ar r ‘illet itmeye ve eger ŐunuŔ
3 azına destm l koyup ierse ol  adar yigdür. **Faşıl  an g lib olmak:**
4 ‘Al meti oldur kim uyku çok gelmek ve çok gerinmek ve çok esnemek ve
 amarları
5 gicimek ve gövde ağır olmak ve beden kızara kızara gelmek ve et be-cid
gicimekd r
6 ve azı yarı tatlu olmakdur ve burnı  anamakdur ve d Őinde kızıl nesnelere
7 g rmekdur ve tab ‘atı dürlü dürlü olmakdur, çok zam n  an almamakdandır.
8 Vatı gecd kten ŐoŔra azar ve gal z olur bedende,  anı renc bulursa
9 aŔa m stehil olur, ya‘n  tab y g neye mens b olursa anı arturur. AŔa  an
10 almakdan  are yokdur, amm  yaular ve mu‘aleceler ve Şerbetler eyüdür, f yda
ider.
11 **Őafr  G lib Olmak:** ‘Al meti oldur kim az acı olmakdur ve yüregi

49a

1 yanmakdur ve  daları ve boazı  urumakdur ve çok Őusamakdur ve gözler
acımakdur
2 ve uyku gelmekdur ve başı arımakdur ve  a‘ama iŐtihad-yı s k t olmakdur

3 ve gözlerininüñ ağı ve beñzi şaru olmağdur ve gönli dönmeğdür ve düşünde
4 şaru nesnelere görmekdür ve odlar ve seyler görmekdür aña şovuk şerbetler
5 ve yağular ve mu‘aleceler fāyda ider. **Balgam gālib olmak:** ‘Alāmeti oldur kim ağız
6 yarı çok olmağdur ve hem hażm za‘if olmağdur ve gövde süst olmağdur ve şovuk
7 olmağdur ve beden ağır olmağdur ve az şusamağdur ve çok uyumağdur ve kehel
olmağdur
8 ve her ne yirse tüyi ürker ve düşünde şular görmekdür ve yağmurlar ve şovuklar
görmekdür
9 ve gövde şovuk olmağdur ve tamar gök olmağdur gāh ki yüregi oynamağdur
kusmağ istemedüğüni.
10 **Sevdā Gālib Olmak:** ‘Alāmet oldur kim eti aruğ olmağdur ve gövdenüñ rengi
11 kuru ve şovuk olmağdur ve ma‘de ıssı olup göyünmeğdür ve ta‘āma iştihāyı kavī
olmağdur

49b

1 ve ilik ve tamarları şaru olmağdur ve fāsıd fikirler eylemeğdür ve çan çara gālīz
2 olmağdur ve düşünde ölümler görmekdür ve korkulu nesnelere görmekdür ve
çarañulıklar
3 görmekdür ve ucurumlar görmekdür ve yarlar görmekdür anuñ gibi tabī‘ata ıssı
otlar
4 ve ıssı şerbetler ve ıssı mu‘aleceler fāyide ider. Ammā bu marazlar her kimde kim
vāқи‘ olsa
5 tīz tīmār gereğdür, eskiyicek azar, rence gālib olur. Aña dermān ve mu‘alece
6 düşvārdur. **Faşıl nabz tedbīrin ve ‘alāmetlerin bildürür.** ‘Alāmeti
7 oldur kim şol kişi kim çok hareket itmese yāhūz çatı kaçımış olmasa

8 yāhūz korkmuş olmasa yāhūz şavaşmış olmasa yāhūz acılığdan
9 za‘if olmasa yāhūz toklukdan şakīl olmasa, bu şartlar bulunmasa
10 hasta ādem sākin olup arkası üstine yatur olsa, ol kişinin
11 nabzı şarīh olur ya‘nī her ne dürlü renc varısa bilinür, nabz tutıcak

50a

1 eger tamarları tīz tīz hareket eyleyüp atarsa ıssıya ve harārete delālet eyler.
2 Eger nabz tamarları tuticek kici kici hareket iderse burūdete ve muhālif ağırlara
3 delālet eyler. Eger nabzı tutasın, göresin kim tamarlar hareketi miyāne olup arğun
4 olursa, şöyle kim orta hareket eyleser, i‘tidāle, kana delālet eyler. Eger nabz
5 tutasın göresin kim tamarları tolu tolu olursa ruṭūbete ve ma‘de acılığına
6 delālet eyler. Eger nabzı tutasın tamarlar gāyet ince hareket iderse yübüsete
7 ve mād[d]enüñ azluğına delālet eyler. Eger nabzı tutasın göresin kim tamarlar
8 yüksek hareket eyleser harārete delālet eyler, eger ki alcağ hareket eyleser
9 harāret azluğına delālet eyler, eger kuvvetlü hareket eyleser kim tamarları
barmaqlara
10 katı katı tokunsa, mīzācı kuvvetlü olmağa delālet eyler. Eger nabzı za‘if
11 olursa kuvveti za‘ifliğine delālet eyler. Eger tamarlar yumışak hareket eyleser

50b

1 ruṭūbete delālet eyler. Eger tamarlar katı gerilürse yübüsete delālet eyler. Eger nabz
2 tamarlar ıssı olursa harārete delālet, eger bārid olursa ya‘nī tamarları şovuk
3 olursa burūdete delālet eyler. Eger tamarları bir qarār hareket eyleser eyüdü,
4 bedenüñ hoşluğına delālet eyler. Eger tamarları muhālif hareket eyleser bedenüñ
5 hāli yavuzluğına delālet eyler. Eger süst emīn olursa tamarları kan gālibliğina
6 delālet eyler, serī‘ ve şulb olursa sevdā gālibliğina delālet eyler.

7 Şayru kişinüñ nabzın çutsa, görse kim gāyet ıssıdur, eger ‘illeti harāretten
8 degülse ıssı ta‘ām yāhūz ıssı öyütmiş durur. **Faşıl qarüre bilmek bildürür.**
9 Tañılacaq nesne yimedın ve nesne içmedin ve nesne yirinden turıcağ yigirmi adım
10 yir yürıye ve dağı oturup işeye, yürimekte fāydaludur zīrā beden
11 çalқанur, ne қadar ‘illet varısa andan sızar, iner. Ol dökülen sidigün

51a

1 üzerine bakmaq gerekdür. Bir gün ve iki gün öñdinden hasta kişinüñ ta‘āmın
2 şaklamak gerekdür renglü gıdālardan, zīrā kim renglü gıdālar qarüreyi şafrā rengi
3 gibi boyar. Ol ‘alāmet olmasa yāhūz za‘frānlu yimeye yāhūz қatı şusuz
4 yā қatı ac yā қatı uyқusuz yā қatı қақımış olmasa gerek. Eger bu ‘alāmetler
5 olursa dağı üç sā‘atden şoñra qarüreye bakmaq gerekdür. Bir sırçalı
6 canağı alalar, pes sā‘at geçince қoyalar ve dağı andan şoñra ol çanağı
7 depredeler, andan bakalar. Eger rengi turunc қabı rengi gibi olursa, rāyihası қatı
8 ağır, tız olmasa; қıvāmı қatı gālız ve қatı raқıқ olmazsa bil kim mu‘tedil olur.
9 Şāfi olursa dibinde yā cevresinde yā üstinde gālızraқ ve şaқılraқ olursa kim
10 aña resüb dirler, i‘tidāl-ile qarüre olursa ya‘nı hılqlaruñ bişdügine
11 delālet eyler. Eger қızıl olup bulanuқ olursa қan gālīb olduğına delālet

51b

1 eyler. Қatı шарı olup şāfi ve raқıқ olursa şafrā gālīb olduğına delālet
2 eyler. Eger köpüklü ve gālız olursa balğam ve yel çoқluğına delālet eyler. Ne қadar
kim
3 qarüre шарı ve қızıl olursa ol қadar harārete delālet eyler. Ne қadar kim
4 aқlığa māyil olursa ol қadar burüdete delālet eyler ve her marazuñ qarüresi

51a⁷ rāyihası: S rayihā

5 ak̄ yā şaru yā kıızıl olmasa ya'nī bir reng ma'lūm olmasa mülemma' olsa yavuzdur,

6 helāk olmağa delālet ider. **Faşl-1 vebā olduğundan şofıra**

7 müşhil içmek yokdur, meger kim zarūret ola. Ve dāyim ekşi enār şuyın şekerle

8 güलगübīn ile yiyeler ve şarāb-1 ħumāş ve şarāb-1 tuffāḥ ve şarāb-1 līmon

9 ve şarāb-1 sumāk ve şarāb-1 şandal ve şarāb-1 temürhindī içeler ve ħelvālardan

10 ve tatlu yimişlerden ve balıqlardan ve yoğurtlardan perhīz eyleyeler ve çok ħareket itmeyeler

11 ve cimā' çok itmeyeler ve çok yimeyeler, ac ħarna şu çok içmeyeler ve şusuz daḥı

52a

1 olmayalar ve ħammāma az varalar bil kim zarūret olmayınca varmayalar ve laṭīf

2 ğidālar yiyeler, tavuċ bülücleri gibi ekşi nār şuyıyla līmon şuyı yā sirke yā ħoruk

3 şuyı yā turunc yā şumāk şuyı fī'l-cümle ekşi yimişler ve ekşi otlar ne ħadar varısa

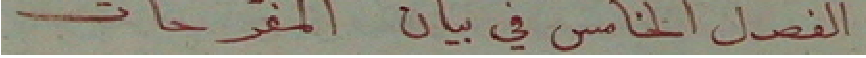
4 anları yimek eyüdü. Ve daḥı şuya birez gül ermenī ve birez sirke ħatup içeler

5 ve evler içine mersīn döşeyeler ve gül şuyıyla sirke saçalar ve daḥı şandal ve

6 topalaċ ve kāfūr ve 'ūd ve ğünlük ve müşk ve 'anber ve lāden buḥūr ideler evlerüñ

7 içine ve daḥı tiryāk-i fārisden içeler ki aña tiryāk-i ekber dirler, her ğün

8 şarāb-1 ħummāzı bir dirhem içeler tā kim bedeni cümle 'illetden emīn ola.

9

10 **Müferriḥ-i mu'tedil** kim yürece ħuvvet virür ve yürek oynamağını giderür ve hem nişāṭlandurur

11 e beñzi gökçek eyler ve fikri eyü ider ve iç yanduğın giderür ve şusalıċ ħandurur.

51a¹⁰ müferriḥ: A bişinci faşl müferriḥleri beyān ider müferriḥ/ mu'tedil: B mu'tedili/ oynamağını: B oynamağın daḥı, A oynamasın/ nişāṭlandurur: A nişāṭ arturur/

- 1 **Şan‘atı** budur ki delinmemiş incü ve büsşed her birinden onar dirhem,
 2 güherbā biş dirhem, aq şandal ve kıızıl şandal her birinden sekiz dirhem, lisān
 3 ü’s-şevr on dirhem, ferencmüşk altı dirhem, kāsñi tohumı biş dirhem, sāzec-i
 4 hindī dört dirhem, aftīmün altı dirhem, kıızıl gül altı dirhem, zürnebād
 5 dört dirhem, tebāşir sekiz dirhem, za‘ferān ve ‘anber her birinden ikişer dirhem,
 6 kāfūr bir dirhem, kuru kişnic biş dirhem, aq haşhāş dört dirhem, kuru benefşe
 7 dört dirhem, çin-i rümī dört dirhem. Cemī‘in eyü döğeler ve alma şarābı-y-la
 yoğuralar
 8 ve isti‘māl ideler, hācet vaqtinde iki mişķāl. **Müferrih Bārid:**
 9 Issı mizāclu kişşilerüñ yüregın ferahlandurur ve hem kuvvet virür. **Şan‘at oldur
 kim**
 10 alalar tebāşir ve gül üçer dirhem, kuru kişnic bir dirhem, büsşed ve incü ve
 güherbā

¹¹ gökçek eyler: A gökçek ider/ fikri: A fikr/ iç yandüğın: B iç yanğunluğın, A ic yanmağın/ şusalıķ: B suşalıķ, A şusalığı/

52b¹ şan‘atı: A şan‘at/ budur ki: B oldur kim, A oldur ki/ delinmemiş: A delinmedük/ büsşed: B büsşed, A büsşüd ve/

² aq şandal ve kıızıl şandal: B aq şanduķ ve kıızıl şanduķ/ sekiz: A sekizer/

³ tohumı: B tohmı, A tohm./ biş dirhem: B durunc-ı rümī iki dirhem, A biş dirhem durunc-ı rümī iki dirhem/ sāzec: A sādec/

⁴ zürnebād: A zürnebād tohm/

⁵ tebāşir sekiz dirhem: A-/ ve ‘anber her birinden: A ‘anber/

⁶ kāfūr bir dirhem: B kāfūr bir dirhem hālis müşk bucuķ dirhem ‘üd-ı hām on dirhem, A kāfūr bir dirhem hāliş müşk bucuķ dirhem ‘üd-ı hām on dirhem tebāşir sekiz dirhem/ haşhāş dört: A haşhāş biş/

⁷ cemī‘in: B cemī‘ini, A mecmū‘ın/

⁸ ve isti‘māl ideler hācet vaqtinde iki mişķāl: H-, A hācet vaqtinde iki mişķāl isti‘māl ideler nāfi‘ gele/ müferrih bārid: H müferrih bārid yābisdür, M el-faşlü’l-hāms bu faşl müferrih beyān ider müferrih bārid/

⁹ mizāclu: M mizāclulara/ kişşilerüñ: M-/ yüregın ferahlandurur ve hem kuvvet virür: M muvāfiķdur yürege kuvvet ve ferāh virür/ şan‘at: B şan‘atı/ kim: A, M ki/

11 her birinden buçuğar dirhem, kāfūr bir denk. Cemī'in ayru ayru dögeler ve eleyeler ve alma şuyıyla

53a

- 1 veyā alma şarābıyla yoğuralar ve hācet vaqtinde bir dirhem sikengübīn-i sāze-y-ile isti'māl ide,
- 2 nāfi' gele. **Şıfat-ı Filūniyā:** Nāfi' dūr bağır ağrısından ve öksürükden ve şafrā
- 3 bulanmağından ve diş ağrısından ve yürek oynamağından ve kulunc ağrısından.
- 4 Şan'at oldur kim alalar za'ferān biş dirhem, aq būber ve bañ
- 5 tohmı her birinden yigirmişer dirhem, faţarāsāliyūn dört dirhem, kerefūs tohumı
- 6 üç dirhem, sūnbülü't-ţīb dört dirhem, sāzec-i hindī ve selīhe
- 7 ve 'ākırkarhā ve ḥabb-ı belesān ve ferfiyūn her birinden birer dirhem, cem'ideler
- 8 bu edviyeyi dögülmiş ve elenmiş, qarışduralar on dirhem belesān yağın ve eyü

¹⁰ gül: B, H gül her birinden; A, M kıızıl gül her birinden/ üçer: M üç/ büssed: B, A büssüd; M [büs]sed/ incü: M delünmemiş incü/ güherbā: B, H kehrübā/

¹¹ her: S-/ buçuğar: H, M buçuğar/ cemī'in: B cemī'ini, H bu cemī'ini, A mecmū'in, M cemī'sin/ ayru ayru: A ayru/ dögeler ve eleyeler ve: B dögeler ve eleyeler; H, M dögeler eleyeler/ şuyıyla: A, M şuyıla/

53a¹ veyā: A veyāhūd/ alma: S-, A-/ şarābıyla: M şarābla/ ve: A-, M-/ dirhem: M dirhem on dirhem/ sikengübīn-i sāzeyile: A sirkengübīn-i sāde ala, M sikengübīn-i sāziyla/ isti'māl ide: A isti'māl ideler, M iyeler/

² gele: M ola/ Şıfat-ı filūniyā: B Şıfat filūniyā-ı rümī, H-, A şıfat-ı filūniyyā-yı rümī/ ağrısından: A ağrısına/ şafrā: A şafrādan ve balgamdan olan ishāle/

³ bulanmağından: A-/ oynamağından: A oynamasından/ kulunc ağrısından: B kulunc ağrısından, A kulunc ağrısından fāydası vardır/

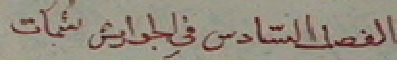
⁴ şan'at: B şan'atı/ bañ: B bang/

⁵ tohmı: A tohm/ yigirmişer dirhem: B, A yigirmişer dirhem afyūn on dirhem/ faţarāsāliyūn: A [f]aţırsāluyūn/ kerefūs tohumı: B kerefūs tohmı, A kerevūs tohm/

⁶ sūnbülü't-ţīb: A sūnbül-i ţīrb/ sāzec-i hindī: A sādec-i hindī/ selīhe: S selīhā/

⁷ 'ākırkarhā: A 'ākırkarhā/ birer dirhem: A-/

⁸ edviyeyi: A edviyeleri/ dögülmiş ve elenmiş: A eyü døyeler ve eleyeler/ qarışduralar: B ve qarışduralar, A ve qarışduralar ve/ ve eyü: A eyü/

- 9 arışduralar ve c bu edviyece kpgi ıkmış bal-ıla yoğuralar ve bir kāřı kpcgeze
- 10 oyalar ve arpa umı iinde altı ay oyalar ve altı aydan řońra birer dirhem
- 11 hācet vaķtinde isti‘māl ideler, nāfi‘gele. Bu faşılda cevāriřleri beyān ider.

53b

- 1 cevāriř-i mlkī ve hem ańa cevāriř-i sind dađı dirler. Kābilī, helīle ve belīle
- 2 cekirdeksz ve ara helīle ve emlec her birinden otuz altı miřkāl; rek
- 3 otı otuz drt miřkāl; uşak, flfl ve dār-ı flfl ve almniya ve zencebīl her birinden
- 4 iki miřkāl; kebābe-i inī ve belādur her birinden altışar miřkāl. Her birini ayru ayru
- 5 dgeler ve eleyeler ve dartalar. Pes alalar ey fānīd altı yz miřkāl ve bir yağlu
- 6 aş lmeğe oya, altında yumışak od, stine azacuğ şu oya tā ol
- 7 fānīd eriyे ve kpgin ala. Pes bu otları stine bırağa ve arķun arķun

⁹ arışduralar: A aralar/ bu: A-/ ıkmış: A alınmış/ ve: A-/ kāřı: A kāřnī/ kpcgeze: B kpcge, A kpck iine/

¹⁰ altı ay oyalar: B, A altı ay şaklayalar/

¹¹ gele: B-/ bu faşılda cevāriřleri beyān ider: S-, B-, H-, M-; A altıncı faşl cevāriřleri beyān ider/

53b ¹ cevāriř-i mlkī: İ cevāriř-i melkī/ ańa cevāriř-i sind: A buńa cevāriř-i sene/ kābilī, helīle ve belīle: İ bikīr helīle kābilī, A řan‘at oldur ki alalar kābile ve helīle ve belīle/

² ve: A-/ ara helīle: İ helīle-i asved, A ara helīle ve belīle/ ve emlec: İ, B ve belīle ve emlec/ altı: İ altışar/ rek: İ-, A ve rek/

³ otı: İ řnīz/ drt miřkāl: A dirhem/ uşak, flfl: İ uşak ve, B vaşak ve/ ve almniya: S ve almniyye/

⁴ kebābe-i inī: S kebābe. ini, B kebābe-i inī / her birini: İ, A her birinden/ ayru ayru: A ayru/

⁵ fānīd: İ, B, A fānīz/

⁶ aş: İ-/ lmeğe: İ, B mleğe; A clmeğe/ altında: A ve azcık şu sepe ve/ yumışak: İ, B, A yumışak/ od: İ, B od yağa ve/ stine azacuğ şu: A zerine/ oya: İ, B sepe/ tā: A tā kim/

⁷ fānīd: İ, B, A fānīz/ pes: A andan/ bırağa: İ, B bırağa; A dke/

8 arışdura t ki ey arışa ve andan řoñra oddan indre ve abblar ide,
9 her abb c bucu dirhem ola, lkin gerek kim abb zeyt yaıyla vey řııruñ
10 sayyaıyla ide ve abbları c yz altmış alt abb ola ve bir yıl
11 evvelinden t ħirine degin her gn bir abb yiye, h ‘illet bedeninde
bulunmaya. Ve eger bu abbları

54a

1 yiye şayru olursa ey ola Tañrı fazlı-y-la. Bunu isti‘ml idenden a baraş
2 ve ara baraş ve nezle ve baş arısı ve bendkşe arısı ve gz şonuı ve ısıtma
3 olmaya ve beñzi gkek ola ve bili berk ola ve cim‘a av ola ve orusuz ne
kim dilese
4 yiye ve gzinñ nrı arta ve dyim nişt ve feraħda ola. **Cevriř ki cim‘a**
5 uvvet virr ve bgrege sħnet virr. **şan‘at** oldur kim alalar berz-i
6 helyn ve şaaul ve zencebl her birinden beşer dirhem, a tzer ve ızıl
7 tzer ve lisn- ‘aşfr ve berz-i rummn- berr ve arıdlmış kncd ve a

⁸ t ki:  t, A-/ ey arışa ve:  ey ola, A-/ andan: A-/ ve abblar ide: A-/

⁹ her abb: , B her abb, A-/ c bucu dirhem ola: A-/ likin: B lkin, A-/ gerek: A-/ abb: B abb, A ba‘d-ez-in/ yaıyla:  yaıyla/

¹⁰ sy yaıyla:  sze yaıyla, B şayaıyla, A şayaıla abblar/ abbları:  cem‘i abbları, B cem‘ abbları, A mecm‘ abbları/ ve bir yıl: A her abb c bucu dirhem ola ve bir yln/

¹¹ ħirine degin her gn bir abb yiye: S ħirine yiye,  ħirine degin her gn bir abb, A ħirine dek yiye gnde birin bedeninde, H-/ h ‘illet bedeninde bulunmaya: -, B ve yıl ħirinde h bir ‘illet bedeninde bulunmaya, A h ‘illet almaya/ ve eger: -/ bu abbları:  bu abblardan/

54a¹ olursa: , B ola; A olsa/ ey ola Tañrı fazlıla:  ey ola Tenrinñ fazlı Tañrınñ fazlı birle řif bula ve hem, B ey ola Tañrı fazlı birle řif bula ve, A Tañrı fazlıla řif bula daı/ isti‘ml idenden:  isti‘ml ide/

² ve: A-/ bendkşe: S bendkeş, A-/ arısı: A-/ şonuı:  şonı/

³ gkek: B,  gkkek, A ey/ ve bili berk ola: S-/ kim dilese: A ki dilerse/

⁴ yiye ve gzinñ nrı arta ve: H-/ dyim: A dyim/ nişt ve:  niştda ve, H-, A řd/ feraħda ola:  feraħda ola inşl-lh, H-/ ki: , B, H, A kim/

⁵ ve: -/şan‘at:  ve şan‘at, B şan‘at/ alalar:  bikr/

⁶⁻⁷ helyn: A helyn toħm/ beşer dirhem:  bişer direm, B bişer dirhem/ a tzeri:  ve tzeri ebyaş ya‘n a, H a tderi, A a tder/ tzeri: -, H tderi, A tder/

- 8 ھاﺷﮩﺎﺵ ve aﻗ behmen ve ﻛﯩﺰﯨﻞ behmen her birinden berāber dōgeler ve eleyeler, revāk bal-ıla ھاﻣﯩﺮ ideler, ھاﻌﺪet vaﻗﺘﯩﻨﺪa iceler ve ŧerbeti bunuñ
- 9 bir miŧkāl ola. **Cevāriŧ-i Maŧtakī:** Nāfi‘ dūr ma‘deye ve bađır ŧovuﻗﻠuđundan
- 10 ve balđamı giderūr ve ađızdan ŧu gelmeđin men‘ ider. ŧan‘at oldur kim alalar maŧtakī
- 11 yidi dirhem, dōgeler ve eleyeler. Pes yūz elli dirhem aﻗ ŧekeri alalar ve az

54b

- 1 ŧu icinde ezeler ve kōpūđin alalar. Pes ol maŧtakī ŧstine ekeler ve getireler
- 2 bir taŧ ŧstine ekeler, yayalar kim yađlanmıŧ ola ŧırlūđan yađıyla
- 3 ve ŧabredeler tā ıurıya. Pes paralayalar ve ھاﻌﺪet vaﻗﺘﯩﻨﺪa bir miŧkāl
- 4 isti‘māl ideler nāfi‘ gele in-ŧāllāh. **Cevāriŧ-i Belādur:** Unutsađlıđı giderūr ve zihni ŧāfi

⁷⁻⁸ lisān-ı ‘aŧfūr: İ, B, H, A lisān-ı ‘aŧāfir/ rummān-ı berrī: A rümān-ı rümī/ küncīd: İ küncīd ve aﻗ ŧeker, B küncīz, A küncīd ya‘nī ŧuŧam ve aﻗ ŧeker/ ve: H-/ aﻗ ھاﺷﮩﺎﺵ: İ ھاﺷﮩﺎﺵ-ı aﻗ, A aﻗ ھاﺷﮩﺎﺵ/

⁸ kızıl behmen: İ behmen-i kızıl/ berāber dōgeler ve eleyeler revāk balıla ھاﻣﯩﺮ ideler ھاﻌﺪet vaﻗﺘﯩﻨﺪa iceler: S berāber, H berāber ola, A berāber dōgeler ve eleyeler ve kōpūđı ııkımıŧ balıla yoğuralar ve ھاﻌﺪet vaﻗﺘﯩﻨﺪa bir miŧkāl yiyeler nāfi‘ gele/ ve ŧerbeti: H ve ŧerbet, A-/ bunuñ: İ-, A-/

⁹ bir: A-, M-/ miŧkāl ola: İ miŧkāl nāfi‘ ola, miŧkāl durur, H miŧkāldür, A-, M-/ cevāriŧ-i maŧtakī: M-/ ma‘deye: A ma‘de ŧovuﻗﻠuđına, M ma‘de/ bağır ŧovuﻗﻠuđundan: A bađarsuﻗ yiline, M bağır ŧovuﻗﻠuđına ve yilleri def‘ idüp/

¹⁰ balđamı: İ hem yillerden ve balđamı/ ağızdan: İ ağızından/ ŧu gelmeğin: B su gelmeğin, A ŧu gelmeği, M gelen ıara ŧuyı/ ider: M idüp buña cevāriŧ-i maŧtakī dirler/ ŧan‘at: İ, B ŧan‘atı/ kim: A, M ki/ alalar: S-, İ bikir/ maŧtakī: M-/

¹¹ yidi: M-/ dirhem: İ direm, M-/ dōgeler ve eleyeler: İ dök ele, H dōgeler eleyeler, M-/ pes: A ve, M-/ dirhem: İ direm/ ŧekeri alalar: İ ŧekerile, A ŧeker alalar, M ŧeker/ ve: M-/

54b ¹ ŧu: İ, B su icinde; H ŧu icinde, A azrak ŧuyıla/ ezeler: İ-/ pes ol: A-, M dağı yidi dirhem dōgölmiŧ/ maŧtakī: İ mezeliği/ ekeler: M dökeler/ getireler: İ getireler ve, B götüreler ve, A-, M ve ba‘de/

² bir taŧ ŧstine: M-/ ekeler: İ-, B-, H-, A-, M-/ yayalar kim: A-, M-/ yađlanmıŧ ola: S yađlanmıŧ olalar; İ-, B-, H-, A-, M-/ ŧırlūđan yađıyla: İ ŧırlūđan yađıyla, B ŧırlūđan yađıyla, H ŧırlūđan yađıyla, A ŧırlūđan [i]le yađlanmıŧ taŧ ŧzerine yayalar, M ŧırlūđanla yađlanmıŧ taŧ mermer ŧstine yayalar/

³ ve: İ-, A-, M ol ıadar/ ŧabredeler: İ, B, H ŧabr ideler; A ol ıadar ŧabr ideler kim toñā ve ھاﺑﺒﻼr ideler/ tā: A tā kim, M kim/ ıurıya: H, A ıurıya/ pes: S bes, A-/ paralayalar: A-, M pāre pāre ideler/ ve: A-, M-/

- 5 ider ve fikri eyü ider ve beñzi gökçek eyler. **Şan‘at** oldur kim büber ve dār-ı
fūlfūl
- 6 ve helīle, kābilī ve belīle ve şīr-i emlec kim cekirdegi çıkmış ola ve cünd-
bīdāster
- 7 her birinden dörder dirhem, beladur balı ve birinc ve kuş ve sükker şaber-zed
- 8 ve defnel yimişi ve topalağ her birinden beşer dirhem. Bu cemī‘-i edviyeyi
dögeler
- 9 ve eleyeler ve qarışduralar beladuruñ balına ve şıgıruñ sayağına ve köpügi
alınmış bal-ıla
- 10 yoğuralar ve kāşī kübcügeze koyalar ve arpa unında şaklayalar altı ay ve andan
soñra
- 11 hācet vaqtinde iki dirhem isti‘māl ide, nāfi‘ ola. **Cevāriş kim**

55a

- 1 hıfzı arturur. Şan‘at oldur kim alalar zencebīl ve nān-h‘āh her birinden

⁴ isti‘māl ideler nāfi‘ gele inşāl-lāh: S isti‘māl ideler, A isti‘māl ideler nāfi‘ gele, M isti‘māl ideler nāfi‘ ola inşāl-lāhu Ta‘ālā/ unutsaqlığı: S unutsaqlığı, B unutsalığ, H unutsalığ, A unutsaqlıq/ zihni: B, A zihni; H zihn/ şāfi: B, H, A şāfi/

⁵ fikri eyü ider: A fikr eyü kılar/ beñzi: B beñiz/ gökçek eyler: H gökcek ider, A gökcek eyler/ şan‘at: B şan‘atı/ oldur kim: alalar/ büber: B, H alalar büber/ dār-ı fūlfūl: B dār-ı fūlfūli/

⁶ cekirdegi: B, A cekirdekleri; H çekirdekleri/ ola: A-/ cünd-bīdāster: B cünd-bīzāster, H cünd-bīdaster/

⁷ birinc: A birinc ve kābilī/ sükker: B sükkeri; H, A şeker/

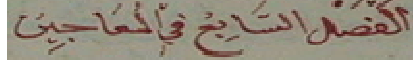
⁸ defnel: B defni, H defn, A defne/ topalağ: B tobalalağ, A topalağ/ beşer: B, H on bişer; A on beşer/ cemī‘-i: A mecmū‘/ edviyeyi: H edviyyeleri, A edviyeleri/

⁹ belāduruñ: A belādur/ sayağına: H şay yağına/

¹⁰ kāşī kübcügeze: B kāşānī küpcüge, H kāšnī küpcüge, A kāšnī kübcük/ ve andan: A-/

¹¹ ide: B, A ideler/ nāfi‘ ola: B, A nāfi‘ gele; H nāfi‘ gele (...) ishāl ider sevdāyı ve lezc balğam ve göyünmüş şafrāyı def ider arıdur şan‘at oldur kim alalar kara helīle ve belīle emlec arıdılmış ve türbūd her birinden beşer dirhem cemī‘-ini eyü dögeler ve köpügi alınmış balıla yoğuralar ve hācet vaqtinde bişer mişkal andan isti‘māl ideler nāfi‘ gele inşā-āllāh/ cevāriş kim: S cevāriş ki hıfz arturur; H-/

55a ¹ hıfzı: A hıfz./ şan‘at: İ ve şan‘at, B ve şan‘atı/ kim: A-/ her birinden: A-/

- 2 onar dirhem, çörek otı ve helīle, kābilī her birinden beşer dirhem. Bu
- 3 cemī'in dögeler ve eleyeler ve köpügi alınmış bal-ıla yoğuralar ve hācet
vağtinde bir
- 4 mişķāl isti'māl ideler, nāfi' gele in-şāllāh. **Cevāriş kim bedeni semirdür** ve
ta'āmı hażm ider
- 5 ve cimā'a kuvvet virür ve bevāsire çok aşşısı vardır. **Şan'at** oldur kim
- 6 alalar zencebīl on dirhem, dār-ı fūlfūl otuz dirhem, büber on dirhem, fānīd altı
yüz
- 7 dirhem, arıdılmış koz ve arıdılmış küncīd her birinden ellişer dirhem,
- 8 dögeler ve eleyeler ve köpügin çıkmış bal-ıla yoğuralar, hācet vağtinde bir
mişķāl isti'māl
- 9 ideler, nāfi' gele in-şāllāh **Ma'cūn-ı Necāh:**
İshāl
- 10 ider, sevdāyı ve lezic balğamı ve göyünmiş şafrāyı def' ider. Şan'atı oldur kim

² dirhem: İ direm/ çörek otı: İ şūnīz, A cörek otı/ helīle kābilī: A helīle i kābilī/ her birinden: A-/ beşer: İ, B bişer/ dirhem: İ direm/ bu: İ-/

³ cemī'in: A mecmū'in/

⁴ mişķāl: B mişķāl andan, M-/ isti'māl ideler nāfi' gele inşāl-lāh: S isti'māl ideler; B, A isti'māl ideler nāfi' gele; M-/ bedeni: M beden/ ta'āmı: A, M ta'ām/ hażm: A hażm/

⁵ cimā'a: M cimā'/ bevāsıra: İ, B bevāsīra; M bevāsır/ çok: B, İ çok/ aşşısı: A fāyda/ şan'at: İ, B şan'atı/ kim: A ki/

⁶ alalar: İ bikīr/ on dirhem: İ on direm, A on dirhem ve/ otuz dirhem: İ otuz direm/ büber: S-, İ fūlfūl/ on dirhem: S-, İ on direm/ fānīd: İ, B fānīz, M nānīd/

⁷ dirhem: İ direm/ koz: İ koz/ küncīd: B küncīz, M küncid/ ellişer dirhem: İ ellişer direm key, M ellidirhem/

⁸ dögeler: M cemī'sin dögeler/ ve eleyeler: M eleyeler/ köpügin çıkmış balıla: S köpügin alup; İ köpügin çıkmış balıla; A, M köpügi alınmış balıla/ yoğuralar: M yoğurup/ hācet: İ, B, A ve hācet/ bir mişķāl: A-/

⁹ nāfi' gele inşāl-lāh: S, A nāfi' gele; M nāfi' ola/ ma'cūn-ı necāh: S ma'cūn-ı buhāc, B macūnü'n-neccāh, A yidinci faşl mu'ācinleri beyān ider ma'cūnü'l-buhāc/ ishāl: M-/

11 alalar ara helīle ve belīle ve emlec kim arıdılmıř alalar ve tūrbūd her birinden
beş

55b

1 dirhem. Cemī‘in eyū dōgeler ve kōpūgi alınmıř bal-ıla yoęurular ve hācet
vağtinde

2 beřer miřkāl andan isti‘māl ideler, dedrebenū suyuyla, nāfi‘ gele in-řallāh.

Ma‘cūn-ı Cālīnūs: Cālīnūs Hākīm eydür: “Bu ma‘cūn

3 yigirmi dūrlū hastalıęa kefaretdür.” ve andan řońra didi kim: “Aceblerem ol

4 kiřinūñ hālīni kim bu ma‘cūnı bir hafta yiye ve andan řabībe iętiyāc gōstere.”

şan‘at

5 oldur kim alalar mařtakī ve şaranfıl ve ‘ākırķarhā ve besbāse her birinden

6 birer dirhem, egir buçuķ dirhem, kerefūs tohmı, duķu tohmı ve řıbs tohmı ve
nān-hāh-ı hindī her birinden

¹⁰ ider: M-/ sevdāyı ve: M sevdādan olan/ lezic balęamı: İ lüzūc balęamı, A lezc balęamı, M lezāc
balęam/ def ider: B arıdur giderür, A def ider ve bedeni yıllerden arıdur, M ishāl ider ve beden
bularadan arıdur/ şan‘atı oldur kim: A, M şan‘at oldur ki/

¹¹ ve belīle ve: İ-/ emlec: İ-, M aķlec/ kim: İ-/ arıdılmış alalar: B arıdılmış olalar, İ dār-ı fūlful ve
fūlful, A cekirdeginden arıdılmıř ola her birinden onar dirhem besfāyic ki eyūsi oldur ki ici yařıl ola
ķabın yunılmıř yumřak dōgeler aftīmūn ve ūřtūhudūs, M çekirdeklerinden ayrıtlanmıř olalar her
birinden onar dirhem aftīmūn ve usuřtūhudūs/ ve tūrbūd: İ-/ beř: İ onar, B biř, M biřer/

55b¹ dirhem: İ direm/ cemī‘in eyū: İ-, A mecmū‘ın, M cemī‘sin/ dōgeler: M dōgeler eleyeler/ ve
kōpūgi alınmıř: İ-/ yoęurular: İ ma‘cūn ideler/ ve hācet vaętinde: İ-/

² beřer: B biřer, İ-, A, M beř/ miřkāl: İ-/ andan: İ-, A-, M-/ ideler dedrebenū suyuyla nāfi‘ gele inřāl-
lāh: S, A ideler; İ ideler dedrebenū suyuyla nāfi‘ ide inřāl-lāh; M ideler dedrebenū suyla nāfi‘ ola/
Ma‘cūn-ı Cālīnūs: İ, B, A, M Ma‘cūn-ı Cālīnūs/ Cālīnūs: S-, İ, B, A, M Cālīnūs/ Hākīm: M-/ eydür:
B-/ ma‘cūn: İ ma‘cūnı/

³ yigirmi: İ, B yüz yigirmi, M başdan ayağa değin yüz yigirmi/ kefaretdür: İ keffāretdür, M nāfi‘ ola
ve kefaretdür/ andan: A-/ řońra: İ-, B-, M-/ didi: A-/ kim: İ-, B-, A-, M-/ ‘aceblerem: A dađı
aceblerem, M ‘aceb gōrdüm/

⁴ kiřinūñ: M kiři kim/ bu ma‘cūnı: S-; A, M bu ma‘cūn/ bir hafta yiye: A yiye bir hafta, M bir hafta
isti‘māl ide yine/ ve andan: İ, B ve andan řońra; A řońra, M-/ řabībe: M řabīne/ iętiyāc gōstere: İ, B
gele ve; A gele; M muřtāc olur/ şan‘at: B şan‘atı/

⁵ kim: M ki/ alalar: İ bikīr, A-/ mařtakī: İ mezligi/ şaranfıl: İ, B şaranfıl/

7 dörder mişkāl, aq tüzeri ve kıızıl tüzeri her birinden iki dirhem. Bu cemī'ini eyü
8 dögeler ve eleyeler ve üç ol kadar köpügi alınmış bal-ıla yoğuralar ve hācet
vaqtinde
9 her şabāh açla bir mişkāl isti'māl ideler nāfi' gele. **Ma'cūn-ı 'Akrēb:** Bögreği ve
kaşuğı arıdur
10 kumdan ve taşdan. **Şan'at** oldur kim alalar göyünmüş 'akrebün küli üç
11 bucuq dirhem, hıntıyāne bir bucuq dirhem, zencebīl bir dirhem, fülful ve dār-ı
fülful her

56a

1 birinden ikişer dirhem, kākenc dibi biş dirhem, cünd-i bīdester dört dirhem.
2 Cemī'in dögeler ve eleyeler ve köpügi çıkmış bal-ıla yoğuralar ve hācet
vaqtinde bir denk
3 kerefüs şuyıyla isti'māl ideler. **Ma'cūn-ı Felāsefe:** Aña mādde-i hayāt dahı
dirler.

⁶ birer: İ, M bir/ dirhem: İ direm/ egir bucuq: İ ve nīm, A ve egir bucuq/ dirhem: İ direm/ kerefüs tohmı, duğu tohmı ve şıbs tohmı: S kerfüs tohmı, B kerfüs tohmı duğu tohm ve şıbs tohm ve, İ tohm-ı kerefis duğu tohm ve şıbs tohm ve, A kerevüz tohm (...) tohm ve şebīs tohm, M kerefüs tohm ve ded[b]ü tohm ve şibt tohm/ nān-h'āh-ı hindī: M nān-hür-ı hindī/

⁷ aq tüzeri ve kıızıl tüzeri: S aq tüzeri ve kıızıl tüzeri, İ aq ve kıızıl tüzeri, A aq tüder ve kıızıl tüder/ iki: M ikişer/ dirhem: İ direm/ bu cemī'ini: İ dükelin, B bu cemī'ni, A bu cemī' edviye, M cemī'sin/ eyü: İ-, A-/

⁸ dögeler ve eleyeler: İ döge eleye/ ve: A-/ ol kadar: M bu otlarca/ köpügi alınmış balıla yoğuralar: İ revāk balıla ma'cūn ideler, B köpügi çıkmış balıla yoğuralar, M köpügi alınmış balla qarışduralar/ ve: M-/ vaqtinde: B vaqtide/

⁹ açla: B, İ, A, M açla/ nāfi' gele: S-, İ nāfi' gele inşāl-lāh; M nāfi' ola inşāl-lāhu Ta'ālā/ ma'cūn-ı 'akreb: İ-/ bögreği ve kaşuğı arıdur: İ-, M bögrege ve kaşuğı arıdur/

¹⁰ şan'at: B şan'atı/ kim: A, M ki/ 'akrebün küli: A 'akreb külin, M 'akrebün külini/

¹¹ bucuq: B, A bucuq/ hıntıyāne: B hıntıyāne/ bucuq: A bucuq/ her: A-/

56a¹ birinden: A-/ kākenc: B kākünci/ dibi: M dib./ cünd-i bīdester: M cünd-i bīdeşter/

² cemī'in: A mecmū'm, M cemī'sin/ dögeler ve: M dögüp/ çıkmış: A alınmış/ balıla: A, M balla/ vaqtinde: B vaqtide/

- 4 Nāfi'dür fuzül-ı balgamiden ve yüregi ve nefesi kavî ider ve hem feraḥlandurur ve ta'ām
- 5 haẓm ider ve selesil bevlî kaç'ideler ve yılleri giderür ve dili açar söylemekde
- 6 ve menî arturur ve şehvet-i cimā'ı harekete getirür ve zekeri kaçayim ider ve diş diblerin
- 7 berkidür ve bendükşe ve bil ağrısın giderür, zihni eyü ider ve 'aklı arturur ve ağız
- 8 koğusun giderür ve beñzi şāfi ider. Şan'at oldur kim alalar fülful ve
- 9 dār-ı fülful ve zencebîl ve dār-ı çinî ve belîle ve emle ve şaytaric-i hindî ve zirāvend-i
- 10 müdahrac ve bābadya dibi ve ḥabb-ı şanavber-i kibār ve cevz-i hindî ve ḥuşyetü's-şa'leb

³ kerefûs: S kerfûs; A kerevüz/ ideler: M ideler nāfi' ola/ ma'cün-ı felāsefe: B, H ma'cün-ı felāsefe; A ma'cün-ı felāsefe kim/ aña: M ve buña/ mādde-i ḥayāt: B, H mādde-i ḥayvāt; A māddeyü'l-ḥayāt, M māddeyü'l-ḥayvat/ daḥı dirler: A dir/

⁴ nāfi'dür: M gāyetde nāfi'dür/ fuzül-ı balgamiden ve: B, H fuzül-ı balgamdan; A, M fuşül-ı balgamdan/ ve yüregi: A arıdur/ nefesi: M nefes./ hem: M-/

⁵ haẓm: A haẓm/ selesil bevlî: B selesül bevlî; H selesü'l-bevlî; A selesü'l-bevl, M selesilü'l-bevl/ yılleri: H yıllık yılleri/ giderür: A taḥlîl ider, M bedenden giderür/ dili: M dil./ söylemekde: H söylemege kavî ider/

⁶ menî: A menîyi/ şehvet-i cimā'ı harekete: B şehvet-i cimā' harekete, H şehvet-i cimā'a hareket, A şehvet-i cimā'ı kavî ider harekete, M şehvet-i cimā' harekete/ zekeri kaçayim ider: A zeker kavî ider, M zekeri (...) kıyāma getirür/ diblerin: M diblerini/

⁷ bendükşe: S, M bend-keşe; H bendkeşeyi berkidür; A bendükşe ağrısın/ giderür: A def ider/ zihni: B ve zihni, H ve zihni, A-, M zihn/ eyü ider ve: A-, M eyü idüp/ 'aklı arturur: H 'aklı getirür, A-, M 'aklı arturur/ ve ağız: A-/

⁸⁻⁹ koğusun giderür: A-, M ko[ku]suñ giderüp/ beñzi şāfi: B beñz şāfi, A beñzi şāfi; M beñzi şāfi ve gökcek ider/ şan'at: B şan'atı/ kim: A, M ki/ fülful ve dār-ı fülful: B fülfuli ve dār-ı fülfuli, A dār-ı fülful ve fülful/

⁹ zencebîl: B zencebîli/ dār-ı çinî: A, M dār-çinî/ belîle ve emle: A belîlec ve emlec, M belîle ve aklec/ şaytaric-i hindî: B şaytarac-i hindî, A şaytarac-ı hindî ki aña sergüle dirler/

11 her birinden onar dirhem, rāziyāne tohumu biş dirhem, kızıl üzüm çekirdeksüz otuz

56b

1 dirhem. Cemī'in eyü dögelere ve eleyeler ibrişim elek-ile ve üç edviyece köpüğü alınmış bal-ıla

2 yoğuralar ve kırk gün arpa unında şaklayalar ve hācet vaktinde bir mişkāl isti'māl ideler, nāfi'dür.

3 **Ma'cūn-ı Rāhat:** Kıluncı taḥlīl ider ve yılleri giderür ve bil ağrısına

4 çok aşşısı vardır. Şan'at oldur kim alalar maştakī ve karanfül ve zencebīl

5 ve fülful ve dār-ı fülful ve cevz ve şakmūniyā her birinden ikişer dirhem. Cemī'ini

6 dögelere ve eleyeler ve cüllāb-ıla yoğuralar ve hācet vaktinde bir mişkāl isti'māl ideler.

¹⁰ mudaḥrec: H mudaḥreci/ ve: A-/ bābadya: B babādyā, A-, M bābādyā/ dibi: M dib./ ve: A-/ ḥabb-ı şanavber-i kibār: H ḥabb-ı şanavber, A-, M-/ ve cevz-i hindī: A-/ ve: M ve gülnār içi/ ḥuşyetü's-şā'leb: H ḥuşşetü's-şā'leb, A ḥuşşetü's-şā'leb ve pāpādyā dibi, M ḥaşşiyü's-şāleb/

¹¹ rāziyāne tohumu: B rāziyāne tohmı, A rāziyāne, M rāziyāne tohm/ biş: A beş/ üzüm: M üzüm ki çekirdeksüz: A çekirdeksüz, M çekirdeği çıkmış ola/

56b¹ cemī'in: B cemī'ni, H bu cemī'ini, A bu edviyyeleri, M cemī'sin/ eyü: A eyüce/ ve eleyeler: M-/ ibrişim elek-ile: B ibrişimle, H eibrişimle, A-, M ibrişim elek birle/ edviyece: H edviyye, A edviyye miqdārı/ balıla: A, M balla/

² unında: A unı içinde/ şaklayalar: M şaklayalar/ ve: A-, M andan şoñra/ vaktinde: B vaktide/ isti'māl: H anı isti'māl/ ideler: B-, H-/ nāfi'dür: S-, M nāfi' ola inşāl-lāhu Ta'alā/ M: 56b-3 / 56b-7 arası, 56-7/ 56-8 arası ile yer değıştirmiş/

³ ma'cūn-ı rāhat: İ ma'cūn-ı raḥat, H ma'cūn-ı rāḥa/ kıluncı: H, A, M kılunc./ ve: A-/ giderür: A-, M giderüp/ bil: A bel/

⁴ çok: B, İ çok/ aşşısı: A, M fāydası/ şan'at: İ, B şan'atı/ kim: A, M ki/ maştakī: İ mezligi/ ve: M-/ karanfül: H karanfīl/

⁵ dār-ı fülful: M-/ cevz: M cezer/ şakmūniyā her birinden: İ şakmūniyā her yeki, M şakmūniyā her birinden/ ikişer dirhem: İ iki direm/ cemī'ini: İ dükelin, B cemī'ni, H bu cemī'ini, A mecmū'in, M cemī'sin/

7 **Ma‘cūn-ı Egir:** Gözyaşına çok fāyidesi vardır. **Şan‘at** oldur kim alalar egir
8 ve kaşnı ve zencebīl ve rāziyāne toħmı her birinden berāber ve dögeler ve
eleyeler ve köpügi alınmış bal-ıla yoğuralar ve hācet vaktinde bir mişkāl isti‘māl
ideler nāfi‘ gele. **Ma‘cūn ki**
9 ağuları def‘ ider ve şoğulcanları ve namāzburları kim qarındadır, öldürür ve
sürer,
10 indürür. **Şan‘at** oldur kim alalar incidānı ve dibini her birinden ikişer
11 dirhem ve şīh-i ermenī iki dirhem dögeler ve eleyeler ve köpügi alınmış bal-ıla
yoğuralar ve hācet vaktinde

57a

1 bir mişkāl isti‘māl ideler nāfi‘ gele. **Ma‘cūn-ı İtırıfl:** Nāfi’dür cemī‘-i emrāz-ı
sevdāvīden

⁶ ve: İ-, M-/ eleyeler: İ-/ cüllābıla: B cülābıla/ yoğuralar ve: M yoğurup/ isti‘māl ideler: İ isti‘māl ideler nāfi‘ ide, B isti‘māl ideler nāfi‘ gele ekşir/

⁷ ma‘cūn-ı egir: S, B ma‘cūn ki; M ma‘cūn kim/ gözyaşına: İ göz yaşarmagına/ çok: B, İ çok/ fāyidesi: B, H, A, M fāydası/ şan‘at: İ, B şan‘atı/ kim alalar egir: S kim egir, İ kim alalar ve, H kim alalar; A, M ki alalar egir/

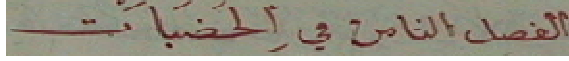
⁸ rāziyāne: İ, B rāzyāne/ toħmı: A, M toħm/ her birinden berāber: S-/ ve: S-, H-, M-/ dögeler ve eleyeler: S-/ ve: S-, M-/ köpügi alınmış: S-/ balıla: M balla/ yoğuralar: İ ma‘cūn eyleye, M yoğurup/ ve: M-/ hācet: S-, A hācet/ vaktinde: S-, B vaq[tin]de/ bir mişkāl: S-/ isti‘māl ideler nāfi‘ gele: S, M isti‘māl ideler; İ isti‘māl ideler nāfi’dür; H isti‘māl ider/ ma‘cūn ki: İ ma‘cūnı kim; B, M ma‘cūn kim; H ma‘cūnı’l-mesl/ isti‘māl ideler: H isti‘māl ider/

⁹ şoğulcanları: M şoğulcan ve namāzburları/ ve: M kim/ namāzburları kim: S-/ qarındadır: S qarında, M qarında vardurur/ öldürür: İ öldürür kırar, B öldürür ve hem, A öldürüp, M dürlü dürlü öldürür/ ve sürer: A-, M ve tızrek düşürür/

¹⁰ indürür: İ indürür döker, A indürür ve tız düşer, M-/ şan‘at: İ, B şan‘atı/ kim: A, M ki/ incidānı ve: İ encidānı ve işla, B incüdānı ve, M şīh ermenī ve incidān/ ve dibini: M dibin./

¹¹ dirhem: İ direm/ ve: M-/ şīh-i ermenī: M-/ iki dirhem: S, B, İ iki; M-/ dögeler ve eleyeler: İ döge eyleye, M dögeler eleyeler/ ve köpügi alınmış: İ revāk/ balıla: A, M balla/ yoğuralar: İ hāmīr ide/ ve: A-, M-/

57a ¹ ideler nāfi‘ gele: S ideler, B ideler nāfi’dür, İ ide nāfi‘ ide inşāl-lāh, M ideler nāfi‘ ola/ Ma‘cūn-ı ıtırıfl: İ-/ nāfi’dür cemī’-i emrāz-ı sevdāvīden: İ-, B aḫīmūn nāfi’dür cemī’ emrāz-ı sevdāvīden, A

- 2 ve hem ādemi gic kıocaldur ve hem Őađı Őađalı gic ağardur ve đaralıđın Őađlar.
- 3 Şan'at oldur kim alalar helīle, kābilī ve belīle ve emle her birinden onar
- 4 dirhem, sināmekī ve aftīmūn ve tūrbūd her birinden beŐer dirhem, Őaytaric
- 5 hindī ũc dirhem, bisfāyic bir dirhem, milđ-i hindī ve anīsōn her birinden
- 6 ikiŐer dirhem. Cemī'in dōgeler ve eleyeler ve kōpūgi alınmıŐ bal-ıla yođurular ve hācet vađtinde
- 7 bir miŐkāl isti'māl ideler.
- 8 Bu faşılda Őađalı ve başı boyamağı beyān ider. Hızāb kim boyar, kıozuñ ũst kıabın
- 9 yaŐ iken ala ve dōge ve ũstine birez demūr dikenini ki dōđũlmıŐ ola, kıata ve bir hafta
- 10 Şabr ideler ve her gũn bunu kıarıŐdurular ve andan ŐoŐra ak Őađalı boyaya, be-đāyet

aftīmūn ki nāfi'dũr cemī' emrāza ki sevdāviden ola, M ma'cũn-ı ıtrīfil-i aftīmūn sevdādan olan hāstalıđlar nāfi'dũr/

² kıocaldur: A kıocadur/ ve: M-/ hem: A-, M-/ Őađı: B Őađı; A, M sac/ Őađalı: A Őađalı, M Őađalı/ kıaralığın: A Őađal kıaralığın, M Őađaluñ kıaralığın/ Őađlar: M Őađlar/

³ Şan'at: B Şan'atı/ kim: A, M ki/ helīle: M helīleyi/ belīle: M belīleyi/ emlec: A emle, M aklec/

⁴ onar dirhem: M onar dirhem milđ-i hindī ve anīsōn ve/ beşer: B bişer/

⁵ hindī ũc dirhem: M-/ bisfāyic: B besfāyic, A besfāyic, M-/ bir dirhem: M-/ milđ-i hindī ve: M-/ anīsōn: A anāsũn, M-/ her birinden: M-/

⁶ ikişer dirhem: M-/ cemī'in: A mecmũ'in, M-/ dōgeler ve eleyeler: M-/ balla: A, M balla/ yoğurular ve: A yoğurular, M yoğurup/ vağtinde: B vağtide/

⁷ isti'māl ideler: B isti'māl ideler nāfi'dũr, A isti'māl ideler nāfi' gele, M is[t]i'māl ideler nāfi' ola /

⁸ bu faşılda: B, M bu faŐı; A sekizinci faŐı/ Őađalı ve başı boyamağı: İ Őađalı ve başı boyamađıđıñ, B Őađalı ve başı yumağlığı, A sacuñ ve Őađalın boyamasın, M Őađal ve baŐlıcınıñ boyamağın/ beyān ider: H bildũrũr/ hızāb kim: A-, M hızābı kim/ boyar: B ki, İ-, H-, A-, M sac ve Őađalı boyar Şan'at oldur ki alalar yaş/ ũst: B, İ, H, M ũstindegi; A ũstindegi yaş/

⁹ yaŐ iken: İ, B yaŐ-iken; H yaŐken, A-, M-/ ala ve dōge: İ ala dōge, A alalar ve dōgeler, M alalar dōgeler/ ve: A-, M-/ ũstine: İ, B, A anuñ ũstine/ birez: M yarusınca/ demūr dikenini ki dōđũlmıŐ ola kıata: İ hāyũ'l-hādīd ki dōge birađa, B demūr bođın ki dōđũlmıŐ ola birađa, H kim dōđũlmıŐ ola birađa, A dōđũlmıŐ demūr bođın dōke, M dōđũlmıŐ demūr bođın birađalar/ ve: M-/

11 kara ola. Şöyle kim diler hizāb-ı āḥar ala, ḥubṣü'l-ḥadīd eyü döğülmiş ve raşāş bürādesi

57b

1 her birinden birer cüz, ol kadar bişüre süci sirkesiyle kim ğalīz ola ve andan soñra

2 anuñ-ıla şaḳalın hizāb ide. **Hizāb-ı Āḥar:** Ḳozuñ cicegin acılmazdan öñdün ala, anı zeyt yağıyla saḥḳ ide ve aña birez muḳl-ı yehūdī ḳarışdura ve isti'māl ide, nāfi' ola. **Şıfat Düheni** kim şaḳalı boyaya. Alalar ḳozuñ yuḳarġı ḳabuġın yaş-iken

3 yigirmi dirhem sāzec-i hindī ve azfāri't-ṭif her birinden onar dirhem, ḥabbü'l-bāb

4 ve tatlu bādem kim ikisi daḡı göyünmiş ola, her birinden beşer dirhem, bir māzū daḡı, bularuñ

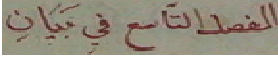
¹⁰ ideler: A ide/ ve: İ-, M ammā/ bunı: H bun., M-/ ḳarışduralar: A ḳarışdura/ andan: A-, M bir haftadan/ aḳ şaḳalı anuñıla: S aḳ şaḳalı; İ ve sacı anuñıla; H aḳ şaḳalı anuñıla; A, M aḳ şaḳalı ve aḳ sacı anuñıla/ boyaya: M boyayalar/ be-ġāyet: İ-/

¹¹ kara ola: İ-, M siyāh ola/ şöyle kim diler: İ eyü yer bundan ġāfil olmamak gerek, A-, M-/ hizāb-ı āḥar: İ hizāb-ı āḥir, A hizāb-ı āḥar, M-/ ala: İ, A alalar, M-/ ḥubṣü'l-ḥadīd: M-/ eyü döğülmiş: İ nīk eyü döge, M-/ ve: M-/ raşāş bürādesi: İ ḳalāyı bürādesi, B rişāş bürādesi, M-/

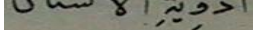
57b¹ her birinden: M-/ birer cüz ol kadar: M-/ bişüre: A bişüreler, M-/ sirkesiyle: M-/ kim ğalīz ola: M-/ ve: A-, M-/ andan soñra: M-/

² anuñıla şaḳalın: H-, A anuñıla sacın ve şaḳalın, M-/ hizāb ide: İ hizāb ide nāfi' ola, H-, A hizāb ide nāfi' gele Baḥtīşü': "Her kim her gün başın ve sacın yumaḳ 'ādet idine baş gic ağara.", M Baḥtīşü' eydür: "Her kim her gün başın ve sacın yumaḳ 'ādet edinse sac gic ağara."/ Hizāb-ı āḥar: İ Hizāb-ı āḥir, H hizāb kim, M ḥi[ž]ā[b]-ı aḥer/ ḳozuñ cicegin: S-, İ alalar ḳoz cicegin; H, A, M ḳozuñ çiçegin/ acılmazdan: S-, A, M açılmazdan/ öñdün ala: S-, İ öñdin ve, A evvel ala ve, M öñdin alalar/ anı zeyt: S-, M zeyt/ yağıyla: S-, B yağıyla, M-/ saḥḳ ide: S-, İ saḥḳ ide ya'nī döge, M saḥḳ ideler/ ve aña birez: S-/ muḳl-ı yehūdī: S-, H yehūdī, M muḳl-ı yehūd/ ḳarışdura ve isti'māl ide: S-, H ḳarışdura isti'māl ide, A ḳarışdura, M ḳarışduralar şaḳalı ve sacı boyayalar be-ġāyet siyā' nāfi' ola: S-, A-, M-/ şıfat düheni kim şaḳalı boyaya: S-, A sacı şaḳalı yuyalar boyana, M-/ alalar: S-, A hizāb-ı āḥar, M-/ yuḳarġı ḳabuġın: B yuḳarġı ḳabın, A gök ḳabın, M-/ yaş-iken: A yaş iken, M-/

³ sāzec-i hindī: B, A sādec-i hindī/ azfāri't-ṭif: B azfāri't-ṭif, A azfāri't-ṭif/ ḥabbü'l-bān: S ḥabbü'l-bāb, A göyünmiş ḥabbü'l-bān/

- 5 üstine mersīn yağın ve bān yağın her birinden yüz kırık, dögeler ve yumışağ od-
ıla bişüreler
- 6 tā yarusı ala ve andan soñra götüreler, isti‘māl ideler. **Hizāb-ı Āher**: Şaalı
arardur
- 7 ve hem dökölmekden dağı şalar ve hem uzadur. Alalar sāzec ve amāme ve
ufl ve uzağ
- 8 her birinden on ikişer dirhem, lāzen altı dirhem, ālīş zeyt yitmiş iki
9 dirhem, şarāb-ı reyħānī kim eski ola. Cemī‘-i edviyyeyi dögeler ve yumışağ od-
ıla bişüreler,
- 10 tā şarāb gide ve yağlar bāı ala. Pes ol şāfi ideler ve isti‘māl ideler, şöyle kim
11 darağı ol yağa bandurular ve şaalı darayalar.

58a

- 1 ouzuncı faşl dişüñ devāların beyān ider. Devā kim diş
diblerin berkidür ve ağız ousın
- 2 eyü ider ve dişleri ağardur. Şan‘at oldur kim alalar ‘üd kömüri ve gezmāzek

⁴ bādem: B bāzām/ kim: A-/ göyünmiş ola: B-/ her birinden beşer: B-, A beş/ dirhem: B-/ bermāzū: B-
/ dağı bularuñ: B-, A dağı bunlaruñ/

⁵ yağın ve bān: A yağı ve bān/ dögeler ve yumışağ odıla: A dögeler dört dirhem dögölmüş ve yumşaq
odla/

⁶ ala ve: A alınca/ götüreler isti‘māl ideler: A isti‘māl ideler nāfi‘ gele/ hizāb-ı āher şaalı arardur:
A işā[b]-ı āher sacı urudur/

⁷ dağı: A-/ Alalar sāzec ve amāme ve ufl ve uzağ: A-/

⁸ her birinden on ikişer dirhem: A-/ lāzen: A lāden/ ālīş zeyt: A āş zeyt yağı/

⁹ şarāb-ı reyħānī kim: A şarāb-ı reyħān ki/ cemī‘-i edviyyeyi: A mecmū‘ın edviyye/ dögeler ve: A
dögeler ve bir çölmege oyalar ve şarāb üstine dökeler ve/ yumışağ odıla: A yumşaq odla/

¹⁰ tā: A tā kim/ bāı ala pes ol: A-/ isti‘māl ideler şöyle kim: A-/

¹¹ darağı: A arağı/ bandurular ve şaalı darayalar: A baturalar ve sacı alar nāfi‘ gele/

58a¹ (Arapa başlık): M-/ A ouzuncı faşl dişüñ devāların beyān ider, devā kim: S devāi ki, B devā
kim; M edviyye bu faşl diş otların beyān ider ki/ diş diblerin berkidür: İ dişleri berk ider, H diş dibin
ağardur ve berkidür/

3 ve büre-i ermenî ve zâc-ı şâmî ve sinâmekî ve zebedü'l-baħr her birinden
4 eczâen beraber dögeler ve saħķ ideler ve isti'mâl ideler devâyı. **Devâ-yı Aħer**
kim dişüñ

5 ķanamasın men' ider ve hem ağrısın giderür. Şan'at alalar şeb-i yemenî on
6 dirhem, pāpūnec-i cebelî yigirmi dirhem, dögeler ve eleyeler ve isti'mâl ideler.

Devâi kim

7 ķal' ider asnānı āsānlıġ-ıla. Dişüñ dibin bir iki yirde çizeler. Ve andan alalar
8 zācı, māzūyı ve mevīzeci ve şeb-i yemenî ve kürnüp ve dār-ı fülful, saħķ ideler
ve ķaıtrān ve

² eyü ider: M giderür/ ve : H-, M-/ dişleri: H-, A dişlerüñ, M-/ ađardur: İ aķ ider, H-, M-/ şan'at: İ şan'atı/ kim: M ki/ 'ūd kömürü: S 'udın kömürin; B, H, A 'uduñ kömürin; M 'ūd kömürin/ gezmāzek: A gezmā[z]ek kömürin, M gezmā[z]ek/

³ büre-i ermenî: İ, H büre-i irmenî, M bür. ermenî/ zâc-ı şâmî ve sinâmekî ve zebedü'l-baħr: S zâc-ı şâmî ve ħannā-yı mekkî ve zebedü'l-baħr, İ şâmî sırca ve sinā-yı mekkî ve deniz köpüġi, H zecâc-ı sâfî ve ħinnā-ı mekkî ve zīde'l-baħr, A recâc-ı şâmî ve sinâmekî ve zebedü'l-baħr ya'nî deñiz köpüġi, M ezĥâc-ı şâmî ve sinâmeki ve zebedü'l-baħr/

⁴ eczâen: İ-, H eczayı, A-, M-/ dögeler: H, A dögeler ve eleyeler andan; M dögüp/ ve: İ-, A-, M-/ saħķ ideler ve: İ eleyeler saħķ dögeler, M eleyeler ki saħķ ideler/ isti'mâl ideler devâyı: İ isti'mâl ideler nāfi' ola; H isti'mâl ideler nāfi'dür, A dişüñ diblerine dürteler nāfi'gele. Baĥtışü' eydür: "Her kim ki dāyimā şeftālū ağacıyla misvāk idine dişlerine ķurt düşmiye ve her kim göyünmiş 'ūdı andran tuzla yimek 'âdet idine ađzınuñ rāyihāsın def' ide, balġamın gidere; M dişe ve diş diblerine gereġince dürteler. Baĥtışü' eydür: "Her kim dāyim şeftālū ağacıyla misvāk edinmek 'âdet idine ađzınuñ rāyihāsi gide ve balġamın def' ide."/ devâ-yı aħer: A devâ. aħer/ kim dişüñ: S-/

⁵ ķanamasın men' ider: İ ķanamaķlıġın men' ider, A dişüñ ķanamaķlıġın def' ider, M diş ķanamaġın giderür/ hem: A-, M-/ şan'at: İ-, A, M şan'at oldur ki/ şeb-i yemenî: A şāb-ı yemenî/ on: İ deh/

⁶ dirhem: İ direm/ pāpūnec-i cebelî: B, İ, A bābūnec-i cebelî; M bābūnec-i cebele/ yigirmi: M yigirm/ dögeler ve: A bu ikisini ve, M ikisin dögüp/ ve: M-/ isti'mâl ideler: İ isti'mâl ide nāfi' ola, A isti'mâl ide nāfi' gele, M diş diblerin dāyim dürteler/ devâyı kim: A devâ kim, M devâ-yı aħer/

⁷ ķal' ider: M-/ asnānı āsānlıġıla: İ asnānı genezligile evvel ol, A insān geñezlikle evvelā ol, M dişi geñezlikle çıkaralar şan'at oldur ki evvel/ dibin: İ diblerin, A dibini/ çizeler: İ, A, M çizeler/ ve: A-/ andan: M andan soñra/

⁸ zācı, māzūyı ve mevīzeci: İ zâc ve afş ve mevīzec ve, A zâc māzū ve mevīzec, M zâc ve māzū ve mevīrec ve/ şeb-i yemenî ve kürnüp: S şeb-i yemānî, A şeb-i yemenî kürnüp, M şeb-i yemānî ve kürnüb/ dār-ı fülful: M dār-ı fülful cemî'sin/ ideler: M ider/ ve: M-/ ķaıtrān ve: B, S ķaıtrānî; A ķaıtrān ile; M ķaıtrānla/

9 mūm-ıla yoğuralar ve ol cizdügi yire koyalar. Ve bir sâ'at şabr ideler ve andan
10 şöfra el-ile çekeler, fī'l-hāl çıka. **Devāī kim diş** ağardur ve hem cilā virür
11 ve kirin giderür ağız koğusun ve diş etlerin çürütmez. Pes alalar büre ve nār
qabı

58b

1 ve deñiz köpügi ve mürr ve çörek otı, eczāyı berāber dögeler ve eleyeler, anuñ-
ıla misvāklanalar,
2 nāfi' gele in-şallāhu Ta'ālā. **İlac-ı Bevāsir-i Sevdāvi**: Qandan olur, bevāsirlü
kişi sevdā arturur
3 nesnelerden ihtirāz eylemek gerek. Evvelinde şagin tamarından qan almak gerek,
qanı
4 çok giderse qanı çok almamak gerek, talağı ve cigeri işlāh eylemek gerek ve
5 şovuk şu-y-ıla tahāret itmemek gerek, sancu eyler tabi'atı dāyim. Helīlec hindī
6 ve berz-i mürr ve muql-ı arzağ berz-i mürden, artuğın dögüp birez mürr ile
qarışdurup yimeg-ile
7 telyīn eylemek gerek, ağrısı qatı olsa deve örgüci yağı yā acı zerdālū yağı, gül

⁹ mūmıla: A, M ve mūmla/ yoğuralar: B, İ yoğuralar; S yoğaralar/ yire: M yirlere/ ve: M-/ andan: M ve andan/

¹⁰ elile çekeler: B, A elile ceke; İ eliyile ceke; M ol dişi elile çıkaralar/ fī'l-hāl çıka: B, A fī'l-hāl çıka; İ fī'l-hāl çıka gele şan'at; M ya'nī ceke fī'l-hāl elüñle zahmüz/ devāī kim: H, A devā kim; M devā-yı aher/ diş ağardur: İ dişi aq ide; H ağardur dişi; A, M dişi ağardur/ hem: M-/

¹¹ kirin giderür ağız koğusun: İ, H kirin giderür ve ağız koğusun giderür, A koğusun ve kirin giderür, M koğusun ve çirkin giderür/ ve diş etlerin: A ve diş etleri, M-/ çürütmez: B, İ cüritmez, M-/ pes alalar: S ala, A şan'at alalar, M şan'at oldur ki alalar/ büre ve nār qabı: H büre nār qabı, M bür ve enār qab/

58b¹ deñiz köpügi: İ deñiz köpügin, A deñi[z] köpügi/ çörek otı: B cörek otı, İ şüniz, M çörek ot/ eczāyı berāber: A eczāları berāber, M berāber mecmū'in/ ve: M-/ anuñıla: H, A anuñıla, M dāyim anuñıla/ misvāklanalar: H misvak ideler, A dişlerin yuyalar/

58b² nāfi' gele: A, M nāfi' ola/ in-şallāhu Ta'ālā: S in-şallāhu; H-, A-/ İ: temettu fihrist-i tibb nüshası buraya kadar M: 61b-2 ile

8 yağı, muḳl-ı arzaḳ-ıla dürtmek gerek. Haşhāş ḳabı ve ḥaṭmī ve kendenāyı ḳaynadup

9 ū-y-ıla ṭahāret itmek gerek, ūyı ūvumadın tīzcek silmek gerek ve **Şarāb-ı**

10 **İnciyāruñ** ḥāşşiyeti oldur kim ṭabī‘atı ḳabz eylemeden ḳanın keser, be-ḡāyet

11 muvāfiḳdur bevāsire. Ğıdālardan laṭif ḳoyun eti meslūḳesin yā ḳuzı eti yā oḒlaḳ

59a

1 eti yā semiz tavuḳ yā ferārīc ve nīm-birişt yumurda, ısfanaḥ ve rişte aşı, bādem

2 yağı yā ūrlūḒān yağı yā sayağı birle yimek gerek, ekşi nesne yimemek ve Mūcezūñ

3 ūerḥinde eytmış ki ṭuzlu balıḒuñ ḳuyruğı daḥı böyledür. Ve balıḒuñ yaşın ala,

4 od ḳırañında ḳurıda ve aña birez eski peynir ḳata ve dübürüñ ḥalḳasına eke. Ve ol balıḒuñ

5 ḳuyruğı daḥı böyledür ve çörek otı daḥı buncalayın ekmege eyüdü, ammā buḥūr itmege

6 belādur, ḳavīdür. Yaluñuz buḥūr ideler yā zernīḥle yalıñuz kibriti buḥūr ideler. **Ter**

7 **Terkīb ki tecrūbe** olunmuşdur. Demür ter balı, kendene toḥumu, nān-ḥāḥ toḥumu, her birinden

8 iki dirhem, kebere yimişi üç dirhem, ūerbet bir avuc ḳadarı kendene ūuyıyla içeler, ḳuru

9 Ḓünlük daḥı eyüdü, dāne çādır iki dirhem ḳadarı mücerrebdür, ū-y-ıla ḥōş eyler,

10 tekrar itse, i‘āde itmeye dimiş. **Ḥōşāb** issiligi ve ḳuruluğı ve ḳan Ḓalebesin,

11 ḥuṫūṫā yay Ḓünlerinde ola ve ıssı yerlerde, giderür. **Şan‘at:** zerdālū ve ‘unnāb

59a⁹ dāne: S danā

59b

- 1 her birinden on biş dāne, nīlüfer çiçeği üç dirhem, benefşe çiçeği dört
2 dirhem, kabşuz mercimek, kuru kişnic her birinden üç dirhem; kāsñī, mārūl
3 tohumı, kes döğölmiş bir bucuğ dirhem; büyük erük biş dāne; terencübīn on biş
4 dirhem. Bu mecmū‘ın bir sırça kab içinde ışlayalar, üç barmağ deriñi řu-y-ıla,
ağzın
5 sırça kabuñ pāk biz-ile bağlayalar, güne karşı gündüzde gicede, keçe içinde veyā
6 řamān içinde kıoya. Üc günden řoñra el-ile sıka, bir şık bizden geçüre, süze,
7 ac karna iče. **Ekşi Hōşāb:** Şafrāyı şovıdur, ma‘deyi ve cigeri şovıdur.
8 **Şan‘atı:** Zerdālū, ‘unnāb her birinden on biş dāne; yarılmış büyük erük
9 yidi dāne; temirhindī on dirhem; sināmekī ve helīlec, aşfer çekirdeksüz,
10 her birinden biş dirhem kes döğölmiş; kāsñī, mārūl tohumı bir bucuğ dirhem.
Bunı
11 dahı gečen hōşābleyin ışlayalar, üç günden řoñra on dirhem hıyār-şenber

60a

- 1 için alalar anuñ üstine süzeler, yigirmi dirhem şeker, otuz dirhem
2 benefşe şerbeti, yarım dirhem rāvend-i çīñī yumışağ döğölmiş ve yarım
3 dirhem tatlu bādem yağı ve yigirmi dirhem terencübīn kıatup, ac karna içeler.
4 **Hōşāb-ı Mübārek:** İshālsuzlığa fāyda ider, şa‘ām iştihāsın
5 getirür ve yürek za‘fını giderür. **Şan‘atı:** Kabşuz kābilī ve emlec

59b³ terencübīn: S türüncübīn

⁷ ac karna iče. Ekşi hōşāb şafrāyı şovıdur: A-/ ma‘deyi ve cigeri şovıdur: A ma‘deyi şovudur ve ıssı cigeri şovudur ve şafrāyı kıağ‘ ider/

⁸ şan‘atı: A şan‘at/ zerdālū ‘unnāb: A zerdālū ve ‘unnāb/ on biş: A yigirmi/ yarılmış büyük erük: A ve erük/

⁹ yidi: A on biş/

60a³ terencübīn: S türüncübīn

6 ve kadun tuzluğı ve sumāk ve yumışak dögölmiş buyan dibi, her birinden
7 üc dirhem, bellüt ağacınıñ yosuñı ve şandal her birinden bir dirhem,
8 gül içindeki şaruca, fistuk şabı, mersin yemişi, her birinden iki
9 dirhem ışlayalar. Bu mecmü‘ını geçen hōřābda añılan şu kadar şuda
10 üc gün ışladalar, andan řoñra bunuñ içinde kavrulmiş tohmekān
11 tohumı iki dirhem ola, ezeler bir dirhem tebāřır ve biş dirhem şablu hařmī

60b

1 ağacı, beş dirhem hařhāř şabı bile ışlayalar, çok gül şuyıyla gökcek
2 koşulu ideler, yirine içeler. **Gül-bā-şeker:** Fāyide ider balgama, ma‘deyi
kuvvetlendirür,
3 cigeri ıssı ider, haşm şa‘ām ider. **şan‘at:** Kıızıl gül yabrağın alalar, her oķķasına
4 ol yabrađuñ, üc oķķa yumışak dögölmiş aķ şeker katalar ve ol yabrağu bu
5 şeker ile ovalar tā şekker-ile yabrağ şarışa bir şab içinde ve şabı koğuz
6 ideler, toldurmayalar tā ki kaynayup şaşmaya. Andan ol şabı güne
7 karşı koça, ağzını bir nāzük bezle bağlaya ğubār girmemek-içün, iki
8 günde bir gez el-ile şarışduralar yabrağda şeker degmedük yir şalmasun diyü, eyle
9 olsa gey laşıf olur. **Gül ki bal-ıla terbiyyet ola,** fāyda ider ma‘de şovumasına
10 ve cigere, istiskāya ve haşm yaramaz olmasına şovukdan ve şovumiş
11 mefāř-ıla ve ahlāř-ı ğalīřayı bişürür, yapıřđan balđamları giderür. **şan‘at:**

61a

1 Pāk gül yabrağın ala bir oķķa, bir şab içinde bir oķķa şeker-ile ki yumışak
2 dögölmiş ola, ğāyetde birbirine şarışınca andan iki oķķa kefi alınmiş
3 balıla şarışdura, şol kadar ki şeker-le gül tamām şarışa. Bu ğāyetde fāyide-

60b³ oķķasına: S şeddesiz

4 dür şol kişiye kim ağzından yarı yaş aça, ac karna ağzında çok
5 çeyneyecek. **Benefşe Murabbāsi:** Gögsi ve bağı yumışadur ve ıssıdan öksürüğe
6 fāyda ider ve ici yumışadur. **Şan‘at:** Tāze benefşe ala, iki benefşe
7 kadar, yumışak döğülmiş ak şeker-ile ova gāyetde dahı güne karşı
8 koya, iki günde bir debrede kaçan kurısa bir pāre şekeri eride üstine
9 döke, kaçan kim kurumaz şekeri kendüye çekmez ola, günden gidere. **Koz**
10 **Murabbāsi:** Yaş kozı gök kab-ıla şovuk ma‘deye ve şovuk bögrege fāyda
11 ider ve cimā‘ kuvvetin arturur ve ma‘denüñ yaşlıgım giderür ve cigerde

61b

1 şusalığı giderür. **Şan‘at:** Gök kozı yaşıl kab-ıla henüz tamām katılanmadın
2 alalar, tuzlu şu içinde on gün ıslaya, andan çıkara, üç gün
3 tatlı şu içinde ıslaya, her gün iki def‘a şuyın degüşdüre. Dördüncü
4 gün güneşe karşı koya, yarı kadar kurıya, andan bıçak ucıyla delük
5 delük eyleye, her delüğe bir karanfül ve bir pāre cevz şoқа, andan şofıra kefi
6 alınmış bal içinde kaynada, kıvāma gelince andan indüre. Üstine karanfül
7 ve besbāse ve cevz-i bevva ve zencebıl her birinden birer dirhem, yumışak
döğülmiş,
8 bunuñ üstine eke, dahı karışdura, indüre. Bir sırçalı kaba koya ve ağzın
9 bağlaya, kırk gün arpa içinde göme, andan isti‘ māl ide, mücerrebdür.
10 **Lu‘ük-ı Haşhāş ki barmağ-ıla** yiyeler, fāyide ider ağzdan iriñ gelene
11 ve gögsi ağrıyana ve eski öksürüğe ve nezleye. **Şan‘at:** Bezr-i kātünā üç

62a

1 dirhem, ebeğümeci tohumı, haṭmī tohumı her birinden üç dirhem, sipistān yigirmi
2 dirhem, buyan köki on dirhem. Kes eyleyü dögeler, cem‘ ideler, aña қатар

3 yigirmi dört dirhem haşhâş tohumu. Mecmū'ı havāyic kes eyleyü dögeler
4 yidi yüz yigirmi dirhem şu içinde ıslayalar, kaynadalar tā yarısı kalınca, andan
5 süzeler aña kıatalar, köz odında kaynadalar, şekerün kefin alalar, koyulacak
6 indürelər, aña çalkayalar şamg ve keşira her birinden biş dirhem. **Lu'ūku'l-Halbe:**
7 Öksürük ki āvāz boğulduğuna fāyda ider. **Şan'at:** Kettān tohumu on biş
8 dirhem, boy ve kıabsuz bādem her birinden dört dirhem; keşira, buyan
9 dibi, köknār içi ve buğday nişāstası ve şamg her birinden iki dirhem,
10 andan yüz dirhem şeker şerbet eyleye, kaynada, kıvāma gelince on dirhem
11 bal kıata, andan mecmū'ı havāyici içine kıoya, isti'māl ide. **Lu'ūku'l-Hıyār-şenber:**

62b

1 İshāl ider, şafrāyı ve balgāmı, huşuşā boğaz ve göğüsden ve öykenden.
2 **Şan'at:** Hıyār-şenber içi on biş dirhem, benefşe murabbāsı on
3 dirhem, şir-hışt on biş dirhem, rāvend-i çini¹¹⁴³ on iki [dirhem], keçi boynuzı
4 çekirdegi ağırı bayām yağı bir dirhem, türbüd bir dirhem, gārīkūn bir dirhem.
5 Her dögülcek nesneyi yumışak döge, hıyār-şenber içine ve gülengübine ve şir-
6 hışte kıarışduralar barmağ-ıla veyā kıaşuğ-ıla. Avucıyla yiyecek nesne
7 eyleye, yiye. **Lu'ūku'l-Balgām:** Balgāmı taħlil ider. Ketān tohumu, boy, kıatlu bādem
ki
8 kıabsuz ola on dirhem, köknār içi biş dirhem, kıabsuz buyan
9 dibi ki kes dögülmiş ola anuñ gubārı yidi dirhem, şamg ve keşira
10 üçer dirhem. Bunu lu'ūku eyleyeler, kıaber-zed şeker-ile. **Lu'ūku ki öksürüğe**
11 fāyda ider. Öksürüğe ve zīku'n-nefes, bu cevāv yirine kıutar. **Şan'at:**

63a

¹¹⁴³ rāvend-i çini: S ravānd-i çini

1 Sibistān elli dāne, ‘unnāb yigirmi dāne, incīr on dāne, kuru üzüm
2 on biş dirhem, buyan dibi on biş dirhem, kabırsuz kes döğülmiş
3 arpa otuz dirhem, haşhāş yidi dirhem; baldırıkara, ayva çekirdegi
4 keşīra, haţmī tohumı her birinden biş dirhem; rāziyāne köki üç dirhem.
5 Kes dögecegin kes döge, andan şu içine ıslaya, andan nerm od-ıla
6 kaynakada, andan el-ile eze dağı süze, andan ol şu icinde yitmiş
7 iki dirhem nebāt şeker-ile ezeler. Bu şerbet bişicek yüz kırk dirhem kalur,
8 anuñ-içün ki keşīra andan çok lu‘āb iner. Bu lu‘ābı köz odında bişüre,
9 hattā mün‘akid ola, zinhār kaynamağda hazer gerek ki göyünüp fāsıd
10 olmaya. **Lu‘ūk ki kadīm öksürüğe** ve boğaz hırıldusına fāyda ider. **Şan‘at:**
11 Selihe ve lübān her birinden on dirhem, buyan köki iki dirhem, mür

63b

1 ve sünbül ve keşīra her birinden dört dirhem, bal kifāyet idecek kadar
2 dadıdacağ kadar katalar ve bu edviyyeleri yumışağ döğeler, eleyeler, bala
karışduralar,
3 andan şoñra yalaya. **Lu‘ūk ki şafrāyı**, balğamı, sevdāyı ishāl ider,
4 dimāğından ve ma‘deden ve mecmū‘-ı a‘zādan sürer çıkarur. **Şan‘at:** Ğārīkūn-ı
5 manhūl bir bucuğ dirhem, şabr-ı uskuţūrī bir dirhem, kābilī çekirdegi
6 çıkmış yarım dirhem, zencebīl ve muql-ı azrağ ve anīsōn ve buyan ve gül
7 şarusı ve maştakī ve aftīmūn ki bādem yağ-ıla ovılmış ola, her birinden dört
8 çekirdek ağırı. Bunlaruñ her birisini döge, eleye, biş dirhem şarāb-ı
9 uşūlda çalkaya, dağı yalaya, yaladuğdan şoñra şarāb-ı uşūl yiye.
10 **Şıfat:** Kāsni, mārūl kökinuñ kabı, rāziyāne kökinuñ kabı ki yunmuş

63b⁷ ovılmış: S olmuş

11 ola defa'ât-ıla şu-y-ıla şuña-degin ki şu aķ ola her birinden yüz kırķ

64a

1 dört dirhem, her birin kes eyleyü döge, köz od-ıla ķaynada, hattâ bişince
2 şuyın süze, biñ dört yüz kırķ dirhem şeker üstine ki kefi
3 alınmış ola yumurda ağı-y-ıla. **Şarāb-ı Sikengübīn-i Büzūrī**: Fāyda ider
4 ciger zaķmetine ve ķalak zaķmetine ve za'ifliğına ve gün aşırı ısıtmaya
5 ve mizāc şovuķluđına ve bend-keşlere, ağrısına balđamdan. **Şıfatı**: Şarmaşuķ
6 toķumu, rāziyāne toķumu, kerefüs toķumu, ānīsūn, her birinden beş dirhem; kāsñi
7 toķumu on dirhem, ala, kes eyleyü döge. Cemī'in işlaya iki yüz on
8 altı dirhem ıtlatlı süciden dönmiş sirkede ve yigirmi dört dirhem
9 şāfi şu icinde bir gün bir gice, andan soñra yumışaķ od-ıla ķaynada,
10 şu gidince andan süze. **Şarāb-ı Sirkengübīn-i Sāde**: Ğāyetde menfa'atlüdür
11 ısıtmada ve 'ufūneti giderür ve faşl-ı vebāda fāyide ider, süddeleri fetih

64b

1 ider, şusuzluğu giderür, ma'deyi balđamdan arıdur, cigeri şovıdur, bevli yürüdür,
2 şafrāyı giderür, ķan ğalebesin giderür, harāretlü kişinüñ şihhatin şaķlar,
3 cimā'a ziyān eylemez. Bal dadın artuķ ideler balđam için, sirke dadın
4 artuķ ideler şafrā için. **Şan'at** oldur kim balı yā şekeri ıtancara içine
5 ķoyalar, baluñ yā şekerüñ humıs ķadar sirke ķoyalar, dadalar, mu'tedil od-ıla
ķaynadalar,
6 kefin alalar, üstine şol miķdār şu ķoyalar ki sirkenüñ hiddetin ve ekşiligin
7 gidere, şol miķdār ķaynadalar ki ķivām bula, andan soñra oddan indüreler,
8 şovıdalar. Bir sırçalı ķabda şaķlayalar, hācet vaķtinde bir ķaşuđına
9 biş ķaşuķ şu ķoyalar, içeler. **Sirkengübīn** bal-ıla idicek odın

10 alcağ ideler, bal harārete doymaz göyünür, şeker gibi degüldür. **Gül Şarāb-ı Tāze:**

11 Fā'ide ider ısıtmaya ve guşşaya ve şusuzlığa. Bu şarābı şovıdır ve kıridur,

65a

1 ma'deye kuvvet virür ve ma'denüñ harāretin giderür, yüregi kuvvetlendirür,

2 tabī'atı yumışadur, kabzı dahı vardır. **Şan'at:** Tāze gül yabrağın

3 dügülcüksüz ve tohumusuz iki yüz seksen sekiz dirhemini alalar, bir pāk

4 tancarada kıoya, biñ dört yüz dirhem şu kıoya, kıaynada, gül rengi şuya

5 çıkınca, andan şoñra şuyı süze yabrağından, şuyı girü tarta,

6 ne miğdār şu kıalmıñ ise aña ol kıadar şeker kıata, kıaynada, kefin

7 ala şuña degin kim nīm kıvām bula. Şovıda, bir sırçalı kabda şaklaya,

8 hācet vaktinde on kıaşığına elli kıaşığ şu kıata, ac kıarna içe.

9 **Şarābü'l-verdü'l-mükerrer:** İshāl ider şafrāyı ve balğamı ve gövdenüñ

10 harāretin zāyil eyler, eger on dirhem miğdārı sirkengübīn sükkeri

11 kıatsa gāyetde kıuvvetlü ola. Her bār ki bunuñ üstine şovuk şu içe,

65b

1 bir meclis icābet ide, dahı kıuvvetlü olsun diyen kıñi dört çekirdek

2 ağırı maħmüde kıatsun. **Şan'at:** Pāk ve hāliş kıızıl gül yabrağından

3 bir okkıayı on okkıa şuda kıaynada, hattā yabrağ ak olınca kıuvveti

4 ve levni ve ta'mı şuya çıkınca şudan şāfi eyleye, on def'a on

5 vaқыıye güli ol şuda kıaynada, her def'asında bir vaқыıye gül kıaynada, on

6 tamām olınca şuyın süze, tarta, bākī kıalan şuya her okkıasına iki okkıa

7 şeker kıata, kıaynada, kefin ala, kıaynada nīm kıvām olınca, andan bir sırça kabda

65a⁶ aña: S iki

⁹ balğamı: S balğam

8 şaklaya, hâcet vaktinde kırk sekiz dirheme altmış dirhem şovuk şu-y-ıla
9 veyâhūz qar-ıla içe. **Şarâb-ı Nîlüfer:** Şovıdur ve yeşerdür ve fâyda
10 ider öksürüğe ve vereme ve yüregi kuvvetlendürür ve şusuzlığı sâkin eyler
11 ve harâretten uykusuzluğu giderür, tabî'atı yumışadur, şafrâdan baş ağrısına

66a

1 fâide ider. Ve dahı mâddeler dökilür gögse ve ma'deye ve bunuñ hâşşiyeti
2 oldur kim halâvet-ile şafrâya munçalib olmaya hilâfinca ayruş şerbetlerüñ.
3 **Şan'at:** Tâze nîlüfer çiçegin ala, üstinden yaşılın gidere, hemân
4 şarusını koya, baldırın dahı kese, yüz kırk dirhem çiçegi biş
5 yüz toksan dört dirhem şu-y-ıla kaynada, nîlüfer rengi şuya çıkınca
6 andan süzeler, girü tarta, bir bucuş şu kadar tablubâz şeker kıta, kaynada,
7 kefin alalar tâ nîm kıvâm olunca. Eger yaş nîlüfer bulunmazsa kurusun
8 alup kurusından şarâb ideler. **Şarâb-ı Siñirlüce:** Kanı keser, ishâli
9 kaţ' ider. **Şan'at:** Siñirlüce yabrağından sâlimin 'ufünetden ve toprağdan
10 pâkin ala, tatlu şu-y-ıla yuya, bir bez-ile sile ol yabrağı tâ ki balçık kılmaya,
11 andan ol yabrağı döge, şuyın şıka, azacuk şu şaçup zîrâ siñirlüce yabrağınunñ

66b

1 şuyı azdur, andan bu şuyı tarta, şunuñ yarusı kadar şeker kıta, kaynada,
2 kefin ala nîm kıvâm olunca. **Şarâbü'l-'Unnâb:** Şovukdur, yaşdur, fâyda ider
öksürüğe
3 ve göğüs ağrısına ve kan galebesine ve şafrâ hiddetine ve kırd eşinine
4 ve çiçeğe ve haşbaya ve cerâhatlere ve çibanlara ve kasuk cerâhatine
5 ve tabî'atı yumışadur ve gögsi yumışak ider. **Şan'at:** Kırtsuz yiñi kızıl 'unnâbı
6 ıslaya şu içinde, andan kaynada alcağ od-ıla, el-ile eze, erice garbilden

7 süze, yüz kırk dirhem şuyına otuz altı dirhem şeker kıta, kıynada, kefin
8 ala. **Şarāb-ı Temürhindī**: Şovudıcıdur, kıan kıarāretin söyündürür, şafrāyı
9 kıoparur ishāl ider, ‘atşı sākin ider, ma‘ideyi kıuvvetlendürür, kıuşmağı sākin
10 eyler, kıuşūşā kı na‘nā ile ola. **Şan‘at**: Temürhindīden kı çöpinden
11 ve çekirdeginden arınmış ola üç yüz altmış dirhem ala, yidi yüz

67a

1 altmış dirhem, ğāyetde ıssı şı icinde ışılaya, andan kıynadalar ol şı icinde,
2 şunuñ tokşan dirhemi kıalınca, andan süzeler, iki yüz on altı dirhem
3 şeker üstine kıynada, kefin ala, kıynamağıñ āhirinde bir bağı na‘nā bıra kıalar,
4 ¹¹⁴⁷nīm kııvām olıcağı indürel. **Şarāb-ı Demür Dikeni**: Fāyide ider sidük
tıtulmasına,
5 kıaşukdağı taşı tağıdur. **Şan‘at**: Yaş demür dikenin kıynada, şuyın
6 ala, yitmiş iki dirhem berāber şeker, on iki dirhem bal kıatar, alçağı od-ıla
7 kıynadalar, kefin ala. Ve eger demür dikenin kıuru olursa kes eyleyü döğeler, bir gün
8 ve bir gece şıda ıkladalar, andan yumışağı oddan kıynadalar, yüz kırk dört
9 dirhemine otuz altı dirhem şeker kıatup nīm kııvām olınca. **Şarāb-ı Helyün**:
10 Fāyide ider, bevl edemeyene, kıaşukdağı taşı tağıdur, cimā‘ kıuvvetin
11 arturur. **Şan‘at**: Kıatır kıuyruğı dedükleri otı tāze iken döğeler, azacuk

67b

1 şı sepeler, şıkalar şuyın alalar veyāhūz şı-y-ıla kıynadalar, el uralar
2 ezeler, süzeler, şuyın kıartalar, her okka şuya iki okka şeker kıatar, yarım okka
3 kefi alınmış bal kıatar, kıynadalar nīm kııvām olınca. Eger şarāb-ı helyün
tohumından

67a ¹¹⁴⁷ dikeni: S dikeninüñ

4 eylerse dört okka şeker katalar bir okka tohuma kaynadalar kefin alup nım kıvām
5 olunca. **Şarāb-ı Şāhtere:** Fāyda ider uyuza ve giciyüğe ve sevdā galebesine. **Şan‘at:**
6 Yaş şāhteri döge, şuyın şıka, bir okka şuya dört okka şeker kاتا, kaynada,
7 kefin ala, lımon şuyın kاتا acılığın gidermeg-içün nım kıvām olunca.
8 **Şarāb-ı Şāhtere-i Müdebber:** Karnı yumışadur, ahlāt-ı balgamiyyeye ve sevdā-yı
muhterikaya
9 ve uyuza ve giciyüğe ve cüzāma fāyide ider ve şafrādan galebesin giderür.
10 **Şan‘at:** Şaru helīle çekirdeksüz otuz dirhem, kabilī çekirdeksüz ve helīle-i
11 hindī ve şıgır dili dedükleri otı ve sināmekī ve besbāyic ve buyan dibi

68a

1 ve baldırıkara her birinden yigirmi, erük otuz dāne; ‘unnāb, sibistān her birinden
2 elli dāne, temürhindī otuz dirhem, şarmaşık tohumı üç dirhem; gül içindeki
3 şaru ve kadun tuzluğı her birinden biş dirhem, benefşe yidi dirhem
4 ve tāze nılüfer ki üstündegi yaşılı gitmiş ola otuz çiçek, kes dögeler
5 dükelin biñ dört yüz kırk dirhem şāhtere şuyında ışlayalar bir gün
6 ve bir gice, andan kaynada. Bu şunuñ şülüşü kalınca andan süze, bir yirde
7 hıfz ide, hācet vaqtinde yidi dirhemden yigirmi dirheme varınca-
8 dur be-ḥasbi’l-mizāc isti‘māl ideler mā’ül-cübn-ile. Vaqt olur ki hıyār-şenber
9 balın ve maḥmüde katalar be-ḥasbi’l-kuvvat. **Şarābü’l-Lisānü’s-sevr:** Fāyide ider
şol
10 kimseye kim yüregi oynar, ma‘desinde şafrā var kişiye ve uykusuzluğa ve
11 mālühülyāya ve şol kimseye kim aruk ola ve mizācı kuru olana. **Şan‘at:**

68b

67b ⁸balgamiyyeye: S balgamiyyeyi, muhterikaya: S muhterikayı

- 1 Yabrağı kırk dirhem şarmaşık tohumu, benefşe; her birinden yigirmi dirhem gül
- 2 ve buğa kengeri ve na'nā ve reyḥān her birinden on dirhem. Mecmū'ın ıřlayalar
- 3 biñ dört yüz kırk dirhem ıssı řu icinde bir gūn bir gice, andan
- 4 kaynadalar, ılıcağ od-ıla, ḥattā řunuñ şülüşi kalınca el uralar, şıkalar,
- 5 aña qarışdura, yüz kırk dirhem ekşi nār şuyın ve yüz kırk dirhem süzölmiş
- 6 kāsni mārül şuyın kıata ve biş yüz altmış dirhem ağ şeker kıata, yumışağ
- 7 od-ıla kaynadalar, nīm kıvām ola, şerbet iki dirhemdendir. **řarābü'l-Uşul:**
- 8 Bişuricidir, galiz mādeleri ağıcidur, süddeleri sürücidür,
- 9 fazalātı gidericidir, çok zamāndan kıalmış yılleri gidericidir.
- 10 Sū'ul-kınyeyi ki muqaddime-i istiskāyadur ve istiskāya müfiddür.
- 11 **şan'at:** Kāsni kökinüñ kıabı ve rāziyāne kökinüñ kıabı ve kerefüs kökinüñ

69a

- 1 kıabı ki yunmış ola defa'āt-ıla, yunılan şu ağ ola, her birinden yüz kırk dört
- 2 dirhem, her birin kes eyleyü döğeler, alcağ od-ıla kaynadalar, otlar bişince andan
- 3 süzeler, biñ dört yüz kırk dirhem şeker üstine kaynadalar, kefin alalar.
- 4 **İtrifil-i şağir:** Fāyide istiskāya ve bevāsire, istirḥāya ve istirḥāya-ı
- 5 ma'deye ve ma'de ruḥbetine. Ve ma'deye kuvvet virür hazm için. Ve şol buḥārlar
- ki
- 6 ma'deden dimāğa ağar, anı def' ider fem-i ma'deye kuvvet virdügiyle ve zihni
- 7 řāfi eyler, ziyreklik ve ḥiddet-i fehm arturur, nisnāneyi arturur ve siñirleri
- 8 kuvvetlendirür. Emrāz-ı dimāğıyye ki bürüdetden ve ruḥbetden ola, bunı
- 9 isti'māl ide, gic kıocala. Bevāsire beğāyet menfa'at virür, yüzüñ levnin ḥoř
- 10 eyler, kıanı řāfi eyler, menī ziyāde eyler. **şan'at:** Helilec, aşfer, kābilī ikisi
- 11 daḥı çekirdeksüz ola ve hindī kes döğölmiş şisam gibi belilec, emlec.

69b

1 Mecnū‘ın berāber bunları dögeler, harīr elekden eleyeler, cemī‘ini bādem yağıyla
karişdura,
2 iki edviyye kadarı kefi alınmış bal-ıla ma‘cūn ideler, kırk gün arpa icinde
3 bunı koydukları kabuñ ağzın bağlayup gömeler, tura. Kuvveti iki aydan iki
4 yıla dek bākī kalur. Şerbeti bir dirhemden üç dirheme dekdür. **Ber-şa‘īşā:**
5 Ma‘nisi fi’l-ḥāl ögüldüci dimek olur. Ba‘zı kişi olur ki bunuñ nef‘i aña fi’l-ḥāl
6 zāhir olur, ba‘zı kişi olur ki bir günde zāhir olur, kimine bir ayda zāhir olur
7 ve ba‘zı kişiye bir yılda zāhir olur. Bunuñ nef‘i hem mizācı ıssıya ve hem mizācı
8 şovuğa ve hem mizācı yaşa ve hem mizācı kuruya olur. Cemī‘ ağulara tiryākdür,
9 ağızdan iriñ gelene, baş çevrinmesine ve göz karardığına ve diş dibin
10 berkidür, ağız kokuşın giderür, ağız egildüğine ve el ayak tutmadığına ve ucuğa
11 ve eli ayağı ve baş ditreyene ve ağızdan yarı yaş aqmasına fāyda ider ve ādemi

70a

1 zeyrek ider, kuvvet-i muḥāfizayı arturur ve unutsaklığı giderür, balgam giderür
2 ve uykusuzluğu giderür ve çok uyumağı giderür, kuluncı, göbek burusını,
3 ma‘de şovuqluğunu, ciger ağrısını ve ciger süddelerini giderür, envā‘-i istiskāya
4 fāyda ider, çok der ve deruñ kokuşını giderür, cimā‘a kuvvet virür, harāreti
5 arturur, kāhelligi zāyil kıılır, esnemegi ve gerinmegi ve gövde sustluğunu
6 giderür ve kaşuğdağı taşı tağıdur, bevli işledür ve bögrekdegi kumu
7 tağıdur. Ve fāyda ider vesvāse ve mālīḥülyāya ve ma‘dede sū-i mizāca
8 ve yürege ve bevāsire ve hażm eyü ider ve ta‘ām iştiḥāsın getürür ve baş

69b⁴ ber-şa‘īşā: S ber-şa‘īā

9 ağrısın ve diş ağrısın ve kulak ağrısın giderür, za'fü'l-ıkalb ve yürek
10 oynamasına ve sür'at-i inzāle fāyda ider. **Şan'at:** Ak büber, kara
11 büber, ak bañ tohumı her birinden yigirmi dirhem; afyün on dirhem; za'ferān

70b

1 yidi dirhem; sünbül-i 'aşfūr ve ferfiyün ve 'ākırkarhā her birinden bir bucuğ
dirhem;
2 yumışağ dögelər, her birini ikiledin tartalar, üç edviyye kadarı kefi alınmış
3 bal-ıla ma'cün ide, isti'māl ide altı aydan soñra beş yıla dek. Şerbeti miqdārı
4 on iki keçi boynuzı çekirdegi ağırı ola, dört çekirdek ağırından
5 az ola. **Nüş-ı Dārū:** Ma'deyi ve cigeri ve yüregi kuvvetlendirür, guşşayı
6 zāyil eyler, nefsi ve bedeni kuvvetlendirür ve ağız koğusun hoş eyler, beñiz
7 şarusın giderür. **Şan'at:** Kıızıl gül altı dirhem; karanfül ve maştakī ve sünbül
8 ve āsarün her birinden üç dirhem; kırfa, zerneb, za'ferān, besbāse,
9 kākule, dār-ı çinī, helīle, cevz-i bevvā her birinden iki dirhem. Her birin yumışağ
10 dögelər, harīrdən eleyeler, girü birbirine katalar, ikiledin saħk ideler, andan
11 soñra pāk emlec ala yüz kırk dört dirhem, bon biñ üç yüz dirhem

71a

1 tatlu şu-y-ıla kaynadalar, dört yüz otuz üç dirhem kalınca, andan emleci süzeler,
2 şuyı çölmege koyalar. Bunuñ üstine iki yüz seksen sekiz dirhem nebāt, andan
3 kaynadalar rıfğ-ıla tā koyulınca, lu'ük kıvāmında olunca, andan oddan
4 indürelər, edviyyeyi içine ekeler, söğüt budayıyla qarışduralar tā hep qarışınca
5 kaçan kim şoviya, yaşıllı sırça kab içine koya, hācet vaqtinde bir bucuğ
6 dirhemden üç dirheme dek. Eger nebāt bulunmazsa yüz kırk dirhem ak
7 şeker, yüz kırk dört dirhem mūmsuz revāk. **Ma'cün-ı Felāsife:**

8 Aña mād̄detü'l-ḥayāt dirler. Balgam fuẓūlın giderür, nefesi kuvvetlendirür ve gönli
9 şāz eyler ve ta'ām hazm eyler, ḥıfzı ve 'aqlı arturur, yılleri sākin eyler, menī
arturur,

10 dili yūgrük eyler, arka ağrısına ve bendükşelere fāyide ider ve selesil bevli

11 keser, dişleri muḥkem eyler, levni gökçek eyler, ağız hoşusın giderür. **Şan'at:**

71b

1 fülful ve dār-ı fülful ve zencebīl ve dār-ı çīnī ve emlec ve belīlec ve şaytarac-hindī
ve zerāvend-i

2 müdevver-i şāmī ve şaru ağac ve bābādyā çiçeği ve köknār yimişi içi ve hindüstān

3 kozi içi ve ḥuṣyetü's-ša'leb her birinden bir cüz, kefi alınmış bal üç

4 edviyye miqdārı, edviyyeyi birbirine qarışduralar, bir nüshada dahı her birinden

5 on dirhem, kuru üzüm çekirdeksüz otuz altı dirhem, rāziyāne tohumı yidi

6 dirhem, kefi alınmış bal iki edviyye kadar isti'māl ide kırk günden soñra;

7 şerbeti māzū kadar ola. **Ma'cūn-ı Nān-ḥ'āh:** Fāyide ider bevli yolın arıtmağa

8 ve taşı tağıtmağa. **Şan'at:** Nān-ḥ'āh yumışak dögeler, kefi alınmış bal-ıla

9 ma'cūn ideler, şerbet bir bucuḫ dirhem vakt olur ki bir cüz, ve qaraca çörek

10 otın dahı katalar. **Ma'cūn-ı Misk:** Misk fāyide ider za'f-ı kalbe ve ma'deye

11 ve yürek oynamasına ve şafrāya ve sevdāya ve şol yıllere ki ḥāmīle ḥātūnlara

72a

1 ve yüzün rengin ḥoş eyler, oğlan ḥastalığına fāyide ider. **Şan'at:**

2 Zūrnebād ve durunc-ı 'ırāķī her birinden bir dirhem; delinmedük incü, kehrübā

3 ve setük her birinden bir bucuḫ dirhem; aḫ behmen ve kākule ve sūnbül ve

4 ¹¹⁵¹karanfül ve şa'rü'l-'acüz her birinden on iki ḥabbe; ḥām ibrişim bir dirhem

72a ³ dirhem: S dirhem dirhem

5 ve bucuḡ dirhem daḡı, zencebīl ve fūlfūl ve dār-ı fūlfūl her birinden altı ḡabbe;
6 misk on iki ḡabbe; ḡavāyic. Yumuşak dögeler ve kefi alınmış üc edviyye
7 ḡadarı bal-ıla ma‘cūn ideler, kırḡ günden şoñra isti‘māl ideler. Şerbet bir
dirhemden
8 iki dirheme dek. **Ma‘cūn-ı Kemmūn:** Fāyide ider ma‘de şovumasına, ekşi
gegirmeye
9 balḡam ve sevdā ısıtmalarına ve ḡāya şovumasına ve inçkırḡa ḡarın toḡlıḡından
10 ola. **Şan‘at:** İki yüz seksen sekiz dirhem kemmūn ki añā zīre dirler alalar,
11 bir gūn bir gice tīz sirke içinde ışlaya, andan gölgede ḡurıda, andan

72b

1 bir tebsi içinde ḡavura ve yumuşak dōge, andan ḡara büber otuz altı dirhem,
zencebīl
2 kırḡ sekiz dirhem, sezāb yabraḡı kırḡ sekiz dirhem, büre on iki dirhem, bal
3 üc edviyye ḡadarı; ba‘zı eḡıbbā buña selīḡe, dār-ı çīnī, kırfa, ḡaranfūl ḡabbi,
4 belesān, sūnbūl, maşḡakī her birinden dōrt dirhem ḡatarlar. **Ma‘cūnü’n-Necāḡ:**
5 Fāyide ider ucuḡa ve mālīḡūlyāya ve aḡlāḡ-ı balḡamīye ve sevdāya ḡalebesine
6 ve ishāl ider ḡalīz ḡıllıları sevdā gibi ve balḡam-ı lezc. **Şan‘at:** Çekirdeksüz
7 kābilī ve belīlec ve emlec ve hindī her birinden on dirhem; besfāyic ve aftīmūn
8 ve türbūd ve usḡūḡūdūs her birinden biş dirhem. Mecnū‘ın yumuşak dögeler
9 ve eleyeler, on dirhem ḡatlu bādem yaḡına ḡarışduralar, edviyye ḡadar üc kefi
10 alınmış balıla ma‘cūn ideler. Şerbet üc dirhemden dōrt bucuḡ dirheme dek.
11 **Ma‘cūnü’s-Sūrincān:** Fāyide ider bendükşeler aḡrısına ve uyluḡ aḡrısına ve ayak

73a

⁴ şa‘rū’l-‘acūz: S şa‘rū’l-‘ucūz

- 1 ağrısına kaçan kim mādde mürekkebi ola balgamdan ve şafrādan, sūrincān altı dirhem
- 2 büzīdān ve mähīzehrec, kebere kökinüñ kabı ve zīre ve şaytarac ki aña
- 3 sergüle dirler her birinden iki dirhem; şaru helīle kabı yidi dirhem; kerefūs
- 4 tohumı, rāziyāne tohumı, aq büber ve güyegü otı ve milh-i hindī ve kına yabrağı
- 5 ve deñiz köpügi her birinden bir bucuq dirhem; kızıl gül ve kabız sīsam her birinden
- 6 üç dirhem; aq türbüd on biş dirhem; zencebīl ve maħmüde her birinden üç
- 7 dirhem, kefi alınmış bal-ıla yüz elli dirhem, bādem yağı yidi dirhem
- 8 resm üzere ma‘cün ideler. Şerbet yidi bucuq ıssı şū-y-ıla içe.
- 9 **Ma‘cün-ı Müshil:** Yarar ki yay günlerinde ve ıssı günlerde isti‘māl
- 10 ideler. **Şan‘at:** Maħmüde dört ħabbe, türbüd bir dirhem, yumışaq döğölmiş
- 11 kızıl gül altı ħabbe, kāfūr bir ħabbe, ayva şuyı, tatlu alma şuyı berāber,

73b

- 1 nebāt-ı şekker bir dirhem. Bu mecmū‘ını bişüreler, ħattā koşkoı olınca
- 2 azacuq bal-ıla ma‘cün ideler. Bu bir şerbetdür. **Ma‘cün-ı Namāzbur:** Berkidür.
- 3 Efsentin-i rümī, yavşan ve kuş ve mürr ve birinc, kābilī ve emlec ve belīlec her birinden
- 4 üç mişkal; türmüs ve kara noħūd her birinden bir mişkal; türbüd üç dirhem; ġāfit
- 5 altı dirhem; serhes ki kara eyreltü dirler dört dirhem; misktarā-
- 6 mişī‘ üç dirhem. Her edviyyeyi ‘alā-ħide yumışaq döge, eleye, bal-ıla
- 7 ma‘cün ide. Şerbet koz kadar. Bu ma‘cün yimezdin öñ aç karna bir iki
- 8 ħurma yiye, acılığa meh-mā-emken şabr ide. **Ma‘cün-ı tohumlar** şovuk mizāclara

73a⁷ balıla: S’de balıla ma‘cün

9 fāyide ider, cimā‘ kuvvetin arturur. **Şan‘at:** Şalgam tohumu, turb tohumu,
10 şu kerdemesi tohumu, ıştırğan tohumu, şoğan tohumu, helyūn tohumu, köknār yimişi
11 içi, yonca tohumu, kuşt, hulv-ı zencebīl, lisān-ı ‘aşfūr, şaķākūl her birinden

74a

1 iki dirhem; dār-ı fūlfūl ve tere tohumu ve havlincān her birinden iki dirhem. Her
birin

2 yumuşak döge, üç edviyye kadar kefi alınmış bal-ıla ma‘cūn ide, hācet

3 vaktinde üç dirhem sūd-ile içe. **Ma‘cūn:** Uyuza ve giciyüğe fāyide

4 ider, göyünmüş mevāddı giderür. **Şan‘at:** Şaru helīle kabı bir dirhem; sināmekī

5 bucuķ dirhem; şahtere on iki hābbe; efsentin dört hābbe; māmīrān

6 çinī biş hābbe; aftīmūn dört hābbe. Her birin yumuşak döge ve eleye

7 ve çekirdeksüz kuş üzümüyle ma‘cūn ide. Şerbeti mu‘tedil koz kadar.

8 **Cevāriş-i koz:** Ta‘āmı siñirür, cimā‘ kuvvetin arturur ve ma‘deye ve cigere

9 ve yürege kuvvet virür. **Şan‘at:** Kabsuz tatlu koz için ala,

10 eşiliginden arıda, yüz kırk dört dirhemden bal şerbeti icinde

11 kaynada, bişince andan döge taş hevān icinde, ğarbīlden indürelər,

74b

1 iki yüz seksen sekiz dirhem bal katarlar, andan indürelər. Zencebīl ve maştakī

2 ve dār-ı çinī ve cevz-i bevvā ve dār-ı fūlfūl ve қaranfūl ve lisān-ı ‘aşfūr ve za‘ferān

3 ve sūnbūl ve havlincān her birinden üç dirhem; şaķākūl biş dirhem.

4 Her birin yumuşak dögeler, eleyeler, birbirine qarışduralar. Şerbet dör[t] dirhemden

5 yidi dirheme dek. **Cevāriş-i Sumāk:** Ma‘deyi kuvvetlendürür, ishāl-i şafrāyı men‘
eyler.

73b⁸ ma‘cūn: S mecmūn

6 **Şan‘at:** Sumāk otuz dirhem; arpa kovudı, beksimād, keçi boynuzı her birinden

7 on dirhem; şarāb-ı tuffāh ile ma‘cūn ide. Şerbet üç dirhemdür.

8 **Cevāriş-i Uskuf:** Fāyide ider kılunca, katı zahmetler sâkin ider, yılleri

9 sürer, karın işledür, arka ve böğür ağrısın giderür ve hām balgam ve bevāsiri

10 giderür ve cimā‘a kuvvet virür. **Şan‘at:** Aşk türbüd ki yufka ola, kayısı

11 şakızlu ola ve maḥmūde inṭālinūñ ola ve gök ola her birinden biş mişkāl;

75a

1 aşk büber ve kākule her birinden üç mişkāl; zencebīl ve dār-ı çinī ve emlec ve besbāse

2 ve karanfūl ve cevz-i bevvā her birinden bir mişkāl; aşk şeker yitmiş iki dirhem. Her birinden

3 ‘alā-ḥide yumışaḳ döge ve ḥarīrden eleye, mecmū‘ edviyye kadar kefi alınmış

4 bal-ıla ma‘cūn ide, bir sırçalı kabda hıfz ide. Hācet vaktinde

5 altı dirhemden sekiz dirheme dek isti‘māl ide, üstine karşı bir opum ışıcaḳ şu

6 içe. **Cevāriş-i Büber:** Fāyide ider ma‘de şovukluḡına, ciger şovukluḡına ve balgam ve

7 ruṭubet çokluḡına, bedende ve ḡalīz yıller sebebinden ta‘ām siñmegine ve rub‘

8 ısıtmaya ve balgamdan ısıtmaya ve daḡı bevl sürer. **Şan‘at:** Aşk büber ve kara

9 büber ve dār-ı fūlfūl her birinden yigirmi dört dirhem; ‘ūd-ı belesān on iki

10 dirhem; sūnbūlü’ṭ-ṭīb ve ḥamāme her birinden dört dirhem; zencebīl ve kerefūs

11 toḡumı ve sīsālūs ve selīḡe ve asārūn ve kadun tuzluḡı her birinden bir dirhem.

75b

1 Mecomū‘ edviyyeyi her birin ala, yumışaḳ döge ve ince elekden geçüre, birbirine karışdura,

2 üç edviyye kadar kefi alınmış bal-ıla ma‘cün eyleye. **Tiryāk-i Erba‘a**: Fāyide
3 ider ma‘dede ve bağırsuklarda olan zahmete, ciger ağrısına ve talak ağrısına
4 ve uçukluya ve yürek oynamasına ve ağulara ve balgam ‘illetine. **Şan‘at**:
Hintiyāne,
5 tefnel yimişi ve zirāvend-i ṭavīl ve mürr şāfi her birinden üç dirhem; ‘alā-
6 hīde döge, yumuşak ḥarīrden eleyeler, iki edviyyece kefi alınmış bal-ıla
7 ma‘cün ideler. Şerbet bir dirhemden bir bucuğ dirheme dek. Bunuñ ‘ameli üç
8 yıla dek bākī kalur. **Tiryākü’ṭ-Ṭīnū’l-Muḥteremü’r-Rūmī**: Fāyide ider içilmiş ḳattāl
9 ağulara veyāḥūz beden-i insāna ve ḥayvāna, ‘akrebden ve yılandan dökülmüş
10 ağulara. **Şan‘at**: Ṭīn-ı ma[ḥ]tūm ve tefnel yimişi her birinden iki dirhem; geyik
kırşığı
11 sekiz dirhem; hintiyāne, zerāvend-i müdahrec, sezāb yabrağı, tefnel yabrağı.

76a

1 Her birinden bir dirhem yumuşak döge ve ince elekden geçüre, kefi alınmış bal-ıla
2 ma‘cün ide, şerbet bakla kadar ola. **Tiryākü’ṭ-Ṭīn**: Fāyide ider ağulara.
3 Şeyḥ Cürċānī eydür: “Bir kişiye ağı virmiş olsalar bu tiryākden
4 içürelere aña, şol kadar kuşa ki ol kişi tā bedeni arına ağıdan, eger
5 virilmemiş ola kuşmaya.” **Şan‘at**: Ṭīn-i maḥtūm, tefnel yimişi berāber her birinden
6 yumuşak dögeler, ince elekden eleyeler, saya şığır yağıyla ḳarışduralar, kefi alınmış
7 bal-ıla ma‘cün ideler, ḳablü’ṭ-ṭa‘ām ve ba‘de’ṭ-ṭa‘ām isti‘māl ideler.
8 **Ḥabb-ı Zeheb**: Fāyide ider başda olan ‘illetlere. **Şan‘at**: Şabur on
9 dirhem; türbūd yidi dirhem; maşṭakī ve kızıl gül her birinden iki dirhem; za‘ferān
10 yarım dirhem; şaru helīle biş dirhem; maḥmūde üç bucuğ dirhem. Şerbet
11 üç dirhem. **Ḥabbü’z-zeheb**: Minhācū’d-dükkān’dan mücerredür baş ağrılarına

76b

1 ve gözi rüşen eyler, teni arıdur. Maştaķī, keşīra, maḥmūde, za‘ferān her birinden
2 üç dirhem; kuru kıızıl gül biş dirhem. Rāziyāne şuyıyla veyā kerefūs şuyıyla
3 yoğuralar, habb ideler, kıurıdalar. Şerbet iki buçuķ direme dek. **Habb-1 Ayāric:**
4 Fāyide ider ma‘dedeki ‘illetlere, balgāmı ve şafrāyı giderür ve yıl zāyil eyler.
5 **Şan‘at:** Ayāric-i fayķara üç dirhem; türbūd ve şaru helīle ķabı her birinden
6 iki dirhem; hindī tozu bir bucuķ dirhem; maḥmūde bir dirhem. Kerefūs şuyıyla
7 veyā rāziyāne şuyıyla yoğura, resm üzre ḥabb eyleye. Şerbet iki dirhemden
8 üç dirheme dek. **Habb-1 Cālinūs:** İshāl ider, aḥlāt-1 balgamiyyeyi ve şafrāyı
9 ve dimāğı ve ma‘deyi arıdur, tamām baş ağrısına ve yarım baş ağrısına ve baş
10 çevrinmesine ve emrāz-1 balgamiyye, fālic gibi, lu‘ūķ gibi, unutsaķlık gibi ve göz
11 ağrısına ki eski ola ve göz uyuzu gibi. **Şan‘at:** Fayķara ve türbūd-i ebyaz

77a

1 ve ġārīķūn her birinden on dirhem; kābilī ķabı, şaru helīle ķabı, ānīsōn
2 her birinden üç dirhem; milḥ-i hindī iki dirhem. Maḥmūde ki alma içinde yā
3 ayva icinde bişmiş ola iki bucuķ dirhem. Her birin yumısaķ dögeler, rāziyāne
4 şuyıyla veyā kerefūs şuyıyla yoğuralar, ḥabblar ideler; bādem yağıyla, cüllāb-ıla
yudalar.
5 Bu mezkūr olan bir şerbetdür. **Habbü’s-Şabr:** İshāl ider aḥlāt-1 muḥterikayı
6 sevdāviyyeyi çıkarmağa ve daḥı eski göz ağrısına. **Şan‘at:** Şabur on
7 dirhem; helīlec, kābilī ve helīlec-i aşfer ķabı her birinden biş dirhem; gül şarusı
8 ve maştaķī her birinden iki bucuķ dirhem; maḥmūde üç dirhem; za‘ferān yarım
9 dirhem. Mecmū‘ın dögeler ve eleyeler ve birbirine ķarışduralar. Rāziyāne şuyıyla
yoğuralar, tatlu

10 bādem yağıyla ḥabb eyleyeler, cüllāb-ıla seḥer vaktinde yuda. **Ḥabbü'l-Kūḳiyā:**

İshāl

11 ider balgām ve şafrāyı ve dimāğ arıdur ve ahlāt-ı muhtelifeyi çıkarur. Bunuñ menfa'ati

77b

1 çokdur, balgāmdan eski şayrulığı giderür. **Şan'at:** Şabur ve maştakī ve efsentīn

2 şıķındusı veyā yabrağı ve maḥmūde ki alma yā ayva icinde bişmiş ola ve şaḥm-ı ḥanḫal

3 her birinden dört ḥabbe. Yumuşak döge ve ince elekden eleye, kerefūs şuyıyla yoğuralar.

4 **Ḥabbü'ş-Şebyār:** Ma'nisi gice yoldaşı dimekdür. Gice yuda ve üstine uyuya.

5 İshāl ider incitmedin dimāğı ve ma'deyi arıdur. **Şan'at:** Şabur iki dirhem;

6 maştakī yarım dirhem. Her birin yumuşak döge, eleye; rāziyāne şuyıyla yoğura,

7 ḥabb ide, yuda. Bu bir şerbetdür. **Ḥabbü'ş-Şebyār-ı Aḥer:** Şabur ve türbūd her birinden

8 üç dirhem; şaru helīle ḫabı bir bucuḫ dirhem; maḥmūde yarım dirhem; kızıl gül

9 iki dirhem; maştakī iki dirhem. Her birin yumuşak döge, ḥabblar eyleye, noḥūd miḫdārı

10 her gice üç ḥabb yuda. **Ḥabbü'l-müntin:** Fāyide ider ḫulunca, veca'-ı mefāşıla,

11 niḫrīse, ḥām balgāma, riyāḥ-ı galīzaya, arḫa aḫrısına, siñir aḫrısına ve ḫayz

78a

1 indürür. **Şan'at:** Sekbīnec ve uşak ve cāvşīr ve sergüle hindī ve muḫl

2 ve yüzerlik ve şabur, türbūd ve şaru helīle ve anzarūt berāber her birinden

3 bucuḫ dirhem, zam' olanları kendene şuyıyla ışlayalar ve bāķī edviyyeyi dögeler,

- 4 ma'cün ideler, zam' suyuyla habblar ideler. Şerbet bir dirhemden üç
5 dirheme dekdür, mizāca göre. **Habbü's-Sekbīnec:** Fāyide ider kılunca, bağırsuqlar
6 ağrısına, bevāsire ve galīz yillere. Ve hayz bağlansa indürür. **Şan'at:**
7 Şabur ve sekbīnec ve kerefüs tohumu, anzarüt ve şaru helīle kabı her birinden
8 biş dirhem; türbüd yigirmi dirhem; şahmü'l-ħanzal üç dirhem. Her birinden
9 alup yumışağ döge, rāziyāne suyuyla habb eyleye. Şerbet üç dirhem.
10 **Habb-ı Namāzburın** Habbü'l-ħar'ı zāyil eyler, mücerredür. **Şan'at:** Serhes ki aña
11 kuzgun otı dirler ve ħanbil ve civit tohumu ve yavşān ve ħorāsānī ve anīsōn

78b

- 1 ve türbüd ve afsantīn ve şeftālū yabrağı ve delüce baqla her birinden üç dirhem.
2 Mecnū'ın yumışağ döge, iki muql ve iki habbe maħmüde ħata ve şarāb-ı uşūl
icinde
3 bu otları çalkaya, andan habblar ide veyā lu'ūħ eyleye. Bu terkibi yidükden
4 şöıra üstine ħoz için yiye, andan şöıra ıssı şū içe dahı nazār ide ki
5 kaç arşun namāzbur dökilür. **Habb-ı İshāl:** Balğam için mücerredür.
6 Rıfqla ishāl ider. Buña devā-yı türbüd dirler. **Şan'at:** Türbüd üç dirhem, zencebīl
7 yarım dirhem, bal-ıla habb ideler. **Habb:** ishāl-i şafrāyı için ve balğam için.
8 **Rıfqla** benefşe iki dirhem, türbüd bir bucuğ dirhem, şarāb-ı verd-ile hab ideler.
9 **Habbü'l-Muql:** Nāfi'dür bevāsire ve maħ'addan ħan aħduğına ve raħimden
10 ve bevāsirden ħan aħduğına. **Şan'at:** Ķara helīle ve kābilī ve belīle ve emlec
11 ve göyünmiş yılan başı boncuğ ve kehrübā her birinden biş dirhem; nān-ħ'āh

79a

- 1 tohumu altı dirhem; muql-ı arzağ yigirmi dirhem. Muqlı ıslamak gerek kendene
şuyından

2 daħı bunuñ-ıla edviyyeyi ma‘cün ideler ve ħabblar ide. Şerbeti bundan üç
3 dirhemdür. Ac ħarna ıssı Şu-y-ıla yuda. **Ĥabb-1 öksürük:** Bu ħabbı dil altında
4 tuta, öksürüğe fāyide ide ve göğüs ħuruluğın gidere. **Şan‘at:** Yaş buyan
5 Őıķındusı ve nişāsta ve keşīra ve tatlu bādem ve Şamğ-1 ‘arabī her birinden üç
6 dirhem; nebāt-1 Őekker biş dirhem. Mecnū‘ ħavāyici yumıŐaķ dögelere, ayva
çekirdegi
7 lu‘ābı içinde ışlayalar, andan yaşşı yaşşı ħabblar eyleyeler, her ħabbı bir def‘a
8 dil altında ħoya. **Bu ħabb-1 ağızda tuta** aħlāt-1 ħalīzīyi çıkara. **Şan‘at:**
9 Yaş buyanı döğüp Őıķduğdan Őoñra çıkan Şuyı ve büberi ve Şekeri
10 berāber alalar, dögelere, ħabblar eyleyeler, andan isti‘māl ide. **Bu ħabbı vireler Şol**
vaķt ki
11 ħastanuñ ağrısı ħatı ola, ağrısından uşşı gider ola. **Şan‘at:** Zencebīl,

79b

1 dār-1 fülful, ¹¹⁵⁴mī‘a-1 yābise, za‘ferān, bañ toħumu berāber bir dirhem; afyūn ve
ķunduz
2 ħāyası her birinden yarım dirhem. Ĥabblar ideler noħūd ħadar. Şerbeti bucuķ
3 mişķālden bir mişķāle varınca. **Bu ħabb ağız ħoķusın** ħōş eyler. Bu ħabbdan ağızın
4 ortada gicede bir ħabb tuta ve Şuyın yuda. **Şan‘at:** Süg, ħaranfül, ħırfa,
5 cevz-i bevvā, topalaķ, sünbülü‘t-tīb, turunc ħabı, ħig ‘ūd. Mecnū‘ı berāber her
birin
6 yumıŐaķ döge, zerdālū Őuyıyla yoğura, noħūd gibi ħabblar eyleye. **Bu ħabb** ma‘deyi
7 ħirkin ħoķudan arıdur ve ağız ħoķusın gökçek eyler. **Şan‘at:** ‘ūd-1
8 hindī ve ħaranfül ve maşķakī her birinden bir dirhem; turuncuñ taş ħabı iki

79b ¹¹⁵⁴mī‘a-1 yābise: S mī‘a[-1] yābise

9 dirhem; kebābe, dār-ı çīnī her birinden bir cüz. Ve mecmū‘ın yumışağ döge, şarāb-ı reyḥānla

10 yoğura, ḥabblar eyleyeler, dil altında koyalar. **Ḥabb ki** dil altında koyar hamır

11 rāyiḥasın ağız koḫusın giderür. Bu ol nesnelerdendür ki sır ideler,

80a

1 kimseye dimeyeler. **San‘at:** Anduz, ḳaranfūl, besbāse ve ‘ūd ve mürr ve topalağ ve şamğ

2 ve hāl her birinden bir dirhem; yumışağ döge, gül şuyıyla ma‘cūn ide. Her gün

3 bir ḥabbı ağızına birağa; rāyiḥa-ı hamır gidere, gāyetde melīhdür. **Bu ḥabb**

4 cimā‘a lezzet virür. **San‘at:** ‘Āḳırḳarḥā ve mevīzec ve dār-ı çīnī ve kebābe

5 ve zencebīl her birinden bir dirhem. Cemī‘-i edviyyeyi dögeler; zencebīl, murabbā bal-ıla

6 yoğuralar, noḫūd miḳdārı ḥabblar ide. Bu ḥabblardan birini ağızına birağa,

7 ḳucduğı vaḳtda ağız yarından zekerine ḫuta ve fercine dūrte.

8 İki daḫı lezzet-i ‘azīme bulalar. **Ayāric-i Fayḳara Terḳibi:** Maşḫakī, za‘ferān,

9 ḥabbü’l-belesān, sūnbülü’ḫ-ḫīb, ‘ūd-ı belesānuñ ḳabı, idḫir-i mekkī

10 mekke ayruğı, asārūn ve selīḫe ve dār-ı çīnī, her birinden bir dirhem. Şaru

11 şabur ki tīz uv[a]nur ola, cemī‘-i edviyye ḳadar iki ola. Her birinden yumışağ

80b

1 dögeler, birbirine ḳarışduralar, rāziyāne şuyıyla veyā cüllāb-ıla yoğuralar, ḥabblar

2 eyleyeler. Şerbet bir bucuğ diremden iki dirheme dekdür. Bunı kendüyi içicek ve ḳaçan

3 bir ḥabbeden ya‘nī ḥabbe ḳatsalar, cüz itseler. Bir dirhemden bir bucuğ dirheme dekdür

4 şerbeti. **Ayāric-i Levgāziyā:** Ma'nāsı: "nevmiz olmadı, şol ki bunu isti'māl itdi."
5 dimek olur. Bu ayāric mübārekdür, nef'i çokdur, bedeni arıdur kolından ve
6 ayagından,
7 bir ishāl ile ki zahmetlü degüldür. Cemī' ahlātdan arıdur, balgamdan ve şafrādan
8 ve sevdādan ve baş ağrısına ve şakīkaya ve baş çevrinmesine ve meflūc olmasına
9 ve gövde süst olmasına ve düşüp bihūd olmasına içmeg-ile veyā
10 burnına tāmzurmağ-ıla. Ve fāyda ider kulağ ağrısına ve ma'deyi kuvvetlendirür,
11 cigerdegi süddeleri açar, hayz bağlandıktan şoñra açar, eger açılacak vaqtısa
12 ya'nī karı degül ise ve dahı zīk-ı nefese fāyda ider ve rub'a. Ve cemī'-i balgamī

81a

1 'illetleri giderür ve nevbetlü ısıtmalara ve ayak ağrısına ve bend-keşlere ve uyluğ
2 ağrısına
3 ve gövde kavladuğına ve şac şakal döküldüğüne ve eski cerāhatlere ki başda
4 ola ve baraşa ve behağa ve demregüye ve cüzāma ve şovuk veremlere ve sereṭāna
5 fāyda
6 ider. **Şan'at:** Şahm-ı hanzal biş dirhem; bişmiş başal-ı 'unşul ve gārīkūn
7 ve maħmūde ve kara ħarbağ ve uşak ve asfuryūn her birinden dört dirhem;
8 aftīmūn ve kemāzeryūs ve muql ve şabur her birinden üç dirhem; ħāşā, heyyū-
9 fārīkūn ve sāzec-i hindī ve farāsiyūn ve cū'de ve selīhe ve fülful-i
10 esved ve ebyaz ve dār-ı fülful ve za'ferān ve dār-ı çinī ve besbāyic ve çāvşir
11 ve mürr ve faṭarāsāliyūn ve sekbīnec ve cünd-bīdester ki oğlan aşı dirler
12 ve kunduğ hāyası dirler ve zerāvend-i ṭavīl ki ve efsentīn şıkındusı. Ol efsentīn

80b⁸ olmasına: S olmağdan olmasına

11 Türkce evren yavşan dahı dirler, kâfir dilince pelîn dirler ve ferfiyûn ve

81b

1 sünbülü't-ṭîb ve ḥamāme ve zencebîl her birinden iki dirhem; usṭūḥūdūs ki Türkce
2 kara börklü dirler ve ḥıntıyāna her birinden bir dirhem; bal yitecek kadar ma'cūn
3 eylemege. Şerbet altı dirhem ılıcaḳ şu-y-ıla ve bal-ıla. Kuvveti bu ayāricūñ dört
4 yıla dek kalur, gitmez. **Sufûf-ı Sināmekî:** Şafrāyı ve balġam ve sevdāyı giderür.

Şan'at:

5 Sināmekî yigirmi dirhem, şeker yigirmi dirhem, maşṭakî altı dirhem. Her birinden
6 yumışaḳ döge ve eleye ve birbirine ḳarışdura, ḳavut gibi ola, andan ḥıfz ide.

7 Ḥācet vaḳtinde bundan bir bucuḳ dirhem ve ḳatı ḳavut gibi aġzına ata, şabāḥ

8 bir bucuḳ dirhem. Üc gün bunuñ gibi ide. Yimesi şūrbā ola, etmeksüz.

9 **Sufûf-ı zōr:** Zōr ve baġırsuḳ sıyrındısı içün ve ḥarāret içün.

10 **Şan'at:** Bezr-i ḳāṭūna ve almacuḳ aġacı toḥumu ve ḳuzı ḳulaġı toḥumu ve reyḥān

11 toḥumu ve aḳ ḥaşḥāş toḥumu ve toḥmekān toḥumu ve mersīn yimişi ve şamġ-ı
'arabî ve ṭîn-i

82a

1 ermenî her birinden birer dirhem. Toḥumları ḳavuralar, sehelce ḳuzı ḳulaġı
toḥumından

2 ġayrı anı ḳavurmayalar, andan mecmū'ını dögeler, berz-i ḳaṭūnadan ġayrını ve
almacuḳ

3 toḥumından ġayrını. Ve ḳavut gibi aġzına ata, yuda, ayva şıḳındısı şu-y-ıla ve
mersīn

4 yimişi, eger anda öksürüġi varısa. **Sufûfî'l-Bellūṭ:** Fāyda ider ḳarın aġrısına.

5 **San'at:** Bellūṭ ve kesdāne ve ḳuru ūzŭm ḳekirdegi her birinden bir dirhem;
6 keçi boynuzı ve mersīn yimişi her birinden iki dirhem. Her birin dögeler, birbirine
7 ḳatalar, ḳavut gibi yiyeler. **Sufŭf ki** sidügi ṭutar, ḳařuđı berkidür ve ma'denüñ
8 yaşluğın ḳurıdur. **San'at:** Topalaḳ ve sŭnbŭl, uřṭŭhŭdŭs ve gŭnlŭk ve bellŭṭ ki
9 bişmiş ola, her birinden biş dirhem; şeker on dirhem. Mecnŭ'm dögeler, eleyeler,
10 'ind-el-hācet dŭrt dirhem ḳavut gibi ağzına ata, řifā bula. **Perverde-i Ağac**
11 **Ḳavunı ve Līmŭn ve Mŭrekkeb:** Evvel līmŭnı bŭyŭcek igne ile igneleye ve birkac
gŭn

82b

1 kirec iĉine batura ve andan řoñra řıĉa, dađı ūc gŭn ṭuzlu řu iĉinde
2 yata, tā acısı ḳıĉınca. Andan řoñra ḳıĉarup şuluca şerbet iĉinde
3 ḳaynada ve andan řoñra bal yāhŭz şekeri ṭancaraya ḳoyup ḳaynada, tā ol
4 baluñ yā řekerŭñ şuyı gidŭp ḳıvām bula. Andan řoñra ḳıĉara, gŭl şuyı ve ıssı
5 otlardan ne ḳoyarsa ḳoya, gāyet nāzŭk ola. **Perverde-i Ḳızılĉuk:**
6 Ḳızılĉuđuñ olmişın ki ḳŭrŭmiř olmaya bir def'a bal şerbet-ile ḳaynada,
eglendŭrmeyŭp
7 ḳıĉara, gŭneře serŭ ḳoya, şuyı sŭzile, burışur gibi ola. Andan řoñra
8 eyŭ baluñ kefin alup dağı ḳızılĉuđı iĉine ḳoya, añul añıl ḳaynada. Kefin
9 añul añıl ala, tā ḳıvām bulunca. Andan řoñra indŭre ve ıssı otlardan nice dilerse,
10 bŭber, zencebīl, dār-ı ĉinī gibi ḳoya, eyŭ ola. **Terkīb-i řarāb-ı Ḳummāř:** Evvel
līmŭnı
11 řıĉa, sŭze, dağı ḳaynada, kefin ala. Andan řoñra nefis eyŭ şekeri alasin,

83a

1 dahı muhkem dögüp un eylesin ve tancaraya koyup birez şu koyasın,
2 şöyle ki bulamac ola ve birez yumurda ağın koyup kaynadasın, köpüginle
3 kirin çıkarasın ve andan soñra iki şeker bir līmūn şuyın koyasın,
4 kıvāma getüresin ve indürdükden soñra gül şuyı ve misk dahı koyasın,
5 be-gāyet eyü olur. **Berāy-ı Devā-yı İshāl:** Tohmekan ya'nī semüz otı tohumı iki
üc
6 dirhem alalar ve bir tāvayı ocağa kızduralar ve oddan çıkarup bu tohumı
7 içine koyup kavuralar ve andan soñra dögüp un eyleyeler ve iki kaşık şandal
8 şarābıyla karışdurup yiyeler. Bu devā devā-yı müşterekdür, yarar ki cigerden
9 ve yürekden ve ma'ideden olan ishāle fāyda ide. **Devā-yı Diger:**
10 Eski peyniri şol kadar yuyalar ki tamām tuzı zāyil olup gide, andan
11 soñra kurıdalar, iki dirhem miqdārı yidürelər, şifā bula. **Şarāb-ı Haşhāş:**

83b

1 Haşhāşı kabından ayırasın dahı bir miqdār ola, andan hevānda dögesin
2 ve birez şu-y-ıla kaynadasın tā kim kuvveti şuya çıka. Andan soñra şuyın vezn
3 idesin, iki yüz dirhem şuya yüz dirhem şeker katasın. **Devā-yı Isıtma:**
4 Barmağınuñ yarımı miqdārı zencebīl ve dört pāre karanfūl döge un eyleye,
5 elekden geçüre ve bir kaşık çin bala karışdura ve on kaşuk şarb sirkeye
6 karışdura, şerbet eyleye ve bir pāre ısıcağ eyleye, içe, ishāl ide. Sıtmaya
7 be-gāyet nāfi'dür bāzen Allāhu Ta'ālā. **Ma'cūn-ı Müferrih-i Muqavvī:** Dār-ı çinī iki
8 bucuğ dirhem; kebābe üç dirhem; dār-ı fūlfūl iki bucuğ dirhem; büzīdān ya'nī
9 barmağ ilik; sūrincān ya'nī egri kesdāne her birinden ikişer bucuğ dirhem;

83a⁵ tohmekan: S tohumkan

10 zencebīl iki bucuḡ dirhem; aranfūl iki bucuḡ dirhem; za‘ferān iki dirhem; anduz

11 iki bucuḡ dirhem; opalak iki bucuḡ dirhem; gūnlūk biṣ dirhem; cevz-i bevṵa biṣ

84a

1 dirhem; maṣṭakī iki bucuḡ dirhem; ḡubṣ-ı ḡadīd ya‘nī demūr boḡı iki bucuḡ

2 dirhem; tohum-ı kenkār biṣ dirhem; su kerdemesi toḡumu iki bucuḡ dirhem; helūlec

3 iki bucuḡ dirhem; toḡum-ı baṣal iki bucuḡ dirhem; ‘āırarḡā iki bucuḡ dirhem;

4 ḡuṣyetū’ṣ-ṣa‘leb iki bucuḡ dirhem; cevz-i hindī biṣ dirhem; anīsōn

5 on dirhem; ōrek otı on dirhem; misk bir denk; toḡum-ı kendāne

6 iki bucuḡ dirhem; ‘ūd-ı hindī iki bucuḡ dirhem; ‘ūd-ı ṣalīb iki bucuḡ dirhem;

7 peyḡamber ieginūñ kōki iki bucuḡ dirhem; ıṣırḡan dikenini toḡumu iki bucuḡ
dirhem;

8 benefṣe urusı on dirhem; ızıl gūl urusı on dirhem; kōknār ii biṣ

9 dirhem; badem-i muaṣṣer biṣ dirhem; finduḡ-ı muaṣṣer biṣ dirhem; ‘unnāb biṣ

10 dirhem; asārūn ya‘nī kedi otı iki bucuḡ dirhem; afyūn biṣ dirhem;

11 varaı’l-ḡayāl yigirmi biṣ dirhem; ab-ı nisyan on biṣ dirhem; bellūṭ unı

84b

1 altı dirhem; avrulmıṣ buḡday yūz yigirmi dirhem; ‘asel-i muṣaffā ūc vaıyye;

Ḥabb-ı

2 afyūn, za‘ferān, dār-ı inī, zamḡ, niṣāsta. Mecnū‘ edviyyeyi berāber idūp

3 dōgeler, eleyeler. Afyūnı gūllāb-ıla ezeler, tamām ḡall ola, ammā afyūn bıaḡ-ıla

4 toḡrayalar. Gūllāb ţol miḡdār oyalar ki afyūnı ōrte, ziyāde oymayalar,

84a⁹ muaṣṣer: S muaṣṣir

5 sıvık olmaya. Edviyyeyi üzerine koyalar, hamīr bigi yoğuralar, tamām hālt ola.
6 Andan şöıra habblar ideler. **Ma‘cūn-ı Muştafā Beg Müshili:** Sināmekī on iki dirhem, yüzerlik
7 altı dirhem, duraç otı dört dirhem, bādem altı dirhem. Zıkr olan
8 eczāyı od görmedük bal ile ma‘cūn idüp gice altı dirhem ve şabāh
9 altı dirhem yiyeler, ‘acāyib göreler. **Diş eti ağrısa** birez ‘ākırkarhā ve bir
10 ol kadar mevzūñ ikisin dögeler, dahı birbirine katalar. Dişūñ etine
11 düрте, üç gün katı etmekden ve kemükden şaķına, şifā bula. **Göz ağrısı-çün** yigirmi dört dirhem gül şuyınuñ icinde on dirhem şumāğı bir gün

85a

1 tā aḥşama dek ışlaya, aḥşamın bir yiñi şıķca bezden süze ve dahı bir
2 bucuķ dirhem çeşm-zeni ayru ayru dögeler, ol gül şuyı içine koyalar, tā
3 şabāha degin ṭura. Şabāh yine bir pāk bezden şıķalar, şıseye koyalar, ṭura,
4 tā ki ğill-i ğışşı dibine çöke. İsti‘māli budur ki gicede ve şabāhda göze çekeler,
5 ğāyet nāfi‘ gele. **Terkīb cimā‘a kuvvet virür** ve bedeni zinde kıılır ve menī ziyāde eyler.
6 Ḥavlıncān-ı hindī yüz dirhem ve ıřırġan dikenı tohumı yüz dirhem ve havūc
7 tohumı yüz dirhem. Cümlesin dögüp bal-ıla kıvāma getirüp isti‘māl ide,
8 dahı ‘acāyib göre. **Terkīb-i Muḥallebī:** Dört yüz dirhem şeker ola veyāhūz
9 dört yüz dirhem arı aķ bal ola ve yüz elli dirhem şayağı ve üç yüz
10 dirhem birinc unı. Birinci yuyalar, arı ola; ba‘de-ḥānde didükleri elekden
11 geçüreler, ḥarīr ola, irisi olmaya. Ve bir murġ-ı ḥānegī bişirüp gögsini ilik

84b⁷ duraç: S durak

85b

1 gibi dideler, hâzır ola. Ve yüz elli dirhem süd ola, yetmezse vezni bulamadıysa
2 elli dirhem süd ola. Tancarayı oda uralar, evvel içine yağın koyalar, soñra
3 birinc unın koyalar, birezcik bişe. Soñra südi bala katup bala birez gül
4 şuyın koyalar, baluñ kefi alınmış ola. Tancara altında közedeler yalıñ
5 olmaya ve güşte murğ-ı hñnegīyi içine qarışduralar. Bu üçüni birinc ununuñ
6 üzerine koyalar, tancaraya miyāne od idüp döndire döndire bişüreler.
7 Birez talaş olmuş bādem dañı üzerine koyalar, qarışduralar. Dāne dāne
8 olınca indüreler, yüz dirhem şeker dañı yumışak idüp tura. Birez
9 güllāb-ıla mişk ezeler, bu şekere qarışduralar. Birez talaş olmuş bādem hāzır
10 ola. Bir tepsiye gül şuyın dökeler. Bu terkībi yumurda gibi avuclayup yumrı
11 yumrı ideler. Andan soñra gül şuyına baturalar, andan soñra şeker ile bādem

86a

1 ve güllāb-ıla ezilmiş müşke bir bir yuvalayalar. Bir çīnī tabağa koyalar. Ziyāde
hācet
2 olursa bu mi[k]dār üzerine ideler. Süd ele girmezse şu dañı olur. İçine ziyāde
3 bādem şaçalar. **Faşl-ı vebā olduğundan soñra**
4 müşhil içmek yoğdur, meger kim zarūret ola. Ve dāyim ekşi enār şuyın
5 şekerle ve güleñübīn ile yiyeler ve şarāb-ı hummāş ve şarāb-ı tuffāh ve şarāb-ı
6 līmūn ve şarāb-ı sumāk ve şarāb-ı şandal ve şarāb-ı temürhindī içeler.
7 Ve helvālardan ve tatlu yimişlerden ve balıqlardan ve yoğurtlardan perhīz

8 eyleyeler ve çok hareket itmeyeler ve cimā‘ çok itmeyeler ve çok yimeyeler, ac
karna

9 şu çok içmeyeler ve şusuz dahı olmayalar ve hammāma az varalar, bil kim zarūret

10 olmayınca varmayalar. Ve laṭīf gıdālar yiyeler, tavuḡ bülücleri gibi. Ekşi

11 nār şuyıyla līmūn şuyı yā sirke yā ḡoruk şuyı yā turunc şuyı yā sumāk

86b

1 şuyı fi'l-cümle ekşi yimişler ve ekşi otlar ne kadar varsa anları

2 yimek eyüdü. Ve dahı şuya birez gül ermenī ve birez sirke ḡatıp içeler

3 ve evler içine mersīn döşeyeler ve gül şuyıyla sirke saçalar ve dahı

4 şandal ve topalak ve kāfūr ve ‘ūd ve günlük ve müşk ve ‘anber buḡūr

5 eyleyeler evlerüñ içine. Ve dahı tiryāk-i fārisden içeler ki aña

6 tiryāk-i ekber dirler ve her gün şarāb-ı ḡummāş bir dirhem içeler

7 tā kim bedeni cümle ‘illetlerden necāt bulup emīn ola.

8 Gördi vü bildi cihānuñ ḡālını / Aña göre işledi a‘mālını

9 Görüben bildügin itdi bir kitāb / Lā-cirem kesb eyledi bī-ḡadd şevāb

10 Her ne kim gördi vü bildi pāk-i zāt / Virdi ḡalk-ı ‘āleme andan zekāt

87a

1 Her ‘aṡā kim aña sübhān eyledi / Ol da andan ḡalka iḡsān eyledi

2 Tā okuyup ḡayr-ıla yād ideler / Rūḡına kırup du‘ā şād ideler

3 Ādem oldur kim işi iḡsān ola / Ehl-i iḡsāna her iş āsān ola

4 İmdi gel iḡsānı saña pīşe kııl / ‘Āḡıbet ḡālūñ n’olur endīşe kııl

5 ‘Āḡıbet-endīş olan kāmīl durur / Āhirin fikr itmeyen cāhil durur

- 6 Çün gidersin cehd kııl aduñ qala/ Halk arasında eyü yāduñ qala
7 Āhirin şaқınmayanlar yañılır/ Devlet anuñ ki eylūgiyle añılır
8 Bu fenā dünyāda kesb iden beқā/ Ol durur kim halka hayr-ıla baқа
9 Ādem oldur ne şanursa nefesine/ İyle hem anı diye anı şana
10 Mü‘min oldur hayr şana mü‘mine/ Tā hacil olmaya girdükde sine
11 Fikr ide dīvān-ı Hakkā varasın/ Aydıñ ola tā kim aña varasın

87b

- 1 İmdi gel fikr eyle rūhuñ çāresin/ Sen dahı bencileyin bī-çāresin
2 Hōş naşihatdür tutarsañ pendümi/ Sözümi tutğıl gözetme kendümi
3 Ben yaramazam dürüş sen ol eyü/ Kim yavuzlaruñ olur başı kayu
4 Ehl-i devlet ol durur kim yaқşıdur/ Hem iki ‘ālem eyüler baқşıdur
5 Kimse eylükden ziyān itmez bilüñ/ Cehd idüñ eylūgi ‘ādet kıluñ
6 Mev‘iz-ile pend durur didük biraz
7 Tut sözüüm tā kim olasın serfirāz
8 Cāyı cennetdür eyülerüñ kamu/ Yavuzuñ yiri degül illā tamu
9 ‘Ārif olana bu söz örnek yiter/ Ġāfil olma kim ecel nāgeh yiter
10 Ġaflet uyqusından uyan ac gözüñ/ İy perīşān hāl devşür kendizüñ
11 Cümle kııl ü kıalden budur murād/ Eylūgiyle eyleyeler tā ki yād

88a

- 1 Kılmayalum imdi taṭvīl-i kelām/ Eyleyelüm sözi hayr-ıla tamām
2 Hakk Ta‘ālā eylesün raḥmet aña/ Kim kitāb issisin du‘ā-y-ıla aña
3 Zikr idüp mecmū‘-ı iḥsān ehlini/ Fātiḥayla aña ĩmān ehlini

4 Tanrı rahmet eyleye ol cānı çün/ Kim du‘ā ihsān ide yazan-içün

“Tahriren fi evāil şafer, sene 918

fi şehr-i Sirūz, temmet,

bi-makām-ı cāmi‘ Mehmed Beg

İbn Aḥmed Pāşā”

DİZİNİN OLUŞTURULMASINDA İZLENEN YÖNTEM

1. Dizinin hazırlanmasında Mehmet Bozuyula'nın hazırladığı TurkSozDiz adlı dizin programı kullanılmıştır.
2. Birleşik sözcükler tek sözcük gibi düşünülerek basit alfabetik sıra dikkate alınarak sözcükler dizilmiştir.

göñli

göñli bulandırur

göñül dönmeği

3. Türk Alfabesinde bulunmayan seslerin yazımında aynı sözcüklerde Türk alfabesi esas alınarak kelimelerin sıralanmasında esas harf başa alınmış, farklı sözcüklerde sesin kendisini izleyen ünlüye göre sözcüğün dizilimi yapılmıştır.

sulu

şulu

4. Seslerin farklı yazıldığı yabancı kökenli sözcüklerde esas yazıma “bkz.” ibaresiyle gönderme yapılmıştır.

hācet [A] bkz. hācet

hāfif [A] bkz. hāfif

5. g/ğ, k/k seslerinin yazımında sesin kendisini izleyen ünlüye göre sözcüğün dizilimi yapılmıştır.

6. ñ sesinin diziminde de kendisini izleyen ünlü göz önünde bulundurulmuştur.

7. Eşsesli ad ve eylemlerin sıralanmasında ada öncelik verilmiştir.

al : kırmızı

al-: Almak

8. Eşsesli adlar arasındaysa kısa ünlülü sözcükler önce dizilmiştir.

al: kırmızı

āl: aile

9. Eşsesli sözcükler sıralanırken parantez içinde numara verilmiştir.

rub‘(I)

rub‘(II)

10. Düzlük yuvarlaklık nöbetleşmesinde sözcükler birbirine gönderilmiştir.

dökil - dökülmek bkz. dökül-

dökül- dökülmek bkz. dökil-

11. Ünsüzler arasındaysa ses değişimi yoksa birbirine gönderme yapılmıştır.

12. Eşanlımlı kelimelerin karşılaştırılmasını sağlamak amacıyla kelimelerin yanına “krş.” ibaresi konulmuştur.

13. Yardımcı fiillerde önce yardımcı fiilin çekimli hali sonra yardımcı fiille kurulan birleşik filler gösterilmiştir.

it-

i.-e

i.-er

‘ādet it-

‘aḳd it-

14. Kökeni bilinmeyen kelimeler için köşeli parantez içinde soru işareti [?], okunduğu halde anlamlandırılmayan kelimelerin yanına soru işareti (?) konulmuştur.

malaṭra [?]

nisnāne [?] ?

15. “ol” zamirinin çekimli halleri madde başı olarak belirtilip “bkz. ol” notuyla gönderme yapılarak “ol” madde başı altında sıralanmıştır.

aña ona bkz. ol

A

<p>āb [F] su krş. su a.-ı nisān 84a/11 -1-</p> <p>abyes [?] daha sert, daha kuru a.+ dūr 36b/08, 37b/05, 37b/06, 37b/07, 37b/08 -9-</p> <p>ac yemek yemesi gereken, tok karşıtı a. 48a/11, 51a/04, 51b/11, 59b/07, 60a/03, 61a/04, 65a/08, 79a/03, 86a/08 -9-</p> <p>ac - bkz. aç- a. 87b/10 -1-</p> <p>‘acāyib [A] şaşkınlık verici, şaşırtıcı, anlaşılmaz ‘a. 84b/09, 85a/08 -2-</p> <p>‘aceble - [A-T] şaşırmak; kınamak ‘a.- rem 55b/03 -1-</p> <p>acı bazı maddelerin dilde bıraktığı yakıcı duyu, tatlı karşıtı a. 46a/11, 58b/07 a. ola 06b/06 a. olmakdur 48b/11 a.+ sı çıkınca 82b/02 -5-</p> <p>acı - tadı acı duruma gelmek, acılaşmak a.- maḫdur 49a/01 -1-</p> <p>acıḫ - yemek yeme gereksinimi duymak a.- duḡı 19a/04 -1-</p> <p>acılıḫ acı olma durumu a.+ ın 67b/07 -1-</p>	<p>‘aciz [A] beceriksiz, çaresiz ‘ā.+ dūr 01b/02 -1-</p> <p>acila aç olarak a.+ la 25a/09, 47b/09 -2-</p> <p>acılıḫ aç olma durumu a. 19a/02 a.+ dan 49b/08 -2-</p> <p>acılıḫ bkz. acılıḫ a.+ ına 50a/05 -1-</p> <p>aç bkz. ac a. 73b/07 a.+ la 55b/09 -2-</p> <p>aç - bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirmek a.- ar 25b/03, 36b/03, 43b/06, 43b/08, 56a/05, 80b/10 iştihāsın a.- ar 14b/10 -8-</p> <p>açıcı madde yoğunluğunu azaltan özelliḡe sahip olan a.+ dur 68b/08 -1-</p> <p>açıl - tıkalı bir şey, bu durumdan kurtarılmak a.- acaḫ 80b/10 a.- mazdan 57b/02 a.- miş 41a/11 -3-</p> <p>açlık(ḡ) tokluk karşıtı, açlık a.+ a 73b/08 -1-</p> <p>ad bir kimseyi, bir şeyi anlatmaya, tanımlamaya, açıklamaya, bildirmeye yarayan söz, isim, nam a.+ ını 02a/11 a.+ uñ ḫala 87a/06 -2-</p>
---	--

- ādem** [A] insan, insanoğlu, adam
 ā. 06b/06, 27a/08, 27a/09,
 49b/10, 87a/03, 87a/09
 ā.+ e 27a/01
 ā.+ i 11a/10, 57a/02, 69b/11
 benī ā.+ ūñ 04a/09 -11-
- ‘ādet** [A] görenek, usul, alışkanlık
 ‘ā. 10b/07
 ‘ā.+ den 10b/08
 ‘ā.+ i 10b/03, 10b/04
 ‘ā. ide 16b/02, 29a/06
 ‘ā. idine 16b/01, 17a/05, 17a/07,
 29b/11
 ‘ā. kıluñ 87b/05
 ‘ā.+ ūñ 10b/02
 ‘ā.+ ūñ olmaya 11a/07
 ‘ā.+ ūñse 11b/06 -14-
- adım** yürümek için yapılan ayak
 atışlarının her biri
 a. 50b/09 -1-
- afsan̄tīn** [F] pelin otu, yavşan otu,
 Anadolu’da yirmi kadar türü
 bilinen ve veronika olarak da
 adlandırılan bir bitki (artemisia
 absinthum) krş. yavşan
 e. 45a/10, 77b/01, 78b/01,
 81a/10 -5-
- afsan̄tīn** [F] bkz. afsan̄tīn
 e. 74a/05
 e.-i rümī 73b/03 -2-
- afīmūn** [G] bağboğan, fesleğen saçı,
 serend (cuscuta epythimum)
- a. 52b/04, 57a/04, 63b/07,
 72b/07, 74a/06, 81a/06 -6-
- afyūn** [A] afyon, haşhaş bitkisinden
 elde edilen uyuşturucu bir madde
 (papaver somniferum)
 a. 70a/11, 79b/01, 84a/10,
 84b/02, 84b/03
 a.+ ı 84b/03, 84b/04 -6-
- ağ -** yükselmek, çıkmak
 a.- ar 69a/06 -1-
- ağac** 1. meyve verebilen, gövdesi
 odun veya kereste olmaya
 elverişli bulunan ve uzun yıllar
 yaşayabilen bitki
 a. 34a/05
 şaru a. 71b/02
 a. kavunu 05b/07, 39b/05,
 38a/09, 82a/10
 ħatmī a.+ ı 60b/01
 almacuğ a. 81b/10
 a.+ ında 36a/11
 bellūṭ a.+ inuñ 60a/07
 2. ağaç gövdesinden ve
 dallarından yapılan
 a. bıçağıla 41b/09, 42b/02,
 42a/03 -13-
- ağaç** bkz. ağac
 a. kavununuñ aşı 31b/01 -1-
- ağart(d)** - ak duruma getirmek,
 beyazlatmak
 a.- ur 57a/02, 58a/02, 58a/10 -3-
- ağdiye** [A] yenip, içilecek şeyler
 a. 35a/06, 35a/08

	a.-i 11a/02 11a/01	a.+ dan 54a/10, 61b/10, 69b/09, 69b/11
	a.-i maḥẓ 11a/01	a. egildüğine 69b/10
	a.+ dūr 38b/02	a. egilmesine 44b/08
	a.+ nūñ 03a/04 -4-	a.+ ı 06b/06
ağdiyye [A] bkz. ağdiye	a. 34a/10, 34b/01, 34b/05, 35a/04	a.+ ın 59b/04, 79b/03
	a.+ den 06a/11	a.+ ına 80a/03, 80a/06, 81b/07, 82a/10, 82a/03
	a.-i laṭīfdendür 34a/04	a.+ ında 46a/02, 61a/04
	a.-i mu‘tedildendür 35b/03	a.+ ından 61a/04
	a.-i mülaṭṭıfadandır 34a/01, 34a/08	a.+ ınuñ 06b/04
	a.-i mu‘tedildür 35b/02 -12-	a.+ ı şulana 06b/06
ağır	tartıda çok çeken, hafif karşıtı	a.+ ı yar ı “salya” 49a/05, 48b/06, 80a/07
	a. 06b/05, 06b/06, 12b/06, 48a/07, 48a/10, 51a/08	a. kokuşu 56a/07, 58a/01, 58a/11, 69b/10, 70b/06, 71a/11, 79b/03, 79b/07, 79b/11
	a. olmaḥdur 49a/07	2. kapların veya içi boş şeylerin açık tarafı
	çekirdegi a.+ ı 48b/05, 62b/04, 63b/08, 65b/02, 70b/04	a.+ ı 13b/07
	çekirdek a.+ ından 70b/04 -13-	a. + ın 61b/08, 69b/03
ağırlık	ağır olma durumu, rahatsızlık hissi	a.+ ına 48b/03
	a.+ ın “mide ağırlığı” 19b/02	a.+ ını 40b/11, 60b/07
	a.+ ından 06b/06 -2-	3. midenin baş tarafı
ağız	1. yüzde, avurtlarla iki çene arasında bulunan, ses çıkarmaya, soluk alıp vermeye yarayan ve besinlerin sindirilmeye başlandığı organ	ma‘de a.+ ında 07b/05 -44-
	a. 18b/09, 30b/03, 45b/08, 56a/07,	ağla - gözyaşı dökmek
	a. acı olmaḥ 48b/11	a.- maḥdan 16a/11 -1-
	a.+ da 45b/09, 79a/08	ağrı vücudun herhangi bir yerinde duyulan şiddetli acı
		a. 26b/10
		a.- ğan ola 06b/06
		a.+ lara 50a/02
		a.+ larına 76a/11

a.+ sı 54a/02, 58b/07, 79a/11	devā-yı a. 58a/04
a.-çün 84b/11	ḥabbü'ş-şebyār-ı a. 77b/07
a.+ sın 41b/06, 56a/07, 58a/05, 70a/09, 74b/09	ḥizāb-ı a. 57a/11, 57b/02, 57b/06 -5-
a.+ sına 26a/01, 36b/03, 44b/07, 45a/04, 45a/08, 46b/08, 56b/03, 64a/05, 65b/11, 66b/03, 71a/10, 72b/11, 73a/01, 75b/03, 76b/09, 76b/11, 77a/06, 77b/11, 78a/06, 80b/07, 80b/09, 81a/01, 82a/04	āhir [A] nihayet, son ā.+ ile 17b/10 ā.+ in 87a/05, 87a/07 ā.+ inde 39b/01, 67a/03 ā.+ ine 53b/11 -6-
a.+ sından 45b/03, 53a/02, 53a/03, 79a/11	aḥlāt [A] karışım; salgılar, vücut sıvıları, insan vücudunda farz olunan dört unsur veya usare: kan, balgam, safra, sevda
a.+ sını 44b/07, 70a/03 -49-	a.-ı balğamiye 72b/05 a.-ı balğamiyyeyi 76b/08 a.-ı ġalīzeyi 60b/11 a.-ı ġalīziyi 79a/08 a.-ı muḥtelifeyi 77a/11 a.+ dan 23b/03, 45b/04, 80b/06 a.+ ı 15b/04, 24a/01, 25b/03, 32b/02, 43b/05, 67b/08, 77a/05 -15-
ağrı - vücudun bir yeri ağırlı durumda olmak	aḥşam güneşin batmasına yakın zamandan gecenin başlamasına kadar olan vakit, akşam a. 10a/07 a.+ da 10a/08 a.+ ın 85a/01 -4-
a.- maḡ 26b/10	aḥvāl [A] haller, durumlar a.+ in 19a/10 -1-
a.- maḡdur 49a/02	aḡ(ġ) kar, süt vb.nin rengi, beyaz, kara ve siyah karşıtı a. 06b/06, 16a/11, 22a/02,
a.- sa 84b/09	
a.- yana 61b/11 -6-	
aġu aġı, zehir	
a.+ dan 76a/04	
a.+ lara 69b/08, 75b/04, 75b/09, 75b/10, 76a/02	
a.+ ları 56b/09	
a. virmiş olsalar 76a/03 -6-	
aġulu zehirli	
a. 16a/10 -1-	
aḡad [A] kişi, kimse	
a.+ a 04a/10, 07a/04 -2-	
aḡadiyyet [A] aḡādiyyet, birlik, özellikle Allah'ın bir olması	
a.+ inde 01b/02 -1-	
aḡer [A] başka, diğer, gayrı	

33a/07, 37a/04, 37a/07, 37b/06, 40b/02, 41a/07, 41b/04, 42b/05, 43a/02, 43b/02, 44a/07, 44b/01, 44b/10, 44b/11, 45a/05, 46a/09, 51b/05, 52b/02, 52b/06, 53a/04, 54a/01, 54a/06, 54a/07, 54a/08, 54a/11, 55b/07, 57a/10, 60b/04, 61a/07, 68b/06, 70a/10, 70a/11, 71a/06, 72a/03, 73a/06, 74b/10, 75a/01, 75a/02, 75a/08, 81b/11, 85a/09	(anacyclus pyrethrum) 'ā. 53a/07, 55b/05, 70b/01, 80a/04, 84a/03, 84b/09 -6-
a. gele 40b/07 a.+ ı 49a/03 a.+ ıyla 40b/05, 64a/03 a.+ ın 40b/04, 83a/02 a. ola 05a/04, 63b/11, 69a/01 a. olinca 65b/03 -55-	akış akma işi a.+ ı 12b/07 -1-
ak - sıvı maddeler veya çok ince taneli katı maddeler bir yerden başka bir yere doğru gitmek a.- a 12b/02, 17a/10, 61a/04 a.-ar 16b/02 a.-ar ola 12b/03 a.- duğına 78b/09, 78b/10 a.- masına 69b/11 -7-	'akl [A] akıl 'a. 01b/06 'a.+ ı 18a/07, 19b/10, 56a/07, 71a/09 -6-
akall [A] pek az, çok az a.-ı 03a/11, 21b/08 -3-	aklık beyazlık a.+ a 51b/04 -1-
'akd [A] bağ, bağlama, düğümleme 'a. iden 02b/04, 02b/05 -2-	'akreb [A] akrep ma'cün-ı 'a. 55b/09 'a.+ den 75b/09 'a.+ üñ 55b/10 -3-
'akıbet [A] son 'ā. 87a/04 'akıbet-endiş olan 87a/05 -2-	aksıman beyaz renkli a. ola 06b/06 -1-
'akırkarhā [A] pireotu, nezleotu	'aksi [\leq A 'aks+i] tersi, zıddı 'a. 36a/04 -1-
	al kırmızı a. ola 28b/09 -1-
	āl [A] sülale, hanedan, aile ā .+ı 02a/01 ğayr-ı ā. 02a/02 -2-
	al - almak, elde etmek, temin etmek a. 40b/01, 40b/08, 41a/02, 41a/07, 41a/08, 41a/11, 41b/03, 41b/08, 42a/02, 42a/09, 42b/02, 42b/03, 42b/05, 42b/06, 42b/09, 43a/01, 43b/03, 48b/10 a.- a 21b/08, 29b/07, 30a/07, 30b/04, 30b/06, 31a/03, 53b/07, 57a/09, 57a/11, 57b/02, 59a/03,

- 61a/01, 61a/06, 64a/07, 65a/07,
65b/07, 66a/03, 66a/10, 66b/02,
66b/08, 66b/11, 67a/03, 67a/06,
67a/07, 67b/07, 70b/11, 74a/09,
75b/01, 82b/09, 82b/11
a.- alar 44b/10, 46a/03, 46b/03,
46b/09, 47a/03, 47a/07, 47b/05,
47b/08, 47b/10, 51a/06, 52b/10,
53a/04, 53b/05, 54a/05, 54a/10,
54a/11, 54b/01, 55a/01, 55a/06,
55a/11, 55b/05, 55b/10, 56a/08,
56b/10, 56b/04, 56b/07, 57a/03,
57b/02, 57b/07, 58a/02, 58a/05,
58a/07, 58a/11, 60a/01, 60b/03,
61b/02, 62a/05, 64b/06, 65a/03,
66a/07, 67b/01, 69a/03, 72a/10,
79a/10, 83a/06
a.- asın 43b/01, 43b/10, 82b/11
a.- duğdan 41b/10
a.- mağ 24a/09, 58b/03
a.- mağdan 27b/04, 48b/10
a.- mamağ 58b/04
a.- mamağdandır 48b/07
a.- uben 44a/07
a.- up 66a/08, 67b/04, 78a/09,
82b/08
fâyide al- 24a/09
қан a.- mağ 27b/04, 58b/03
-108-
- ‘alā** [A] üst, üzeri
‘a. 03b/11 -1-
- a‘lā** [A] (daha, en, pek) yüksek
be-ḥilāf-ı a.-ı ma‘de 07b/09 -1-
- ‘alā-ḥide** [A] ayrıca, tek başına
a. 75a/03, 75b/06 75b/05
edviyye-yi ‘a. 73b/06 -2-
- ‘alāmet** [A] belirti
‘a. 49a/10
‘a.+ i 06b/03, 06b/06, 13b/08,
21b/06, 40b/07, 48b/04, 48b/11,
49a/05, 49b/06
‘a.+ ler 51a/04
‘a.+ lerin 49b/06
‘a. olmasa 51a/03 -15-
- alçağ** bkz. alçağ
a. 50a/08, 66b/06
a. ideler 64b/10 -3-
- alçağ** yerden uzaklığı az olan, yüksek
karşıtı
a. 67a/06, 69a/02 -2-
- aldur** - alma işini yaptırmak
қан a.- mağ 25a/11, 31a/09 -2-
- ‘ālem** [A] dünya, cihan
‘ā. 87b/04
‘ā.+ de 02a/01
ḥalk-ı ‘ā.+ e 86b/10 -3-
- alın** - alma işi yapılmak
a.- mış 54b/09, 55a/03, 55b/01,
55b/08, 56b/01, 56b/11, 56b/08,
57a/06, 61a/02, 61b/06, 67b/03,
69b/02, 70b/02, 71b/03, 71b/06,
71b/08, 72a/06, 72b/10, 73a/07,
74a/02, 75a/03, 75b/02, 75b/06,
76a/01, 76a/06
a.- mış ola 64a/03, 85b/04 -27-
- ‘āliyyü’l- eṣaḥḥ** [A] en gerçek, en doğru

	‘ā. 37a/06, 37a/05 -1-		26a/11 -4-
Allāh	[A] Allah, tanrı	altışar	altı sayısının üleştirme sayı sıfatı
	a.+ uñ 01b/08 -1-		a. 45a/11, 53b/04 -2-
Allāhu Ta‘ālā	[A] Allahu Taâlā	altmış	altmış sayısı
	a. 02b/03, 83b/07, 88a/02 -2-		a. 53b/10, 65b/08, 66b/11,
alma	elma (pirus malus)		67a/01, 68b/06 -5-
	krş. tuffāh	altun	altın; atom sayısı 79, atom
	a. 39b/07, 41b/11, 42a/02,		ağırılığı 196,9 olan, 1064 °C'de
	42a/10, 43a/01, 52b/07, 52b/11,		eriyen, kolay işlenen, yüksek
	53a/01, 73a/11, 77a/02, 77b/02		değerli, paslanmaz element, zer
	a.+ dur 38a/08		(simgesi Au)
	a.+ yı 42a/03 -13-		a. igneyile 17a/07
almacuk	almacuk ağacı		a. bürādesi 16b/06 -2-
	a. ağacı 81b/10	alyan	[?] yumuşak
	a. ağacınıñ tohumı 82a/02 -2-		a.+ dur 38b/05 -1-
alt	alt taraf, bir nesnenin aşağı	a‘māl	[A] işler
	bakan tarafı		a.+ ini 86b/08 -1-
	a. 75a/05	‘amel	[A] iş, uğraş, hareket
	a.+ ında 46a/06, 46b/01, 53b/06,		‘a. 42a/10
	79a/03, 79a/08, 79b/10, 85b/04		‘a.+ i 21b/03, 42b/08, 75b/07
	-9-		‘a. ider 17b/03
altı	altı sayısı		‘a. itmek 24a/05
	a. 04b/07, 05a/07, 18a/02,		‘a.+ lereddür 03a/06 -7-
	26a/06, 52b/03, 52b/04, 53a/10,	ammā	[A] ama, fakat, lakin
	53b/02, 53b/05, 53b/10, 54b/10,		a. 03b/08, 04a/07, 05a/05,
	55a/06, 57b/08, 64a/08, 66b/07,		05b/03, 06a/10, 06b/06, 06b/07,
	67a/02, 67a/09, 70b/03, 70b/07,		06b/08, 06b/09, 06b/10, 07a/01,
	71b/05, 72a/05, 72b/01, 73a/01,		07a/05, 08b/03, 09a/05, 09a/08,
	73a/11, 73b/05, 79a/01, 81b/03,		09b/05, 10a/03, 10a/11, 10b/08,
	81b/05, 84b/01, 84b/07, 84b/08,		11b/01, 12b/10, 12b/11, 13a/04,
	84b/09 -36-		13a/06, 13a/10, 13b/08, 14a/10,
altıncı	altı sayısının sıra sıfatı		15a/10, 15a/11, 17b/08, 18b/10,
	a. 12b/05, 18a/06, 22b/06,		19a/02, 19b/05, 20a/08, 20a/11,

- 20b/10, 21a/03, 21b/01, 21b/03,
21b/04, 22a/01, 22a/03, 23a/02,
23a/03, 23b/10, 24a/11, 24b/02,
25a/03, 25a/06, 25b/03, 25b/04,
25b/09, 25b/10, 27a/11, 27b/02,
28a/04, 28a/06, 28b/01, 29a/09,
29b/05, 30a/11, 33a/07, 35b/01,
35b/11, 36a/09, 36a/11, 36b/01,
37a/01, 37a/03, 37a/05, 37b/09,
43b/04, 48b/10, 49b/04, 59a/05,
84b/03 -82-
- añ** - anmak, zikretmek, hatırlamak
a.- a 04b/05 -1-
- aña** ona bkz. ol
- 'anber** [A] amber çiçeği, bir tür mimoza
(geum urbanum)
'a. 52a/06, 52b/05, 86b/04 -3-
- ancılayım** onun gibi bkz. ol
- anda** onda, orada bkz. ol
- andağı** ondaki, oradaki bkz. ol
- andan** ondan, oradan bkz. ol
- anduz** andız otu, kanes, induz otu (inula
helenium)
a. 80a/01, 83b/10 -2-
- anı** onu bkz. ol
- añıl** - anılmak, hatırlanmak
a.- an 60a/09
a.- ur 87a/07 -2-
- anīsōn** [F-G] anason (pimpinella
anisum)
krş. nān-ḥ`āh
a. 21b/02, 44b/02, 44b/11,
57a/05, 63b/06, 64a/06, 77a/01,
78a/11, 84a/04 -8-
- anlar** onlar bkz. ol
- anlara** onlara bkz. ol
- anlardan** onlardan bkz. ol
- anları** onları bkz. ol
- anlarıñ** onların bkz. ol
- ansuz** onsuz bkz. ol
- añul** yavaş, hafif
a. añul 82b/08, 82b/09 -2-
- anuñ** onun bkz. ol
- Anūšīrvān** [ö.a.] Sasani hükümdarı
a. 02a/06 -1-
- anzarūt** [A] göz otu (astragalus
sarcocolla)
a. 78a/02, 78a/07 -2-
- ara** mesafe, iki şeyin arası
a.+ sında 13a/06, 36b/07, 38a/06,
87a/06
a.+ sındadır 14a/11 -5-
- aralık** iki şeyin arasındaki boşluk
a.+ da 15b/09 -1-
- Aras** [ö.a.] Aras nehri
a. 12b/10 -1-
- a'rāz** [A] belirtiler, alâmetler
a.+ larına 02a/04 -1-
- ardınca** hemen arkasından, hemen
ardından
a. 13a/04, 13a/07, 13a/08,
25a/02
a. olası 17a/10 -5-
- argun** yorgun, zayıf
a. olmaya 48a/11 -1-
- arı** temiz, saf

- a. 22b/07, 40b/02, 85a/09
a. ola 85a/10 -4-
- arıdıl** - arıtmak, temizlenmek,
yıkanmak
a.- mış 46a/03, 46a/04, 46a/05,
47a/08, 54a/07, 55a/07, 55a/11
-8-
- arıķ** bkz. aruķ
a. ider 19b/06
a. ola 06b/06 -2-
- arın** - temizlenmek, arıtmak,
yıkanmak
a.- a 21b/06, 76a/04
a.- mış ola 66b/11 -3-
- arıt** - temizlemek, temiz duruma
getirmek
a.- a 74a/10
a.- ur 14b/09, 19b/02, 23b/03,
23b/04, 23b/09, 25b/11, 43a/07,
43b/09, 44a/10, 44b/09, 45b/04,
55b/09, 64b/01, 77a/11, 76b/01,
77b/05, 79b/07, 76b/09, 80b/05,
80b/06 -21-
- ‘arif** [A] bilgin, irfan sahibi
‘ā. olana 87b/09 -1-
- ‘ariz** [A] geniş, enli
‘a. 20b/02 -1-
- arķ** içinden su akıtmak için toprak
kazılarak yapılan açık oluk
a. 12a/09, 12b/01 -2-
- arķa** arka, sırt
a. ağrısı 71a/10, 74b/09, 77b/11
a.+ sı 49b/10 -4-
- arķun** yavaş, hafif
a. 15a/06, 15b/10, 40b/05,
40b/09, 50a/03, 53b/07 -11-
- arpa** arpa (hordeum)
a. 38b/09, 47a/08, 53a/10,
54b/10, 56b/02, 61b/09, 63a/03,
69b/02, 74b/06
a.+ dur 39a/11 -12-
- arşun** yaklaşık 68 santimetreye eşit olan
uzunluk ölçüsü, arşın
a. 78b/05 -1-
- art** - artmak, çoğalmak
a.- a 54a/04
a.- ar 03a/05, 48a/09
a.- dı 27b/11
a.- mağa 71b/07 -5-
- artuķ** fazla, çok
a. 05a/05, 06a/07, 15a/10,
17b/06, 24b/02, 36a/04, 36a/07,
36b/11, 40a/10
a.+ dur 06a/11, 09a/07, 13a/01,
36b/11, 37a/07, 38b/04, 39a/03,
39b/09
a.+ ın 58b/06
a. ideler 64b/03, 64b/04
a. ola 05a/07, 09a/09
a. olmaya 09a/11
a. olur 04a/04 -25-
- artur** - artırmak, çoğaltmak
a. 33a/02
a.- a 16b/05
a.- ur 16b/04, 17a/01, 17b/01,
18a/07, 18a/08, 25b/08, 26b/07,

	48b/09, 54b/11, 56a/06, 56a/07, 58b/02, 61a/11, 67a/11, 69a/07, 70a/01, 70a/05, 71a/09, 73b/09, 74a/08 hıfzı a.- ur 55a/01 hiddet-i fehmi a.- ur 69a/07 -25-		‘a.+ i 43b/04 -2-
aruk	zayıf, güçsüz a. 11b/04, 23b/08, 36a/01, 37b/04 a. eyler 23b/09 a. ider 25a/09 a. ola 68a/11 a. olmakdur 49a/10 a. olsa 27b/08 -9-		aşfer [A] sarı a. 59b/09, 69a/10 helilec-i a. 77a/07 -3-
arukluk	zayıflık, güçsüzlük a.+ ından 07a/10 -1-		‘aşfür [A] yalancı safran, uspur (carthamus tinctorii) lisân-ı ‘a. (Serçedili otu, kuş otu) 54a/07, 73b/11, 74b/02 sünbül-i ‘a. 70b/01 -4-
arziyye	[A] toprakla, topraktan yetişen eczâ-yı a. 02b/09 -1-		asfiryün [?] bir bitki çeşidi a. 81a/05 -1-
‘aşab	[A] sargı, bağ ‘a.+ ıla 20b/02 -1-		aşhab [A] 1. sahipler a.-ı rāhat 04b/09 a.-ı tena‘um 04b/09 2. peygamberimizin arkadaşları, onun sohbetinde bulunanlar hayr-ı a. 02a/02 a.+ ı 02a/01 -4-
‘aşābānī	[A] sinire ait eczâ-yı ‘a. 07b/09 eczâ-yı ‘a.+ nūñ 07b/10 -2-		aşıl [A] esas, temel, asıl a.+ ıdur 40a/07 -1-
āsān	[F] kolay ā. ola 87a/03 -1-		aşlan arslan, kedigillerden bir memeli türü a. 42b/09 -1-
āsānlık	[F-T] kolaylık ā.+ ıla 58a/07 -1-		aşlī asla mensup, husûsî, seçkin a‘zâ-yı a. 23b/03 harâret-i a. 02b/09 ruṭûbet-i a. 04a/08 harâret-i a.+ nūñ 03b/03 harâret-i a.+ si 05a/11 -5-
asārūn	[G] kediotu, asaron (asarum europaeum) a. 70b/08, 75a/11, 80a/10, 84a/10 -4-		aşliyye [A] asıl, aslî a. 03b/02 -1-
‘asel	[A] bal ‘a.-i muşaffâ 84b/01		asnân [A] isnân, diş çıkma, diş gelme a.+ ı 58a/07 -1-

assı	bkz. aşşı a. 06b/06 -1-		a.- arsa 50a/01 -4-
aşşı	yarar, fayda a.+ sı 19b/04, 23a/05, 23b/07, 26b/06, 41a/04, 41a/10, 42a/08, 42b/02, 42b/06, 43b/09, 44a/11, 45a/04, 47a/06, 55a/05, 56b/04 -15-	'atā	[A] bağışlama, bahşiş. 'a. 87a/01 -1-
aş	[F] yemek krş. yemek a. 32a/01, 81a/09 a.+ ı 11b/01, 22a/09, 29a/08, 31a/11, 31b/01, 32a/01, 59a/01 a.+ ıdur 32a/01 a.+ına 06b/06 a.+ ıyla 11b/10, 22a/10 a.+ laruñ 22a/10 -16-	'atş	[F] ateş 'a. 31b/11 'a.-ı kâzibeyi 43b/09 'a.+ ı 42a/08, 66b/09 -4-
aşğa	aşağı, alt a.+ dan 15a/06, 28a/02 a.+ sına 46b/08 -3-	āvāz	[F] ses, seda ā. 17b/01, 62a/07 -2-
aşğarak	daha aşağı a. 35b/08 -1-	'avrat	[A] kadın 'a. 02b/04, 02b/09, 27b/08, 28a/01, 28a/04, 28a/07, 30b/10 'a.+ ı 27b/09 'a.+ ıla 30b/10 'a.+ uñ 27a/11, 27b/11, 28a/09 -14-
aşırı	aşırı, çok fazla a. 64a/04 -1-	avuc	elin parmak uçlarıyla bilek arasındaki iç bölümü a. 47a/01, 47a/09, 47b/05, 47b/06, 59a/08 a.+ ıyla 62b/06 -6-
at	binme, yük çekme, taşıma vb. hizmetlerde kullanılan, tek tırmaklı hayvan a. 15a/11, 15b/02 a.+ a 15a/08 a.+ ı 15a/10 -4-	avucla	- avuçla kavramak, avuçla almak a.- yup 85b/10 -1-
at -	1. koymak a.- a 81b/07, 82a/10, 82a/03 2. (nabız için) vurmak	ay	yılın on ikide biri, ay a. 53a/10, 54b/10 a.+ da 19b/10, 69b/06 a.+ da bir 19b/11 a.+ dan 53a/10, 69b/03, 70b/03 -8-
		ayak	bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümü a. 11a/04, 27a/04, 28a/11, 72b/11, 81a/01

	a.+ ı 28a/11, 69b/11		52b/11, 53b/04, 85a/02 -20-
	a.+ ından 80b/05 -6-	ayruk	başka, ayrıca, diğer
ayāric	[G] ilaç olarak kullanılan bir grup macuna verilen genel ad		a. şartbetlerüñ 66a/02
	a. 80b/05		mekke a.+ ı 80a/10 -2-
	ḥabb-ı a. 44a/10, 76b/03	ayva	ayva meyvesi (cydonia vulgaris)
	şıfat-ı a. 44a/11		a. 39b/05, 42a/06, 46b/04,
	a.-i faykara 76b/05, 80a/08		63a/03, 73a/11, 77a/03, 77b/02,
	a.-i levgāziyā 80b/04		79a/06, 82a/03
	a.+ lerile 17a/06		a.+ yı 42a/09 -10-
	a.+ üñ 81b/03 -9-	az	sayı bakımından eksik, çok karşıtı
aydın	ışık alan, ışıklı, aydınlık		a. 05a/02, 06b/06, 07a/01,
	a. 22b/06 -1-		08a/01, 10b/09, 12b/09, 13b/07,
aydıñ	bkz. aydın		14b/09, 15b/10, 21b/10, 27b/03,
	a. 87a/11		28a/02, 29b/04, 32a/02, 35a/11,
ayır -	bölmek, uzaklaştırmak		39a/04, 43b/02, 48b/01, 49a/07,
	a. 41b/09		52a/01,
	a.- asın 83b/01 -2-		54a/11, 86a/09
ayid	ayıt, küçük ince yapraklı, kokulu, mor mavi çiçekli, düzgün dallarından sepet örülen halk indinde kutsal sayılan bir ağaç, hayıt, beşparmak otu; (Vitex agnus castus)		a.+ dur 08b/10, 66b/01
	a. tohumı 37b/09 -1-		a. ola 06b/06, 18a/06, 22a/10,
aylık	... aydan beri var olan		36b/08, 70b/05
	a.+ dan 05a/07		a. olanuñ 37b/07 -37-
	a. 05a/07 -2-	az -	daha kötü hale gelmek
'ayn	[A] göz		a.- ar 48a/09, 48b/08, 49b/05 -2-
	ḥāfız-ı şıḥḥat-i 'a. 16a/07 -1-	a'zā	[A] organlar, uzuvlar
ayru	ayrı, farklı		a. 20a/03
	a. 16b/09, 16b/10, 30a/04,		a.-ı bāḳīden 02a/01
	44a/02, 44b/03, 45b/11, 46b/04,		a.-yı aṣlī 23b/03
			mecmū'-ı a.+ dan 63b/04
			a.+ nuñ 14a/06
			a.+ sın 03a/01, 06a/08
			a.+ sına 09b/05
			a.+ sında 07a/04, 07a/09

a.+ sınıñ 03a/05
a.+ ya 15b/09
a.+ yı 24a/01, 25b/04 -14-
azacuk çok az, biraz
a. 18b/11, 53b/06, 66a/11,
67a/11, 73b/02 -5-
azfārit’-ṭīf [A] çançıçeğigilerden,
genellikle dağlarda yetişen bir
çeşit bitki, dev tırnağı, şeytan
tırnağı (phyteuma)
a. 57b/03 -1-
azıl - bozulmak, değişmek
a.- mağa 17b/10 -1-
‘azīm [A] büyük
‘a. 06b/05, 17a/05 -2-
‘aẓīme [A] efsun, tılsım; büyük iş
lezzet-i ‘a. 80a/08 -1-
azluq az olma durumu
a.+ ina 50a/07, 50a/09 -2-
azraq daha az
a. 31a/11
a.+ dur 39a/01 -2-

B

bāb [A] bölüm, kısım
b. 02a/11, 20b/06
b.+ da 04b/07, 12a/03, 14a/01,
14b/03, 16a/06, 17a/03, 17b/03,
19a/10, 20b/06, 22b/01, 26a/03,
28b/04, 31a/07, 33b/01, 40a/04
b.+ ında 28b/11
b.+ larında 15a/08

b.+ uñ 33b/04, 33b/10, 35a/04
-23-

bābadya [G] bkz. bābādyā

b. 30a/04, 56a/10 -2-

bābādyā [G] papatya (matricaria
chamomilla)

b. 47b/10, 71b/02 -2-

ba‘de [A] sonra

b.-ṭa‘ām isti‘māl ideler 76a/07
-1-

ba‘de -ḥ‘ānde [A-F] bir elek türü

b. 85a/10 -1-

bādem [A] badem (Amygladus
communis)

b. 16b/01, 30a/03, 35b/05,
38a/09, 46a/03, 46a/11, 57b/04,
59a/01, 60a/03, 62a/08, 62b/07,
63b/07, 69b/01, 72b/09, 73a/07,
77a/04, 77a/10, 79a/05, 84b/07,
85b/07, 85b/09, 85b/11, 86a/03
b.-i muqaşşir 84a/09 -24-

bādrūc [F] yabanî reyhan (Ocimum)

b. 37b/11 -1-

bādincān [F] patlıcan (solanum
melongena)

b. 06a/04, 16a/09, 35a/03,
37b/09 -4-

bağ demet, bağlam

b. 67a/03 -1-

bāğ [F] bağ, bahçe

b. sarmaşığımuñ tohumı 44a/01
-1-

bağa kaplumbağa

- b.+ nuñ 29b/01 -1-
- bağarsuq** bkz. bağarşuq
- b.+ dan 47b/04 -1-
- bağarşuq** sindirim organının mideden anüse kadar olan, ince bağırsak ve kalın bağırsaktan oluşan bölümü
- b. 34b/08
- b.+ lar 78a/05
- b.+ larda olan 75b/03 -3-
- bağır** karaciğer
- b. 53a/02
- b.+ a 19b/08
- b.+ ı 61a/05
- b. şovukluğu 54a/9 -4-
- bağırşuq** bkz. bağarşuq
- b. 06a/02 -1-
- bağırşuq** bkz. bağarşuq
- b. 81b/09
- b.+ lardan 08a/03, 46b/08
- b.+ ları 42b/06 -4-
- bağla** - bir şeyi bir yere veya bir şeye tutturmak; durdurmak
- b. 41a/01
- b. -r 25b/06, 42a/07
- b.- ya 20b/02, 46b/02, 60b/07, 61b/09
- b.- yalar 59b/05
- b.- yup 69b/03
- iç bağla- 42a/07, 46b/02
- mesāmmları bağla- 25b/06 -9-
- bağlan** - bağlama işine konu olmak
- b.- duqdan 80b/10
- b.- miş 47a/08
- b.- miş ola 46b/11
- b.- sa 78a/06
- hayz bağla- 78a/06, 80b/10 -4-
- bağş** [A] bağış, ihsan
- b.+ ıdur 87b/04 -1-
- bağ** - görmek, tetkik etmek
- b.- a 87a/08
- b.- alar 51a/07
- b.- maq 28b/08, 51a/01, 51a/05
- b.- maqdan 16a/11
- b.- sa 28b/07 -7-
- bağıyye** [A] artan, geri kalan, artık
- b. 09b/07 -1-
- bağī** [A] 1. arta kalan, artan
- b. 40a/08, 65b/06, 75b/08, 78a/03
- b. qala 57b/10
- b. qalur 14a/07, 69b/04
- b.+ sin 42b/02
2. sonsuz, devamlı
- a‘zā-ı b.+ den 02a/01 -9-
- bağla** [A] bakla (vicia faba)
- b. 06a/05, 06b/06, 16a/09, 34b/11, 38b/10, 46a/05, 76a/02, 78b/01
- b.-ı ħorāsānī 39b/08 -8-
- bal** 1. bal arılarının bitki ve çiçeklerden topladıkları bal özünden yapıp kovanlarındaki petek gözlerine doldurdukları, rengi beyazdan esmere kadar değişen tatlı, koyu, sıvı madde

krş. asel
b. 13b/10, 20a/08, 34a/01,
43b/07, 47a/04, 61b/06, 62a/11,
63b/01, 64b/03, 64b/10, 67a/06,
67b/03, 71b/03, 71b/06, 72b/02,
74a/10, 74b/01, 81b/02, 82b/03,
82b/06, 84b/08, 85a/09
b.+ a 63b/02, 83b/05, 85b/03
b.+ ı 64b/04
b.+ ıla 30b/07, 53a/09, 54a/08,
54b/09, 55a/03, 55a/08, 55b/01,
55b/08, 56a/02, 56b/01, 56b/11,
56b/08, 57a/06, 60b/09, 61a/03,
69b/02, 70b/03, 71b/08, 72a/07,
72b/10, 73a/07, 73b/02, 73b/06,
74a/02, 75a/04, 75b/02, 75b/06,
76a/01, 76a/07, 78b/07, 81b/03,
85a/07
b.+ uñ 64b/05, 82b/04, 82b/08,
85b/04
2. ağaçların kabuğundan sızarak
pıhtılaşan besi suyu
belādūr b.+ı 54b/07
belāduruñ b.+ ina 54b/09
demür ter b.+ı 59a/07
hıyārşenber b.+ ın 68a/09
kaşnī b.+ıyla 29a/10
murabbā zencebīl.üñ bal.ı 31a/01
sirkengübīn bal.ıyla 64b/09
zencebīl murabbā bal.ıyla 80a/05
-71-

balçık koyu, yapışkan çamur
b. 66a/10 -1-

baldır bitki gövdesi

b.+ ın 66a/04

b.+ ina 28b/08 -4-

baldırıkara baldırıkara otu, nemli

yerlerde yetişen birçok eğrelti
otu türünün ortak adı (aspelinum
adanthum)

b. 46a/11, 63a/03, 68a/01 -1-

balgam [G] eski tıp anlayışına göre

bünyeyi meydana getiren dört
ana öğeden biri

b. 14a/06, 22b/10, 29a/11,
46b/02, 47b/10, 49a/05, 51b/02,
64b/03, 70a/01, 71a/08, 72a/09,
74b/09, 75a/06, 75b/04, 77a/11,
78b/05, 78b/07, 81b/04

b.+ a 48a/05, 60b/02, 77b/11

b.+ dan 05b/03, 43a/07, 44a/10,
44b/08, 64a/05, 64b/01, 73a/01,
75a/08, 77b/01, 80b/06

b.+ dan ola 13b/08

b.+ dan olan 45a/08

b.+ı 07b/02, 13b/10, 34a/08,
54a/10, 55a/10, 62b/01, 62b/07,
63b/03, 65a/09, 76b/04

b.+ ları 23b/09, 60b/11

b. ola 06b/06

b. olan 07b/02

b.+ uñ 06b/06

b.-ı lezc 72b/06

füzül-ı b.+ dan 43b/08

lu'ūk-ı b. 62b/07 -52-

balgamī [A-G] balgama ait, balgamla

- ilgili
b. 33a/03, 33a/04, 80b/11
fuḏūl-ı b.+ den 56a/04
aḥlāṭ-ı b.+ ye 72b/05
2. balgamin ağır bastığı
mizaç
b. mizāc 23a/02
b. ola 06b/06
b.+ den 04a/04
b.+ nüñ 04a/04 -10-
- balgamiyye** [A] bkz. balgāmī
emrāz-ı b. 76b/10
aḥlāṭ-ı b.+ ye 67b/08
aḥlāṭ-ı b.+ yi 76b/08
b. .+ yi 23b/06 -4-
- balık** balık
b. 06b/06
b.+ ı 36a/08
b.+ ıla 11b/08
b.+ ından 36a/09
b.+ lar 38b/11
b.+ lardan 51b/10, 86a/07
b.+ uñ 33b/07, 39a/01, 59a/03,
59a/04 -12-
- bān** [A] tohumu uyuşukluk
veren sorkun söğüdü
b. 30a/09, 30a/10, 57b/05
dühn-i b. 30a/07
- bañ** ban otu (hyosciamus niger)
b. tohumı 53a/04, 70a/11, 79b/01
-3-
- bandur-** bandırmak, batırmak
b. -alar 57b/11 -1-
- bār** [F] defa, kere
her-b. 65a/11 -1-
- baraş** [A] abraşlık, vücutta yer yer
alaca lekeler meydana getiren ve
tedavisi mümkün olmayan bir
hastalık
b. 15b/05, 54a/01, 54a/02
b.+ a 81a/03 -4-
- bardağ** testi
b.+ da 46a/01
b.+ dan 13b/06 -2-
- bārid** [A] soğuk; soğuk özelliğe
sahip nesne
b. 06b/06, 06b/07, 17a/04,
20b/11, 22b/10, 23a/10, 31b/08,
32a/03, 32b/06, 33a/04, 38b/03,
38b/07, 38b/08, 38b/10, 38b/11,
39a/02, 39a/04, 39a/05, 39a/10,
39a/11, 39b/04, 39b/05, 39b/07,
39b/08, 39b/09, 39b/10, 40a/02,
42a/01, 42a/06, 42a/11, 52b/08
b.+ dür 39b/07, 39a/08, 39b/03,
39b/09, 40a/03
b.+ dürler 39b/06
b. ola 07a/07
b. olursa 50b/02
b.-yābis 07b/11 -44-
- barmağ** parmak
b. 59b/04, 83b/09
b.+ ıla 61b/10, 62b/06
b.+ muñ 83b/04
b.+ lara 50a/09 -6-
- başal** [A] soğan (allium)

- b. 84a/03
b.-ı ‘unşul 81a/04 -2-
- başır** [A] görüp, anlayan
b.+ üñ 15a/07
- baş (I)** baş
b. 11b/10, 41b/06, 45a/08,
45b/03, 54a/02, 65b/11,
69b/11, 70a/08,
76a/11, 76b/09, 80b/07
b.+ a 08a/05, 19b/09
b. cegzinmek 26b/09
b. çevrinmesine 69b/09, 80b/07
b.+ da 81a/02
b.+ da olan 76a/08
b.+ dağı 19b/08
b.+ ı 06b/06, 49a/02, 57a/08,
78b/11, 87b/03
b.+ ına 16b/01
b.+ ında 08a/04
b.+ ındağı 33a/02
b.+ ını getürmeye 06b/06
b.+ ların 24b/10 -30-
- baş (II)** çıban, yara
b. 19b/03 -1-
- başla** - başlamak
b.- duqdan 18a/03, 18a/09
b.- r 03a/02, 17b/10
b.- ya 13a/04, 14b/06, 15a/06,
20a/04 -8-
- bâtm** [A] iç
b. 10a/09, 17b/04, 17b/06
b.+ ın 10a/05
b.+ ında 10a/02 -5-
- batı** [A] ağır, ağırlaşma, yavaşlama
b. 36a/01
b.+ dan 35a/07
b.-ü’l-hazm “sindirimi zor”
06a/05, 06b/11
nabz-ı b. 06b/06 -5-
- batır** - batırmak
b.- a 82b/01
b.- alar 85b/11 -2-
- bayam** [< F bādām] payam, badem
b. yağı 62b/04 -1-
- Bāyezīd** [ö.a.] Osmanlı hükümdarı
b. 02a/09 -1-
- bāzen** [A] vakit vakit, ara sıra
b. 83b/07 -1-
- ba’zı** [A] bazı, bir kısım
b. 39b/01, 69b/05, 69b/06,
69b/07, 72b/03
b. lar 38b/03, 39a/06, 39a/07 -5-
- be** [F] -e kadar manasını verir
b.-ḥasbi’l-mizāc isti‘māl ideler
68a/08
b.-ḥilāf 07b/09
b.ḥasbi’l-ḳuvvet 68a/09 -2-
- becid** [A] sık sık, sürekli olarak
b. 48b/05 -1-
- beden** [A] beden, vücut
b. 07a/01, 07a/10, 14a/04,
14b/07, 17b/05, 24b/08, 26a/07,
26a/09, 26a/10, 27a/05, 31b/09,
34b/02, 48b/05, 49a/07, 50b/10
b.+ de 03b/07, 05a/11, 06a/07,
16a/02, 17b/08, 48b/08, 75a/07

b.+ den 07a/07, 14a/10, 14b/11,
15a/09, 17b/04, 18a/08, 26b/07,
44b/09, 45a/09

b.+ e 03b/06, 04a/09, 05a/05,
06a/07, 07a/07, 07b/01, 10a/09,
11b/07, 12a/05, 13a/06, 13b/02,
14a/07, 14a/09, 14b/06, 15a/08,
15a/11, 15b/01, 15b/02, 15b/04,
16a/01, 17b/03, 17b/04, 17b/06,
17b/08, 17b/10, 18b/05, 18b/07,
20b/11, 20b/09, 22a/01, 22a/07,
26b/03, 26b/08, 26b/09, 27a/03,
27a/04, 27b/03, 32b/02, 33a/09,
35b/02, 35b/07, 36a/04, 36a/07,
36b/02, 36b/11, 38b/09, 43b/06,
48b/02

b.+ i 01b/07, 11b/01, 11b/04,
14b/09, 15a/10, 16a/02, 17b/09,
18a/07, 18b/03, 18b/04, 18b/05,
19a/07, 19b/05, 19b/06, 20b/10,
22a/06, 23b/03, 23b/04, 23b/08,
24a/01, 25a/02, 25a/07, 25a/08,
25a/09, 25b/05, 25b/08, 25b/11,
26b/03, 27a/10, 27b/01, 27b/02,
35b/04, 45b/04, 52a/08, 55a/04,
70b/06, 76a/04, 80b/05, 85a/05,
86b/07

b.+ in 14b/09

b.+ inde 07b/01, 53b/11

b.+ inden 04a/11

b.+ ine 09a/03, 12b/08, 13a/10

b.+ lere 23b/09

b.+ leri 35a/08

b.+ lerin 43a/08

b.+ lerinde 05b/04, 06a/09,
06b/06, 34a/08

b.+ lerine 37a/10

b.+ üñ 02b/07, 02b/11, 06b/10,
10a/02, 10a/04, 14a/03, 14a/04,
15b/10, 15b/09, 16a/01, 17b/05,
25b/04, 50b/04

hâfız-ı b. 14a/03

b.-i insāna 75b/09 -154-

bedenī [A] bedenle ilgili

harekāt-ı b.+ nüñ 03a/03 -1-

beg bey

ma‘cūn-ı muşafā b. 84b/06 -1-

beğāyet [F-A] çok, pek çok, son

derece

b. 02b/07, 05a/09, 06a/03,
06a/09, 08a/01, 10a/05, 10b/03,
10b/06, 11b/05, 13a/06, 13b/01,
13b/03, 19a/04, 19a/06, 19b/08,
20a/08, 20b/09, 21a/04, 22a/04,
23a/09, 24b/09, 25a/11, 25b/11,
27a/07, 27a/09, 28b/01, 28b/10,
28b/11, 29a/06, 29a/08, 29b/01,
29b/03, 29b/04, 30a/04, 30a/06,
30a/11, 30b/01, 30b/05, 30b/08,
31b/05, 32b/09, 33a/07, 33a/09,
35a/05, 38b/09, 57a/10, 58b/10,
69a/09, 83a/05, 83b/07 -53-

behaḳ [A] abraşlık hastalığı, deride pul

pul beyazlık ve alaca renk

meydana getiren hastalık

b.+ a 81a/03

- b. ola 06b/06 -2-
- behmen** [F] kuduzotu, kırmızı türüne (stalice limonium) kızıl behmen, behmen-i aḥmer; beyaz türüne (centaura behen) ak behmen, behmen-i ebyaḥ denir.
b. 54a/08, 72a/03 -3-
- bekā** [A] devam, sebat, önceki hal üzere kalma
b. ol durur 87a/08
b.+ s1 14a/04
b.+ sında 14a/04 -3-
- beksimād** [G] peksimet, pişirildikten sonra dilimler hâlinde kesilerek ısı ile kurutulmuş, uzun süre dayanabilen ekmek
b. 74b/06 -1-
- belā** [A] bela, kötülük
b.+ lara 27a/10 -1-
- belādūr** [F] beladır ağacı (semecarpus anacadium)
b. 53b/04, 54b/07, 59a/06
cevāriş-i b. 54b/04
b.+ uñ 54b/09 -5-
- belesān** [F] pelesenk ağacı ve bundan elde edilen yağ, balsam ağacı (commiphora opobalsamum)
b. 30a/03, 53a/08, 72b/04
‘ūd-ı b. 75a/09
ḥabb-ı b. 53a/07
ḥabbü’l-belesān
‘ūd-ı b.+ uñ 80a/09 -6-
- belīle** [F] belile otu (bellerica myrobalan)
b. 53b/01, 54b/06, 55a/11, 56a/09, 57a/03, 78b/10 -6-
- belīlec** [A] helile otu, kara helile ve sarı helile gibi türleri bulunur (terminalia) krş. emlec, belīlec, helīlec, aḥfar-ı kābilī, helīlec-i esved
b. 69a/11, 71b/01, 72b/07, 73b/03 -4-
- bellūt** [A] meşe ağacı, pelit (uercus)
b. 06a/0, 34b/10, 39a/11, 60a/07, 82a/05, 82a/08, 84a/11 -7-
- ben** ben (zamir)
b. 30b/09, 87b/03
b.+ cileyin 87b/01 -3-
- beni Ādem** [A] Adem oğulları
b. + uñ 04a/09 -1-
- bendükşe** [F] eklem, kiriş
b. 44b/07, 54a/02
b. 56a/07
b.+ ler 72b/11
b.+ lardan 19b/03
b.+ lere 64a/05, 71a/10, 81a/01
b.+ lerin 14b/11
b.+ lerinde 05b/03 -10-
- benefşe** [F] menekşe (viola tricolor)
b. 16b/01, 47a/09, 47b/01, 52b/06, 59b/01, 60a/02, 61a/05, 61a/06, 62b/02, 68a/03, 68b/01, 78b/08, 84a/08 -14-

- beñiz** beniz, çehre
b. 22a/06, 70b/06
b.+ i 06b/06, 16a/02, 18b/04,
49a/03, 52a/11, 54a/03, 54b/05,
56a/08 -9-
- beñizer** benzer
b. 05b/07, 11a/04, 20a/07,
32a/02, 32a/04, 33b/09, 34a/07,
34a/10, 34b/10, 35a/03 -10-
- berāy** [F] için, maksadıyla
b.-ı devā-yı ishāl 83a/05 -1-
- berāber** [F] eşit, eşit miktarda
b. 09a/05, 46a/08, 46a/09,
46a/11, 54a/08, 56b/08, 58a/04,
58b/01, 67a/06, 69b/01, 73a/11,
76a/05, 78a/02, 79a/10, 79b/01,
79b/05 -17-
- berd** [A] soğuk
b.+ ile 10a/08 -1-
- berde** [F] perde
göz b.+ leri 39b/04 -1-
- berk** berk, sağlam
b. 20b/02
b. ola 54a/03 -2-
- berkit** - kuvvetlendirmek, pekitmek
b.- ür 03a/01, 14b/11, 15b/09,
25b/04, 56a/07, 58a/01, 69b/10,
73b/02, 82a/07 -9-
- berri** [A] yabanî
rummān-ı b. 54a/07 -1-
- ber-şa‘īšā** [A] bir tür macun
b. 69b/04, 69b/05 -1-
- besbāse** [A] küçük hindistan cevizi
(myristica fragrans)
b. 55b/05, 61b/07, 70b/08,
75a/01, 80a/01 -5-
- besbāyic** [A] bkz. besfāyic
(polypodium vulgare)
b. 67b/11 -1-
- besbāyīc** [A] bkz. besfāyic
b. 81a/08 -1-
- besfāyic** [A] bespaye, kaya eğreltisi
(polypodium vulgare)
b. 72b/07 -1-
- beslen** - kendini beslemek
b.- miş ola 36a/06 -1-
- beş** beş sayısı
b. 55a/11, 60b/01, 64a/06,
70b/03
- beşer** beş sayısının üleştirme sayı sıfatı
43b/10, 43b/11, 44a/01, 54b/08,
55a/02, 55b/02, 57a/04, 57b/04
-12-
- beşer** [A] insan
b. 54a/06 -1-
- beşinci** beşinci
b. 18a/05, 22b/05, 26a/10 -3-
- bevāsir** [A] basur, hemoroid, basur
deliği
‘ilāc-ı b.-i sevdāvī 58b/02
b.+ den 78b/10
b.+ e 55a/05, 58b/11, 69a/04,
69a/09, 70a/08, 78a/06, 78b/09
b.+ i 74b/09 -10-
- bevāsirlü** [A] basurlu, basur hastalığı
olan

- b. 58b/02 -1-
- bevl** [A] idrar, sidik
b. 71b/07, 75a/08
b. edemeyene 67a/10
b.+ i 06b/06, 23b/04, 36b/02,
43a/09, 56a/05, 64b/01, 70a/06,
71a/10 -10-
- bevvā** [A] hindistan cevizi (cocus
nucifera)
cevz-i b. 61b/07, 70b/09,
74b/02, 75a/02, 79b/05, 83b/11
-6-
- beyān** [A] anlatma, ifade etme, söyleme
b.+ ın ider 31a/07
b. ider 04b/07, 04b/09, 05b/09,
06b/02, 09b/02, 12a/04, 13a/02,
17a/03, 17b/03, 18a/01, 19a/01,
19a/10, 19b/01, 20b/06, 22a/05,
22b/01, 22b/03, 22b/09, 23a/07,
24a/05, 26a/05, 26a/03, 27b/08,
28b/06, 29a/02, 30b/03, 31a/08,
31b/06, 32a/07, 33a/01, 33b/02,
34b/08, 35a/06, 36b/06, 37b/02,
38a/06, 38b/07, 39a/10, 40a/01,
40a/04, 40a/06, 43a/06, 44a/10,
46b/08, 53a/11, 57a/08, 58a/01
b. oldu 03b/02
b. olundu 42b/05
b. olunur 16a/06 -49-
- beydā** [A] sahrâ, çöl
b.-ı ahâdiyyetinde 01b/01 -1-
- beyni** beyin
b.+ si 47b/06 -1-
- bez** dokuma, çaput
b.+ den 16b/09, 85a/01, 85a/03
b.+ i 32a/05
b.+ ile 40b/11, 66a/10
b.+ inde 47a/08
b.+ le 60b/07 -9-
- bezr** [A] tohum, tane
b. 46a/06, 46b/01, 54a/05,
54a/07, 58b/06, 61b/11, 81b/10,
82a/02
-8-
- bezūrî** [A] tohumlar, taneler
sikengübîn-i b. “tohumlarla
pişmiş sirkengübîn” 43b/07,
64a/03 -2-
- bıçak** bir sap ve çelik bölümden oluşan
kesici araç
b. 61b/04
b.+ ıla 41b/09, 42a/03, 42b/02,
84b/03 -5-
- bıñar** pınar, kaynak
b. 12b/10, 13a/01 -2-
- bırak** - katmak, ilave etmek
b. 40b/09, 41b/04, 42b/03
b.- a 53b/07, 80a/03, 80a/06
b.- alar 67a/03
b.- mış olalar 35a/11 -8-
- bî-çāre** [A] çaresiz, aciz
b.+ sin 87b/01 -1-
- bigi** bkz. gibi
b. 05b/07, 11a/07, 12b/06,
13b/10, 20a/05, 20a/08, 27a/06,
31b/11, 33b/09, 38a/07, 84b/05

- b.+ dūr 24b/03, 40a/07, 40a/08
b. olmak 26b/10 -15-
- bī-ḥadd** [F-A] hadsiz, sınırsız, pek çok
b. 86b/09 -1-
- bīhūd** [F] kendinden geçmek, bayılmak
b. olmakdan 80b/08 -1-
- bi-ḳadar** bir miktar
b. + ı 03a/11 -1-
- bī-kerāne** [F] sınırsız, sonsuz
01b/02 -1-
- bikr** [A] bākire
b.+ üñ 27a/11 -1-
- bil** 1. bel; insan bedeninde göğüsle karın, sırtla kalçalar arasında daralmış bölüm
b.+ den 46b/08
b.+ i 54a/03
2. bu bölümün, sırtın altına rastlayan bölgesi
b. ağrısı 36b/03, 46b/08, 56a/07, 56b/03 -6-
- bil -** bir şeyi anlamış veya öğrenmiş bulunmak
b. 02a/02, 02b/02, 04a/02, 06a/10, 06b/03, 07a/03, 08a/06, 08a/10, 08b/06, 09a/01, 09b/03, 09b/07, 10a/01, 11b/07, 12a/05, 12a/08, 12a/10, 12a/11, 13a/03, 13a/11, 14a/05, 14b/05, 14b/08, 15a/03, 15a/04, 15b/07, 17b/03, 18a/01, 18a/06, 18b/05, 18b/06, 18b/07, 18b/08, 19a/01, 19a/03, 19a/06, 19b/06, 20b/08, 22a/05, 22b/03, 22b/09, 23a/07, 23b/02, 24a/06, 24b/05, 24b/08, 25a/01, 25a/06, 25b/02, 25b/05, 25b/06, 26a/06, 26b/01, 27a/01, 27a/02, 27b/08, 29a/03, 29a/10, 29b/01, 29b/04, 30a/02, 30a/05, 30b/03, 32b/09, 36b/06, 37b/05, 51a/08, 52a/01, 86a/09
b.- di 86b/08, 86b/10
b.- dügin 86b/09
b.- dükden 04a/02, 14b/07
b.- düñ 27b/11
b.- gil 48a/09
ḳ. bilmek 50b/08
b.- üñ 87b/05
b.- ürün 30b/09
b. iy 11a/01, 14a/03, 19b/01, 31a/09, 33a/01 -75-
- bilādu'llāh** [A] Allah'ın beldeleri
ḥāmī-yi b. 02a/07 -1-
- bildür -** bildirmek, beyan etmek
b.- di 01b/06
b.- evüz 40a/11
b.- ür 08a/09, 10b/11, 12a/03, 14a/01, 14a/03, 14b/05, 15a/02, 20b/08, 22b/01, 28b/04, 30a/02, 33b/01, 48a/06, 49b/06, 50b/08 -19-
- bile** birlikte, beraber, ile
b. 04b/01, 08a/10, 08b/09, 09a/06, 12a/09, 16b/10, 28a/03, 41b/11, 47a/05, 60b/01 -10-

bilin - bilme işine konu olmak, anlaşılmak, öğrenilmek b.- di 07a/03, 10b/02 b.- ür 49b/11 -3-	35b/06, 36b/01, 40b/02, 40b/03, 40b/11, 41a/06, 41a/11, 41b/01, 41b/02, 41b/10, 42a/05, 42b/03, 43b/02, 44a/03, 44b/04, 44b/10, 45a/01, 45a/05, 45a/06, 45b/11, 46b/03, 46b/05, 47a/03, 47a/11, 47b/07, 48a/01, 48a/04, 48a/11, 50b/03, 51a/01, 51a/05, 51b/05, 52a/08, 52b/06, 52b/10, 52b/11, 53a/01, 53a/09, 53b/05, 53b/10, 53b/11, 54a/09, 54b/02, 54b/03, 55a/03, 55a/08, 55b/04, 55b/09, 55b/11, 56a/02, 56b/02, 56b/06, 56b/08, 57a/01, 57a/05, 57a/07, 57a/09, 57b/04, 58a/07, 58a/09, 59a/08, 59b/03, 59b/04, 59b/06, 59b/10, 60a/07, 60a/11, 60b/05, 60b/07, 60b/08, 61a/01, 61a/08, 61b/05, 61b/08, 62b/04, 63b/05, 64a/09, 64b/08, 65a/03, 65a/07, 65b/01, 65b/03, 65b/05, 65b/07, 66a/06, 66a/10, 67a/03, 67a/07, 67a/08, 67b/04, 67b/06, 68a/05, 68a/06, 68b/03, 69b/04, 69b/06, 69b/07, 70b/01, 71a/05, 71b/03, 71b/04, 71b/09, 72a/02, 72a/03, 72a/04, 72a/07, 72a/11, 72b/01, 73a/05, 73a/10, 73a/11, 73b/01, 73b/02, 73b/04, 73b/07, 74a/04, 75a/02, 75a/04, 75a/05, 75a/11, 75b/07, 76a/01, 76a/03, 76b/06, 77a/05, 77b/07, 77b/08, 78a/04, 78b/08, 79a/07, 79b/01, 79b/03,
bi'l-küllīyye [A] tamamen b. 03a/09, 19a/06 -2-	
bī-müntehā [A] sonsuz b. 01b/02 -1-	
bin [A] oğul b. 02a/03, 02a/09 -6-	
biñ bin (sayı) b. 40b/02, 64a/02, 65a/04, 68a/05, 68b/03, 69a/03, 70b/11 -7-	
binā [A] yapı, bina b.+ sı 22b/04 -1-	
binmek 1. bir hayvanın üstüne çıkıp ayaklarını sallandırarak oturmak ata b.- mek 15a/08 2. bir yere gitmek için bir taşıtta yer almak gemiye b. 15b/03 -2-	
bir bir, herhangi bir b. 02a/10, 02b/06, 03a/07, 3a/11, 03b/10, 05a/03, 06a/10, 07a/04, 07a/05, 09a/01, 09a/03, 10b/03, 10b/04, 10b/05, 12a/05, 12b/02, 13a/09, 13b/06, 14a/05, 14a/06, 15a/02, 15a/04, 15a/07, 16a/03, 16b/09, 16b/11, 17a/07, 17b/07, 19b/11, 20a/01, 20a/07, 21b/08, 28a/04, 29a/10, 30a/08, 30a/09, 30b/06, 30b/09, 30b/11, 31a/05,	

	79b/04, 79b/08, 79b/09, 80a/02, 80a/03, 80a/05, 80a/10, 80b/02, 80b/03, 80b/06, 81b/02, 81b/07, 81b/08, 82a/05, 82b/06, 83a/03, 83a/06, 83b/01, 83b/05, 83b/06, 84a/05, 84b/09, 84b/11, 85a/01, 85a/03, 85a/11, 85b/10, 86a/01, 86b/06, 86b/09 -237-	b.+ n 12a/10, 16b/10, 44a/02, 44b/03, 46a/02, 69a/02, 70b/09, 74a/01, 74a/06, 74b/04, 75b/01, 77a/03, 77b/06, 77b/09, 79b/05, 82a/06
birbiri	birbiri, biri diğ erinin yanı sıra b.+ sinden 09a/08 -13-	b.+ nden 30a/07, 30b/07, 31a/02, 43b/10, 43b/11, 44a/01, 44b/01, 44b/02, 44b/03, 44b/11, 45a/01, 45a/02, 45a/05, 45a/10, 45a/11, 45b/05, 45b/10, 46a/04, 46b/10, 46b/11, 47a/01, 47a/04, 47a/09, 47a/10, 47b/02, 47b/11, 48a/01, 52b/01, 52b/02, 52b/05, 52b/11, 53a/05, 53a/07, 53b/02, 53b/03, 53b/04, 54a/06, 54a/08, 54b/07, 54b/08, 55a/01, 55a/02, 55a/07, 55a/11, 55b/05, 55b/06, 55b/07, 56a/01, 56a/11, 6b/10, 56b/05, 56b/08, 57a/03, 57a/04, 57a/05, 57b/01, 57b/03, 57b/04, 57b/05, 57b/08, 58a/03, 59a/07, 59b/01, 59b/02, 59b/08, 59b/10, 60a/06, 60a/07, 60a/08, 61b/07, 62a/01, 62a/06, 62a/08, 62a/09, 63a/04, 63a/11, 63b/01, 63b/07, 63b/11, 64a/01, 64a/06, 68a/01, 68a/03, 68b/01, 68b/02, 69a/01, 70a/11, 70b/01, 70b/08, 70b/09, 71b/03, 71b/04, 72a/02, 72a/03, 72a/04, 72a/05, 72b/04, 72b/07, 72b/08, 73a/03, 73a/05, 73a/06, 73b/03, 73b/04, 73b/11, 74a/01, 74b/03, 74b/06, 74b/11, 75a/01, 75a/02,
birer	bir sayının ü leştirme sayısı sıfatı, her birine b. 30b/07, 31a/03, 53a/07, 57b/01, 61b/07, 44b/01, 45a/02, 45b/10, 46a/05, 53a/10, 55b/06, 82a/01 -12-	
birez	“biraz” 1. bir parça, azıcık 2. kısa bir süre için 3. az miktarda b. 13a/09, 17a/08, 18b/01, 19a/06, 21a/11, 21b/08, 21b/09, 24a/07, 27b/10, 30a/10, 30b/04, 30b/08, 40b/05, 40b/06, 40b/10, 41b/11, 44b/05, 52a/04, 57a/09, 57b/02, 59a/04, 83a/01, 83a/02, 83b/02, 84b/09, 85b/03, 85b/07, 85b/08, 85b/09, 86b/02, 87b/06 -41-	
birezcik	“birazcık” pek az, çok az b. 85b/03 -1-	
biri	bir tanesi b. 08a/11, 08b/07, 15b/10, 15b/11, 15b/07, 32a/11, 32b/02, 32b/04, 33b/02, 41a/06	

- 75a/09, 75a/10, 75a/11, 75b/05,
75b/10, 76a/05, 76a/01, 76a/09,
76b/01, 76b/05, 77a/01, 77a/02,
77a/07, 77a/08, 77b/03, 77b/07,
78a/02, 78a/07, 78a/08, 78b/01,
78b/11, 79a/05, 79b/02, 79b/08,
79b/09, 80a/02, 80a/05, 80a/10,
80a/11, 81a/05, 81a/06, 81b/01,
81b/02, 81b/05, 82a/01, 82a/05,
82a/06, 82a/09, 83b/09
b.+ ne 09a/06, 47a/05, 47b/03,
61a/02, 70b/10, 71b/04, 74b/04,
75b/01, 77a/09, 80b/01, 81b/06,
82a/06, 84b/10
b.+ ni 16b/09, 53b/04, 70b/02,
80a/06
b.+ sini 63b/08 -24-
- birinc** [F] pirinç, buğdaygillerden
kökleri bol su içinde yetişen bir
bitki ve bu bitkinin besin olarak
kullanılan taneleri (oryza
sativa)
b. 29a/08, 35b/03, 54b/07,
73b/03, 85a/10, 85b/03, 85b/05
b.+ i 85a/10
b.+ ile 11b/09
b.+ le 12a/01 -10-
- birkac** çok olmayan, az sayıda, az
b. 12a/08, 14b/03, 82a/11 -3-
- birle** ile, vasıtasıyla, birlikte
b. 01b/04, 01b/05, 01b/06,
02b/01, 07b/07, 29a/08, 32b/08,
59a/02 -10-
- bisât** [A] döşeme
b.+ ndan 12a/06 -1-
- bisfâytic** [A] bkz. besfâyiç
b. 57a/05 -1-
- biş** beş sayısı
b. 16b/06, 41a/02, 45b/06,
47b/05, 48a/01, 52b/02, 52b/03,
52b/06, 53a/04, 56a/01, 56a/11,
59b/01, 59b/03, 59b/08, 59b/10,
60a/11, 62a/06, 62a/07, 62b/02,
62b/03, 62b/08, 63a/02, 63a/04,
63b/08, 64b/09, 66a/04, 68a/03,
68b/06, 72b/08, 73a/06, 74a/06,
74b/03, 74b/11, 76a/10, 76b/02,
77a/07, 78a/08, 78b/11, 79a/06,
81a/04, 82a/09, 83b/11, 84a/02,
84a/04, 84a/08, 84a/09, 84a/10,
84a/11 -54-
- biş -** pişmek; ateşte, fırında, kaynar
suda veya yağda ısı etkisiyle
yenilebilir duruma gelmek
b.- düğine 51a/10
b.- e 47b/07, 85b/03
b.- ıcek 63a/07
b.- ince 64a/01, 69a/02, 74a/11
b.- miş 37b/02, 81a/04
b.- miş ola 29a/08, 35a/03,
77a/03, 77b/02, 82a/09 -14-
- bişer** beşer; beş sayısının üleştirme
sayı sıfatı
b. 43a/02 -1-
- bişinci** beşinci
b. 12b/04 -1-

- bişir** - pişirmek
b.- üp 85a/11 -1-
- bişürici** pişirici
b.+ dür 68b/08 -1-
- bişmeklik(g)** pişmesi
b.+ in 40a/06 -1-
- bişür** - pişirmek
b. 41a/06, 41b/04, 42a/05,
42b/07, 43a/03, 43b/03
b.- e 20a/10, 57b/01, 63a/08
b.- eler 05a/03, 29a/03, 35b/04,
47a/02, 47a/10, 47b/07, 48a/02,
57b/05, 57b/09, 73b/01, 85b/06
b.-megi 43a/06
b.-meginde 40b/01
b.-mek 21a/03
b.- miş olalar 35b/01
b.- memiş olalar 35a/02
b.- üben 05b/06, 29b/03, 36b/04
b.- ür 02b/10, 60b/11 -30-
- biz** çokluk birinci kişi zamiri
b. 03a/07, 04b/04, 14a/08
b.+ e 02b/02, 03a/10, 12a/07,
14b/03, 40a/10
b.+ i 04b/05 -9-
- biz** bkz. bez
b.+ den 59b/06
b.+ inde 46b/11
b.+ ile 42a/03, 59b/05 -4-
- boğaz** boğaz; boynun ön bölümü ve bu bölümü oluşturan organlar, imik, kursak
b. hırıldusu 63a/10
- b.+ dan 62b/01
b.+ ı 49a/01
b.+ lar 36b/11 -4-
- boğ-** fazla olan bir maddenin bir şeyi çalışmaz duruma getirmesi
b.- ma(ğ)ıla 03b/08 -1-
- boğıl-** bkz. boğıl-
b.- ur 03b/09 -1-
- boğul-** boğma işine konu olmak
b.- duğına 62a/07 -1-
- bol** - bkz. olmak
hālī b.- a 17b/09
hażm b.- masa 06a/10
ğayr-ı kâbil b.- sa 17b/08 -3-
- bon** bon otu; patlıcangillerden, hekimlikte kullanılan, uyuşturucu ve zehirli, bir veya iki yıllık otsu bir bitki (Hyoscyamus niger)
b. 70b/11 -1-
- boncuğ** cam, taş, sedef, tahta, plastik vb. maddelerden yapılan, ortası delik, çoğu yuvarlak ve renkli süs tanesi
b. 78b/11 -1-
- buru** ağrı, sancı
göbek b.+ sını "mide sancısı, karın ağrısı" 70a/02 -1-
- boş** içinde ve üstünde bir şey bulunmayan
b. 30a/05 -1-
- boy** boy otu, çemen otu (foenum-graecum)

- b. 46b/09, 47b/05, 62a/08,
62b/07 -4-
- boya** - boya sürerek veya boyaya batırarak renk vermek
b. -mağı 57a/08
b.- r 51a/03, 57a/08
b.- ya 57a/10, 57b/02 -4-
- boynuz** bazı hayvanların başında bulunan, tırnaksı bir maddeden, uzun, kıvrık veya çatallı korunma organı
keçib.+ ı “baklagillerden bir ağaç ve bu ağacın baklaya benzer, şekerli yemişi, harnup (Ceratonia siliqua) 62b/03, 70b/04, 82a/06
-3-
- boy(u)n** 1. gövdenin başla omuz arasında kalan bölgesi
b. 38b/11
b.+ ı 05a/09, 33b/06, 35b/11, 36a/01
b.+ ları 35b/10
2. testi, şişe, güğüm gibi kaplarda dar olan üst kısım
b.+ ı 13b/06 -7-
- bögrek** böbrek
b. 06a/02, 19b/03
b.+ de 34b/05
b.+ degi 70a/06
b.+ e 47b/04, 54a/05, 61a/10
b.+ i 36b/03, 55b/09
b.+ inüñ 47b/06 -10-
- bögrülce** bögrülce, fink baklası;
- fasulyegillerden, tırmanıcı, beyaz, pembe veya kırmızı çiçekli, bir yıllık otsu bir bitki (vigna sinensis)
b. 06a/04
b.+ dür 37a/04 -2-
- bögür** insan ve hayvan vücudunun kaburga ile kalça arasındaki bölümü
b. 74b/09
b.+ ini 30a/05 -2-
- böyle** böyle, bu şekilde
b.+ dür 59a/03, 59a/05 -2-
- bu** yerde, zamanda veya söz zincirinde en yakın olanı gösteren bir söz (sıfat)
b. 02a/03, 02a/10, 02b/01, 02b/05, 02b/06, 02b/07, 03a/06, 03a/07, 03b/09, 04a/02, 04a/09, 04a/11, 04b/04, 04b/05, 04b/07, 04b/09, 04b/11, 05a/09, 05b/03, 05b/05, 05b/09, 05b/10, 06a/03, 06a/06, 06a/08, 06a/09, 06b/02, 06b/06, 07a/03, 08a/06, 08a/09, 09b/02, 09b/07, 10b/11, 10b/06, 12a/03, 12a/04, 12a/08, 12b/11, 12b/09, 13a/01, 13a/02, 13a/07, 13b/05, 14a/01, 14a/03, 14b/03, 14b/05, 15a/02, 15b/07, 16a/03, 16a/06, 16b/04, 16b/09, 17a/01, 17a/03, 17b/03, 17b/06, 18a/01, 18b/11, 19a/10, 19b/01, 20a/05, 20b/06, 20b/08, 22a/04, 22b/01,

22b/02, 22b/09, 23a/07, 23b/10,
24a/05, 24a/09, 24a/10, 24b/02,
26a/03, 26a/05, 26b/01, 27b/01,
27b/07, 28b/02, 28b/04, 28b/06,
29a/02, 29a/06, 29a/09, 29a/11,
29b/09, 29b/11, 30a/02, 30a/05,
30a/09, 30b/02, 31a/07, 31a/08,
31b/03, 31b/04, 31b/05, 31b/06,
32a/04, 32a/07, 32a/09, 32a/10,
32b/08, 32b/09, 32b/10, 33a/01,
33a/05, 33a/09, 33b/01, 33b/02,
34a/02, 34a/07, 34a/10, 34b/01,
34b/05, 34b/08, 34b/11, 35a/04,
35a/05, 35a/06, 35a/07, 35b/09,
36a/09, 36b/06, 36b/07, 36b/09,
36b/11, 37a/10, 37b/02, 38a/06,
38b/07, 39a/10, 40a/01, 40a/11,
40a/02, 40a/04, 40a/06, 40b/05,
41a/07, 41b/10, 42a/06, 42b/08,
43a/06, 43b/07, 44a/10, 44b/05,
46b/04, 46b/07, 47b/07, 49b/04,
49b/09, 51a/04, 53a/08, 53a/09,
53a/11, 53b/07, 53b/11, 54b/08,
55a/02, 55b/02, 55b/04, 55b/07,
57a/08, 59b/04, 60a/09, 60b/04,
61a/03, 62b/11, 63a/07, 63a/08,
63b/02, 64b/11, 66b/01, 68a/06,
73b/01, 73b/02, 73b/07, 76a/03,
77a/05, 77b/07, 78b/03, 79a/03,
79a/08, 79a/10, 79b/03, 79b/06,
79b/11, 80a/03, 80a/06, 80b/05,
81b/03, 83a/06, 83a/08, 85b/05,
85b/09, 85b/10, 86a/02, 87a/08,

87b/09
b.+ dur 12a/09, 16b/05, 30a/06,
43a/11, 43b/09, 52b/01, 85a/04
k̄il-ü-k̄älden b.+ dur 87b/11
b.+ lar 05a/10, 29a/10, 32b/01
b.+ lara 05b/07, 11a/04, 20a/07,
32a/02, 32a/04, 34a/07, 34b/10
b.+ larcılayındur 39a/06
b.+ lardan 11b/01, 12a/01,
17b/09, 18b/06, 25b/02, 28a/10,
28b/02, 34a/02, 37a/11
b.+ ları 26b/11, 30b/07, 42b/11
b.+ laruñ 11a/07, 19a/07, 57b/04
b.+ laruñla 21a/04
b.+ laruñla olmazsa 21a/04
b.+ ña 02b/03, 06b/06, 33b/09,
72b/03, 78b/06
b.+ ncalayın 59a/05
b.+ nda 22b/01, 42a/10
b.+ ndan 04a/10, 06b/06, 08b/10,
10a/06, 10b/02, 11b/08, 12a/08,
17b/05, 18a/08, 18a/10, 22a/07,
23b/01, 24b/09, 30a/11, 35b/08,
35b/09, 47b/08, 79a/02, 81b/07
b.+ ndandur 10b/01
b.+ nı 14b/07, 29b/10, 40a/11,
47a/06 54a/01, 57a/10, 59b/10,
62b/10, 69a/08, 69b/03,
80b/02, 80b/04
b.+ nlar 25b/10
b.+ nlara 16b/03, 33b/11, 34a/10,
35a/03, 35b/06
b.+ nları 69b/01

- b.+ nların 34a/04, 63b/08
b.+ nuñ 05a/04, 06a/08, 06a/11,
08a/07, 11b/07, 13b/10, 18a/07,
18a/10, 18b/03, 25a/03, 26b/02,
28a/03, 28a/09, 28a/10, 34b/06,
38b/10, 41a/05, 41a/10, 43b/06,
54a/08, 60a/10, 61b/08, 65a/11,
66a/01, 69b/05, 69b/07, 71a/02,
75b/07, 77a/11, 81b/08
b.+ nuñıla 02b/01, 79a/02 -347-
- bucuk** buçuk, yarım
b. 16b/08, 45a/01, 45a/05,
45a/06, 46b/04, 47a/04, 53b/09,
59b/03, 59b/10, 66a/06, 70b/01,
71a/05, 71b/09, 72a/03, 72a/05,
72b/10, 73a/05, 73a/08, 74a/05,
75b/07, 76b/06, 77a/03, 77a/08,
77b/08, 78a/03, 79b/02, 80b/02,
80b/03, 81b/07, 81b/08, 83b/08,
83b/09, 83b/10, 83b/11, 84a/01,
84a/02, 84a/03, 84a/04, 84a/06,
84a/07, 84a/10, 85a/02
b.+ nda 13b/03 -54-
- buçuğar** yarımşar, buçuğun üleştirme
biçimi, her birinden buçuk
b. 30a/08, 44b/02, 44b/03,
44b/11, 45a/06, 47a/09, 47b/03,
52b/11 -8-
- buçuk** bkz. bucuk
b. 29b/10, 30a/09, 42a/06,
55b/06, 55b/11, 63b/05, 76a/10,
76b/03, 78b/08
b.+ nda 44b/05 -11-
- bud** vücudun kalça ile diz arasındaki
bölümü
b.+ ın 27b/11 -1-
- budak(ğ)** budak, dal
b.+ ıyla 71a/04 -1-
- buğa kengeri** boğa dikeni, eşek dikeni
diye de bilinen bitki (centurea
phylloce phalla)
b. 68b/02 -1-
- buğday** buğdaygillerin örnek bitkisi
(triticum)
b. 04b/11, 33b/03, 35a/10,
62a/09, 84b/01
b.+ dur 37b/03
b.+ uñ 37b/03 -7-
- buğu** su buharı
b.+ na 17a/09 -1-
- buğār** [A] buhar
krş. buğu
b.+ ı 08a/05, 41a/01
b.+ ın 45b/09
b.+ lar 69a/05 -4-
- buğūr** [A] tütsü, günlük
b. 86b/04
b. etmege 59a/05
b. ideler 52a/06, 59a/06 -5-
- Buḳrāt** [ö.a.] Hekim Hipokrat,
Hippokrates
b. 10b/07 -1-
- Būḳrāt** [ö.a.] bkz. Buḳrāt
b. 19b/10 -1-
- buḳūl** [A] baklalar, sebzeler
b. 33b/08

- b.+ dan 39b/08
b.+ larda 39a/05 -3-
- bul -** 1. bir şeyi elde etmek 2. sağlamak, temin etmek
kīvām b.- a 64b/07, 65a/07, 82b/04
şifā b.- a 82a/10, 83a/11, 84b/11
lezzet-i ‘aẓīme b.-alar 80a/08
vezni b.- amadıysa 85b/01
b.- ina 12b/01
b.- inmazsa 66a/07
b.- sañ 11a/01
kīvām b.- unca 82b/09
b.- up 40a/11
necāt b.- up 86b/07
rence b.- ursa 48b/08 -15-
- bulamac** bulamaç; sulu, cıvık hamur
b. ola 83a/02 -1-
- bulan -** bulanmak, duruluğunu yitirmek
safra b.- mağından 53a/03
su b.- maya 12b/02 -2-
- bulandır** - bulanmasına yol açmak,
bulanmasını sağlamak
göñli b.- ur “mideyi
bulandırmak” 15b/04 -1-
- bulanuḳ** bulanmış olan, duru olmayan
b. olursa 51a/11 -1-
- bulgur** kaynatılıp kurutulduktan ve
kabuğu çıkarıldıktan sonra
kırılan buğday
b. olmuş 47a/08 -1-
- bulın -** bkz. bulun-
b.- a 18a/02, 21b/07, 26a/06
- b.- maya 18b/07
b.- ur 06b/06 -6-
- bulucluḳ** pulucluk, erkekliğin olmaması
durumu
b. 27a/01 -1-
- bulun -** bir yerde olmak
b.- duḳdan 26b/01
b.- masa 49b/09
b.- maya 53b/11
b.- mazsa 71a/06
b.- ur 06b/06 -6-
- büre** [F] nebat şekeri
krş. şaber-zed
b. 30a/08, 35a/11, 48a/04,
58a/11, 72b/02
b.+ den 47b/02
b.-i ermenī 47a/03, 58a/03 -8-
- burıṣ -** düzgünlüğü bozulmak, üzerinde
kırışik ve katlamalar oluşmak
b.- ur 82b/07 -1-
- burun** alınla üst dudak arasında
bulunan, çıkıntılı, iki delikli
koklama ve solunum organı
b. 39b/04
b.+ ı 48b/06
b.+ ina 80b/09 -3-
- bustānī** [F] bağ, bahçe
b.+ si 38b/02 -1-
- buyan** meyan otu (glycyrrhiza glabra)
b. 60a/06, 62a/02, 62a/08,
62b/08, 63a/02, 63a/11, 63b/06,
67b/11, 79a/04
b.+ ı 79a/09 -10-

- buyur** - buyurmak, tavsiye etmek,
söylemek
b.- ur 03b/11 -1-
- büzidān** [F] itkasarı, tilki taşağı
(orchis hircina)
krş. ḥusyetü's-saleb, süg
b. 73a/02, 83b/08 -2-
- büber** [G] biber
ak b. 73a/04
b. 30a/07, 46a/09, 53a/04,
54b/05, 55a/06, 70a/10, 70a/11,
72b/01, 75a/01, 75a/08, 75a/09,
82b/10
cevāriş-i b. 75a/06
b.+ i 30b/06, 79a/09 -15-
- bükelt** - bükmek, eğmek
b.- üp 28a/05 -1-
- bülüc** piliç
b. 05a/07, 29a/07, 33b/05
b.+ ler 52a/02, 86a/10 -4-
- bürāde** [A] eģeden çıkan ince talaş,
kazıntı
altun b.+ si 57a/11 -1-
- bürt** - kızarmak
b.- e 14b/07 -1-
- bürte** [A] bürde, Arapların giydiğı bir
çeşit hırka
b.+ ler 33a/05 -1-
- bürüdet** [A] soğukluk, soğuk niteliğe
sahip
b. 04a/03, 37a/10
b.+ e 50a/02, 50b/03, 51b/04
b.+ de 26a/07, 38a/08, 38a/10,
- 39a/06, 39a/08, 39b/02, 43b/05
b.+ den 69a/08
b.+ i 39a/01, 39a/03
b.+ ile 06b/06
b.+ in 06b/06
b.+ inden 39b/09
b. ola 06b/07
b. olmağdan 45b/03 -17-
- büssed** [A] mercan
b. 52b/01, 52b/10 -2-
- bütün** parçalanmamış, tam
b. 13b/01 -1-
- büyü** - organizmanın bütününde veya bu
bütünün bir bölümünde, boyutlar
artmak, irileşmek, eskisinden
büyük duruma gelmek
b.- megine 42a/08 -1-
- büyücek** büyükçe, biraz büyük
b. 82a/11 -1-
- büyük** boyutları, benzerlerinden daha
fazla olan
b. 36b/08, 45b/07, 59b/03,
59b/08 -4-

C

- cāhil** [A] bilimsiz, bilgisiz
c. durur 87a/05 -1-
- Cālinūs** [ö.a] 131-210 yılları arasında
yaşamış ünlü hekim, Galen
c. 20a/01, 23a/08, 30b/09,
34a/06, 55b/02
ḥabb-ı c. 76b/08

	ma‘cūn-ı c. 55b/02 -7-		laṭīf-i c. 02a/05 -1-
calḳḳoyın	sırt üstü c. 27b/09, 28a/07 -2-	celle	[A] “yüce ve aziz olun!” manasında bir dua sözü c. 03b/11 -1-
cān	[F] 1. insan ve hayvanlarda yaşamayı sağlayan ve ölümle vücuttan ayrılan madde dışı varlık 2. insanın kendi varlığı, özü c.+ ı 88a/04 -1-	cem‘	[A] toplam, toplama c. eyler 25b/08 c. ideler 53a/07, 62a/02 c. it 40b/07 c. itmeyeler 12a/09 c. ola 30b/10 c. olur 10a/02 -7-
cāvşır	[A] cavşır otu ve bundan elde edilen tıbbî zamk (ferula alaeochytris) krş. cünd-i bīdester c. 78a/01 -1-	cemāl	[A] yüz güzelliği, hüsün c. 02a/06 -1-
cāy	[A] yer c.+ ı 87b/08 -1-	cemī‘	[A] bütün, hep c. 02a/04, 06a/07, 15a/08, 18b/09, 20a/01, 23a/08, 23b/01, 23b/05, 23b/11, 25b/04, 37b/08, 69b/08, 80b/06 c.-i 02b/03, 05a/08, 06a/11, 10a/01, 12a/09, 12b/01, 16b/05, 17a/01, 23a/09, 26b/07, 27a/09, 29a/10, 30a/09, 32a/08, 33a/07, 33b/06, 35b/10, 36a/05, 36b/06, 40a/06, 40a/07, 43a/08, 54b/08, 57a/01, 7b/09, 80a/05, 80a/11, 80b/11 c.+ in 04b/05, 44b/04, 47a/04, 52b/07, 52b/11, 55a/03, 55b/01, 56a/02, 57a/06, 56b/01, 64a/07 c.+ ini 16b/09, 44b/05, 45a/02, 45a/07, 45b/01, 45b/06, 45b/11, 46a/05, 46b/04, 48a/02, 55b/07, 56b/05, 69b/01
cebelī	[A] dağa ait c. 58a/06 -1-		
cefāf	[A] kuru olma c. 36a/02 -1-		
çegzin	- dönmek baş c.- mek 26b/09 -1-		
cehd	[A] çalışma, gayret c. idüñ 87b/05 c. kı1 87a/06 -2-		
çekirdek	bkz. çekirdek c. 63b/08 ç.+ i 30a/08, 54b/06 -3-		
çekirdeksüz	bkz. çekirdeksüz c.+ süz 53b/02 -1-		
celāl	[A] büyüklük, ululuk c. 02a/06 -1-		
celīle	[A] büyük, ulu		

- c.+ inüñ 36b/11
c.+ isi 06a/03
c.+ isin 16b/10, 47a/01, 47a/11, 47b/03, 47b/07
c.+ isinden 13b/05
c.+ si 34b/11
c.+ sin 26b/11, 29a/09
c.+ sinden 36b/11 -77-
- cemîle** [A] hoşâ gitmek için yaranma muhtevî-ārâ-yı c. kıldum 02a/05 -1-
- cenb** [A] yan, taraf
veca'-yı c.+ e 23b/07 -1-
- cenîn** [A] karındaki çocuk, döl
c. 03a/01
c.+ e 02b/11 -2-
- cennet** [A] uçmak
c.+ dür 87b/08 -1-
- cerâhat** [A] yara
c.+ ine 66b/04
c.+ lere 66b/04, 81a/02 -3-
- cev-âb** [F] arpa suyu
c. 33b/11
- cevâriş** [F] daha çok mide rahatsızlıkları ve hazım problemleri için hazırlanan bir grup macunun genel adı
c. 53b/01, 54a/04, 54b/11, 55a/04
c.-i belâdur 54b/04
c.-i büber 75a/06
c.-i kız 74a/08
c.-i maştakî 54a/09
- c.-i sumāk 74b/05
c.-i uskūf 74b/08
c. + leri 53a/11
c.-i sind 53b/01 -11-
- cevāv** [F] arpa ile yapılan bir tür yiyecek
c. 62b/11 -1-
- cevre** çevre, bir şeyin yakını, dolayısı etraf
c.+ sinde 51a/09 -1-
- ceviz** [A] ceviz, dışı kabuklu, içi yağlı ve nişastalı yemiş, koz (juglans regia)
krş. kız
c. 45b/09, 56b/05, 61b/05
c.-i bevva 61b/07, 70b/09, 74b/02, 75a/02, 79b/05, 83b/11
c.-i hindî 56a/10, 84a/04 -11-
- Ceyhūn** [ö.a.] Ceyhun nehri
c. 12b/10 -1-
- ceyyid** [A] hoş, iyi
c.+ ü'l-keymūsdur 05a/04
c.+ dururlar 05a/10 -1-
- çık -** bkz. çık-
a 21b/10
c.- up 13b/04 -2-
- cefāf** [A] bkz. cefāf
c. 03a/06 -1-
- cig** bkz. çig
c. kız 13a/05 -1-
- ciger** [F] karaciğer; karın boşluğunun sağ üst bölgesinde bulunan, öd salgılayan, şeker depolayan, iri,

açık kahverengi organ	39a/01, 54a/03, 54a/04, 55a/05,
c. 06a/02, 64a/04, 70a/03,	64b/03, 70a/04, 74b/10, 80a/04,
75a/06, 75b/03	85a/05
c.+ de 61a/11	c.+ dan 13b/02, 16a/08, 28a/03,
c.+ degi 80b/10	28a/09, 28a/11, 28b/02
c.+ den 43b/08, 83a/08	c.+ ı 26a/10, 27a/11, 27b/02,
c.+ e 12a/07, 14a/06, 18a/03,	47b/04
48b/02, 60b/10, 74a/08	ķuvvet-i c.+ ı 24a/02
c.+ i 58b/04, 59b/07, 60b/03,	şehvet-i c.+ ı 56a/06
64b/01, 70b/05	c.+ ından 27a/08, 27a/09
c.+ inde 05b/01	c. ide 28a/06, 31a/04
c.+ ine 18b/03	c. idene 27b/09
c.+ lerin 43a/09	c. itdügi 28b/07
c.+ lerinde 34a/11	c. itmege 29b/03
c.+ üñ 07a/07 -26-	c. itmek 04b/04, 25a/10, 26b/01,
cigerbend [F] kalp, karaciğer ve akciğer	28b/01
c. 34b/09 -1-	c. itmekden 32a/08
cihān [A] dünya, âlem	c. itmeye 27b/06
c.+ uñ 86b/08 -1-	c. olmamış 27a/11
cilā [A] parlaklık ve canlılık	c.+ uñ 26a/03, 26a/05, 26a/06,
c. vire 07b/03	26b/08, 27a/01, 27a/02, 27b/08,
c. virür 36b/02, 43b/06, 45a/09,	28a/07, 28b/04 -80-
58a/10 -5-	cins [A] nev, çeşit, soy
cimā' [A] cinsel birleşme	c. 36a/09
c. 26b/02, 27b/05, 28a/11,	c.+ inden 04b/11, 05a/06,
28b/11, 36b/01, 51b/11, 61a/11,	05b/11, 06a/01, 33b/05, 33b/07,
67a/10, 73b/09, 74a/08, 86a/08	33b/08, 35a/10, 35b/06, 38b/07,
c.-yı mu'tedil 26b/02	39a/10, 40a/02 -13-
c.+ a 26b/11, 28a/01, 28b/07,	cirm [A] büyüklük, hacim; şekil
28b/08, 28b/10, 28b/11, 29a/02,	c.+ i 34a/04 -1-
29a/09, 29a/11, 29b/04, 29b/11,	civit çivit, sıcak ÷lkelerde yetişen ot
30a/02, 30a/04, 30a/06, 30b/01,	ve bundan elde edilen boya
30b/03, 30b/05, 30b/06, 30b/08,	(semen ipomea hederaca)

çok c. 44b/01, 44b/11, 78a/11 -3-
bkz. çok
c. 06b/06, 11b/01
c. olsa 15a/03 -3-
cü'de [A] çiğdem; zambakgillerden,
türlü renklerde çiçek açan, çok
yıllık, yumrulu bir kır bitkisi,
mahmur çiçeği (Colchicum)
c. 81a/07 -1-
cüllāb [F] gül suyu
c. 40a/08, 40a/09, 41a/01
c.+ dan 41a/02
c.+ ı 40a/06
c.+ ıla 21b/09, 56b/06, 77a/04,
77a/10, 80b/01 -10-
cüllābī [F-T] gül sulu olan
şan'at-ı c. 40b/01 -1-
cümle [A] bütün, hep
c. 32a/10, 32b/02, 32b/04,
52a/08, 86b/07, 87b/11
c.+ sin 85a/07 -7-
cünān [F] çünān, bunun gibi, bu şekilde
c. 17b/09, 29b/06 -1-
cünd-bīdāster [F] bkz. cünd-bīdester
b. 54b/06 -1-
cünd-bīdester [F] cavşir otu, kunduz
taşağı, oğlan aşısı
c. 56a/01, 81a/09 -2-
Cürcānī [ö.a.] İranlı hekim
c. 76a/03 -1-
cüsse [A] boy
c.+ si 33b/07 -1-
cüz [A] cüz, az miktar, biraz

c. 57b/01, 71b/03, 71b/09,
79b/09

c. itseler 80b/03 -5-

cüzām [A] cüzam hastalığı

c. 06b/06, 11b/08, 15b/05

c.+ a 19b/03, 67b/09, 81a/03 -5-

cüzv [A] kısım, parça, bölük

c.+ idür 02b/06, 02b/07 -2-

Ç

çadır [F] 1. kuzu sarmaşığı, çaduruşığı;
(dorema ammoniacum) 2. çadır
çiçeği, nilüfergillerden, Çin
ve Amerika ırmaklarında yetişen,
büyük yapraklı, pembe ve beyaz
çiçekli bir bitki (Euryaleferox)
dāne ç. "çaduruşığı bitkisi ve
zamkı, kuzu sarmaşığı (Dorema
ammoniacum)" 59a/09 -1-

çağır - bağırarak

ç.- mağdan 16a/10 -1-

çaldur - çaldırmak

çalgu ç.- mağ 28b/10 -1-

çalgu çalgı, saz

ç. 28b/10 -1-

çalka - çalkalamak, sallayarak
karıştırmak

ç. 40b/05

ç.- ya 63b/09, 78b/03

ç.- yalar 62a/06 -4-

çalkan - çalkalanmak, sallanmak

ç.- ur 50b/11 -1-

- çalkandır** - çalkalandırmak, sallayarak karıştırılmak
ç.- ur 11b/04 -1-
- çanak** çanak, yayvan toprak kap
ç.+ a 51a/06
ç.+ ı 51a/06 -2-
- çāre** [A] ilaç, tedbir
ç. 48b/10
ç.+ sin 87b/01 -2-
- çavdar** çavdar
ç. 38b/09 -1-
- çāvşīr** [A] bkz. cāvşīr
ç. 81a/08 -1-
- çek** - çekmek, içine çekmek;
sürmek
ç.- e 16b/04
ç.- eler 17a/01, 58a/10, 85a/04
ç.- mez ola 61a/09 -5-
- çekirdek** 1. etli meyvelerin içinde bir veya birden çok bulunan, çoğu sert bir kabukla kaplı tohum
ç. 70b/04
ç.+ i 47a/10, 63a/03, 63b/05, 79a/06, 82a/05
ç.+ in 41b/09, 42a/04
ç.+ inden 66b/11
2. kuyumculukta kullanılan ve 5 cgr'a eşit olan ağırlık ölçüsü
ç. ağırı 65b/01
ç.+ i ağırı 62b/04, 70b/04 -13-
- çekirdeksüz** çekirdeği olmayan
ç. 42b/10, 56a/11, 59b/09, 67b/10, 71b/05, 72b/06, 74a/07
- ç. ola 69a/11 -8-
- çemen** [F] pastırmaya konulan bir ot
ç. 16b/02 -1-
- çeng** [F] kanuna benzer, dik tutularak çalınan bir saz
ç. 17a/11 -1-
- çeşm** [F] göz
hāfiz-ı şihhat-ı ç. 16a/06 -1-
- çeşm-zen** [F] karaçalı (paliurus spinaehristi)
ç.+ i 85a/02 -1-
- çevgān** [F] cirit oyununda atlıların birbirlerine attıkları değnek
ç. oynamak 15a/11 -1-
- çevrin** - dönmek, başın dönmesi
baş ç.- mesine 69b/09, 76b/10, 80b/07 -3-
- çeyne** - çiğnemek, ağızda ezme; ilacı çiğneme yoluyla kullanmak
ç.- ye 21b/03, 30b/04
ç.- yicek 61a/05 -3-
- çıban** deride iltihap birikmesi
ç.+ lara 66b/04 -1-
- çık** - çıkmak
ç.- a 20b/04, 24b/05, 24b/07, 28a/08, 40b/03, 41a/01, 58a/10, 83b/02
ç.- an 20b/10, 79a/09
ç.- duğında 24b/08
ç.- duğdan 25a/05
ç.- ıcağ 24b/10
ç.- ınca 65a/05, 65b/04, 66a/05 82b/02

ç.- mak 24a/06, 24b/08	ç. 83b/05 -1-
ç.- maya 21b/07	çini [F] çini; sır kaplı
ç.- maz 14b/01	ç. 40b/10, 43a/04, 43b/03,
ç.- mış 47a/08, 53a/09, 55a/08,	74a/06, 86a/01
56a/02, 63b/06	dâr-ı ç. 29a/05, 45b/10, 56a/09,
ç.- mış ola 47a/10, 54b/06	70b/09, 71b/01, 72b/03, 75a/01,
ç.- mışdur 36a/05	79b/09, 80a/04, 81a/08, 82b/10,
acıısı çık- 82b/02 -30-	83b/07, 84b/02
çıkār - çıkarmak	kebābe-i ç. 53b/04 -19-
ç.- a 17a/09, 21b/09, 61b/02,	çirāk [F] fitil, kandil, mum
79a/08, 82b/04, 82b/07	ç. 03b/08 -1-
ç.- alar 29a/04	çirk [F] kir, pislik
ç.- asın 83a/03	ç. 17a/10
ç.- mağa 77a/06	ç.+ i 17a/07, 17a/10 -3-
ç.- mağı 17a/07	çirkin güzel olmayan
ç.- up 82b/02, 83a/06	ç. 27a/09, 79b/07 -2-
ç.- ur 10a/05, 25b/04, 45a/09,	ciz - bkz. çiz-
63b/04, 77a/11 -17-	c.- dügi 58a/09 -1-
çıkmaḳlık çıkması	çiz - çizgi biçiminde yaralamak
ç. 24b/07 -1-	ç.- eler 58a/07 -1-
çiçek bir bitkinin, üreme organlarını	çoğ bkz. çok
taşıyan çoğu güzel kokulu, renkli	ç. olsa 27b/02 -1-
bölümü	çoğal - azken çok olmak, çok duruma
ç. 68a/04	gelmek, artmak, fazlalaşmak,
ç.+ e 66b/04	ziyadeleşmek
ç.+ i 59b/01, 66a/04, 71b/02	ç.- ur 14a/08 -1-
ç.+ in 57b/02, 66a/03	çok çok, pek, fazla
ç.+ inüñ 84a/07 -9-	ç. 03b/03, 05b/11, 06b/04,
çig çiy, ham	06b/06, 08a/04, 08a/05, 08b/05,
ç. 79b/05 -1-	08b/11, 11a/09, 11a/11, 11b/07,
çil yüzde oluşan nokta nokta lekeler	14b/07, 15a/01, 15a/09, 15b/08,
ç. 05a/08, 33b/05 -2-	16a/08, 16a/11, 18a/06, 18b/02,
çiñ gerçek, doğru, hâlis	18b/05, 18b/07, 19a/02, 19b/04,

19b/08, 20b/10, 20b/11, 20b/09,
21b/10, 22a/05, 23a/01, 23a/03,
23a/05, 23b/07, 24b/05, 24b/10,
25a/04, 25a/10, 26a/01, 26b/06,
27a/03, 27a/04, 27b/10, 29a/03,
31b/01, 32a/03, 32a/05, 32a/08,
32a/09, 32b/08, 33a/03, 33a/09,
35a/09, 35b/11, 36b/08, 41a/04,
41a/10, 41b/07, 42a/08, 42b/02,
42b/05, 43a/10, 43a/07, 43b/09,
47a/06, 48b/04, 48b/07, 49a/01,
49a/07, 49b/07, 51b/10, 51b/11,
55a/05, 56b/04, 56b/07, 58b/04,
60b/01, 61a/04, 63a/08, 68b/09,
70a/02, 70a/04, 86a/08, 86a/09
ç.+ dur 07b/08, 07b/09, 08b/09,
17a/11, 23a/08, 32a/10, 77b/01,
80b/05
ç.+ ı 06b/06, 12b/09
ç. itmeyeler 51b/11, 86a/08
ç. ola 18b/06, 21a/02, 22a/08,
29b/09, 36a/03
ç. olanuñ 37b/07
ç. olıcağ 03b/08
ç. olmağa 03a/02
ç. olmağdan 03a/02
ç. olmağdur 49a/06
ç. olmaya 07b/01, 35a/09
ç. olur 10b/01, 13b/10, 26b/08,
31b/10, 32a/10, 32b/05
ç. yürütmeye 21a/05 -123-

çokluk fazlalık

ç.+ ina 51b/02, 75a/07 -2-

çök - tortu dibe inmek

ç.- e 85a/04 -1-

çölmek çömlek; toprak tencere

ç.+ e 41b/03, 42b/04, 42b/07,
42b/08, 44a/05, 44a/06, 47b/07,
53b/06, 71a/02 -9-

çöp çöp

ç.+ inden 66b/10 -1-

çörek çörek

ç. 53b/02, 55a/02, 58b/01,
59a/05, 71b/09, 84a/05 -6-

çufl [?] bir bitki türü

ç. 57b/07 -1-

çügündür [F] pancar (bera

vulgarisfolliora)

ç. 39a/07, 47b/05

ç.+ i 22a/10 -3-

çün [F] çünkü, nasıl ki, ne zaman ki

ç. 04a/02, 07a/03, 14b/07,
26a/11, 40a/06, 87a/06, 88a/04
-7-

çünkü [F] çünkü

ç. 27b/11 -1-

çürü - genellikle mikroorganizmaların

etkisiyle, kimyasal değişikliğe

uğrayarak bozulup dağılmak

ç.- miş olmaya 82b/06 -1-

çürüt - çürümesine sebep olmak

ç.- mez 58a/11 -1-

D

dad tat, lezzet

	d.+ ı 06b/04	26b/05, 27a/01, 27a/02, 27a/04,
	d.+ ın 64b/03 -3-	27a/07, 27a/11, 27b/03, 28a/01,
dad -	tatmak, tadına bakmak	28a/11, 28b/02, 28b/07, 28b/10,
	d.- alar 64b/05 -1-	29a/01, 29a/10, 29b/01, 29b/03,
dadıt-	1. tatlılaşmak 2. tatlılaştırmak	29b/07, 29b/10, 29b/11, 30a/05,
	d.- ıdacağ 63b/02 -1-	30b/01, 30b/05, 30b/06, 30b/09,
dağıl -	dağılmak, yayılmak	31a/09, 31a/10, 31a/11, 31b/03,
	d.- ur 14a/07 -1-	31b/09, 32a/01, 32a/04, 32b/02,
dahı	dahi, da, de, daha, hâlâ, hem, ve, yine	32b/04, 32b/08, 33a/07, 33b/06,
	d. 02b/06, 02b/07, 02b/09,	33b/09, 34a/04, 34a/08, 34a/10,
	03a/08, 03b/02, 04b/04, 05a/07,	34b/02, 34b/03, 34b/09,
	05a/08, 05a/10, 05b/04, 05b/07,	34b/10, 35a/01, 35a/03, 35b/01,
	06a/02, 06a/03, 06b/06, 07a/08,	36a/02, 36a/05, 36a/08, 36b/02,
	07a/09, 07a/11, 07b/02, 08a/03,	36b/08, 36b/10, 37a/02, 37a/05,
	08b/02, 08b/04, 08b/06, 09a/01,	37a/06, 37a/08, 37a/10, 37b/03,
	09a/03, 09b/04, 09b/07, 10a/01,	37b/04, 37b/11, 39b/04, 39b/07,
	10a/03, 10a/07, 10a/09, 10b/02,	39b/08, 39b/09, 39b/10, 40b/05,
	10b/04, 10b/05, 11a/03, 11a/04,	42a/10, 43a/03, 43a/06, 43b/06,
	11a/05, 11a/06, 11a/08, 11a/09,	44b/04, 50b/10, 51a/05, 51a/06,
	11a/10, 11b/01, 11b/04, 11b/06,	51b/11, 52a/04, 52a/05, 52a/07,
	11b/07, 11b/09, 11b/10, 11b/11,	56a/03, 53b/01, 57b/04, 57b/07,
	12a/01, 12a/11, 13a/06, 13b/02,	59a/03, 59a/05, 59a/09, 59b/11,
	13b/10, 14a/06, 14a/11, 14b/01,	61a/07, 61b/08, 63a/06,
	14b/03, 14b/08, 15a/04, 15a/07,	63b/09, 65a/02, 65b/01, 66a/01,
	15a/08, 15b/10, 15b/11, 15b/02,	66a/04, 69a/11, 71b/04, 71b/10,
	15b/03, 15b/07, 16a/04, 16b/02,	72a/05, 75a/08, 77a/06, 78b/04,
	17a/06, 18b/05, 18b/08, 19a/05,	79a/02, 80a/08, 80b/11, 81a/11,
	19a/06, 20a/05, 20a/08, 21b/05,	82b/01, 82b/08, 82b/11, 83a/01,
	22a/03, 23a/02, 23b/02, 24a/01,	83a/04, 83b/01, 85a/01, 84b/10,
	24a/10, 24b/05, 24b/07, 24b/11,	85a/08, 85b/07, 85b/08, 86a/02,
	25a/01, 25a/02, 25a/09, 25a/10,	86a/09, 86b/02, 86b/03, 86b/05,
	25b/02, 25b/05, 25b/06, 26a/01,	87b/01
		d.+ sım 12a/11, 30a/10 -242-

- dahl** [A] tesir, nüfuz
d.+ ı 10b/02 -1-
- dağıyye** [A] humma hastalığının bir türü
humma-yı d.+ yi 23b/06 -1-
- damzur** - damlatmak
d.- a 17a/08 -1-
- dāne** tane, tohum
d. 42b/10, 46b/10, 59b/01, 59b/03, 59b/08, 59b/09, 63a/01, 68a/01, 68a/02, 85b/07
dāne ç. “çadruşağı bitkisi ve zamkı, kuzu sarmaşığı (Dorema ammoniacum)” 59a/09
d.+ si 41b/08 -15-
- dār** [F] ağaç
d.-ı çinī (tarçın -cinnamomum) 29a/05, 70b/09, 71b/01, 72b/03, 75a/01, 79b/09, 80a/04, 81a/08, 82b/10, 83b/07, 84b/02
d.-ı çinī 45b/10, 56a/09, 74b/02, 80a/10
d.-ı fūlful (başbiberi, uzun biber -piper longum) 53b/03, 54b/05, 55a/06, 55b/11, 56a/08, 56b/05, 58a/08, 71b/01, 72a/05, 74a/01, 74b/02, 75a/09, 79b/01, 81a/08, 83b/08 -30-
- dara** - taramak
d.- yalar 57b/11 -1-
- darak** tarak
d.+ ı 57b/11 -1-
- dart** - bkz. tart-
- d.- alar 53b/05 -1-
- dārū** [F] ilaç
nüş-ı d. 70b/05 -1-
- datsuz** tatsız
d. 11b/01 -1-
- dāyim** [A] devamlı, sürekli
d. 06b/05, 06b/06, 29b/08, 29b/09, 51b/07, 58b/05, 86a/04 -6-
- dāyimā** [A] her vakit, sürekli olarak
d. 06b/06 -1-
- dāyimi** [A] sürekli olarak
d. 03a/06, 06b/06, 16a/10, 54a/04 -5-
- de** - demek, söylemek
d.- dükleri 67a/11, 67b/11 -2-
- dedrebenū** [?] oğulotu, melisa (melissa officinalis)
d. 55b/02 -1-
- dedrenbū** [?] bkz. **dedrebenū**
d. 37b/10 -1-
- def** [A] savmak, def etmek
d.+ i 14a/10
d. ide 06b/06, 14a/10
d. ider 02b/11, 11a/11, 14b/09, 15a/01, 15b/10, 18a/08, 26b/08, 43a/10, 43b/09, 55a/10, 56b/09, 69a/06
d. idüp 11b/02
d. it 11b/02 -17-
- def'a** [A] kere, kez
d. 61b/03, 65b/04, 79a/07, 82b/06

- d.+ sında 65b/05 -5-
- defa'ât** [A] kereler, kezler, yollar
d.+ ıla 63b/11, 69a/01 -2-
- defnel** [G] defne ağacı (laurus nobilis)
d. 54b/08 -1-
- deg -** değmek
d.- medük 60b/08 -1-
- degin** değin, kadar
d. 03a/01, 03a/06, 21b/06, 28a/02, 32a/11, 40b/07, 53b/11, 63b/11, 65a/07, 85a/03 -10-
- degirmice** değirmice, yuvarlakça
d. 46a/06 -1-
- degül** değil
d. 80b/11, 87b/08
d.+ dür 12b/11, 14a/10, 19a/03, 27b/03, 38a/02, 64b/10, 80b/06
d.+ se 50b/08 -10-
- degüşdür -** değıştirmek
d.- e 61b/03 -10-
- dek** değin, kadar
d. 69b/04, 70b/03, 71a/06, 72a/08, 72b/10, 74b/05, 75a/05, 75b/07, 75b/08, 76b/03, 76b/08, 81b/04, 85a/01
d.+ dür 69b/04, 78a/05, 80b/02, 80b/03 -17-
- delâlet** [A] tanıklık, yol göstericilik
d. 50b/02, 51a/11, 51b/01
d. eyler 50a/01, 50a/03, 50a/04, 50a/06, 50a/07, 50a/08, 50a/09, 50a/10, 50a/11, 50b/01, 50b/03, 50b/04, 50b/05, 50b/06, 51a/11, 51b/02, 51b/03, 51b/04
d. ider 51b/06 -24-
- delin -** delinmek
d.- medük 72a/02
d.- memiş 16b/07, 52b/01 -3-
- delüce bakla** acı bakla, yaban baklası (lupinus termis)
d. 78b/01 -1-
- delük** delik; dar, küçük açıklık
d. 61b/04
d.+ e 61b/05
d. eyleye 61b/05 -3-
- dem** [F] kan
d.-i lañif 33b/03
d.-i mu'tedil 35b/08 -2-
- demevî** [F] bünyesinde dört unsurdan biri olan kan maddesinin baskın olması, kanlı mizaç
d. 04b/09, 23a/02, 24a/10
d. ola 06b/03, 37a/11
demevîyyü'l-mizâcuñ 04a/03 -5-
- demregü** deride yer yer kabartılarla kendini gösteren hastalık, temriye hastalığı
d.+ ye 19b/03, 81a/03 -2-
- demür** demir
d. 46b/11, 47b/05, 57a/09, 59a/07, 67a/05, 67a/07
şarâb-ı d. 67a/04 -7-
- demürbokı** cüruf, metal talaşı
krş. bürâde

- d. 84a/01 -1-
- deñiz** deniz
d. 58b/01, 73a/05 -2-
- denk** [F] dirhem in altıda biri
değerinde bir ağırlık ölçüsü
d. 16b/09, 30a/08, 44b/03,
45a/01, 45a/02, 45a/05, 45b/11,
52b/11, 56a/02, 84a/05 -10-
- depret** - hareket ettirmek, nüks
ettirmek, ortaya çıkarmak
d.- e 61a/08
d.- eler 51a/07 -2-
- der** ter
d. 70a/04
d.+ üñ 70a/04 -2-
- derece** [A] derece, ölçü, mertebe
d.-i şānīde 37a/09, 37b/11
d.+ de 37a/05, 37a/07, 37a/08,
37a/09, 37b/11, 38a/01, 38a/09,
38a/10 -11-
- deri** deri
d. 39b/03
d.+ sinden 33a/06, 33a/07
d.+ yle et 14a/11 -7-
- deriñ** yüzeyden içeri inen
d.+ i 59b/04 -1-
- derle** - terlemek
d.- mege 14b/06
d.- mişle 48a/06, 48a/10
d.- ye 14b/07, 24a/08, 24b/05
-6-
- dermān** [F] ilaç, tedavi
d. 49b/05
- d.+ a 48a/09 -2-
- desti** [F] testi
d. 41a/11 -1-
- dest-māl** [F] destimāl, el bezi, bez
parçası
d. 48b/03 -1-
- devā** [A] ilaç
d. 30b/09, 58a/01, 83a/08
d.+ların 58a/01
d.-yı aher 58a/04
d.-yı diger 83a/09
d.-yı ısıtma 83b/03
berā-yı d.-yı ishāl 83a/05
d.-yı müşterekdür 83a/08
d.-yı türbūd 78b/06
d.+ yı 30b/10, 30b/11, 58a/04
-11-
- devāi** [A] 1. ilaçla ilgili olan nesnelere
2. ilaçlara ait
d. 58a/06, 58a/10 -3-
- devā'iyye** [A] ilaçla ilgili olan nesnelere
d.+ ye 11a/02 -1-
- deve** geviş getiren memelilerden,
boynu uzun, sırtında bir veya iki
hörgücü olan, yük taşımakta
kullanılan hayvan (camelus)
d. 58b/07 -1-
- devlet** [A] refah, saadet; bir hükümet
idaresinde teşkilatlanmış olan
siyasi topluluk
d. 87a/07
d.+ i 02b/01
ehl-i d. ol durur 87b/04 -3-

- devletlen** - [A-T] saadet, refah bulmak
d.- e 02b/01 -1-
- devşür** - toplamak
d. 87b/10 -1-
- dık** [A] ince ağrı, erime hastalığı,
verem
d. 25b/02 -1-
- dırnağ** tırnak
d. 46a/06 -1-
- di** - demek, söylemek
d.- di 10b/07, 30b/11, 55b/03
d.- diler 10a/07, 11b/08, 19b/09
d.- düğümüz 04b/01, 05b/05,
10b/06, 23b/10, 28a/06, 29a/06
d.- düğümüze 31b/04
d.- düğümüzleyin 45a/03, 45b/06
d.- düğ 41a/08, 87b/06
d.- dükleri 85a/10
d.- mek olur 69b/05, 80b/05
d.- mekdür 77b/04
d.- meyeler 80a/01
d.- miş 59a/10
d.- r 19b/10, 34a/06, 39a/07,
39b/02
d.- rler 02b/09, 02b/08, 06b/06,
14b/05, 15b/10, 15b/08, 16a/01,
26b/02, 38b/03, 39a/06, 39b/01,
44b/07, 51a/10, 52a/07, 53b/01,
56a/03, 71a/08, 72a/10, 73a/03,
73b/05, 78a/11, 78b/06, 81a/09,
81a/10, 81a/11, 81b/02, 86b/06
d.- ye 01b/08, 87a/09
d.- yen 65b/01 -59-
- dibek** taştan veya ağaçtan yapılmış
büyük havan
d.+ de 42a/04 -1-
- did** - etleri tel tel ayırmak
d.- eler 85b/01 -1-
- diger** [F] diğer, başka, öteki
d. 46a/08
devā-yı d. 83a/09 -2-
- diken** bazı bitkilerin dal, yaprak,
meyve kabuğu vb. bölümlerinde
ve bazı hayvanların derisinde
bulunan sert, ucu sivri ve batıcı
çıkıntılardan her biri
demür d.+ i “demirdikeni,
çobankalgıdan
da denilen, dikenli, battığı zaman
dikenî çok acıtan bir ot
(Tribulus terrestris)” 46b/11,
57a/09, 67a/07
demür d.+ in 47b/05, 67a/05
demür d.+ inüñ 67a/04
ışırğan d.+ i 84a/07, 85a/06 -8-
- dil** dil, tat alma organı
d. 46a/06, 46b/01, 79a/03,
79a/08, 79b/10
d.+ i 56a/05, 67b/11, 71a/10
d.+ ince 81a/11 -10-
- dile** - arzu etmek, istemek
d.- dügi 31a/05
d.- r 57a/11
d.- rse 82b/09
d.- se 10b/08, 54a/03 -5-
- dimāğ** [A] beyin; akıl, şuur

d. 19a/01, 44a/10, 77a/11	44a/03, 44a/04, 44a/07, 44a/08,
d.+ a 19b/07, 69a/06	44b/01, 44b/02, 44b/10, 44b/11,
d.+ ı 76b/09, 77b/05	45a/06, 45a/07, 45a/11, 45b/01,
d.+ ma 17a/06	45b/02, 45b/04, 45b/05, 45b/06,
d.+ mda 05b/02	45b/10, 46a/05, 46b/03, 46b/04,
d.+ mdan 44b/09, 63b/04	46b/05, 46b/09, 47a/01, 47a/02,
d.+ larında 34a/11 -12-	47a/03, 47a/04, 47a/10, 47a/11,
dīmāğ [A] bkz. dimāğ	47b/02, 47b/03, 47b/07, 47b/08,
d.+ ı 26b/06 -1-	47b/11, 48a/01, 48a/02, 48a/03,
dīmāğıyye [A] dimağa ait, dimağla ilgili	48a/04, 52a/08, 52b/01, 52b/02,
emrāz-ı d. 69a/08 -1-	52b/03, 52b/04, 52b/05, 52b/06,
dinle - dinlemek	52b/07, 52b/10, 52b/11, 53a/01,
d.- mek 28b/11 -1-	53a/04, 53a/05, 53a/06, 53a/07,
dip(b) kök	53a/08, 53a/10, 54a/06, 54a/11,
d.+ i 47b/05, 56a/01, 56a/10,	54b/07, 54b/08, 54b/11, 55a/02,
60a/06, 62a/09, 62b/09, 63a/02,	55a/06, 55a/07, 55b/01, 55b/06,
67b/11	55b/07, 55b/11, 56a/01, 56a/11,
d.+ in 58a/07, 69b/09	56b/01, 56b/11, 56b/05, 56b/11,
d.+ inde 51a/09	57a/04, 57a/05, 57a/06, 57b/03,
d.+ ine 85a/04	57b/04, 57b/08, 57b/09, 58a/06,
d.+ ini 56b/10	59a/08, 59a/09, 59b/01, 59b/02,
d.+ inüñ 43b/11	59b/03, 59b/04, 59b/09, 59b/10,
d.+ lerin 56a/06, 58a/01 -17-	59b/11, 60a/01, 60a/02, 60a/03,
dirhem [F] dirhem	60a/07, 60a/09, 60a/11,
krş. dirhem	60b/01, 61b/07, 62a/01, 62a/02,
d.+ den 80b/02	62a/03, 62a/04, 62a/06, 62a/08,
d.+ e 76b/03 -2-	62a/09, 62a/10, 62b/02, 62b/03,
dirhem [A] okkanın dört yüzde biri	62b/04, 62b/08, 62b/09, 62b/10,
d. 16b/06, 16b/07, 16b/08,	63a/02, 63a/03, 63a/04, 63a/07,
29a/10, 29b/10, 30a/07, 30a/08,	63a/11, 63b/01, 63b/05, 63b/06,
30b/07, 40b/02, 41a/03, 42b/10,	63b/08, 64a/01, 64a/02, 64a/06,
42b/11, 43a/02, 43a/03, 43b/01,	64a/07, 64a/08, 65a/04, 65a/10,
43b/10, 43b/11, 44a/01, 44a/02,	65b/08, 66a/04, 66a/05, 66b/07,

66b/11, 67a/01, 67a/02, 67a/06,
67a/09, 67b/10, 68a/02, 68a/03,
68a/05, 68b/01, 68b/02, 68b/03,
68b/05, 68b/06, 69a/02, 69a/03,
70a/11, 70b/01, 70b/07, 70b/08,
70b/09, 70b/11, 71a/01, 71a/02,
71a/06, 71a/07, 71b/05, 71b/06,
71b/09, 72a/02, 72a/03, 72a/04,
72a/05, 72a/10, 72b/01, 72b/02,
72b/04, 72b/07, 72b/08, 72b/09,
73a/01, 73a/03, 73a/05, 73a/06,
73a/07, 73a/10, 73b/01, 73b/04,
73b/05, 73b/06, 74a/01, 74a/03,
74a/04, 74a/05, 74b/01, 74b/03,
74b/06, 74b/07, 75a/02, 75a/09,
75a/10, 75a/11, 75b/05, 75b/10,
75b/11, 76a/01, 76a/09, 76a/10,
76a/11, 76b/02, 76b/05, 76b/06,
77a/01, 77a/02, 77a/03, 77a/07,
77a/08, 77a/09, 77b/05, 77b/06,
77b/08, 77b/09, 78a/03, 78a/08,
78a/09, 78b/01, 78b/06, 78b/07,
78b/08, 78b/11, 79a/01, 79a/06,
79b/01, 79b/02, 79b/08, 79b/09,
80a/02, 80a/05, 80a/10, 81a/04,
81a/05, 81a/06, 81b/01, 81b/02,
81b/03, 81b/05, 81b/07, 81b/08,
82a/01, 82a/10, 82a/05, 82a/06,
82a/09, 83a/06, 83a/11, 83b/03,
83b/08, 83b/09, 83b/10, 83b/11,
84a/01, 84a/02, 84a/03, 84a/04,
84a/05, 84a/06, 84a/07, 84a/08,
84a/09, 84a/10, 84a/11, 84b/01,

84b/06, 84b/07, 84b/08, 84b/09,
84b/11, 85a/02, 85a/06, 85a/07,
85a/08, 85a/09, 85a/10, 85b/01,
85b/02, 85b/08, 86b/06
d.+ den 45b/08, 68a/07, 69b/04,
71a/06, 72a/07, 72b/10, 74b/04,
75a/05, 76b/07, 78a/04
d.+ den 75b/07, 80b/03
d.+ dendür 68b/07
d.+ dür 74b/07, 79a/03
d.+ e 65b/08, 68a/07, 69b/04,
71a/06, 72a/08, 72b/10, 74b/05,
75a/05, 75b/07,
76b/08, 78a/05, 80b/02, 80b/03
d.+ i 67a/02
d.+ in 74a/10
d.+ ine 67a/09
d.+ ini 65a/03
d. ola 53b/09, 60a/11 -476-
diş diş
d. 53a/03, 56a/06, 58a/01,
58a/10, 58a/11, 69b/09, 70a/09,
84b/09
d.+ leri 58a/02, 71a/11
d.+ üñ 58a/01, 58a/04, 58a/07,
84b/10
-13-
dişi kadın, dişi
d.+ sinden 37b/05 -1-
ditre - titremek
d.- mek 27a/04
d.- yene 69b/11 -2-
ditreme titreme

	d. 11a/04, 11b/08		68a/04, 69a/02, 69b/01, 70b/02,
	d.+ ye 25b/11 -3-		70b/10, 71b/08, 72a/06, 72b/08,
dīvān	[A] büyük meclis		74b/04, 76a/06, 77a/03, 77a/09,
	d.-ı hakka 87a/11 -1-		78a/03, 79a/06, 79a/10, 80a/05,
diyü	diye		80b/01, 82a/02, 82a/06, 82a/09,
	d. eyle 60b/08 -1-		84b/03, 84b/10, 85a/02
dost	[F] dost		d.- esin 83b/01
	d.+ ıla 27b/06 -1-		d.- üp 58b/06, 79a/09, 83a/01,
doy -	doymak, aç olma halinin		83a/07, 85a/07 -98-
	giderilmesi	dögül-	dövülmek, ezilmek
	d.- maz 64b/10 -1-		d.- cek 62b/05
dög -	dövmek, ezmek, bir şeyi toz		d.- miş 53a/08, 57a/11, 59b/03,
	durumuna getirmek için ezmek		59b/10, 60a/02, 60a/06, 60b/04,
	d. 42a/04		61a/07, 61b/07, 63a/02,
	d.- e 29b/07, 57a/09, 62b/05,		69a/11, 73a/10
	63a/05, 63b/08, 64a/01, 64a/07,		d.- miş ola 24b/03, 57a/09,
	66a/11, 67b/06, 72b/01, 73b/06,		61a/02, 62b/09 -17-
	74a/02, 74a/06, 74a/11, 75a/03,	dök -	dökmek, boşalmak
	75b/01, 75b/06, 76a/01, 77b/03,		d. 40b/03, 40b/06
	77b/06, 77b/09, 78a/09, 78b/02,		d.- e 41b/01, 48a/03, 61a/09
	79b/06, 79b/09, 80a/02, 81b/06,		d.- eler 47b/01, 85b/10
	83b/04		-7-
	d.- ecegin 63a/05	dökil -	dökme işi yapılmak veya dökme
	d.- eler 16b/09, 30a/09, 44a/03,		işine konu olmak bkz. dökül-
	44b/03, 44b/04, 45a/02, 45a/07,		d.- e 28a/02, 28a/08
	45b/01, 45b/06, 45b/11, 46a/05,		d.- ür 66a/01, 78b/05 -4-
	46a/09, 46a/11, 52b/07, 52b/11,	dökül-	dökme işi yapılmak veya dökme
	53b/05, 54a/08, 54a/11, 54b/08,		işine konu olmak bkz. dökil-
	55a/03, 55a/08, 55b/01, 55b/08,		d.- dügine 81a/02
	56a/02, 56b/01, 56b/11, 56b/06,		d.- en 50b/11
	56b/08, 57a/06, 57b/05, 57b/09,		d.- mekden 57b/07
	58a/04, 58a/06, 58b/01, 62a/02,		d.- miş 75b/09
	62a/03, 63b/02, 67a/07, 67a/11,		d.- ür 10a/09 -5-

- dön** - değişmek, başka şekilde geçmek
d.- e 18b/02, 18b/03, 28a/01
d.- er 23b/11
şafrağa d.- er 34b/03
gönül d.- megi 42b/01
gönli d.- mekdür 49a/03
d.- miş 64a/08 -8-
- döndir** - değiştirmek, başka hale sokmak
bkz. döndür-
d.- e 85b/06 -2-
- döndür** - değiştirmek, başka hale
sokmak bkz. döndir-
sevdāya d.- ür 32b/03, 34b/04
d.- ürler 27a/10 -3-
- dörder** dört sayısının üleştirme sayı sıfatı
d. 54b/07, 55b/07 -2-
- dördünci** dört sayısının sıra sıfatı
d. 12b/04, 18a/04, 22b/05,
26a/09, 38a/01, 61b/03 -7-
- dört** dört sayısı
d. 02a/11, 22b/01, 28b/04,
31a/07, 40b/02, 41a/06, 41a/11,
41b/04, 42a/03, 44a/04, 47a/11,
52b/04, 52b/05, 52b/06, 52b/07,
53a/05, 53a/06, 53b/03, 56a/01,
59b/01, 62a/03, 62a/08, 63b/01,
63b/07, 64a/01, 64a/02, 64a/08,
65a/04, 65b/01, 66a/05, 67a/08,
67b/04, 67b/06, 68a/05,
68b/03, 69a/01, 69a/03, 70b/04,
70b/11, 71a/01, 71a/07, 72b/04,
72b/10, 73a/10, 73b/05, 74a/05,
74a/06, 74a/10, 74b/04, 75a/09,
- 75a/10, 77b/03, 81a/05, 81b/03,
82a/10, 83b/04, 84b/07, 84b/11,
85a/08, 85a/09
-62-
- döşe** - kumaş, halı vb.ni bir yeri iyice
örtecek biçimde sermek
d.- yeler 52a/05, 86b/03 -2-
- du‘ā** [A] Tanrı'ya yalvarma, yakarış
için söylenen dinî metin
d. 87a/02, 88a/04
d.+ yıla 88a/02 -3-
- duhūl** [A] içeri girme, içine girme
d.-ı hammām 24a/03
d.-ı harāret-i ğarīzī 10a/09 -2-
- duķu** [?] yaban keşuru tohumu
- dur-** durmak, beklemek bkz. ırur-
d.- a 03a/08, 21b/06
d.- an 07b/06
d.- maķ 12b/09 -4-
beķā ol d.-ur 87a/08
cāhil d.-ur 87a/05
ehl-i devlet ol d.-ur 87b/04
kāmil d.-ur 87a/05
mūcib d.-ur 10a/09
öyütmiş d.-ur 50b/08
pend d.-ur 87b/06
d.-urlar 02a/02, 06a/10, 34a/08,
34b/11, 38a/04, 39a/02, 39a/03,
39a/11, 40a/02
reddiyü'l-ğidā d.-urlar 36a/02 -4-
- durak otu** dere otu, rezene
d. 20a/10, 31a/01, 34a/09,
46b/11, 47b/10, 84b/07 -6-

- durunc** [F] turunçgillerden, bütün akdeniz ülkelerinde yetişen, kışın yaprağını dökmeyen bir ağaç, narenç (citrus aurantium amara) 2. bu ağacın portakala benzeyen, suyu acımtırak meyvesi bkz. turunc
d.-i 'ırākī 72a/02 -1-
- düt** [F] dut ağacının, ak, kara, pembe renkte ekşi veya tatlı, sulu meyvesi
d. 37a/04 -1-
- duzlu** tuzlu, tuzu olan
d. 11b/01, 13b/08 -2-
- dübür** [A] kış, makat
d.+ üñ 59a/04 -1-
- dükeli** bütün, hepsi
d.+ n 68a/05
d.+ sin 17b/10 -2-
- dügülcüksüz** goncasız, boğumsuz
d. 65a/03 -1-
- dühen** [A] bkz. dühn
d.+ i 57b/02 -1-
- dühn** [A] sürülecek yağ
d.-i bān 30a/07 -1-
- dün** gece
d. 44b/05
d. bucuğı "gece yarısı"
13b/03 -2-
- dünyā** [A] üzerinde yaşadığımız toprak ve denizler, yeryüzü
d.+ da 87a/08
d.+ ya 03a/01 -2-
- dürlü** türlü, çeşitli
d. 03b/05, 06b/02, 08a/10, 09a/05, 09a/08, 09b/02, 09b/11, 13b/02, 14a/09, 15a/02, 15a/04, 15a/07, 17b/03, 18b/09, 19b/07, 22a/07, 26b/07, 26b/09, 26b/10, 27a/03, 27a/04, 27a/10, 30b/06, 31b/10, 32a/07, 32b/01, 32b/09, 33a/03, 48b/07, 49b/11, 55b/03
d. olmakdur 48b/07 -45-
- dürt** - sürmek, sürtmek
d.- e 30b/04, 80a/07, 84b/11
d.- mek 58b/08 -4-
- dürüş** - çalışmak, çabalamak
d. 87b/03 -1-
- düş** rüya
d.+ inde 06b/06, 48b/06, 49a/03, 49a/08, 49b/02 -5-
- düş** - düşmek
d.- meye 21a/06
d.- üp 80b/08 -2-
- düşmen** [F] düşman
d.+ ile 27b/06 -1-
- düşvār** [F] güç, zor, çetin
d. 48a/07
d.+ dur 49b/06 -2-
- düz** - yapmak, meydana getirmek, tertip etmek
şāf d.- mek 30b/01
d.- mekde 43b/07
düz- mekden 11a/03
d.- mesi 43a/11, 43b/06, 43b/09
-6-

düzil - yapmak, meydana getirilmek,
tertiple edilmek
d.- ür 34a/02 -1-

E

e‘azza’llāhu [A] Allah aziz etsin!
e. 02a/10 -1-

ebdān [A] cisimler, bedenler
e. 08a/06
e.+ a 23a/09, 23b/01
e.+ ı 04a/07
e.+ uñ 04a/05, 04a/06, 04a/09
tedbīr-i e.-ı şaḥīḥe 02a/04 -8-

ebegümece ebegümecegillerden, mor
renkli çiçekleri ilaç, yaprakları
sebze olarak kullanılan,
kendiliğinden yetişen çok yıllık
bir bitki (malva sylvestris)
e. 62a/01 -1-

ebred [A] daha (en, pek) soğuk
e.+ dür 38b/10 -1-

ebrişim [F] bkz. ebrişüm
e. 05a/02, 16b/09, 44b/03
e.+ den 16b/11 -4-

ebrişüm [F] ipek iplik, ibrişim
e.+ den 16b/10 -1-

ebū [A] baba, ata
e.-cehil ḡarbuzınuñ 45a/11
e.-cehl ḡarbuzınuñ 44b/02 -2-

ebyaz [A] beyaz
e. 81a/08
türbūd-i e. 76b/11 -2-

ecel [A] ömrün sona ermesi
e. 87b/09 -1-

ecrām [A] cansız olan cisimler
e.-ı ‘ulvīyi 01b/04 -1-

ecsām [A] gövdeler, bedenler
e.-ı süflīyi 01b/05 -1-

eczā [A] bitkilerden veya
hayvanlardan elde edilen ve ilaç
yapımından kullanılan maddeler
e.-yı ‘aşābānī 07b/09
e.-yı ‘aşābānīnuñ 07b/10
e.-yı arzıyye 02b/09
e.-yı laḥmı 07b/08
e.+ sı 16b/05, 30a/06
e.+ yı 58b/01, 84b/08 -8-

eczāen [A] ecza olarak
e. 58a/04 -1-

edviye [A] ilaçlar
e.+ ce 53a/09, 56b/01
e.+ yi 53a/08, 54b/08 -4-

edviyye [A] bkz. edviye
e. 69b/02, 70b/02, 71b/04,
71b/06, 72a/06, 72b/03, 72b/09,
74a/02, 75a/03, 75b/02, 80a/11
e.-yi ‘alāḥide 73b/06
e.+ ce 75b/06
e.+ leri 63b/02
e.+ yi 30a/09, 57b/09, 71a/04,
71b/04, 75b/01, 78a/03, 79a/02,
80a/05, 84b/05 -23-

efzal [A] daha üstün
e.-ı fuşūl 10a/06
e.+ dur 10a/08

	e.+ ı 12b/01 -3-		ağız e.- düğine 69b/10
eger	[F] eğer		ağız e.- mesine 44b/08 -2-
	e. 03a/07, 03a/11, 03b/02, 05b/03, 06a/06, 06a/10, 06b/06, 06b/07, 06b/08, 06b/09, 06b/10, 07a/01, 07a/05, 07b/03, 08b/03, 09a/05, 09a/08, 09b/05, 09b/09, 10b/08, 11b/01, 12b/10, 12b/04, 13a/07, 13b/05, 13b/08, 14a/08, 17b/07, 17b/08, 17b/09, 18b/10, 19b/05, 19b/11, 20a/08, 21a/04, 21a/10, 21b/01, 21b/03, 22a/01, 23a/10, 23a/11, 23b/10, 24a/08, 24a/10, 24a/11, 24b/03, 24b/04, 25a/04, 28a/04, 29b/05 , 29b/06, 31a/10, 34a/04, 34b/03, 36a/11, 48b/02, 50a/01, 50a/02, 50a/03, 50a/04, 50a/06, 50a/07, 50a/08, 50a/09, 50a/10, 50a/11, 50b/01, 50b/02, 50b/03, 50b/04,50b/05, 50b/07, 51a/04, 51a/07, 51a/11, 51b/02, 53b/11, 65a/10, 66a/07, 67a/07, 67b/03, 71a/06, 76a/04, 80b/10, 82a/04 -92-	egir	kasıkotu, azakeğeri, hazambel (acorus calamus) e. 56b/07 ma'cün-ı e. 56b/07 -2-
		eglendür -	bekletmek, durdurmak e.- meyüp 82b/06 -1-
		egri	eğri, düz olmayan e. 83b/09 -1-
		ehl	[A] sahip, malik, bir işte maharetli e.-i devlet 87b/04 e.-i ihsāna 87a/03 e.-i tecrube 11b/08 e.+ ini 88a/03 -5-
		ehli	[A] evcilleştirilmiş, yaban olmayan e.+ lerinden 37b/08 -1-
		ek -	dökmek, serpmek e.- e 06b/06, 59a/04, 61b/08 e.- eler 29a/05, 54b/01, 54b/02, 71a/04 e.- mege 59a/05 -8-
		ekber	[A] büyük tiryāk-i e. 52a/07, 86b/06 -2-
		ekser	e. olur 06b/06 -1-
		ekşer	[A] genellikle, çoklukla e. 06b/06, 33b/01 e.+ i 03b/02, 34b/03 e. olurlar 06b/06 -6-
		ekşi	sirke veya limon tadında olan
egerci	[F] bkz. egerçi		
	e. 36b/07 -1-		
egerçi	[F] her ne kadar..., olsa da, ise de		
	e. 07a/06, 07a/10, 07b/01, 08a/06, 10b/06, 11b/06, 12b/10, 13a/01, 13a/06, 25a/02, 25a/06, 27b/01, 27b/02, 28b/02, 35b/01, 36b/09, 37a/05, 37a/07 -18-		
egil -	eğilmek, çarpılmak, yamulmak		

e. 05b/07, 06b/06, 11a/09, 11b/09, 11b/11, 16a/08, 39b/07, 46b/03, 51b/07, 52a/02, 52a/03, 59a/02, 59b/07, 68b/05, 72a/08, 86a/04, 86a/10, 86b/01 fî'l-cümle e. 52a/03 e.+ yle 11b/02, 11b/09 e.+ ler 34a/04 e.+ lerile 05b/06 e.+ lerinüñ 39a/03 e.+ nüñ 11b/03 e.+ si 05b/07, 34a/06, 39b/05 e.+ sin 43b/02 e.+ sinüñ 43a/02 e. ola 06b/06 -34-	75a/03, 77b/03, 77b/06, 81b/06 e.- yeler 05a/02, 16b/11, 44b/04, 45b/06, 45b/11, 46a/06, 46a/09, 46b/01, 46b/04, 52b/11, 53b/05, 54a/08, 54a/11, 54b/09, 55a/03, 55a/08, 55b/08, 56a/02, 56b/01, 56b/11, 56b/06, 56b/08, 57a/06, 58a/06, 58b/01, 63b/02, 69b/01, 70b/10, 72b/09, 74b/04, 75b/06, 76a/06, 77a/09, 82a/09, 84b/03 e.- yeler 16b/09 -44-
ekşilik tadının ekşi olması e.+ in 64b/06 -1-	elek delikli bir eleme aracı e.+ den 05a/02, 69b/01, 75b/01, 76a/01, 76a/06, 77b/03, 83b/05, 85a/10 e.+ ile 44b/03, 56b/01 -10-
ekşirek daha ekşi e. 42a/09 -1-	elem [A] ağrı, acı; keder, dert e. olmaya 07a/05 -1-
el el e. 11a/04, 27a/04 e.-ayağ tütmaduğına 69b/10 e.+ e girmezse 86a/02 e.+ i 69b/11 e.+ ile 44a/06, 58a/10, 59b/06, 60b/08, 63a/06, 66b/06 e.+ inden 27a/02 e.-muğaddime 02b/02 e. uralar 67b/01, 68b/04 -15-	elen - eleme işine maruz kalmak e.- miş 53a/08 -1-
elbette [A] mutlaka e. 28a/04 -1-	elli elli sayısı e. 42b/10, 43a/03, 43b/01, 44a/03, 44a/04, 44a/07, 47a/11, 47b/08, 48a/02, 54a/11, 63a/01, 65a/08, 68a/02, 73a/07, 85a/09, 85b/01, 85b/02 e.+ şer 55a/07 -20-
ele - elemek e.- ye 63b/08, 73b/06, 74a/06,	em'ā [A] bağırsak krş. bağırsuk e. 21b/06 e.+ sı 22a/04 e.+ sında 09b/06 -3-
	emcek meme e. 38b/11

- e.+ in 27b/10 -2-
- emîn** [A] emniyet sahibi, emniyetli, güvenilir
e. ider 25a/07
e. ola 08a/07, 12b/02, 13b/08, 17a/01, 19a/08, 52a/08, 86b/07
e. olasm 24b/11, 31b/05, 32a/05, 32b/11, 34b/06
e. olur 10b/01
e. olursa 50b/05 -15-
- emle** [A] bkz. emlec
e. 56a/09, 57a/03 -2-
- emlec** [A] hindistan'a mahsus devâyî bir meyve, amlacotu (phyllanthus emblica)
e. 53b/02, 54b/06, 55a/11, 60a/05, 69a/11, 70b/11, 71b/01, 72b/07, 73b/03, 75a/01, 78b/10
e.+ i 71a/01 -12-
- emrâz** [A] illetler, hastalıklar
e. 33a/04
envâ'-i e. 19b/09, 32b/04
e.-ı balgamiyye 76b/10
e.-ı dimâğiyye 69a/08
e.-ı sevdâviden 57a/01
e.+ dan 12a/01
e.+ uñ 15b/05 -8-
- emrūd** [F] armut (pirus communis)
e. 39b/06, 42b/05
e.+ ı 42b/06 -3-
- emzic** [A] mizaçlar
e.+ nüñ 07a/03 -1-
- enār** [F] nar (punica granatum)
e. 51b/07, 86a/04 -2-
- enbiyā** [A] peygamberler
ervāh-ı e. 01b/03 -1-
- endīşe** [F] düşünce; vesvese, merak, kaygı; gam, keder; şüphe; korku
e. kıl 87a/04
e.+ ler 06b/06
e.+ leri 26b/04 -3-
- enşār** [A] yardımcılar, muavinler, koruyucular
e.+ a 02a/10 -1-
- envā'** [A] çeşit, tür
e. 01b/06
e.-i emrāz 19b/09, 32b/04
e.-i eṭ'ime 06a/06
e.-i hastalık 03b/06
e.-i hıltı 43a/09
e.-i istiskāya 70a/03
e.-i şuları 12a/03 -8-
- er** erkek, adam
e. 02b/04, 02b/05, 02b/08, 28a/07, 30b/09
e.+ i 30b/11
e.+ üñ 28a/07, 28a/08, 28a/09 -9-
- erba'a** [A] dört
tırıāk-i e. (dört unsur) 75b/02 -1-
- eri** - katı halden sıva hale geçmek
e.- diginden 19a/03
e.- mege 17b/10
e.- ye 40b/04, 53b/07 -1-

erice	irice, iriye yakın, biraz iri e. 66b/06 -1-		e.-i fuşül 10a/07 -1-
eriş -	ulaşmak, olgunlaşmak e.- miş ola 42a/09 -1-	eski	yeni karşıtı e. 59a/04, 61b/11, 77a/06, 77b/01, 81a/02, 83a/10 e. ola 22b/04, 57b/09, 76b/11 e.- yicek 49b/05 -10-
erit(d)-	eritmek e.- e 61a/08 e.- ür 17b/10 -2-	esne -	uykulu, sıkıntılı veya yorgunluk duyulan bir anda ağzı genişçe açarak soluk alıp vermek e.- megi 70a/05 e.- mek 48b/04 -2-
erkeç	erkeç, erkek keçi e. 05a/06 -1-	esri -	sarhoş olmak e.- mekden 16a/08 -1-
erkek	yetişkin adam, bay, er kişi e. 05a/06, 29a/03, 29a/06 e.+ inüñ 37b/05 -4-	esved	[A] siyah, kara e. 81a/08 -1-
ermenî	[A] eskiden batı Asya'nın kuzey kısmında ve Avrupa'nın Asya'ya komşu olan bazı yerlerinde dağınık şekilde yaşayan bir millet gül e. 52a/04, 86b/02 şîh-i e. "pire yavşanı, sarı yavşan otu (artemisia) 56b/11 tîin-i e. 82a/01 büre-i e. 47a/03, 58a/03 -6-	eşdür -	hızlı yürütmek, koşturmak e.- mek 15a/10 -1-
erţab	[A] daha yumuşak, daha rutubetli a.+ dur 35b/09, 36b/08, 38b/02, 38b/10 -4-	eşek	ceviz içinin ortasında bulunan ve içi ikiye ayıran sert madde e.+ üñ 30b/01 -1-
erük	erik ağacı ve meyvesi (prunus domestica) e. 11b/10, 32a/03, 42b/09, 59b/03, 59b/08, 68a/01 e.+ ler 39a/02 -7-	eşilik	ceviz içinin ortasında bulunan ve içi ikiye ayıran sert madde e.+ inden 74a/10 -1-
ervāh	[A] ruhlar e.-ı enbiyā 01b/03 -1-	eşref	[A] daha (en, pek) şerefli, onurlu e.-i mevcudat (insan) 01b/06 -1-
erzel	[A] en fenası	eşribe	[A] içilecek şeyler, içkiler e.+ nūñ 03a/04 -1-
		et	kasaplık hayvanlardan sağlanan kaslardan oluşmuş besin maddesi e. 05a/05, 06a/01, 06b/06, 14a/11, 29a/08, 33b/05, 35b/06, 34b/09, 35b/07, 36b/10, 37b/09,

48b/05	envā‘-i e. 06a/06
e.+ den 36b/11	e.+ den 06a/07
e.+ i 05a/06, 05a/07, 05a/08,	e.+ ye 06a/09 -4-
05a/09, 06a/01, 06a/02, 06b/06,	etmek ekmek
29a/03, 29a/07, 33a/09, 33b/07,	e. 04b/11, 05a/04, 05b/11,
34b/08, 36a/03, 36a/09, 36b/08,	35a/02
38b/11, 39b/04, 49a/10, 58b/11,	e.+ den 84b/11
59a/01, 84b/09	e.+ i 05b/11, 35a/01, 35a/02,
e.+ idür 06a/02, 33b/06, 33b/07,	35b/01
35b/06, 35b/08, 35b/09, 37a/01,	e.+ idür 35a/10, 37b/03
37b/04	e.+ inüñ 04b/11, 33b/03, 38b/09
e.+ ile 29b/03, 36b/04	-16-
e.+ in 06b/06, 10b/01, 10b/02,	etmeksüz ekmeksiz
15b/10, 15b/09, 29b/08	e. 81b/08 -1-
e.+ ine 29a/04, 39b/05, 84b/10	ev oda
e.+ lerden 34b/08, 37b/04,	e.+ de 24a/07
37b/08, 38b/11, 39b/03	e.+ i 24b/01
e.+ leri 05b/05	e.+ ler 52a/05, 86b/03
e.+ lerin 58a/11	e.+ lerüñ 52a/06, 86b/05 -6-
e.+ lerüñ 36b/06	evkât [A] vakitler, zamanlar
e.+ üñ 37b/08	e. 13a/03
ķuru e. 06b/06 -78-	e.+ uñ 10a/01 -2-
et - etmek, yapmak	evliyā [A] keramet sahibi olanlar,
k.- eler 85b/04	erenler
şabr e.- eler 54b/03	e. 01b/03 -1-
buķūr e.- mege 59a/05 -3-	evren gök varlıklarının bütünü, kâinat,
etlü etli, içinde et olan	cihan, âlem, kozmos
e.+ lü 21a/02 -1-	e. yavşan 81a/11 -1-
eṭıbbā [A] hekimler, doktorlar, tıp	evvel [A] önce, ilk, birinci
ilmini bilenler	e. 02b/07, 06b/11, 08a/09,
e. 72b/03 -1-	08a/11, 08b/01, 08b/03, 08b/07,
eṭ‘ime [A] yemekler, aşlar	13a/09, 15a/05, 18a/11, 21a/01,
e. 10a/03	28a/06, 33b/04, 33b/10, 33b/11,

- 35a/04, 37a/07, 37a/09, 38a/10,
48a/04, 82a/11, 82b/10, 85b/02
e.+ de 38a/07, 38b/01, 38b/03
faşl-ı e.+ de 06b/06, 07a/08,
33a/08
e.+ inde 58b/03
e.+ inden 53b/11
e.+ lerinde 33a/02 -33-
- evvelā** [A] birinci olarak, her şeyden
önce, ilk önce
e. 12a/05 -1-
- evvelīn** [A] birinci, ilk olarak
e. 45a/02, 45a/07, 46a/08,
46b/01 -4-
- evvelki** [A] ilk olan, önceki, evvelki
e. 09b/06, 10b/08, 12b/01,
18a/02, 22b/04, 22b/09, 23a/05,
24a/07, 26a/07, 33b/04, 37a/05,
37b/11, 38a/09, 43a/03
e.+ de 38a/11, 38b/11, 39a/03,
39a/04, 39a/06, 39a/11, 39b/01,
39b/03, 39b/06, 39b/08, 39b/09,
40a/03
e.+ den 10b/06
e.+leyin 41b/05, 41b/11, 45b/01
-31-
- ey** - demek, söylemek
e.- dür 20a/01, 23a/08, 30b/09,
55b/02, 76a/03 -5-
- eyt (d)** - söylemek, demek
e.- miş 59a/03
e.- ür 48a/08 -2-
- eyle** - yapmak, etmek
e. 31a/11, 32a/03, 42a/03,
80b/02, 87b/01
e.- rse 67b/04
e.- di 86b/09, 87a/01
e.- diler 48a/04
e.- meden 58b/10
e.- mege 81b/03
e.- mek 58b/03, 58b/04, 58b/07
e.- mekdür 49b/01
e.- mez 64b/03
e.- r 11a/07, 11b/01, 15b/11,
18b/04, 23b/09, 25b/08, 26b/03,
26b/04, 42a/08, 43a/09, 50a/01,
50a/03, 50a/04, 50a/06, 50a/07,
50a/08, 50a/09, 50a/10, 50a/11,
50b/01, 50b/03, 50b/04, 50b/05,
50b/06, 51a/11, 51b/01, 51b/02,
51b/03, 51b/04, 52a/11, 54b/05,
58b/05, 59a/09, 65a/10, 65b/10,
66b/10, 69a/07, 69a/10, 70b/06,
71a/09, 71a/10, 71a/11, 72a/01,
74b/05, 76b/01, 76b/04, 78a/10,
79b/03, 79b/07, 85a/05
e.-rse 50a/04, 50a/08, 50a/09,
50a/11, 50b/03, 50b/04
e.- señ 29b/02
e.- sün 88a/02
e.- ye 16a/05, 61b/05, 62a/10,
62b/07, 65b/04, 75b/02, 76b/07,
78a/09, 78b/03, 83b/04, 83b/06,
88a/04
e.- yeler 51b/10, 62b/10, 77a/10,
79a/07, 79a/10, 79b/10, 80b/02,

83a/07, 86a/08, 86b/05, 87b/11
e.- yelüm 88a/01
e.- yesin 83a/01
e.- yü 50a/01, 62a/02, 62a/03,
64a/01, 64a/07, 67a/07, 69a/02
aruḡ eyle- 23b/09
az eyle- 32a/03
buḡür eyle- 86b/05
cem‘ eyle- 25b/08
delālet eyle- 50a/01, 50a/03,
50a/04, 50a/06, 50a/07, 50a/08,
50a/09, 50a/10, 50a/11, 50b/01,
50b/03, 50b/04, 50b/05, 50b/06,
51a/11, 51b/01, 51b/02, 51b/03,
51b/04
delük eyle- 61b/05
fıkr eyle- 49b/01, 87b/01
gökçek eyle- 52a/11, 54b/05,
71a/11, 79b/07
ḡabb eyle- 76b/07, 77a/10,
77b/09, 78a/09, 79a/07, 79a/10,
79b/06 , 79b/10, 80b/02
ḡareket eyle- 50a/01, 50a/04,
50a/08, 50a/09, 50a/11, 50b/03,
50b/04
ḡazm eyle- 71a/09
ḡōş eyle- 59a/09, 69a/10, 70b/06,
72a/01, 79b/03
ııcaḡ eyle- 83b/06
ıışlāḡ eyle- 58b/04
ııḡsān eyle- 87a/01
ııḡtirāz eyle- 58b/03
ḡabül eyle- 16a/05

ḡabz eyle- 58b/10
kes e.- yü 62a/02, 62a/03,
64a/01, 64a/07, 67a/07, 69a/02
kesb eyle- 86b/09
ḡızıl eyle- 18b/04
laḡıf eyle-31a/11, 43a/09
lu‘ūḡ eyle- 62b/10, 78b/03
ma‘cün eyle- 75b/02, 81b/03
men‘ eyle- 42a/08, 74b/05
muḡkem eyle- 71a/11
mu‘tedil eyle- 26b/03
müteḡayyir eyle- 11a/07
pāre eyle- 42a/03, 80b/02
perḡiz eyle- 51b/10, 86a/08
raḡmet eyle- 88a/02, 88a/04
rūşen eyle- 76b/01
şāfi eyle- 65b/04, 69a/07, 69a/10
sāḡıḡ eyle- 11b/01
sākin eyle- 65b/10, 66b/10,
71a/09
sancu eyle- 58b/05
sübḡān eyle- 87a/01
süst eyle- 15b/11
şāḡ eyle- 71a/09
şerbet eyle- 62a/10, 83b/06
taḡsım eyle- 48a/04
taḡvıl-i kelām e.- yelüm 88a/01
telyın eyle- 58b/07
un eyle- 83a/01, 83b/04
un gibi eyle- 29b/02
yād eyle- 87b/11
yiyecek nesne eyle- 62b/07
yüḡrük eyle- 71a/10

- zāyil eyle- 26b/04, 70b/06,
76b/04, 78a/10
ziyāde eyle- 69a/10, 85a/05
ziyān eyle- 64b/03 -106-
- eyle** öyle, o şekilde
e. 11b/02, 13a/09, 13b/06,
15a/05, 15b/06, 18b/07,
18b/08, 18b/10, 20a/02, 21b/04,
22a/02, 22a/10, 24b/04, 25a/04,
29b/05, 30b/11, 32b/07, 33a/05,
37a/11, 60b/08 -20-
- eylet** - getirmek
e.- üp 47b/09 -1-
- eylük(g)** iyilik
e.+ den 87b/05
e.+ i 87b/05
e.+ iyle 87a/07
e.+ iyle eyleyeler 87b/11 -4-
- eyreltü** eğrelti otu (Driopteris filix-
mas) krş. serşes
e. 73b/05 -1-
- eyü** iyi
e. 04b/11, 05a/02, 08a/01,
08b/11, 09b/05, 09b/10, 15a/09,
15a/11, 15b/02, 15b/03, 16b/07,
16b/10, 18a/01, 23b/05, 27b/08,
29a/03, 33b/04, 36a/03, 41a/11,
41b/08, 42a/02, 42a/09, 43b/01,
45b/11, 47a/05, 47b/07, 48a/04,
52b/07, 53a/08, 53b/05, 53b/08,
55b/01, 55b/07, 56b/01, 57a/11,
82b/08, 82b/11, 87a/06, 87b/03
e.+ dür 06a/03, 12b/10, 35a/05,
36a/08, 36b/03, 48b/10, 50b/03,
52a/04, 59a/05, 59a/09, 86b/02
e. ider 26b/06, 42b/01, 52a/11,
54b/05, 56a/07, 58a/02, 70a/08
e.+ ler 87b/04
e.+ lerün 87b/08
e. ola 54a/01, 82b/10
e. olmaz 19a/01
e. olur 83a/05
e.+ si 18a/10, 22b/03
e.+ sin 12a/03, 22b/01, 22b/03,
26a/05 -68-
- eyülik** iyilik
e.+ de 09a/05 -1-
- eyülük** iyilik
e.+ de 35b/08, 35b/09, 36b/04
-3-
- eyyām** [A]günler, gündüzler
mürür-ı e.+ ıla 14a/08 -1-
- ez** - ezmek, sıvı içinde karıştırarak
eritmek; üstüne basarak veya bir
şeyin arasına sıkıştırarak
yassılatmak
e. 40b/04, 41a/08
e.- e 63a/06, 66b/06
e.- eler 44a/06, 47a/05, 47b/02,
54b/01, 60a/11, 63a/07, 67b/02,
84b/03, 85b/09 -13-
- ezil** - ezilmek, sıvı içinde
karıştırılarak eritilmek; üstüne
basarak veya bir şeyin arasına
sıkıştırarak yassılatılmak
e.- miş 86a/01 -1-

F		faşl
faķir	[A] 1. zavallı, bîçare, âciz 2. alçakgönüllülük göstererek "ben" mânâsına gelir f. 02a/03 -1-	f. 06b/06, 49b/01, 63a/09 -3-
fālīc	[A] bkz. fālīc f.+ e 25b/11 -1-	[A] 1. bölüm 2. dört mevsimden her biri f. 04b/07, 12a/03, 12a/04, 14a/01, 18b/11, 19a/10, 22b/01, 26a/03, 28b/04, 31a/07, 35a/05, 38a/06, 40a/04, 48a/06, 48b/03, 49b/06, 51b/06, 58a/01
fālīc	[A] felçli, felç hastası f. 76b/10 f.+ i 44b/07 -2-	f.-1 evvelde 06b/06, 07a/08, 33a/08 f.-1 rāb'ada 24a/03 f.-1 sâbıkda 08b/10
fānīd	[F] beyaz şeker, peynir şekeri f. 53b/05, 53b/07, 55a/06 -3-	f.-1 vebā olduğundan 51b/06, 86a/03
farāsiyūn	[G] soğanak da denilen keskin, fena kokulu bir çeşit ot, yabancı sarımsak, it siyegi, yabancı pırasası, dağ gendenesi (Allium porrum) f. 81a/07 -1-	f.+ da 04b/01, 04b/09, 05b/09, 06b/02, 07a/01, 07a/02, 08a/09, 10b/11, 14a/03, 14b/05, 15a/02, 18a/01, 18b/11, 19b/01, 22a/04, 22b/02, 22b/09, 23a/07, 24a/05, 26a/05, 27b/07, 28b/06, 29a/02, 30a/02, 30b/02, 31a/08, 31b/03, 31b/06, 32a/04, 32a/07, 32a/09, 32a/10, 32b/08, 32b/09, 32b/10, 33a/05, 33a/09, 33b/02, 34b/08, 36b/06, 37a/10, 37b/02, 38a/06, 38b/07, 39a/10, 40a/01, 40a/06, 43a/06, 44a/10, 46b/07, 57a/08
Fāris	[ö.a.] İran'ın güneyindeki Şiraz vilâyeti tiryāk-i f.+ den 52a/07, 86b/05 -2-	f.+ daki 07b/06 f.+ dur 33b/01 f.+ ı 64a/11 f.+ ında 33b/04, 33b/11, 35a/04 f.+ uñ 07a/09, 31a/07, 31b/05 -88-
farķ	[A] 1. ayrılık, başkalık; iki veya daha çok şey arasındaki ayrılık f.+ ı 36b/08 -1-	
faşıl	[A] bkz. faşl f. 20b/06, 50b/08 f.+ da 09b/02, 13a/02, 20b/08, 33a/01, 35a/05, 53a/11 -7-	
fāsīd	[A] bozan, bozucu, hastalığa neden olan	

faṭarāsāliyyūn [G] yabani kereviz (petroselinum oreoselinum) f. 53a/05, 81a/09 -2-	22a/01, 23a/03, 24b/02, 69a/04, 74a/03, 75b/02 f. almak 24a/09
fātiḥa [A] Kur'ân-ı Kerîm'in birinci sûresi, fātiḥa sûresi f.+ yla 88a/03 -1-	f.+ dūr 61a/03 f. ide 79a/04 f. ider 02b/11, 43a/07, 49b/04, 60b/02, 61b/10, 64a/11, 64b/11, 66a/01, 67a/10, 67b/09, 68a/09, 71a/10, 71b/07, 71b/10, 72a/01, 72b/05, 73b/09, 74b/08, 75a/06, 75b/08, 76a/02, 76a/08, 76b/04, 77b/10, 78a/05
faṭîr [A] mayasız saç ekmeği, bazlama f. 05b/11, 35a/01 -2-	f. olmağına 23a/04 f.+ si 20b/09, 27b/01, 33a/09, 56b/07 f.+ sin 19b/01, 20b/06 -44-
fāyda [A] yarar f. 24a/10, 36a/11, 61a/10, 65b/09, 81a/03 f. ide 83a/09 f. ider 48b/10, 49a/05, 60a/04, 60b/09, 61a/06, 62a/07, 62b/11, 63a/10, 64a/03, 66b/02, 67a/04, 67b/05, 69b/11, 70a/04, 70a/07, 70a/10, 72a/08, 80b/09, 80b/11 sufûfü'l-bellût f. ider 82a/04 f.+ lar 23b/10 f.+ ları 44b/08 f.+ ların 23a/07 f. olmağa 23a/05 f.+ sı 15b/10, 15b/08, 16a/01, 23a/07, 23b/08, 26a/01, 40a/10, 40a/09, 41b/07, 43a/10, 43a/08 f.+ sın 43a/06 f.+ sından 09a/11 f.+ sın 22a/05 -44-	fāyidelen - [A-T] faydalanmak, yararlanmak f.- ür 15a/03 -1-
fāyḍalı [A-T] yararlı f.+ dur 50b/10 -1-	fayḳara [G] acı f. 44b/01, 76b/11 ayāric-i f. 76b/05, 80a/08 -4-
fāyide [A] fayda, yarar f. 15a/07, 20b/04, 21a/08,	fāzalāt [A] kazuratlar, necasetler, pislikler, murdarlıklar f.+ ı 68b/09 -1-
	fāzıl [A] iyilik, fazilet, erdem, lütuf f.+ ıyla 54a/01 -1-
	fāzlıyye [A] fazla, ziyade ruṭūbet-i f.+ den 38a/02 -1-
	fehm [A] anlama, anlayış ḥiddet-i f. arturur 69a/07 f.+ i 18a/07 -2-
	felāsefe [A] bkz. felāsife

- ma'cün-ı f. 56a/03 -1-
- felâsife** [A] birçok faydası olan ve çeşitli otlarla hazırlanan bir tür macun adı
ma'cün-ı f. 71a/07 -1-
- fem** [A] ağız bkz. ağız
f.-i ma'deye 69a/06 -1-
- fenâ** [A] 1. yok olma, yokluk, geçip gitme, "beka" nın zıddı
f. dünyâda 87a/08
2. kötü, iyi olmayan, uygunsuz (olan) fena şey
f.+ sı 03a/10
f.+ sından 03a/09
f.+ ya 03a/09 -4-
- fenn** [A] hüner, marifet, sanat, ilim
f.+ i 40a/11 -1-
- ferah** [A] ferâh, gönül açıklığı, sevinç, rahatlık
f. 26b/03
f.+ da ola 54a/04
f.+ dan 15b/01
f. virür 42a/01 -4-
- ferahlandır** - [A-T] rahatlatmak
f.- ur 14b/10, 52b/09, 56a/04 -3-
- ferâric** [A] piliçler
f. 59a/01 -1-
- ferc** [A] kadın cinsel organı
f.+ i 28a/01
f.+ ine 27b/11, 80a/07 -3-
- ferfiyün** [A] sütleğen otu ve bundan elde edilen tıbbî bir zamk (euphorbia peplis)
f. 53a/07, 70b/01, 81a/11 -3-
- ferrüc** [A] piliç
f. 33b/05 -1-
- ferencmüsk** [F] fesleğen, reyhan (ocimum basilicum)
f. 52b/03 -1-
- fesâd** [A] bozulma, fasid olma
f.+ a gider 08b/04, 08b/05
f.+ a varmaya 41a/01
f.+ a varsa 40a/09
f.+ a varur 03b/05, 08b/06, 09b/11
f.+ a virür 09b/07, 10a/11
f.+ ından 10a/11
f.+ ıyla 08b/06 -11-
- feth** [A] açma, açılma
f.+ i 18a/05 -1-
- fetiḥ** [A] açan, açıcı
f. 64a/11 -1-
- fevâkih** [A] meyveler, yemişler
f. 33b/07, 40a/08, 40b/09
f.-i raḥbe 32b/05
f.+ den 40b/08
f.+ üñ 32b/05 -6-
- finduḳ** [A] findık (Corylus avellana)
f. 29a/09, 37b/11
f.-ı muḳaṣṣir 84a/09 -3-
- fistuḳ** [A] fıstık (Pistacia vera)
f. 29a/09, 33b/08, 34a/01, 37b/09, 60a/08 -5-
- fikir** [A] bkz. fikr
f.+ ler 06b/04
f.+ ler eylemekdür 49b/01

f.+ leri 26b/04
f.+ ler idegen 06b/06 -4-
fikr [A] fikir, düşünce
f. eyle 87b/01
f.+ i 15a/03, 26b/06, 52a/11,
54b/05
f. ide 87a/11
f. itmeyen 87a/05 -7-
fi'l-'âlem [A]
ḥalîfetu'llâh-ı f. 02a/07 -1-
fi'l-'âlemîn [A] dünyalarda
melceyü'l-efâzıl-ı f. 02a/09 -1-
fi'l-cümle [A] nihayette, sonunda
f. 12b/11, 23b/02, 35b/10,
37a/06, 52a/03, 86b/01 -6-
fi'l-ḥâl [A] bu anda, hemen, şimdi
f. 09b/09, 10a/10, 29b/05,
29b/07, 58a/10, 69b/05 -6-
filūniyâ [G] fulūniyyâ, terkip adı
şîfat-ı f. 53a/02 -1-
fukâ' [A] fukka, boza, arpa, mısır,
akdarı gibi şeylerden yapılmış
olan boza benzeri bir çeşit içecek
f. 20a/08 -1-
furūn [G] fırın
f. 05b/11, 35a/01 -2-
fuşûl [A] fasıllar, mevsimler
efzâl-ı f. 10a/06
erzel-i f. 10a/07 -2-
fuzûl [A] fazlalıklar, artık maddeler
f.-ı balğamdan 43b/08
f.-ı balğamîden 56a/04
f.+ ın 71a/08 -3-

fûlfûl [A] kara biber
f. 45b/10, 53b/03, 55b/11,
56a/08, 56b/05, 71b/01, 72a/05
dâr-ı f. 53b/03, 54b/05, 55a/06,
55b/11, 56a/08, 56b/05, 58a/08,
71b/01, 72a/05, 74a/01, 74b/02,
75a/09, 79b/01, 81a/08, 83b/08
ḥabb-ı f. 37a/08
f.-i 81a/08 81a/07 -24-

G

ġāfil [A] gaflette bulunan, ihmal
eden, dikkatsiz, ,ihtiyatsız
ġ. olma
30a/11, 87b/09 -2-
ġāfit [A] koyunotu, kasıkotu
ġ. 73b/04
ġ.+ üñ 44a/01 -2-
ġaflet [A] gafillik, boş bulunma,
dalgalılık
ġ. 87b/10 -1-
ġāh [F] zaman, an
g. 49a/09 -1-
ġalebe [A] galip gelme, yenme,
üstünlük
ġ.+ sin 59a/10, 64b/02, 67b/09
ġ.+ sine 66b/03, 67b/05, 72b/05
-6-
ġālib [A] fazla, üstün, çok
ġ. 06b/06, 06b/07, 06b/08,
06b/09
ġ.+ dür 37a/06, 37a/10

- ğ. ola 06b/06
ğ. olduğına 51a/11, 51b/01
ğ. olmak 48b/03, 48b/11, 49a/05, 49a/10
ğ. olmaz 10a/11
ğ. olur 49b/05 -15-
- ğālibā** [A] sağlam bir ihtimāle göre, görünüşe göre, belki
ğ. 04a/07, 06b/06 -2-
- ğāliblīk** [A] çokluk, üstünlük, fazlalık
ğ.+ ma 50b/05, 50b/06 -2-
- ğālīz** [A] yoğun, kesif, yapışkan
ğ. 06a/05, 07a/02, 10a/10, 10a/11, 11b/06, 17a/04, 19b/02, 23b/09, 33a/08, 34b/08, 34b/11, 44a/10, 47b/10, 49b/01, 51a/08, 68b/08, 72b/06, 75a/07, 78a/06
keymūs-ı ğ.+ den 05b/01
ğ.+ dür 34a/04
ğ.+ in 34b/04
ğ. ola 57b/01
ğ. olur 48b/08
ğ. olursa 51b/02
ğ.+ rağ 51a/09 -27-
- ğālīza** [A] bkz. **ğālīz**
riyāh-ı ğ.+ ya 77b/11
aḥlāt-ı ğ.+ ayı 60b/11 -1-
- ğālīzat** [A] yoğunluk, kesiflik, yapışkanlık
krş. ğālīzlīk
ğ.+ da 35a/06 -1-
- ğālīzī** [A] yoğunluğa ait
ḥalāt-ı ğ.+ yi 79a/08 -1-
- ğālīzlīk** [A-T] yoğunluk, kesiflik, yapışkanlık
ğ.+ ı ola 42b/09 -1-
- ğarbīl** [< A ğırbāl] kalbur
ğ.+ den 66b/06, 74a/11 -2-
- ğarībe** [A] evvelce görülmemiş, bambaşka
ruḥbet-i ğ. 03b/07, 20b/11
ruḥbet-i ğ.+ ler 03b/05-3-
- ğārīkūn** [A] katran köpüğü çayır mantarı (polyporus officinalis)
ğ. 45a/06, 62b/04, 77a/01, 81a/04
ğ.-ı 63b/05 63b/04 -5-
- ğarīz** [A] iç, vücudun iç kısımları
ğ. -i aşliyye 03b/02
ḥarāret-i ğ.+ i 24a/02 -2-
- ğarīze** [A] kendiliğinden meydana gelme
ḥarāret-i ğ.+ yi 03b/07, 10a/04, 26b/02 -3-
- ğarīzī** [A] doğal, yaratılıştan, kendiliğinden
duḥūl-ı ḥarāret-i ğ. 10a/09
ḥarāret-i ğ. “vücudun normal harareti” 02b/08
ḥarāret-i ğ.+ nūñ 03a/09 -3-
- ğāyet** [A] gayet, oldukça iyi
ğ. 25b/01, 28a/11, 29b/09, 50a/06, 50b/07, 82b/05, 85a/05
ğ.+ de 65a/11 -8-
- ğāyetde** [A] 1. nihayet, uç, son 2. çok,

- fazla, son derece
ğ. 61a/02, 61a/03, 61a/07,
64a/10, 67a/01, 80a/03 -6-
- ğayr** [A] ayrı, başka, artık, diğer
ğ. 36a/08
ğ.-ı kâbil bolsa 17b/08
ğ.+ ı 82a/02
ğ.+ ma 08a/07, 40b/01
ğ.+ ndan 12b/10, 35b/11,
36a/04, 36a/05, 36a/07, 39a/01
ğ.+ mı 82a/02, 82a/03 -14-
- ğayit** [A] dışkı, insan pisliği
ğ.+ ı 06b/06 -2-
- ğazab** [A] kızma, hiddet, öfke
ğ.+ da 27b/04
ğ.+ dan 15b/02 -2-
- gec** bkz. geç
g.+ lerinde 33a/02 -1-
- gec -** bkz. geç-
g.- dükden 48b/08
g.- meyinca 13a/08 -2-
- gecür -** bkz. geçür-
g.- eler 16b/09, 16b/10 -2-
- geç -** 1. bir yandan girip öte
yandan çıkmak
g.- mez 14b/02
2. (zaman için) geride bırakmak,
harcamak
g.- dükden 20a/07
g.- en 59b/11, 60a/09
g.- ince 51a/06 -6-
- geçür -** geçirmek, geçme işini
yaptırmak, geçmesini sağlamak
- bizden g.- e 59b/06,
elekden g. 75b/01, 76a/01,
83b/05
elekden g.- eler 85a/11 -5-
- gegir -** geçirmek; midede toplanan gazı
ağızdan sesli bir biçimde
çıkarmak
g.- e 06b/06
g.- ıcek 21b/07
g.- meye 72a/08 -3-
- gel -** ulaşmak, varmak
g. 87a/04, 87b/01
g.- di 20a/11
g.- dügi 15b/06
g.- dükde 31b/04
g.- dükden 17b/03
g.- e 03a/01, 06b/04, 06b/06,
12b/05, 15a/08, 40b/09, 41a/04,
41b/04, 41b/11, 43a/04, 46a/02,
53a/02, 53a/11, 54b/04, 55a/04,
55a/09, 55b/02, 58b/02, 85a/05
g.- en 16b/03
g.- ene 61b/10, 69b/09
g.- ince 43b/03, 61b/06, 62a/10
g.- megin 46b/02, 54a/10
g.- mek 48b/04, 48b/05
g.- mekdür 49a/02
g.- meye 06b/06, 12b/06
g.- mez 27a/02
g.- se 40a/08, 40a/09
g.- ür 03b/01, 03b/03, 13b/09
ağ gel- 40b/07
iriñ gel- 61b/10, 69b/09

- iş gel- 27a/02
 kıvāma gel- 40b/09, 41b/04,
 41b/11, 61b/06, 62a/10
 lāzım gel- 03b/01
 nāfi‘ gel- 46a/02, 53a/02,
 53a/11, 54b/04, 55a/04, 55a/09,
 55b/02, 56b/08, 57a/01, 58b/02,
 85a/05
 şāhīḥ gel- 20a/11
 şālāḥa gel- 40a/08
 uyḥusı gel- 06b/06
 uyḡu gel- 17b/03, 31b/04
 yaramaz gel- 40a/09 -43-
- gemi** su üstünde yüzen, insan ve yük taşımaya yarayan büyük taşıt
 g.+ ye 15b/03 -1-
- geñez** kolay
 g. ider 20a/08
 g. ola 12a/07, 20a/08 -4-
- geregince** gereği gibi, gereğine göre, gerektiği gibi
 g. 15b/06, 31b/04 -2-
- gerek** lazım
 g. 04b/01, 04b/02, 04b/03,
 04b/04, 04b/10, 06a/11, 07a/01,
 08a/06, 08a/10, 08a/11, 09a/10,
 09b/03, 09b/08, 09b/09, 11b/02,
 13a/03, 13a/09, 13b/06, 15a/05,
 15b/06, 16a/03, 18b/06, 18b/09,
 18b/10, 19a/04, 20a/02, 20b/01,
 21b/04, 21b/05, 22a/02, 22a/10,
 24a/05, 24a/06, 24b/04, 25a/04,
 28a/11, 28b/02, 29b/05, 31a/05,
 31b/07, 31b/11, 32a/04, 32a/07,
 32b/07, 32b/10, 33a/05, 33a/07,
 37a/11, 51a/04, 53b/09, 58b/03,
 58b/04, 58b/05, 58b/07, 58b/08,
 58b/09, 59a/02, 63a/09, 79a/01
 g.+ dür 49b/05, 51a/01, 51a/02,
 51a/05 -71-
- geril** - gergin duruma gelmek
 g.- ürse 50b/01 -1-
- gerin** - kolları açarak gövdeyi gergin bir duruma sokmak
 g.- megi 70a/05
 g.- mek 48b/04 -2-
- gerk** - germek
 g.- e 28a/08 -1-
- getür** - getirmek
 g. 41a/08, 42b/05, 42b/09
 g.- düm 02a/10
 g.- e 09a/04, 44a/08
 g.- eler 44a/07, 47a/05, 47b/03,
 47b/09, 54b/01
 g.- en 02b/05
 g.- esin 83a/04
 g.- mek 30b/01
 g.- üp 85a/07
 g.- ür 15b/04, 17a/11, 23a/10,
 23a/11, 23b/01, 26b/03, 26b/08,
 29a/01, 36b/02, 41b/07, 42a/07,
 60a/05, 70a/08
 g.- meye 06b/06
 başı getürme- 06b/06
 ḡarekete getür- 32b/03, 36b/02,
 56a/06

	ı̄slāha gel- 09a/04	ğ.+ lar 06b/06, 20a/04, 21b/11,
	īṣtiḥā gatür- 41b/07	31b/08, 32a/01, 51a/02, 52a/02,
	ķıvāma getür- 42a/06, 85a/07	86a/10
	ṣağırılık getür- 17a/11	ğ.+ lardan 08a/05, 51a/02,
	ṣūrete getür- 02b/05 -30-	58b/11
gey	çok, iyice, oldukça	ğ.+ lardur 06b/06, 06b/07,
	g. 26a/10, 30a/06, 35a/02,	06b/08, 06b/09, 06b/10,
	35a/11, 36a/06, 36a/11,	ğ.+ ları 33b/02, 38b/07, 39a/10
	60b/09 -9-	ğ.+ laruñ 36b/06
gey -	giymek	ğ.+ ñı 32a/02
	g.- dügi 28b/09	ğ.+ nuñ 17b/07
	g.- esin 31b/04, 33a/05	ğ. olmaz 12a/05
	g.- mek 04b/02, 33a/06, 33a/07	ğ. olur 14a/07
	g.-meklerin 24b/09 -8-	ğ.+ sı 36a/06, 36a/08
geyecek	giyecek, giysi	ğ. virür 02b/11, 05a/05, 06a/07,
	g. 16a/03, 32a/04	17b/08, 36a/04, 36b/02
	g.+ i 33a/02	ğ.+ ya 35a/09
	g.+ lerüñi 33a/01 -4-	ğ.+ yı 34a/03
geyik	geyikgillerden, erkeklerinin	ğ.+ yıla 03a/07, 03a/11 -41-
	başında uzun ve çatallı	ğıdālan - [A-T] beslenmek
	boynuzları olan memeli hayvan	ğ.- a 14a/05, 20a/03
	(Cervus elaphus)	ğ.- maz 34b/02 -3-
	g. 06b/06 -1-	ğıdāsuz [A-T] besinsiz
geyik kuruşığı	bir bitki türü	ğ. 14a/04 -1-
	g. 75b/10 -1-	ğıllı-ğıṣṣ [A] tortu
gez	defa, kere, sefer	ğ. + ı 85a/04 -1-
	g. 17a/07, 44b/04, 60b/08 -3-	ğıyāṣ [A] yardım
gezmāzek	[F] gezmāzec, ılgın ağacı	ğ.+ ü'l-islām 02a/08 -1-
	(tamarix tetrandra)	gibi -e benzer
	g. 58a/02 -1-	g. 04a/08, 04a/09, 05a/04,
ğıdā	[A] besin, gıda	06a/08, 06a/11, 07b/05, 11b/01,
	ğ. 03b/03, 36a/07, 36b/11	12b/05, 18a/07, 18a/11, 18b/03,
	ğ.-yı laṭıfden 33b/10	25a/03, 26b/02, 26b/10, 26b/11,

- 27a/04, 27a/05, 28a/03, 28a/09,
28a/11, 46a/06, 48b/01, 49b/03,
51a/03, 52a/02, 64b/10, 69a/11,
72b/06, 76b/10, 76b/11, 79b/06,
81b/07, 81b/08, 82a/10, 82a/03,
82a/07, 82b/10, 85b/01, 85b/10,
86a/10
g.+ den 19a/07
g.+ dür 02a/01, 15b/06, 43b/06
g. eyleseñ 29b/02
g. ola 81b/06, 82b/07
g. olursa 51a/07 -51-
- gic** bkz. giç
g. 08b/09, 57a/02, 69a/09 -3-
- gice** gece
g. 16b/01, 19a/01, 32a/11,
41b/02, 44a/03, 64a/09, 67a/08,
68a/06, 68b/03, 72a/11, 77b/04,
77b/10, 84b/08
g.+ de 59b/05, 79b/04, 85a/04
-17-
- gici** - kaşınmak
g.- mek 48b/05
g.- mekdür 48b/05 -2-
- gicik** kaşıntı
g.+ i 23b/05, 26a/01 -2-
- giç** geç
g. 08b/07 -1-
- giçrek** daha geç
k. 35a/07 -1-
- giciyük** bkz. gicik
g.+ e 67b/05, 67b/09, 74a/03
g. ola -4-
- gider** - ortadan kaldırmak
g. 42a/04
g.- e 06b/06, 07b/03, 07b/04,
13b/10, 61a/09, 64b/07, 66a/03,
79a/04, 80a/03
g.- meg-içün 67b/07
g.- mek 17a/10
g.- mesevüz 14a/08
g.- meye 24b/01
g.- ür 02b/10, 11a/09, 11a/10,
15a/09, 16a/02, 19b/02, 19b/10,
23b/05, 24a/02, 26a/01, 27a/01,
41a/02, 41b/07, 42b/01, 45b/09,
52a/10, 52a/11, 54a/10, 54b/04,
56a/05, 56a/07, 56a/08, 56b/03,
58a/05, 58a/11, 59a/11, 60a/05,
60b/11, 61a/11, 61b/01, 64a/11,
64b/01, 64b/02, 65a/01, 65b/11,
67b/09, 69b/10, 70a/01, 70a/02,
70a/03, 70a/04, 70a/06, 70a/09,
70b/07, 71a/08, 71a/11, 74a/04,
74b/09, 74b/10, 76b/04, 77b/01,
79b/11, 81a/01, 81b/04 -72-
- giderici** gideren
g.+ dür 68b/09 -2-
- giñ** geniş
g. ola 22b/05 -1-
- gir** - dışarıdan içeriye geçmek
ele g.- mezse 86a/02
g.- di 17b/06
g.- dügi 24b/07
g.- dükde 87a/10
g.- e 20b/04, 21b/10, 23b/10,

- 24a/07
g.- eler 25b/10
g.- en 24a/06, 24a/10, 24b/03,
24b/04
g.- ıcek 24a/11
g.- me 31b/02
g.- meğün 23a/07
g.- mek 04b/03, 23a/09, 25a/02,
25a/04, 25a/08, 25a/09, 25b/08
g.- mekden 25a/03
g.- memek 60b/07
g.- meye 25a/01
g.- üp 24a/06
g.- ür 17b/04, 28a/10
g.- ürse 23b/11 -30-
- girü** tekrar, yine, bir daha, sonra
g. 44b/04, 65a/05, 66a/06,
70b/10 -4-
- git -** gitmek, ortadan kalmak
g.- dükden 18a/05
g.- e 15a/06, 17a/10, 41a/06,
44a/05, 57b/10, 83a/10
g.- er 03a/09, 14b/02, 08b/04,
08b/05
g.- er ola 79a/11
g.- erse 58b/04
g.- ersin 87a/06
g.- ince 64a/10
g.- mez 81b/04
g.- miş 03a/08, 14b/02, 34b/09
g.- miş ola 68a/04
g.- üp 82b/04 -21-
- giyecek** bkz. geyecek
- g. + ün 32a/05
giyik bkz. geyik
g. 06b/06
- göbek** insan ve memeli hayvanlarda
göbek bağının düşmesinden
sonra karnın ortasında bulunan
çukurluk
g. burusını 70a/02 -1-
- gögercin** güvercin
g. 05a/09, 33b/05 -2-
- gögüs** göğüs
g. 66b/03, 79a/04
g.+ den 62b/01
g.+ e 36b/03, 66a/01
g.+ i 61a/05, 61b/11, 66b/05
g.+ inde 05b/01
g.+ ini 27b/10, 85a/11
g.+ lerinde 43a/11
g.+ ün 15a/05 -13-
- gök** mavi veya yeşile çalan mavi
g. 61a/10, 61b/01
g. ola 74b/11
g. olmağdur 49a/09 -4-
- gökcek** bkz. gökçek
g. 22b/07, 42a/09, 60b/01 -3-
- gökçek** güzel, iyi
g. 17b/01
g. eyler 52a/11, 54b/05, 71a/11,
79b/07
g. ider 35b/05
g. ola 54a/03 -7-
- gölge** güneş ışınlarından korunan yer
g.+ de 05a/01, 31b/08, 45b/07,

46a/01, 46b/05, 72a/11 -6-
göm - bir nesnenin içine yerleştirmek,
batırmak
g.- e 61b/09
g.- eler 69b/03 -2-
gönül gönül
g. dönmeği 42b/01
g.+ i 26a/10
g.+ i bulandırur 15b/04
g.+ i dönmekdür 49a/03
g.+ i şāz eyler 71a/08 -5-
gör - 1. göz yardımıyla bir şeyin
varlığını algılamak, seçmek 2.
yapmak, etmek
g.- di 86b/08, 86b/10
g.- e 06b/06, 85a/08
g.- eler 84b/09
g.- en 05b/09
g.- esin 50a/03, 50a/05, 50a/07
g.- medük 84b/08
g.- mekdür 48b/07, 49a/04,
49a/08, 49b/02, 49b/03
g.- mek ile 28b/06
g.- se 50b/07
g.- üben 86b/09
‘acāyib gör- 84b/09, 85a/08
od gör- 84b/08
ta‘ab gör- 05b/09 -23-
göre bir şeye uygun olarak, bir şey
uyarınca, gereğince
g. 78a/05, 86b/08 -2-
göster - etmek
g.- e 55b/04

ihtiyāc göster- 55b/04 -1-
götür - taşımak, ulaştırmak veya
koymak
g. 41b/11
g.- e 27b/11
g.- eler 57b/06
g.- müşle 48a/07 -4-
gövde insan bedeninde baş, kol ve
bacaklar dışında kalan bölüm
g. 18b/09, 48b/05, 49a/06,
49a/09, 70a/05, 80b/08
g.+ de 26b/10
g. karladuğına 81a/02
g.+ nūñ 49a/10, 65a/09
g.+ si 06b/05, 06b/06
g.+ sinde 06b/06
g.+ yi 23b/05 -16-
göyün - yanmak; olgunlaşmak;
kızarmak
g.- mekdür 49a/11
g.- miş 31a/01, 31a/02, 55a/10,
55b/10, 74a/04, 78b/11
g.- miş ola 57b/04
g.- üp 63a/09
g.- ür 64b/10 -12-
göyündür - yakmak; kızartmak
g.- ürüben 32b/03 -1-
göz görme organı, basar
g. 16b/04, 18a/08, 19b/04,
19b/06, 26b/06, 27a/05, 39b/04,
44a/11, 45b/03, 54a/02, 56b/07,
69b/09, 76b/10, 76b/11, 77a/06,
84b/11

g.+ de 45b/03
g.+ den 26b/07
g.+ e 45a/08, 85a/04
g.+ i 06b/03, 16a/09, 17a/01,
76b/01
g.+ i karara 06b/06
g.+ in 16a/06, 20b/02
g.+ ine 16b/03, 16b/04
g.+ inün 54a/04
g. kararmak 26b/09
g.+ ler 36b/11, 49a/01
g.+ lerine 16b/11
g.+ lerinün 49a/03
g.+ ün 87b/10 -36-
gözet - önem vermek, göz önünde
bulundurmak, ayrı tutmak
g.- me 87b/02 -1-
gözkapağı krş. perde
g.+ ı 06b/06 -1-
gözyaşı gözyaşı bezlerinin salgıladığı,
bazı etkilerle akan duru sıvı
damlacıklarından her biri, yaş
g. +na 56b/07 -1-
ğubār [A] toz
ğ. 60b/07
ğ.+ ı 62b/09 -2-
ğusl [A] cünüblük, hayız ve nifas
hallerinden sonra din gereğince
yikanma, arınma
ğ. ide 29b/06
ğ. itmek 25b/10
ğ. itmekden 32a/09 -3-
ğuşsa [A]keder, kaygı, tasa

ğ.+ ya 64b/11
ğ.+ yı 70b/05 -2-
ğüşte [?] ?
g. 85b/05 -1-
ğüherbā [F] kehlibar, saman kapan
g. 52b/02, 52b/10 -2-
gül [F] 1. gül 2. çiçek
g. 21b/02, 41a/03, 41a/08,
41a/11, 45b/06, 45b/11, 47b/02,
52a/04, 52a/05, 52b/04, 52b/10,
58b/07, 60a/08, 60b/01, 60b/03,
60b/09, 61a/01, 61a/03, 63b/06,
64b/10, 65a/02, 65a/04, 65b/02,
65b/05, 68a/02, 68b/01, 70b/07,
73a/05, 73a/11, 76a/09, 76b/02,
77a/07, 77b/08, 80a/02, 82b/04,
83a/04, 84a/08, 84b/11, 85a/02,
85b/03, 85b/10, 85b/11, 86b/02,
86b/03
g.+ i 41b/02, 65b/05 -47-
ğülbāşeker [F] gülbeşeker, gül
kullanılarak yapılan bir tür
macun
g. 60b/02 -1-
ğüलगübīn [F] gül yaprağı ve baldan
mürekkebe bir macun
g. 51b/08, 86a/05 -2-
ğüलगübīn [F] bkz. güलगübīn
g.+ e 62b/05 -1-
ğüllāb [F] gül suyundan yapılan bir tür
şurup
g. 84b/04
g.+ ıla 84b/03, 85b/09, 86a/01

-4-

- gümiş** parlak beyaz renkte, kolay işlenir ve tel durumuna gelebilen element
g. 17a/07 -1-
- gün** gün, yirmi dört saatlik zaman dilimi
g. 06b/06, 17a/09, 20b/03, 21b/08, 21b/10, 29b/10, 40b/11, 41b/01, 44a/03, 48a/09, 51a/01, 52a/07, 53b/11, 56b/02, 57a/10, 60a/10, 61b/02, 61b/03, 61b/04, 61b/09, 64a/04, 64a/09, 67a/07, 68a/05, 68b/03, 69b/02, 72a/11, 80a/02, 81b/08, 82a/11, 82b/01, 84b/11, 86b/06
g.+ de 10b/03, 10b/04, 10b/05, 47b/08, 60b/08, 61a/08, 69b/06
g.+ den 48a/09, 59b/06, 59b/11, 61a/09, 71b/06, 72a/07
g.+ e 59b/05, 60b/06, 61a/07
g.+ lerde 73a/09
g.+ lerinde 24b/11, 25b/07, 59a/11, 73a/09
g.+ üñ 21b/10 -58-
- gündüz** güneşin doğuşu ile batışı arasındaki aydınlık zaman, gün.
g. 18b/08, 18b/10
g.+ de 59b/05 -3-
- güneş** güneş ışınlarının ve ısısının etkilediği ortam
g.+ de 05a/01, 06b/06
g.+ e 61b/04, 82b/07 -4-

- günlük** günlük ağacı ve bu ağaçtan elde edilen zamk (liuidambar orientalis miller)
g. 52a/06, 59a/09, 82a/08, 83b/11, 86b/04 -5-
- güyegi** bkz. güyegü
g. 38a/03 -1-
- güyegü** güveyi otu, zater
g. 34a/08, 73a/04 -2-
- güz** sonbahar
g.+ de 23a/09, 32a/07, 32b/05
g.+ üñ 32b/03 -4-

H

- ḥāh** [F] ister.... ister
ḥ. 23a/10 -4-
- ḥabb** [A] 1. tane, tohum, çekirdek 2. yutulacak yuvarlak ilaç, hap
45b/08, 46a/08, 46a/10, 46b/01, 46b/02, 46b/04, 53b/09, 53b/11, 77b/07, 77b/10, 78b/07, 79b/03, 79b/04, 79b/06, 79b/10, 80a/03
ḥ.+ ü'l-bāb 57b/04 57b/03
ḥ.-ı afyūn 84b/01
ḥ.-ı ayāric 44a/10, 76b/03
ḥ.-ı belesān 53a/07
ḥ.-ı cālinūs 76b/08
ḥ.-ı fūlfūl 37a/08
ḥ.-ı ishāl 78b/05
ḥ.-ı ḳūqiyā 45a/08
ḥ.-ı namāzburın 78a/10

- ḥ.-ı öksürük 79a/03
 ḥ.-ı rummān 31b/01
 ḥ.-ı şanavber “çam fıstığı”
 38a/11
 ḥ.-ı şanavber-i kibār 56a/10
 ḥ.-ı şīnī 44b/06
 ḥ.-ı sūrincān 45a/03
 ḥ.-ı zeheb 45b/02, 76a/08
 ḥ.+ dan 79b/03
 ḥ. eyleye 76b/07, 78a/09
 ḥ. eyleyeler 77a/10
 ḥ.+ ı 46a/07, 53b/09, 72b/03,
 79a/03, 79a/07, 79a/08, 80a/03
 ḥ.+ ı vireler 79a/10
 ḥ.+ muñ 46a/02
 ḥ. ideler 45a/03, 45a/07, 45b/01,
 45b/07, 46a/06, 76b/03, 78b/07,
 78b/08
 ḥ.+ lar eyleye 77b/09, 79b/06
 ḥ.+ lar eyleyeler 79a/07, 79a/10,
 79b/10, 80b/01
 ḥ.+ lar ide 53b/08, 78b/03,
 79a/02, 80a/06,
 ḥ.+ lar ideler 44b/04, 45b/01,
 46a/01, 77a/04, 78a/04, 79b/02,
 84b/06
 ḥ.+ lardan 80a/06
 ḥ.+ ları 53b/10, 53b/11
 ḥ.+ ların 17a/06
 ḥ.+ laruñ 40a/04
 ḥ. ola 21a/11, 53b/10
 ḥ.+ ü'l-belesān 80a/09
 ḥ.+ ü'l-ḳar‘ı 78a/10
 ḥ.+ ü'l-ḳūḳıyā 77a/10
 ḥ.+ ü'l-muḳl 78b/09
 ḥ.+ ü'l-müntin 77b/10
 ḥ.+ ü'l-rummān 34a/06
 ḥ.+ ü'n-nīl 45a/06
 ḥ.+ ü'ş-şabr 77a/05
 ḥ.+ ü's-sekbīnec 78a/05
 ḥ.+ ü'ş-şebyār 77b/04
 ḥ.+ ü'ş-şebyār-ı aḥer 77b/07
 ḥ.+ ü'z-zeheb 76a/11 -90-
ḥabbe [A] tane, tohum
 ḥ. 72a/04, 72a/05, 72a/06,
 73a/10, 73a/11, 74a/05, 74a/06,
 77b/03, 78b/02, 80b/03
 ḥ.+ den 80b/03 -14-
ḥābis [A] habseden, tutan
 ḥ. 08a/11, 08b/01, 08b/02,
 08b/03, 08b/05 -6-
ḥabs [A] tutma, alıkoyma, dışarıya
 çıkarmama
 ḥ. ide 22a/09
 ḥ. ider 23b/04 -2-
ḥacāmat [A] vücudun bir organına
 boynuz veya şişe ile kanı
 topladıktan sonra nişter veya
 mengene ile bu kanı alma
 ḥ. itmek 25a/11 -1-
ḥācet [A] ihtiyaç, lüzum, gereklik;
 tuvalet ihtiyacı
 ḥ. 43a/04, 43b/04, 44a/08,
 44b/06, 45b/02, 45b/07, 46a/02,
 46b/05, 52b/08, 53a/01, 53a/11,
 54a/08, 54b/03, 54b/11, 55a/03,

- 55a/08, 55b/01, 55b/08, 56a/02,
56b/11, 56b/02, 56b/06, 57a/06,
64b/08, 65a/08, 65b/08, 68a/07,
71a/05, 74a/02, 75a/04, 81b/07,
86a/01
h.+ ise 31a/10 -33-
- hācet** [A] bkz. hācet
h. 56b/08 -1-
- hācil** [A] utanmış, utancından yüzü
kızarmış
h. olmaya 87a/10 -1-
- hadd** [A] derece
h.-i i‘tidāle (mâkul, ılımlı derece)
03a/07
h.+ den 03b/04 -2-
- hadîd** [A] keskin
hubş-ı h. 84a/01 -1-
- hāfız** [A] hıfzeden, saklayan, koruyan
h.-ı 02a/07
h.-ı beden 14a/03
h.-ı şihhat 02a/02, 11a/01,
19b/01, 31a/09, 31b/07, 32a/07,
33a/01
h.-ı şihhat-ı çeşm 16a/06
h.-ı şihhat-i ‘ayn 16a/07
h.-ı şihhata 10b/11
h.-ı şihhate 14a/09 -13-
- hāfıza** [A] hissedilen, bilinen, görülen
şeyleri; işitilen, konuşulan
lâkırdıları; duyulan okunulan
sözleri, ezberlenen yazıları,
kitapları zihinde hıfzeden,
saklayan hasa, kuvvet
h.+ sı 15a/03 -1-
- hāfıza** [A] bkz. hāfıza
kuvve-i h.+ sı 19b/10 -1-
- hafif** bkz. hafif
h. ola 12b/05 -1-
- hafif** [A] ağır olmayan, yeğni
h. ider 14b/10 -1-
- hafif** [A] bkz. hafif
h. 20a/03 -1-
- hafta** [F] birbiri ardınca gelen yedi
günlük dönem
h. 55b/04, 57a/09
h.+ da bir 16b/11, 31a/05 -4-
- hakim** [A] tabip, doktor
h. 10b/07, 19b/10, 20a/01,
23a/08, 30b/09, 55b/02
h.+ e 21a/07
h.+ ler 06b/06 -8-
- hakir** [A] itibarsız, değersiz, aşağı,
adî, bayağı
h. 02a/03 -1-
- Hakq** [A] Allah
H. Ta‘ālā 03b/11, 88a/02
dīvān-ı h.+ a 87a/11 -3-
- hāl** [A] durum, vaziyet
h. 87b/10
h.+ i 48a/07, 50b/05
h.+ in 06b/02, 18b/11, 36b/06,
40a/04
h.+ ine 04a/06
h.+ ini 55b/04, 86b/08
h.+ lerde 25a/03
h.+ leri 07a/03

	h.+ üñ 87a/04 -13-		h.+ de 23a/01
hāl	[A] küçük kakula otu (elettaria cardomomum)		h.+ e 24b/04
	h. 80a/02 -1-		h.+ inüñ 22b/09, 22b/10, 22b/11
ḥalāvet	[A] tat, lezzet (ḥulv)	ḥām	[A] ham, olgunlaşmamış, işlenmemiş, pişmemiş
	h.+ ile 66a/02 -1-		h. 42b/06, 72a/04, 74b/09, 77b/11 -4-
ḥālī	[A] boş	ḥamām	[A] bkz. ḥammām
	h. 07b/04, 12b/11, 27b/03, 38a/02		h.+ ı 06b/06 -1-
	h. bola 17b/09	ḥamāme	[A] hamama otu (amomum granum paradisi)
	h. ola 09b/04		h. 57b/07, 75a/10, 81b/01 -3-
	h. olmaya 12a/08, 26a/10 -8-	ḥamd	[A] Tanrı'ya olan şükran duygularını bildirme
ḥalīfe	[A] Hz. Muhammed'in vefatından sonra ümmet idâresinin başına geçen kimse		h.-ı bî-kerâne 01b/02 -1-
	ḥalīfetu'l-lāh 02a/07 -1-	ḥāmī	[A] himaye eden, koruyan, koruyucu, sahip çıkan, gözeten
ḥālīs	[A] hilesiz, katkısız		h.-yi bilādu'llāh 02a/07 -1-
	h. 57b/08, 65b/02 -2-	ḥāmīle	[A] gebe
ḥalk	[A] insanlar, halk		h. 71b/11 -1-
	h. 87a/06	ḥamīr	[A] hamur
	h.-ı 'āleme 86b/10		h. 47a/03, 47b/02, 84b/05
	h.+ a 87a/01, 87a/08 -4-		h. ideler 54a/08
ḥalka	[A] ortası boş, yuvarlak şekil, dâire biçiminde olan şey		h.+ ini 05b/11 -5-
	h.+ sına 59a/04 -1-	ḥammāllık	[A-T] para karşılığında, sırtla veya elle yük taşımak
ḥall	[A] ezme, eritme, yumuşatma		h. iden 05b/10 -1-
	h. ola 30a/10, 30b/04, 42a/04, 84b/03 -4-	ḥammām	[A] bkz. ḥammām
ḥalt	[A] karıştırma		duḥūl-ı h. 24a/03 -1-
	h. ola 84b/05 -1-	ḥammām	[A] hamam, banyo
ḥalvet	[A] yalnız kalma, tenhaya çekilme		h. 13b/04, 22b/09, 23a/10, 23a/11, 23b/01, 23b/02, 24a/03,
	h. 23a/04, 23a/05		

- 24b/06
 Һ.+ a 20b/04, 21b/10, 23a/07,
 23a/08, 23b/10, 24a/06, 24a/10,
 24b/03, 24b/04, 25a/01, 25a/02,
 25a/03, 25a/07, 25a/09, 31b/02,
 52a/01, 86a/09
 Һ.+ a girmek 04b/03
 Һ.+ da 06b/06, 24a/05, 25a/10,
 25b/02, 25b/03, 25b/05, 25b/10,
 27b/05
 Һ.+ dan 13b/04, 24b/10, 25a/06,
 25a/11
 Һ.+ uñ 22b/01, 22b/03, 22b/09,
 23a/07, 24a/09 -42-
- Һамр** [A] sirke, Һарар
 рāyиҺа-ı Һ.+ ı 80a/03
 Һ. 79b/10 -2-
- Һамүзет** [A] екҺи ve sirke gibi olan
 Һейлер, аsitler
 Һ.+ lerile 34a/05 -1-
- Һан** [F] sultan, һүкүмдар
 Һ. 02a/09 -1-
- Һānegi** [F] hanede, evde bulunanlardan,
 evdeki
 murġ-ı Һ. 85a/11
 murġ-ı Һ.+yi 85b/05 -2-
- Һанзал** [A] ebūcehil karpuzu da denilen,
 portakal büyüklүğündeki
 meyvası, çok acı ve iç sürdürücü
 olan bir bitki
 ҺаҺm-ı Һ. 45a/01, 48a/01,
 77b/02, 81a/04
 ҺаҺmü'l- Һ. 78a/08 -5-
- Һarāret** [A] eski tıp anlayışına göre
 maddelerin taşıdıkları varsayılan
 dört özellikten biri; ateş; vücut
 sıcaklığı
 Һ. 02b/08, 04a/02, 04a/08,
 08b/09, 10a/02, 20b/11, 32b/05,
 50a/09, 81b/09
 inṭifā-ı Һ.-i 03b/02 03b/01
 Һ.-i aHLi 02b/09
 Һ.-i aHLinüñ 03b/03
 Һ.-i aHLisi 05a/11
 Һ.-i ġarizeyi 03b/07
 Һ.-i ġarizi 02b/08
 Һ.-i ġarizi 10a/04, 24a/01,
 26b/02
 duġul-ı Һ.-i ġarizi 10a/09
 Һ.-i ġarizinüñ 03a/09
 Һ.-i hevā 10a/04
 Һ.+ de 26a/07, 36b/11, 38a/08,
 38a/10, 38b/02, 39a/07, 39b/02,
 43b/05
 Һ.+ den 34b/02, 50b/07, 65b/11
 Һ.+ e 05b/04, 38a/08, 38a/10,
 39a/06, 39b/02, 50a/01, 50a/08,
 50b/02, 51b/03, 64b/10
 Һ.+ i 03a/04, 04a/05, 22b/06,
 37a/06, 37a/07, 38b/03, 41a/01,
 70a/04
 Һ.+ ile 06b/06, 23a/10, 23b/09
 Һ.+ in 65a/01, 65a/10, 66b/08
 Һ.+ ini 06b/06
 Һ.+ leri 34a/03, 36b/07
 Һ. ola 05b/05, 06b/06, 34a/08

- h. olana 08a/04
h.+ süz kıllur 10a/05
h.+ üñ 03a/02 -66-
- harāretlü** [A-T] ateşi, vücut sıcaklığı
yüksek olan
h. 64b/02 -1-
- harbak** [A] çöpleme otu (helleborus)
h. 81a/05 -1-
- hardal** [A] hardal otu (snapis)
h. 34a/08 -1-
- harekāt** [A] hareketler
h.-ı bedenün 03a/03
keşret-i h.+ indan 07a/10
h.+ üñ 14a/01 -3-
- hareket** [A] kımıldama, oynama, yer
değiştirme
h. 33a/09
h.-i mu‘tedil 14b/05
h.-i müferriṭ 14b/06
h.+ den 13b/01, 31b/01
h.+ e 14a/03, 15b/04, 29a/01,
36b/01
h.+ e getirür 32b/03, 56a/06
h. eylerse 50a/04, 50a/08,
50a/09, 50a/11, 50b/03, 50b/04
h. eyleyüp 50a/01
h.+ i 15a/02, 15a/04, 36a/03,
50a/03
h. ide 14b/06, 28a/02
h. iderse 50a/02, 50a/06
h.+ ile 14b/02
h.+ iledür 14a/10
h. itme 32a/05
- h. itmek 08a/01
h. itmese 49b/07
h. itmeye 21a/10
h. itmeyeler 51b/10, 86a/08
h. itmiş ola 09b/04
h. itse 09b/08
h.+ lerile 06a/08
h.+ lerinden 35b/11
h. ola 14b/08
h.+ üñ 14b/05 -41-
- hāricī** [A] hārice, dışarıya mensup,
hāriçle ilgili
müfsid-i h. 04a/07 -1-
- harif** [A] sonbahar, güz
h. 34a/08 -1-
- harir** [A] ipek
h. 69b/01
h.+ den 70b/10, 75a/03, 75b/06
h. ola 85a/11 -5-
- hārr** [A] 1. sıcak özelliğe sahip
(od→safravî→atılğan coşkun
yaratılıştaki mizaç) 2. sıcak,
hararet verici
h. 06b/06, 06b/08, 08a/05,
22b/11, 23a/01, 34a/08, 36b/06,
36b/07, 36b/11, 37a/03, 37a/05,
37a/08, 37b/02, 37b/10, 37b/11,
38a/04
h.+ dur 37a/07, 37a/09, 38a/01,
38a/03, 38a/07, 38a/11, 38b/01,
38b/04
h. ola 10a/04, 13a/08, 23a/10
-32-

- harşef** [A] enginar
h. 38b/02 -1-
- haşba** [A] kızamık hastalığı
h.+ ya 66b/04 -1-
- hâşıl** [A] meydana gelen şey
h. 13b/04, 20b/11, 21a/04,
21a/08, 23b/11, 25a/02, 32b/09,
40a/11
h.+ dur 03b/07
h. ider 13a/06, 13a/11, 18b/09,
35b/08
h. kıla 23a/03
h. ola 02b/02, 05b/02, 05b/03,
12b/09, 15a/07, 17a/06, 20b/04,
21b/01, 21b/04,
22a/01, 24b/02, 26b/05, 28a/03,
31a/05
h. olan 36a/10
h. olmaya 07a/10, 10b/09
h. olur 02b/10, 03b/05, 03b/10,
09b/11, 10a/08, 11a/04, 11b/09,
13b/02, 14a/06, 14a/09, 15b/01,
17b/11, 18b/09, 19a/02, 19b/09,
22a/06, 22a/07, 23b/10, 25b/02,
27a/02, 27a/03, 27a/04, 28a/10,
31b/10, 32b/04, 32b/07, 33b/03,
34b/05, 35b/02, 35b/03 -62-
- hâşıl** [A] bkz. hâşıl
h. ola 22a/01 -1-
- hâşıl** [A] meydana gelen şey
h. olur 26b/09 -1-
- hâşş** [A] mahsus, özel
h.+ı 36a/05 -1-
- haşş** [A] bkz. hâşş
h.+ ınsından 37b/06 -1-
- hâşşiyet** [A] bkz. hâşşiyet
h.+ i 66a/01 -1-
- hâşşiyet** [A] kuvvet, te'sir
h.+ i 58b/10 -1-
- hasta** [F] rahatsız, sayrı
h. 49b/10, 51a/01
h.+ nuñ 79a/11 -3-
- hastalık** [F] rahatsızlık, sayrılık
envā'-i h. 03b/06
h.+ a 41b/07, 55b/03
h.+ ma 72a/01
h.+ lar 13b/02, 14a/09, 15a/01,
26b/09, 28a/10, 32a/10, 33a/03
h.+ lara 26b/05, 32b/01, 43a/10
h.+ ları 26b/07 -15-
- hâşā** [F] 1. kekik otu, dağ nanesi,
güveği otu (Origanum vulgare)
h. 81a/06 -1-
- haşhāş** [A] haşhaş, gelincikgillerden,
kapsüllerinden afyon elde edilen,
tohumlarından yağ çıkarılan bir
yıllık ve otsu bir kültür bitkisi
(papaver somniferum)
h. 39b/03, 46a/04, 52b/06,
54a/07, 58b/08, 60b/01, 62a/03,
63a/03, 81b/11
lu'ūķ-ı h. 61b/10
şarāb-ı h. 83a/11
h.+ ı 83b/01 -12-
- hâtır** [A] zihin, fikir
h.+ ı 06b/06 -1-

- ḥaṭṭ** [A] yazı
ḥ.+ lar 16a/11 -1-
- ḥaṭmī** [A] bkz. ḥaṭmī
ḥ. 46b/10 -1-
- ḥaṭmī** [A] ebegümebine benzeyen,
ondan daha büyük bir çiçek olup
kök ve çiçekleri hekimlikte
kullanılır (athaea officinalis)
ḥ. 47a/09, 58b/08, 60a/11,
62a/01, 63a/04 -5-
- ḥattā** [A] bundan başka, fazla olarak,
dahî, bile, hem de, üstelik de
ḥ. 63a/09, 64a/01, 65b/03,
68b/04, 73b/01 -5-
- ḥātūn** [A] kadın
ḥ.+ lara 71b/11 -1-
- havān** [F] içinde bir şey dövüp
ufalamaya yarayan, tahta, taş,
maden veya plastikten yapılan
kap
h. 74a/11
h.+ da 16b/10, 30a/09, 44b/04,
83b/01 -5-
- havāyic** [A] ihtiyaçlar, lüzumlu, gerekli
şeyler
ḥ. 62a/03, 72a/06
ḥ.+ i 62a/11, 79a/06 -4-
- havlincān** [F] Zencefilgillerden, aynı
adla anılan kök sapları baharat
olarak kullanılan güzel kokulu
bir bitki
ḥ. 29a/05, 45b/10, 74a/01,
74b/03
- ḥ.-ı hindī 85a/06 -5-
- havūc** [F] havuç
h. 85a/06 -1-
- ḥāya** [F] taşak, testis
ḥ. 72a/09
ḥ.+ sı 26b/10, 79b/02, 81a/10 -4-
- ḥayāt** [A] dirilik, canlılık
ḥ. 04a/02
mādde-i ḥ. 56a/03 -2-
- ḥayr** [A] iyi, faydalı, hayırlı, yarar
ḥ. 87a/10
ḥ.-ı āl 02a/02
ḥ.-ı aşḥāb 02a/02
ḥ.+ ıla 04b/05, 87a/02, 87a/08,
88a/01 -7-
- ḥayvān** [A] duygu ve hareket yeteneği
olan, içgüdüleriyle hareket eden
canlı yaratık
ḥ. 36b/08
ḥ.+ a 75b/09
ḥ.+ laruñ 37b/04, 37b/08
ḥ.+ uñ 37b/05 -7-
- ḥayvān** [A] bkz. ḥayvān
ḥ.+ larınuñ 37a/02 -1-
- ḥayz** [A] kadınlarda regl dönemi,
adet olma, aybaşı
ḥ. 02b/09, 77b/11
ḥ. bağlandıktan 80b/10
ḥ. bağlansa 78a/06
ḥ.+ uñ 02b/11 -5-
- hazā** [A] bu, şu, o
h. 01b/01 -1-
- hazer** [A] sakınma, kaçma ve

	korunma	18b/02
	h. 63a/09 -1-	h. olan 08b/09
hazım	[A] bkz. hazm	h. olanı 08b/07, 08b/09
	h. 03b/04	h. olduğundan 14a/05, 25a/08,
	h.+ dan 13a/11	26a/08
	müciib-i noķşān-ı h.+ dur 07b/10	h. olduğdan 12a/06, 14b/08,
	-3-	18a/03
hazıma	[A] yenilen şeyleri midede	h. olicı 08b/07
	hazmettiren kuvvet	h. olunca 13a/10
	ķuvvet-i h. 19a/03, 19a/05	h. olmaķa 13a/04
hazır	[A] huzurda, meydanda,	h. olmaķdan 13a/05
	gözönünde olan, bizzat bulunan	h. olmaķlıķa 17b/07
	h. 85b/09	h. olmayan 07b/05
	h. ola 85b/01 -2-	h. olmaz 10b/04
hazm	[A] sindirim	h. olmazdan 08b/02
	h. 07a/01, 07b/07, 10a/05,	h. olsa 06a/07
	19a/01, 19a/03, 27a/06, 49a/06,	h. olur 09b/05, 14a/06, 35a/07
	60b/03, 60b/10,	izdiyād-ı h.+ a 07b/08 -62-
	69a/05, 70a/08	hazmsuz [A-T] yediklerini kolay
	h.+ a 07b/11, 10a/02, 11a/09,	sindiremeyen
	18a/09	h. 08a/02, 09b/06 -2-
	h. bolmasa 06a/10	hazret [A] saygı saymak üzere
	h.+ dan 11a/08	büyüklere verilen unvan
	h. eyler 71a/09	h.-i keyvān-rif'at 02a/05 -1-
	h.+ ı 08a/01, 23b/05, 36a/07,	helāk [A] mahvolma, ölme
	42b/01	h. olmaķa 51b/06 -1-
	h.+ ina 17b/08, 19a/05	helīle [A] tohumları müşhil olarak
	h. ide 18a/11	kullanılan bir nebat, helile otu,
	h. idemez 10b/02	aķaķ kavunu (terminalia)
	h. ider 09b/01, 10b/01, 14b/10,	h. 45b/05, 53b/01, 53b/02,
	55a/04, 56a/05	54b/06, 55a/02, 55a/11, 57a/03,
	h. iderler 06a/09	67b/10, 70b/09, 73a/03, 74a/04,
	h. ola 08b/04, 08b/08, 08b/09,	76a/10, 76b/05, 77a/01, 77b/08,

78a/02, 78a/07, 78b/10	11a/07, 11a/09, 11a/10, 11b/01,
h.-i 67b/11 67b/10 -19-	11b/07, 11b/09, 12a/06, 12a/11,
helīlec [A] bkz. helīle	13a/11, 13b/02, 13b/03, 13b/06,
h. 59b/09, 69a/10, 77a/07	13b/10, 14a/11, 14b/08, 14b/10,
h.-hindī 58b/06 58b/05	14b/11, 15a/03, 15a/07, 15a/08,
h.-i aşfer 77a/07 -5-	15a/09, 15a/10, 15b/01, 15b/10,
helūlec [A] bkz. helīle	15b/11, 15b/02, 15b/03, 15b/04,
h. 84a/02 -1-	15b/07, 16a/04, 16a/07, 16a/09,
helvā [A] un, yağ ve şekerle yapılan	16a/10, 16a/11, 16b/01, 16b/02,
bir tatlı, helva helvanın ballı,	16b/04, 16b/05, 17a/01, 17a/04,
şekerli gibi çeşitleri vardır	17a/05, 17a/06, 17a/07, 17a/09,
h.+ lardan 51b/09, 86a/07 -2-	17a/11, 18a/07, 18b/04, 18b/05,
helyūn [A] tilkikuyruğu, kuşkonmaz	18b/06, 18b/08, 18b/09, 19a/05,
(<i>asparagus officinalis</i>)	19b/02, 19b/07, 19b/09, 20a/05,
h. 29a/08, 36b/01, 38b/01,	20a/08, 20b/10, 20b/06, 20b/08,
54a/06, 73b/10	21a/06, 21a/07, 21a/08, 21b/03,
şarāb-ı h. 67a/09, 67b/03,	22a/06, 22a/07, 22b/01, 23a/02,
67b/05	23a/11, 23b/02, 23b/05, 23b/07,
h.+ a 36b/04	24a/01, 24a/02, 24a/05, 24a/06,
h.+ dan 38b/04 -10-	24b/01, 25a/01, 25a/05, 25a/07,
hem [F] hem, ve daha	25a/09, 25a/10, 25a/11, 25b/08,
h. 02a/01, 02a/05, 02b/02,	25b/09, 26a/01, 26a/05, 26b/03,
02b/08, 03a/04, 03b/01, 03b/02,	26b/04, 26b/05, 26b/06, 26b/08,
04a/05, 05a/10, 05b/04, 05b/11,	27a/01, 27a/02, 27a/06, 27a/07,
06a/02, 06a/03, 06a/05, 06a/08,	27b/02, 27b/03, 27b/06, 28a/01,
06a/09, 06b/06, 07a/02, 07a/07,	28a/09, 28a/10, 28a/11, 28b/10,
07a/09, 07a/10, 07a/11, 07b/02,	29a/01, 29a/06, 29a/07, 29a/11,
07b/03, 08a/01, 08a/02, 08a/03,	29b/05, 29b/06, 29b/09, 30b/06,
08a/05, 08a/10, 08b/02, 09a/01,	30b/09, 31a/07, 31a/09, 31a/11,
09a/02, 09a/04, 09a/05, 09a/09,	31b/01, 31b/02, 31b/03, 31b/08,
09b/01, 09b/04, 09b/05, 09b/07,	31b/09, 32a/02, 32a/04, 32a/05,
10a/01, 10a/07, 10a/09, 10a/11,	32a/08, 32a/09, 32b/02, 32b/08,
10b/04, 11a/03, 11a/05, 11a/06,	32b/10, 33a/02, 33a/07, 33a/09,

33b/11, 34a/01, 34a/07, 34a/08,
35a/08, 35a/09, 35b/04, 35b/07,
36a/03, 36a/04, 36a/07, 36a/08,
36a/09, 36b/02, 36b/10, 37a/11,
37b/08, 37b/11, 38b/02, 38b/03,
38b/04, 38b/09, 39a/01, 39a/04,
39b/08, 40a/02, 40b/11, 41a/05,
41a/10, 42a/01, 42a/02, 42a/09,
42b/06, 43a/06, 43a/07, 43b/05,
45a/10, 45b/04, 45b/06, 47b/01,
47b/02, 47b/06, 49a/06, 52a/10,
52b/09, 53b/01, 56a/04, 57a/02,
57b/06, 57b/07, 58a/05, 58a/10,
69b/07, 69b/08, 87a/09, 87b/04
-284-

hemān [F] hemen, derhal

h. 66a/03 -1-

hemīše [F] her zaman, daima

h. 18b/04 -1-

henüz [F] henüz, daha

h. 61b/01 -1-

hep [F] hep

h. 71a/04 -1-

her [F] her

h. 04a/10, 04b/01, 06b/06,
09b/02, 10b/03, 14a/04, 14a/09,
15a/04, 16b/09, 16b/10, 17a/05,
29b/10, 30a/07, 30b/07, 31a/02,
31a/05, 36a/02, 36b/08, 37b/05,
40b/01, 41a/07, 41b/10, 42a/03,
43b/10, 43b/11, 44a/01, 44a/02,
44b/01, 44b/02, 44b/03, 44b/11,
45a/01, 45a/02, 45a/05, 45a/10,

45a/11, 45b/05, 45b/10, 46a/04,
46b/10, 46b/11, 47a/01, 47a/04,
47a/09, 47a/10, 47b/02, 47b/08,
47b/11, 48a/01, 48a/06, 49a/08,
49b/11, 49b/04, 51b/04, 52a/07,
52b/01, 52b/02, 52b/05, 52b/11,
53a/05, 53a/07, 53b/02, 53b/03,
53b/04, 53b/09, 53b/11, 54a/06,
54a/08, 54b/07, 54b/08, 55a/01,
55a/02, 55a/07, 55a/11, 55b/05,
55b/06, 55b/07, 55b/09, 55b/11,
56a/11, 56b/10, 56b/05, 56b/08,
57a/03, 57a/04, 57a/05, 57a/10,
57b/01, 57b/03, 57b/04, 57b/05,
57b/08, 58a/03, 59a/07, 59b/01,
59b/02, 59b/08, 59b/10, 60a/06,
60a/07, 60a/08, 60b/03, 61b/03,
61b/05, 61b/07, 62a/01, 62a/06,
62a/08, 62a/09, 62b/05, 63a/04,
63a/11, 63b/01, 63b/07, 63b/08,
63b/11, 64a/01, 64a/06, 65a/11,
65b/05, 65b/06, 67b/02, 68a/01,
68a/03, 68b/01, 68b/02, 69a/01,
69a/02, 70a/11, 70b/01, 70b/02,
70b/08, 70b/09, 71b/03, 71b/04,
72a/02, 72a/03, 72a/04, 72a/05,
72b/04, 72b/07, 72b/08, 73a/03,
73a/05, 73a/06, 73b/03, 73b/04,
73b/06, 73b/11, 74a/01, 74a/06,
74b/03, 74b/04, 74b/06, 74b/11,
75a/01, 75a/02, 75a/09, 75a/10,
75a/11, 75b/01, 75b/05, 75b/10,
76a/01, 76a/05, 76a/09, 76b/01,

- 76b/05, 77a/01, 77a/02, 77a/03,
77a/07, 77a/08, 77b/03,
77b/06,77b/07, 77b/09, 77b/10,
78a/02,78a/07, 78a/08, 78b/01,
78b/11, 79a/05, 79a/07, 79b/02,
79b/05, 79b/08, 79b/09, 80a/02,
80a/05, 80a/10, 80a/11, 81a/05,
81a/06, 81b/01, 81b/02, 81b/05,
82a/01, 82a/05, 82a/06, 82a/09,
83b/09, 86b/06, 86b/10, 87a/01,
87a/03
h. bir 02b/06, 03b/10, 07a/04,
15a/02, 42a/05, 43b/02 -226-
- herīse** [A] döğme buğday ve etin
uzun süre kaynatılıp ezilmesiyle
yapılan, macun kıvamında bir
yemek, keşkek yemeği
h. 06a/02, 11b/11 -2-
- hevā** [A] hava
h. 18a/04
h.+ larda 36a/03
h.+ ları 06b/06
h.+ nuñ 03a/03, 32a/10
h.+ sından 24a/09, 24b/02
ḥarāret-i h. 10a/04
h.+ yı 06b/05 -9-
- heyūfārīkūn** [G] yara otu, kılıç otu,
koyunkıran, kantaron (erythraea
centaurium
f. 81a/07 -1-
- heyūlā** [A] madde
h. 40a/07 -1-
- hıfz** [A] 1. saklama
h. 81b/06
h. ide 01b/07, 41b/05, 68a/07,
75a/04
h. ideler 46a/01
2. ezberleme
h.+ ı 15a/03, 71a/09
h.+ ı arturur 55a/01 -10-
- hılk** [A] boğaz balgamı karışım;
eski tıp anlayışına esas teşkil
eden dört unsur - dört salgı
teorisine (humoral patoloji) göre,
insan vücunda var oldukları
kabul edilen, besinlerin mideden
sindirildikten sonra
dönüşümleriyle oluşan kan,
balgam, safra, sevda (kara safra)
sıvılarından her biri humoral
patoloji teorisine göre
hastalıklar, bu dört hıltın
kompozisyonundaki bir
dengesizliğin sonucu olarak
ortaya çıkardı, bozulan dengenin
yeniden sağlanması da
tedavilerin amaçlarını oluşturur
h.+ ında 38b/08 -1-
- hılt** [A] karışım, besinlerin
sindirilmesiyle meydana gelen
karışım
h. 17b/08
h.+ dan 25b/11
h.+ ı 14b/09, 18a/08
envā'-i h.+ ı 43a/09
h.+ ın 23b/08

- h.+ nda 09b/09
h. ideler 47a/05
h.+ lardan 44a/10
h.+ ları 15b/10, 16a/02, 19b/02,
23b/09, 44b/09, 45a/09, 72b/06
h.+ laruñ 51a/10
h. olur 09b/09 -18-
- hıntıyāna** [A] çıntıyana, çentiyān otu
(gentiana lutea)
h. 55b/11, 75b/04 -2-
- hıntıyāna** [A] bkz. hıntıyāna
h. 75b/11, 81b/02 -2-
- hırıldı** hırıldı
h.+ sına 63a/10 -1-
- hıyār** [F] hıyar, salatalık (cucumis
sativus)
h. 32a/03, 39a/04
h.-şenber “acur (Cassia fistula)”
59b/11, 62b/02, 62b/05, 68a/08
h.+ uñ 46a/04 -7-
- hiç** [F] bkz. hīç
h. 38b/09 -1-
- hīç** [F] yok denecek kadar az olan;
yok olan
h. 05a/04, 07a/05, 18b/07,
20b/03, 21a/10, 21b/01, 21b/05,
23b/1127a/02, 32b/05, 35b/07,
36a/11, 40a/10, 41b/02, 53b/11
h. bir 12a/05 -16-
- hiddet** [A] öfke
h.+ leri 34a/03 -1-
- hiddet** [A] şiddet, keskinlik
h.-i fehm 69a/07
- h.+ in 64b/06
h.+ ine 66b/03 -3-
- hiffet** [A] hafiflik
h. 21b/07 -1-
- hikmet** [A] alimlik, bilgelik, tabiblik
h. 01b/05 -1-
- hilāf** [A] yalancı safran,
süsengillerden bitki ve bu
bitkinin taneleri [crocus sativus]
h.+ mca 66a/02
h.+ mcadur 36a/05 -2-
- hind-berri** [A] bir bitki adı
h. 39b/08 -1-
- hindī** [A] Hintli, Hindistan’a ya da
Hintlilere ait, orayla veya onlarla
ilgili
h. 67b/11, 69a/11, 72b/07,
76b/06, 79b/08
‘ūd-ı h. 84a/06
cevz-i h. 56a/10, 84a/04
havlincān-ı h. 85a/06
milh-i h. 57a/05, 73a/04, 77a/02
nānh̄āh-ı h. 55b/06
sāzec-i h. 16b/08, 52b/04,
53a/06, 57b/03, 81a/07
şeytaric-i h. 56a/09, 57a/05
h.+ den 66b/10 -21-
- hindistān kozı** [A-T] hindistan cevizi;
palmiyegillerden, tropikal
bölgelerde yetişen bir ağaç
(Cocos nucifera) ve bu ağacın
portakaldan büyük, çok sert
kabuklu yemişi

- krş. cevz-i hindî, bevvâ
h. 29a/09, 37a/08, 44b/02,
45a/01 -4-
- hindüstân kıozı** bkz. hindistân kıozı
h. 71b/02 -1-
- hizâb** [A] kına
h. 57a/08
h.-ı âhar 57a/11 -2-
- hizâb** [A] bkz. hizâb
h.-ı âhar 57b/02, 57b/06
h. ide 57b/02 -3-
- horâsanî** [F] 1. Horasan'a ait,
Horasan'la ilgili 2. Yavşan
türünden bir bitki, vahşizek
(Artemisia cina)
h. 78a/11
bakla-ı h. 39b/08 -2-
- horûs** [F] horoz
h. 36a/06 -1-
- hõş** [F] hoş, iyi, iyileşmiş
h. 16b/03, 17a/11, 69a/09,
87b/02
h.+ dur 33a/09
h. eyler 59a/09, 70b/06, 72a/01,
79b/03 -9-
- hõşâb** [F] hoşaf, kompostu
h. 59a/10, 59b/07
h.-ı mübârek 60a/04
h.+ da 60a/09
h.+ leyin 59b/11 -5-
- hõşluk** [F-T] iyileşme, rahatlama
h.+ ma 50b/04 -1-
- hüb** [F] güzel
h. 16b/02 -1-
- hubş** [A] murdarlık, pislik
h.-ı hadîd "demir boku" 84a/01
h.+ ü'l-hadîd 57a/11 -2-
- hubüb** [A] taneler, tohumlar
h. 35a/10, 38b/07, 39a/10,
40a/01
h.+ dan 05a/05, 33b/03, 37b/02
-7-
- hukne** [A] makattan ilaç veya su
şırınga etme; kalın bağırsağın
içinden su geçirerek yıkama,
lavman
h. 46b/08, 47a/05, 47b/03,
47b/09
h. ideler 47b/09, 48a/04
h.+ lerüñ 40a/04
h.+ nüñ 46b/07
h.+ yile 21a/04 -9-
- hulv** [A] tatlı
h.-ı zencebîl 73b/11 -1-
- hummas** [A] bkz. hummâz
şarâb-ı h. 51b/08 -1-
- humıs** [>A hummus] nohut
h. 64b/05 -1-
- hummâ** [A] Başta sıtma olmak üzere
ateşli hastalıklara verilen genel
ad
h.-yı 'ineb 31b/11
h.-yı muhrika 31b/11
h.-yı muhrikeya 41a/09
h.-yı muṭbıkiye 41a/09
h.-yı şafrâvî 41a/09

h.-yı yevmiyyeyi 23b/06 -6-
ḥummār [A] içkiden sonra gelen baş
ağrısı
h.+ a 42b/01 -1-
ḥummārīn [A] hummarlık
şarāb-ı h. 42b/09 -1-
ḥummāş [A] bkz. ḥummāz
şarāb-ı h. 86a/05, 86b/06
terkīb-i şarāb-ı h. 82b/10 -3-
ḥummāz [A] kuzukulağı otu (rumex
acetosella)
şarāb-ı h.+ i 52a/08 -1-
ḥurmā bkz. ḥurma
h. 06b/06 -1-
ḥurma [A] hurma (phoenix
dactylifera)
h. 73b/08 -1-
ḥurūf [?] ?
h.+ uñ 37b/10 -1-
ḥuşūşā [A] başkaca, ayrıca, özellikle
h. 01b/09, 03a/02, 0a/03, 11b/11,
13b/02, 13b/03, 13b/05, 21a/04,
24b/10, 25a/10, 25b/01, 28b/07,
28b/08, 29a/08, 29b/08, 33a/02,
36a/06, 36a/09, 59a/11, 62b/01,
66b/10 -22-
ḥuşye [A] erkeklik bezi, haya
h.+ sine 30a/05
h.+ sini 30a/03
h.+ tü'ş-şā'leb "Dildamak
çiçeğinin dibi, salep kökü,
tilkitaşağı otu, itkasarı (orchis
hircina)" 56a/10, 71b/03, 84a/04

-5-
ḥuşkār [A] iri öğütülmüş un
h. etmeği 35b/01 -1-
ḥuşūnet [A] sertlik, kabalık, katılık
h. 43a/11
h.+ i olana 38b/08 -2-
ḥuzaż [A] topalak, kırkboğum bitkisi
ve bundan elde edilen bir tür ilaç
(Cyperus rotundus)
h. 57b/07 -1-
ḥükemā [A] âlimler, bilginler
h. 10a/06, 24b/09, 48a/04,
48a/08
h.+ nuñ 02b/03, 12a/09 -6-
ḥükūm [A] hüküm, emir, komuta
h.+ i 14b/01 -1-
ḥüsn [A] güzellik, iyilik
şāhib-i h. ola 16a/04 -1-

I

ıdḥir-i mekkī [A] ayrıık otu (cynodon
dactylon)
krş. mekke ayrıığı
ı. 80a/09 -1-
ılıca sıcak su çıkan yer
ı. 25b/11 -1-
ılıcağ az ılık, ılıkça
ı. 44b/05, 68b/04, 81b/03 -3-
ılın - ılık duruma gelmek
ı.- inca 48b/02 -1-
ıncırık hıçkırık
ı.+ a 72a/09 -1-

- ırak** uzak
ser-çeşmesi 1. ola 12b/04 -1-
- ‘ırākī** [A] Irak ile ilgili, Irak’a ait durunc-ı ‘1. 72a/02 -1-
- ‘ırk** [A] kök krş. dib
‘1.-1 nisā “siyatik, yanbaş ağrısı”
45a/04 -1-
- ırmak** akarsu, nehir
1.+ lar 06b/06
1.+ laruñ 36a/08 -2-
- İsfahān** [ö.a.] İran’ın üçüncü büyük şehri
kuhl-ı 1.+ ĩ “Kaba tutiya, sürme taşı”.16b/05 -1-
- ısfanāh** [G] bkz. ısfanāh
i. 39a/07 -1-
- ısfanāh** [G] ıspanak(*spinacia oleracea*)
1. 11b/01, 59a/01 -2-
- ısfanāh** [G] bkz. ısfanāh
21a/02 -1-
- ısfanāh** [G] bkz. ısfanāh
1. 39a/07 -1-
- ısıcak** sıcak
1. eyleye 83b/06 -1-
- ısrırgan** ısrırgan otu
1. 73b/10, 84a/07, 85a/06 -3-
- ısıtma** sıtma hastalığı
1. 32b/09, 54a/02
1.+ da 64a/11
1.+ lara 43a/07, 81a/01
1.+ larına 72a/09
1.+ ya 41a/04, 64a/04, 64b/11,
75a/08
- devā-yı 1. 83b/03
1. tutağan ola 06b/06 -13-
- ısıtmalu** sıtma hastalığına yakalanmış, sıtma hastalığı olan
1. 25a/01
1.+ lara 47a/06 -2-
- ısla -** ıslatmak
1.- maķ 79a/01
1.- ya 61b/02, 61b/03, 63a/05,
64a/07, 66b/06, 67a/01, 72a/11,
85a/01
1.- yalar 59b/04, 59b/11, 60a/09,
60b/01, 62a/04, 68a/05, 68b/02,
78a/03, 79a/07 -18-
- ıslāh** [A] düzeltme, ıslah etme
1.+ a getüre 09a/04
1. eylemek 58b/04 -2-
- ıslan -** ıslanmak
1.- mış 29b/04 -1-
- ıslat -** bkz. ıslat-
1.- alar 44a/04 -1-
- ıslat-** ıslak duruma getirmek
1.- alar 60a/10, 67a/08 -2-
- ıssi** sıcak
1. 06b/06, 10a/03, 11a/05,
17a/04, 17a/05, 17a/09, 18a/04,
20a/08, 21b/04, 29a/09, 31b/02,
31b/03, 33a/07, 33a/09, 37a/11,
43a/08, 49b/03, 49b/04, 50b/08,
52b/09, 59a/11, 67a/01, 68b/03,
73a/08, 73a/09, 78b/04, 79a/03,
82b/04, 82b/09
1.+ da 27b/05

- 1.+ dan 16a/09, 21b/11, 32b/10,
46a/03, 61a/05
1.+ dur 43b/08, 50b/07
1. ider 31b/09, 60b/03
1. olup 49a/11
1. olur 32b/01
1. olursa 50b/02
1.+ sında 20a/04
1.+ sından 32a/02
1.+ ya 50a/01, 69b/07 -49-
- ıŝııcak** sıcak
1. 75a/05 -1-
- ıtrıfıl** [A] hazmettirici, sınırları,
mideyi ve gözünü kuvvetlendirici
bir tür macun
ma‘cūn-ı ı. 57a/01
1.-i çağır 69a/04 -2-
- İ**
- i -** i- cevher fiili
olur i.-miş 23b/02
sıvuk i.- di 02b/07
yād itdük i.- di 33b/04
tāze i.- ken 67a/11
yaş i.- ken 57a/09
i.-se 24a/09, 65a/06, 80b/11 -8-
- i‘āde** [A] geri gönderme; gönderilme,
geri çevirme
i. ide 31a/05
i. itmeye 59a/10 -2-
- ibād** [A] abidler, kullar
ibādullāh “tanrı kulları,
- insanlar” 02a/08 -1-
- ıbrıŝım** [A] kalınca bükülmüş ipek iplik
i. 56b/01, 72a/04 -2-
- ıç** bkz. ıç
i.+ i 22b/05
i.+ in 20b/08
i.+ inde 47b/02, 63a/06, 64a/09,
67a/01, 68b/03, 69b/02, 74a/10,
74a/11, 77a/03, 77b/02, 78b/02,
84b/11 -15-
- ıç -** bkz. ıç-
i.- e 06b/06
i.- egen ola 06b/06
i.- düğü 13b/05, 21a/10
i.- megi 36b/08
i.- mek 13a/06, 20a/08, 48a/10
i.- meye 13a/08
i.- señ 29b/02
ot i. 31a/10
ot i.- dükden 21b/10 -13-
- ıçābet** [A] gereklilik
i. 65b/01 -1-
- ıçād** [A] vücuda getirme, getirilme
ī. itdi 01b/04 -1-
- ıctimā‘** [A] toplanma, bir araya
gelme
i. ide 21a/09 -1-
- ıctināb** [A] çekinme, uzaklaşma
i. ide 11a/01 -1-
- ıç** ıç, dış karşıtı
i.+ i 06a/04, 29a/09, 30a/08,
30b/01, 39a/04, 42a/07, 44b/02,
45a/11, 46a/03, 46b/02, 61a/06,

- 62a/09, 62b/02, 62b/08, 71b/02,
71b/03, 73b/11, 84a/08
i.+ idür 04b/11, 33b/03
i.+ in 60a/01, 74a/09, 78b/04
i.+ in yürütmegüñ 20b/08
i.+ inde 13b/04, 20b/01, 21a/02,
21a/03, 24b/06, 41b/02, 42b/11,
48a/02, 53a/10, 54b/01, 59b/04,
59b/05, 59b/06, 60a/10, 60b/05,
61a/01, 61b/02, 61b/03, 61b/06,
61b/09, 62a/04, 66b/06, 72a/11,
72b/01, 77a/02, 79a/07, 82b/01,
82b/02
i.+ indeki 17a/09, 60a/08, 68a/02
i.+ inden 41b/09
i.+ ine 41b/01, 52a/05, 52a/07,
62a/11, 62b/05, 63a/05, 64b/04,
71a/04, 71a/05, 82b/01, 82b/08,
83a/07, 85a/02, 85b/02, 85b/05,
86a/02, 86b/03, 86b/05
i.+ ini 21a/05
i. tütmağüñ 22a/04
i. yağ.ı 37b/08
i. yandüğün 52a/11
i. yürütmek 20b/06 -79-
iç - bir sıvıyı ağza alıp yutmak
i.- dügi 12b/06, 21b/03, 21b/09,
48b/01
i.- düginden 21a/07
i.- dükçe 13b/09
i.- dükden 12a/10, 12b/08,
21a/09
i.- e 12a/11, 13a/10, 13b/06,
13b/07, 20a/10, 20a/08, 20b/03,
21a/05, 21a/10, 21b/04, 21b/09,
22a/02, 29b/07, 29b/10, 59b/07,
65a/08, 65a/11, 65b/09, 73a/08,
74a/03, 75a/06, 78b/04, 83b/06
i.- eler 20b/01, 44b/05, 45a/03,
45a/08, 45b/02, 46b/05, 46b/06,
48a/10, 48b/01, 51b/09, 52a/04,
52a/07, 52a/08, 54a/08, 59a/08,
60a/03, 60b/02, 64b/09, 86a/06,
86b/02, 86b/05, 86b/06
i.- ene 12b/05
i.- erse 48b/03
i.- esi 13b/09
i.- gen 06b/06
i.- ıcek 80b/02
i.- ilmiş 75b/08
i.- me 31b/02
i.- medin 50b/09
i.- mege 13a/04, 13b/05
i.- megile 80b/08
i.- megüñ 20b/08
i.- mek 04b/03, 13a/03, 13a/05,
13a/11, 13b/01, 13b/03, 13b/04,
25b/01, 29a/11, 29b/04, 51b/07,
86a/04
i.- mekde 12a/10
i.- mekden 13a/07, 21b/01,
21b/05, 32a/09
i.- meklerin 29a/02
i.- memege 13a/08
i.- meye 21a/06
i.- meyeler 51b/11, 86a/09

	i.- se 29b/08, 48a/07 ot iç- 21a/05, 21a/09, 20b/08, 21b/01, 21b/09 -90-		deliği bulunan çelik araç i. ile 82a/11 i.+ yile 17a/07 -2-
içerü	iç yan, iç bölüm, dışarı karşıtı i. 24a/07 -1-	ignele	- iğne ile delik açmak i.- ye 82a/11 -1-
içün	amacıyla, maksadıyla i. 19b/07, 36a/07, 60b/07, 4b/03, 64b/04, 69a/05, 78b/05, 78b/07, 81b/09, 88a/04 -13-	iḥlīl	[A] erkeklik organı deliği i.+ ini 31a/03 -1-
içür	- içirmek i.- eler 76a/04 -1-	iḥsān	[A] 1. iyilik etme 2. bağış, bağışlama 3. verilen, bağışlanan şey 4. lütuf, iyilik ehl-i i.+ a 87a/03 i. ehlini 88a/03 i. eyledi 87a/01 i.+ ı 87a/04 i. ide 88a/04 i. ola 87a/03 -6-
idin	- edinmek, kendini bir şeye sahip kılmak, kendine sağlamak, iktisap etmek ‘ādet i.- e 16b/01, 17a/05, 29b/11 ādet i.- e 17a/07 turağ i.- e 36a/03 -5-	iḥtilāf	[A] ayrılık, uymayış, uymama, anlaşmazlık, aykırılık i.+ dandur 04a/09 i.+ ı 32a/10 i.+ ından 32a/10, 32b/02, 32b/04 -5-
idmān	[A] alıştırma, alışkanlık olması için bir şeyi birçok defa tekrarlama. i.+ ından 35b/02 -1-	iḥtirāz	[A] sıkınma, kaçınma i. eylemek 58b/03 i. ide 07a/09, 19a/07, 21a/08 i. ideler 34b/01 i. idersin 27a/06 i. it 11a/08, 11a/11, 11b/01, 16a/08, 27a/07, 27a/08, 31b/01, 32a/08, 34b/06 i. itmek 06a/11, 18b/06, 28b/02 -18-
idrār	[A] akıtma, işeme i. ider 36b/02 -1-		
ifnā	[A] yoketme, tüketme i.-ı ruḥūbet 03b/01 -1-		
ifrāṭ	[A] aşırılık i.+ ıla 19b/05 i.+ ından 27a/07 -2-		
igde	iğde ağacı ve meyvesi (elaegnuz angustifolia) i. 39b/06 -1-		
igne	dikiş dikmeye yarayan, ince, ucu sivri, bir ucunda iplik geçecek		

	i. göstere 55b/04 -1-	87b/04
iker	ikişer	i.+ den 38b/05
	i. 55b/06 -1-	i.+ si 08b/04, 10a/08, 40a/02, 57b/04, 69a/10, 80a/08
iki	iki sayısı	i. +sin 84b/10
	i. 02b/06, 02b/07, 08a/10, 08b/06, 09a/05, 09a/08, 10b/03, 10b/04, 12a/03, 13a/09, 16a/03, 16b/07, 16b/08, 16b/10, 16b/11, 19a/10, 19b/10, 20b/02, 20b/06, 26a/03, 27b/11, 28a/03, 28b/02, 30a/08, 38a/06, 40a/01, 41a/07, 41b/10, 43b/02, 45b/02, 45b/08, 46a/05, 46b/03, 47b/11, 51a/01, 52b/08, 53b/04, 54b/11, 55b/07, 56b/11, 57b/08, 58a/07, 59a/08, 59a/09, 60a/08, 60a/11, 60b/07, 61a/02, 61a/06, 61a/08, 61b/03, 62a/09, 62b/03, 63a/07, 63a/11, 64a/07, 65a/03, 65b/06, 67a/02, 67a/06, 67b/02, 68b/07, 69b/02, 69b/03, 70b/04, 70b/09, 71a/02, 71b/06, 72a/04, 72a/06, 72a/08, 72a/10, 72b/02, 73a/03, 73b/07, 74a/01, 74a/05, 74b/01, 75a/02, 75a/09, 75b/06, 75b/10, 76a/09, 76b/03, 76b/06, 76b/07, 77a/02, 77a/03, 77a/08, 77b/05, 77b/09, 78b/02, 78b/08, 79b/08, 80a/11, 80b/02, 81b/01, 82a/06, 83a/03, 83a/05, 83a/07, 83a/11, 83b/03, 83b/07, 83b/08, 83b/10, 83b/11, 84a/01, 84a/02, 84a/03, 84a/04, 84a/06, 84a/07, 84a/10, 84b/06,	i.+ sinden 24a/10 i.+ sine 09a/06, 30b/05 i.+ sinüñ 08b/01 -143-
		ikiledin ikiliyerek, ikinci kez
		i. 70b/02, 70b/10 -2-
		ikinci sıradan önem bakımından
		birinciden sonra gelen, ikinci
		i. 07a/02, 07a/09, 07b/06, 10b/06, 10b/07, 12b/02, 17a/09, 18a/04, 22b/04, 22b/10, 23a/04, 26a/08, 35a/04, 37a/08
		i.+ de 38a/02, 38a/03, 38a/04, 38b/03, 38b/04, 39a/02, 39a/03, 39a/05, 39a/08, 39b/03, 39b/06, 39b/07, 39b/09, 39b/10
		i.+ nüñ 39b/01 -30-
		ikişer ikişer, her birinden iki
		i. 52b/05, 56a/01, 56b/10, 56b/05, 57a/06, 57b/08, 83b/09 -7-
		'ilâc [A] ilaç, deva; tedavi
		'i. 13b/09
		'i.-ı bevāsir-i sevdāvī 58b/02
		fī'l-cümle 'i. olur 23b/02 -3-
		ile ile krş. bile
		i. 11b/03, 15b/03, 21b/04, 23b/01, 23b/10, 28b/06, 29b/02, 31b/01, 32a/01, 46b/06, 51b/08,

	58b/06, 60b/05, 66b/10, 74b/07, 80b/06, 82a/11, 84b/08, 85b/11, 86a/05 -22-		ī. 88a/03 -1-
ilik	kemiklerin iç boşluklarını dolduran ve kan hücrelerinin yapımını sağlayan doku i. 49b/01, 83b/09, 85a/11 i.+ i 36b/09, 47b/06 -5-	imdi	şimdi i. 87a/04, 87b/01, 88a/01 -3-
illā	[A] mutlaka, ille i. 04b/01, 11a/02, 12b/11, 13a/01, 13a/07, 19a/03, 27b/01, 28b/02, 36b/07, 36b/09, 43b/07, 87b/08 -12-	in -	yukarıdan aşağıya doğru gelmek i.- e 12b/04, 18b/01, 18b/03, 28a/03 i.- en 09b/10 i.- ene 08a/02 i.- 06b/06, 08b/01, 14a/06, 50b/11, 63a/08 i.- erse 12b/04 i.- mege 18a/03, 25b/06 i.- mek 19b/07 i.- mekden 08b/05 i.- meye 08a/04, 48b/01 süst in- 06b/06 -18-
‘illet	[A] hastalık ‘i. 05b/03, 07a/05, 50b/11, 53b/11 ‘i.+ den 52a/08 ‘i.+ i 50b/07 ‘i.+ ine 75b/04 ‘i. itmeye 48b/02 ‘i.+ lerden 17a/01, 86b/07 ‘i.+ lere 76a/08, 76b/04 ‘i.+ leri 81a/01 -14-	ince	1. kendi cinsinden olanlara göre dar ve kalınlığı az olan, kalın karşıtı i. haṭṭ 16a/11 i. elek “delikleri ufak elek” 75b/01, 76a/01, 76a/06, 77b/03 2. hafif, gücü az i. hareket 50a/06 nabẓı yumuşak i. ola 06b/06 -7-
‘illetlū	[A] hastalıklı ‘i. 07a/06 -1-	incelt -	kalınlığını azaltmak i.- ür 11b/01 -2-
‘ilm	[A] okuyarak öğrenilen bilgi, nazarî bilgi ‘i.+ inden 02a/03 -1-	incid -	bkz. incit- i.- se 29b/05 -1-
iltifāt	[A] 1. yüzünü çevirip bakma 2. dikkat i. itme 11a/02 -1-	incidān	[A] kasnı denilen ilacın yapıldığı ağaç i.+ ı 56b/10 -1-
īmān	[A] 1. inanma, inanç 2. İslâm dînini kabul etme	incin -	çarpma, sıkışma, burkulma vb.

	etkenlerle vücudun bir yeri ağrı verir duruma gelmek		56b/10, 78a/01, 78a/06 -31-
	i.- meye 24b/06 -1-	'ineb	[A] üzüm
incîr	[F] incir (ficus carica)		ḥummā-yı 'i. 31b/11
	i. 21a/03, 33b/08, 33b/11, 36a/10, 38b/04, 46b/10, 63a/01		'inebü's-şa'leb "ayı üzümü, tilki üzümü (rubus fruticosus)"
	i.+ dür 37a/04 -8-		39b/10 -2-
incit	- incinmesine yol açmak	iñezlik	kolaylık
	i.- medin 77b/05 -1-		i.+ i 15a/09, 23b/05 -2-
incibār	[F] beşparmak otu (potentilla erecta)	inḥidār	[A] yokuş aşağı inme
	i.+ uñ 58b/10 -1-		i.+ ı 08b/01 -1-
incü	istiridye gibi bazı kavkılı deniz hayvanlarının içerisinde oluşan, değerli, küçük, sert, sedef renginde süs tanesi	in'ikād	[A] mün'akid olma, bağlanma
	i. 16b/07, 52b/01, 52b/10, 72a/02 -4-		i.+ ında 02b/07 -2-
'ind	[A] olunca, olduğu halde 'ind-el-ḥācet "lâzım olduğu, gerektiği zaman" 82a/10 -1-	inmeklik	yukarıdan aşağıya inme
indür	- yukarıdan aşağıya inmesini sağlamak		i. 12a/07
	i. 40b/08, 40b/10, 41a/07, 42b/07, 42b/08, 43a/04, 43b/03		i.+ e 08b/02 -2-
	i.- dükden 83a/04	insān	[A] insan, beşer
	i.- e 07b/07, 08a/02, 53b/08, 61b/06, 61b/08, 82b/09		beden-i i.+ a 75b/09
	i.- eler 44a/06, 47a/02, 47b/01, 47b/08, 62a/06, 64b/07, 67a/04, 71a/04, 74a/11, 74b/01, 85b/08		beden-i i.+ ı 02b/03
	i.- ür 23b/04, 43a/09, 44b/09,		nev'-i i.+ ı 01b/06 -3-
		in-şā'llāh	[A] Allah isterse, Allah nasibetti ise
			i. 15a/08, 54b/04, 55a/04, 55a/09, 55b/02, 58b/02
			i.+ u Ta'ālā 24a/03 -7-
		inṭāl	[?] ?
			i.+ inüñ ola 74b/11 -1-
		inṭifā	[A] sönme
			i.-ı ḥarāret-i 03b/02 03b/01
			i.+ sı 03b/03 -2-
		inzāl	[A] indirme, indirilme
			i. olmaz 28a/09, 70a/10 -2-
		iri	olağandan daha hacimli, olağanı aşan büyüklüğü olan, ince karşıtı

	i.+ si olmaya 85a/11 -1-	77a/05, 77b/05, 78b/06
iriñ	cerahat	i. itmek 22a/04
	i. gelene 61b/10, 69b/09 -2-	i. itmeyi 44a/10
iriş -	1. varmak, ulaşmak	i. olanlara 25b/09, 42b/05
	i.- dügi ğidā 34a/02	i. olduktan 21a/11 -31-
	i.- e 03a/07, 08b/08	ishālsuzlık(ğ) [A-T] ishal olmama
	2. bitkiler veya bunların ürünleri olgunlaşmak	i.+ a 60a/04 -1-
	i.- mese 36a/11	islü üzerinde dumanın değdiği yerde bıraktığı kara leke bulunan
	i.- miş 42a/02	i. olmaya 22b/07 -1-
	i.- miş ola 36a/11, 41b/08 -7-	issi sahip
irişdür -	vardırarak, ulaştırmak	i.+ nün 23b/08
	i.- e 04a/11	i.+ sin 88a/02 -2-
	ziyān i.-meye 13a/10 -2-	issilik 1.sıcaklık 2. mizac özelliği
irte	bir günün, haftanın, ayın, mevsimin, yılın ardından gelen (gün, hafta, ay, mevsim, yıl) günüñ i.+ si 21b/10 -1-	i.+ i 59a/10 -1-
ishāl	[A] 1. vücutta fazla olarak bulunan herhangi bir maddenin çeşitli yollarla boşaltılması, dışarı atılması 2. İshal	iste - istek duymak, arzulamak
	i. 21b/05, 21b/06, 55a/09, 77a/10, 80b/06, 83a/05	i.- dügi 31a/04
	ħabb-ı i. 78b/05	i.- medüğüñi 49a/09
	i.-i şafrayı 74b/05, 78b/07	i.- meye 06b/06
	i.+ den 22a/01, 27b/04	i.- mez 21a/06
	i.+ e 83a/09	i.- se 25a/04
	i.+ i 22a/08, 42a/02, 66a/08	i.- señ 09a/01, 11b/02
	i. ide 83b/06	i.- ye 26a/11
	i. ideni 44a/10	i.- yen 40a/11
	i. ider 62b/01, 63b/03, 65a/09, 66b/09, 72b/06, 76b/08,	i.- yene 28a/05
		i.- yene eyle 20a/02 -10-
		isti‘māl [A] kullanma
		i. 55a/08, 57b/02, 61b/09, 73a/09
		i.+ i 19b/05, 85a/04
		i. ide 30b/10, 41b/05, 45b/08, 53a/01, 54b/11, 62a/11, 69a/09, 70b/03, 71b/06, 75a/05, 79a/10,

- 85a/07
- i. ideler 30a/11, 44a/08, 46a/08, 46a/10, 47a/07, 52b/08, 53a/11, 54b/04, 55a/04, 55b/02, 56b/06, 55b/09, 56a/03, 56b/02, 56b/08, 57a/01, 57a/07, 57b/06, 57b/10, 58a/04, 58a/06, 68a/08, 72a/07, 76a/07
- i. idenden 54a/01
- i.+ inden 34b/05, 34b/06
- i. it 32a/03, 41a/04, 41a/08, 42a/06, 42a/10, 42b/05, 42b/09, 43a/04, 43b/04
- i. itdi 80b/04
- i. itme 11a/02
- i. itmege 07a/06
- i. itmeye 21b/06, 32a/05
- i. itse 34b/03 -61-
- istirhāye** [A] gevşeme, gevşeklik
- i. 69a/04
- i.-i ma‘deyi 69a/05 -2-
- istiskā** [A] siroz hastalığı
- i. 15b/05
- i.-yı lahmı 13b/04
- i.+ ya 43b/09, 60b/10, 68b/10, 69a/04, 70a/03
- i.+ yadur 68b/10 -8-
- iş** bir sonuç elde etmek, herhangi bir şey ortaya koymak için güç harcayarak yapılan etkinlik, çalışma
- i. 87a/03
- i.+ den 13b/01
- i. gelmez olur 27a/02
- i.+ i 87a/03
- i. işleyen 05b/09 -5-
- işe** - işlemek, idrarını yapmak
- i.- ye 50b/10 -1-
- işit** - kulakla algılamak, duymak
- i.- mek 28b/10 -1-
- işitmeklik** duyma
- i.+ ile 28b/06
- i.+ in 17a/03 -2-
- işle** - çalışmak, faaliyete geçmek, etki etmek, kullanmak
- i.- di 86b/08
- iş i.- yen 05b/09 -2-
- işlet** - çalıştırmak, faaliyete geçirmek, etki ettirmek, kullandırmak
- i.- ür 70a/06, 74b/09 -2-
- iştihā** [A] iştah, yemek yeme isteği
- i.-yı sākıt 49a/02
- i. getirür 41b/07
- i.+ sın 14b/10, 24a/02, 60a/04, 70a/08
- i.+ yı 11a/09, 11b/01, 42a/07, 42a/11, 49a/11 -11-
- iştihāsuz** [A-T] yemek yeme isteği olmayan
- i. 11a/03 -1-
- it** - etmek, yapmak
- i. 11a/08, 11a/11, 11b/01, 11b/02, 16a/08, 27a/07, 27a/08, 31b/01, 31b/05, 31b/09, 32a/03, 32a/08, 32b/11, 34b/06,

40b/07, 40b/08, 41a/04, 41a/07,
41a/08, 41b/09, 42a/05, 42a/06,
42a/10, 42b/03, 42b/05, 42b/08,
42b/09, 43a/01, 43a/04, 43b/04
i.- e 01b/07, 03a/03, 04a/10,
06b/04, 06b/06, 07a/02, 07a/04,
07a/09, 07b/02, 07b/05, 07b/07,
08a/01, 10b/08, 10b/09, 11a/01,
14a/10, 14b/06, 16a/07, 16b/02,
18a/11, 19a/07, 21a/08, 21a/09,
22a/09, 24a/08, 28a/02, 28a/06,
29a/06, 29b/06, 30b/07, 30b/08,
30b/10, 31a/03, 31a/04, 31a/05,
31b/09, 32b/06, 40b/01, 41b/02,
41b/05, 45b/08, 46b/02, 53a/01,
53b/08, 53b/10, 54b/11, 57b/02,
61b/09, 62a/11, 65b/01, 68a/07,
69a/09, 70b/03, 71b/06, 73b/07,
73b/08, 74a/02, 74a/07, 74b/07,
75a/04, 75a/05, 76a/02, 77b/07,
78b/03, 78b/04, 79a/02, 79a/04,
79a/10, 80a/02, 80a/06, 81b/06,
81b/08, 83a/09, 83b/06, 85a/07,
87a/11, 88a/04
i.- ecek 63b/01
i.- egen 06b/06
i.- eler 12a/10, 16b/10, 30a/11,
34b/01, 44a/06, 44a/08, 44b/04,
45a/03, 45a/07, 45b/01, 45b/07,
45b/11, 46a/01, 46a/06, 46a/08,
46a/10, 46b/01, 46b/05, 47a/03,
47a/05, 47a/07, 47b/01, 47b/08,
47b/09, 48a/03, 48a/04, 52a/06,

52b/08, 53a/07, 53a/11, 54a/08,
54b/04, 55a/04, 55a/09, 55b/02,
55b/09, 56a/03, 56b/02, 56b/06,
56b/08, 57a/01, 57a/07, 57a/10,
57b/06, 57b/10, 58a/04, 58a/04,
58a/06, 58a/08, 58a/09, 59a/06,
60b/02, 60b/06, 62a/02, 64b/03,
64b/04, 64b/10, 66a/08, 68a/08,
69b/02, 70b/10, 71b/09, 72a/07,
72b/10, 73a/08, 73a/10, 73b/02,
75b/07, 76a/07, 76b/03, 77a/04,
78a/04, 78b/07, 78b/08, 79a/02,
79b/02, 79b/11, 84b/06, 85b/11,
86a/02, 87a/02
i.- emez 10b/02
i.- en 02b/04, 02b/05, 05b/09,
05b/10, 08a/05, 87a/08
i.- enden 54a/01
i.- ene 27b/09
i.- eni 44a/10
i.- er 02b/10, 02b/11, 04b/07,
04b/09, 05b/09, 06a/08, 06b/02,
07b/01, 08b/05, 09a/08, 09b/01,
09b/02, 09b/09, 10a/10, 10b/01,
11a/08, 11a/11, 11b/05, 12a/04,
12a/06, 12a/07, 13a/03, 13a/05,
13a/06, 13a/11, 14b/09, 14b/10,
14b/11, 15a/01, 15a/09, 15a/11,
15b/10, 17a/03, 17b/03, 18a/01,
18a/08, 18b/08, 18b/09, 19a/01,
19a/10, 19b/01, 19b/03, 19b/04,
19b/06, 19b/07, 20a/08, 20b/06,
22a/05, 22a/06, 22b/01, 22b/03,

22b/09, 23a/07, 23b/03, 23b/04,
23b/06, 23b/08, 23b/09, 24a/01,
24a/03, 24a/05, 25a/03,
25a/07, 25a/09, 25b/03, 25b/04,
25b/08, 25b/09, 26a/03, 26a/06,
26b/06, 26b/08, 27b/08, 28b/06,
29a/02, 30b/03, 30a/05, 31a/06,
31a/08, 31b/07, 31b/09, 32a/07,
32b/03, 33a/01, 33b/02, 34a/03,
34b/01, 34b/04, 34b/08, 35a/06,
35b/04, 35b/05, 35b/08, 36b/01,
36b/02, 36b/06, 36b/10, 37b/02,
38a/06, 38b/07, 39a/10, 39b/02,
40a/01, 40a/04, 40a/06, 41a/02,
41b/06, 42a/01, 42a/02, 42a/08,
42a/11, 42b/01, 42b/06, 43a/06,
43a/07, 43a/10, 43b/05, 43b/09,
44a/10, 44b/08, 46b/08, 47b/04,
48b/10, 49a/05, 49b/04,
51b/06, 52a/11, 54a/10, 54b/05,
55a/04, 55a/10, 56a/04, 56a/05,
56a/06, 56a/07, 56a/08, 56b/03,
56b/09, 57a/08, 58a/02, 58a/05,
58a/07, 60a/04, 60b/02, 60b/03,
60b/09, 61a/06, 62a/07, 61a/11,
61b/10, 62b/01, 62b/07, 62b/11,
63a/10, 63b/03, 64a/03, 64a/11,
64b/01, 64b/11, 65a/09, 65b/10,
66a/01, 66a/09, 66b/02, 66b/05,
66b/09, 67a/04, 67a/10, 67b/05,
67b/09, 68a/09, 69a/06, 69b/11,
70a/01, 70a/04, 70a/07, 70a/08,
70a/10, 71a/10, 71b/07, 71b/10,

72a/01, 72a/08, 72b/05, 72b/06,
72b/11, 73b/09, 74a/04, 74b/08,
75a/06, 75b/03, 75b/08, 76a/02,
76a/08, 76b/04, 76b/08, 77a/05,
77a/11, 77b/05, 77b/10, 78a/05,
78b/06, 80b/09, 80b/11, 81a/04,
82a/04
i.- erler 06a/09, 24b/10, 27a/10,
27b/01, 34a/05
i.- erse 50a/02, 50a/06
i.- ersin 27a/06
i.- esin 31b/11, 83b/03
i.- evüz 03a/11, 04b/05, 12a/08,
14b/03, 24a/03
i.- ıcek 64b/09
i.- üben 27a/01
i.- üñ 87b/05
i.- üp 11b/02, 13b/10, 29a/11,
30b/11, 84b/08, 85b/06, 85b/08,
88a/03
i.- di 01b/04, 01b/05, 80b/04,
86b/09
i.- diler 10a/06, 11b/08, 11b/10,
12a/01, 48a/06
i.- dügi 28b/07
i.- dügidi 33a/08, 33b/11
i.- dügin 09a/07, 09a/10
i.- dügümüz 07a/01, 07a/03,
12b/09, 35a/04, 41a/02
i.- dük 06a/06, 06b/06, 07a/03,
07a/09, 08b/10, 29a/09, 33b/04,
42a/10
i.- mek 04b/01, 04b/04, 06a/11,

08a/01, 08a/06, 10b/05, 10b/08,
11b/05, 16b/03, 18b/06, 19a/06,
19b/10, 22a/04, 24a/05, 25a/10,
25a/11, 25b/10, 26b/01, 28b/01,
28b/02, 32a/07, 58b/09
i.- me 11a/02, 32a/05
i.- mege 03b/06, 07a/06, 29b/03
i.- megi 16b/03
i.- megün 20b/06
i.- mekden 11b/04, 32a/08,
32a/09
i.- memek 09b/08, 11b/05,
58b/05
i.- mese 49b/07
i.- mesevüz 03a/07
i.- meye 15b/06, 19a/05, 21a/07,
21a/10, 21b/06,
27b/06, 32a/05, 48b/02, 59a/10
i.- meyeler 12a/09, 51b/10,
51b/11, 86a/08
i.- meyen 87a/05
i.- emeyene 67a/10
i.- meyenî 44a/10
i.- mez 87b/05
i.- miş ola 09b/04
i.- miş olalar 38b/09
i.- se 03b/04, 09a/11, 09b/08,
09b/09, 34b/03, 59a/10
i.- seler 80b/03
‘ādet it- 16b/02, 29a/06
‘aḳd it- 02b/04, 02b/05
alcaḳ it- 64b/10
‘amel it- 17b/03, 24a/05

arıḳ it- 19b/06
artuḳ it- 64b/03, 64b/04
aruḳ it- 11b/05, 25a/09
berāber it- 84b/02
bevl it- 67a/10
beyān it- 04b/07, 04b/09, 05b/09,
06b/02, 09b/02, 12a/04, 13a/03,
17a/03, 17b/03, 18a/01, 19a/01,
19a/10, 19b/01, 20b/06, 22a/05,
22b/01, 22b/03, 22b/09, 23a/07,
24a/05, 26a/03, 26a/06, 27b/08,
28b/06, 29a/02, 30b/03, 31a/07,
31a/08, 31b/06, 32a/07, 33a/01,
33b/02, 34b/08, 35a/06, 36b/06,
37b/02, 38a/06, 38b/07, 39a/10,
40a/01,
40a/04, 40a/06, 43a/06, 44a/10,
46b/08, 57a/08
bildügin it- 86b/09
buḥūr it- 52a/06, 59a/06
cehd it- 87b/05
cem‘ it- 12a/09, 40b/07, 53a/07,
62a/02
cimā‘ it- 04b/04, 25a/10, 26b/01,
27b/06, 27b/09, 28a/06, 28b/01,
28b/07, 29b/03, 31a/04, 32a/08
cüz i.- seler 80b/03
çoḳ it- 51b/11, 86a/08
def it- 02b/11, 06b/06, 11a/11,
11b/02, 14a/10, 14b/09, 15a/01,
15b/10, 18a/08, 26b/08, 43a/10,
43b/09, 55a/10, 56b/09, 69a/06
delālet it- 51b/06

emîn it- 25a/07
 eyü it- 08a/01, 23b/06, 26b/06,
 42b/01, 52a/11, 54b/05, 56a/07,
 58a/02, 70a/08
 fâйда it- 48b/10, 49a/05, 60a/04,
 60b/09, 61a/06, 61a/11, 62a/07,
 62b/11, 63a/10, 64a/03, 65b/10,
 66b/02, 67a/04, 67b/05, 69b/11,
 70a/04, 70a/07, 70a/10, 72a/08,
 80b/09, 80b/11, 81a/04, 82a/04,
 83a/09
 fâyide it- 43a/07, 49b/04,
 60b/02, 61b/10, 64a/11, 64b/11,
 66a/01, 67a/10, 67b/09, 68a/09,
 71a/10, 71b/07, 71b/10, 72b/11,
 72a/01, 72b/05, 73b/09, 74a/04,
 74b/08, 75a/06, 75b/03, 75b/08,
 76a/02, 76a/08, 76b/04, 77b/10,
 78a/05, 79a/04
 fetîh it- 64b/01
 fikr it- 06b/04, 06b/06, 87a/05,
 87a/11
 geñez it- 20a/08
 gökçek it- 35b/05
 ğusl it- 25b/10, 29b/06, 32a/09
 ħabb it- 08a/01, 44b/04, 45a/03,
 45a/07, 45b/01, 45b/07, 46a/01,
 46a/06, 46a/08, 46b/01, 46b/05,
 53b/08, 76b/03, 77a/04, 77b/07,
 78a/04, 78b/03, 78b/07, 78b/08,
 79a/02, 79b/02, 80a/06, 84b/06
 ħabs it- 22a/09, 23b/04
 ħacāmat it- 25a/11
 ħafîf it- 14b/10
 ħālî it- 07b/05
 ħamîr it- 54a/08
 ħammällik it- 05b/10
 ħareket it- 08a/01, 09b/04,
 09b/08, 14b/06, 21a/10, 28a/02,
 32a/05, 49b/07, 50a/02, 50a/06,
 51b/10, 86a/08
 ħaşıl it- 13a/06, 13a/11, 18b/09,
 25a/03, 35b/08, 40b/01
 ħazm it- 06a/09, 07a/02, 07b/07,
 08a/01, 09b/01, 10b/01, 10b/02,
 14b/10, 18a/11, 55a/04, 56a/05
 ħıfz it- 01b/07, 41b/05, 46a/01,
 75a/04, 81b/06
 ħıfz it- 68a/07
 ħılt it- 47a/05
 ħizāb it- 57b/02
 ħukne it- 47b/09, 48a/04
 ıssı it- 31b/09, 60b/03
 i'āde it- 31a/05, 59a/10
 icābet it- 65b/01
 icād it- 01b/04
 ictimā' it- 21a/09
 ictināb it- 11a/01
 idrār it- 36b/02
 iĥsān it- 88a/04
 iĥtirāz it- 06a/11, 07a/09,
 11a/08, 11a/11, 11b/01, 16a/08,
 18b/06, 19a/07, 21a/08, 27a/06,
 27a/07, 27a/08, 28b/02, 31b/01,
 32a/08, 34b/01, 34b/06
 'illet it- 48b/02

iltifāt it- 11a/02
 ishāl it- 22a/04, 44a/10, 55a/10,
 62b/01, 63b/03, 65a/09, 66b/09,
 72b/06, 76b/08, 77a/05, 77a/11,
 77b/05, 78b/06, 83b/06
 isti‘māl it- 07a/06, 11a/02,
 21b/06, 30b/10, 30a/11, 32a/03,
 32a/05, 34b/03, 41a/04, 41a/08,
 41b/05, 42a/06, 42a/10, 42b/05,
 42b/09, 43a/04, 43b/04, 44a/08,
 45b/08, 46a/08, 46a/10, 47a/07,
 52b/08, 53a/01, 53a/11, 54a/01,
 54b/04, 54b/11, 55a/04, 55a/09,
 55b/02, 55b/09, 56a/03, 56b/02,
 56b/06, 56b/08, 57a/01, 57a/07,
 57b/06, 57b/10, 58a/04, 58a/06,
 61b/09, 62a/11, 68a/08, 69a/09,
 70b/03, 71b/06, 72a/07, 73a/10,
 75a/05, 76a/07, 79a/10, 80b/04,
 85a/07
 ittifāk it- 10a/06
 abūl it- 08a/05, 09a/08, 09a/11
 abz it- 20b/06
 ahr i.- er 10a/10
 al‘ it- 31b/09, 31b/11, 41a/02,
 58a/07
 āt‘ it- 19b/03
 at‘ it- 56a/05, 66a/09
 avī it- 07b/02, 14b/11, 19b/04,
 25b/08, 25b/09, 26b/06, 30a/05,
 42a/01, 42a/11, 42b/06, 47b/04,
 56a/04
 āyim it- 56a/06
 kesb it- 87a/08
 kifāyet it- 63b/01
 oġuz it- 60b/06
 oulu it- 60b/02
 laif it- 34a/03
 ma‘cūn it- 69b/02, 70b/03,
 71b/09, 72a/07, 72b/10, 73a/08,
 73b/02, 73b/07, 74a/02, 75a/04,
 74a/07, 74b/07, 75b/07, 76a/02,
 76a/07, 78a/04,
 79a/02, 80a/02, 84b/08
 men‘ it- 07b/01, 08b/05, 11a/08,
 11b/08, 11b/10, 12a/01, 13a/05,
 13a/11, 15b/06, 19a/06, 41b/06,
 42b/01, 44b/08, 46b/02, 54a/10,
 58a/05
 megūl it- 09b/09
 meyl it- 09a/07, 09a/10, 39b/02
 muālefet it- 21a/07
 muālifet it- 10b/08
 mukem it- 06a/08
 muvāfi it- 32b/03
 mūbtelā it- 27a/10
 mūdāvemmet i.- mek 16b/03,
 19b/10
 mūheyyā it- 19b/07
 mūkerrer it- 42b/08
 mūsā‘ade it- 03a/03, 03a/07,
 03a/11
 nal it- 10b/05, 10b/08, 10b/09,
 12a/08, 14b/03
 naar it- 78b/04
 nazc it- 02b/10, 23b/06,

23b/08
 ne i.- mek 04b/01
 od it- 85b/06
 perh̄iz it- 11b/04, 11b/05
 peydā it- 01b/05, 03b/06
 peyklik it- 05b/09
 ri‘āyet it- 07a/04, 16a/07,
 31b/05, 32b/11
 şabr it- 12a/10, 24a/08, 30b/08,
 31a/04, 57a/10, 58a/09, 73b/08
 şafi it- 40b/08
 şāfī it- 41a/07, 41b/02, 41b/09,
 42a/05, 42b/03, 43a/04, 47a/03,
 47b/01
 şāfi it- 43a/01, 44a/06, 47b/08,
 48a/03, 54b/05, 56a/08, 57b/10
 şah̄k it- 16b/10, 30a/11, 45b/11,
 57b/02, 58a/04, 58a/08, 70b/10
 şaḫ̄l̄ it- 22a/06
 sākin it- 06b/06, 23b/09, 42a/02,
 42a/08, 66b/09, 74b/08
 sefer it- 06b/06
 sır it- 79b/11
 şād it- 87a/02
 şarāb it- 66a/08
 sa‘y it- 04a/10
 şıvıḫ̄ it- 12a/06
 şovuḫ̄ it- 34b/01
 ta‘ām it- 60b/03
 tah̄āret it- 58b/05, 58b/09
 taḫ̄l̄l̄ it- 13b/10, 15a/09, 15a/11,
 23b/02, 23b/04, 25b/03, 25b/04,
 32b/06, 34b/04, 56b/03, 62b/07
 taḫ̄tī‘ it- 43b/05
 talḫ̄f̄ it- 34a/05, 43b/05
 ṭanc it- 38b/09
 ṭarīḫa it- 08a/06
 ṭayıncak it- 12a/07
 tecāvüz it- 03b/04
 tedb̄ir it- 32a/07
 tefekkür it- 01b/07
 teferrüc it- 16b/03
 teft̄ih̄ it- 23b/03
 te‘h̄ir it- 09b/08, 09b/09
 tekrar it- 59a/10
 terk it- 31b/09
 üzerine it- 86a/02
 vaşf it- 30b/11
 vezn it- 83b/03
 yād it- 06b/06, 07a/01, 07a/03,
 07a/09, 33a/08, 33b/04, 33b/11,
 35a/04, 87a/02
 yaḫ̄u it- 30b/07, 31a/03
 yāz it- 04b/05, 29a/09
 yumışaḫ̄ it- 66b/05, 85b/08
 yumrı it- 85b/11
 zabṭ it- 48a/06
 za‘īf it- 19b/06, 24a/01, 24a/03,
 27b/01
 zāyil it- 27a/01
 zeyrek it- 70a/01
 zıkr it- 06a/06, 07a/03, 08b/10,
 12b/09, 24a/03, 41a/02, 88a/03
 ziyāde it- 24b/10, 35b/04,
 36b/01, 36b/10
 ziyān it- 19a/05, 87b/05 -572-

i'tidāl	[A] ılımlılık, itidalorta oluş, ortalama, aşırı olmama hali, ölçülülük, yavaşlık, yumuşaklık 3uygunluk i. 15b/03, 18a/06 i.+ den 36b/09 i.+ e 03a/07, 23a/10, 23a/11, 23b/01, 36b/10, 38a/09, 50a/04 i.+ ile 15a/08, 25a/07, 25a/08, 38b/01, 38b/04, 51a/10 i.+ ile ola 19b/05, 25a/06 -18-	68b/11, 69a/01, 73a/02, 73a/03, 74a/04, 76b/05, 77a/01, 77a/07, 77b/08, 78a/07, 79b/05, 79b/08, 80a/09 k.+ ıla 61a/10, 61b/01 k.+ m 41b/09, 42b/02, 57a/08 k.+ mdan 83b/01 k.+ suz 59b/02, 60a/05, 62a/08, 62b/08, 63a/02 2. kap, kap kacak k. 59b/04, 60b/05, 61a/01, 71a/05 k.+ a 61b/08 k.+ da 43a/04, 43b/04, 64b/08, 65a/07, 65b/07, 75a/04 k.+ ı 60b/05 k.+ ıla 48a/10, 48a/11 k.+ lara 40b/11 k.+ uñ 59b/05, 69b/03 -58-
itmeklik	yapmak i.+ den 27a/03 -1-	
ittifak	[A] birleşme, uyuşma i.+ ı 12a/09 i. itdiler 10a/06 -2-	
iy	ey ünlemi i. 02a/02, 11a/01, 14a/03, 16a/07, 17a/03, 19b/01, 31a/09, 31b/07, 32a/07, 33a/01, 87b/10 -11-	
iyle-	bkz. eyle- nefsine i. 87a/09 -1-	
izdiyād	[A] ziyadeleşme, artma, çoğalma i.-ı hażma 07b/08 -1-	
K		
kab	1. kabuk k.+ ı 43b/11, 46a/11, 46b/04, 47a/07, 51a/07, 58a/11, 58b/08, 60a/08, 60b/01, 60b/06, 63b/10,	kaba zevksiz k. ünlerden 17a/05 -1- kabak kabak, sürüngen gövdeli, sarı çiçekli, birçok türü olan bir bitki (cucurbita) k. 16b/01, 33b/09, 39a/04 k.+ dur 32a/03 -4- kābız [A] kabız edici, kabızlığa neden olan; büzücü, kasarak sıkıştırıcı, tutma özelliğine sahip, tutan k. 08a/03 -1- kābil [A] olabilir, mümkün ğayr-ı k. bolsa 17b/08 -1- kābilī [F] helile (terminalia)

- türlerinden biri krş. helîle
k. 53b/01, 54b/06, 55a/02,
57a/03, 60a/05, 63b/05, 67b/10,
69a/10, 72b/07, 73b/03, 77a/01,
77a/07, 78b/10 -13-
- kâbiliyye** [A] yetenek, maharet, beceri
k. 17b/07 -1-
- ķabl** [A] ön, önce, öndeki, evvel,
evvelki
ķ.+ ü't-ṭa'ām ve 76a/07 -1-
- ķablu** kabı, kabuğu olan
ķ. 60a/11 -1-
- ķabsuz** kabı, kabuğu olmayan
ķ. 73a/05, 74a/09 -2-
- ķabuk** bir şeyin üstünü kaplayan ve
onu dış etkilere karşı koruyan,
kendiliğinden oluşmuş sertçe
bölüm krş. ķab
ķ.+ m 57b/02 -1-
- ķabül** [A] 1. alma 2. içeri alma
ķ. 16a/04
ķ. iden 08a/05
ķ. ider 09a/08
ķ. itse 09a/11 -4-
- ķabz** [A] tutma, kabız, peklik.
ķ.+ dan 22a/05
ķ. eylemeden 58b/10
ķ.+ ı 65a/02
ķ. itmegüñ 20b/06
ķ. ola 47a/07
ķ. olanuñ 21a/01 -6-
- ķac** ne zaman, ne zaman ki, her ne
zaman, nasıl
- ķ. 78b/05 -1-
- ķaçan** ne zaman, ne zaman ki.kadar,
ölçüsünde, derecesinde,
büyüklüğünde; dek, değin
ķ. 03b/03, 04a/07, 06b/03,
07a/04, 07a/07, 08a/10, 08b/04,
08b/06, 08b/11, 09a/01, 09a/10,
09b/03, 09b/08, 11a/07, 14b/08,
15b/03, 18b/06, 19b/05, 19b/10,
26b/01, 26b/11, 28a/04, 29a/06,
29a/11, 29b/02, 30b/09, 35b/05,
36a/10, 36b/04, 40a/07, 40a/08,
40a/09, 40b/05, 43a/11, 45b/09,
46a/03, 46a/07, 46a/09, 46a/10,
61a/08, 61a/09, 71a/05, 73a/01,
80b/02 -44-
- ķadar** [A] 1. miktarında, ölçüsünde,
derecesinde 2. ... dek, ... değin 3.
denli 4. gibi
ķ. 04a/10, 11a/01, 12a/10,
12b/11, 13a/01, 13a/07, 14b/06,
18b/02, 24b/06, 27b/01, 28a/01,
28a/08, 28b/02, 30a/09, 36b/09,
40b/03, 40b/04, 41b/03, 42b/08,
43b/01, 43b/07, 44a/05, 48b/03,
50b/11, 51b/02, 51b/03, 51b/04,
52a/03, 55b/08, 57b/01, 60a/09,
61a/03, 61a/07, 61b/04, 63b/01,
63b/02, 64b/05, 65a/06, 66a/06,
66b/01, 71b/06, 72b/09, 73b/07,
74a/02, 74a/07, 75a/03, 75b/02,
76a/04, 79b/02, 80a/11, 81b/02,
83a/10, 84b/10, 86b/01

- ķ.+ dur 36b/07
ķ.+ ı 59a/08, 59a/09, 69b/02,
70b/02, 72a/07, 72b/03
ķ. ola 71b/07, 76a/02 -64-
- ķadīd** [A] kurutulmuş et
ķ. 06b/06 -1-
- ķadīm** [A] eski
ķ. 63a/10 -1-
- ķadun** erişkin dişi insan, hatun, hatun
kişi, zen
ķ. tuzluğı “diken üzümü; ayrı taç
yapraklı, iki çeneklikerden,
çiçekleri sarı, meyvesi ekşi ve
kırmızı renkte, kabuğu ve kökü
solucan düşürücü ilaç olarak
kullanılan bir bitki, sarı çalı
(berberis vulgaris)” 22a/10,
32a/01, 60a/06, 68a/03, 75a/11
-5-
- ķāfi** [A] yeterli, yetecek ölçüde olan
ķ.+ dūr 02a/04 -1-
- ķāfir** [A] dinsiz, imansız merhametsiz
kimse
ķ. 81a/11 -1-
- ķaftan** çoğu ipekten yapılan, bir tür
uzun, süslü üst giysisi
ķ.+ lar 31b/04 -1-
- ķāfūr** [A] Kafur ağacından (Laurus
camphora) elde edilen,
hekimlikte kullanılan, beyaz ve
yarı saydam,
kolaylıkla parçalanan, güzel
kokulu bir madde
- ķ. 45b/10, 52a/06, 86b/04
ķ. bir 52b/06, 52b/11, 73a/11
-6-
- ķāhel** [F] güçsüz, gevşek, tembel
ķ. ola 06b/05
ķ. olur 18b/09 -2-
- ķāhellik** [F-T] güçsüzlük, tembellik,
gevşeklik
ķ.+ i 70a/05 -1-
- ķāhr** [A] üstün gelerek mahvetme,
helak etme, batırma, ezme
ķ.+ mndan 10a/11
ķ. ider 10a/10 -2-
- ķā’ide** [A] usul, nizam, yol, kural
ķ. 23b/10
keyfiyet-i ķ.+ yi 24a/03 -2-
- ķā’idesüz** [A-T] usulsüz, kuralsız
ķ. 23b/11 -1-
- ķākenc** [A] it üzümü türünden bir bitki,
kanbil otu, güveyi feneri
(phisalis alkekengi)
ķ. 56a/01 -1-
- ķākı -** sinirlenmek, öfkelenmek
ķ.- mağlar 26b/11
ķ.- mış olmasa 49b/07, 51a/04
-3-
- ķākımaķlık** sinirlenme, öfkelenme
ķ.+ ın 26b/04 -1-
- ķāklık** kırlarda içine su biriken çukur
ķ. 13a/01 -1-
- ķākule** [A] zencefilgillerden, sıcak
iklimlerde yetişen güzel kokulu
bir bitki (Elettaria cardamomum)

- ve bu bitkinin tohumu
 k. 45b/09, 70b/09, 72a/03,
 75a/01 -4-
- ḳākūm** [A] kakım; kuzey bölgelerde
yaşayan, sansara benzer, siyah
kuyruklu, derisi çok makbul bir
hayvan; bu hayvanın postundan
yapılan kürk (mustela erminca)
k. 33a/07 -1-
- ḳal** - 1. varlığını korumak, herhangi
bir durumu sürdürmek, geriye
bırakmak, geride kalmak 2. bir
şeyin içinde durmak, bulunmak
3. yardımcı fiil olarak
k.- a 28a/06, 41b/03, 47a/02,
47a/11, 48a/03, 57b/06, 87a/06
k.- an 03a/08, 42b/04, 65b/06
k.- inca 42a/05, 42b/04, 42b/11,
62a/04, 67a/02, 68a/06, 68b/04,
71a/01
k.- masun 60b/08
k.- maya 40b/07, 41b/02, 66a/10
k.- mış 09b/06, 15b/09, 65a/06,
68b/09
k.- ur 14a/07, 63a/07, 69b/04
75b/08, 81b/04
aduñ ḳal- 87a/06
bāḳī ḳal- 14a/07, 57b/10, 69b/04
oğlana ḳal- 28a/06
yāduñ ḳal- 87a/06 -33-
- ḳal'** [A] koparma, koparılma, sökme,
sökülme; yerinden çıkarma,
çıkarılma; temelinden çekip
- atma
k. ide 31b/09
k. ider 41a/02, 58a/07
k. idesin 31b/11 -4-
- ḳalaylan** - kalaylanma işi yapılmak
k.- mış 40b/02 -1-
- ḳalb** [A] kalp, yürek
k. 02a/01
za'f-ı k.+ e 71b/10 -2-
- ḳalmūniya** [G] çam sakızı
k. 53b/03 -1-
- ḳaluñ** sık, yoğun; ince karşıtı
k. 05a/03 -1-
- ḳalye** [F] 1. deniz nebatlarının
(bitkilerinin) yakılmasıyla
meydana gelen tuz. 2. patlıcan,
kabak gibi yemeklerin yağda
kavrularak pişirilmiş.
k. 06b/06 -1-
- ḳamış** buğdaygillerden, sulak, nemli
yerlerde yetişen, boğumlu, sert
gövdesi olan bitkiler
(pharagmites australis)
şeker k.+ ı 38b/01 -1-
- kāmil** [A] olgunlaşmış, eksiksiz,
kusursuz
k. durur 87a/05
zāt-ı k.+ e 01b/09
zevāt-ı k.+ e 01b/09 -3-
- ḳamu** bütün, hep
k. 87b/08 -1-
- ḳan** eski tıp anlayışındaki humoral
pataloji teorisinin temelinin

teşkil eden dört vücut sıvısından biri. bkz. hılt	(physalis alkekengi)
ķ. 14a/06, 22b/10, 25a/10, 31a/09, 36a/10, 46b/02, 48b/03, 48b/07, 48b/09, 49b/01, 50b/05, 51a/11, 59a/10, 64b/02, 66b/03, 66b/08, 78b/09, 78b/10	ķ. 78a/11 -1-
ķ.+ a 48a/05, 50a/04	ķandur - içme, yeme isteğini karşılamak
ķ. almak 58b/03	şusalık ķ.- ur 41a/10, 41b/06, 42b/01, 43a/07, 52a/11 -5-
ķ. almakdan 27b/04	ķankı hangi
ķ.+ dan olur 58b/02	ķ. 08a/09, 18a/01, 48b/08
ķ.+ ı 16a/02, 23b/09, 34b/01, 58b/03, 58b/04, 66a/08, 69a/10	ķ.+ sı 12a/04, 12a/05, 27b/08
ķ.+ ın 58b/10	ķ.+ sın 08a/09, 08a/10
ķ.+ ından 02b/10	ķ.+ sından 08a/10, 12a/04, 12a/05 -14-
ķ. +uñ 34b/03, 34b/04 -34-	ķa'r [A] çukur şeyin dibi, dip, nihayet
ķan - bir gereksinimini, bir isteğini yeteri kadar karşılamış olmak, doymak	ķ.-ı ma'deye 07b/07
şusalığı ķ.- a 13a/09, 13b/10	ma'de.nüñ ķ.+ ma 08b/08, 18b/01
şusalık ķ.- ar 13b/11 -3-	ma'de.nüñ ķ.+ ında 07b/08, 08b/09 -5-
ķana - vücutun herhangi bir yerinden kan akmak, kan gelmek	ķar Atmosferdeki su buharının yoğunlaşmasıyla oluşan ve yeryüzüne beyaz ve hafif billurlar biçiminde donarak düşen su buharı
ķ.- maķdur 48b/06	ķ.+ ıla 65b/09 -1-
ķ.- masın 58a/05 -2-	ķara en koyu renk, siyah; beyaz karşıtı
ķanad bkz. ķanat	ķ. 49b/01
ķ.+ larıdır 35b/10 -5-	ķ. aşlan erük 42b/09
ķanat kuşlarda ve böceklerde uçmayı sağlayan organ	ķ. baraş 54a/02
ķ.+ ı 05a/09, 35b/11	ķ. beħaķ 06b/06
ķ.+ ıdır 33b/06, 36a/01	ķ. börklü 81b/02
ķ.+ larıdır 35b/10 -1-	ķ. büber 70a/10, 72b/01, 75a/08
ķanbil [A] güveyi feneri, kandil otu	ķ. eyreltü 73b/05

- ķ. ĥarbaķ 81a/05
ķ. helīle 53b/02, 55a/11, 78b/10
ķ. ķuzı 33a/06
ķ. mizāc 37b/06
ķ. noĥūd 37a/06, 73b/04
ķ. ola 57a/11 -20-
- ķarabörķlü** karaġan ķiķeġi, karabaķ otu (lavanduka stoechas)
krş. uşūĥūdūs
81b/02 -1-
- ķaraca** ķörek otu, karacaot
ķ. ķörek otın 71b/09 -1-
- ķaralık** kara rengine de olma durumu
ķ.+ ın 57a/02 -1-
- ķaranfil** [A] bkz. ķaranfül
ķ. 55b/05 -1-
- ķaranfül** [A] karanfil, mersingillerden aġaķ ve bunun ilaķ yapımında kullanılan siyah tomurcuġu (eugenia caryophyllata)
ķ. 29b/10, 45b/10, 56b/04, 61b/05, 61b/06, 70b/07, 72a/04, 72b/03, 74b/02, 75a/02, 79b/04, 79b/08, 80a/01, 83b/04, 83b/10 -15-
- ķarañulik** karanlık
ķ.+ lar 49b/02 -1-
- ķarār** [A] sabitleşme, karar
ķ. 48b/02, 50b/03
ķ. ťutdı 02b/03 -3-
- ķarar** - (göz kelimesiyle birlikte kullanıldığında) başı dönmeķ, hafif baygınlık geķirmeķ
- gözi ķ.- a 06b/06
göz ķ.- duġına 69b/09
göz ķ.- maķ 26b/09 -3-
- ķarart** - rengini karaya ķevirmek, esmerleştirmek, siyahlaştırmak
ķ.- ur 57b/06 -1-
- ķarasıman** kara renkli, siyah renkli
ķ. ola 06b/06 -1-
- ķarbüz** [F] karpuz; kabakgillerden, sürüngen gövdeli parçalı sert yapraklı, sarı ķiķekler aķan bir bitki ve bu bitkinin dışı yeşil kabuklu, iķi kırmızı ve sulu, iri meyvesi (citrullus vulgaris)
ķ. 32a/03, 34a/01
ebū-cehil ķ.+ inuñ 45a/11
ebū-cehl ķ.+ inuñ 44b/02 -4-
- ķarı** yaşlı, ihtiyar
ķ. 27a/08, 80b/11 -2-
- ķarın** 1. insan ve hayvanlarda gövdenin kaburġa kenarlarından kasıklara kadar olan ön bölgesi
ķ. 12b/08, 74b/09, 82a/04
ķ.+ a 65a/08
ķ.+ dadur 56b/09
ķ.+ ı 67b/08
2. mide
ķ. 48a/11, 72a/09,
ķ.+ a 48a/11, 51b/11, 59b/07, 60a/03, 61a/04, 73b/07, 79a/03, 86a/08
ķ.+ı ķuruldar 06b/06 -17-
- ķarıő** - iki veya ikiden çok şey bir araya

- gelip birbirinin içinde dağılmak,
birbirinin içine girmek
k.- a 06b/06, 28a/03, 47a/05,
53b/08, 60b/05, 61a/03
k.- mca 61a/02, 71a/04
k.- maya 09a/02 -9-
- karışdur** - karıştırmak, karışma işini
yaptırmak
k.- a 53b/08, 57b/02, 61a/03,
61b/08, 68b/05, 69b/01, 75b/01,
81b/06, 83b/05, 83b/06
k.- alar 47b/03, 48a/04, 53a/08,
53a/09, 54b/09, 57a/10, 60b/08,
62b/06, 63b/02, 71a/04, 71b/04,
72b/09, 74b/04, 76a/06, 77a/09,
80b/01, 85b/05, 85b/07, 85b/09
k.- up 58b/06, 83a/08 -31-
- karīb** [A] yakın
k.+ dür 36b/10 -1-
- karşıla** - dışarıdan gelen bir kimseye
karşılıyıcı olarak çıkmak,
istikbal etmek
k. 31b/07 -1-
- karşu** -e doğru
k. 75a/05
güne k. 59b/05, 60b/07, 61a/07
güneşe k. 61b/04 -5-
- karüre** [A] tahlil etmek üzere alınan
idrâr ve bunun cam kabı
k. 51b/03
k. bilmek 50b/08
k. olursa 51a/10
k.+ si 06b/05, 06b/06, 51b/04
- k.+ ye 51a/05
k.+ yi 51a/02 -8-
- kaşık** bkz. kaşuk
k.+ ı 26b/10 -1-
- kaşkatı** çok katı
k. ola 06b/06 -1-
- kāsnī** [F] yaban marulu, hindiba
(cichorium endiva)
k. 21b/02, 36b/04, 43b/11,
52b/03, 59b/02, 59b/10, 63b/10,
64a/06, 68b/06, 68b/11 -10-
- kaşnı** kadı ağacı, şeytanboku otu ve
bundan elde edilen zamk
(Ferula assa-foetida)
k. 29a/10, 30a/07, 56b/08 -3-
- kaşuk** bkz. kaşuk
k. 66b/04 -1-
- kaşuk** vücudun karın ile uyluk
arasındaki bölümü
k.+ a 28a/10, 47b/04
k.+ dağı 67a/05, 67a/10, 70a/06
k.+ ı 55b/09, 82a/07
k.+ ın 29a/01
k.+ ında 19b/04
k.+ ını 30a/05 -10-
- kaşık** bkz. kaşuk
k. 83a/07, 83b/05 -2-
- kāşī** [F] İran'ın Kâşân şehrinde
yapılan bir çeşit çini, fayans
k. 40b/10, 43b/03, 53a/09,
54b/10
k.+ den ola 41b/01 -5-
- kaşuk** ulu veya bazı ufak taneli

	yiyecekleri ağza götürmeye yarayan saplı sofraya aracı k. 64b/09, 65a/08, 83b/05 k.+ ıla 62b/06 k.+ ma 64b/08, 65a/08 -6-		
kat	1. bir yüzey üzerine az veya çok kalın bir biçimde, düzgün olarak yayılmış bulunan şey k. 16a/03, 16b/09, 16b/10, 16b/11, 40b/11 2. ön, yan, huzur, makam k.+ ndan 24b/01 -8-	kat'	[A] kırma, kesme, sona erdirme, bitirme k. ider 19b/03, 56a/05, 66a/09 -3-
kat -	eklemek, ilave etmek k. 41a/03, 41b/10, 41b/11, 42b/05, 43a/03, 43b/02 k.- a 57a/09, 59a/04, 62a/11, 65a/06, 65a/08, 65b/07, 66a/06, 66b/01, 66b/07, 67b/06, 67b/07, 68b/06, 78b/02 k.- alar 16b/10, 30a/10, 44a/07, 60b/04, 62a/02, 62a/05, 63b/02, 67a/06, 67b/02, 67b/03, 67b/04, 68a/09, 70b/10, 71b/10, 74b/01, 82a/07, 84b/10 k.- arlar 72b/04 k.- asın 83b/03 k.- ip 86b/02 k.- miş olalar 44a/04 k.- sa 65a/11 k.- salar 80b/03 k.- sun 65b/02 k.- up 52a/04, 60a/03, 67a/09, 85b/03 -47-	katı	1. çok, fazla k. 05a/03, 06b/06, 11b/01, 11b/06, 13b/04, 13b/05, 16a/09, 16a/10, 16a/11, 21b/05, 25a/11, 25b/01, 27a/08, 27b/05, 27b/09, 28a/05, 31b/02, 32a/11, 32b/01, 32b/10, 33a/09, 34b/02, 34b/09, 45a/04, 49b/07, 50b/01, 51a/03, 51a/04, 51a/07, 51a/08, 51b/01, 81b/07, 84b/11 2. sert, güçlü. 12b/07, 15b/08, 15b/11, 25b/04, 27b/06, 41b/02, 48b/01, 50a/10, 3. (hastalık için) kötü, ağır, şiddetli ağrısı k. ola 79a/11 ağrısı k. olsa 58b/07 k. ishâlden 27b/04 k. zahmetler 74b/08 -55-
		katılan -	sertleşmek k.- madın 61b/01 -1-
		katırkuyruğu	baklagillerden, çiçekleri sarı ve şemsiye durumunda olan acı bir bitki (equisetum pasturel) 67a/11 -1-
		katlan -	tahammül etmek, dayanmak k. 40b/10 k.- a 13a/10, 13b/09, 17a/08, 21b/08, 30b/04

- ķ.- masa 13a/08, 13b/05, 18b/10
ķ.- maya 30b/11 -10-
- ķatrān** [A] katran
ķ. kōpūgi “ķayır mantarı
(polyporus officinalis)” 44b/01,
44b/11, 58a/08 -3-
- ķattāl** [A] ķok katleden, öldürücü
ķ. ağulara 75b/08 -1-
- ķaķūnā** [A] pireotu, karnıyarık otu ve
tohumu (plantago psyllium)
ķ. 21b/09 -1-
- ķāķūnā** [A] bkz. ķaķūnā
ķ. 46a/06, 61b/11 -2-
- ķāķūna** [A] bkz. ķaķūnā
ķ. 46b/01, 81b/10, 82a/02 -3-
- ķavī** [A] kuvvetli, gūķlü, gūvenilir,
sağlam; katı, yoğun
ķ. 17b/10, 25b/08
ķ.+ dūr 04a/08, 59a/06
ķ. ide 07b/02
ķ. ider 14b/11, 19b/04, 25b/08,
26b/06, 30a/05, 42a/01, 42a/11,
42b/06, 47b/04,
56a/04
ķ. ola 29b/11, 54a/03
ķ. olduğından 36a/02
ķ. olduğdan 19b/10
ķ. olmaķdur 49a/11
ķ. olur 15a/03, 19b/10 -24-
- ķavl** [A] sōz, kelam
ķ.+ i 10b/07 -1-
- ķavla** - tūyū dōkūlmek, derisi ve
kabuğu soyulmak
- gōvde ķ.- duğına 81a/02 -1-
- ķavm** [A] insan topluluğu
ķ. 06a/08
ķ.+ a 04b/11, 05a/09, 05a/11,
05b/10, 06a/03, 06a/06, 06b/06,
35a/08, 37a/10
ķ.+ uñ 05b/03 -14-
- ķavrul** - kavurma işi yapılmak
ķ.- mış 06a/05, 34b/09, 34b/11,
60a/10, 84b/01 -5-
- ķavun** kavun (Citrullus melo)
ķ. 13b/03, 20a/06
ķ.+ ı 82a/11
ağac ķ.+ muñ 05b/07, 31b/01,
34a/05, 38a/09, 39b/05 -8-
- ķavur** - bir şeyi bir kabın iķinde
kendisinden başka bir malzeme
koymadan pişirmek
ķ.- a 72b/01
ķ.- alar 82a/01, 83a/07
ķ.- mayalar 82a/02
ķ.- uben 36b/04 -5-
- ķavut(d)** 1. kavrulmuş tahıl unu ve
řekerden yapılan bir tūr yiyecek,
helva
ķ. 11b/09, 81b/06, 81b/07,
82a/10, 82a/03, 82a/07
ķ. yimek 11b/10
2. kavrulduktan sonra ođūtūlen
tahıl unu
arpa ķ.+ ı 74b/06 -8-
- ķavūl** kabul
ķ.+ de 36b/01 -1-

- ķayġu** kaygı, endişe
ķ.+ da 27b/04 -1-
- ķayısı** [F] gülgillerden, sıcak veya ılık iklimlerde yetişen, çiçekleri pembemsi beyaz bir ağaç (Prunus armeniaca) ve bu ağacın açık turuncu renkte, eti sulu, güzel kokulu, tek ve sert çekirdekli tatlı meyvesi
ķ. 74b/10 -1-
- ķāyim** [A] ayakta duran, ayakta bulunan
ķ. ider 56a/06
ķ. ola 26a/11, 29b/09 -3-
- ķayna** - 1. bir sıvı, sıcaklığı belli bir dereceyi bulduğunda buhar durumuna geçerek fokurdamak
2. yiyecek, içecek pişmek, haşlanmak
ķ.- maġuñ 67a/03
ķ.- maķda 63a/09
ķ.- ya 41b/11
ķ.- yup 60b/06 -4-
- ķaynad** - kaynamasını sağlamak
ķ. 42b/08, 40b/05, 40b/09, 41a/03, 42b/04, 42b/08, 42b/11
ķ.- a 41b/03, 61b/06, 62a/10, 63a/06, 64a/01, 64a/09, 65a/04, 65a/06, 65b/03, 65b/05, 65b/07, 66a/05, 66a/06, 66b/01, 66b/06, 66b/07, 67a/03, 67a/05, 67b/06, 68a/06, 74a/11, 82b/03, 82b/06, 82b/08, 82b/11
- ķ.- alar 20b/01, 44a/05, 48a/02, 62a/04, 62a/05, 64b/05, 64b/07, 67a/01, 67a/07, 67a/08, 67b/01, 67b/03, 67b/04, 68b/04, 68b/07, 69a/02, 69a/03, 71a/01, 71a/03
ķ.- asın 83a/02, 83b/02
ķ.- up 58b/08 -57-
- ķaynadıl** - kaynatma işi yapılmak
ķ.- mış 41b/01 -1-
- ķayu** kaygı, endişe, tasa
ķ. 87b/03 -1-
- ķaz** perde ayaklılardan, uzun, beyaz veya gri boyunlu, suda ve karada yaşayan, uçan, yabancı veya evcil kuş (Anser)
ķ.+ uñ 35b/10 -1-
- ķāzibe** [A] yalan, uydurma
'atş-ı k.+ yi 43b/09 -1-
- ķebāb** [A] kebab, doğrudan doğruya ateşte veya kap içinde susuz olarak pişirilmiş et
k. 06b/06
k.+ dur 34b/10 -1-
- ķebābe** [A] kebabe, kebabiye, kuyruklu biber (piper cubeba)
k.-i ķīnī 53b/04,
k. 79b/09, 80a/04, 3b/08
k.+ yi 30b/03 -5-
- ķebere** [G] sürekli yeşil kalan çalı görünümünde bir bitki, kebere, kapari (capparis spinosa)
k. 34a/10, 59a/08, 73a/02 -3-
- ķeci** bkz. keçi

- k. 47b/07 -1-
- keçe** keçe kumaşı
k. 59b/05 -1-
- keçi** geviş getirenlerden, eti, sütü, derisi ve kılı için yetiştirilen, memeli dişi hayvan (Capra hircus)
k. 29a/07, 29b/08, 29b/10, 35b/04, 62b/03, 70b/04, 82a/06 -7-
- keçiboynuzu** baklagillerden, kerestesi marangozlukta, kabukları tabaklıkta kullanılan bir ağaç ve bu ağacın baklaya benzer, şekerli yemişi; harnup (Ceratonia siliqua)
k. 74b/06 -1-
- keci otu** iki çeneklilerden, 150 cm kadar bir boya erisebilen, kök sapı hekimlikte kullanılan, çok yıllık, beyaz çiçekli ve otsu bir bitkidir (Valeriana)
k. 84a/10 -1-
- kef** [F] köpük
k.+ i 61a/02, 61b/05, 64a/02, 67b/03, 69b/02, 70b/02, 71b/03, 71b/06, 71b/08, 72a/06, 72b/09, 73a/07, 74a/02, 75a/03, 75b/02, 75b/06, 76a/01, 76a/06, 85b/04
k.+ in 62a/05, 64b/06, 65a/06, 65b/07, 66a/07, 66b/02, 66b/07, 67a/03, 67a/07, 67b/04, 67b/07, 69a/03, 82b/08, 82b/11 -34-
- kefâret** [A] bir günahı Tanrı'ya bağışlatmak umuduyla verilen sadaka veya tutulan oruç
k.+ dür 55b/03 -1-
- kehel** tembel
k. ola 06b/06
k. olmakdur 49a/07 -2-
- kehrübâ** [F] saman kapan, kehlibar
k. 72a/02, 78b/11 -2-
- keklik** sülüngillerden, güvercin büyüklüğünde, eti için avlanan, tüyü boz, ayakları ve gagası kırmızı renkte bir kuş (Perdrix)
k. 05a/08, 10b/02, 33b/05 -3-
- kekük** ballıbabagillerden, karşılıklı küçük yapraklı, beyaz, pembe, kırmızı başak durumunda çiçekleri olan ve çiçeği baharat gibi kullanılan, odunsu saplı, kokulu bir bitki (Thymus vulgaris)
k. 38a/04 -1-
- kelâm** [A] söz, ibare, söyleyiş, nutuk
k. 12a/08
taṭvîl-i k. eyleyelüm 88a/01 -2-
- keleme** [F] lahana, top lahana, göbek lahana (brassica oleracea). krş. kürneb
k. 39a/05 -1-
- kemâzeryüs** [G] yer çamı, yer peliti, kısamahmut otu, yer palamutu (Ajuga chamaepitys)
k. 81a/06 -1-

- kemmūn** [A] kimyon;
maydonozgillerden, 50 cm kadar
yükseklikte, beyaz veya pembe
çiçekli, bir yıllık, ıtırılı, otsu bitki
(cuminum cyminum)
k. 72a/10
ma‘cūn-ı k. 72a/08 -2-
- kemük** kemik, insanın ve omurgalı
hayvanların çatisını oluşturan
türlü biçimdeki sert organların
genel adı
k.+ den 84b/11
k.+ üñ 36b/09 -2-
- kendāne** [F] bkz. kendene
tohum-ı k. 84a/05 -1-
- kendenā** [F] bkz. kendene
k.+ yı 58b/08 -1-
- kendene** [F] pırasa
krş. farasiyûn
k. 20a/06, 34a/02, 38a/02,
59a/07, 59a/08, 78a/03, 79a/01
-7-
- kendiz** bkz. kendüz
k.+ üñ 87b/10 -1-
- kendü** kendi, kendisi
k. 08b/05
k.+ lerde 34a/03
k.+ mi 87b/02
k.+ nden 27b/06
k.+ ye 61a/09
k.+ yi 80b/02 -6-
- kendüz** kendisi, zatı, şahsı
k.+ in 21b/11
- k.+ ini 08a/05, 15b/06
k.+ üñi 25a/03 -4-
- kengār** [F] 1. yaprakları dikenli yabani
bir bitki, eşek diken, kengel,
kenger (cynara cardunculus) 2.
buğday içinde olan çavdar
tohum-ı k. 84a/02 -1-
- kerāmāt** [A] 1. keremler, bağışlar 2.
ikram, ağırlama
k. 01b/06 -1-
- kerdeme** [G] tere otu (lepidium
sativum)
k. 20a/05, 34a/09, 37a/09,
37b/11
su k. +si 73b/10, 84a/02
k.+ yi 29b/06 -9-
- kerefūs** [A] kereviz (apium graveolens)
k. 34a/08, 37b/10, 43b/10,
43b/11, 45a/02, 45a/07, 45b/01,
46a/11, 53a/05, 56a/03, 64a/06,
68b/11, 73a/03, 75a/10, 76b/02,
76b/06, 77a/04, 77b/03, 78a/07
-19-
- kerem** [A] 1. asalet, asillik, soyluluk 2.
cömertlik, elaçıklığı, lütuf, bağış,
bahşiş
k. 01b/06 -1-
- kerfūs** [A] bkz. kerefūs
k. 55b/06 -1-
- kerīmī** [A] kerem sahibi, cömert; ulu,
büyük, Allah
k. 01b/06 -1-
- kerrāt** [A] kerreler, defalar, kezler

	k. 20a/11 -1-		küçük torba
kerre	[A] kez, defa		k. 66a/04 -1-
	k. 31a/05 -1-	keşif	[A] bkz. keşif
kerret	[A] bkz. kerre		k.+ in 02b/11 -1-
	k. 10b/03, 10b/04, 16b/11,	keşif	[A] 1. kalın, kaba, yoğun 2.
	19b/10, 20a/01 -8-		şeffaf (saydam) olmayan 3. koyu
kes -	1. bıçak, makas gibi bir araçla		k.+ i 14a/07 -1-
	bir şeyi ikiye ayırmak, bölmek.	keşira	[G] geven dikeninden çıkarılan
	2. bitirmek, son vermek. 3.		bir tür zambak
	susmak kesmek.yardımcı fiil		k. 45a/02, 45b/05, 62a/06,
	olarak		62a/08, 62b/09, 63a/04, 63a/08,
	k.- er 17b/05, 58b/10, 66a/08,		63b/01, 76b/01, 79a/05 -10-
	71a/11 -4-	keşret	[A] çokluk, bolluk
kes	iri		k.-i harekâtından 07a/10
	k. döğülmüş 59b/03, 59b/10		k.+ i 34b/06 -2-
	k. döge 63a/05	keşkek	[A] unla beraber dövülmüş et ve
	k. dögecegin 63a/05		buğdaydan yapılan ve ortasına
	k. dögeler 68a/04		kızdırılmış yağ dökülen bir
	k. döğülmüş 69a/11, 62b/09,		yemek, keşkek
	63a/02		k. 06a/02
	k. eyleyü dögeler 62a/02,		k.+ idür 38b/09 -2-
	62a/03, 67a/07, 69a/02	keşüt	[A] bir tür sarmaşık, bağboğan,
	k. eyleyü döge 64a/01, 64a/07		küsküt (Cuscuta epythimum)
	-14-		krş. şarmaşık
kesb	[A] çalışıp kazanma, edinme		k. 38b/04 -1-
	k. eyledi 86b/09	kettân	[A] keten bitkisi ve bundan elde
	k. iden 87a/08 -2-		edilen dokuma, bez (linum
kesdâne	[G] Kestane ağacı ve meyvesi;		usitissimum)
	(Castanea sativa)		k. 32a/05, 38a/07, 46b/09,
	k. 06a/04, 82a/05, 83b/09 -3-		46b/11, 47a/08, 62a/07, 62b/07
kesdene	[G] bkz. kesdâne		-6-
	k. 37b/11 -1-	key	çok, pek, gayet, pek çok
kese	[F] kumaştan ya da örgüden		k. 40b/11

keyfiyyet [A] nitelik, madde, husus, iş	ķ.- uñ 87b/05
ķ.-i ķā‘īdeyi 24a/03	ķ.- up 87a/02
ķ.-i mużaddesiyle 03b/08	ķ.- ur 10a/05, 11b/01, 18b/05,
ķ.-i sümiyye 14a/11	70a/05, 85a/05
ķ.-i řabħın 40a/1 -4-	‘ādet ķıl- 87b/05
keymūs [A] üçüncü hazım,	cehd ķıl- 87a/06
bağırsaklardaki hazım	du‘ā ķıl- 87a/02
ķ.-i ġalīżden 05b/01	endīşe ķıl- 87a/04
ķ.+ ın 23b/02 -2-	eşref-i mevcūdāt ķıl- 01b/04
keyvān [F] ast. Zuhal (Satürn) gezegeni	ħarāretsüz ķıl- 10a/05
ħazret-i ķ.-rif‘at 02a/06 -1-	ħāşıl ķıl- 23a/03
keyyis [A] 1. kıyāsetli, akıllı, anlayışlı,	merşüb ķıl- 18b/04
kavrayışlı 2. ince, zarif	muħtevī-ārā-yı cemīle ķıl-
ķ.-i mu‘tedil 15b/11	02a/05
ķ.-i müferriş 15b/08	muřāla‘a ķıl- 04b/05
ķ.-i za‘īf 15b/10 -3-	pīşe ķıl- 87a/04
ķıbkızıl çok kırmızı, her yanı kırmızı,	sevdāvī ķıl- 11b/01
ķıpkırmızı	zāyil ķıl- 70a/05
ķ. 14b/07 -1-	zinde ķıl- 85a/05
ķıl bazı hayvanların derisinde,	yād ķıl- 03b/09, 88a/01 -16-
insan vücudunun belli yerlerinde	ķına [A] 1. ķına ağacının kurutulmuş
çıkan, üst deri ürünü olan ipliksi	yapraklarından elde edilen, saç
uzantı	ve elleri boyamakta
ķ. 06b/06	kullanılan toz
ķ.+ ı 37b/07 -2-	ķ. 73a/04 -1-
ķıl - kılmak, yapmak, etmek	ķırañ çevre, kıyı, kenar, uç
ķ. 87a/04, 87a/06	ķ.+ ında 59a/04 -1-
ķ.- a 23a/03	ķırfa [A] amber kabuğu, tarçın
ķ.- anlar 04b/05	ağacına benzeyen bir ağacın
ķ.- dı 01b/04	kabuğu (croton eluteria)
ķ.- duķ 03b/09	krş. dār-ı çīnī
ķ.- dum	ķ. 70b/08, 72b/03, 79b/04 -3-
ķ.- mayalum 88a/01	ķırķ kırk sayısı

- kı. 41a/03, 48a/08, 56b/02,
 57b/05, 61b/09, 63a/07, 63b/11,
 64a/02, 65b/08, 66a/04, 66b/07,
 67a/08, 68a/05, 68b/01, 68b/03,
 68b/05, 69a/01, 69a/03, 69b/02,
 70b/11, 71a/06, 71a/07, 71b/06,
 72a/07, 72b/02, 74a/10 -28-
- kışa** boyu, uzunluğu az olan, uzun
 karşıtı
- kı. olur 04a/09 -1-
- kış** kuzey yarım kürede 22 Aralık-
 21 Mart tarihleri arasındaki
 zaman dilimi, sonbaharla
 ilkbahar arasındaki soğuk
 mevsim
- kı. 24b/11, 31a/10
- kı.+ da 11a/05, 23a/09, 33a/03,
 33a/07
- kı.+ dur 10a/07
- kı.+ uñ 33a/01, 33a/02, 33a/04
 -11-
- kışa'** [A] dâireden bir kıt'a, bir parça,
 bir kesme
- kı. 47b/05 -1-
- kıvâm** [A] bir sıvının koyuluk derecesi
- kı. 67b/04, 82b/04
- kı.+ a 41a/03, 41a/08,
 42b/05, 43a/03, 43b/03, 44a/07,
 83a/04, 85a/07
- kı.+ a gele 41b/04, 41b/11
- kı.+ a gelince 61b/06, 62a/10
- kı.+ a getür 42a/06
- kı. bula 64b/07, 65a/07
- kı. bulunca 82b/09
- kı.+ ı 51a/08
- kı.+ m tut 40b/08
- kı.+ ma gele 40b/09
- kı.+ mda olunca 71a/03
- kı. ola 68b/07
- kı. olicağ 67a/04
- kı. olunca 65b/07, 66a/07, 66b/02,
 67a/09, 67b/03, 67b/07 -30-
- kıız** - kızmak, ısınmak, sıcaklığı çok
 artmak
- kı.- mışla 48a/06 -1-
- kıızar** - kızarmak, kızıllaşmak
- kı.- a 06b/04, 48b/05
- kı.- up 14b/06 -4-
- kıızart** - kızarmasına neden olmak
- kı.- ur 16a/03 -1-
- kıızdur** - ısıtmak, harareti artırmak,
 ateşlendirmek
- kı.- alar 83a/06
- kı.- ur 14b/09, 15a/10 -3-
- kıızıl** parlak kırmızı renk
- kı. 05a/06, 16b/07, 28b/09,
 29b/08, 29b/10, 41a/11, 45b/06,
 47a/10, 48b/06, 52b/02, 52b/04,
 54a/06, 54a/08, 55b/07, 56a/11,
 60b/03, 65b/02, 66b/05, 70b/07,
 73a/05, 73a/11, 76a/09, 76b/02,
 77b/08, 84a/08
- kı. eyler 18b/04
- kı. ola 06b/05, 41b/08
- kı. olmasa 51b/05
- kı. olup 51a/11

	ķ. olursa 51b/03 -31-	34b/05, 35a/02, 35a/06, 37a/11,
ķızılçuk	bkz. ķızılçuk	39a/06, 40b/03, 41a/01, 41a/02,
	perverde-i ķ. 82b/05 -1-	44b/07, 45b/08, 46b/10, 49a/09,
ķızılçuk(ġ)	ķızılçık aġacının (cornus	50a/08, 52a/07, 52b/01, 53b/08,
	mas) ġüzün olgunlaşan, kırmızı,	54a/04, 54b/11, 56b/08, 57a/09,
	tek ķekirdekli, reġeli ve şerbeti	59a/03, 59a/07, 60b/06, 60b/09,
	yapılan, buruk bir tadı olan	61a/01, 61a/03, 61b/10, 62a/07,
	yemişi	62b/07, 62b/09, 62b/10, 63a/08,
	ķ.+ ı 82b/08	63a/09, 63a/10, 63b/03, 63b/07,
	ķ.+ uñ olmuşın 82b/06 -2-	63b/10, 63b/11, 64a/02, 64b/06,
ķi	[F] anlam bakımından	64b/07, 65a/11, 66a/10, 66b/10,
	birbirleriyle ilgili cümleleri	68a/04, 68a/08, 68b/10, 69a/01,
	birbirine baġlayan bir söz	69a/05, 69a/08, 69b/05, 69b/06,
	k. 01b/03, 01b/04, 01b/05,	71b/09, 71b/11, 72a/10, 73a/02,
	01b/06, 02b/03, 02b/08, 04a/05,	73a/09, 73b/05, 74b/10, 76a/04,
	04b/05, 05b/11, 06b/06, 07a/09,	76b/11, 77a/02, 77b/02, 78a/10,
	07b/01, 07b/06, 08a/01, 08a/05,	78b/04, 79a/10, 79b/10, 79b/11,
	08a/06, 08a/07, 08b/01, 08b/09,	80a/11, 80b/04, 80b/06, 81a/02,
	09a/01, 09a/03, 09a/04, 10b/04,	81a/09, 81a/10, 81b/01, 82a/07,
	10b/09, 11b/07, 11b/11, 12a/04,	82a/08, 82b/06, 83a/02, 83a/08,
	12a/08, 12b/02, 12b/05, 12b/06,	83a/10, 84b/04, 85a/04, 86b/05,
	12b/07, 13b/02, 13b/03, 13b/06,	87a/07, 87b/11
	13b/09, 14a/04, 14b/05, 14b/06,	ķibār [A] büyükler, ulular
	15a/02, 15a/04, 15b/07, 16b/03,	ķabb-ı şanavber-i k. 56a/10 -1-
	17a/01, 17a/06, 17a/09, 17a/10,	ķibrīt [A] kükürt
	17b/09, 18a/06, 18b/01, 18b/05,	ķ.+ i 59a/06 -1-
	18b/11, 19a/03, 19a/04, 19a/06,	ķibrītlü [A-T] kükürtlü
	20a/03, 20a/05, 20b/04, 21a/05,	ķ. 25b/10 -1-
	21b/11, 22a/03, 23b/10, 24b/11,	ķici bkz. ķiġi
	25a/05, 26a/06, 26b/08, 27a/01,	ķ. ķici 50a/02 -2-
	27b/11, 28a/07, 28b/11, 29a/02,	ķiġi kükük
	29b/06, 29b/07, 29b/10, 30b/11,	ķ. 27a/08, 36b/08
	31a/04, 31b/05, 32b/11, 33a/05,	ķ.+ dūr 33b/07

k. ola 36a/09 -4-	11b/07, 11b/08, 12a/01, 12a/05,
kiçirek normalden daha küçük	12a/07, 12a/08, 12a/09, 12a/10,
k. olursa 21b/03 -1-	12a/11, 12b/01, 12b/11, 12b/02,
kifāyet [A] yeterli miktarda olma,	12b/03, 12b/04, 12b/07, 12b/08,
yetme, kâfi gelme	13a/01, 13a/03, 13a/04, 13a/07,
k. idecek 63b/01 -1-	13a/09, 13a/11, 13b/05, 13b/06,
ķīl ũ ķāl [A] dedikodu; çok konuşma	13b/07, 13b/08, 13b/10, 14a/05,
87b/11 -1-	14a/11, 14b/01, 14b/02, 14b/03,
kim 1. bağlaç ki	14b/07, 14b/08, 15a/02, 15a/03,
k. 01b/02, 01b/08, 01b/09,	15b/01, 15b/10, 15b/11, 15b/03,
02a/02, 02a/03, 02a/04, 02b/02,	15b/05, 15b/06, 15b/08, 15b/09,
02b/08, 02b/09, 03a/01, 03a/02,	16a/01, 16a/06, 16b/06, 17b/03,
03a/06, 03a/08, 03a/10, 03a/11,	17b/05, 17b/06, 18a/01, 18a/02,
03b/03, 03b/05, 03b/07, 03b/09,	18a/04, 18a/05, 18a/06, 18a/09,
03b/10, 04a/02, 04a/05, 04a/07,	18a/10, 18a/11, 18b/02, 18b/06,
04a/09, 04a/10, 04a/11, 04b/01,	18b/07, 18b/08, 18b/10, 19a/01,
04b/04, 04b/11, 05a/03, 05a/04,	19a/02, 19a/08, 19b/02, 19b/06,
05a/06, 05a/10, 05a/11, 05b/02,	19b/08, 19b/09, 19b/10, 19b/11,
05b/05, 05b/06, 05b/07, 06a/06,	20a/01, 20a/11, 20a/02, 20a/06,
06a/10, 06b/11, 06b/03, 06b/06,	20a/08, 20b/01, 20b/10, 20b/08,
07a/01, 07a/02, 07a/03, 07a/04,	21a/01, 21a/02, 21a/06, 21b/04,
07a/06, 07a/07, 07a/08, 07b/02,	21b/06, 21b/07, 22a/02, 22a/03,
07b/04, 07b/07, 07b/09, 07b/10,	22a/05, 22a/08, 22a/09, 22a/10,
08a/09, 08a/10, 08b/01, 08b/04,	22b/03, 22b/04, 22b/05, 22b/06,
08b/06, 08b/07, 08b/09, 08b/11,	22b/07, 22b/09, 22b/10, 22b/11,
09a/01, 09a/03, 09a/06, 09a/07,	23a/03, 23a/07, 23a/08, 23a/10,
09a/08, 09a/10, 09a/11, 09b/02,	23b/01, 23b/02, 24a/05, 24a/06,
09b/03, 09b/08, 09b/09, 10a/01,	24a/07, 24a/08, 24a/11, 24b/04,
10a/02, 10a/03, 10a/04, 10a/06,	24b/05, 24b/06, 24b/08, 25a/01,
10a/07, 10a/08, 10a/10, 11a/09,	25a/04, 25a/06, 25a/10, 25b/01,
10b/01, 10b/11, 10b/02, 10b/07,	25b/02, 25b/05, 25b/06, 25b/10,
10b/08, 11a/01, 11a/03, 11a/07,	25b/11, 26a/06, 26a/07, 26a/08,
11a/08, 11a/11, 11b/02, 11b/04,	26a/09, 26a/10, 26a/11, 26b/01,

26b/05, 26b/11, 27a/07, 27a/09,
27a/11, 27b/01, 27b/08, 27b/09,
28a/01, 28a/02, 28a/04, 28a/05,
28a/08, 28b/02, 28b/06, 28b/08,
29a/03, 29a/05, 29a/06, 29a/08,
29a/09, 29a/10, 29a/11, 29b/01,
29b/02, 29b/04, 29b/05, 29b/07,
29b/08, 29b/10, 30a/02, 30a/05,
30a/09, 30a/11, 30b/03, 30b/06,
30b/08, 30b/09, 30b/11, 31a/05,
31b/06, 31b/08, 31b/09, 31b/10,
31b/11, 32a/01, 32a/02, 32a/03,
32a/04, 32a/07, 32a/09, 32a/10,
32a/11, 32b/02, 32b/04, 32b/05,
32b/06, 32b/07, 32b/09, 33a/03,
33a/04, 33a/07, 33a/08, 33b/02,
33b/03, 33b/07, 33b/08, 33b/09,
33b/10, 34a/02, 34a/04, 34a/05,
34a/06, 34a/07, 34a/08, 34a/10,
34a/11, 34b/01, 34b/09, 34b/10,
35a/02, 35a/03, 35a/08, 35a/10,
35b/03, 35b/05, 35b/07, 36a/03,
36a/06, 36a/07, 36a/09, 36a/10,
36b/04, 36b/06, 36b/08, 36b/09,
37a/10, 37a/11, 38a/06, 38a/07,
38a/08, 38a/09, 38b/03, 38b/08,
38b/09, 39a/07, 39b/01, 39b/02,
40a/01, 40a/10, 40a/07, 40a/09,
40b/01, 40b/04, 40b/05, 40b/07,
41a/05, 41a/11, 41b/01, 41b/03,
41b/08, 42a/02, 42a/09, 42a/10,
42b/08, 43a/11, 43b/07, 43b/08,
43b/10, 44a/04, 44a/05, 44b/10,

46a/03, 46a/07, 46a/09, 46a/10,
46b/02, 46b/03, 46b/08, 46b/09,
47a/05, 47a/07, 47a/10, 47a/11,
47b/03, 47b/04, 47b/06, 47b/07,
47b/09, 47b/10, 48a/05, 48a/06,
48a/09, 48a/10, 48b/01, 48b/02,
48b/04, 48b/11, 49a/05, 49a/10,
49b/04, 49b/07, 50a/03, 50a/04,
50a/05, 50a/07, 50a/09, 50b/07,
51a/02, 51a/08, 51a/09, 51b/02,
51b/03, 51b/07, 52a/01, 52a/08,
52a/10, 52b/09, 53a/04, 53b/09,
54a/03, 54a/05, 54a/10, 54b/02,
54b/05, 54b/06, 55a/01, 55a/04,
55a/05, 55a/10, 55a/11, 55b/03,
55b/04, 55b/05, 55b/10, 56a/08,
56b/10, 56b/04, 56b/07, 56b/09,
57a/03, 57a/08, 57a/11, 57b/01,
57b/02, 57b/04, 57b/09, 57b/10,
58a/01, 58a/02, 58a/04, 58a/06,
58a/10, 58b/10, 61a/04, 61a/09,
64b/04, 65a/07, 66a/02, 68a/10,
68a/11, 71a/05, 73a/01, 83b/02,
86a/04, 86a/09, 86b/07, 86b/10,
87a/01, 87a/03, 87a/08, 87a/11,
87b/03, 87b/04, 87b/07, 87b/09,
88a/02, 88a/04

2. soru zamiri

k.+ de 49b/04

k.+ üñ 10b/03, 10b/04, 15a/03

-539-

kimi kim, kimse ki

k.+ ne 69b/06

- kimnūn** [A] kimyon (cuminum cyminum)
k. 34a/09, 48a/01 -2-
- kimse** herhangi bir kişi, kim olduğu bilinmeyen kişi
k. 48a/06, 87b/05
k.+ nūñ 10b/04
k.+ ye 68a/10, 68a/11, 80a/01 -6-
- kir** herhangi bir şeyin veya vücudun üzerinde oluşan, biriken pislik
k.+ den 23b/04
k.+ in 58a/11, 83a/03 -3-
- kirec** [F] mermer, tebeşir, kireç taşı, alçı taşı gibi birçok taşın özünü oluşturan kalsiyum oksit
k. 82b/01 -1-
- kirlü** leke, toz vb. ile kaplı, pis
k. 22b/07
- kişi** kimse, insan, adam
k. 16a/04, 17a/04, 19a/07, 24a/10, 24b/03, 28b/08, 30b/10, 48a/07, 49b/07, 58b/02, 65b/01, 69b/05, 69b/06, 76a/04
k.+ ler 06b/06
k.+ lerde 06b/06
k.+ lere 35a/05
k.+ lerüñ 04b/10, 05b/10, 52b/09
k.+ nūñ 18b/03, 27b/02, 49b/10, 50b/07, 51a/01, 55b/04, 64b/02
k.+ ye 07b/02, 07b/06, 22a/03, 24a/06, 24a/09, 24b/02, 25b/07, 29a/09, 29b/01, 33a/05, 33a/07, 61a/04, 68a/10, 69b/07, 76a/03
- k.+ yi 29b/05
k.+ yle 27b/06, 31a/04 -49-
- kişmiş** [F] kuş üzümü
k. 38b/04, 38b/05 -2-
- kişnic** [F] kişniş otu ve bu bitkinin baharat olarak kullanılan meyvesi veya tohumu (Coriandrum sativum)
k. 39b/09, 52b/06, 52b/10, 59b/02 -4-
- kitāb** [A] kitap
k. 86b/09, 88a/02
k.-ı sulṭāniyye 01b/01
k.+ da 04b/04
k.+ ı 02a/10, 04b/05
k.+ umuz 02b/01, 12a/08
k.+ umuzda 40a/11 -9-
- ko -** 1. bir şeyi bir yere yerleştirmek
krş. koy- 2. katmak, eklemek
3. bırakma 4. izin vermek
k. 40b/04
k.- dum 02a/11
k.- maz 25b/06
ciğ k.- r 13a/05
k.- yalar 46b/02 -5-
- koç** erkek koyun
k. 35b/09, 37b/05 -2-
- koça** yaşlı, ihtiyar
k.+ lara 21a/04, 22a/03, 25b/09 -3-
- koçal** - yaşlanmak, ihtiyarlamak
k.- a 69a/09 -1-
- koçalt(d)** - yaşlandırmak, ihtiyarlatmak

	ķ.- ur 11a/10, 57a/02 -2-		kaygı, üzüntü
ķoĝuz	bir kabın dolmaya yakın durumu		ķ.+ da 27b/03
	ķ. 60b/05 -1-		ķ.+ suz 54a/03 -2-
ķok -	ķoku çıkarmak	ķorkulu	korku veren, korkutan, tehlikeli
	ķ.- a 21b/02		ķ. 49b/02 -1-
ķoku	nesnelerden yayılan küçücük zerrelere burun zarı üzerindeki özel sinirlerde uyandırdığı duygu	ķorkusuz	korku vermeyen, tehlikesiz.
	ķ.+ dan 79b/07		ķ. 25a/08 -1-
	ķ.+ sı 21b/07	ķoruk	henüz olgunlaşmamış ekşi üzüm
	ķ.+ sın 18b/09, 56a/08, 58a/01, 58a/11, 69b/10, 70b/06, 71a/11, 79b/03, 79b/07, 79b/11		ķ. 05b/06, 22a/10, 31a/11, 32a/01, 34a/06, 39b/05, 52a/02, 86a/11 -8-
	ķ.+ sını 45b/09, 70a/04	ķosķoyı	ķok koyu
	ķ.+ su 06b/06 -15-		ķ. olınca 73b/01 -1-
ķokulu	ķokusu olan	ķoviĝ	[?] giysi yapımında kullanılan bir tür hayvan derisi
	ķ. 60b/02 -1-		ķ. 33a/06 -1-
ķol	insan vücudunda omuz başından parmak uçlarına kadar uzanan bölüm	ķoy -	1. bir şeyin içine veya üstüne yerleştirmek krş. ķo. 2. bir durumda bırakmak, bekletmek
	ķ.+ ından 80b/05 -1-		ķ. 40b/11, 41b/01, 41b/02, 42a/06, 42b/04, 42b/07, 42b/08
ķopar -	kopmasını sağlamak, kopmasına yol açmak		ķ.- a 41b/03, 53b/06, 59b/06, 60b/07, 61a/08, 61b/04, 61b/08, 62a/11, 65a/04, 66a/04, 71a/05, 79a/08, 79b/10, 82b/05, 82b/07, 82b/08, 82b/10
	ķ.- ur 15b/05, 43a/10, 66b/09		ķ.- alar 43b/07, 44a/05, 44a/06, 47b/07, 51a/06, 53a/10, 54b/10, 58a/09, 64b/05, 64b/06, 64b/09, 71a/02, 79b/10, 84b/04, 84b/05, 85a/02, 85a/03, 85b/02, 85b/03, 85b/04, 85b/06, 85b/07, 86a/01
	yil ķ.- ur 17a/05 -4-		ķ.- arsa 82b/05
ķork -	korku duymak, ürkmek, dehşete kapılmak		
	ķ.- ar 05a/11, 05b/01, 05b/02		
	ķ.- ar ola 06b/06		
	ķ.- miş olmasa 49b/08 -5-		
ķorku	bir tehlike veya tehlike düşüncesi karşısında duyulan		

- ķ.- asın 43b/01, 83a/01, 83a/03,
83a/04
- ķ.- duķları 69b/03
- ķ.- mayalar 84b/04
- ķ.- up 48b/03, 82b/03, 83a/01,
83a/02, 83a/07 -64-
- ķoyul** - koyu duruma gelmek,
koyulaşmak
- ķ.- ıcaķ 62a/05
- ķ.- inca 71a/03 -2-
- ķoyun** geviş getirenlerden, eti, sũtũ,
yapağısı ve derisi iķin yetiştirilen
evcil hayvan (ovis aries)
- ķ. 39b/05, 58b/11 -2-
- ķoz** [F] ceviz (juglans regia)
krş. ceviz
- ķ. 55a/07, 61a/09, 73b/07,
74a/07, 74a/09, 78b/04
- cevāriř-i ķ. 74a/08
- ķ.+ ı 29a/09, 37a/09, 61a/10,
61b/01, 71b/03
- ķ.+ uņ 57a/08, 57b/02 -15-
- ķōk** bitkileri toprağa bağlayan ve
onların, topraktaki besi
maddelerini emmesine yarayan
klorofilsiz bōlũm krş. dib
- ķ.+ i 62a/02, 63a/04, 63a/11,
84a/07
- ķ.+ inũ 46a/10, 46a/11, 63b/10,
68b/11, 73a/02 -12-
- ķōknar** [G] bkz. ķōknār
- ķ. 06a/04, 29a/09 -2-
- ķōknār** [G] ķamgillerden, yũksek
- bōlgelerde yetişen, iğne
yaprakları kısa, yassı olan,
reĉineli ve kozalaklı bir orman
ağacı ve bu ağacın yemişi (abies
cilicica)
- ķ. 62a/09, 62b/08, 71b/02,
73b/10, 84a/08 -5-
- ķōmũr** karbonlu maddelerin kapalı ve
havasız yerlerde iķin iķin
yanmasından veya ķok uzun sũre
derin toprak katmanları altında
kalıp birtakım kimyasal
değişmelere uğramasından
oluşan, siyah renkli, bitkisel
kaynaklı, iķinde yũksek oranda
karbon bulunan katı yakıt
- ķ.+ in 58a/02 -1-
- ķōpũk** ķalkalanan, kaynatılan,
mayalanan, yukarıdan dōkũlen
sıvıların ũzerinde oluşan hava
kabarcıkları yığını krş. kef
- ķ. 07b/05
- ķ.+ i 40b/07, 44b/01, 44b/11,
53a/09, 54b/09, 55a/03, 55b/01,
55b/08, 56a/02, 56b/01, 56b/11,
56b/08, 57a/06, 58b/01, 73a/05
- ķ.+ in 40b/06, 41a/08, 41b/03,
41b/10, 42b/05, 43b/03, 44a/07,
53b/07, 54b/01, 55a/08
- ķ.+ inle 83a/02 -28-
- ķōpũklũ** kōpũęũ olan, kōpũklenen
- ķ. 51b/02 -1-
- ķōřek** deve yavrusu

- k. 29b/04 -1-
- köz** küçük kor parçası
k. 62a/05, 63a/08, 64a/01 -3-
- ķuc -** kucaklamak
ķ.- duğı 80a/07 -1-
- ķudret** [A] güç, kuvvet
ķ. 01b/04 -1-
- ķūft** [F] ezmek, dövme
k. 44a/03
k. ola 47b/07 -2-
- ķuħl** [A] 1. göze çekilen sürme 2. göz ilacı
k.+ ı 16b/04
k.-ı isfehānı 16b/05
k.-ı rūşināyı 16b/04 -3-
- ķūķiyā** [G] terkip adı
ħabb-ı ķ. 45a/08 -1-
- ķulak** kulak, işitme organı
krş. sem‘
ķ. 17b/01, 27a/05, 39b/04,
70a/09, 80b/09
ķ.+ a 17a/07, 17a/11, 19b/03,
25b/11
ķ.+ ı 81b/10
ķ.+ ın 17a/03, 17a/09
ķ.+ ından 17a/07, 17a/10, 17a/08
ķ.+ uñ 17a/03 -18-
- ķulucluk** bkz. ķulunc
ķ. 35b/02 -1-
- ķulunc** [A] kulunç, bağırsak ağrısı,
bağırsaklarda peyda olup omuz
başlarına ve vücuda gelen bir
ağrı
- ķ. 22a/05, 53a/03
ķ.+ a 74b/08, 77b/10, 78a/05
ķ.+ dan 46b/09, 47b/09
ķ.+ ı 56b/03, 70a/02 -9-
- ķum** silisli kütlelerin, kayaların,
doğal etkenlerle parçalanarak
ufalanmasından oluşan, deniz
kıyısı, dere yatağı vb. yerlerde
çok bulunan, ufak, sert tanecikler
ķ.+ dan 55b/10
ķ.+ ı 70a/06 -2-
- ķumral** koyu sarı veya açık kestane
rengi
ķ. 33a/07 -1-
- ķunduz ħāyası** kunduztaşası otu; (ferula
alaeochytris)
krş. cavşir, cünd-i bīdester,
ķunduz taşası
ķ. 79b/01, 81a/10 -2-
- ķunduz taşası** kunduztaşası otu ve kökü,
cavşir, oğlanaşı (ferula
alaeochytris)
krş. cavşir, cünd-i bīdester,
ķunduz taşası
ķ. 30a/07 -1-
- ķurdeşini** deride çeşitli sebeplerle oluşan
kaşıntılı döküntü, ürtiker
ķ.+ ne 66b/03 -1-
- ķurı** bkz. ķuru
ķ. 33b/08, 47a/09 -3-
- ķurı -** bkz. ķuru-
ķ.- sa 61a/08
ķ.- ya 30b/05, 31a/04, 54b/03,

- 61b/04 -5-
- ķurılda** - bkz. ķurılda
- ķarnı ķ.- ya 06b/06 -1-
- ķurıt** - 1. suyunu ve ıslaklığını giderip kuru duruma getirmek. 2. canlılığını yitirmesine sebep olmak, zayıflatmak
- ķ.- a 17a/09
- ķ.- (d)a 59a/04, 72a/11
- ķ.- alar 05a/01, 46a/01, 46b/05
- ķ.- (d)alar 76b/03, 83a/11
- ķ.- sağ 29b/02
- ķ.- ur 11b/01, 20b/10, 25a/09, 31b/09, 34b/04
- ķ.- (d)ur 64b/11, 82a/08 -17-
- ķurt** yumuşak vücutlu, uzun gövdeli, omurgasız, bacaksız, ayaksız veya çok ilkel ayaklı küçük hayvan, kurtçuk
- ķ.+ suz 42a/09, 66b/05 -2-
- ķurtıl** - istenmeyen, sıkıntı veren, hoşlanılmayan bir durumdan uzaklaşmak
- ķ.- a 09a/05, 18b/11, 22a/03, 25a/05, 29b/06
- ķ.- alar 37a/11
- ķ.- asın 12a/01, 12a/11 -8-
- ķurtlu** içinde kurt bulunan, kurtlanmış
- ķ. 42a/02 -1-
- ķuru** 1. daha sonra kullanılmak için kurutulmuş
- ķ. 33b/11, 34a/01, 38b/04, 46b/10, 52b/06, 52b/10, 59a/08,
- 59b/02, 63a/01, 71b/05, 76b/02, 82a/05
- ķ. olursa 67a/07
- ķ.+ sı 84a/08
- ķ.+ sın 66a/07
- ķ.+ sından 66a/08
2. eski tıp anlayışına göre kuru, yaş, soğuk ve sıcak özelliklerden kuru özelliğe sahip nesne
- ķ. bedenlere 23b/09, 49a/11
- mizācı ķ. olana 68a/11
- mizācı ķ. +ya 69b/08 -22-
- ķuru** - 1. çok susamak
- boğazı ķ.- mağdur 49a/01
2. bazı nesnelere yumuşaklığını yitirmek, sertleşmek
- ķ.- maz 61a/09
- ķ.- miş ola 34b/09 -3-
- ķurudul** - kurutma işi yapılmak veya kurutma işine konu olmak
- ķ.- miş 37b/08 -1-
- ķurulda** - guruldamak, Sindirim yollarından bir sıvı geçerken "gur gur" diye ses çıkarmak
- ķarnı ķ.- r ola 06b/06 -1-
- ķurulık** mizaç özelliği
- krş. yübüset
- ķ.+ ı 59a/10 -1-
- ķuruluk** bkz. ķurulık
- ķ.+ ın 79a/04 -1-
- ķurut** - bkz. ķurıt-
- ķ.- alar 45b/07 -1-
- ķuř** - midenin içindekini basınçla

	ağızdan dışarı atmak, çıkarmak, kay etmek, istifra etmek k. 31a/10 k.- a 15b/07, 76a/04 k.- ası 15b/06 k.- duğı 20b/01 k.- duğdan 20b/02, 20b/03 k.- mağa 19b/09 k.- mağı 20a/08, 41b/06, 42a/02, 42a/08, 42a/11, 66b/09 k.- mağıçün 20a/02 k.- mağıla 14a/10, 14b/01 k.- mađuñ 14b/01, 19b/01, 19a/10 k.- mağ 04b/02, 19b/02, 19b/10, 20a/02, 20a/08, 31a/10, 32b/09, 33a/09 k.- mağdan 15b/06, 19b/08, 20b/04, 27b/05 k.- maya 76a/05 k.- sa 19b/10 k.- şa 20a/01 -36-	ortak adı k. 36a/03 k.+ larınuñ 37a/01 k.+ laruñ 05a/08, 33b/06, 35b/10, 36a/01, 36a/05 -8-
ķuř -	bkz. ķuř - k.- mağ 49a/09 -1-	ķuř üzümi siyah, çok ufak taneli, çekirdeksiz bir tür üzüm k. üzümiyle 74a/07 -1-
ķuřt	[A] kıst otu ve bu otun kökünden elde edilen ilaç (costus) krş. şopalak k. 34b/10, 54b/07, 73b/03, 73b/11 -4-	ķuřluķ günün sabahla öğle arasındaki bölümü k. 10a/07, 18b/10 k.+ a 32a/11 -3-
ķuř	yumurtlayan omurgalılarından, akciğerli, sıcakkanlı, vücudu tüylerle örtülü, gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı uçucu hayvanların	ķuvā [A] kuvvetler, güçler, tâkatlar k.-yı nefşanı 18b/09 -1-
		ķuvve [A] kuvvet, güç k.-i ĥāfiżası 19b/10 -1-
		ķuvvet [A] kuvvet, güç, takat; sağlamlık, sıhhat k. 02b/04, 02b/05, 29b/04, 42a/07 k.-i cimā'ı 24a/02 k.-i ĥazıma 19a/03, 19a/05 k.+ i 27a/05, 38b/10, 50a/11, 65b/03, 69b/03, 70a/01, 81b/03, 83b/02 k.+ in 61a/11, 67a/10, 73b/09, 74a/08 k.+ lerini 25b/08 k. virdügiyle 69a/06 k. virür 15b/09, 28b/07, 28b/08, 29a/01, 29a/02, 29a/11, 29b/03, 30a/02, 30a/04, 30a/06, 30b/01, 39a/02, 41b/06, 52a/10, 52b/09,

- 54a/05, 55a/05, 65a/01, 69a/05,
70a/04, 74a/09, 74b/10, 85a/05
-45-
- kuvvetlendir-** [A-T] kuvvetlendirmek,
güçlendirmek
k.-ür 60b/02, 66b/09, 69a/08,
70b/06, 71a/08, 74b/05, 80b/09
-7-
- kuvvetlü** [A-T] kuvvetli, güçlü
k. 50a/09
k. ola 06b/05, 65a/11
k. olmağa 50a/10
k. olsun 65b/01 -5-
- kuyı** bkz. kuyu
k. 12a/09 -1-
- kuyruk(ğ)** hayvanların çoğunda,
gövdenin sonunda bulunan,
omurganın uzantısı olan uzun ve
esnek organ
balıguñ k.+ı 59a/03, 59a/05 -2-
- kuyu** su katmanına varıncaya kadar
derinliğine kazılan, genellikle
silindir biçiminde, çevresine
duvar örülen, suyundan
yararlanılan çukur
k. 12b/11 -1-
- kuzgun otı** eğrelti otu (driopteris
filixmas)
k. 78a/11 -1-
- kuzı** kuzu
k. 33a/06, 33a/07, 35b/08,
35b/09, 58b/11, 81b/10 -7-
- kuzıkulağı** ekşikulak, ekşimik,
oğlakkulağı, şeytankulağı
(rumex acetosella)
krş. hummāz, hummāş
k. 82a/01 -1-
- kübcügez** küçük kavanoz
k.+e 53a/09, 54b/10 -2-
- kül** yanan şeylerden artakalan toz
madde
k.+i 55b/10 -1-
- külli** [A] bütüne ve genele ilişkin
k. 06b/06 -1-
- küncid** [F] küncüd, susam
k. 54a/07, 55a/07 -2-
- kürk** hayvan postundan yapılan giysi
k. 33a/06, 33a/07 -3-
- kümüp** [A] lahana, top lahana, göbek
lahana (brassica oleracea). krş.
kelem
k. 58a/08 -1-
- L**
- lācerem** [A] şüphesiz; besbelli, elbette
l. 04a/06, 04a/09, 29b/11,
32b/06 -4-
- lācirem** [A] bkz. lācerem
l. 86b/09 -1-
- lāden** [F] laden otu ve bu otun zift gibi
siyah, kokulu olan zamkı (Citris
creticus)
l. 52a/06 -1-
- lahm** [A] et
eczā-yı l.+ı 07b/08 -1-

- lahmī** [A] istiska hastalığının bir türü
istiskā-yı l. 13b/04 -1-
- lākin** [A] lakin, fakat
l. 09a/06, 19a/04, 22a/10,
27b/03, 31a/05, 33a/05, 33a/09,
34a/11, 35b/09, 35b/11, 37a/06,
37a/07, 38b/02, 38b/05, 39a/01,
39a/03, 39a/07, 40a/06, 40b/03,
53b/09 -20-
- la‘l** [A] kırmızı ve değerli süs taşı
l. 16b/07 -1-
- laṭīf** [A] yumuşak, hoş, güzel; nâzik
ağdıyye-i l.+ dendür 34a/04
dem-i l. 33b/03
ğidā-yı l.+ den 33b/10
l. 05a/10, 10a/10, 14a/07,
21b/10, 52a/01, 58b/11, 86a/10
l.-i celīle 02a/05ve
l.+ den 35a/07
l. eyle 31a/11
l. eyler 43a/09
l. ider 34a/03
l.+ in 02b/11, 34b/04
l. ola 31b/08
l. olur 60b/09 -19-
- lāyık** [A] layık, uygun
l.+ dur 04a/05, 04a/09
l. ola 03a/11 -3-
- lāzen** [F] laden otu ve bundan elde
edilen zamk (citris creticus)
l. 57b/08 -1-
- lāzım** [A] gerekli, lazım
l. 03b/02
- l. gelür 03b/01
l. olur 03a/10 -3-
- leṭāfet** [A] latiflik, hoşluk
l.+ de 35a/06 -1-
- leṭāyif** [A] latifeler, güldürecek güzel
sözler ve hikâyeler
l.+ leri 28b/11 -1-
- levgāziyā** [?] bir macun türü
ayāric-i l. 80b/04 -1-
- levn** [A] renk, boya
l.+ i 65b/04, 71a/11
l.+ in 69a/09 -3-
- levz** [A] badem biçiminde olan,
bademle ilgili. metinde terkip
adı.
l. 29a/09 -1-
- leylāb** [A] çadır çiçeği, küçük boru
çiçeği, kakhaha çiçeği, çit
sarmaşığı (convolvulus arvensis)
l. 39b/10 -1-
- lezc** [A] bkz. lezic
l. 13b/08
balğam-ı l. 72b/06 -2-
- lezic** [A] yapışkan, yoğun.
l. 44a/10, 44b/09, 55a/10 -3-
- lezzet** [A] 1. lezzet, tat. 2. zevk, haz,
keyif
l. 30b/05
l.-i ‘azīme 80a/08
l. virür 30b/06, 30b/08, 80a/04
l. virürler 30b/03 -6-
- līkin** [A] krş. lākin
l. 02b/08, 04a/08, 07a/01,

- 07b/11, 11b/06, 12a/06, 20a/02,
20b/01, 21a/05, 21a/09, 25a/02,
34a/07, 35b/02, 38a/02, 38b/03,
39a/04 -16-
- līkīn** [A] bkz. lākin
l. 39b/09 -1-
- līmūn** [G] limon (citrus limonum)
l. 05b/06, 21a/02, 31b/01,
42a/11, 42b/02, 52a/02, 67b/07,
82a/11, 83a/03, 86a/06, 86a/11
şarāb-ı l. 51b/08
l.+ ı 82a/11, 82b/10 -14-
- lisān-ı ‘aşfūr** [A] kuşdili bitkisi
(stellaria media)
l. 54a/07, 73b/11, 74b/02
- lisānū’ş-sevr** [A] sığırdili bitkisi
(anchusa officinalis)
l. 52b/03 -4-
- loqma** [A] lokma, sokum
l.+ yı 13a/09 -1-
- lu‘āb** [A] 1. bitki suyu 2. bal, şeker
gibi şeylerle yapılan tatlı
l. 63a/08
l.+ ı 63a/08, 79a/07
l.+ ıyla 46a/06, 46b/01
l.+ ın 21b/09 -6-
- lu‘ūq** [A] yalanmak üzere hazırlanmış,
ilaç olarak kullanılan bir grup
macun
l. 62b/10, 63a/10, 63b/03,
71a/03, 76b/10
l.+ u’l-ḥıyār-şenber 62b/01
62a/11
- l.+ u’l-ḥalbe 62a/07 62a/06
l.-ı balğam 62b/07
l.-ı ḥaşḥāş 61b/10
l. eyleye 78b/03
l. eyleyeler 62b/10 -11-
- lūbān** [A] günlük ağacı ve zamkı
l. 63a/11 -1-
- lūbiyā** [A] börüce, böyürce, böyürce
(dolichos lubia)
l. 34b/11 -1-
- lüzüçet** [A] yapışkanlık
l.+ i olmaya 33b/09 -1-
- M**
- mā’** [A] su, özsu
m.ü’l-cübñ “peynir suyu” 68a/08
-1-
- mā’iyyet** [A] hidrat
m.+ in 02b/10 -1-
- mā’ye** [F] maya, asıl ve lüzumlu
madde; asıl, esas
m.+ dedür 02b/04
m.+ den 02b/06 -2-
- ma‘cūn** [A] macun; öğütülmüş ya da
toz haline getirilmiş otların
şurup, bal veya bir öz ile
karıştırılması suretiyle
hazırlanan hamur kıvamındaki
ilaçların genel adı.
m. 55b/02, 56b/08, 73b/07,
74a/03, 81b/02
m.-ı ‘aqrēb 55b/09

- m.-i cālinūs 55b/02
m.-i egir 56b/07
m.-i felāsefe 56a/03
m.-i felāsife 71a/07
m.-i ıtrıfıl 57a/01
m.-i kemmūn 72a/08
m.-i misk 71b/10
m.-i muştafā beg 84b/06
m.-i müferrih-i muḳavvī 83b/07
m.-i müshil 73a/09
m.-i namāzbur 73b/02
m.-i nān-ḥ̣āh 71b/07
m.-i necāḥ 55a/09
m.-i rāḥat 56b/03
m.-i toḥumlar 73b/08
m. eyleye 75b/02
m.+ ı 55b/04
m. ide 70b/03, 73b/07, 74a/02,
74a/07, 74b/07, 75a/04, 76a/02,
80a/02
m. ideler 69b/02, 71b/09, 72a/07,
72b/10, 73a/08, 73b/02, 75b/07,
76a/07, 78a/04, 79a/02
m. idüp 84b/08
m.+ ü'n-necāḥ 72b/04
m.+ ü's-sūrincān 72b/11 -44-
- mādde** [A] 1. hastalık yapıcı etken 2.
bir şeyin yapısını oluşturan ana
unsur, öge 3. iltihap sonucu
oluşan akıntı, irin
m. 40a/07, 73a/01
m.-i ḥayāt 56a/03
m.+ ler 19b/07, 66a/01
- m.+ leri 68b/08
m.+ lerin 15b/05
m.+ nüñ 50a/07
m.+ si 47b/10
m.+ tü'l-ḥayāt 71a/08
m.+ yi 15a/09, 15a/10 -12-
- ma'de** [A] mide krş. ma'ide
be-ḥilāf-ı a'lā-ı m. 07b/09
fem-i m.+ ye 69a/06
ḳa'r-ı m.+ ye 07b/07
m. 07b/05, 21b/06, 45b/03,
49a/11, 50a/05, 60b/09, 69a/05,
70a/03, 72a/08, 75a/06
m.+ de 06a/10, 07b/03, 07b/05,
07b/07, 08b/05, 09b/11, 12a/09,
18b/02, 21b/03,
21b/07, 70a/07, 75b/03
m.+ deki 18a/11, 76b/04
m.+ den 07b/03, 08a/03, 14b/01,
43b/08, 63b/04, 69a/06
m.+ lerinde 05b/04, 34a/08
m.+ nüñ 07b/08, 08b/08, 08b/09,
09b/09, 13a/07, 18b/01, 61a/11,
65a/01, 82a/07
m.+ si 07b/02, 09b/03, 35a/09
m.+ sinde 07b/02, 09b/06,
68a/10
m.+ sinden 08a/02
m.+ ye 08a/02, 10a/09, 41b/06,
54a/09, 61a/10, 65a/01, 66a/01,
69a/05, 71b/10, 74a/08
m.+ yi 07b/02, 07b/04, 11a/11,
19b/02, 19b/06, 42a/01, 42a/11,

- 42b/06, 43a/07, 43b/08, 44b/08,
59b/07, 60b/02, 64b/01, 70b/05,
74b/05, 76b/09, 77b/05, 79b/06,
80b/09 -83-
- ma'dilet** [A] ma'delet, adālet, ādillik;
insafılık
m.-i süleymān 02a/06 -1-
- mağrib** [A] garb, batı tarafında olan
memleketler
m. 12b/03 -1-
- maḥbūb** [A] muhabbet olunmuş,
sevilmiş, sevilen, sevgili
m.+ uñ 28b/07 -1-
- māhīzehrec** [F] sığır kuyruğu denilen ot
m. 73a/02 -1-
- maḥmūde** [A] mahmudiye otu, çit
sarmaşığigillerden, yaprakları ok
ucu biçiminde, çiçekleri soluk
sarı renkte, çok yıllık ve otsu bir
bitki (convolvulus scammonia)
ve bu bitkinin köklerinden
çıkarılan, hekimlikte kullanılan,
reçineye benzer madde
krş. saḥmūniyā
m. 45b/05, 65b/02, 68a/09,
73a/06, 73a/10, 74b/11, 76a/10,
76b/01, 76b/06, 77a/02, 77a/08,
77b/02, 77b/08, 78b/02, 81a/05
m.+ yi 30b/06 -16-
- maḥrūr** [A] ateşli, ateşlenmiş, içi
hararetli olan
m. 07a/11, 23a/01, 24a/11,
25b/07
- m.+ ü'l-mizāc tedbīri 24b/03 -5-
- maḥşūş** [A] özel
m.+ dur 15a/02, 15a/05 -2-
- maḥtūm** [A] hatemlenmiş, mühürlenmiş
ṭīn-ı m. 75b/10 -1-
- maḥtūm** [A] bkz. maḥtūm
ṭīn-ı m. 76a/05 -1-
- maḥz** [A] 1. su katılmamış, hâlis süt.
2. hâlis, katkısız, sâde; tam; ta
kendisi, aslı
ağdiye-i m. 11a/01 -1-
- ma'ide** [A] mide krş. ma'de
m. 03b/04
m.+ de 14a/05
m.+ den olan 83a/09
m.+ yi 66b/09 -4-
- maḥ'ad** [A] anüs, oturak yeri
m.+ dan 78b/09 -1-
- maḥşūd** [A] istek, emel
m. 21a/04
m.+ ı 31a/05
m.+ ın 40a/11 -3-
- malatṛa** [?] arapsaçı, malatura;
yaprakları koku verici ve sebze
olarak kullanılan çok yıllık,
kazık köklü ve yabancı olarak
yetişen bir rezene türü
(foeniculum vulgare)
m. 44b/04 -1-
- māliḥūlyā** [A<G] melankoli, kara sevda,
kuruntu hastalığı
m.+ dan 19a/08
m.+ lar 26b/11

- m.+ ya 68a/11 -3-
- mālīhūlyā** [A<G] bkz. mālīhūlyā
m.+ ya 70a/07, 72b/05 -2-
- mālik** [A] sahip, bir şeye sahip, bir şeyi olan
m.+ ü'r-riqāb.u'l-ümem 02a/07
-1-
- ma'lūm** [A] bilinen, belli
m. oldı 04a/10
m. olmasa 51b/05
m. olundı 23b/01 -3-
- māmīrān** [F] kırlangıç otu (chelodonium majus)
m. 74a/05 -1-
- ma'nā** [A] mana, anlam, akla yakın sebep
m.+ sı 80b/04 -1-
- manhūl** [F] elenmiş tane
m. 63b/05 -1-
- māni'** [A] 1. men eden, geri bırakan, alıkoyan, engel olan 2. engel, özür
m.+ den 06a/10
m.+ dür 11a/09
m. olmaya 28a/04 -3-
- ma'ni** [A] bkz. ma'nā
m.+ si 69b/05, 77b/04 -2-
- manşūblu** [A] me'mûriyete konulmuş, me'mûriyette bulunan
m. 27b/06 -1-
- maraz** [A] hastalık krş. hastalık, 'illet, şayruluk
m. 09b/11
- m.+ lar 27a/03, 27a/04, 31b/10, 32b/07, 49b/04
m.+ lardan 13b/07, 37a/11
m.+ uñ 51b/04 -9-
- marazlar** [A] hastalıklar
m. 18b/09 -1-
- mārūl** [A] marul (lactuca sativa)
m. 36b/04, 39a/05, 59b/02, 59b/10, 63b/10, 68b/06 -6-
- māsik** [A] 1. yapışkan 2. tutan, zapteden
m. ʔa'āmlardur 08a/03 -1-
- maşnū'āt** [A] sanatla yapılmış şeyler
m.+ ından 01b/08 -1-
- maştakī** [A] sakız, sakız ağacından elde edilen bir tür reçine (pistacia lentiscus)
m. 45a/10, 45b/05, 54a/10, 54b/01, 55b/05, 56b/04, 63b/07, 70b/07, 72b/04, 74b/01, 76a/09, 76b/01, 77b/01, 77b/06, 77b/09, 79b/08, 80a/08, 81b/05, 84a/01
cevāriş-i m. 54a/09 -20-
- maştakī** [A] bkz. maştakī
m. 77a/08 -1-
- māş** [A] mürdümük (lathyrus sativus)
m. 33b/09, 40a/02 -2-
- maşriq** [A] Güneş'in doğduğu taraf, doğu
m.+ a 12b/03 -1-
- māye** [F] maya
m.-yi zühre 45a/06

- m.+ sinden 29b/04
m.+ yile 02b/04 -3-
- māyil** [A] eğilimli, meyl edici
m.+ dür 36b/09, 38a/08, 38a/09,
38a/10
m. ola 05b/04
m. olursa 51b/04 -6-
- mazārr** [A] zararlar, ziyanlar
m.-ı menāfi‘den 01b/07 -1-
- mazarrat** [A] zararlar
m.+ a 23b/11, 27a/10
m.+ ı 06a/11, 11b/07
m.+ ın 11b/02, 14a/01, 20b/06,
22b/01
m.+ ından 09a/04, 12a/11,
18b/11, 31b/05, 34b/06
m.+ lardan 06a/11, 13b/07 -16-
- mazarrat** [A] zararlar, ziyanlar
m.+ ın 26a/05 -1-
- māzū** [F] mazı (thuya)
m. 46b/03, 57b/04, 71b/07
m.+ yı 58a/08 -4-
- mecārī** [A] su yolları, akıntı yerleri, su
yatakları
m.+ si 07a/08 -1-
- meclis** [A] oturulacak, toplanılacak yer
m. 65b/01 -1-
- mecmū‘** [A] bütün, toplam, hepsi
m. 75a/03, 75b/01, 79a/06,
84b/02
m.-ı a‘zādān 63b/04
m.-ı ihsān 88a/03
m.+ ı 62a/03, 62a/11, 79b/05
- m.+ ın 59b/04, 68b/02, 69b/01,
72b/08, 77a/09, 78b/02, 79b/09,
82a/09
m.+ ını 60a/09, 73b/01, 82a/02
-20-
- mefāşıl** [A] mafsallar, eklemler
m. 45a/04
vaca‘-ı m. 44b/07
m.+ a 60b/11
vaca‘-ı m.+ a 77b/10 -4-
- meflūc** [A] felç olmuş, inmeli,
kımıldamaz, oynamaz hale
gelmek
m. olmasına 80b/07 -1-
- meger** [F] eğer, o durumda
m. 02a/11, 06b/06, 20b/10,
22a/08, 51b/07, 86a/04 -5-
- meh-mā-emken** [A] mümkün olduğu
kadar, olabildiği kadar
m. şabr ide 73b/08 -1-
- mekārih** [A] tiksiniyecek şeyler; dertler,
sıkıntılar
m.+ den 01b/07, 16b/05 -2-
- mekke ayruğı** [A] ayrık otu (cynodon
dactylon)
krş. idḥir-i mekkī
m. 80a/10 -1-
- me‘kūlāt** [A] yiyecekler
m.+ uñ 04b/07 -1-
- melce** [A] iltica edilecek sığınılacak
yer
m.+ yū‘l-efāzıl-ı fi‘l‘ālemīn
02a/09 -1-

- melih** [A] melehat sahibi, güzel, şirin, sevimli
m.+ dür 80a/03 -1-
- men** ben, birinci kişi zamiri
m. 02a/03 -1-
- men'** [A] engelleme, engel olma, yasak etme
m. 07a/11, 08b/05
m. eyler 42a/08, 74b/05
m. ide 46b/02
m. ider 11a/08, 13a/05, 13a/11, 41b/06, 42b/01, 44b/08, 54a/10, 58a/05
m. itdiler 11b/08, 11b/10, 12a/01
m. itmek 19a/06
m. itmeye 15b/06 -19-
- menāfi'** [A] menfaatler, yararlar
maẓārr-ı m.+ den 01b/07
m.+ in 22b/01, 26a/05 -3-
- menevüş** [A] sakız ağacının (pistacia lentiscus) meyvesi; menengiç, çitlembik, çitlik adlarıyla bilinir
m. 30a/03, 37b/09, 48a/01
m.+ ile 21a/03
m. ola 21a/03 -5-
- menfā'at** [A] fayda, yarar
m. 23b/11
m.+ de 33b/11
m.+ i 23b/11, 77a/11
m.+ in 20b/08, 46b/07
m.+ lerin 14b/05, 27a/10
m. virür 69a/09 -9-
- menfā'atlen** - [A-T] faydalanmak, yararlanmak
m.- e 02b/01 -1-
- menfa'atlü** [A-T] faydalı, yararlı
m.+ dür 64a/10 -1-
- meni** [A] meni, döl suyu
m. 02b/06, 02b/07, 35b/04, 36b/01, 36b/10, 56a/06, 69a/10, 71a/09, 85a/05
m.+ si 29b/09
m.+ sin 02b/05
m.+ sindedür 02b/05, 02b/08
m.+ sinden 02b/09
m.+ sindendür 02b/04
m.+ siyile 02b/04 -16-
- mensüb** [A] bir kimseye, bir şeye nisbeti olan, bir şeyle ilgisi bulunan
m. olursa 48b/09 -1-
- mercimek** [F] baklagillerden, beyaz çiçekli bir tarım bitkisi (lens culinaris) ve bu bitkinin besin değeri yüksek, ufak, kırmızı, sarı veya yeşil, yuvarlak ve yassıca tohumu, yasmık
m. 06a/04, 06b/06, 16a/09, 34b/11, 39a/11, 39b/01, 59b/02 -7-
- merkaşîşā** [F] göz taşı ve rûşenâ taşı denen maden
m. 16b/06 -1-
- merrāt** [A] defalar, kerreler, birçok defalar
m.+ ıla 20a/11 -1-

- mersin** [G] bkz. mers̄n
m. yimişi 39b/07 -1-
- mers̄n** [G] mersin ağacı ve yemişi
(myrtica communis)
m. 52a/05, 57b/05, 60a/08,
81b/11, 82a/03, 82a/06, 86b/03
-7-
- merṭūb** [A] rutubetli, nemli, ıslak, yař
m. 04b/10, 24a/08
m. kıılır 18b/04 -3-
- mesāmm** [A] cilt üzerindeki küçük
delikler
teftīḥ-i m. 23b/03
m.+ ı 25b/03
m.+ ları 25b/05 -3-
- meşelā** [A] misal olarak, örneğın
m. 07a/07 -1-
- meslūke** [A] 1. kaynamıř 2. suda
kaynamış et
m.+ sin 58b/11 -1-
- meşğūl** [A] bir iřle uğrařan, iř görmekte
olan
m. 17b/04
m. ider 09b/09
m. ola 19a/05, 28a/01, 30b/05,
30b/08
m. olma 11b/06
m. olmağ 09b/09
m. olmaz 09b/10
m. olsa 26b/11
m. olur 17b/07 -10-
- mevādd** [A] maddeler
m.+ ı 74a/04 -1-
- mevcūdat** [A] var olan řeyler,
mahlūklar
eşref-i m. 01b/06 -1-
- mev'ize** [A] öğüt
m.+ ile 87b/06 -1-
- mevīzec** [A] yaban üzümü, bit otu,
mevzek otu (delphinium
staphisagria)
m. 80a/04
m.+ i 58a/08 -2-
- mevt** [A] hayatın sona ermesi, ölüm
m. 04a/03, 17b/10
m.-i řabī'ī 03b/09 -3-
- mevz** [A] muz (musa sapientum)
m. 37a/04
m.+ ūñ 84b/10 -2-
- mevzūn** [A] vezinli; güzel, uygun
m. 17b/01 -1-
- meyḥōř** [F] mayhoş, ekşimtrak
m. 41b/08, 43a/01 -2-
- meyl** [A] yönelme, eğilim, meyil
m.+ i 09a/07, 09a/09, 27b/11
m. ider 39b/02
m. itdügin vireler 09a/07
m. itdügin 09a/10 -6-
- mezkūr** [A] zikr olunmuř, söylenmiř
m. 15a/06
m.+ dan 35b/09
m. olan 77a/05 -3-
- mezkūrāt** [A] zikredilmiř, adı geçmiř,
anılmış şeyler
m. 34a/02
m.+ ı 04a/02, 32b/10 -3-

- mişmiş** [A] kayısı veya zerdali
m. 39a/05 -1- 56b/06, 56b/08, 57a/01, 57a/07,
73b/04, 74b/11, 75a/01, 75a/02
- mī'a** [A] günlük ağacı, sığla ağacı
(liquidambar orientalis) krş.
günlük m.+ den 79b/03
m.-i yābise 79b/01-1- m.+ e 45b/08, 79b/03
m. ola 54a/09 -29-
- miḳdār** [A] miktar, ölçü
m. 64b/06, 64b/07, 65a/06,
84b/04, 86a/02
m.+ ı 65a/10, 70b/03, 71b/04,
77b/09, 80a/06, 83a/11, 83b/04
m. ola 83b/01 -13-
- milḥ** [A] tuz
m.-i hindī “berrak ve kırmızı
renge yakın kristalleri büyük bir
tuz” 57a/05, 73a/04, 77a/02 -3-
- mimmā** [A] öyle bir şeyden ki
m. yençağı ola 03b/02 -1-
- Minhācū'd-ḍükkān** [ö.a.] İbni Cezle'nin
tıpla ilgili eseri
m.+ dan 76a/11-1-
- misk** [A] misk otu (moschiferus)
krş. müşk
m. 16b/08, 30a/08, 45b/11,
71b/10, 72a/06, 83a/04, 84a/05
ma'cūn-ı m. 71b/10 -8-
- mişḳāl** [A] yirmi dört kırat (dirhem
üçte biri) değerinde bir ağırlık
ölçüsü birimi
m. 30a/09, 31a/03, 44b/10,
52b/08, 53b/02, 53b/03, 53b/04,
53b/05, 54b/03, 55a/04, 55a/08,
55b/02, 55b/07, 55b/09, 56b/02,
- misktarāmişī'** [F] yabancı yarpuz
m. 73b/05 -1-
- misvāklan** - [A-T] erāk ağacının ucu
dövülüp fırça hâline getirilen
ince dallarını diş
temizliğinde kullanmak
m.- alar 58b/01 -1-
- mişk** [F] bkz. müşk
m. 85b/09 -1-
- miyāne** [A] büyükle küçük arası, orta,
mutedil
m. 85b/06
m. olup 50a/03 -2-
- mizāc** [A] bünye özelliği, mizac, dört
ana unsur olan kan, sevda, safra
ve balgam maddelerinden
oluşur; bu maddelerin oranları
mizaç özelliklerini meydana
getirir
m. 06b/03, 06b/06, 07a/11,
23a/10, 25b/07, 64a/05
m.+ a 11b/05, 23a/01, 23a/02,
23a/04, 23a/08, 29a/10, 33a/07,
43a/08, 78a/05
sū-i m.+ a 70a/07
m.+ ı 05b/04, 06b/06, 06b/10,
07a/07, 13a/08, 36b/11, 37a/11,
37b/05, 37b/06, 37b/07, 37b/08,

- 68a/11, 69b/07, 69b/08
m.+ ından 37b/06, 37b/07,
37b/09
m.+ ınıñ 03b/10
m.+ lar 23a/10
m.+ lara 73b/08
m.+ laruñ 06b/02
m.+ uñı 11a/02
m. ola 24a/08, 24a/11, 29a/11
-52-
- mizāc** [A] bkz. mizāc
m.+ ı 50a/10 -1-
- mizāclu** [A] mizaçlı, bünyeye sahip
m. 04b/09, 04b/10, 06b/06,
24a/09, 24b/02, 29a/09, 29a/11,
33a/05, 33a/07, 52b/09
m.+ laruñ 43a/08
m. ola 24a/10
m. olan 37a/03 -16-
- mu‘ālece** [A] ilaç yapma, ilaç kullanma
m. 49b/05
m.+ ler 48b/10, 49a/05, 49b/04
-4-
- mu‘allī** [A] yücelten, yükselten
m. 01b/09 -1-
- mu‘ārız** [A] karşı gelen
m. olmaya 04a/07 -1-
- mu‘ayyen** [A] belli, belirli
vaqt-ı m.+ de 10b/05
m.+ dür 33a/04 -2-
- Mücez** [ö.a.] İbn Nefis [ö. 687/1288]’in
ünlü eserinin adı
m.+ de 39b/02
- m.+ uñ 59a/02 -2-
- mūcib** [A] gerekli, gereken, gerektiren
m.-i noqşān-ı hażımdur 07b/10
m. durur 10a/09
m.+ dür 03b/06, 07b/08
m.+ dürler 32b/01 -5-
- muğl** [A] haşlama, haşlanmış; orta
ateşte pişirilip, kaynar kaynamaz
ateşin üstünden alınan bir tür
şurup
m.+ ı 21a/09 -1-
- muḥaffif** [A] hafifleten, hafifletici
m.+ dür 41a/09 -1-
- muḥāfıza** [A] muhafaza etme, saklama,
koruma
kuvvet-i m.+ yı 70a/01 -1-
- muḥāl** [A] mümkün olmayan, imkansız
m.+ dür 14a/04 -1-
- muḥālefet** [A] muhaliflik,
uygunsuzluk, aykırılık;
düşmanlık
m. itmeye 21a/07 -1-
- muḥālif** [A] 1. aykırılık gösteren 2. ters,
zıt
m. 50a/02, 50b/04
m.+ dür 07b/11
m.+ ise 07a/07 -4-
- muḥālifet** [A] bkz. muhalefet
m. 10b/07 -1-
- muḥallil** [A] yumruları, şişleri veya bir
iltihabı iyi eden ilaç
m.+ dür 32b/02 -1-
- muḥallebī** [A] süt, şeker ve pirinç

- ununun kaynatılmasıyla yapılan
bir tatlı
terkīb-i m. 85a/08 -1-
- Muḥammed** [ö.a.] Hz. Muhammed
M.-i Muştafâ'nuñ 01b/09 -1-
- Muḥammed** [ö.a.] Sultan Mehmed
M. 02a/09 -1-
- Muḥammed bin Maḥmūd-ı Şīrvānī** [ö.a.]
Sultāniyye adlı eserin yazarı
M. 02a/03 -1-
- muḥāṭara** [A] 1. tehlike 2. zarar, ziyan,
korku
m.+ dur 25a/11 -1-
- muḥkem** [A] tahkim edilmiş, sağlam
kılınmış, sağlam, berk,
sağlamlaştırılmış, kuvvetli
m. 06a/08, 46a/09, 83a/01
m. eyler 71a/11
m. ola 12b/02 -5-
- muḥkemlik** [A-T] sağlamlık, kuvvetlilik
m.+ i 03a/05 -1-
- muḥriḳa** [A] ateşli, hararetli
ḥummā-yı m. 31b/11
ḥummā-yı m.+ ya 41a/09 -2-
- muḥtāc** [A] muhtaç, bir şeye
gereksinim duyan
m. 06a/10
m.+ dur 07a/11, 08a/07, 09a/06,
14a/04, 17b/06, 40b/01
m. olduğın 14a/03
m. olmaya 35a/09, 40b/01
m. olur 48a/09 -11-
- muḥtaşar** [A] ihtisār edilmiş, kısaltılmış,
kısaltma, kısa
m.-ı 02a/04 02a/03 -1-
- muḥtelif** [A] bkz. muḥtelīf
m. 32b/07
m.+ dür 04a/09 -3-
- muḥtelīf** [A] türlü, çeşitli; çeşit çeşit
m. 20a/04, 20a/05, 20a/07 -3-
- muḥtelife** [A] çeşitli, farklı farklı, ayrı
aḥlāṭ-ı m.+ yi 77a/11 -1-
- muḥterika** [A] ihtirak eden, tutuşup
yanan, yanmış, yanık
m.+ ya 67b/08
m.+ yı 77a/05 -2-
- muḥtevi** [A] ihtiva eden, içine alan,
içinde bulunduran, kavrayan
m.-ārā-yı cemīle 02a/05 -1-
- mu'īn** [A] yardımcı
m. olur 10a/03 -1-
- muḳadder** [A] takdīr olunmuş, kıymeti
biçilmiş; kadri, değeri bilinmiş,
beğenilmiş
m.+ dür 03b/10 -1-
- muḳaddime** [A] önce gelen
m. 02a/10
m.-i istiskāyadur 68b/10 -2-
- muḳaşşer** [A] kabı çıkmış, kabuğu
soyulmuş
bādem-i m. 84a/09
fınduḳ-ı m. 84a/09 -2-
- muḳaṭṭı'** [A] kat edilmiş, kesilmiş
m. 05b/05, 31b/11, 34a/08 -3-
- muḳavvī** [A] 1. takviye eden, kuvvet
veren, kuvvetlendiren. 2. kuvvet

<p>için verilen [ilâç] ma‘cün-ı müferrih-i m. 83b/07 m.+ dür 28b/10, 29a/06, 29a/09, 29b/01 -5-</p>	<p>geçirilmiş m. 29b/01, 31a/01, 80a/05 m.+ sı 61a/05, 61a/10, 62b/02 -6-</p>
<p>mukavviyât [A] bkz. mukavvî m.+ ın 28b/04 -1-</p>	<p>murād [A] arzu, istek m. 02a/09 m. 87b/11 m.+ inca 13a/10 -3-</p>
<p>mukāyyed [A] kayıtlı, bağlı, bağlanmış m. olma 31b/03 -1-</p>	<p>murğ [F] kuş m.-ı hānegī 85a/11 m.-ı hānegīyi 85b/05 -2-</p>
<p>mukl [A] günlük ağacı, mukl-ı azrak ve mukl-ı yehūdī olmak üzere başlıca iki türü vardır (boswellia carteri) m. 45a/01, 47a/04, 48a/01, 78a/01, 78b/02, 81a/06 m.-ı arzağ 58b/06, 79a/01 m.-ı arzağıla 58b/08 m.-ı azrak 63b/06 m.-ı yehūdī 31a/01, 57b/02 m.+ ı 79a/01 -13-</p>	<p>muşaffā [A] tasfiye edilmiş, süzölmüş, yabancı maddelerden ayrılmış ‘asel-i m. 84b/01 -1-</p>
<p>muktezā [A] iktizā etmiş, lâzımgelmiş m.+ sinca 03b/10 -1-</p>	<p>muştafā [A] 1. istifa edilmiş, seçilmiş ma‘cün-ı m. 84b/06 2. Hz. Muhammed’in adlarından Muḥammed-i M.+ nuñ 01b/09 -2-</p>
<p>mulātra [?] bkz. malātra m. 31a/02, 31a/03 -2-</p>	<p>muṭbıka [A] 1. bir şeyi örten, etrafını örten, bürüyen 2. bütün, tam ḥummā-yı m. “iyileşmeyip sürüncemede kalan humma” 41a/09 -1-</p>
<p>mūm [F] mum m.+ ıla 58a/09 -1-</p>	<p>mu‘tedil [A] ölçülü, dengeli; ne az ne çok, ılımlı, orta halde bulunan, orta; ılık ağdıyye-i m.+ dendür 35b/03 ağdıyye-i m.+ dür 35b/02 cimā‘-yı m. 26b/02 dem-i m. 35b/08 hareket-i m. 14b/05 m. 04b/10, 06b/10, 09b/04,</p>
<p>mumsuz [F-T] mumu olmayan m. 71a/07 -1-</p>	
<p>munkalib [A] dönen, dönmüş, değişen; başka bir şekle girmiş, giren m. olmaya 66a/02 -1-</p>	
<p>munzic [A] hazmettirici, sindirici m. 21a/09 -1-</p>	
<p>murabba [A] terbiye edilmiş, işlemden</p>	

- 14b/08, 16a/01, 20b/08, 20b/09,
25b/04, 26b/08, 35a/11, 36b/02,
40a/02, 47b/07, 52a/10, 64b/05,
74a/07
m.+ dür 35a/06, 35b/07, 36b/01,
38a/06, 38a/07, 38a/08, 38a/10,
38a/11, 38b/01, 38b/02, 38b/05,
39a/06, 39a/07, 39b/01, 40a/01,
40a/03, 43b/05
m. eyler 26b/03
m. ola 05a/03, 18a/04, 22b/06,
26a/07, 35a/08
m. olur 36a/10, 51a/08 -48-
- mu‘terif** [A] îtirâf eden, kendi kusur ve
kabahatini gizlemeyerek
söyleyen, anlatan
m. ola 01b/08 -1-
- muttaşıl** [A] aralıksız, hiç durmadan,
biteviye
m. ola 18a/04 -1-
- muvâfık** [A] uygun, yerinde
m. 10a/03
m.+ dur 10b/06, 23a/08, 23a/09,
29a/09, 29a/10, 35b/06, 58b/11
m.+ ısa 07b/01
m. ider 32b/03
m. ola 07a/06, 09a/04
m. olmaya 09a/02 -13-
- mužadde** [A] karşı, zıt
keyfiyyet-i m.+ siyle 03b/08 -1-
- mübârek** [A] bereketli, feyizli; kutsal
hōşâb-ı m. 60a/04
m.+ dür 80b/05 -2-
- mübdi‘î** [A] icat eden, yeni şeyler
bulan, söyleyen
m. 01b/04 -1-
- müberrid** [A] soğutucu
m. 41a/09 -1-
- mübtelâ** [A] 1. düşkün 2. tutkun,
tutulmuş
m. olduğundan 18b/07
m. iderler 27a/10 -2-
- müceffifât** [A] tecfif ediciler,
kurutucular
m.+ dan 32a/08 -1-
- mücerreb** [A] denenmiş
m.+ dür 17a/01, 29b/05, 29b/09,
29b/11, 30a/06, 30a/11, 59a/09,
61b/09, 76a/11, 78a/10, 78b/05
-11-
- mücerred** [A] 1. tek, yalnız 2. karışık ve
katışık olmayan
m. 06b/06, 06b/08, 06b/09 -3-
- müctebâ** [A] seçilmiş, seçkin
m. 01b/09 -1-
- müdahrac** [A] arkun tere
zirâvend-i m. “Erkurtaran, kökü
çövene benzeyen, eflâtun çiçekli,
lapa yapılarak çıbanları
oldurmakda kullanılan bir çeşit
bitki
56a/10, 75b/11 -2-
- müdâvemet** [A] 1. devam etme 2. bir işe
aralıksız çalışma
m.+ den 34b/01
m. itmek 16b/03, 19b/10 -3-

- müdebber** [A] sirkede bekletildikten sonra gölgede kurutulan kimyona verilen ad şarāb-ı şāhtere-i m. 67b/08 -1-
- müdevver** [A] yuvarlak, daire (aristolochia rotunda) krş. zerāvend-i müdahrec zerāvend-i m. "erkurtaran" 71b/02 -1-
- müferih** [A] ferahlık veren, iç açan, iç açıcı m. 52a/10, 52b/08 ma'cün-ı m.-i muḳavvī 83b/07 -3-
- müferiṭ** [A] tefrit eden, teksîr eden, kısaltan hareket-i m. 14b/06 keyyis-i m. 15b/08 -2-
- müfid** [A] yararlı, faydalı m.+i 02a/04 m.+ dür 36b/03, 47a/06, 68b/10 -4-
- müfred** [A] tek, basit m. 21a/06 -1-
- müfsid** [A] bozan m.-i ḥāricī 04a/07 -1-
- müherrā** [A] kaynama, iyice kaynama (devaları lif lif yapışık olana kadar kaynatma) m. 29a/03 m. ola 20a/10, 20b/01, 42b/07 m. olunca 35b/04 -5-
- müheyyā** [A] hazır, hazırlanmış m. ider 19b/07 -1-
- mükerrer** [A] tekrarlanmış m. it 42b/08 -1-
- mülaṭṭıf** [A] yumuşatıcı [ilaç] m. 05b/06, 33b/02 -2-
- mülaṭṭıfa** [A] yumuşatıcı ağdıyye-i m.+ dandur 34a/01, 34a/08 m.+ ler 34a/07 -3-
- mülāyim** [A] uygun bkz. muvafıḳ m. 09a/02 -1-
- mülemma'** [A] alaca, renk renk m. olsa 51b/05 -1-
- müleyyin** [A] telyîn eden, lînet veren, yumuşatan, yumuşatıcı m. 08a/04, 08a/11, 08b/01, 08b/03, 08b/04 -6-
- mülezziz** [A] lezzetli, lezzet veren m. 30b/06 -1-
- mülûki** [A] padişaha ait, padişahla ilgili; padişaha yaraşır cevāriş-i m. 53b/01 -1-
- mü'min** [A] iman etmiş, islâm dinine inanmış, islâm, Müslüman m. 87a/10 m.+ e 87a/10 -2-
- mümkın** [A] mümkün, olabilir m. 14a/10 -1-
- mümtelî** [A] 1. imtilâ eden, mîde dolgunluğuna uğramış. 2. dolu, dolgun; dolmuş. m. olmaya 26a/09
- mün'aḳid** [A] düğümlenmiş, bağlanmış,

- bağlı
m. ola 63a/09 -1-
- münakkaş** [A] resimli, nakışlı, hoş
m. 16b/03 -1-
- münāsib** [A] uygun
m. 04b/11, 05b/05, 05b/10,
06b/06, 06b/10, 06b/11, 06b/07,
06b/08, 06b/09, 07a/02, 07a/08,
07b/02, 07b/04, 07b/06, 08a/02,
08a/04, 08a/05, 09a/03, 09a/07,
09a/10, 10a/09, 18a/11, 19b/11,
21a/01, 24a/07, 24a/11, 28a/05
m.+ dür 05a/09, 05a/11, 06a/03,
06a/06, 08a/01, 21a/04, 23a/04,
23a/05, 33a/07, 33b/10, 34a/07,
34a/11, 35a/05, 35a/08, 37a/10,
38b/09 -49-
- münḥall** [A] inhilal eden, açılan,
çözülen
m. oluban 03a/09 -1-
- münḥall** [A] bkz. münḥall
m. olmamağa 06a/09 -1-
- münşī** [A] 1. inşâ eden, yapan 2.
yapısı, üslûbu güzel olan, iyi
kâtip
m. 01b/04 -1-
- müṭāla‘a** [A] okuma
m. kılanlar 04b/05 -1-
- müntehā** [A] nihayet bulmuş, sona
ermiş
m.-yı ‘ömrine 04a/11 -1-
- mürekkab** [A] terkip, birleşik, terkip
edilmiş, iki veya daha çok şeyin
- karışımından meydana gelen,
bileşik
m. 82a/11
m. ola 73a/01 -2-
- mürr** [A] 1. mirra adı verilen ve
Arabistan’da yetişen bir ağaç ve
o ağacın zamkı, usaresi
(comiphora myrrha) 2. acı
m. 58b/01, 58b/06, 63a/11,
73b/03, 75b/05, 80a/01, 81a/09
m.+ den 58b/06 -9-
- mürür** [A] 1. geçme, bir yandan girip
öteyandan çıkma 2. geçip gitme
3. sona erme
m.-ı eyyāmıla 14a/08 -1-
- müsā‘ade** [A] 1. yardım 2. izin 3.
elverişli bulunma
m. 03a/10
m. ide 03a/03
m. itmesevüz 03a/07 -3-
- müşil** [A] bünyedeki herhangi bir
maddeyi hafifletici, sehl edici
m. 40a/04, 51b/07, 86a/04
ma‘cün-ı m. 73a/09
m.+ i 84b/06
m.+ lerden 21a/06 -6-
- müstehil** [A] dönüşme, şekil değiştirme
m. olur 48b/09 -1-
- müstesķī** [A] istiska olmuş, karnı su
toplamaş
m. ola 24b/04 -1-
- müsülmān** [A] Müslüman
m.+ lar 02b/01 -1-

müşk [F] misk otu (moschiferus) krş.
misk
m. 52a/06, 86b/04
m.+ e 86a/01 -3-

müştemil [A] iştimal eden, kavrayan,
saran, içine alan
m. 02a/05 -1-

müşterek [A]1. iştirak eden, ortak
[olan], ortaklaşa 2. birlik;
elbirliğiyle yapılan
devā-yı m.+ dür 83a/08 -1-

müte‘ayyin [A] 1. taayyün eden, belli,
meydanda olan, meydana çıkan
2. karar verilmiş
m. 14b/02 -1-

mütehayyile [A] hayal kurma merkezi
m.+ si 15a/03 -1-

mütehayyir [A] şaşkın, şaşırılmış
m. 01b/03
m. eyler 11a/07 -2-

müyesser [A] kolayı bulunup yapılan,
kolaylıkla olan, kolay, kolaylık
m. olmaz 04b/01 -1-

müzehheb [A]1. tezhib olunmuş, altın
suyuna batırılmış 2. yıldızlanmış
m. 16b/03 -1-

müzekkī [A] tezkiye eden, temizleyen,
aklayan
m. 01b/09 -1-

müzmin [A] ağırlaşma dönemi, kırkinci
günden sonra olan ateşli hastalık;
müzmin
m. 15b/04 -1-

N

nabk [A] nabk-ı hindī denen bir tür
erik ağacı ve meyvesi
n. 39a/04 -1-

nabz [A] nabız
n. 06b/06, 49b/06, 50a/02,
50a/04, 50b/01
n.+ ı 06b/05, 49b/11, 50a/10
n.+ ı ıtutasın 50a/03, 50a/06,
50a/07
n.+ m 50b/07
n. ıtutıcağ 49b/11 -15-

nāçār [A] çaresiz, biçare
n. 03a/08, 03b/04, 03b/06,
08b/03, 08b/05, 09b/04, 09b/10,
14b/09, 17b/07, 17b/09, 17b/10,
21a/05, 34b/03 -13-

nāfi‘ [A] menfaatli, faydalı, yararlı
n.+ dür 20b/09, 26a/01, 45a/08,
45b/02, 46b/08, 47b/04, 47b/09,
53a/02, 54a/09, 56a/04, 56b/02,
57a/01, 83b/07
ḥabbü’l-muḳl n.+ dür 78b/09
n. gele 46a/02, 53a/02, 53a/11,
54b/04, 55a/04, 55a/09, 55b/02,
55b/09, 56b/08, 57a/01, 58b/02,
85a/05
n. ola 44b/06, 45a/03, 45b/02,
45b/08, 47a/05, 47b/03, 47b/09,
54b/11, 57b/02 -31-

nāgeh [F] 1. vakitsiz 2. zf. ansızın,

- birdenbire
n. 87b/09 -1-
- naql** [A] taşıma, aktarma, anlatma, söyleme
n. ide 10b/08, 10b/09
n. idevüz 12a/08, 14b/03
n. itmek 10b/05 -5-
- namāzbur** [F] bir tür bağırsak paraziti
n. 78b/05
ma‘cūn-ı n. 73b/02
ḥabb-ı n.+ m 78a/10
n.+ ları 56b/09 -4-
- na‘nā** [A] nane (mentha piperita)
n. 41b/11, 66b/10, 67a/03, 68b/02 -4-
- na‘ne** [A] bkz. na‘nā
n. 21b/02, 34a/09 -2-
- nān-ḥāh** [F] anason (pimpinella anisum) krş. ānisōn
n. 47a/01, 55a/01, 59a/07, 71b/08, 79a/01, 78b/11
ma‘cūn-ı n.-ḥāh 71b/07
n.-ı hindī 55b/06 -7-
- nār** [F] nar ağacı ve meyvesi (punica granatum)
n. 05b/07, 11b/11, 39b/07, 41b/05, 46b/04, 52a/02, 58a/11, 68b/05, 86a/11
n.+ ı 41b/08
n.+ ıla 12a/01
n. ola 11b/11
n.+ uñ 43a/01 -13-
- nārdeng** [F] nar, erik, elma gibi
- meyvelerden elde edilen bir tür pekmez
n. 32a/01 -1-
- nāşır** [A] yardımcı, yardım eden
n.+ ü‘d-dünyā 02a/08 -1-
- naşihat** [A] öğüt
n.+ dür 87b/02 -1-
- nāy** [F] ney, kamıştan yapılan düdük
n. 17a/11 -1-
- naẓar** [A] bakma, bakış
n. ide 78b/04 -1-
- naẓc** [A] pişme, olma, kıvam bulma, olgunluk
n. ider 02b/10, 23b/06, 23b/08
n.+ larından 23b/07 -4-
- nāzūk** [F] nazik, ince
n. 60b/07
n.+ dür 24b/09
n. ola 82b/05 -3-
- ne** hangi şey; nasıl
n. 04b/02, 04b/03, 04b/10, 05a/03, 09a/11, 09b/02, 11a/01, 13a/03, 15b/11, 17b/03, 18a/04, 18a/06, 24a/05, 24a/06, 32a/07, 35a/03, 42a/10, 49a/08, 49b/11, 50b/11, 51b/02, 51b/03, 52a/03, 54a/03, 65a/06, 82b/05, 86b/01, 86b/10, 87a/09
n. itmek 04b/01, 31b/07
n. olur 87a/04
n.+ ye 48b/09 -43-
- nebād** [F] nebat şekeri, nöbet şekeri
zurr-ı n. 52b/04 -1-

nebāt	[F] nebat şekeri, nöbet şekeri n. 63a/07, 71a/02, 71a/06 n.-ı şekker 73b/01, 79a/06	n.+ nüñ 03a/04 -1-
necāh	[A] 1. isteğine ulaşma 2. kurtulma ma‘cūn-ı n. “sevdadan olan hastalıkların tedavisinde kullanılan bir macun türü” 55a/09 -1-	nergis [F] nergis, soğanlı bir süs bitkisi (narcissus) n. 20a/09, 30a/03 n.+ i 20b/01 n.+ üñ 20a/09 -4-
necāt	[A] kurtulma, kurtuluş n. bulup 86b/07 -1-	nerm [F] yumuşak, hafif n. 63a/05 -1-
nef	[A] menfaat, fayda, yarar n.+ i 29b/07, 69b/05, 69b/07, 80b/05 n.+ in 14a/01 -4-	nebīz [A] 1. hurma veya arpadan yapılan bir çeşit içki. 2. şarap n.+ ile 29b/07 -1-
nefes	[A] soluk, nefes n. yilmekliginden 15b/01 zīk-ı n.+ e 80b/11 n.+ i 42a/01, 56a/04, 71a/08 -5-	nesne belli bir ağırlığı ve hacmi, rengi olan her türlü cansız varlık, şey, obje n. 06a/09, 20a/11, 20b/10, 21a/06, 32a/04, 50b/09, 59a/02, 62b/06 n.+ den 03b/09 n.+ ler 05b/07, 06b/06, 11b/01, 17b/01, 20a/06, 25b/01, 32a/02, 33b/08, 33b/09, 34a/07, 34a/08, 34a/10, 34b/10, 48b/06, 49a/04, 49b/02 bārid-yābisdür bārid-yābis n.+ ler 07b/11 n.+ lerdən 58b/03 n.+ lerdendür 79b/11 n.+ lere 16a/11, 31b/03 n.+ leri 06b/06, 10b/11, 16b/03, 25b/06, 28b/06, 29a/02, 30b/03, 31b/09, 38a/06, 40a/01 n.+ lerle 25b/05 n.+ yi 62b/05 -46-
nefis	[A] değerli, lezzetli, enfes n. 82b/11 -1-	
nefret	[A] 1. ürküp kaçma 2. tikslenme, iğrenme n. 21b/01 -1-	
nefs	[A] ruh, can, hayat n.-i zākiyyesi 01b/09 n.+ e 15b/03, 15b/04, 21b/01 n.+ i 70b/06 n.+ ine 87a/09 -6-	
nefsān	[A] ruhlar, canlar, hayatlar kuvā-yı n.+ ı 18b/09 -1-	
nefsānī	[A] nefisle ilgili	

- nesrīn** [F]1. yaban gülü, ağustos gülü
2. mısır gülü 3. Van gülü
n. 17a/08 -1-
- nev‘** [A] tür, çeşit
n. 06a/09, 34a/10, 34b/01,
34b/05, 35a/04, 35a/06, 35a/07,
46a/08
n.-i insānı 01b/06
n.-i ğidā-yı laṭīfden 33b/10
n.-i mūlaṭṭıfalar 34a/07
n.+ dūr 15b/07, 33b/02
n.+ i 18a/01
n.+ den 12a/08 -16-
- nevbetlū** [A-T] nöbet, sıra, hastalık
nöbetleri
n. 81a/01 -1-
- nevm** [A] uyku
n. 10a/08 -1-
- nevmīz** [F] ümitsiz, ümīdi kırık
n. olmadı 80b/04 -1-
- nezle** [A] nezle, soğuk almaktan ileri
gelen, burun akması, aksırma ile
beliren hastalık krş zükām nāzle
n. 33a/03, 54a/02
n.+ lerden 24b/11
n. olanlara 25b/09
n.+ ye 61b/11
n.+ yi 23b/06 -6-
- nice** nasıl
n. 13a/03, 17a/03, 82b/09 -3-
- nicesi** nasıl, ne suretle
n. 16a/06, 16a/07 -2-
- niçe** bkz. nice
- n. 11a/04 -1-
- nigendelū** [F-T] dikilmiş
n. 31b/03 -1-
- niķris** [A] bkz. niķrīs
n. 44b/07 -1-
- niķrīs** [A] ayak şişmesi, gut hastalığı
n.+ e 77b/11 -1-
- nīl** [F] mavi su zambağı, çivit otu
tohumu (indigofera tinctoria)
n. 12b/09 -1-
- nīlüfer** [F] nilüfer çiçeği (nymphaea)
n. 22a/02, 41a/05, 59b/01,
66a/03, 66a/05, 66a/07, 68a/04
şarāb-ı n. 65b/09
şan‘at-ı n.- şarāb 41a/04 -9-
- nīm** [F] yarı, yarım krş. nişf
n. 44a/03, 47b/06, 65a/07,
65b/07, 66a/07, 66b/02, 67a/04,
67a/09, 67b/03, 67b/04, 67b/07,
68b/07
n.-birişt yumurda 29a/07,
29b/02, 59a/01 -14-
- nisā** [A] kadınlar
‘ırķ-ı n.+ ya 45a/04 -1-
- nisbet** [A] kıaslama, ölçü
n. 39b/05 -1-
- nisnāne** [?] ?
n.+ yi 69a/07 -1-
- nisyān** [A] bunama, unutkanlık
ab-ı n. 84a/11 -1-
- nişāsda** [F] bkz. nişāsta
n. 46a/04
n.+ dur 38b/08 -2-

	68b/07, 69a/02	07b/04, 07b/07, 07b/08, 07b/09,
	o.+ ın 64b/09	08a/01, 08b/11, 09a/01, 09a/03,
	o.+ ında 62a/05, 63a/08	09a/04, 09a/10, 09b/04, 09b/07,
	o. idüp 85b/06	10a/02, 10a/05, 10a/08, 10a/09,
	o.+ lar 49a/04 -34-	10b/11, 11a/09, 11a/11, 11b/04,
oğlak	oğlak, keçi yavrusu	12a/01, 12a/10, 12b/01, 13a/04,
	o. 05a/06, 35b/06, 58b/11 -3-	13a/06, 13a/11, 13b/07, 13b/10,
oğlan	çocuk	14a/05, 14a/08, 14a/10, 14a/11,
	o. 28a/03, 28a/05, 72a/01,	14b/06, 15a/06, 15a/11, 15b/02,
	81a/09	15b/05, 16a/04, 17a/08, 17a/10,
	o.+ a kıla 28a/06 -5-	18b/02, 18b/07, 19a/02, 19a/06,
oğlancuk	çocuk, küçük çocuk	19b/06, 20a/03, 20a/06, 20a/10,
	o.+ lara 25b/09 -1-	20a/11, 20b/01, 20b/04, 21a/06,
okka	[A] 1,282 kilogram veya 400	21a/08, 21b/06, 21b/11, 22a/03,
	dirhemlik ağırlık ölçüsü birimi,	22a/10, 22b/10, 22b/11, 23a/01,
	kıyye	23b/10, 24b/06, 25a/05, 25a/06,
	o. 60b/04, 61a/01, 61a/02,	20b/03, 25b/04, 25b/05, 27a/11,
	65b/03, 65b/06, 67b/02, 67b/04,	28a/01, 28a/02, 28a/08, 28b/02,
	67b/06	28b/06, 28b/11, 29a/02, 29a/04,
	o.+ sına 60b/03, 65b/06	29b/05, 30a/02, 30a/06, 30a/09,
	o.+ yı 65b/03 -16-	30a/10, 30b/03, 30b/10, 30b/11,
oku -	okumak	31a/04, 31b/09, 31b/11, 32a/01,
	o.- mağdan 16b/01	32a/02, 32a/03, 32a/04, 32b/05,
	o.- yup 87a/02 -2-	32b/07, 33a/07, 33b/02, 33b/03,
okut -	okuma işini yaptırmak	33b/06, 33b/08, 33b/09, 34a/04,
	o.- mağ 28b/11 -1-	34a/05, 34a/07, 34a/08, 34a/10,
ol	1. işaret sıfatı o 2. işaret zamiri o	34b/02, 34b/04, 34b/08, 34b/10,
	o. 01b/02, 02a/01, 02b/09,	35a/01, 35a/02, 35a/05, 35a/08,
	02b/10, 03a/01, 03a/06, 03a/08,	35a/10, 35b/01, 35b/03, 35b/06,
	03a/10, 03b/05, 03b/07, 04a/05,	36a/06, 36b/09, 37a/05, 37a/10,
	04a/06, 04a/09, 04a/10, 04b/11,	37b/02, 38a/06, 38a/07, 38a/08,
	05a/11, 05b/06, 05b/07, 07a/06,	38a/09, 38b/05, 38b/07, 39a/10,
	07a/08, 07a/11, 07b/01, 07b/02,	40a/01, 40a/09, 40b/03, 40b/04,

40b/07, 40b/09, 40b/11, 41b/03,
42a/05, 42b/03, 42b/08, 43a/01,
43a/03, 43b/01, 44a/04, 44a/05,
47a/06, 47b/09, 48a/07, 48a/08,
48b/03, 49b/10, 50b/11, 51a/03,
51a/06, 51b/03, 51b/04, 53b/06,
54b/01, 55b/03, 55b/08, 57b/01,
57b/10, 57b/11, 58a/09, 59a/04,
60b/04, 60b/04, 60b/06, 63a/06,
65a/06, 65b/05, 66a/10, 67a/01,
66a/11, 76a/04, 79b/11, 81a/10,
82b/03, 84b/10, 85a/02, 87b/03,
88a/04,

o.+ da 87a/01

o.+ dur 05b/05, 06b/03, 08a/05,
09a/03, 09a/07, 12b/01, 12b/02,
12b/03, 12b/04, 12b/05, 12b/06,
12b/07, 12b/08, 13b/08, 13b/09,
14b/02, 14b/07, 15b/10, 15b/11,
15b/08, 15b/09, 16a/01, 18a/02,
18a/04, 18a/05, 18a/06, 18a/07,
18a/09, 18a/10, 18a/11, 19b/11,
20a/11, 21a/01, 21b/07, 22b/03,
22b/04, 22b/05, 22b/06, 22b/07,
24a/07, 24a/08, 24a/11, 26a/06,
26a/07, 26a/08, 26a/09, 26a/10,
26a/11, 27b/09, 28a/05, 28a/07,
30b/06, 32a/11, 32b/02, 32b/04,
33b/02, 34b/09, 36a/07, 40b/07,
41a/02, 41a/05, 41a/11, 44b/10,
46b/03, 46b/09, 47a/07, 47b/04,
47b/10, 48b/04, 48b/11, 49a/05,
49a/10, 49b/07, 52b/09, 53a/04,

54a/05, 54a/10, 54b/05, 55a/01,
55a/05, 55a/10, 55b/05, 55b/10,
56a/08, 56b/10, 56b/04, 56b/07,
57a/03, 58a/02, 58b/10, 64b/04,
66a/02, 81a/03, 85b/10, 87a/03,
87a/09, 87a/10

o. durur 87a/08, 87b/04 -325-

aña ona

01b/07, 02b/08, 03a/03, 03a/11,
04a/07, 04b/01, 05b/05, 06b/10,
06b/11, 06b/07, 06b/08, 06b/09,
07a/02, 07a/06, 07a/08, 07b/03,
07b/04, 07b/11, 08a/04, 09a/03,
09a/07, 09a/10, 09b/09, 10b/03,
10b/04, 10b/07, 13a/08, 13b/06,
13b/09, 14b/05, 15a/02, 15a/05,
15a/07, 15b/10, 15b/11, 15b/08,
18a/11, 18b/10, 19b/11, 20b/04,
21a/08, 21b/04, 22a/01, 22a/02,
24a/10, 24a/11, 24b/04, 25a/04,
26b/01, 29b/05, 30a/10, 35a/11,
40b/01, 40b/08, 41a/03, 44a/07,
48b/09, 49a/04, 49b/05, 51a/10,
52a/07, 53b/01, 56a/03, 57b/02,
59a/04, 62a/02, 62a/05, 62a/06,
65a/06, 68b/05, 69b/05, 71a/08,
72a/10, 73a/02, 76a/04, 78a/10,
86b/05, 86b/08, 87a/01, 87a/11,
88a/02, 88a/03

ancılayn öyle, onun gibi, o

kadar

02b/04, 02b/06, 02b/07, 07b/03,
07b/05, 08a/02, 08a/04, 13b/01,

14b/01, 15b/02, 25a/07, 27a/03,
27a/07, 28b/09, 35b/03, 36b/10,
37a/02, 37a/06, 37a/08, 38b/10,
39b/10, 40a/03

anda orada, onda

01b/06, 04a/07, 07b/09, 07b/10,
12b/01, 14a/06, 14a/08, 17b/07,
18a/02, 18b/07, 19a/03, 20b/11,
22a/09, 22b/04, 23a/03, 24b/05,
26a/06, 32b/05, 36a/11, 82a/04

andacı oradaki, ondaki

14b/09, 16a/02

andan oradan, ondan

03a/01, 03b/05, 05a/01, 05a/02,
08a/11, 08b/02, 08b/03, 08b/08,
08b/11, 09b/10, 09b/11, 10a/11,
10b/11, 10b/05, 11a/03, 11b/07,
12a/10, 12b/10, 13a/09, 13a/10,
13b/02, 14a/06, 14a/08, 15a/06,
16b/10, 17a/08, 17b/08, 18b/01,
18b/02, 18b/10, 19b/09, 20a/03,
20a/04, 20b/03, 21a/07, 21a/10,
21b/08, 21b/10, 22a/08, 23a/03,
23b/11, 24a/07, 24a/08, 24b/05,
25b/06, 27b/10, 28a/01, 28a/03,
29a/04, 30a/10, 30b/04, 30b/05,
30b/08, 30b/10, 30b/11, 31a/04,
31b/10, 32b/01, 32b/04, 32b/09,
33b/03, 34b/03, 40b/06, 40b/08,
40b/10, 41b/03, 41b/04, 42a/03,
42a/04, 42b/07, 43a/01, 44a/05,
44a/06, 44b/04, 46b/02, 50b/11,
51a/06, 51a/07, 53b/08, 54b/10,

55b/02, 55b/03, 55b/04, 57a/10,
57b/01, 57b/06, 58a/07, 58a/09,
60a/10, 60b/06, 61a/02, 61b/02,
61b/04, 61b/05, 61b/06, 61b/09,
62a/04, 62a/10, 62a/11, 63a/05,
63a/06, 63a/08, 63b/03, 64a/09,
64a/10, 64b/07, 65a/05, 65b/07,
66a/06, 66a/11, 66b/01, 66b/06,
67a/01, 67a/02, 67a/08, 68a/06,
68b/03, 69a/02, 70b/10, 71a/01,
71a/02, 71a/03, 72a/11, 72b/01,
74a/11, 74b/01, 78b/03, 78b/04,
79a/07, 79a/10, 81b/06, 82a/02,
82b/01, 82b/02, 82b/03, 82b/04,
82b/07, 82b/09, 82b/11, 83a/03,
83a/07, 83a/10, 83b/01, 83b/02,
84b/06, 85b/11, 86b/10, 87a/01

anı onu

02a/05, 04a/11, 04b/11, 08a/09,
08b/05, 09a/08, 09a/11, 11a/02,
15a/02, 16b/06, 17b/09, 18a/01,
21a/03, 21a/06, 23a/10, 23a/11,
23b/01, 28a/05, 28b/06,
28b/11, 29b/02, 33b/04, 35a/02,
35a/11, 35b/03, 35b/05, 40b/02,
41a/06, 42a/03, 42a/04, 41b/02,
42a/10, 48a/03, 48b/09, 57b/02,
69a/06, 82a/02, 87a/09

anlar onlar

37a/11

anlara onlara

33b/10, 34a/07, 34a/11

anlardan onlardan

07b/04, 13b/04, 36a/10

anları onları

07a/04, 52a/04, 86b/01

anlarıñ onların

04a/06, 37a/01

ansuz onsuz

30b/11

anuñ onun

01b/08, 02a/01, 02a/11, 03a/09,

04a/08, 04a/09, 05b/11, 06a/11,

06b/03, 09a/04, 13b/08, 14a/10,

15b/10, 15b/08, 16a/01, 16b/05,

17a/11, 17b/04, 17b/06, 17b/08,

19a/05, 19b/10, 21b/06, 23b/11,

24b/03, 24b/08, 29b/06, 32a/05,

32b/06, 36a/03, 36a/07, 36b/08,

40a/11, 40b/03, 40b/07, 41b/01,

41b/11, 43a/11, 43b/09, 49b/03,

60a/01, 62b/09, 87a/07

a. içün 03b/03

a.-içün 05a/04, 05a/09, 05a/10,

06a/06, 07b/07, 07b/10, 08b/01,

08b/04, 08b/09, 09a/08, 09a/11,

09b/09, 10a/02, 10a/04, 10a/08,

10a/10, 23a/10, 24b/08, 28a/08

a.çün 11a/07, 31b/10, 34a/02,

34b/01, 35b/07

a.ıla 27b/09, 27b/10, 31a/03,

47b/08, 57b/02, 58b/01

a.icün 33a/04

a.içün 14a/11, 14b/01, 32a/09,

32b/06, 33a/03, 40a/07, 40a/08,

63a/08

a.la 14a/05, 15a/03, 34b/02

-423-

ol - olmak; bulunmak;

meydana gelmek

o.- a 01b/08, 02b/02, 03a/11,

03b/01, 03b/02, 05a/03, 05a/04,

05a/07, 05b/02, 05b/03, 05b/04,

05b/05, 06b/03, 06b/05, 06b/06,

06b/07, 06b/08, 06b/11, 07a/05,

07a/06, 07a/07, 07a/08, 07b/04,

08a/07, 08a/11, 08b/01, 08b/04,

08b/07, 08b/08, 08b/09, 09a/04,

09a/05, 09a/08, 09a/09, 09b/04,

09b/07, 10a/04, 10b/04, 10b/05,

11b/11, 12a/07, 12b/02, 12b/03,

12b/04, 12b/05, 12b/07, 12b/09,

13a/08, 13b/02, 13b/03, 13b/05,

13b/06, 13b/07, 13b/08, 14b/08,

14b/09, 15a/07, 15b/03, 15b/11,

16a/04, 17a/01, 17a/06, 18a/04,

18a/05, 18a/06, 18a/10, 18b/02,

18b/06, 19a/05, 19a/08, 19b/05,

19b/11, 20a/08, 20a/10, 20b/01,

20b/04, 20b/11, 21a/01, 21a/02,

21a/03, 21a/09, 21a/11, 21b/01,

21b/04, 22b/06, 22a/01, 22a/08,

22a/10, 22b/04, 22b/05, 22b/06,

22b/07, 23a/10, 23a/11, 24a/08,

24a/10, 24a/11, 24b/02, 24b/03,

24b/04, 24b/07, 25a/06, 25b/02,

26a/07, 26a/08, 26a/11, 26b/01,

26b/05, 27b/01, 28a/01, 28a/03,

28a/04, 28a/05, 28b/09, 29a/08,

29b/07, 29a/11, 29b/09, 29b/11,
30a/10, 30b/04, 30b/05, 30b/10,
30b/08, 31a/05, 31b/08, 32a/05,
34a/08, 34b/09, 35a/03, 35a/08,
35b/06, 36a/03, 36a/06, 36a/09,
36a/11, 36b/08, 37a/11, 40b/06,
41b/01, 41b/08, 42a/04, 42a/09,
42b/09, 42b/07, 44b/06, 45a/03,
45b/02, 45b/08, 46a/03, 46a/07,
46a/09, 46a/10, 46b/11, 47a/05,
47a/07, 47a/10, 47b/03, 47b/07,
47b/09, 48a/11, 51b/07, 52a/08,
53b/09, 53b/10, 54a/01, 54a/03,
54a/04, 54b/02, 54b/06, 54b/11,
57a/09, 57a/11, 57b/01, 57b/02,
57b/04, 57b/09, 54a/09, 59a/11,
60a/11, 60b/09, 61a/02, 61a/09,
62b/08, 62b/09, 63a/09, 63b/07,
63b/11, 64a/03, 65a/11, 66b/10,
66b/11, 68a/04, 68a/11, 68b/07,
69a/01, 69a/08, 69a/11, 06b/09,
70b/04, 70b/05, 71b/07, 72a/10,
73a/01, 74b/10, 74b/11, 76a/02,
76a/05, 76b/11, 77a/03, 77b/02,
79a/11, 80a/11, 81b/06, 81b/08,
82a/09, 82b/05, 82b/07, 82b/10,
83a/02, 83b/01, 84b/03, 84b/05,
85a/08, 85a/09, 85a/10, 85a/11,
85b/01, 85b/02, 85b/04, 86a/04,
86b/07, 87a/03
o.- açan 32a/11
o.- alar 05a/01, 06a/01,
16b/07, 33b/04, 35a/02, 35a/11,

35b/01, 37a/11, 38b/09, 44a/04,
47b/07, 54b/02
o.- an 07b/02, 08b/09, 25b/06,
26b/05, 36a/10, 37a/03, 41b/07,
42a/02, 43a/10, 45a/08, 75b/03,
76a/08, 77a/05, 83a/09, 84b/07,
87a/05
o.- ana 08a/04, 19b/04, 38b/08,
68a/11, 87b/09
o.- anı 08b/07, 08b/09
o.- anlara 25b/09, 42b/05
o.- anları 78a/03
o.- anuñ 08a/06, 21a/01, 37b/07
o.- asın 17a/10, 24b/11, 31b/05,
32a/05, 32b/11, 34b/06, 87b/07
o.- dı 03b/02, 04a/10, 04b/04,
12a/07, 14b/02, 40a/10
o.- duğın 14a/03
o.- duğına 51a/11, 51b/01
o.- duğından 06a/05, 14a/05,
18b/08, 25a/08, 26a/08, 35a/10,
36a/02, 51b/06, 86a/03
o.- duğdan 12a/06, 14b/08,
18a/03, 21a/11, 19b/10
o.- ıcağ 03b/08, 67a/04
o.- ıcı 08b/07
o.- ınca 13a/10, 35b/04, 65b/03,
65b/06, 65b/07, 66a/07, 66b/02,
67a/09, 67b/03, 67b/05, 67b/07,
71a/03, 73b/01, 85b/08
o.- ma 11b/06, 30a/11, 31b/03,
87b/09
o.- madı 80b/04

o.- mağa 03a/02, 13a/04, 23a/05,
50a/10, 51b/06
o.- mağına 23a/04
o.- mağ 09b/09, 26b/10, 27a/05,
27a/06, 48b/03, 48b/05, 48b/11,
49a/05, 49a/10
o.- mağdan 03a/02, 13a/05,
45b/03
o.- mağdur 48b/06, 48b/07,
48b/11, 49a/02, 49a/03, 49a/06,
49a/07, 49a/09, 49a/10, 49a/11,
49b/01, 49b/02
o.- mağlığa 17b/07
o.- mamağa 06a/09
o.- mamış 27a/11
o.- masa 49b/07, 49b/08, 49b/09,
51a/03, 51a/04, 51a/08, 51b/05
o.- masına 60b/10, 80b/07,
80b/08
o.- maya 04a/07, 07a/05, 07a/10,
07b/01, 09a/02, 09a/11, 10b/09,
11a/07, 12a/08, 19b/11, 22b/07,
26a/09, 26a/10, 28a/04, 33b/09,
35a/09, 40b/01, 42a/03, 43a/11,
48a/11, 54a/03, 63a/10, 66a/02,
82b/06, 84b/05, 85a/11, 85b/05,
87a/10
o.- mayalar 52a/01, 86a/09
o.- mayan 07b/05
o.- mayınca 52a/01, 86a/10
o.- maz 03b/04, 04b/01, 09b/10,
10a/11, 10b/04, 12a/05, 19a/01,
24a/01, 28a/09

o.- mazdan 08b/02
o.- mazsa 21a/04, 21a/05,
51a/08
o.- mış 47a/08, 85b/07, 85b/09
o.- mışın 82b/06
o.- sa 03b/04, 06a/07, 15a/03,
26b/11, 27b/02, 27b/08, 27b/09,
49b/04, 49b/10, 51b/05, 58b/07,
60b/09
o.- salar 76a/03
o.- sun 01b/09, 02a/02, 65b/01
o.- uban 03a/09
o.- undı 06b/06, 23b/01, 42b/05
o.- up 21a/06, 49a/11, 49b/10,
50a/03, 51a/11, 51b/01, 83a/10
o.- ur 02b/10, 03a/10, 03b/05,
03b/10, 04a/04, 04a/06, 04a/09,
06b/06, 08b/03, 09a/01, 09b/05,
09b/09, 09b/11, 10a/02, 10a/03,
10a/05, 10a/08, 10b/01, 11a/04,
11b/09, 13b/02, 13b/05, 13b/10,
14a/06, 14a/07, 14a/09, 15a/03,
15b/01, 17b/05, 17b/07, 17b/11,
18b/04, 18b/09, 19a/01, 19a/02,
19a/04, 19b/08, 19b/09, 19b/10,
22a/06, 22a/07, 23b/02, 23b/10,
25b/02, 26b/08, 26b/09, 27a/02,
27a/03, 27a/04, 28a/10, 31b/10,
32a/10, 32b/01, 32b/04, 32b/05,
32b/07, 32b/10, 33b/03, 34b/05,
35a/07, 35b/02, 35b/03, 36a/07,
36a/10, 40a/09, 48a/08, 48a/09,
48b/08, 48b/09, 49b/05, 49b/11,

51a/08, 58b/02, 60b/09, 68a/08,
69b/05, 69b/06, 69b/07, 69b/08,
71b/09, 80b/05, 83a/05, 86a/02,
87b/03
o.- urlar 06b/06
o.- urisa 10b/03, 21b/03, 48b/09,
50a/04, 50a/11, 50b/02, 50b/03,
50b/05, 50b/06, 51a/05, 51a/07,
51a/09, 51a/10, 51a/11, 51b/01,
51b/02, 51b/03, 51b/04, 54a/01,
67a/07, 86a/02
acı ol- 06b/06,48b/11
'ādeti ol- 10b/04, 10b/05, 11a/07
ağır ol- 48b/05, 49a/07
ağır ol- 70b/04
ağrın ol- 06b/06
ağu virmiş ol- 76a/03
ağ ol- 05a/04, 63b/11, 65b/03,
69a/01
ağar ol- 12b/03
'aķıbetendīş ol- 87a/05
aķsıman ol- 06b/06
al ol- 28b/09
alınmış ol- 64a/03, 85b/04
ardınca ol- 17a/10
arğun ol- 48a/11
arı ol- 85a/10
arık ol- 06b/06
arınmış ol- 66b/11
'ārif ol- 87b/09
artuķ ol- 04a/04, 05a/07, 09a/09,
09a/11
aruķ ol- 49a/10, 68a/11, 27b/08

āsān ol- 87a/03
aydın ol- 22b/06
aylık ol- 05a/07
az ol- 18a/06, 22a/10, 36b/08,
37b/07, 70b/05
'azīm ol- 06b/05
bağarşuklarda ol- 75b/03
bağlanmış ol- 46b/11
bal ol- 85a/09
balğam ol- 06b/06, 07b/02
balğamdan ol- 13b/08, 45a/08
balğamī ol- 06b/06
bārid ol- 07a/07, 50b/02
başda ol- 76a/08
başı kayu ol- 87b/03
baṭīyyū'l-hazm ol- 06a/05,
06b/11
beḥaķ ol- 06b/06
berk ol- 54a/03
beslenmiş ol- 36a/06
beyān ol- 03b/02, 42b/05
bezi ol- 32a/05
bırakmış ol- 35a/11
... bigi ol- 26b/10
bihūd ol- 80b/08
bişmiş ol- 29a/08, 35a/03,
77a/03, 77b/02, 82a/09
bişürmemiş ol- 35a/02
bişürmüş ol- 35b/01
bulamac ol- 83a/02
bulanuķ ol- 51a/11
bulğur ol- 47a/08
bürüdet ol- 06b/07, 45b/03

cem‘ol- 10a/02, 30b/10
cimā‘ol- 27a/11
çekirdeksüz ol- 69a/11
çekmez ol- 61a/09
çıkılmış ol- 47a/10, 54b/06
çok ol- 03a/02, 03b/08, 07b/01,
10b/01, 13b/10, 15a/03, 18b/06,
21a/02, 22a/08, 26b/08, 27b/02,
29b/09, 31b/10, 32a/10, 32b/05,
35a/09, 36a/03, 37b/07, 49a/06
çürümüş ol- 82b/06
demevī ol- 06b/03, 37a/11
dirhem ol- 53b/09, 60a/11
dögülmiş ol- 24b/03, 57a/09,
61a/02, 62b/09
dürlü dürlü ol- 48b/07
ekşi ol- 06b/06
elinden iş gelmez ol- 27a/02
emīn ol- 08a/07, 10b/01, 12b/02,
13b/08, 17a/01, 19a/08, 24b/11,
31b/05, 32a/05, 32b/11, 34b/06,
50b/05, 52a/08, 86b/07
erişmiş ol- 42a/09
eski ol- 22b/04, 57b/09, 76b/11
eyü ol- 19a/01, 54a/01, 82b/10,
83a/05
faşl-ı vebā ol- 51b/06, 86a/03
fāyda ol- 23a/05
fāyide ol- 23a/04
ferahda ol- 54a/04
ğāfil ol- 30a/11, 87b/09
ğālib ol- 06b/06, 10a/11, 48b/03,
48b/11, 49a/05, 49a/10, 51a/11,
51b/01, 51b/02
ğalīz ol- 48b/08, 57b/01
ğalīzlığı ol- 42b/09
geñez ol- 12a/07, 20a/08
ğıdā ol- 12a/05, 14a/07
... gibi ol- 51a/07, 81b/06,
82b/07
giciyük ol- 06b/06
gider ol- 79a/11
giñ ol- 22b/05
gitmiş ol- 68a/04
gök ol- 49a/09, 74b/11
gökçek ol- 54a/03
göyünmiş ol- 57b/04
ħabb ol- 21a/11, 53b/10
ħācil ol- 87a/10
hafif ol- 12b/05
ħālī ol- 09b/04, 12a/08, 26a/10
ħall ol- 30a/10, 30b/04, 42a/04,
84b/03
ħalt ol- 84b/05
ħarāret ol- 05b/05, 06b/06,
34a/08
ħareket itmiş ol- 09b/04
ħareket ol- 14b/08
ħarāret ol- 08a/04
ħarīr ol- 85a/11
ħārr ol- 10a/04, 13a/08, 23a/10
ħāşıl ol- 02b/02, 02b/10, 03b/05,
03b/10, 05b/02, 05b/03, 07a/10,
09b/11, 10a/08, 10b/09, 11a/04,
11b/09, 12b/09, 13b/02, 14a/06,
14a/09, 15a/07, 15b/01, 17a/06,

17b/11, 18b/09, 19a/02, 19b/09,
20b/04, 21b/01, 21b/04, 22a/01,
22a/06, 22a/07, 23b/10, 24b/02,
25b/02, 26b/05, 27a/02, 27a/03,
27a/04, 28a/03, 28a/10, 31a/05,
31b/10, 32b/04, 32b/07, 33b/03,
34b/05, 35b/02, 35b/03, 36a/10
hāşıl ol- 26b/09
hāzır ol- 85b/01
hażm ol- 06a/07, 07b/05, 08b/02,
08b/04, 08b/07, 08b/08, 08b/09,
09b/05, 10b/04, 12a/06, 13a/04,
13a/05, 13a/10, 14a/05, 14a/06,
14b/08, 17b/07, 18a/03, 18b/02,
25a/08, 26a/08, 35a/07
helāk ol- 51b/06
hılı ol- 09b/09
huşūneti ol- 38b/08
ıraḡ ol- 12b/04
ısıtma ıtutaġan ol- 06b/06
ıssı ol- 32b/01, 49a/11, 50b/02
ıssıdan ol- 46a/03
‘ilāc ol- 23b/02
irisi ol- 85a/11
ishāl ol- 21a/11, 25b/09, 42b/05
islü ol- 22b/07
i‘tidālile ol- 19b/05, 25a/06
ifrātıla ol- 19b/05
iḥsān ol- 87a/03
iki ol- 80a/11
inzāl ol- 28a/09
irişmiş ol- 36a/11, 41b/08
iştihā-yı sākıt ol- 49a/02

ķabsuz ol- 62b/08
ķabz ol- 21a/01, 47a/07
... ķadar ol- 71b/07, 76a/02
kāhel ol- 06b/05, 18b/09
ķaķımış ol- 49b/07, 51a/04
ķandan ol- 58b/02
ķara ol- 57a/11
ķarasıman ol- 06b/06
ķarnı aġ ol- 48a/11
ķarnı ķuruldar ol- 06b/06
ķarūre ol- 51a/10
ķaşķatı ol- 06b/06
ķaşuġında ıaş ol- 19b/04
ķaşıden ol- 41b/01
ķatı ol- 58b/07, 79a/11
ķatmış ol- 44a/04
ķavī ol- 15a/03, 19b/10, 29b/11,
36a/02, 49a/11, 54a/03
ķāyim ol- 26a/11, 29b/09
kehel ol- 06b/06, 49a/07
ķışa ol- 04a/09
ķıvām ol- 65b/07, 66a/07,
66b/02, 67a/04, 67a/09, 67b/03,
67b/07, 68b/07
ķıvāmında ol- 71a/03
ķızıl ol- 06b/05, 41b/08, 51a/11,
51b/03, 51b/05
ķiçi ol- 36a/09
ķiçirek ol- 21b/03
ķorķar ol- 06b/06
ķorķmış ol- 49b/08
ķoşķoyı ol- 73b/01
ķöft ol- 47b/07

ķuru ol- 67a/07, 68a/11
ķurumıř ol- 34b/09
ķuvvetlũ ol- 06b/05, 50a/10,
65a/11, 65b/01
laķıf ol- 31b/08, 60b/09
lũyık ol- 03a/11
lũzım ol- 03a/10
lũzũceti ol- 33b/09
ma' lũm ol- 04a/10, 23b/01,
51b/05
mũni' ol- 28a/04
ma' yideden ol- 83a/09
mũyil ol- 05b/04, 51b/04
meflũc ol- 80b/07
mensũb ol- 48b/09
meřęũl ol- 09b/09, 09b/10,
11b/06, 17b/07, 19a/05, 26b/11,
28a/01, 30b/05, 30b/08
mezķũr ol- 77a/05
miķdũr ol- 83b/01
miřķũl ol- 54a/09
miyũne ol- 50a/03
mizũc ol- 24a/08, 24a/11, 29a/11
mizũclu ol- 24a/10, 37a/03
mu' arıç ol- 04a/07
muķtũc ol- 14a/03, 35a/09,
40b/01
mu' ĩn ol- 10a/03
mu' tedil ol- 05a/03, 18a/04,
22b/06, 26a/07, 35a/08, 36a/10,
51a/08
mu' terif ol- 01b/08
muķkem ol- 12b/02

muķtũc ol- 48a/09
muķũyyed ol- 31b/03
mutatşıl ol- 18a/04
muvũfiķ ol- 07a/06, 09a/02,
09a/04
mũbtelũ ol-
mũherrũ ol- 20a/10, 20b/01,
35b/04, 42b/07
mũlemma' ol- 51b/05
mũmtelĩ ol- 26a/09
mũn' aķıd ol- 63a/09
mũnķall ol- 03a/09, 06a/09
mũnķalib ol- 66a/02
mũrekkeb ol- 73a/01
mũstehil ol- 48b/09
mũstesķĩ ol- 24b/04
mũyesser ol- 04b/01
nabzı ince ol- 06b/06
nũfi' ol- 44b/06, 45a/03, 45b/02,
45b/08, 47a/05, 47b/03, 47b/09,
54b/11, 57b/02
nũzũk ol- 82b/05
nef' i ol- 69b/08
nevmĩz ol- 80b/04
nezle ol- 25b/09
oruc řutęan ol- 06b/06
oturęan ol- 06b/06
ovılmış ol- 63b/07
ũksũrũk ol- 43a/11
raķĩķ ol- 51a/08, 51b/01
raşb ol- 23a/10, 23a/11
ruřũbet ol- 06b/08
ruřũbetden ol- 46a/09, 69a/08

şāfi ol- 51a/09
şāfi ol- 22b/07
şafrādan ol- 41b/07, 42a/02,
43a/10
şağ ol- 18b/04
sağmış ol- 47b/07
şafrāvī ol- 06b/06
şāhib-i hüsn ol- 16a/04
sākıt ol- 27a/05
şakızlu ol- 74b/11
şakīl ol- 49b/09
şakīlrağ ol- 51a/09
sākin ol- 40b/06, 49b/10
şarīh ol- 49b/11
şaru ol- 06b/06, 28b/09, 49a/03,
49b/01, 51b/01
şavaşmış ol- 49b/08
şayru ol- 54a/01
sehl ol- 08b/01
semiz ol- 28a/05
semüz ol- 06b/06, 27b/09
sevdādan ol- 26b/05
sevdāvī ol- 06b/06
sevegen ol- 06b/05
şıvık ol- 84b/05
şoğulcanlu ol- 06b/06
sovuğ ol- 13b/05
şovuğ ol- 18a/05, 32a/11,
49a/09, 49a/11
şovuğdan ol- 46a/10
şulb ol- 50b/06
şulu ol- 42a/09
şuşar ol- 06b/06
süst ol- 27a/05, 49a/06, 80b/08
süst iner ol- 06b/06
tahlīl ol- 25b/06
talaklu ol- 06b/06
talaş ol- 85b/07, 85b/09
tam ol- 03b/04
tamām ol- 65b/06
tanc itmiş ol- 38b/09
tar ol- 07a/08, 13b/07
tatlu ol- 48b/06
tedrīcile ol- 24b/07
terbiyyet ol- 60b/09
tīz ol- 12b/07, 36a/07, 51a/08
toğ ol- 48a/11
tolu ol- 06b/05, 50a/05
tuğme ol- 09a/01
tuğmesi ol- 25b/09
unutsağı ol- 06b/06
uvanur ol- 80a/11
uzağan ol- 04a/06
uzun ol- 13b/06
üstinde ol- 16a/04
üstine ol- 13b/03
vācib ol- 04b/04, 12a/07, 14b/02,
40a/10
vākı' ol- 49b/04
vağt ol- 71b/09
vebā ol- 51b/06
virilmemiş ol- 76a/05
yābis ol- 20b/11, 23a/11
yağlanmış ol- 54b/02
yaramaz ol- 60b/10
yarulğan ol- 06b/06

yaşar ol- 35b/06	o.+ dur 33a/03 -1-
yaşlı ol- 36b/08	olun - olunmak, yapılmak
yatur ol- 49b/10	tecribe o.- dı 20a/11
yenbağı ol- 03a/11, 03b/01, 03b/02	tedbîr o.- madı 04a/08
yeşil ol- 28b/09	tecrûbe o.- mişdur 59a/07
yigit ol- 06b/06	beyân o.- ur 16a/06 -4-
yigrek ol- 09a/09, 12b/04	on on sayısı
yiyege ol- 06b/06	o. 02a/11, 12b/01, 16b/07,
yoğurmuş ol- 35a/11	41a/02, 41b/01, 42b/03, 45b/05,
yufka ol- 05a/03, 74b/10	47b/02, 47b/11, 48a/03, 52b/03,
yumış ol- 05a/01, 16b/07, 33b/04	53a/08, 55a/06, 57b/08, 58a/05,
yumışak ol- 15b/11, 36a/09	59b/01, 59b/03, 59b/08, 59b/09,
yumşak ol- 06b/06	59b/11, 61b/02, 62a/02, 62a/07,
yunmuş ol- 69a/01	62a/10, 62b/02, 62b/03, 62b/08,
yübüset ol- 06b/09	63a/01, 63a/02, 63a/11, 64a/07,
yübüsetden ol- 46a/07	65a/08, 65a/10, 65b/03, 65b/04,
yüklü ol- 28a/04	65b/05, 67a/02, 67a/06, 68b/02,
yüksek ol- 22b/05	70a/11, 70b/04,
zâhir ol- 29b/07, 40a/09, 69b/06, 69b/07	71b/05, 72a/04, 72a/06, 72b/02,
zağmetile ol- 19b/11	72b/07, 72b/09, 73a/06, 74a/05,
za'if ol- 19a/01	74b/07, 75a/09, 76a/08, 77a/01,
za'if ol- 07b/02, 10a/05, 19a/04, 21a/06, 27a/06, 49a/06, 49b/09	77a/06, 82a/09, 83b/05, 84a/05,
zam' ol- 78a/03	84a/08, 84a/11, 84b/06, 84b/11
zarûret ol- 51b/07, 52a/01, 86a/04	o.+ ar 44a/08, 46b/09, 47a/04,
zâyil ol- 83a/10	47b/02, 48a/01, 52b/01, 55a/02,
zıkr ol- 06b/06, 08a/06, 84b/07	56a/11, 57a/03 -117-
ziyâde ol- 48a/09 -652-	onuncı on sayısının sıra sıfatı
olağan sık sık olan, olagelen, doğal, tabii, olmadık karşıtı	o. 12b/08 -1-
	opum yudum
	o. 75a/05 -1-
	Orhan [ö.a.] Osmanlı hükümdarı
	o. 02a/09 -1-
	orta orta, ara, mutedil

- o. 50a/04
o.+ da 79b/04 -2-
- ortanca** büyüklük, irilik bakımından üç nesne arasında sondan veya baştan ikinci gelen
o. 23a/05 -1-
- oruc** [F] Tanrı'ya ibadet amacıyla yeme, içme vb. şeylerden belli bir süre veya biçimlerde kendini alıkoyma
o. tütğän ola 06b/06
- ot** 1. ot, bitki 2. ilaç, deva
o. 04b/03, 20b/08, 21a/05, 21a/06, 21a/09, 21a/10, 21a/11, 21b/01, 21b/07, 21b/09, 21b/10, o.+ da 14a/11
o.+ dan 21a/08, 21b/06, 21b/11
o.+ ı 31a/02, 31a/10, 34a/09, 38a/03, 38a/04, 46b/11, 47b/11, 53b/03, 55a/02, 58b/01, 59a/05, 67a/11, 67b/11, 73a/04, 78a/11, 83a/05, 84a/05, 84a/10, 84b/07
o.+ ıla 14a/10, 14a/11
o.+ ın 71b/10
o.+ ıyla 20a/10
o.+ lar 06b/06, 49b/03, 52a/03, 69a/02, 86b/01
o.+ lardan 16a/10, 82b/05, 82b/09
o.+ ları 53b/07, 78b/03
o.+ larıla 33a/09
o.+ uñ 21b/03 -53-
- otur -** oturmak, bir yerde durmak,
- kalmak, zaman geçirmek
o.- a 06b/06, 23a/03, 24a/07, 24b/05, 24b/06, 25a/10
o.- duğı 24b/01
o.- ğan ola 06b/06
o.- mağ 23a/01, 24a/06
o.- mağdan 19a/02
o.- maya 21b/10, 25a/04
o.- up 50b/10
o.- urken 48a/11 -16-
- oturmaklık** bkz. oturmak
o.+ ıla 31b/08 -1-
- otuz** otuz sayısı
o. 40b/02, 53b/02, 53b/03, 55a/06, 56a/11, 60a/01, 63a/03, 66b/07, 67a/09, 67b/10, 68a/01, 68a/02, 68a/04, 71a/01, 71b/05, 72b/01, 74b/06 -17-
- ov -** ovmak, bir şeyin üzerine bastırarak el gezdirmek;
yoğurmak
o.- a 27b/10, 61a/07
o.- alar 15b/10, 15b/08, 30a/04, 60b/05
o.- an 16a/04
o.- mağ 16a/03, 30a/03 -10-
- ova** çevrelerine göre çukurda kalmış, çoğunlukla alüvyonla örtülü, eğimi az, akarsuların derine gömülmediği, geniş veya dar düzlük, yazı
o.+ ya 12b/04 -1-
- ovdur -** ovma işini yaptırmak

o.- maḳ 25b/03, 25b/04 -3-
ovıl - ovulmak, ovma işine konu
olmak
o.- miş ola 63b/07 -1-
ovku - ovmak
o.- maḳdur 15a/05 -1-
ovmaḳlık bkz. ov-
o. 15b/07
o.+ ı 16a/04 -2-
oyna - 1. (kalp için) çarpmak, çarpıntı
yapmak
yürek o.- maḳına 42a/08
yürek o.- maḳından 53a/03
yürek o.- maḳını 52a/10
yüregi o.- maḳdur 49a/09
yürek o.- masına 70a/10, 71b/11,
75b/04
2. spor oyunuyla meşgul olmak
çevgān o.- maḳ 15a/11
3. bir şeyi sürekli evirip
çevirmek veya sürekli olarak ona
dokunmak
o.- ya 27b/10 -9-

Ö

ögüdü - tane durumundaki nesnelere bir
araçla ezilerek un durumuna
getirilmek
ö.- miş 37b/03 -1-
ögüdüci öğütölme özelliği olan
ö. 69b/05 -1-
ögüt - tane durumundaki nesnelere bir

araçla ezilerek un durumuna
getirilmek

ö.- eler 05a/02 -1-

öksürük ciğerlerdeki havanın, solunum
organlarının kasılması ve
zorlanmasıyla ağızdan gürültü
ile çıkması
ö. 33a/03, 46a/02, 46a/07,
46a/08, 46a/10, 62a/07
ḥabb-ı ö. 79a/03
ö.+ den 53a/02
ö.+ e 61a/05, 61b/11, 62b/10,
62b/11, 63a/10, 65b/10, 66b/02,
79a/04
ö.+ i 82a/04
ö. olmaya 43a/11 -18-

öküş çok

ö. 33a/09 -1-

öldür - bir canlının hayatına son
vermek

ö.- ür 56b/09 -1-

ölü ölü, hayatı sona ermiş

ö.+ ler 49b/02 -1-

ömr [A] ömür, hayat

‘ö.+ i 04a/04, 04a/09

müntehā-yı ‘ö.+ ine 04a/11 -3-

öñ ön; önce

ö. 73b/07 -1-

öñdin önce, ilk önce, önceden, önden,
daha önce

ö. 08b/02, 09b/04, 13a/11,
21a/09

ö.+ den 51a/01 -5-

öñdün bkz. öñdin
ö. 24b/07, 57b/02 -2-

örgüc hörgüç
ö.+ i 58b/07 -1-

ömek hisse, ibret
ö. 87b/09 -1-

ört - örtmek, kapatmak, kaplamak
ö.- e 84b/04
ö.- erler 24b/10 -2-

örtü örtmek için kullanılan şey
ö.+ ye 17b/06 -1-

örü tur- ayağa kalkmak, ayakta
durmak
ö. 48a/07, 48a/10 -2-

öşek vaşak
ö. 33a/05 -1-

ötürü dolayı, sebebiyle
ö. 03a/02, 04a/11, 06a/05,
06a/10, 07a/11, 10a/06, 10b/08,
11a/03, 12a/06, 15b/01, 15b/02,
19a/02, 19b/10, 24b/09, 25a/04,
34b/02, 35a/01, 35a/10, 35b/11,
36a/02
ö.+ dür 08b/11, 17b/05, 18b/08,
19a/03 -25-

öyke öfke, hiddet, hışım
ö.+ sin 26b/04 -1-

öyken akciğer
ö.+ den 62b/01
ö.+ e 36b/04
ö.+ inde 38b/08 -3-

öyle öğle, gün ortası
ö. 20a/04

ö.+ ye 25b/07 -2-

öyün belli yemek zamanında yeneni
şey, yemek
ö.+ i 10a/08
ö.+ inden 10a/07 -2-

öyüt - bkz. ögüt-
ö.- miş durur 50b/08 -1-

P

pādişāh [F] hükümdar, sultan
p.+ umuza 02b/02 -1-

pāk [F] temiz
p. 59b/05, 61a/01, 65a/03,
65b/02, 70b/11, 85a/03
p.-i zāt 86b/10
p.+ in 66a/10 -8-

pālūde [F] pelte; nişasta, bal veya
hurma ve su karışımının
pişirilerek soğutulmasıyla
yapılan bir tür tatlı
p. 06a/03, 35a/03 -2-

panbuḳ [F] pamuk
p. 30a/08, 32a/05 -2-

pāpūnec [F] papatya çiçeği
p. 58a/06 -1-

parala- [F-T] bkz. pārele
p.- yalar 54b/03 -1-

pāre [F] parça, cüz
p. 30a/09, 61a/08, 61b/05,
83b/04, 83b/06
p. eyle 42a/03 -6-

pārele - [F-T] parçalamak

	p. 40b/03 -1-		p.-i kızılıcuk 82b/05 -2-
paslu	su içinde ve nemli havada metallerin, özellikle demirin yüzeyinde oksitlenme sonucunda oluşan madde p. 22b/07 -1-	pes	[F] şimdi, öyleyse, hasılı p. 01b/08, 02a/02, 02b/02, 02b/04, 03a/01, 03a/07, 03a/10, 03b/06, 03b/09, 04a/03, 04a/09, 04a/10, 04b/04, 04b/10, 05b/05, 05b/10, 06a/07, 06a/10, 06a/11, 06b/02, 06b/06, 06b/08, 06b/09, 06b/10, 06b/11, 07a/02, 07a/03, 07a/05, 07a/08, 07b/04, 08a/06, 08a/10, 08b/05, 08b/07, 08b/10, 09a/02, 09a/07, 09a/10, 09b/03, 09b/07, 09b/10, 10a/02, 10a/05, 10a/09, 10a/11, 10b/02, 10b/03, 10b/05, 10b/08, 11a/01, 11b/01, 11b/02, 12a/01, 12a/05, 12a/07, 12a/08, 13a/03, 13a/07, 13a/08, 13b/05, 13b/06, 13b/09, 14a/03, 14a/04, 14a/05, 14a/07, 14a/08, 14a/09, 14b/02, 14b/05, 15a/03, 15a/05, 15a/11, 15b/06, 16a/07, 17a/03, 17b/03, 17b/06, 18a/01, 18a/07, 18a/10, 18a/11, 18b/03, 18b/06, 18b/07, 18b/09, 18b/10, 19a/01, 19a/07, 19b/01, 19b/06, 19b/11, 20b/08, 21a/01, 21a/04, 21a/11, 21b/02, 21b/04, 22a/02, 22a/05, 22a/07, 22a/09, 22b/03, 22b/09, 23a/01, 23a/07, 23b/01, 23b/11, 24a/06, 24a/07, 24a/10, 24a/11, 24b/03, 24b/04, 24b/11, 25a/03, 25a/04, 25a/06, 25b/04,
pelin	[G] pelin otu, yapraklarında ve diğer bölümlerinde çok acı, kokulu bir madde bulunan, hekimlikte kullanılan bir bitki, acı pelin, akpelin; (Artemisia absinthium) krş. bellūṭ, afsentīn p. 81a/11 -1-		
pend	[F] nasihat, öğüt p. durur 87b/06 p.+ ümi 87b/02 -2-		
penir	[F] bkz. peynir p.+ i 02b/04 -1-		
perhiz	[F] perhiz, sağlığı korumak veya düzeltmek amacıyla uygulanan beslenme düzeni p. 86a/07 p. eyleyeler 51b/10 p. itmek 11b/05 p. itmekden 11b/04 p. itmemek 11b/05 -5-		
perişan	[F] kederli, kaygılı p. hāl “hâli perişan olan, acınacak halde bulunan, gamlı, kasavetli” 87b/10 -1-		
perverde	[F] çeşitli meyve ve sebzelerin özünün terbiye edilmesi p.-i ağac 82a/10		

25b/05, 25b/06, 26a/06, 26a/11,
26b/11, 27a/06, 27b/08, 27b/09,
27b/10, 28a/05, 28a/10, 28b/02,
29a/03, 29a/10, 29b/05, 30a/02,
30a/07, 30a/09, 30b/03, 31a/02,
31a/09, 31b/07, 31b/11, 32a/07,
32b/01, 32b/03, 32b/06, 32b/07,
33a/01, 33a/04, 34b/02, 34b/06,
36a/01, 36b/06, 36b/08, 37a/01,
37a/11, 37b/09, 38b/07, 39a/10,
39b/09, 40a/10, 40b/08, 41a/07,
41b/02, 41b/08, 41b/10, 42a/02,
42a/04, 42a/05, 42a/09, 42b/02,
42b/04, 42b/06, 42b/07, 42b/09,
43a/01, 43a/04, 43b/02, 43b/03,
44a/08, 47a/02, 47a/05, 47b/01,
47b/08, 48a/03, 51a/06, 53b/05,
53b/07, 54a/11, 54b/01, 54b/03,
57b/10, 58a/11 -200-

peygamber [F] insanlara Tanrı'nın
buyruklarını bildiren, onları
Tanrı yoluna, dine çağıran
kimse, yalvaç, yalavaç, elçi
p. 84a/07 -1-

peyklık [F-T] haber ve mektup getirip
götürmek
p. iden 05b/09 -1-

peynir [F] maya ile katılaştırılarak
sütten yapılan ve birçok türü
olan besin
p. 02b/07, 06a/03, 06b/06,
35a/03, 59a/04
p.+ i 83a/10

p.+ üñ 02b/06 -7-

peyzā [F] hazır, mevcut

p. itdi 01b/04

p. itmege 03b/06 -2-

piş - pişmek, kaynamak bkz. biş-
p.- e 40b/09 -1-

pīşe [F] 1. iş 2. hut, alışkanlık
p. kı1 87a/04 -1-

R

rāb'ia [A] dördüncü
faşl-ı r.+ da 24a/03 -1-

rağbet [A] istek, arzu
r.+ i 09a/09 -1-

rāhat [A] 1. üzüntüsüz, tasasız,
kedersiz bir halde bulunma 2.
gönlü rahat
r. 31b/07

aşhāb-ı r. 04b/09

ma'cün-ı r. 56b/03 -3-

rāhatlandur- [A-T] rahatlamasını
sağlamak, ferahlatmak
r.- ur 27b/03 -1-

raħim [A] döl yatağı
r.+ den 78b/09 -1-

raħimī [A] merhametli, esirgeyen,
koruyan, acıyan, âhirette mü'min
kullarına keremiyle muamelede
bulunan Cenāb-ı Hak [Allah
adlarındandır]
r. 01b/04 -1-

raħmet [A] merhamet, koruma, acıma

	r. 01b/05, 88a/02		r.+ sını 79b/11 -3-
	r. eyleye 88a/04 -3-	rāziyāne [F] rezene otu (foenicolum vulgare)	r. 34a/09, 43b/10, 46a/10,
rakīk	[A] ince, berrak, duru, saydam		47a/01, 56a/11, 56b/08, 63a/04,
	r. olmazsa 51a/08		63b/10, 64a/06, 68b/11, 71b/05,
	r. olursa 51b/01 -2-		73a/04, 76b/02, 76b/07, 77a/03,
raşās	[A] 1. kurşun 2. kalay		77a/09, 77b/06, 78a/09, 80b/01
	r. bürādesi 57a/11 -1-		-20-
raṭb	[A] rutubetli, nemli özelliğe sahip	re'fet [A] merhamet etmek, acımak, esirgemek	r.+ i 01b/06 -1-
	r. 06b/06, 06b/10, 32a/03,		redd [A] reddetme, geri çevirme, kabul etmeme
	36b/06, 37a/03, 38b/07, 39a/03		r.+ i 23b/03
	r.+ dur 22b/10, 22b/11, 33a/04,		r.+ iyü'l-ğıdā dururlar 36a/02 -2-
	36b/07, 36b/11, 37a/05, 37a/08,	renc [F] hastalık	r. 48a/08, 49b/11
	37a/09, 38a/11, 38b/03, 38b/08,		r.+ e 48b/08, 49b/05
	38b/11, 39a/01, 39a/02, 39a/04,		r.+ ler 48a/08 -5-
	39a/05, 39a/06, 39a/08	reng [F] renk	r. 06b/06, 51b/05
	fevākih-i r.+ e 32b/05		r.+ i 06b/06, 49a/10, 51a/02,
	r. ola 23a/10, 23a/11 -31-		51a/07, 65a/04, 66a/05
ra'ūf	[A] pek esirgeyen, çok merhamet eden		r.+ in 35b/05, 72a/01
	r. 01b/06 -1-		r.+ inden 28a/01 -12-
rāvend	[F] kökleri ve sapları ilâç olarak kullanılan karabuğdaygillerden bir nebat (rheum), ravend-i çînî, ravend-i rûmî, ravendiyye	renglü [F-T] renkli	r. 51a/02 -2-
	r.-i çînî (rheum ribes)		resm [A] tarz, usul
	60a/02, 62b/03		r. 73a/08, 76b/07
	r.-i çînîden 44a/02 -3-		r.+ e 24a/05, 24a/06 -4-
rāy	[A] rey, fikir, oy	resüb [F] idrar tortusu	r. 51a/10 -1-
	r.+ ı 02b/03 -1-		
rāyiha	[A] koku		
	r.+ sı 51a/07		
	r.-ı ḥamrı 80a/03		

reşād	[A] 1. su teresi (cichorium endivia) 2. üzerlik tohumu krş. yüzerlik r.+ uñ 37b/10 -1-	r.-ı ğalīzeyeye 77b/11 r.+ ı 23b/04 -2-
revāk	[F] 1. süzölmüş mūmsuz r. 71a/07 r. bal 54a/08 2. köpük r.+ ın al 40b/08, 41a/07 -4-	riyāzat [A] nefse hakim olma, perhiz krş. perhīz r.+ dur 15a/09, 15a/11, 15b/02, 15b/03, 15b/07 r.+ ı 15a/04, 15a/05 r.+ ları 15a/07 -8-
reyhān	[A] fesleĝen (ocimum basilicum) r. 21b/08, 68b/02, 81b/10 r.+ la 79b/09 -4-	rub‘(I) [A] nöbeti dört günde bir tutan sıtma r. ısıtmaya 75a/07 r.+ a 80b/11 -2-
reyhānī	[A] reyhanla ilgili, reyhana ait şarāb-ı r. 57b/09 -1-	rub‘(II) [A] dörtte bir, çeyrek, bir şeyin dört kısımdan bir kısmı r.+ ı 44a/05 -1-
rıfķ	[A] tatlılık, yavaşlık r.+ ıla 71a/03, 78b/08 r.+ la 78b/06 -3-	rubb [A] meyva suyu r.-ı sūs “meyan kökünden yapılan şerbet, meyan balı” 46a/05, 46a/07, 46a/11 -3-
ri‘āyet	[A] gütmeye, gözetmeye r. ide 07a/04, 16a/07 r. it 31b/05, 32b/11 -4-	rub‘īyye [A] bkz. rub‘ r. 23b/06 -1-
ribās	[A] ışgın otu (rehum ribes) r. 39b/07 -1-	rubūbiyyet [A] Allah’a mensup r.+ ine 01b/08 -1-
ribiv	[A] astım r. issinūñ 23b/08 -1-	rufadan rafadan yumurta r. 46b/06 -1-
rişte	[F] erişte, ev makarnası r. 59a/01 -1-	rūh [A] 1. insanda ve hayvandaki hayatın özü, can, nefes 2. hareket, faaliyet, kuvvet 3. vücuttaki beş duyu r. 17b/04, 17b/06 r.+ ına 87a/02 r.+ uñ 87b/01 -4-
rivāyet	[A] 1. söylenti, bir haber, söz veya hâdisenin hikâyesi 2. hikâye edilen bir haber, söz veya hâdise r.+ den 12b/11 -1-	rūmī [A] Arap illeri dışından olan
riyāh	[A] yellere, ağrılar, romatizmalar	

yerlere ait, Anadolu'ya ait
 afsantin-i r. 73b/03
 çin-i r. 52b/07 -2-
rummān [A] nar ağacı ve meyvesi
 (punica granatum) krş. nār
 şabb-ı r. 31b/01
 r.-ı berri 54a/07 -2-
rūşen [F] aydın, parlak
 r. eyler 76b/01 -1-
rūşinā [F] bkz. rūşen
 kuşl-ı r.+ yı 16b/04 -1-
ruřūbet [A] nem, nemli özellikte
 r. 03a/08, 23b/09, 75a/07
 ifnā-ı r. 03b/01
 r.-i aşlı 04a/08
 r.-i şaribe 03b/07, 20b/11
 r.-i şaribeye 03b/05
 r.+ de 26a/07, 36b/11, 38a/07,
 38a/10, 38a/11, 38b/02, 38b/03,
 38b/05, 40a/02,
 40a/03
 r.+ den ola 46a/09, 69a/08
 r.+ e 03a/07, 03a/10, 36b/09,
 50a/05, 50b/01
 r.+ i 04a/05, 28a/09, 38a/02,
 38b/09
 r.+ ile 06b/06, 23a/11
 r.+ iledür 04a/02
 r.+ in 06b/06, 11a/10, 32b/06
 r.+ inden 37a/06
 r.+ ine 69a/05
 r.+ inüñ 03a/05
 r.+ le 06b/06

r.+ ler 03b/06
 r.+ lerden 32b/07
 r.+ leri 25b/04, 36b/07
 r. ola 06b/08
 r.+ üñ 03a/08
 r. virür 18b/05, 38b/09 -47-

S

sā'at [A] saat, vakit, zaman
 s. 13a/08, 20a/07, 30b/11,
 51a/06, 58a/09
 s.+ den 51a/05 -6-
řabāř [A] sabah, gündüzün ilk saatleri
 ř. 32a/11, 55b/09, 81b/07,
 84b/08, 85a/03
 ř.+ a 85a/03
 ř.+ da 20a/03, 85a/04 -8-
sābıř [A] geçen, geçmiş
 faşl-ı s.+ da 08b/10 -1-
şabr [A] 1. sabır, dayanma, katlanma
 ř. edeler 54b/03
 ř. ide 24a/08, 30b/08, 31a/04,
 73b/08
 ř. ideler 12a/10, 57a/10, 58a/09
 2. bkz. şabur
 ř.-ı usşuşüri 63b/05 -9-
şabur [A] sabırlık otu, öd ağacı ve bu
 bitkiden elde edilen tıbbi zamk
 (aloe vera)
 ř. 44b/10, 45a/05, 45a/10,
 45b/04, 76a/08, 77a/06, 77b/01,
 77b/05, 77b/07, 78a/02,

	78a/07, 80a/11, 81a/06 -13-		ş. olursa 51a/09 -16-
şac	bkz. şaç	şāfi	[A] safi, saf, katışıksız
	ş. 81a/02 -1-		ş. 41b/03, 51b/01
şaç	baş derisini kaplayan kıllar		ş. ide 41b/02
	ş.+ ı 57a/02 -1-		ş. ideler 47a/03, 47b/01
şaç -	bkz. şaç-		ş. it 41a/07, 41b/09, 42a/05,
	s.- alar 52a/05, 86b/03 -2-		42b/03, 43a/04
şaç -	şaçmak, dökmek, serpmek		ş. ola 22b/07 -11-
	ş.- alar 86a/03	şafrā	[A] sarı safra, öd; karaciğerin
	ş.- up 66a/11 -2-		salgıladığı yeşil, sarı renkte acı
sāde	[F] saf, sade		sıvı, humoral patoloji teorisinin
	şarāb-ı sirkengübīn-i s. 64a/10		temelini teşkil eden dört vücut
	s.-yi şekeri 43a/06 -2-		sıvısından biri bkz. hılt
sāde	[F] bkz. sāde		ş. 07b/01, 07b/03, 10a/09,
	sikengübīn-i s. + yile -1-		10a/10, 14a/06, 31b/10, 48b/11,
sādec	[F] hint sümbülü (nardus tachys		51a/02, 51b/01,
	jatamansi)		53a/02, 64b/04, 66b/03, 68a/10
	s. 25a/05, 57b/07		ş.+ dan 43a/07, 65b/11, 67b/09,
	s.-i hindī 16b/08, 52b/04, 53a/06,		73a/01, 80b/06
	57b/03, 81a/07 -7-		ş.+ dan olan 41b/07, 42a/02,
şādık	[A] doğru, gerçek		43a/10
	şehvet-i ş. 09b/08 -1-		ş.+ dur 22b/11
şadr	[A] 1. göğüs 2. yürek		ş.+ ya 48a/05, 66a/02, 71b/11
	veca‘ -yı ş.+ a 23b/07 -1-		ş.+ ya döner 34b/03
şāfi	[A] bkz. şāfi		ş.+ yı 31a/11, 31b/08, 31b/11,
	ş. 44a/04, 45b/07, 54b/04,		32b/03, 39a/04, 41a/02, 42a/11,
	64a/09, 75b/05		43a/09, 55a/10,
	ş. eyler 69a/07, 69a/10		59b/07, 62b/01, 63b/03, 64b/02,
	ş. eyleye 65b/04		65a/09, 66b/08, 76b/04, 76b/08,
	ş. ideler 44a/06, 47b/08, 48a/03,		77a/11, 81b/04
	57b/10		ishāl-i ş.+ yı 74b/05, 78b/07 -47-
	ş. ider 56a/08	şafrāi	[A] bkz. şafrāvi
	ş. it 40b/08, 43a/01		ş. 23a/04 -1-

- şafrevî** [A] öd maddesiyle ilgili, öd maddesinin ağır bastığı bünye ve nesnelere
 hummā-yı ş.+ye 41a/09
 ş.+ den 04a/04
 ş.+ nūñ 04a/04
 ş. ola 06b/06 -4-
- şag** 1. sağlam, sağlıklı
 ş. olur 18b/04
 2. sağ taraf, solun tersi
 ş. yanı 18a/11
 ş.+ in 58b/03
 ş.+ ina 18b/03 -4-
- şag -** memeyi parmaklar arasında sıkarak sütünü akıtmak
 s.- miş olalar 47b/07 -1-
- şagırlık** sağır olma durumu
 ş. getirür 17a/11 -1-
- şagır** [A] küçük, ufak
 ıtrıfıl-i ş. 69a/04 -1-
- şaglık** vücut esenliği, sıhhat, esenlik, afiyet
 ş.+ uñda 11b/04 -1-
- şahib** [A] sahip
 ş.-i hüsn ola 16a/04 -1-
- şahih** 1. gerçek, doğru
 ş. 17a/01
 ş.+ dür 29b/10
 ş. geldi 20a/11
 2. hâlis, kusursuz, ayıpsız
 ş. 11b/05
 tedbîr-i ebdân-ı ş.+ e 02a/04 -5-
- şahk** [A] dövme, ezme
 s. 30a/10, 57b/02
 s. ideler 16b/10, 45b/11, 58a/04, 58a/08, 70b/10 -8-
- şahrâ** [A] kır, ova, çöl
 ş.-yî şamediyetinde 01b/03 -1-
- şakal** yetişkin erkeklerde yanak ve alt çenede çıkan kılların tümü
 ş. 81a/02
 ş.+ ı 57a/02, 57b/02, 57a/08, 57a/10, 57b/06, 57b/11
 ş.+ in 57b/02 -8-
- şakankür tuzı** [G-T] şekerle dövülmüş zencefil
 s.+yla 29a/05 -1-
- şakın -** korumak, esirgemek, gözetmek
 ş. 11a/05, 11a/06, 11a/07, 11a/09, 11b/04, 12a/01, 17a/04, 24b/11, 25a/03
 ş.- a 10a/03, 21b/11, 84b/11
 ş.- mağ 18b/09, 21b/05, 28a/11, 32b/10
 ş.- mayanlar 87a/07 -17-
- şakın -** bkz. şakın-
 s.- alar 37a/11 -1-
- şakıt** [A] düşmüş, düşen
 s. 42a/07
 s. eyler 11b/01
 s. olmağ 27a/05
 iştiḥā-yı s. olmağdur 49a/02 -4-
- şakızlu** sakızı olan, içinde sakız bulunan
 ş. ola 74b/11 -1-

- şakīl** [A] ağır, zor hareket etme
ş. 07b/06
ş. ider 22a/06
ş. olmasa 49b/09
ş.+ rağ olursa 51a/09 -4-
- sākin** [A] durgun, dingin
s. eyler 65b/10, 71a/09
s. ide 06b/06
s. ider 23b/09, 42a/02, 42a/08,
66b/09, 74b/08
s. ola 40b/06
s. olup 49b/10 -11-
- şakla -** korumak, muhafaza etmek
ş. 16a/09, 41a/04, 41b/11,
43a/04, 43b/04
ş.- mağ 51a/02
ş.- r 43a/08, 57a/02, 57b/07,
64b/02
ş.- ya 08a/06, 16a/06, 16b/05,
46a/02, 65a/07, 65b/08
ş.- yalar 16b/11, 54b/10, 56b/02,
64b/08
ş.- yan 17a/04, 19a/07 -21-
- şaklamaklık** koruma, muhafaza etme
işi
ş.+ ın 17a/03 -1-
- şakmūniyā** [A] bingöz otu, mahmudiye
otu (convolvulus scammonia)
s. 45a/11, 56b/05 -2-
- şalābet** [A] peklik, katılık, sağlamlık
ş. 34b/11
ş.+ i 03a/05, 03a/06
ş.+ leri 36a/02 -4-
- şalāh** [A] düzelme, iyileşme, iyilik
ş.+ a gelse 40a/08 -1-
- sālim** [A] eksiksiz, sakatı, noksanı
olmayan
s.+ in 66a/09 -1-
- şamān** ekinlerin harmanda dövülüp
taneleri ayrıldıktan sonra kalan,
hayvanlara yedirilen ufalanmış
sapları
ş. 59b/06 -1-
- şamediyet** [A] kimseye ve hiçbir şeye
muhtaç olmayan
şahrā-yı ş.+ inde 01b/02 -1-
- şamg** [A] zamk, çeşitli bitkilerden
elde edilen tıbbi reçine
ş. 62a/06, 62a/09, 62b/09,
80a/01 -4-
ş. ‘arabī “Arap zamkı”
46a/03, 79a/05, 81b/11 -3-
- şamūr** [A] sansargillerden, Kuzey
Avrupa'da yaşayan, çok
yumuşak ve ince tüyleri olan,
postu için avlanan küçük hayvan
(martes zibellina)
ş. 33a/06 -1-
- şan -** 1. istemek, dilemek 2.
düşünmek
ş.- a 87a/09, 87a/10
ş.- ursa 87a/09 -3-
- saña** sana (“sen” 2. tekil kişi
zamirinin yönelme hali)
s. 09a/02, 32b/07, 87a/04 -3-
- şan‘at** [A] ilaç yapma formülü, ilacı

- terkip etme şekli
 ş. 41a/01, 41a/02, 44b/10,
 45a/04, 45b/09, 46b/03, 46b/09,
 47a/07, 47b/04, 47b/10, 52b/09,
 53a/04, 54a/05, 54a/10, 54b/05,
 55a/01, 55a/05, 55b/04,
 55b/10, 56a/08, 56b/04, 56b/07,
 56b/10, 57a/03, 58a/02, 58a/05,
 59a/11, 60b/03, 60b/11, 61a/06,
 61b/01, 61b/11, 62a/07, 62b/02,
 62b/11, 63a/10, 63b/04, 64b/04,
 65a/02, 65b/02, 66a/03, 66a/09,
 66b/05, 66b/10, 67a/05, 67a/11,
 67b/05, 67b/10, 68a/11, 68b/11,
 69a/10, 70a/10, 70b/07, 71a/11,
 71b/08, 72a/01, 72a/10, 72b/06,
 73a/10, 73b/09, 74a/04, 74a/09,
 74b/06, 74b/10, 75a/08, 75b/04,
 75b/10, 76a/05, 76a/08, 76b/05,
 76b/11, 77a/06, 77b/01, 77b/05,
 78a/01, 78a/06, 78a/10, 78b/06,
 78b/10, 79a/04, 79a/08, 79a/11,
 79b/04, 79b/07, 80a/04, 81a/04,
 81b/04, 81b/10
 ş.-ı cüllābī 40b/01
 ş.-ı nīlūfer- şarāb 41a/04
 ş.+ ı 41a/05, 41a/11, 45a/09,
 45b/04, 46a/03, 52b/01, 55a/10,
 59b/08, 60a/05
 ş.+ ın 46b/07 -100-
- san‘at** [A] bkz. şan‘at
 s. 80a/01, 82a/05, 82a/08 -3-
- şanavber** [A] yer çamı, çam fıstığı
- (ajuga chamaepitys)
 ḥabb-ı ş. 38a/11
 ḥabb-ı ş.-i kibār 56a/10 -2-
- şancu** iç organlarda batar veya
 saplanır gibi duyulan, nöbetlerle
 azalıp çoğalan ağrı, sancı
 ş. 22a/06 -1-
- sancu** bkz. şancu
 s. eyler 58b/05 -1-
- şandal** [A] sandal ağacı, ak sandal
 (santalum album), kızıl sandal
 (pterocarpus santalinus), sarı
 sandal (fringilla spinus) olmak
 üzere üç türü vardır
 ş. 52a/05, 52b/02, 60a/07,
 83a/07, 86b/04
 şarāb-ı ş. 51b/09, 86a/06 -8-
- şānī** [A] ikinci
 derece-i ş.+ de 37a/09, 37b/11
 -2-
- şaınsar** postları değerli türlü etçil
 hayvanların ortak adı (Martes
 martes)
 s. 33a/07 -1-
- şarb** çetin, sert, şiddetli
 ş. 83b/05 -1-
- şarılık** sarı olma durumu
 ş.+ ı 22a/06 -1-
- şariḥ** [A] belli
 ş. olur 49b/11 -1-
- sarmaşık(ğ)** bkz. şarmaşuk
 s.+ inuñ 44a/01 -1-
- şarmaşuk** sarmaşıkgillerden, koyu yeşil

- renkli, değişik biçimli yaprakları olan, sap ve dallarından çıkan küçük ek köklerle dik, düz yerlere yapışarak tırmanan bitki (Hedera helix)
ş. 64a/05, 68a/02, 68b/01 -3-
- sarmısak** sarımsak (allium sativum)
s. 34a/08, 37b/11 -2-
- şaru** 1. sarı renk
ş. 44b/10, 45a/05, 45a/09, 45b/04, 45b/05, 49a/04, 51b/03, 51b/05, 67b/10, 68a/03, 71b/02, 73a/03, 74a/04, 76a/10, 76b/05, 77a/01, 77b/08, 78a/02, 78a/07, 80a/10
ş.+ ca 60a/08
ş. ola 06b/06, 28b/09
ş. olmakdur 49a/03, 49b/01
ş. olup 51b/01
2. yumurtanın ortasında bulunan sarı, besleyici bölüm
ş.+ s1 29a/07, 63b/07, 77a/07
ş.+ s1n 46b/06, 70b/07
ş.+ s1nı 66a/04 -33-
- şavaş** - kavga, mücadele
ş.- miş olmasa 49b/08 -1-
- sa'y** [A] çalışma, gayret etme
s. ide 04a/10 -1-
- say** bkz. sayyağı
s.+ a 76a/06 -2-
- sayyağı** bkz. sayyağı
s. 59a/02
s.+ na 54b/09 -2-
- şayağı** bkz. sayyağı
ş. 85a/09 -1-
- şayir** [A] diğer, başka, gayri
s. 05a/05, 05b/04 -2-
- şayru** hasta
ş. 27a/08, 50b/07
ş. olursa 54a/01
ş.+ ya 11b/05 -4-
- şayruluk** hastalık krş. 'illet, maraz, zaħmet
ş.+ ı 77b/01 -1-
- sayyağı** tereyağı, sade yağ
s. +la 53b/10 -1-
- sebeb** [A] sebep, neden
s. 06b/06, 18b/07
s.+ inden 48a/08, 75a/07 -4-
- sebistān** [F] bkz. sibistān
s. 40a/03, 46b/10 -2-
- seç** - seçmek, ayırmak
s.- er 12a/03 -1-
- sefer** [A] yolculuk
s.+ ler ide 06b/06 -1-
- segirt** - koşmak, çok ve hızlı hareket etmek
s.- mek 15b/02 -1-
- sehelce** bir parça, biraz
s. 82a/01 -1-
- seher** [A] tan yeri ağarmadan biraz önceki vakit
s. 77a/10 -1-
- sehl** [A] kolay, basit
s. 08b/02
s. ola 08b/01 -2-

- sekbīnec** [F] salatalığa benzer bir bitki
ve bundan elde edilen zambak
(sagapenon)
s. 31a/01, 47b/11, 78a/01,
78a/07, 81a/09 -5-
- sekiz** sekiz sayısı
s. 16b/06, 52b/02, 52b/05,
65a/03, 65b/08, 71a/02, 72a/10,
72b/02, 74b/01, 75a/05, 75b/11
-12-
- sekizinci** sekiz sayısının sıra sıfatı
s. 12b/07 -1-
- seksen** seksen sayısı
s. 65a/03, 71a/02, 72a/10,
74b/01 -4-
- sekte** [A] felç, inme
s.+ ye 44a/11 -1-
- selesil** [A] idrarını tutamama hastalığı,
prostat
s. bevl 56a/05, 71a/10 -2-
- selīhe** [A] tarçın ağacı, kurfa ağacı,
yalancı tarçın ağacı, burçak
s. 53a/06, 63a/11, 72b/03,
75a/11, 80a/10, 81a/07 -5-
- sem'** [A] kulak, işitme organı
krş. kulak
s.+ in 17b/01
s.+ üñ 15a/07 -2-
- semirt** - şımanlatmak
s.- ür 16a/02, 18a/07, 18b/04,
19b/05, 23b/08, 25a/02, 25a/07,
25a/08, 26b/02, 35b/04, 36b/03,
55a/04 -12-
- semiz** yağlı, şişman
s. 06b/06, 20a/05, 59a/01
s.+ i 23b/09
s. ola 28a/05
s. olsa 27b/09 -6-
- semizlik** yağlılık, şişmanlık
s.+ den 25a/04 -1-
- semüz** bkz. semiz
s. 21a/02, 29a/07, 83a/05
s. ola 06b/06 -5-
- sen** ikinci teklik kişi zamiri
s. 12a/01, 24b/11, 87b/01,
87b/03 -4-
- sepele** - serpmek, serpelemek, saçmak
s.- r 67b/01 -1-
- ser** - düz bir yere yaymak
s.- ü 82b/07 -1-
- ser-çeşme** kaynak, pınar, suyun çıktığı
yer
s.+ si irak ola 12b/04 -1-
- serçe** serçegillerden kışın göçmeyen,
koyu boz renkli, küçük ötücü bir
kuş
s. 29b/08 -1-
- seretān** [A] iyileşmez bir tür çıban,
kanser
s.+ a 81a/03 -1-
- ser-firāz** [A] başını yukarı kaldıran,
benzerinden üstün olan
s. 87b/07 -1-
- sergüle** sergüle otu (plumbago
zeylanica) ve kökünden elde
edilen bir ilaç

- krş. şaytarac
s. 73a/03
s.hindī 78a/01 -2-
- serḥes** [A] kuzgun otu, eğrelti otu;
(driopteris filix-mas)
krş. eyreltü otı
s. 73b/05, 78a/10 -2-
- serī‘** [A] çabuk, hızlı
s. 50b/06
s.+ ü’l-hazm.dur ve 05a/04,
05a/10
s.+ yü’l-hazm.dur 35b/11 35b/10
s.+ yü’l-inhizām.dur 33b/10 -5-
- sersām** [F] insana sersemlik veren bir
hastalık, menenjit hastalığı
s.+ den 19a/08 -1-
- setük** kedi otu
s. 72a/03 -1-
- sev -** sevmek, gönülden bağlanmak,
hoşlanmak
s.- dügi 27b/02, 28b/08
s.- e 06b/06, 30b/11 -4-
- sevāb** [A] 1. Allah tarafından
mükâfatlandırılan hareket 2.
hayırlı hareket, hayır işleme
ş. 86b/09
ş.-ı uḥrevī 02b/02 -2-
- sevdā** [A] kara safra; eski tıp
anlayışında insan mizacında
bulunduğu kabul edilen dört
vücut sıvısından biri bkz. hılt
s. 07b/03, 14a/06, 35b/02,
49a/10, 50b/06, 58b/02, 67b/05,
- 72a/09, 72b/06
s.+ dan 26b/05, 80b/07
s.+ dan olan 26b/05
s.+ ya 48a/05, 71b/11, 72b/05
s.+ ya döndürür 32b/03, 34b/04
s.+ yı 55a/10, 63b/03, 67b/08,
81b/04 -21-
- sevdāī** [A] kara safrayla ilgili bkz.
sevdāī
s. 23a/02, 23a/03 -2-
- sevdāī** [A] kara safra maddesiyle ilgili,
kara safra maddesinin ağır
bastığı bünye ve nesnelere;
mâlihülyâ ile ilgili, mâlihülyâ
belirtileri gösteren, melankolik
emrâz-ı s.+ den 57a/01
‘ilâc-ı bevāsir-i s. 58b/02
s.+ den 04a/05
s. kıılır 11b/01
s. ola 06b/06 -5-
- sevdāviyye** [A] bkz. sevdāī
s.+ yi 77a/06 -1-
- sevegen** seven
s. ola 06b/05 -1-
- sevindür -** sevindirmek, mutlu etmek
s.- ür 27b/02 -1-
- seyl** [A] sel
s.+ ler 49a/04 -1-
- sezāb** [A] sedef otu (ruta graveolens)
s. 34a/09, 37b/10, 47b/11,
72b/02, 75b/11 -5-
- şıfat** [A] sıfatlar, vasıflar
ş. 06b/06, 12b/01, 12b/02,

	12b/03, 12b/04, 12b/05, 12b/06, 18a/02, 18a/04, 18a/05, 18a/06, 22b/04, 22b/05, 22b/06, 22b/07, 26a/06, 26a/08, 26a/09, 41b/05, 57b/02, 63b/10 ş.-ı ayāric 44a/11 ş.-ı filūniyā 53a/02 ş.+ ı 12b/07, 12b/08, 22b/04, 22b/05, 26a/09, 26a/10, 26a/11, 64a/05 ş.+ lar 26b/01 ş.+ larla ola 26b/01 ş.+ laruñ 12b/09 ş. ola 22b/04 -42-	
şıgın	yabani geyik ve sığır ş. 06a/01 -1-	
sıgır	bkz. şıgır s. 06b/06 -1-	
şıgır	sıgır, gevişgetirenlerden, boynuzlu büyük baş evcil hayvanların genel adı ş. 06a/01, 06b/06, 10b/01, 34b/08, 39b/04, 67b/11, 76a/06 ş.+ uñ 53b/09, 54b/09 -10-	
şıhhat	[A] sağlamlık, sağlık hāfız-ı ş. 02a/02, 11a/01, 19b/01, 31a/09, 31b/07, 32a/07, 33a/01 hāfız-ı ş.-ı çeşm 16a/06 hāfız-ı ş.-i ‘ayn 16a/07 hāfız-ı ş.+ a 10b/11 hāfız-ı ş.+ e 14a/09	ş.+ ile 01b/07 ş.+ in 43a/08, 64b/02 -14- şık - bkz. şık - s.- a 41b/02, 59b/06 -2- şık - sıkmak, basıçla suyunu, yağını, sıvı kısmını çıkarıp akıtmak sıkamak ş. 41b/09, 42a/04, 42b/03 ş.- a 66a/11, 67b/06, 82b/01, 82b/11 ş.- alar 67b/01, 68b/04, 85a/03 ş.- duğdan 79a/09 -11- şık parçaları arasında çok az aralık bulunan, seyrek karşıtı ş. 59b/06 -1- şıkca sıkı bir biçimde ş. 85a/01 -1- şıkl [A] bkz. şıkl ş. 21b/04 -1- şıkındı sıkılarak çıkarılan meyva suyu, usare ş.+ sı 77b/02, 79a/05, 81a/10, 82a/03 -4- şıkl [A] artık, tortu; dışkı ş. 14a/08, 14a/11 ş.+ ı 07b/06, 08a/03, 14a/08, 14a/10 -6- şındur - kırmak ş.- a 43b/02 -1- sır [A] gizli tutulan, kimseye söylenmeyen şey s. ideler 79b/11 -1- sırça cam, camdan yapılmış eşya

- s. 40b/11, 43b/03, 46a/01,
59b/04, 59b/05, 65b/07, 71a/05
-7-
- sırçalı** camlı, camdan yapılmış
s. 51a/05, 61b/08, 64b/08,
65a/07, 75a/04 -5-
- şırf** [A] sadece, saf, katışıksız
ş. 06b/06, 29b/07, 31b/02 -2-
- sıtma** anofel türü sivrisineğin
sokmasıyla insandan insana
bulaşan, titreme, ateş ve ter
nöbetleriyle kendini gösteren bir
hastalık, ısıtma
s.+ ya 83b/06 -1-
- şıvık** sulu, cıvık, akıcı
ş. ider 12a/06
ş. olmaya 84b/05 -2-
- sıvuğ** bkz. şıvık
s. idi 02b/07 -1-
- sıyrındı** bağırsak bozukluğunda gelen
salgı
bağırsuğ s.+ s1 81b/09 -1-
- sız -** ince aralıklardan veya
gözeneklerden az miktarda ve
belli olmadan yavaş yavaş
akmak, çıkmak
s.- ar 50b/11 -1-
- sibistān** [F] sibistan ağacı ve meyvesi
(cordia myxa)
s. 47a/09, 63a/01, 68a/01 -3-
- sidik** bkz. sidük
s.+ üñ 50b/11 -1-
- sidük** sidik krş. bevl
- s. 67a/04 -2-
s.+ i 82a/07
- sikencübīn** [F] bal, şeker ve türlü
meyvelerin öz suyundan yapılan
şuruba verilen ad, "sirkeli bal"
s. 32b/08 -1-
- sikengübīn** [F] bkz. sikencübīn
s. 20a/08, 25a/05, 43a/06,
43b/04, 43b/06, 43b/07,
s.-i sādēyile 53a/01
şarāb-ı s. 64a/03 -10-
- sıl -** üzerine genellikle bir bez
sürterek tozlarını, kirlerini almak
veya parlatmak
s. 42a/03
s.- e 66a/10
s.- mek 58b/09 -3-
- siñ -** sinmek, hazm edilmek
s.- e 12a/10, 12b/08
s.- er 09b/05
s.- megine 75a/07
s.- mekden 19a/02
s.- mez 08b/11, 10b/04 -7-
- sin** mezar, kabir
s.+ e 87a/10 -1-
- sināmekī** [A] sinameki (cassia
officinalis)
s. 57a/04, 58a/03, 59b/09,
67b/11, 74a/04, 81b/05, 84b/06
sufūf-ı s. 81b/04 -8-
- sincāb** [F] sincapgillerden, ağaçlarda
yaşayan, genellikle meyveyle
beslenen, çok tüylü, uzun

	kuyruklu, ince gövdeli bir hayvan		vermek için kullanılan ekşimiş üzüm, elma, limon vb. suyu
	s. 31b/03 -1-		krş. ḥall
şīnī	[A] Çin'e ait, Çin'le ilgili ḥabb-ı ş. 44b/06 -1-		s. 05b/06, 11b/10, 21b/02, 43b/01, 46b/06, 47a/04, 47b/01, 52a/02, 52a/04, 52a/05, 64b/03, 64b/05, 72a/11, 86a/11, 86b/02, 86b/03
siñir	sinir, duyu ve hareket uyarılarını beyinden organlara, organlardan beyne ileten beyazımsı teller ve bu tellerin oluşturduğu demet		s.+ de 64a/08
	sinir		s.+ dür 34a/05
	s. 77b/11		s.+ nüñ 64b/06
	s.+ e 45a/04		s.+ sinde 44a/03
	s.+ lere 11a/10		s.+ siyle 57b/01
	s.+ leri 24a/02, 69a/07		s.+ ye 44a/04, 83b/05
	s.+ lerin 14b/11 -6-		s.+ yi 12a/01 -24-
siñir -	sindirmek, hazm etmek	sirkengübīn [G]	bal ile sirkenin
	s.- e 07a/02		karıştırılmasından meydana gelen şerbet
	s.- meye 06b/06, 06b/11		bkz. sikencübīn
	s.- mez 10b/02, 10b/04		s. 34a/06, 64b/09, 65a/10
	s.- ür 09b/01, 10b/01, 16a/03, 74a/08 -7-		şarāb-ı s. 64a/10 -4-
siñirlüce	bkz. siñirlüce yabrak	sīsālūs [G]	horozgözü (seseli tortuosum)
	şarāb-ı s. 66a/08 -1-		s. 75a/11 -1-
siñirlüce yabrak	sinir otu (plantago major)	sīsām [>A sīsām]	susam (sesamum indicum)
	s. yabrağ.ından 66a/09, 66a/11 -2-		s. 69a/11, 73a/05 -2-
sipistān [F]	sibistan ağacı ve meyvesi (cordia myxa)	şoğan	soğan (allium cepa)
	s. 62a/01 -1-		krş. başal
sirişte [F]	yoğurulmuş; karıştırılmış		ş. 20a/06, 29a/03, 34a/02, 38a/01, 73b/10
	s. itdi 01b/05 -1-		ş.+ ı 29a/04
sirke [F]	salatalara, yemeklere ekşilik		ş.+ ın 20a/10, 20a/09 -8-

şoğulcan solucan, tenya	59b/11, 60a/10, 61b/05, 63b/03,
ş.+ ları 56b/09 -1-	63b/09, 64a/09, 64b/07, 65a/05,
şoğulcanlu solucanı, tenyası olan	70b/03, 70b/11, 71b/06, 72a/07,
ş. ola 06b/06 -1-	78b/04, 79a/09, 80b/10, 82b/01,
şok - sokmak, ısırarak	82b/02, 82b/03, 82b/04, 82b/07,
ş.- a 61b/05 -1-	82b/09, 82b/11, 83a/03, 83a/04,
şol sol taraf, sağın tersi	83a/07, 83a/11, 83b/02, 84b/06,
ş. 18b/01 -1-	85b/02, 85b/03, 85b/11, 86a/03 -
şoñra sonra, müteakiben	140-
ş. 03a/01, 04a/02, 05a/01,	şor - emmek, emer gibi çekmek,
05a/02, 06b/06, 08a/01, 08a/09,	sorumak, soğurmak
08a/11, 08b/02, 08b/08, 09b/04,	ş.- a şora 13b/07 -2-
09b/10, 10b/03, 10b/04, 11b/10,	şovı - soğumak, ısısını hızla veya
12a/06, 12a/10, 12a/11, 12b/08,	yavaş yavaş yitirerek soğuk
13a/08, 13a/10, 13b/01, 13b/02,	duruma gelmek
14a/06, 14b/07, 14b/08, 16b/10,	bkz. şovu -
17a/08, 17b/04, 18a/03, 18a/05,	ş.- ya 40b/10, 42b/07, 71a/05
18a/09, 18a/10, 18b/01, 18b/02,	-3-
20a/04, 20a/07, 20a/09, 20b/02,	şovıd - soğutmak
20b/03, 20b/04, 21a/09, 21a/10,	ş. 42b/08
21a/11, 21b/01, 21b/08, 21b/10,	ş.- a 65a/07
22a/01, 23b/07, 24a/07, 24a/08,	ş.- alar 64b/08
24b/05, 25a/05, 25a/06, 25a/08,	ş.- ur 18b/05, 20b/10, 43a/09,
25a/11, 26a/08, 26b/01, 27b/04,	59b/07, 64b/01, 64b/11, 65b/09 -
27b/05, 27b/10, 28a/06, 29a/04,	10-
30a/10, 30b/04, 30b/05, 30b/08,	şovu - soğumak
30b/11, 31a/04, 32b/01, 34b/03,	ş.- madın 58b/09
35b/09, 40b/06, 40b/08, 40b/10,	ş.- masına 60b/09, 72a/08,
41b/05, 41b/10, 42a/03, 42a/04,	72a/09
43a/01, 44a/05, 44b/04, 48b/08,	ş.- mış 60b/10 -5-
51a/05, 51a/06, 51b/06, 53a/10,	şovudıcı soğutma özelliği olan
53b/08, 54b/10, 55b/03, 57a/10,	ş.+ dur 66b/08 -1-
57b/01, 57b/06, 58a/10, 59b/06,	şovuk(ğ) 1. soğuk, ısısı düşük olan,

- sıcak karşıtı 2. eski tıp anlayışına göre mizaç özelliği
krş. bārid
ş. 06b/05, 10a/01, 11a/05, 17a/05, 21b/06, 24b/01, 25b/01, 25b/07, 25b/10, 29b/06, 32a/09, 33a/05, 49a/04, 49a/06, 50b/02, 58b/05, 61a/10, 65a/11, 65b/08, 73b/08, 81a/03
ş.+ a 69b/08
ş.+ da 27b/05
ş.+ dan 16a/10, 21b/11, 32b/10, 60b/10
ş.+ dan ola 46a/10
ş.+ dur 66b/02
ş. ider 34b/01
ş.+ lar 49a/08
ş. ola 13b/05, 18a/05
ş. olağan 32a/11
ş. olmakdur 49a/09, 49a/11 -39-
- şovukluk(ğ)** soğukluk, mizacın soğuk olma durumu
ş.+ ina 64a/05, 75a/06
ş.+ ını 70a/03 -4-
- soy -** soymak, bir şeyin üzerinden kabuk, deri, zar gibi şeyleri çıkarmak
ş. 41b/09, 42b/02 -2-
- söğüt** söğüt ağacı (salix caprea)
s. 22a/02, 71a/04 -2-
- söyle -** söylemek, konuşmak, sözle anlatmak
s.- mekte 56a/05 -1-
- söyün -** sönmek
s.- ür 03b/09 -1-
- söyündür -** söndürmek, harereti kesmek
s. 31a/11
s.- ür 03b/07, 39a/04, 66b/08 -4-
- söz** söz, lakırdı, kelim
s. 14b/03, 87b/09
s.+ i 88a/01
s.+ üm 87b/07
s.+ ümi tütğıl 87b/02
- su** bkz. şu
s. 40b/06, 47a/02
s. kerdemesi 84a/02
s.+ yı 22b/04
s.+ yıla 20a/08
s.+ yıyla 38b/09, 55b/02-9-
- şu** 1. su, renksiz kokusuz sıvı ve bu sıvıdan oluşan kitle 2. bazı çiçek veya yaprakların imbikten geçirilmesiyle oluşan sıvı 3. meyve ve sebzelerin sıkılmasıyla elde edilen sıvı
ş. 12a/05, 13a/04, 13a/05, 13a/06, 13a/08, 13a/11, 13b/01, 13b/03, 13b/04, 13b/05, 13b/06, 13b/07, 20b/01, 21b/04, 29b/08, 40b/03, 41b/01, 42b/04, 42b/11, 43b/01, 44a/04, 44b/05, 48a/02, 48a/07, 48a/08, 48a/10, 48b/01, 48b/02, 51b/11, 53b/06, 54a/10, 54b/01, 60a/09, 61b/02, 61b/03, 62a/04, 63a/05, 63a/06, 63b/11, 64a/09, 64a/10, 64b/06, 64b/09,

65a/04, 65a/06, 65a/08, 65a/11,
66a/06, 66a/11, 66b/06, 67a/01,
67b/01, 68b/03, 69a/01, 75a/05,
78b/04, 82b/01, 83a/01, 86a/02,
86a/09
ş.+ da 40b/03, 47a/02, 60a/09,
65b/03, 65b/05, 67a/08
ş.+ dan 21a/08, 21b/11, 41b/10,
42a/06, 42b/03, 48b/02, 65b/04
ş. kerdemesi 73b/10
ş.+ lar 06b/06, 36a/09, 49a/08
ş.+ lara 16b/02
envā'-i ş.+ ları 12a/03
ş.+ larında 25b/11
ş.+ laruñ 12a/04, 12b/01
ş.+ nuñ 48b/02, 66b/01, 67a/02,
68a/06, 68b/04
ş. ola 25b/02
ş.+ ya 13b/09, 21b/08, 25b/07,
25b/10, 41b/03, 43a/03, 52a/04,
65a/04, 65b/04, 65b/06, 66a/05,
67b/02, 67b/06, 83b/02, 83b/03,
86b/02
ş.+ yı 05b/07, 06b/06, 12b/10,
12b/11, 13a/03, 13a/10, 13b/09,
20a/10, 20b/01, 21b/06, 24b/01,
32a/09, 34a/06, 34b/09, 41a/03,
42a/05, 43a/01, 48a/05, 52a/02,
52a/03, 58b/09, 65a/05, 66b/01,
71a/02, 73a/11, 79a/09, 82b/04,
82b/07, 83a/04, 85a/02, 86a/11,
86b/01
ş.+ yıdır 12b/01

ş.+ yıla 12a/09, 13a/09, 24b/01,
29b/06, 32a/09, 41a/06, 42b/07,
45b/07, 46a/09, 47a/11, 58b/05,
58b/09, 59a/09, 59b/04, 63b/11,
65b/08, 66a/05, 66a/10, 67b/01,
71a/01, 73a/08, 79a/03, 81b/03,
83b/02
ş.+ yın 12a/09, 22a/02, 29b/07,
41b/09, 42a/05, 42b/03, 51b/07,
61b/03, 64a/02, 65b/06, 66a/11,
67a/05, 67b/01, 67b/02, 67b/06,
67b/07, 68b/05, 68b/06, 79b/04,
83a/03, 83b/02, 85b/04, 85b/10,
86a/04
ş.+ yına 66b/07, 85b/11
ş.+ yında 68a/05
ş.+ yındadır 12b/10, 12b/09
ş.+ yından 13a/01, 24a/09,
43a/01, 43a/02, 79a/01
ş.+ yınuñ 84b/11
ş.+ yıyla 31a/03, 44b/04, 45a/02,
45a/07, 45b/01, 45b/11, 46b/04,
52a/02, 52a/05, 52b/11, 56a/03,
59a/08, 60b/01, 76b/02, 76b/06,
76b/07, 77a/04, 77a/09, 77b/03,
77b/06, 78a/03, 78a/04, 78a/09,
79b/06, 80a/02, 80b/01, 82a/03,
86a/11, 86b/03
ş.+ yuñ 41a/07 -244-
[A] 1. kötülük, fenalık 2. kötü,
fena
s.-i mizāca 70a/07 -1-
s.'ul-kınye "halsizliğe neden

sū

	olan ishale benzer hastalık” 68b/10 -2-		ş. 52a/03 ş.+ ı 84b/11 -2-
şufra	[?] ? ş.+ sı 06b/06 -1-	şuratlu	[A-T] yüzlü ş. 27a/09 -1-
sufûf	[A] toz halindeki ilaçlar s. 82a/07 s.-ı sinâmekî 81b/04 s.-ı zûr 81b/09 s.+ ü'l-bellût 82a/04 -4-	şûret	1. biçim, görünüş 2. tarz, yol ş. 16b/02, 40a/08 ş.+ e getüren 02b/05 -3-
şulb	[A] (nabız için) hızlı, yüksek ş. olursa 50b/06 -1-	şürincân	[F] sorıncan ağacı (colchicum autumnale) s. 45a/05, 73a/01, 83b/09 habb-ı s. 45a/03 -4-
sultân	[A] hükümdar, melik, padişah s. 02a/09 -2-	sûs	[A] meyân otu krş. buyan rubb-ı s. 46a/05, 46a/07, 46a/11 -3-
Sultâniyye	[ö.a.] Muhammed bin Mahmud-ı Şirvânî'nin eseri s. 02a/11 kitâb-ı s. 01b/01 -2-	şusa -	bkz. şuşa- ş.- maḳdur 49a/01, 49a/07 -2-
sulu	bkz. şulu s. 13b/02 -1-	şuşa -	susamak, su içme ihtiyacı duymak ş.- r ola 06b/06 ş.- maḳ 13b/08 ş.- ya 06b/06 -4-
şulu	taze, suyu olan, içinde su bulunan ş. ola 42a/09 -1-	şusalıḳ	susuzluk, su içme ihtiyacı susama ş. 13b/11, 41a/10, 41b/06 ş.+ ı 13a/09, 13b/10, 42b/01, 61b/01 ş. ḳandurur 52a/11 -8-
şuluca	sulu olan ş. 82b/02 -1-	şuşalıḳ	bkz. şusalıḳ ş. 43a/07 ş.+ ı 06b/06 -2-
şulurak	daha sulu ş. 31a/03 -1-	şuşıḡırı	manda ş. 06a/01 -1-
sumāk	[A] bkz. şumāk s. 22a/09, 46b/03, 60a/06, 74b/06, 86a/11 cevâriş-i s. 74b/05 şarâb-ı s. 51b/09, 86a/06 -8-		
şumāk	[A] şummāk; sumak ağacı ve tohumu (rhus coriaria)		

- sustluk** [F-T] süst olma, gevşeme
s.+ ını 70a/05 -1-
- şusuz** susamış olan
ş. 51a/03, 51b/11, 86a/09 -3-
- şusuzluk** susamış olma durumu
ş.+ a 64b/11
ş.+ ı 64b/01, 65b/10 -3-
- şıvuk** bkz. şıvık
ş.+ dur 02b/07 -1-
- sübhān** [A] Allah
s. eyledi 87a/01 -1-
- süci** şarap
s. 06b/06, 44a/03, 57b/01
s.+ den 64a/08 -5-
- süd** kadınların ve memeli dişi hayvanların yavrularını beslemek için memelerinden gelen, besin değeri yüksek beyaz sıvı
s. 06b/06, 11b/08, 29b/08, 86a/02
s.+ den 02b/04
s.+ i 02b/04, 47b/07, 85b/03
s.+ i ola 29b/09
s.+ ile 02b/06, 11b/09, 36a/06, 74a/03
s.+ iyle 29b/10, 35b/04,
s.+ lü 11b/09
s. ola 85b/01, 85b/02 -17-
- südde** [A] peklik; mide dolgunluğu; çeşitli organlarda görülen peklik, tıkanıklık, tıkanma, tutukluk, tutkunluk
s. 05b/02, 07a/10, 11a/03, 13a/06, 13a/11, 22a/06, 25b/02, 34a/11
s.+ den 19a/08, 25a/07, 25a/09
s.+ ler 25a/02
s.+ lerden 25a/05
s.+ leri 43b/06, 43b/08, 64a/11, 68b/08, 80b/10
s.+ lerini 70a/03
s.+ lerüñ 37a/02
s.+ yi 36b/03 -21-
- südlü** sütlü, içinde süt olan
s. 29a/08 -1-
- süflî** [A] kılıksız, kıyafetsiz; alçak, bayağı; aşağıda bulunan
ecsām-ı s.+ yi 01b/05 -1-
- süg** it kasarı, tilki taşacağı (orchis hircina) krş. hussetü's-sâ'leb
s. 79b/04 -1-
- sühûnet** [A] sıcaklık, kızgınlık
s. virür 54a/05 -1-
- sükker** [A] şeker
s. 54b/07
s.+ i 65a/10
s.+ ile 35b/05 -3-
- sükün** [A] durma, kımıldamama, hareketsizlik
s. 31b/07 -1-
- Süleymān** [ö.a.] Hz. Süleyman, Süleyman peygamber
ma'dilet-i s. -ı celāl 02a/06 -1-
- sülüş** [A] üçte bir
ş.+ i 68a/06, 68b/04 -2-

- sümiyye** [?] ?
keyfiyyet-i s. 14a/11 -1-
- sünbül** [A] sünbül otu (hyacinthus orientalis)
s. 63b/01, 70b/07, 72a/03, 72b/04, 74b/03, 82a/08
s.-i ‘aşfür 70b/01
s.+ ü’-t-ḫīb “bir çeşit sünbül”
53a/06, 75a/10, 79b/05, 80a/09, 81b/01 -12-
- sür** - 1. sürmek, bir maddeyi yüzey üzerine ince bir tabaka halinde yaymak sürmek 2. kovmak, uzaklaştırmak
s.- er 44b/09, 56b/09, 63b/04, 74b/09, 75a/08 -5-
- sür’at** [A] çabukluk, hızlılık
s.-i enzāle 70a/10 -1-
- sürmeklik** sürme işi
s. 16b/02 -1-
- sürt** - bir şeyi bastırarak diğer bir şeyin üzerinden geçirmek
s.- e 27b/11 -1-
- sürücü** rahatsızlığın daha çabuk atılmasını sağlayıcı
süddeleri s.+ dür 68b/08 -1-
- sürün** - kendi üzerine koku, krem vb. sürmek
s.- mek 25b/05, 30a/06 -3-
- süsen** süsengillerden, yaprakları kılıç biçiminde, çiçekleri iri ve mor renkli, güzel görünüşlü ve kokulu, çok yıllık bir süs bitkisi,
- susam (iris germanica)
s. 30a/03 -1-
- süst** [F] gevşek, güçsüz, işlevini yapamaz
s. 50b/05
s. eyler 15b/11
s. iner ola 06b/06
s. olmak 27a/05
s. olmağdur 49a/06
s. olmasına 80b/08 -6-
- süstel** - [F-T] güçsüzleşmek, işlevini yapamaz hale gelmek
ş.- mezden 24b/06 -1-
- süstlet** - [F-T] güçsüzleştirmek, işlevini yapamaz hale getirmek
s.- ür 11a/11, 18b/09, 19b/07 -3-
- süz** - süzmek; bir sıvıyı, içindeki katı veya yoğunlaşmasına sebep olan tortulu maddelerden ayırmak için bez veya delikli bir kaptan geçirmek
s.- e 59b/06, 63a/06, 64a/02, 64a/10, 65a/05, 65b/06, 66b/07, 68a/06, 82b/11, 85a/01
s.- eler 60a/01, 62a/05, 66a/06, 67a/02, 67b/02, 69a/03, 71a/01
s.- ile 82b/07 -18-
- süzül** - süzülme; bir sıvının, içindeki katı veya yoğunlaşmasına sebep olan tortulu maddelerden ayrılması için bez veya delikli bir kaptan geçirilmesi
s.- miş 68b/05 -1-

Ş

- şād** [F] sevinçli
ş.+ ı 26b/03
ş. ideler 87a/02 -2-
- şād** [F] sevinçli bkz. şād
ş. eyler 71a/09 -1-
- şāf** [F] fitil
ş. düzmek 30b/01
ş.+ ile 21a/04 -2-
- şāḥm** sebze ve meyvelerin etli kısımlarından elde edilen yağ; iç yağı
ş.-ı ḥanzal “ebucehil karpuzu içi” 45a/01, 77b/02, 81a/04
şāḥmü’l-ḥanzal 78a/08 -4-
- şāḥm** [A] bkz. şāḥm
ş.-ı ḥanzal 48a/01 -1-
- şāḥş** şahıs, kişi, kimse
ş. 03b/10 -1-
- şāhter** bkz. şāhtere
ş.+ i 67b/06 -1-
- şāhtere** [F] şahtere otu (fumaria officinalis)
ş. 68a/05
şarāb-ı ş.-i müdebber 67b/08 -2-
- şāhtere** bkz. şāhtere
ş. 74a/05 -1-
- şākākul** [A] yabani havuç, karakök (pastinaca sativa)
ş. 29a/05, 29b/01, 54a/06, 73b/11, 74b/03 -5-
- şakīka** [A] migren, yarım baş ağrısı
ş.+ ya 80b/07 -1-
- şalgam** [F] şalgam (brassica rapa)
ş. 06a/05, 34a/02, 34b/11, 37a/09, 73b/09 -5-
- şāmī** [F] Şam’a ait, Şam’la ilgili
ş. 71b/02
zāc-ı ş. 58a/03
tūt-ı ş.+ dür 40a/02 -3-
- şarāb** [A] şurup krş. şerbet nīlüfer- ş. 41a/04
ş. 31b/02, 57b/10, 64b/10, 78b/02
ş.-ı demür 67a/04
ş.-ı ḥaşḥaş 83a/11
ş.-ı helyūn 67a/09, 67b/03, 67b/05
ş.-ı ḥumārīze 42b/09
ş.-ı ḥumāş 51b/08
ş.-ı ḥummāş 82b/10, 86a/05, 86b/06
ş.-ı ḥummāzı 52a/08
ş.-ı inciḡār.uñ 58b/09
ş.-ı līmūn 51b/08, 86a/05
ş.-ı nīlüfer 65b/09
ş.-ı reyḡānī 57b/09
ş.-ı şandal 51b/09, 86a/06
ş.-ı sigengübīn 64a/03
ş.-ı siñūrlüce 66a/08
ş.-ı sirkengübīn 64a/10
ş.-ı sumāk 51b/09, 86a/06
ş.-ı şāhtere-i müdebber 67b/08
ş.-ı temür-hindī 51b/09, 66b/08,

- 86a/06
 ş.-i tūffāh 51b/08, 86a/05
 ş.-i tūffāhdan 20b/03
 ş.-i uşūl 63b/09
 ş.-i uşūl.+da 63b/08
 ş.+ ü'l-uşūl 68b/08 68b/07
 ş.+ ı 41a/04, 41a/08, 41b/05,
 41b/11, 42a/06, 42a/11, 42b/05,
 64b/11, 74b/07, 78b/08, 79b/09
 ş.+ ında 42a/10
 ş.+ ıyla 52b/07, 53a/01, 83a/08
 ş. ideler 66a/08
 ş.+ lar 20a/07
 ş.+ laruñ 40a/04
 ş.+ ü'l-'unnāb 66b/02
 ş.+ ü'l-lisānū's-şevr 68a/09
 ş.+ ü'l-verd.ü'l-mükerrer 65a/09
 -59-
- şart** şart, bir şeyin gerçekleşmesi için gereken durum
 ş.+ lar 49b/09
 ş.+ lardan 28a/06 -2-
- şa'rü'l-'acūz** [A] "kocakarı saç" anlamına gelen bir bitki türü
 ş.+ 72a/04 -1-
- şaytarac** [A] kurşun otu, seçiler otu; çok yıllık, otsu ve morumsu pembe çiçekli bir bitki (plumbago europaea)
 ş. 73a/02
 ş. hindī "şaytarac cinsinden hekimlikte de kullanılan bitki"
 71b/01 -2-
- şaytaric** [A] bkz. şaytarac
 ş.-i hindī 56a/09, 57a/04 -2-
- şeb** [A] alüminyum ve potasyum sülfatından veya amonyum alüminyum sülfatından oluşan, sıcak suda eriyen, tadı buruk, antiseptik bir madde, şap
 ş.-i yemānī 58a/05
 ş.-i yemenī "şab, bakır sülfat, göz taşı" 58a/08 -2-
- şeftālū** [F] şeftali (persica vulgaris)
 ş. 39a/02, 78b/01 -2-
- şehdāne** [F] kenevir tohumu (cannabis sativa)
 ş. 38a/04 -1-
- şehvet** [A] cinsel istek
 ş. 28a/02, 28a/03, 28a/08
 ş.-i cimā'ı 56a/06
 ş.-i şādık 09b/08
 ş.-i ṭabī'ı 09a/06
 ş.+ i 11a/11, 28a/08, 29a/01
 ş.+ in 36b/01
 ş.+ inüñ 09a/09 -11-
- şeker** [F] şeker krş. sükker
 ş. 21b/04, 38b/01, 40b/04,
 40b/05, 41a/07, 41b/04, 42b/05,
 43b/02, 43b/07, 44a/07, 60a/01,
 60b/04, 60b/05, 60b/08, 64a/02,
 64b/10, 65a/06, 65b/07, 66a/06,
 66b/01, 66b/07, 67a/03, 67a/06,
 67a/09, 67b/02, 68b/06, 69a/03,
 71a/07, 75a/02, 81b/05, 82a/09,
 83a/03, 83b/03, 85b/08, 85b/11

- ş.+ den 43a/02
ş.+ e 42a/05, 85b/09
ş.+ i 40b/02, 46a/09, 54a/11,
61a/08, 61a/09, 62a/10, 64b/04,
79a/09, 82b/03, 82b/11
sāde-yi ş.+ i 43a/06
ş.+ ile 61a/01, 61a/07, 62b/10,
63a/07
ş.+ le 22a/02, 51b/07, 61a/03,
86a/05
ş. ola 85a/08
ş.+ üñ 62a/05, 64b/05, 82b/04
-61-
- şekerī** [F] şekere ait, şekerle ilgili
ş. 40a/07 -1-
- şekker** [F] bkz. şeker
ş. 43b/06, 67b/04, 67b/06
nebāt-ı ş. 73b/01, 79a/06
ş.+ e 41b/10
ş.+ ile 60b/05 -7-
- şellik** [A-T] çolaklık, elin, kolun eğri
oluşu durumu
ş. 11a/04 -1-
- şems** [A] güneş
ş.+ üñ 03a/03 -1-
- şerbet** [A] şurup, içilecek tatlı şey; sıvı
halinde olup bardakla içilen,
genellikle müşhil olarak
kullanılan ilaçlara verilen ad
krş. şarāb
ş. 29a/10, 40b/01, 41a/01,
59a/08, 63a/07, 68b/07, 71b/09,
72a/07, 72b/10, 73a/08, 73b/07,
74b/04, 74b/07, 75b/07, 76a/02,
76a/10, 76b/03, 76b/07, 78a/04,
78a/09, 80b/02, 81b/03, 82b/02
ş.+ dür 73b/02, 77a/05, 77b/07
ş. eyleye 62a/10, 83b/06
ş.+ i 20a/08, 40b/01, 40b/09,
54a/08, 60a/02, 70b/03, 71b/07,
74a/07, 74a/10,
79a/02, 79b/02, 80b/04
ş.+ i 69b/04
ş.+ ile 82b/06
ş.+ ler 48b/10, 49a/04, 49b/04
ş.+ lerüñ 40a/06, 40a/07, 66a/02
ş.+ üñ 40a/10, 40a/08 -51-
- şerḥ** bir kitabın ibaresini kelime
kelime açıp îzah ederek yazılan kitap
ş.+ inde 59a/03 -1-
- şerr** [A] kötülük, fenalık; kötü iş
ş.+ inden 32a/05, 32b/11 -2-
- şeyḥ** [A] bir tekke veya zaviyede
reislik eden ve müritleri bulunan
kimse
ş. Cürcānī 76a/03 -1-
- şihyār** bkz. şinḥiyār
ş. 39a/04 -1-
- şinḥiyār** [F] şenḥiyār, acur, yabani
kavun, şal kabağı (cucumis
anguria)
ş.+ uñ 46a/04 -1-
- şibs** [?] ?
ş. 55b/06
- şifā** [A] iyileşme, sağalma
ş. 82a/10

	ş. bula 83a/11, 84b/11 -3-	şol	1. şu, o (işaret zamiri) ş. 61a/03, 64b/06, 64b/07, 76a/04, 80b/04, 83a/10, 84b/04
şih	[F] sarı yavşan otu (artemisia) ş. 31a/02, 56b/11 -2-		2. şu, o (işaret sıfatı) krş. şu
şimāl	[A] kuzey ş.+ e 12b/03 -1-		ş. 15b/01, 41a/02, 41b/05, 48a/10, 49b/07, 61a/04, 68a/09, 68a/11, 69a/05, 71b/11, 79a/10 - 18-
şir	[F] süt, özsu ş.-i emlec “helilenin meyvesinden yapılan terkinin adı” 54b/06 şir- hışte 62b/06 -2-	şöyle	şöyle, şu şekilde ş. 50a/04, 57a/11, 57b/10, 83a/02 -4-
şirhışt	[F] cavşir otu ve bundan elde edilen tıbbî zamk (ferula alaeochytris) krş cünd-i bîdester, cāvşir ş. 62b/03, 62b/06 -1-	şu	bu kelimesine göre yerde, zamanda veya söz zincirinde biraz uzak olanı niteleyen söz krş. şol ş.+ ña 63b/11, 65a/07 -2-
şirlūgan	[F] şırlağan, susam yağı ş. 54b/02 -1-	şürbā	[F] çorba ş. ola 81b/08 ş.+ sı 21a/02 ş.+ sın 21a/03 ş.+ sına 29a/04 ş.+ yıla 21a/02 -5-
şirlūgān	[F] bkz. şirlūgan ş. 59a/02 -1-		
Şirvānī	[F] Şirvanlı ş.+ yem 02a/03 -1-	şükr	[A] şükür, görülen iyiliğe karşı gösterilen memnuniyet, minnettarlık ş.-i bī-müntehā 01b/02 -1-
şiş -	şişmek, genişlemek, hacmi büyümek, kabarmak ş.- e 06b/06 ş.- mek 26b/10 -2-		
şişe	[F] camdan yapılmış dar ağızlı, uzun kap ş.+ ye 85a/03 -1-		
şişek	bir veya iki yaş arasında koyun ş. 05a/06, 29a/03 -2-		
şişür -	şişkin bir duruma getirmek ş.- meye 12b/08 -1-	tā	[F] dek, değin, kadar, beri vb. edatlarla birlikte kullanılarak bir filin, bir hareketin, bir yerin, bir

T

şeyin başladığı veya sona erdiği
noktayı, zaman ve uzaklık
bakımından abartmalı bir
biçimde anlatan bir söz
t. 01b/07, 02a/11, 02b/02,
03a/01, 03a/06, 06b/06, 07a/09,
07b/01, 07b/06, 08a/01, 08a/07,
08b/01, 08b/08, 08b/09, 09a/04,
10b/09, 12a/01, 12a/08, 12a/11,
12b/02, 13a/09, 13a/10, 13b/07,
13b/09, 15a/06, 16a/04, 18b/02,
18b/03, 18b/11, 19a/08, 20a/10,
20a/03, 20a/08, 20b/01, 20b/04,
21a/08, 21b/06, 21b/11, 22a/03,
24a/08, 28a/02, 28a/06, 28a/08,
29b/06, 30b/04, 31a/04, 31b/05,
32a/05, 32b/11, 34b/06, 35b/04,
37a/11, 40a/11, 40b/06, 40b/07,
40b/09, 40b/10, 41a/01, 41a/03,
41a/06, 41b/02, 41b/04, 41b/11,
42a/04, 42a/05, 42b/04, 42b/07,
42b/09, 42b/11, 43a/03, 43b/03,
47a/02, 47a/05, 47a/11, 47b/07,
48a/02, 48b/01, 48b/02, 52a/08,
53b/06, 53b/08, 53b/11, 54b/03,
57b/06, 57b/10, 60b/05, 60b/06,
62a/04, 66a/07, 66a/10, 71a/03,
71a/04, 76a/04, 82b/02, 82b/03,
82b/09, 83b/02, 85a/01, 85a/02,
85a/04, 86b/07, 87a/02, 87a/10,
87a/11, 87b/07, 87b/11 -111-

ta'ab [A] sıkıntı, zahmet, eziyet
t. gören 05b/09

t.+ ından 29b/06

t.+ ları 35a/08 -3-

Ta'alā [A] “yüce olsun” anlamında
Allah'ın adından sonra söylenen
saygı sözü
t. 24a/03, 58b/02, 83b/07, 88a/02
-4-

ta'alluk [A] ilişiği, ilgisi olma
t.+ ını 17b/05 -1-

ta'am [A] yemek, yiyecek, aş
t. 07b/05, 08a/02, 08a/11,
08b/06, 08b/11, 09a/01, 09a/02,
09a/03, 09a/05, 09a/08, 09b/03,
09b/05, 09b/06, 09b/07, 09b/11,
10a/01, 10a/06, 10b/02, 10b/05,
12a/06, 13a/04, 13a/05, 13a/10,
14a/05, 14b/08, 18a/09, 18b/01,
18b/02, 18b/03, 19a/02, 20b/03,
26a/08, 41b/07, 50b/08, 56a/04,
60b/03, 60a/04, 70a/08, 71a/09,
75a/07
t.+ a 07a/11, 14a/05, 49a/02,
49a/11
t.+ dan 07b/11, 09b/03, 09b/04,
09b/06, 13a/08, 20a/09, 26a/10
t.+ dur 07a/06
t.+ ı 06b/11, 07a/01, 07b/07,
08a/01, 08a/09, 09a/04, 09b/02,
09b/07, 10a/10, 11a/08, 13a/05,
13a/11, 18a/03, 18a/11, 25a/08,
55a/04, 74a/08
t.+ ıla 08b/09, 09a/03, 20a/09
t.+ ın 51a/01

- ı.+ lar 10a/10, 31b/02
 ı.+ lara 10a/11, 11b/06
 ı.+ lardan 11a/05, 11a/06,
 17a/04, 17a/05
 ı.+ lardur 06b/06, 07a/01,
 07a/02, 07b/02, 07b/04, 07b/06,
 08a/03, 08a/04
 ı.+ ları 06a/08, 34b/08, 35a/05
 ı.+ uñ 08a/03, 09b/10, 18a/05,
 29a/06
 ı.+ uñı 11a/02 -100-
ıabak [A] yiyecek koymaya yarar, az
 derin ve yayvan kap
 ı.+ a 86a/01 -1-
ıaber-zed [F] bkz. ıaber-zed
 ı. 54b/07 -1-
ıaber-zed [F] nebat ıekeri, lübet ıekeri
 ı. 62b/10 -1-
ıabāyığ [A] ıabāyi‘, tabiatler, mizaçlar
 ı. 48b/09
 ı.+ lar 48a/06 -2-
ıabı [A] pişirme, pişirilme, ilaç
 kaynatma
 keyfiyyet-i ı.+ ın 40a/11 -1-
ıabı‘at [A] tabiat, mizaç, yaratılış
 ı. 09a/11, 16a/04, 19a/05,
 21a/06, 21a/07, 22a/08
 ı.+ a 49b/03
 ı.+ da 47a/07
 ı.+ dur 10b/07, 22b/10, 22b/11,
 37a/02
 ı.+ ı 07b/10, 09a/08, 11a/07,
 13b/09, 22a/09, 22b/10, 22b/11,
 23b/04, 24b/06, 32b/06, 33a/04,
 36b/07, 37a/01, 37a/02, 41a/05,
 41a/10, 42a/01, 47a/06, 48b/07,
 58b/05, 58b/10, 65a/02, 65b/11,
 66b/05
 ı.+ ıdur 37a/02
 ı.+ ın 09b/09, 22b/09, 33b/01
 ı.+ ına 32b/03
 ı.+ ları 21a/01
 ı.+ ların 21a/01
 ı.+ larından 35a/01
 ı.+ uñ 22a/08 -44-
ıabı‘atlu [A-T] mizaca sahip
 hār raıb ı. 06b/06
 ıssı ı. 11a/05
 ıovuk ı. 11a/06 -3-
ıabıb [A] tabip, hekim, doktor
 ı.+ e 55b/04 -1-
ıabı‘ı [A] ıişinin bedeninin
 korunmasından ve üremesinden
 sorumlu olan kuvvet veya
 kabiliyet
 mevt-i ı. 03b/09
 ıehvet-i ı. 09a/06 -2-
ıablubāz ıeker [F] davulcu ıekeri
 ı. 66a/06 -1-
ıağ dağ
 ı.+ dan 12b/04 -1-
ıağıd - bkz. ıağıt -
 ı.- ur 67a/05, 67a/10, 70a/06,
 70a/07 -4-
ıağıt - dağıtmak; etkisini, gücünü
 azaltmak, gidermek

	<p>‡.- maġa 71b/08</p> <p>‡.- ur 17b/09 -2-</p>		
‡ahāret	[A] temizlenme		
	‡. itmek 58b/09		
	‡. itmemek 58b/05 -2-		
‡ahlīl	[A] halletmek, geirmek, daġıtmak, boşaltmak		
	t. 03a/02		
	t. ide 32b/06		
	t. ider 15a/09, 15a/11, 23b/02, 23b/04, 25b/03, 25b/04, 34b/04, 56b/03, 62b/07		
	t. idüp 13b/10		
	t.+ ince 03a/05		
	t. olan 25b/06 -14-		
‡aġdīm	[A] öne alma, öne geirme		
	t. 03b/11, 04a/11 -2-		
‡aġsīm	[A] bölüm		
	t. eylediler 48a/04 -1-		
‡aġtī‘	[A] bölme, paralara ayırma		
	t. 34a/05		
	t. ider 43b/05 -2-		
‡alak	dalak; midenin arkasında, diyaframın altında, sol böbreġin üstünde, yassı, uzunca, akyuvar üreten ve yıpranmış alyuvarları toplayan, damarlı, gevşek bir dokudan oluşmuş organ		
	‡. 06a/02, 18b/08, 64a/04, 75b/03		
	‡.+ ı 58b/04		
	‡.+ ında 05b/01		
	‡.+ larında 34a/11 -7-		
‡alaklu	dalaklı		
	‡. ola 06b/06 -1-		
‡alaş	testere ile biçilen veya rende, matkap, törpü vb. araçlarla işlenen bir şeyden dökülen kırıntılar		
	t. olmuş 85b/07, 85b/09 -2-		
‡altīf	[A] yumuşatma, yumuşatacak ila gibi kullanma		
	t. ider 43b/05		
	t. iderler 34a/05 -2-		
‡am	bütün, tüm		
	t. olmaz 03b/04 -1-		
‡a‘m	[A] tat, lezzet, zevk		
	‡.+ ı 65b/04 -1-		
‡amām	[A] 1. tamam, tam, bütünüyle; 2. bitme, bitirme, son 3. uygun, münasip		
	t. 14b/08, 28a/02, 28a/09, 34b/02, 61a/03, 61b/01, 76b/09, 83a/10, 84b/03, 84b/05, 88a/01		
	t. olunca 65b/06 -12-		
‡amar	damar		
	‡. 49a/09		
	‡.+ ından 58b/03		
	‡.+ lar 19b/08, 50a/03, 50a/06, 50a/07, 50a/11, 50b/01, 50b/02		
	‡.+ ları 48b/04, 49b/01, 50a/01, 50a/02, 50a/05, 50a/09, 50b/02, 50b/03, 50b/04, 50b/05		
	‡.+ ların 14b/11, 16a/01		
	‡.+ larına 14a/07 -22-		

ṭamu	Cehennem ṭ. 87b/08 -1-	ṭart	tartmak; bir şeyin birim cinsten ağırlığını bulmak ṭ.- a 65a/05, 65b/06, 66a/06, 66b/01 ṭ.- alar 67b/02 -5-
ṭamzur	- damlatmak ṭ.- mağıla 80b/09 -1-	tart	- bkz. ṭart- t.- alar 70b/02 -1-
ṭanbūr	[A] tambur, Türk halk müziğinde kullanılan, cura, bulgari, çöğür, bağlama gibi mızrapla çalınan telli çalgılara verilen genel bir ad ṭ. 17a/11 -1-	ṭaru	darı, ak darı; halk arasında tane denilen, meyveleri için yetiştirilen veya yabani olarak bulunan gramineae familyasına bağlı, bir yıllık ve otsu bitkilere verilen genel ad (panicum milliaceum) ṭ. 39a/11 -1-
ṭanc	[?] ? ṭ. itmiş olalar 38b/09 -1-	ṭaş	dış ṭ. kabı 79b/08
ṭancara	tencere ṭ. 64b/04, 85b/04 ṭ.+ da 40b/02, 65a/04 ṭ.+ ya 82b/03, 83a/01, 85b/06 ṭ.+ yı 85b/02 -8-	ṭaş	1. taş ṭ. 12b/02, 12b/06, 54b/02 2. bazı organların içinde, özellikle idrar kesesi vb.nde oluşan, türlü biçim ve hacimdeki katı madde ṭ. 34b/05 ṭ.+ dan 55b/10 ṭ.+ ı 71b/08 kaşuğında ṭ. olana 19b/04 kaşuğdağı ṭ.+ ı 67a/05, 67a/10, 70a/06, 3. taştan yapılmış ṭ. çölmege 41b/02, 42b/03, 44a/05, 53b/06, ṭ. dibekde 42a/04
ṭañlacak	sabahleyin erkenden, şafakla birlikte ṭ. 50b/09 -1-		
Tañrı	Allah t. 54a/01 -1-		
ṭar	dar, yetersiz, sıkıntılı ṭ. ola 07a/08, 13b/07 -2-		
ṭaraf	[A] taraf, yan, cihet ṭ.+ ından 12b/03 -1-		
ṭarḥūn	[A] tarhun otu, tuzla otu (artemisia dracunculus) ṭ. 37b/10 -1-		
ṭarīk	[A] yol, yöntem, usul, metot ṭ.+ ıla 24a/05 -1-		
ṭarīka	[A] yöntem, usul ṭ. itmek 08a/06 -1-		

- ʕ. havān 74a/11 -17-
taş - taşmak; sıvı maddeler, içinde
 buldukları kaba sığmayacak
 kadar çoğalma ve kabarma
 yüzünden kenarları aşmak
 ʕ.- a 40b/06
 ʕ.- maya 60b/06 -2-
taşak er bezi, erkeklik bezi, haya
 ʕ.+ ı 30a/07, 36a/05
 ʕ.+ ları 47b/06 -3-
taşgun taşmış bir durumda olan
 ʕ.+ ı 40b/06 -1-
taşlu içinde taş bulunan
 ʕ. 36a/08 -1-
tatlu tatlı, şeker tadında olan
 ʕ. 06b/04, 06b/06, 07b/01,
 11b/02, 11b/03, 12b/05, 20a/05,
 22b/04, 31b/02, 38a/08, 42a/02,
 51b/10, 57b/04, 60a/03, 61b/03,
 62b/07, 64a/08, 66a/10, 71a/01,
 72b/09, 73a/11, 74a/09, 77a/09,
 79a/05, 86a/07
 ʕ.+ dan 07a/11
 ʕ. olmakdur 48b/06
 ʕ.+ yı 11a/11 -28-
taṭvīl [A] uzun
 t.-i kelām eyleyelüm 88a/01 -1-
tāva [F] tava; yağ kızdırma, yiyecek
 kızartma vb. işlere yarayan, uzun
 saplı yayvan kap
 t.+ da 35a/02 -1-
tāva [F] bkz. tava
 ʕ.+ yı 83a/06 -1-
ṭavīl [A] uzun
 zirāvend-i ʕ. 81a/10
 zirāvend-i ʕ. “develik otunun
 dibi” 75b/05
ṭavşan tavşan; tavşangillerden, eti
 yenen, hızlı koşan, kemirgen,
 postundan yararlanılan bir tür
 memeli (Lepus europeus)
 ʕ. 06a/01, 37b/04 -2-
tavuk tavuk; sülüngillerden, eti ve
 yumurtası için üretilen kümes
 hayvanı (gallus)
 t. 05a/08, 33b/05, 52a/02,
 59a/01, 86a/10 -5-
ṭavuk bkz. tavuk
 ʕ. 10b/01, 29a/07 -2-
ṭayncak kaygan, ezilmiş yoğun sıvı
 ʕ. 12a/07 -1-
tāze [F] taze, körpe; sulu, yağ
 t. 61a/06, 64b/10, 65a/02,
 66a/03, 68a/04
 t. iken 67a/11 -6-
Tarıḡı Tanrı, Allah
 t. 88a/04 -1-
ṭebāşir [F] bkz. ṭebāşir
 ʕ. 52b/05, 52b/10 -2-
ṭebāşir [F] bambu şeker; hintkamışı
 şeker
 ʕ. 60a/11 -1-
tebsi tepsi; içinde börek, tatlı vb.
 pişirmeye yarayan, az derin,
 geniş, düz kap
 t. 72b/01 -1-

- tecāvüz** [A] ötesine geçme, sınırı aşma,
atlama
t. itse 03b/04 -1-
- tecfif** [A] kurutma, kurutulma (yaş
şey)
t. ile 23b/01 -1-
- tecribe** [A] 1. tecrübe, deneme, sınaama
2. görmüş geçirmişlik
ehl-i t. 11b/08 -3-
t. olundu 20a/11
t.+ si 20a/11
- tecrübe** [A] bkz. tecribe
t. olunmuşdur 59a/07 -1-
- tedbîr** [A] önlem
t.-içün 17b/07 17b/06
t.-i ebdân-ı şaḥîḥe 02a/04
t.+ i 04a/05, 24b/03
t.+ in 04b/07, 08a/06, 26a/03,
31a/08, 49b/06
t.+ ine 17b/04
t. itmek 32a/07
t.+ ler 07a/04
t.+ lerin 33a/01
t. olunmadı 04a/08 -15-
- tadrîc** [A] derece derece, basamak
basamak ilerleme, ilerletme; azar
azar hareket
t.+ ile 10b/09, 11b/07, 24b/08
t.+ ile ola 24b/07
t.+ ileydi 24b/07 -5-
- tefekkür** [A] düşünme, zihin yorma
t. 01b/07 -1-
- teferrüc** [A] açılma, ferahlama
t. itmegi 16b/03 -1-
- tefnel** [A]
t. 75b/05, 75b/10, 75b/11,
76a/05 -4-
- teftih** [A] açma
t.-i mesâmm 23b/03 -1-
- te'ḥîr** [A] sonraya, geriye bırakma,
geciktirme, geciktirilme
t. itmemek 09b/08
t. itse 09b/09
t.+ süz 03b/11, 04a/11 -4-
- teke** teke, erkek keçi
t. 47b/06 -1-
- tekellüfsüz** [A-T] külfetsiz, zahmetsiz
t. 26a/11 -1-
- tekrar** [A] yine, bir daha, yeniden
t. itse 59a/10 -1-
- telyîn** [A] yumuşatma
t. eylemek 58b/07 -1-
- temirhindî** [F] bkz. temürhindî
t. 59b/09 -1-
- temregü** bkz. demregü
t. 06b/06 -1-
- temürhindî** [F] meyvesi yenilen
baklagillerden bir ağaç
(tamarindus indica)
t. 39b/06, 42b/10, 66b/10, 68a/02
şarâb-ı t. 51b/09, 66b/08, 86a/06
-7-
- ten** [F] beden, vücut; vücudun dış
yüzü
t.+ i 76b/01 -1-
- tena'um** [A] nîmet içinde, bolluk içinde

- bulunarak rahat etme
aşhāb-ı t. 04b/09 -1-
- tenkīye** [A] bağırsağa şırınga ile ilaç
verme, lavman; temizleme,
arıtma
t. 17a/06 -1-
- tennūr** [A] tandır
t. 05b/11, 35a/01
t.+ da 05a/03, 35b/01 -4-
- tepsi** bkz. tebsi
t.+ ye 85b/10 -1-
- ter** [A] taze; yaş, rutubetli, nemli
özelliğe sahip
t. 59a/06, 59a/07
t.+ i 25b/04 -3-
- terāngübīn** [F] bkz. terengübīn
t.+ den 47b/02 -1-
- terbiyyet** [A] terbiyet, belirli
işlemlerden geçirip güneşte
bekleterek, suyunu koyulaştırma,
yoğunlaştırma
t. ola 60b/09 -1-
- tere** [F] turpgillerden, yaprakları
salata olarak yenen baharlı bir
bitki, tere (lepidium)
t. 34b/11, 74a/01 -2-
- terencübīn** [F] bkz. terengübīn
t. 59b/03, 60a/03 -2-
- terengübīn** [F] devedikeni bitkisi
üzerine gece düşen tatlı madde,
bir tür kudret helvası, basra balı
(iecanora esculenta)
t. 37a/04 -1-
- terk** [A] bırakma, vazgeçme
t.+ inden 26b/09, 27a/01, 27a/03,
27a/06
t. it 31b/09 -5-
- terkīb** [A] birkaç şeyi birleştirip bir şey
meydana getirme; terkip, ilaç
terkibi
t. 59a/07, 85a/05
t.-i muhālebī 85a/08
t.-i şarāb-ı hummāş 82b/10
t.+ i 78b/03, 80a/08, 85b/10 -7-
- te'sīr** [A] işleme, dokunma; içe işleme
t.+ i 03a/02 -1-
- tıbb** [A] tıp, hekimlik
t. 02a/03 -1-
- tīmār** [F] yara bakımı
t. 49b/05 -1-
- tīn** [A] çamur, balçık
t.-i ermenī 81b/11
t.-i mahtūm 75b/10, 76a/05
t.-i rūmī 52b/07
- tiryāk** [A] 1. zehirlenmeye ve bâzı
hastalıklara karşı kullanılan
macun 2. panzehir 3. afyon
t.-i ekber 52a/07, 86b/06
t.-i erba'a 75b/02
t.-i fārisden 52a/07, 86b/05
t.+ den 76a/03
t.+ ü't-tīn.ü'l-muhterem.ü'r-rūmī
75b/08
t.+ ü'l-tīn 76a/02 -8-
- tiryāk** [A] vahşi hayvanların,

	yılanların, kızgın memeli hayvanların ve kuduz köpeklerin ısırılmalarından sonra kullanılan ve zehirin etkisini paralyze ettiğine inanılan panzehirlere verilen ad	(Falco peregrinus)
	t.+ dür 69b/08 -1-	‡.+ uñ 35b/11 -1-
tîz	[F] 1. tez, çabuk	‡oğra - doğramak, keserek parçalamak
	t. 06a/09, 06a/10, 06b/11, 07a/01, 07a/02, 08b/07, 08b/08, 09b/05, 11a/10, 15a/10, 18a/11, 20b/04, 48b/01, 49b/05, 50a/01, 80a/11	‡.- yalar 84b/04 -1-
	t.+ cek 58b/09	toğm [F] bkz. toğum
	t. ola 12b/07	t.+ ı 37b/09
	t. olur 36a/07	toğmekân [F] semiz otu (portulaca oleracea)
	2. keskin	t. 60a/10, 81b/11 -2-
	t. olmasa 51a/08	toğmekan [F] bkz. toğmekân
	t. sirke 72a/11 -21-	t. 83a/05 -1-
tiz	[F] bkz. tîz	toğum [F] bitkilerde dölleme
	t. 15a/10 -1-	sonunda yumurtacıktan oluşan ve yeni bir bitki oluşmasını sağlayan tane
tizcek	[F-T] bkz. tîzcek	t. -ı başal 84a/03
	t. 21b/10 -1-	t.-ı kendâne 84a/05
tîzcek	[F-T] çabucak, derhal, hemen	t.-ı kengâr 84a/02
	t. 11a/06, 13a/05 -2-	t.+ a 67b/04
tizrek	[F-T] bkz. tizrek	t.+ ı 31a/02, 38a/07, 43b/10, 43b/11, 44a/01, 44b/01, 44b/11, 46a/04, 46b/09, 47a/01, 52b/03, 53a/05, 55b/06, 56a/11, 56b/08, 59a/07, 59b/03, 59b/10, 60a/11, 62a/01, 62a/07, 62b/07, 63a/04, 64a/06, 64a/07, 68a/02, 68b/01, 70a/11, 71b/05, 73a/04, 73b/09, 73b/10, 73b/11, 74a/01, 75a/11, 78a/07, 78a/11, 79a/01, 79b/01, 81b/10, 81b/11, 83a/05, 83a/06, 84a/02, 84a/07, 85a/06, 85a/07
tîzrek	[F-T] daha çabuk, daha hızlı	t.+ ıdur 38a/09
	t. 18b/03 -1-	
toğan	kartalgillerden, sırtı kül rengi ve enine çizgili, küçük kuş, fare vb. ile beslenen ve alıştırılarak kuş avında kullanılan yırtıcı bir kuş	

- t.+ ın 62a/03
t.+ ından 67b/03, 82a/01, 82a/03
ma‘cūn-ı t.+ lar 73b/08
t.+ ları 82a/01 -75-
- tohumkân** [F] bkz. tohmekân
t. 39a/08 -1-
- tohumsuz** [F-T] tohumu olmayan
t. 65a/03 -1-
- tok** karnı doymuş, aç olmayan
t. ola 48a/11 -1-
- toklı** bir yaşında erkek koyun
t. 37a/01 -1-
- tokluk** bkz. tokluk
t.+ ından 72a/09 -1-
- tokluk** tok olma durumu
t.+ dan 49b/09 -1-
- toksan** doksan sayısı
t. 66a/05, 67a/02 -2-
- tokun** - dokunmak, hissetmek, değmek,
temas etmek
t.- sa 50a/10 -1-
- tokuz** dokuz sayısı
t. 40a/04, 42b/11, 47a/02,
48a/02 -4-
- tokuzuncı** dokuzuncu, dokuz sayısının
sıra sıfatı
t. 12b/07, 58a/01 -2-
- toldur** - doldurmak, dolu duruma
getirmek
t.- ma 40b/11
t.- mayalar 60b/06 -2-
- tolu** dolu, dolmuş, içi boş olmayan
t. 06b/05, 50a/05
- t. olursa 50a/05 -2-
- tonuk** canlılığı olmayan, fersiz (göz)
göz t.+ ı 54a/02
göz t.+ ına 44a/11
göz t.+ ından 45b/03 -3-
- tofiuz ışığı** ?
t. 31a/02 -1-
- topalak** bkz. topalak
t. 52a/06, 83b/11, 86b/04 -3-
- topalak** yermiski, havlican denilen kök
(cyperus rotundus)
t. 54b/08, 79b/05, 80a/01,
82a/08 -4-
- toprak** bkz. toprak
t.+ dan 66a/09 -1-
- toprak** Yer kabuğunun, toz durumuna
gelmiş türlü kütle kırıntılarıyla,
çürümüş organik cisimlerden
oluşan ve canlılara yaşama
ortamı sağlayan yüzey bölümü
t. 12b/02
t.+ ı 48a/05 -2-
- topuk** topuk, ayağın toparlakça olan alt
bölümü
t.+ ına 28b/08 -1-
- toz** çok küçük parçacıklara
bölünmüş olan herhangi bir
madde
t.+ ı 44b/02, 45a/01, 47a/03,
76b/06
t.+ ından 47b/02 -5-
- tudak** ağız
t.+ ları 49a/01 -1-

tuffāh [A] elma t. 74b/07 şarāb-ı t. 51b/08, 86a/05 şarāb-ı t.+ dan 20b/03 -4-	benzer bir kuş türü t. 05a/08 -1-
tuhfe [A] hediye, armağan t. 02a/10 -1-	turunc [A] turunç (citrus aurantium) krş. durunc, ağac kavunu t. 43a/02, 51a/07, 52a/03, 79b/05, 86a/11 t.+ uñ 79b/08 -6-
tuhme [A] mide dolgunluğu, şişkinlik, hazımsızlık, dispepsi t. olur 09a/01 t.+ si olanlara 25b/09 -2-	tüt [F] dut (fructus mori nigri) t.-ı şāmīdür “kara dut” 40a/02 -1-
tułuñ şakak t.+ ları 06b/06 -1-	tuṭ - tutmak, kaplamak, kapatmak t. 22a/08, 40b/08, 87b/07 t.- a 17a/09, 79a/04, 79a/08, 79b/04, 80a/07 t.- alar 46a/07 t.- ar 23b/05, 39a/04, 41a/10, 62b/11, 82a/07 t.- arsañ 87b/02 t.- asın 50a/03, 50a/05, 50a/06, 50a/07 t.- dı 02b/03 t.- ğıl 87b/02 t.- ıcek 50a/02 t.- mağıñ 22a/05 t.- maḡ 24a/11 t.- sa 45b/09, 50b/07 ağızda tuṭ- 45b/09, 79a/08, 79b/04 dil altında tuṭ- 46a/07, 79a/04 fāyda tuṭ- 24a/11 ıssı buğuna tuṭ- 17a/09 iç tuṭ- 22a/05 ḡarār tuṭ- 02b/03 ḡıvāmın tuṭ- 40b/08
tuṛ - durmak, beklemek, kalmak t.- a 48b/02, 69b/03, 85a/03, 85b/08 t.- alar 44b/06 t.- an 07b/07 yirinden t.- ıcaḡ 50b/09 t.- mağıla 08b/05 t.- up 28a/11 örü t.- urken “örü tuṛmak: ayağā kalkmak” 48a/07, 48a/10 -12-	
tuṛağ durulacak, oturup dinlenilecek yer t. idine 36a/03 -1-	
tuṛağ otı dereotu; bir yıllık, sarı çiçekli ve otsu bir bitki (anethum graveolens) t. 38a/03 -1-	
turb [F] turp (raphanus sativus) t. 20a/06, 34a/01, 38a/03, 73b/09 -4-	
turrāc [A] turaç; eti nazik, sülüne	

- nabz ʔut- 49b/11, 50a/03, 50a/05,
50a/06, 50a/07, 50b/07
pend ʔut- 87b/02
sidügi ʔut- 82a/07
söz ʔut- 87b/02, 87b/07
ʔamarları ʔut- 50a/02
yirine ʔut- 62b/11
yumuşak ʔut- 22a/08, 23b/05,
39a/04, 41a/10 -29-
- ʔutaq** dudak bkz.
ʔ.+ ı 06b/06 -1-
- ʔutma** - güçsüz, dermansız kalmak
el ayak ʔ.- duğına 69b/10
el ayak ʔ.- maq 11a/04 -2-
- ʔutmazlık** güçsüzlük, dermansızlık
(el ayak) ʔ. 27a/04 -1-
- ʔutul** - felç olmak
sidük ʔ.- masına 67a/04 -1-
- ʔuz** tuz, sodyum klorür
ʔ. 35a/11
ʔ.+ ı 83a/10
ʔ.+ ıla 05a/02, 29a/05
ʔ.+ la 37b/08 -5-
- ʔuzlu** tuzu olan
ʔ. 06b/06, 16a/08, 31b/02,
59a/03, 61b/02, 82b/01
ʔ.+yı 11b/03 -7-
- ʔuzluk** içine tuz konulan kap
ʔ.+ ı 22a/10, 32a/01, 68a/03,
75a/11 -4-
- ʔuzsuz** tuzlu olmayan
ʔ. 11a/08, 11b/03
ʔ.+ ı ʔuzlu ile -3-
- türbüd** [F] türbit otu (conculvulus
turpethum)
t. 44b/01, 44b/10, 45a/05,
55a/11, 57a/04, 62b/04, 72b/08,
73a/06, 73a/10, 73b/04, 74b/10,
76a/09, 76b/05, 77b/07, 78a/02,
78a/08, 78b/01, 78b/06, 78b/08
devā-yı t. 78b/06
t.-i ebyaz 76b/11 -21-
- Türkçe** genel Türk dili
t. 81a/11, 81b/01 -2-
- türmüs** [F] delice bakla, acı bakla,
yabani bakla, mısır baklası
(lupinus termis)
t. 73b/04
t.+ dür 37b/03 -2-
- tütün** duman
t.+ den 16a/10 -1-
- tüy** insan ve hayvan derisi üzerinde
bulunan ince, kısa, yumuşak ve
sık uzantılar
t.+ i 49a/08 -1-
- tüderi** [F] kuşekmeği (polygonum
aviculare)
t. 54a/06, 55b/07 -4-

U

- u** bağlama edatı
u. 01b/03, 01b/05, 34a/08,
36b/06, 36b/07, 36b/11, 37a/03,
37b/10 -8-
- uc** uç, bir şeyin başı, sivri noktası uç

	u.+ ıyla 61b/04 -1-		mensup
ucuk	havale, epilepsi		ecrām-ı ‘u.+ yi 01b/04 -1-
	u.+ a 44a/11, 69b/10, 72b/05 -3-	un	öğütülerek toz durumuna
ucurum	uçurum, dik ve derin yamaç		getirilmiş tahıl ve başka besin
	u.+ lar 49b/03 -1-		maddeleri
uçuklu	uçuşu olan		u. 29b/02
	u.+ ya 75b/04 -1-		u. eyleye 83b/04
‘ūd	[A] öd ağacı (aquilaria		u. eyleyeler 83a/07
	agallocha)		u. eyleyesin 83a/01
	‘ū. 52a/06, 58a/02, 79b/05,		u.+ ı 53a/10, 84a/11, 85a/10
	80a/01, 86b/04		u.+ m 85b/03
	‘ū.-ı belesān “azak eğiri, eğir otu		u.+ mda 54b/10, 56b/02
	(acorus calanus)” 75a/09		u.+ muñ 85b/05 -11-
	‘ū.-ı belesānuñ 80a/09	‘unnāb	[A] kızılığde, üvez ağacı (sorbus
	‘ū.-ı hindī “hind öd ağacı, yalan		aucuparis)
	öd ağacı (aloexylon agallochum		‘u. 37a/05, 42b/10, 46b/10,
	lour)” 84a/06		47a/09, 59a/11, 59b/08, 63a/01,
	‘ū.-ı şalīb “favâniya, ayı gülü,		68a/01, 84a/09
	şakayık (paoenia officinalis)		‘u.+ ı 66b/05 -10-
	84a/06	‘unşul	[A] adasoğanı (scilla maritima)
	‘ū.+ ı 79b/07 -9-		başal-ı ‘u. “yaban soğanı, ada
‘ufūnet	[A] iltihap, çürüme, illetli hale		soğanı (urgingea maritima)”
	gelme		81a/04 -1-
	‘u. 22a/07	unutsağı	unutkan
	‘u.+ den 12b/02, 66a/09		u. ola 06b/06 -1-
	‘u.+ i 64a/11 -4-	unutsaklık	unutkanlık
uhrevī	[A] ahiretle ilgili		u. 76b/10
	sevāb-ı u. 02b/02 -1-		u.+ a 44a/11
‘uqālā	[A] akıllılar, akıllı olanlar		u.+ ı 54b/04, 70a/01 -4-
	‘u. 01b/03 -1-	ur -	vurmak
‘uqūl	[A] akıllar, zihinler, uslar		el u.- alar 67b/01, 68b/04
	‘u. 01b/03 -1-		oda u.- alar 85b/02 -3-
‘ulvī	[A] göge veya manevî âleme	uş	akıl, zihin

u.+ şı 79a/11 -1-
‘uşāre [A] özsu, sıkılan şeylerden
çıkan su
‘u.+ si 45a/10
‘u.+ sinden 44a/01 -2-
uskuf [F] piskopos
cevāriş-i u. 74b/08 -1-
uskuṭūrī [G] sabır otunun bir türü
şabr-ı u. 63b/05 -1-
ustūhūdūs [G] karağan çiçeği, karabaş
otu (lavanduka stoechas)
u. 72b/08, 81b/01, 82a/08 -3-
uşūl [A] kökler, ilaç yapımında
kullanılan çeşitli bitki kökleri
şarāb[-ı] u. 78b/02
şarāb-ı u. 63b/09
şarāb-ı u.+ da 63b/09
şarābü’l-uşūl 68b/07 -3-
uşak [A] çadırıuşağı otu ve bundan
elde edilen zamk (dorema
ammoniacum) krş. çadır
u. 53b/03, 78a/01, 81a/05 -3-
uvan - ufalanmak, kırılmak,
parçalanmak
u.- ur ola 80a/11 -1-
uyan - uyku durumundan çıkmak
u. 87b/10 -1-
uyḥu bkz. uyḥu
u.+ sı gelmeye 06b/06 -1-
uyı - bkz. uyu-
u.- maḳ 25a/10
u.- mamaḳ 19a/06
u.- yup 19a/06 -3-

uyku dış uyaranlara karşı bilincin,
bütünüyle veya bir bölümünün
yittiği, tepki gücünün zayıfladığı
ve her türlü etkinliğin büyük
ölçüde azaldığı dinlenme
durumu
u. 09b/04, 17b/03, 18a/07,
18a/11, 18b/06, 18b/07, 26b/08,
48b/04, 49a/02
u.+ da 17b/05
u. geldükde 31b/04
u. geldükden 17b/03
u.+ nuñ 18a/01, 18a/09, 18a/10
u.+ sı 06b/04, 18a/04, 18b/08
u.+ sından 87b/10
u.+ yı 19a/06 -22-
uykusuz uyumamış veya uykusunu
alamamış
u.+ suz 51a/04 -1-
uykusuzluk uykusuzluk, uyuyamama
veya uyumamış olma durumu
u.+ a 68a/10
u.+ ı 65b/11, 70a/02 -3-
uyluk kalçadan dize kadar olan bacak
bölümü, uyluk
u. 72b/11, 81a/01 -2-
uyu - uyku durumunda olmak
u.- duğı 18a/04
u.- mağı 70a/02
u.- maḳ 18b/05
u.- maḳdur 49a/07
u.- mamağa 18b/10
u.- mamağuñ 18b/11

u.- mamağdan 16b/01, 19a/01	33b/01, 33b/02, 41a/03, 41a/06,
u.- maya 21b/01	42b/11, 44a/02, 45b/06, 46a/05,
u.- ya 06b/06, 09b/04, 18a/03,	47a/02, 47a/03, 47a/11, 47b/05,
18a/06, 18a/09, 18b/02, 18b/11,	47b/07, 47b/11, 48a/08, 51a/05,
21a/11, 77b/04	53a/06, 53a/09, 53b/09, 53b/10,
u.- yalar 44b/06	55b/08, 55b/10, 56b/01, 57a/05,
u.- yasin 31b/04 -21-	59a/08, 59b/01, 59b/02, 59b/04,
uyuz uyuz hastalığı	59b/06, 59b/11, 60a/07, 60a/10,
u. 06b/06, 26b/10	60b/04, 61b/11, 61b/02, 62a/01,
u.+ a 67b/05, 67b/09, 74a/03	63a/04, 66b/11, 68a/02, 69b/04,
u.+ ı 23b/05, 26a/01, 76b/11 -8-	70b/02, 70b/08, 70b/11, 71a/01,
uzağan uzun	71a/06, 71b/03, 72a/06, 72b/03,
u. olur 04a/06 -1-	72b/09, 72b/10, 73a/06, 73b/04,
uzak gidilmesi çok süren, çok ötelerde	73b/06, 74a/02, 74a/03, 74b/03,
bulunan, irak, yakın karşıtı	74b/07, 75a/01, 75b/02, 75b/05,
krş. irak	75b/07, 76a/10, 76a/11, 76b/02,
u. 06b/06 -1-	76b/05, 76b/08, 77a/02, 77a/08,
uzat - uzamasına sebep olmak,	77b/08, 77b/10, 78a/04, 78a/08,
uzamasını sağlamak	78a/09, 78b/01, 78b/06, 79a/02,
u.- ur 57b/07 -1-	79a/05, 81a/06, 81b/08, 82b/01,
uzun iki ucu arasında fazla uzaklık	83a/05, 83b/08, 84b/01, 84b/11,
olan, kısa karşıtı	85a/09 -95-
u. ola 13b/06 -1-	üçüncü -7- üçüncü
‘üzuv [A] organ	ü. 18a/04, 22b/05, 22b/11,
‘u.+ a 07a/06	23a/01, 24b/04, 26a/09
‘u.+ ında ola 07a/05	ü.+ de 39a/08
‘u.+ uñ 15a/02, 15a/04 -4-	üç bkz. üç
	ü.+ er 45b/01, 45b/05, 47a/01,
	52b/10, 62b/10
	ü.+ üni 85b/05 -6-
	üçüncü üç sayısının sıra sıfatı
üç üç sayısı	ü. 12b/03
ü. 03b/09, 14a/01, 15b/07,	ü.+ de 38a/03, 38a/04 -3-
16b/07, 16b/11, 20a/09, 21b/10,	

Ü

ü lü pay, hisse, kısım
ü.+ si 47a/11
ü.+ sinden 41a/06, 47a/11 -3-

ün ses, seda
ü.+ in 28b/10
ü.+ lerden 17a/05 -2-

ünlü sesli, sedalı
gökçek ü. 17b/01 -1-

ürk - 1. korkmak 2. ürpermek
tüyi ü.- er 49a/08
ü.- meye 21a/07 -2-

üst üst, bir şeyin yukarı tarafı,
görünen yanı, sonrası, arkası üst
ü. 57a/08
ü.+ inde 15a/11, 40b/04, 51a/09
ü.+ inde ola 16a/04
ü.+ inden 12b/02, 66a/03
ü.+ ine 11a/06, 11b/11,
13a/08, 13b/03, 28a/07, 28a/11,
29b/08, 40b/03, 40b/06, 41b/01,
43b/01, 44b/05, 46b/05, 47b/01,
47b/07, 48a/03, 49b/10, 53b/06,
53b/07, 54b/01, 54b/02, 57a/09,
57b/05, 60a/01, 61a/08, 61b/06,
61b/08, 64a/02, 64b/06, 65a/11,
67a/03, 69a/03, 71a/02, 75a/05,
77b/04, 78b/04
ü.+ ün de ği 68a/04 -46-

üşen - kendinde bir gevşeklik duyarak
bir işi yapmaya iste ği olmamak,
erinmek
ü.- e 22a/09 -1-

üzere bkz. üzerine

ü. 18b/01, 73a/08 -2-

üzere üstüne
ü. 01b/09, 02a/01, 02a/11,
28b/01, 51a/01, 84b/05, 85b/06,
85b/07, 86a/02
ü.+ dür 04b/07, 26a/03, 28b/04,
31a/07 -13-

üzre 1. üstüne, üzerine 2. gibi, bu
yolda, bu biçimde
ü. 76b/07
ü.+ dür 12a/03, 19a/10, 20b/06,
40a/04 -5-

üzüm asmanın taze veya kuru olarak
yenilen ve salkım durumunda
bulunan meyvesi (vitis vinifera)
krş. kişmiş
ü. 11b/11, 33b/08, 34a/01,
37a/03, 38b/04, 47a/10, 56a/11,
63a/01, 71b/05, 82a/05
ü.+ dür 36a/10 -11-

V

vâcib [A] terki caiz olmayan, yapılması
gerekli
v.+ dür 03a/10, 04a/10, 07a/04,
07a/05, 08b/07, 10b/11, 14a/09,
22a/09, 24b/08
v. oldı 04b/04, 12a/07, 14b/02,
40a/10 -13-

vâfi [A] yeter, tam, elverir
v. 02a/04 -1-

vahşî [A] yabani

	v. 37b/07 -1-		55b/08, 56a/02, 56b/02, 56b/06,
vakıt	[A] bkz. vakıt		56b/08, 56b/11, 57a/06, 64b/08,
	v. 23b/10 -1-		65a/08, 65b/08, 68a/07, 71a/05,
vakıyye	[A] okka, dörtyüz dirhemlik		74a/03, 75a/04, 77a/10, 81b/07
	tartı		v.+ larda 10a/03, 10a/09, 17a/07,
	v. 41a/06, 41a/07, 41a/11,		25b/07
	41b/01, 41b/04, 41b/10, 42a/05,		v.+ lardur 10a/01
	42a/06, 43b/02, 42b/03, 65b/05,		v. olur 68a/08, 71b/09
	84b/01		v.+ uñ 20a/01 -78-
	v.+ sine 41a/07, 43b/02 -17-	välideyn	[A] ana ile baba
vâki'	[A] vuku bulan, olan, düşen;		v.-i ğıyâşü'l-islâm 02a/08 -1-
	olagelen, rastlayan	vâlih	[A] şaşakalmış, şaşırılmış
	v. olsa 49b/04 -1-		v. 01b/03 -1-
vakt	[A] vakit, zaman	var	var, mevcut
	v. 10b/06, 12b/06, 18a/04,		v. 12b/11, 28b/02, 68a/10
	19a/04, 47a/06, 48a/10, 79a/10		v.+ dur 11b/07, 13a/01, 13a/07,
	v.-ı mu'ayyende 10b/05		14a/01, 14a/11, 15a/02, 15a/04,
	v.+ a 03a/01, 03a/06, 10b/05,		15a/08, 19b/04, 19b/08, 20b/09,
	21b/06, 28a/02, 40b/07		22b/01, 23a/03, 23a/05, 23b/07,
	v.+ da 04b/01, 04b/02, 04b/03,		23b/08, 24a/11, 26a/01, 26b/06,
	09b/03, 10a/02, 10a/05, 10a/09,		27b/01, 33a/09, 34a/03, 34a/11,
	13a/03, 15b/06, 20b/02, 80a/07		35b/07, 36b/08, 36b/09, 41a/05,
	v.+ dur 13a/04		41a/10, 41b/08, 42a/09, 42b/02,
	v.+ ı 13b/01, 48b/08		42b/06, 43a/10, 43a/08, 43b/07,
	v.+ ıdur 20a/02		43b/09, 44a/11, 44b/08, 45a/04,
	v.+ ın 06b/06		47a/06, 48a/08, 55a/05, 56b/04,
	v.+ ında 11a/05, 18b/10, 21b/05,		56b/07, 65a/02
	54a/08, 54b/03		v.+ ısa 17b/07, 35a/04, 49b/11,
	v.+ ısa 80b/10		50b/11, 52a/03, 82a/04
	v.+ ında 43a/04, 43b/04, 44a/08,		v.+ ımış 10b/02
	44b/06, 45b/02, 45b/07, 46a/02,		v.+ ısa 86b/01 -58-
	46b/05, 52b/08, 53a/01, 53a/11,	var -	varmak, gitmek, ulaşmak
	54b/11, 55a/03, 55a/08, 55b/01,		v.- a 24b/05

v.- alar 52a/01, 86a/09	06a/08, 06a/09, 06a/10, 06b/10,
v.- asın 87a/11	6b/02, 06b/03, 06b/04, 06b/05,
v.- inca 45b/08, 79b/03	06b/06, 06b/07, 06b/08, 06b/09,
v.- incadur 68a/07	07a/01, 07a/02, 07a/03, 07a/05,
fesāda v.- maya 41a/01	07a/07, 07a/09, 07a/10, 07a/11,
v.- mayalar 52a/01, 86a/10	07b/01, 07b/02, 07b/03, 07b/04,
fesāda v.- sa 40a/09	07b/05, 07b/07, 07b/08, 07b/09,
fesāda v.- ur 03b/05, 08b/06,	08a/01, 08a/02, 08a/03, 08a/04,
09b/11 -15-	08a/05, 08a/09, 08a/10, 08a/11,
varak [A] yaprak	08b/02, 08b/03, 08b/05, 08b/06,
v.+ ı'l-ḥayāl “bengilik otu	08b/07, 08b/08, 08b/11, 09a/01,
yaprağı” 84a/11 -1-	09a/02, 09a/04, 09a/05, 09a/08,
vaşf [A] vasıf, nitelik, özellik	09a/09, 09b/01, 09b/04, 09b/05,
v. idüp 30b/11 -1-	09b/07, 09b/08, 09b/09, 09b/10,
ve ve, ve bağlacı	09b/11, 10a/01, 10a/03, 10a/05,
v. 01b/02, 01b/05, 01b/06,	10a/06, 10a/07, 10a/09, 10a/10,
01b/07, 01b/08, 01b/09, 02a/01,	10a/11, 10b/01, 10b/02, 10b/04,
02a/02, 02a/04, 02a/05, 02a/08,	10b/06, 10b/07, 10b/08, 11a/02,
02a/10, 02a/11, 02b/01, 02b/02,	11a/03, 11a/04, 11a/05, 11a/06,
02b/05, 02b/06, 02b/07, 02b/08,	11a/07, 11a/08, 11a/09, 11a/10,
02b/09, 02b/10, 02b/11, 03a/03,	11a/11, 11b/01, 11b/03, 11b/04,
03a/04, 03a/05, 03a/06, 03a/09,	11b/05, 11b/06, 11b/07, 11b/08,
03a/11, 03b/01, 03b/02, 03b/04,	11b/09, 11b/10, 11b/11, 12a/03,
03b/05, 03b/08, 03b/09, 03b/11,	12a/05, 12a/06, 12a/10, 12a/11,
04a/02, 04a/03, 04a/04, 04a/05,	2b/10, 12b/11, 12b/02, 12b/07,
04a/07, 04a/08, 04a/11, 04b/01,	12b/09, 13a/01, 13a/03, 13a/04,
04b/02, 04b/03, 04b/07, 04b/09,	13a/05, 13a/06, 13a/07, 13a/08,
04b/10, 05a/01, 05a/02, 05a/03,	13a/09, 13a/10, 13a/11, 13b/01,
05a/04, 05a/05, 05a/06, 05a/07,	13b/02, 13b/03, 13b/04, 13b/06,
05a/08, 05a/09, 05a/10, 05b/03,	13b/07, 13b/08, 13b/10, 14a/01,
05b/04, 05b/06, 05b/07, 05b/09,	14a/06, 14a/07, 14a/08, 14a/10,
05b/10, 05b/11, 06a/01, 06a/02,	14a/11, 14b/01, 14b/06, 14b/07,
06a/03, 06a/04, 06a/05, 06b/06,	14b/08, 14b/09, 14b/10, 14b/11,

15a/03, 15a/04, 15a/06, 15a/07,
15a/08, 15a/09, 15a/10, 15a/11,
15b/01, 15b/02, 15b/03, 15b/04,
15b/05, 15b/06, 15b/07, 15b/08,
15b/09, 15b/10, 15b/11, 16a/01,
16a/02, 16a/03, 16a/04, 16a/07,
16a/08, 16a/09, 16a/10, 16a/11,
16b/01, 16b/02, 16b/03, 16b/04,
16b/05, 16b/09, 16b/10, 16b/11,
17a/01, 17a/03, 17a/04, 17a/05,
17a/06, 17a/07, 17a/08, 17a/09,
17a/10, 17a/11, 17b/01, 17b/04,
17b/05, 17b/06, 17b/08, 17b/09,
17b/10, 18a/01, 18a/03, 18a/04,
18a/06, 18a/07, 18a/08, 18a/10,
18b/01, 18b/02, 18b/04, 18b/05,
18b/06, 18b/08, 18b/09, 18b/10,
19a/01, 19a/02, 19a/03, 19a/05,
19a/06, 19a/08, 19a/10, 19b/01,
19b/02, 19b/03, 19b/04, 19b/05,
19b/06, 19b/07, 19b/08, 19b/09,
19b/11, 20a/11, 20a/04, 20a/05,
20a/06, 20a/07, 20a/08, 20a/10,
20b/01, 20b/02, 20b/03, 20b/04,
20b/06, 20b/08, 20b/09, 20b/10,
20b/11, 21a/03, 21a/04, 21a/06,
21a/07, 21a/08, 21a/10, 21a/11,
21b/01, 21b/03, 21b/04, 21b/05,
21b/06, 21b/07, 21b/08, 21b/09,
21b/10, 21b/11, 22a/01, 22a/02,
22a/03, 22a/05, 22a/06, 22a/07,
22a/08, 22a/10, 22b/01, 22b/03,
22b/07, 22b/10, 23a/02, 23a/03,

23a/05, 23a/08, 23a/09, 23a/10,
23a/11, 23b/02, 23b/03, 23b/04,
23b/05, 23b/06, 23b/07, 23b/08,
23b/09, 23b/10, 23b/11, 24a/01,
24a/02, 24a/03, 24a/05, 24a/06,
24a/07, 24a/08, 24a/09, 24a/10,
24a/11, 24b/01, 24b/02, 24b/03,
24b/04, 24b/05, 24b/06, 24b/07,
24b/09, 24b/10, 25a/01, 25a/03,
25a/05, 25a/06, 25a/07, 25a/09,
25a/10, 25a/11, 25b/01, 25b/02,
25b/03, 25b/04, 25b/05, 25b/08,
25b/09, 25b/10, 25b/11, 26a/01,
26a/03, 26a/05, 26a/07, 26a/08,
26b/02, 26b/03, 26b/04, 26b/05,
26b/06, 26b/07, 26b/08, 26b/09,
26b/10, 26b/11, 27a/01, 27a/02,
27a/03, 27a/04, 27a/05, 27a/06,
27a/07, 27a/08, 27a/09, 27a/10,
27a/11, 27b/02, 27b/03, 27b/04,
27b/05, 27b/06, 27b/08, 27b/10,
27b/11, 28a/01, 28a/03, 28a/04,
28a/06, 28a/07, 28a/08, 28a/09,
28a/10, 28a/11, 28b/01, 28b/04,
28b/06, 28b/07, 28b/08, 28b/09,
28b/10, 28b/11, 29a/01, 29a/02,
29a/03, 29a/04, 29a/05, 29a/06,
29a/07, 29a/08, 29a/09, 29a/11,
29b/01, 29b/02, 29b/03, 29b/05,
29b/06, 29b/07, 29b/08, 29b/09,
29b/10, 29b/11, 30a/03, 30a/04,
30a/05, 30a/06, 30a/07, 30a/08,
30a/10, 30a/11, 30b/01, 30b/04,

30b/05, 30b/06, 30b/07, 30b/08,
30b/09, 30b/10, 30b/11, 31a/01,
31a/02, 31a/03, 31a/04, 31a/05,
31a/07, 31a/09, 31a/10, 31a/11,
31b/01, 31b/02, 31b/03, 31b/04,
31b/07, 31b/08, 31b/09, 31b/10,
31b/11, 32a/01, 32a/02, 32a/03,
32a/04, 32a/05, 32a/08, 32a/09,
32a/10, 32a/11, 32b/01, 32b/02,
32b/03, 32b/04, 32b/05, 32b/08,
32b/09, 32b/10, 33a/02, 33a/03,
33a/04, 33a/05, 33a/06, 33a/07,
33a/09, 33b/01, 33b/02, 33b/03,
33b/05, 33b/06, 33b/07, 33b/08,
33b/09, 34a/01, 34a/02, 34a/03,
34a/04, 34a/05, 34a/06, 34a/07,
34a/08, 34a/09, 34a/10, 34a/11,
34b/02, 34b/03, 34b/04, 34b/05,
34b/08, 34b/09, 34b/10, 34b/11,
35a/01, 35a/02, 35a/03, 35a/04,
35a/05, 35a/06, 35a/07, 35a/08,
35a/09, 35a/10, 35a/11, 35b/01,
35b/02, 35b/03, 35b/04, 35b/05,
35b/06, 35b/07, 35b/08, 35b/09,
35b/10, 35b/11, 36a/01, 36a/02,
36a/03, 36a/04, 36a/05, 36a/06,
36a/07, 36a/08, 36a/09, 36a/10,
36a/11, 36b/01, 36b/02, 36b/03,
36b/04, 36b/07, 36b/08, 36b/09,
36b/10, 36b/11, 37a/01, 37a/02,
37a/03, 37a/04, 37a/05, 37a/06,
37a/08, 37a/09, 37a/11, 37b/02,
37b/03, 37b/04, 37b/05, 37b/06,

37b/07, 37b/08, 37b/09, 37b/10,
37b/11, 38a/01, 38a/02, 38a/03,
38a/04, 38a/07, 38a/08, 38a/09,
38a/10, 38a/11, 38b/01, 38b/02,
38b/03, 38b/04, 38b/05, 38b/08,
38b/09, 38b/10, 38b/11, 39a/01,
39a/02, 39a/04, 39a/05, 39a/06,
39a/07, 39a/08, 39a/11, 39b/02,
39b/03, 39b/04, 39b/05, 39b/06,
39b/07, 39b/08, 39b/09, 39b/10,
40a/01, 40a/02, 40a/03, 40a/04,
40a/07, 40a/08, 40a/09, 40b/01,
40b/02, 40b/03, 40b/04, 40b/05,
40b/06, 40b/07, 40b/08, 40b/09,
40b/10, 40b/11, 41a/01, 41a/02,
41a/03, 41a/04, 41a/05, 41a/06,
41a/07, 41a/08, 41a/09, 41a/10,
41a/11, 41b/01, 41b/02, 41b/03,
41b/04, 41b/05, 41b/06, 41b/07,
41b/08, 41b/09, 41b/11, 42a/01,
42a/02, 42a/03, 42a/04, 42a/05,
42a/06, 42a/07, 42a/08, 42a/09,
42a/10, 42a/11, 42b/01, 42b/02,
42b/03, 42b/04, 42b/05, 42b/06,
42b/07, 42b/08, 42b/09, 42b/10,
42b/11, 43a/01, 43a/02, 43a/03,
43a/04, 43a/06, 43a/07, 43a/08,
43a/09, 43a/10, 43a/11, 43b/01,
43b/02, 43b/03, 43b/04, 43b/05,
43b/06, 43b/08, 43b/09, 43b/10,
43b/11, 44a/01, 44a/02, 44a/03,
44a/05, 44a/06, 44a/07, 44a/10,
44a/11, 44b/01, 44b/02, 44b/03,

44b/04, 44b/05, 44b/06, 44b/07,
44b/08, 44b/09, 44b/11, 45a/01,
45a/02, 45a/03, 45a/04, 45a/05,
45a/06, 45a/07, 45a/08, 45a/09,
45a/10, 45a/11, 45b/01, 45b/03,
45b/04, 45b/05, 45b/06, 45b/07,
45b/09, 45b/10, 45b/11, 46a/01,
46a/02, 46a/03, 46a/04, 46a/07,
46a/08, 46a/09, 46a/11, 46b/01,
46b/02, 46b/04, 46b/05, 46b/07,
46b/08, 46b/09, 46b/10, 46b/11,
47a/01, 47a/03, 47a/04, 47a/05,
47a/06, 47a/08, 47a/09, 47a/10,
47b/01, 47b/02, 47b/03, 47b/04,
47b/06, 47b/07, 47b/08, 47b/10,
48a/01, 48a/03, 48a/04, 48a/11,
48b/01, 48b/02, 48b/04, 48b/05,
48b/06, 48b/07, 48b/08, 48b/10,
48b/11, 49a/01, 49a/02, 49a/03,
49a/04, 49a/05, 49a/06, 49a/07,
49a/08, 49a/09, 49a/10, 49a/11,
49b/01, 49b/02, 49b/03, 49b/04,
49b/05, 49b/06, 50a/01, 50a/02,
50a/05, 50a/07, 50b/06, 50b/09,
50b/10, 51a/01, 51a/06, 51a/08,
51a/09, 51b/01, 51b/02, 51b/03,
51b/04, 51b/07, 51b/08, 51b/09,
51b/10, 51b/11, 52a/01, 52a/03,
52a/04, 52a/05, 52a/06, 52a/07,
52a/10, 52a/11, 52b/01, 52b/02,
52b/05, 52b/07, 52b/08, 52b/09,
52b/10, 52b/11, 53a/01, 53a/02,
53a/03, 53a/04, 53a/06, 53a/07,

53a/08, 53a/09, 53a/10, 53b/01,
53b/02, 53b/03, 53b/04, 53b/05,
53b/07, 53b/08, 53b/10, 53b/11,
54a/02, 54a/03, 54a/04, 54a/05,
54a/06, 54a/07, 54a/08, 54a/09,
54a/10, 54a/11, 54b/01, 54b/03,
54b/04, 54b/05, 54b/06, 54b/07,
54b/08, 54b/09, 54b/10, 55a/01,
55a/02, 55a/03, 55a/04, 55a/05,
55a/07, 55a/08, 55a/10, 55a/11,
55b/01, 55b/03, 55b/04, 55b/05,
55b/06, 55b/07, 55b/08, 55b/09,
55b/10, 55b/11, 56a/02, 56a/04,
56a/05, 56a/06, 56a/07, 56a/08,
56a/09, 56a/10, 56b/01, 56b/02,
56b/03, 56b/04, 56b/05, 56b/06,
56b/08, 56b/09, 56b/10, 56b/11,
57a/02, 57a/03, 57a/04, 57a/05,
57a/06, 57a/08, 57a/09, 57a/10,
57a/11, 57b/01, 57b/02, 57b/03,
57b/04, 57b/05, 57b/06, 57b/07,
57b/09, 57b/10, 57b/11, 58a/01,
58a/02, 58a/03, 58a/04, 58a/05,
58a/06, 58a/07, 58a/08, 58a/09,
58a/10, 58a/11, 58b/01, 58b/04,
58b/06, 58b/08, 58b/09, 59a/01,
59a/02, 59a/03, 59a/04, 59a/05,
59a/09, 59a/10, 59a/11, 59b/07,
59b/09, 60a/02, 60a/03, 60a/05,
60a/06, 60a/07, 60a/11, 60b/04,
60b/05, 60b/10, 60b/11, 61a/05,
61a/06, 61a/10, 61a/11, 61b/05,
61b/07, 61b/08, 61b/11, 62a/06,

62a/08, 62a/09, 62b/01, 62b/05,
62b/09, 62b/11, 63a/10, 63a/11,
63b/01, 63b/02, 63b/04, 63b/06,
63b/07, 64a/04, 64a/05, 64a/08,
64a/11, 64b/06, 64b/11, 65a/01,
65a/03, 65a/09, 65b/02, 65b/04,
65b/09, 65b/10, 65b/11, 66a/01,
66a/09, 66b/03, 66b/04, 66b/05,
66b/11, 67a/07, 67a/08, 67b/05,
67b/08, 67b/09, 67b/10, 67b/11,
68a/01, 68a/03, 68a/04, 68a/06,
68a/09, 68a/10, 68a/11, 68b/02,
68b/05, 68b/06, 68b/10, 68b/11,
69a/04, 69a/05, 69a/06, 69a/07,
69a/08, 69a/11, 69b/07, 69b/08,
69b/09, 69b/10, 69b/11, 70a/01,
70a/02, 70a/03, 70a/04, 70a/05,
70a/06, 70a/07, 70a/08, 70a/09,
70a/10, 70b/01, 70b/05, 70b/06,
70b/07, 70b/08, 71a/08, 71a/09,
71a/10, 71b/01, 71b/02, 71b/03,
71b/08, 71b/09, 71b/10, 71b/11,
72a/01, 72a/02, 72a/03, 72a/04,
72a/05, 72a/06, 72a/09, 72b/01,
72b/05, 72b/06, 72b/07, 72b/08,
72b/09, 72b/11, 73a/01, 73a/02,
73a/04, 73a/05, 73a/06, 73a/09,
73b/03, 73b/04, 74a/01, 74a/03,
74a/06, 74a/07, 74a/08, 74a/09,
74b/01, 74b/02, 74b/03, 74b/09,
74b/10, 74b/11, 75a/01, 75a/02,
75a/03, 75a/06, 75a/07, 75a/08,
75a/09, 75a/10, 75a/11, 75b/01,

75b/03, 75b/04, 75b/05, 75b/09,
75b/10, 76a/01, 76a/09, 76b/01,
76b/04, 76b/05, 76b/08, 76b/09,
76b/10, 76b/11, 77a/01, 77a/06,
77a/07, 77a/08, 77a/09, 77a/11,
77b/01, 77b/02, 77b/03, 77b/04,
77b/05, 77b/07, 77b/11, 78a/01,
78a/02, 78a/03, 78a/06, 78a/07,
78a/11, 78b/01, 78b/02, 78b/07,
78b/09, 78b/10, 78b/11, 79a/02,
79a/04, 79a/05, 79a/09, 79b/01,
79b/04, 79b/07, 79b/08, 79b/09,
80a/01, 80a/02, 80a/04, 80a/05,
80a/07, 80a/10, 80b/02, 80b/05,
80b/06, 80b/07, 80b/08, 80b/09,
80b/11, 81a/01, 81a/02, 81a/03,
81a/04, 81a/05, 81a/06, 81a/07,
81a/08, 81a/09, 81a/10, 81a/11,
81b/01, 81b/02, 81b/03, 81b/04,
81b/06, 81b/07, 81b/09, 81b/10,
81b/11, 82a/11, 82a/02, 82a/03,
82a/05, 82a/06, 82a/07, 82a/08,
82b/01, 82b/03, 82b/04, 82b/09,
83a/01, 83a/02, 83a/03, 83a/04,
83a/06, 83a/07, 83a/09, 83b/02,
83b/04, 83b/05, 83b/06, 84b/08,
84b/09, 84b/11, 85a/01, 85a/04,
85a/05, 85a/06, 85a/09, 85a/11,
85b/01, 85b/05, 86a/01, 86a/04,
86a/05, 86a/06, 86a/07, 86a/08,
86a/09, 86a/10, 86b/01, 86b/02,
86b/03, 86b/04, 86b/05,
86b/06 -2589-

- vebā** [A] veba hastalığı
v.+ da 64a/11
v. olduğundan 51b/06
faşl-ı v. olduğundan 51b/06,
86a/03 -4-
- veca‘** [A] ağrı, sızı, acı
krş. ağrı
v.-y1 cenbe 23b/07
v.-y1 şadra 23b/07
v.-ı mefâşıl 44b/07, 77b/10 -4-
- vech** [A] sebep, vesîle, münâsebet
v.+ ile 21b/05 -1-
- velâkin** [A] fakat, ama
v. 41b/10 -1-
- velîkin** [F] bkz. velâkin
v. 16a/03 -1-
- verd** [A] gül
v.+ ile 78b/08 -1-
- verem** [A] verem hastalığı
v.+ e 65b/10
v. +lere 81a/03 -2-
- veremlü** [A-T] verem hastası
v. 25a/01 -1-
- vesîle** [A] bahane, sebep
v. 02a/10 -1-
- vesvâse** [A] şüphe, kuruntu, işkil
v. 70a/07 -1-
- veyā** [A-T] veya, yahut
v. 04a/08, 05a/01, 05a/11,
05b/01, 05b/02, 06b/06, 06b/11,
07b/03, 09b/06, 12a/01, 12b/02,
12b/03, 14a/10, 16b/04, 16b/11,
17a/07, 17b/10, 20a/09, 21a/02,
21a/04, 21b/02, 21b/09, 22a/09,
22a/10, 27b/09, 28b/09, 29b/02,
30a/03, 30a/04, 31b/01, 31b/03,
34a/08, 34a/11, 35b/05, 36b/04,
40b/10, 40b/11, 43b/03, 53a/01,
53b/09, 59b/05, 62b/06, 76b/02,
76b/07, 77a/04, 77b/02, 78b/03,
80b/01, 80b/08 -67-
- veyāhūd** veya, isterseniz; iyisi
v. 05a/07, 05b/02, 65b/09,
67b/01, 75b/09, 85a/08 -6-
- vezin** [A] bkz. vezn
v.+ de 12b/05 -1-
- vezn** [A] vezin, ölçü, ağırlık
v. 83b/02
v.+ i 85b/01
v.+ ince 42b/04 -3-
- vir -** 1. vermek, tedavi amacıyla
kullanmak, kullandırmak 2. ...
duygusunu uyandırmak 3.
bozmak, rahatsız etmek 4.
sağlamak
v.- ür 23b/10, 29b/05, 30b/06,
36a/08
v.- di 86b/10
v.- dügiyle 69a/06
v.- e 07b/03
v.- eler 09a/07, 79a/10
v.- mekten 27b/03
v.- miş 76a/03
v.- ür 02b/11, 05a/05, 06a/07,
09b/07, 10a/11, 15b/09, 17b/08,
18b/05, 28b/07, 28b/08, 29a/01,

29a/02, 29a/11, 29b/03, 30a/02,
30a/04, 30a/06, 30b/08, 30b/01,
36a/04, 36b/02, 38b/09, 39a/02,
41b/06, 42a/01, 42a/07, 43b/06,
45a/09, 52a/10, 52b/09, 54a/05,
55a/05, 58a/10, 65a/01, 69a/05,
69a/09, 70a/04, 74a/09, 74b/10,
80a/04, 85a/05
v.- ürler 30b/03, 36b/11
ağu vir- 76a/03
cilā vir- 07b/03, 36b/02, 43b/06,
45a/09, 58a/10
ferah vir- 42a/01
fesāda vir- 09b/07, 10a/11
ğidā vir- 02b/11, 05a/05, 06a/07,
17b/08, 30b/03, 36a/04, 36b/02,
36b/11
ḥabb vir- 79a/10
kuvvet vir- 15b/09, 28b/07,
28b/08, 29a/01, 29a/02, 29a/11,
29b/03, 30a/02, 30a/04, 30a/06,
30b/01, 39a/02, 41b/06, 52a/10,
52b/09, 54a/05, 55a/05, 65a/01,
69a/05, 69a/06, 70a/04, 74a/09,
74b/10, 85a/05
lezzet vir- 30b/06, 30b/08,
80a/04
menfa‘at vir- 69a/09
meyl itdügin vir- 09a/07
nişāt vir- 42a/07
ruḥūbet vir- 18b/05, 38b/09
suḥūnet vir- 54a/05
za‘f vir- 27b/03

yardım vir- 29b/03 -59-

viril - verilmek

v.- memiş ola 76a/05 -1-

vü bağlama edatı

v. 86b/08, 86b/10 -2-

Y

yā ya, veya, yahut

y. 11a/02, 16a/03, 20a/09,
48a/06, 48a/07, 48a/10, 51a/04,
51a/09, 51b/05, 52a/02, 52a/03,
58b/07, 58b/11, 59a/01, 59a/02,
59a/06, 64b/04, 64b/05, 77a/02,
77b/02, 82b/04, 86a/11 -34-

yābis [A] kuru, kuru mizaca sahip
nesne

y. 06b/06, 06b/09, 23a/10,
37b/02, 39a/10

y.+ dirler 38a/04

y.+ dür 23a/01, 32b/06, 37b/10,
38a/01, 38a/02, 38a/03, 38b/04,
39a/11, 39b/01, 39b/03, 39b/04,
39b/05, 39b/07, 39b/08, 39b/09,
39b/10, 42a/01, 42a/07, 42a/11

y.+ dürler 37b/11, 39b/06

mī‘a-ı y.+ e 79b/01

y. ola 20b/11, 23a/11 -32-

yabraḳ bkz. yapraḳ

y. 60b/05, 65b/03

y.+ da 60b/08

y.+ ı 21b/02, 21b/03, 66a/10,

66a/11, 68b/01, 72b/02, 73a/04,

- 75b/11, 77b/02, 78b/01
y.+ ın 61a/01, 65a/02
y.+ ından 65a/05, 65b/02, 66a/09
y.+ inuñ 66a/11 -20-
- yād** [F] anma, hatırlama
y. 87b/11
y. ideler 87a/02
y. itdügidi 33a/08, 33b/11
y. itdügümüz 07a/01, 35a/04
y. itdük 06b/06, 07a/03, 07a/09
y. itdük idi 33b/04
y.+ uñ qala 87a/06 -11-
- yağ** yağ
y.+ a 57b/11
y.+ ı 03b/08, 16b/01, 16b/02,
17a/08, 22a/10, 36b/10, 37b/08,
47a/04, 47b/06, 58b/07, 58b/08,
59a/02, 60a/03, 62b/04, 73a/07
y.+ ıla 25b/05, 30a/05, 35a/03,
54b/02, 63b/07
y.+ ın 17a/08, 53a/08, 57b/05,
85b/02
y.+ ina 72b/09
y.+ ından 30b/01, 47b/01,
47b/02, 48a/03
y.+ inuñ 30a/10, 37b/09
y.+ ıyla 30a/09, 35b/05, 36b/04,
53b/09, 53b/10, 57b/02, 69b/01,
76a/06, 77a/04, 77a/10
y.+ lar 57b/10
y.+ ları 30a/02
y.+ larıyla 30a/04
y.+ uñ 30a/06 -52-
- yağlan-** yağlama işi yapılmak, yağ sürülmek, yağ konulmak
y.- miş ola 54b/02
y.- miş olalar 54b/02 -2-
- yağlu** yağlı, üzerinde veya içinde yağı olan
y. 53b/05 -1-
- yağmur** atmosferdeki su buharının yoğunlaşmasıyla oluşan ve yeryüzüne düşen yağışın sıvı durumunda olanı, yağar, yağış, baran, bereket, rahmet
y.+ lar 49a/08 -1-
- yağmurca** dağ keçisi
y. 06a/02 -1-
- yağış** iyi, güzel
y. 16a/06
y.+ dur 87b/04 -2-
- yāhūd** [F] yahut, veya, yoksa
y. 49b/07, 49b/08, 49b/09,
50b/08, 51a/03, 82b/03 -9-
- yakın** 1. benzeyen, andıran
y.+ dur 33b/11, 36b/04
2. erişmesi, olması zaman bakımından yakın olan
y. 25b/07 -2-
- yaqu** yakı; deri üzerine uygulanan, genellikle bir beze emdirilerek sürülen yakıcı ve tahriş edici ilaç
y. ide 30b/07, 31a/03
y.+ lar 48b/10, 49a/05 -4-
- yala -** yalamak
y.- duqdan 63b/09

- y.- ya 63b/03, 63b/09 -3-
- yalıñuz** bkz. yaluñuz
y. 59a/06 -1-
- yaluñ** yalın, alev
y. 85b/04 -1-
- yaluñuz** yalnız, sadece, yanında başka bir şey olmaksızın
y. 59a/06 -1-
- yan** 1. yan, taraf
y.+ ındağı 08b/06
2. kalça kemiğinin üst bölümü
y. ağrısına 26a/01
y.+ ı 18b/01, 28b/01
y.+ ina 18b/01 -5-
- yan -** rahatsız durumda olmak
iç y.- duğın 52a/11
yüregi y.- mağdur 49a/01 -2-
- yañıl -** tanımayarak, niteliğini iyi anlamayarak aldanmak
y.- ur 87a/07 -1-
- ya'ni** [A] yani, demek, şu demek;
sözün kıtası, senin anlayacağın
y. 06b/11, 18a/04, 25b/11,
48b/09, 49b/11, 50b/02, 51a/10,
51b/05, 80b/03, 80b/11, 83a/05,
83b/08, 83b/09, 84a/01, 84a/10 -
16-
- yapışgan** yapışkan, yapışma özelliği olan
y. 60b/11 -1-
- yapraq** bitkilerde solunum, karbon özümlemesi, terleme vb. olayların oluştuğı, çoğı
- klorofilli, yeşil ve türlü biçimdeki bölümler
y.+ ı 45a/10, 45b/06, 60b/04
y.+ ın 60b/03
y.+ ından 41a/05
y.+ uñ 60b/04 -6-
- yar (I)** tükürük, salya
ağzı y. + ı 48b/06, 49a/06
ağzından y. + ı 61a/04, 69b/11
ağzı y.+ ından 80a/07 -6-
- yar (II)** uçurum
y.+ lar 49b/03
- yara -** yaramak, fayda vermek, iyi gelmek
y.- r 73a/09 -1-
- yaralu** yaralı
y. 25a/01 -1-
- yaramaz** kötü, zararlı, uygunsuz, yararsız yaramaz
y. 06b/04, 06b/06, 11b/06,
19b/02, 23b/03, 26b/04, 28a/10,
45a/09
y.+ am 87b/03
y.+ dur 13b/01, 13b/03, 13b/04,
19a/07, 22a/04, 23a/02, 25b/01,
27a/07, 27a/09, 28b/01, 28b/02,
32b/09
y. gelse 40a/09
y.+ ina 09a/09
y. olmasına 60b/10
y.+ sa 13a/06 -25-
- yaramazlık(ğ)** kötülük, yaramazlık
y.+ da 13a/01

	y.+ ından 10b/08 -2-	yaşşı	yassı, yayvan ve düz y. 79a/07 -2-
yarar	fayda y. 83a/08 -1-	yaş (I)	doğuştan beri geçen ve yıl birimiyle ölçülen zaman y.+ ı 04a/06, 04a/09 -2-
yarat -	Allah, olmayan bir şeyi var etmek y.- dı 02b/04 -2-	yaş (II)	1. nemli, ıslak 2. kendi suyunu, canlılığını yitirmemiş, kurumamış, kurutulmamış, taze y. 06b/06, 11b/10, 37a/03, 38b/10, 47b/05, 61a/10, 66a/07, 67a/05, 67b/06, 79a/04, 79a/09 y.+ ı 37a/04, 37b/10
yardım	işlerin daha etkin ve verimli olabilmesi için sağlanan katkı, destek y. virür 29b/03 -1-		y.+ ıken 57b/02 y.+ ın 59a/03 y. iken 57a/09
yarı	bkz. yaru, krş. yarım y. 42b/04 -1-		3. nemli mizaca sahip olan y.+ a 69b/08 y.+ dur 66b/02
yarıl -	yarılmak, derin bir şekilde kesilmek, yara açılmak, yırılmak y.- miş 59b/08 y.- ur 19b/09 -2-		4. tükürüğün özelliği y. 61a/04, 69b/11 -22-
yarım	bütün bir şeyin ayrıldığı iki eşit parçadan her biri y. 13a/08, 47a/01, 47b/06, 60a/02, 63b/06, 67b/02, 76a/10, 76b/09, 77a/08, 77b/06, 77b/08, 78b/07, 79b/02 y.+ ı 83b/04 -15-	yaşar	o kadar yaşlı, ... yaşında y. ola 35b/06 -1-
yarı	yarım, bütünü oluşturan iki eşit parçadan her biri, nisf krş. yarım y. 61b/04 y.+ sı 41b/03, 42a/05, 57b/06, 62a/04, 66b/01 -6-	yaşıl	yeşil renk y. 16b/02, 61b/01, 71a/05 y.+ ı 68a/04 y.+ ın 66a/03 y. ola 28b/09 -6-
yarul -	üzerinde yarık açılmak, çatlak oluşmak y.- ğan ola 06b/06 -1-	yaşlık	nemlilik, yaşlık, nemli mizaç özelliği krş ruḡubet y. 41b/02 y.+ ın 61a/11 -2-
		yaşlu	yaşlı, genç olmayan y. 27a/08, 36a/01, 37b/04

- y. ola 36b/08 -5-
- yaşluk** bkz. yaşlık
y.+ ın 82a/08 -1-
- yat** - yatmak, bir yere veya bir şeyin üstüne boylu boyunca uzanmak;
yatağa girmek yatmak
y.- a 18b/01, 28a/07, 82b/02
y.- mağ 19a/04
y.- maya 48b/01
y.- up 28b/01
y.- ur olsa 49b/10
y.- urken 48a/09 -8-
- yatlu** kötü, fena
y.+ dur 12a/05, 18a/01, 27b/08
y.+ sı 28a/07
y.+ sın 12a/03, 22b/01, 22b/03
-7-
- yatluluk** kötülük, fenalık
y.+ da 09a/06 -1-
- yatur** - yatırmak, yatmasını sağlamak
y.- a 27b/10 -1-
- yavru** yavru, yavru, yeni doğmuş hayvan
y.+ sınıñ 33b/06 -1-
- yavşan** yavşan otu, sıracagillerden, mavi ve beyaz renkte çiçekler açan ve değişik türleri bulunan bir bitki (artemisia)
y. 73b/03, 78a/11, 81a/11 -3-
- yavuz** kötü, fena
y.+ dur 51b/05
y.+ ın 26a/05
y.+ laruñ olur 87b/03
- y.+ uñ 87b/08 -4-
- yavuzluk** kötülük, fenalık.
y.+ ma 50b/05 -1-
- yay** yaz, sıcak mevsim
krş. yaz
y. 11a/05, 20a/02, 25b/07, 32b/02, 59a/11, 73a/09
y.+ da 23a/09, 31b/07, 31b/10
y.+ dur 10a/07
y.+ ı 31b/07 -11-
- yay** - yaymak, her yere dağıtmak, sirayet etmek
y.- alar 54b/02 -1-
- yaykan** - yıkanmak
y.- a 24a/09, 24b/01 -2-
- yaykanmaklık** yıkanma
y.+ ıla 24b/02 -1-
- yaz** yaz mevsimi
krş. yaz
y. 31a/08, 32a/02
y.+ da 23a/09, 31a/09 -5-
- yāz** [F] bkz. yād
y. idevüz 04b/05
y. itdük 29a/09
y. kılduk 03b/09 -4-
- yaz** - yazmak
y.- an 88a/04
y.- dum 02a/03, 02a/10
y.- mağdan 16a/10, 16a/11 -5-
- yazıl** - yazma işi yapılmak
y.- updurlar 28b/11 -1-
- ye** - bkz. yi-
y.- megi 36b/08 -1-

yehūdī [A] Yehuda'ya mensûp olan, Yahudi muḳl-ı y. "ak günlük krş. muḳl-ı azrak" 31a/01, 57b/02 -2-	y.- ür 18a/07 -1-
yel mide ve bağırsak gazı; romatizma, hastalık etkenlerinden y. 51b/02 y.+ i 48a/05 y.+ le 06b/06 -3-	yıgıl - birikmek, toplamak y.- in 11b/07 -1-
yemek yenmek için pişirilip hazırlanmış yiyecek, aş, taam, ekmeḳ y.+ in 09b/08 -1-	yıl yıl, sene y. 17a/06, 53b/10 y.+ a 69b/04, 70b/03, 75b/08, 81b/04 y.+ da 69b/07 -7-
yemenī [A] Yemen'e mensup, Yemen ile ilgili şeb-i y. 58a/05, 58a/08 -2-	yılan sürüngeñlerden, ayaksız, ince ve uzun olanların genel adı, yerdegezen, uzun hayvan y. 39a/01, 78b/11 y.+ dan 75b/09 -3-
yemiş yemiş, meyve y.+ i 60a/08 -1-	yi - yemek, ağızda çiğneyerek yutmak y.- dügi 09b/05, 09b/07, 10b/04, 13a/05, 18a/02, 18a/05, 18a/06, 29b/05
yenbağı [A] şayan, münâsip; îcâb eder, lâzım gelir y. ola 03a/11, 03b/01 -2-	y.- dügin 06b/06, 14b/10 y.- dügünce 32b/08 y.- düğüñe 09a/02 y.- dükden 11b/10, 21a/11, 78b/03
yeşert(d) – yeşermesini sağlamak y.- ür 65b/09 -1-	y.- me 11a/03, 11a/06, 31b/03 y.- medin 50b/09 y.- mege 20a/04, 41b/07 y.- megi 11b/08, 11b/09, 11b/10, 11b/11, 12a/01
yet - yetmek, yeterli olmak y.- mezse 85b/01 -1-	y.- megiçün 10a/01, 10a/06 y.- meḳ 04b/02, 08a/09, 08a/10, 08a/11, 09a/01, 09b/03, 10b/03, 10b/04, 11b/01, 13a/04, 13a/06, 13a/07, 21a/03, 25a/06, 25b/01,
yevmiye [A] yevmī, günlük, her gün ḥummā-yı y.+ yi "her gün tutan sıtma" 23b/06 -1-	
yeyni hafif, kolay, iyi y. 26b/03 -1-	
yeynicek hafifçe y. 48a/11 -1-	
yeynilt - hafifletmek	

35b/07, 52a/04, 59a/02, 86b/02
kavut y.- mek 11b/10
y.- mek ola 10b/05
y.- mek olursa 10b/03
y.- mekde 10b/02
y.- mekden 10a/03, 11a/09,
11a/11, 13b/02, 13b/10, 16a/08,
16a/09, 18a/10, 21b/05
y.- mekdür 10a/10
y.- meklerin 29a/02
y.- memek 59a/02
y.- mesi 81b/08
y.- meye 20b/03, 51a/03
y.- meyeler 51b/11, 86a/08
y.- meyesin 32b/08
y.- mezdin 73b/07
y.- rse 49a/08
y.- se 08b/03, 29b/08
y.- seler 08b/11
y.- señ 29b/03
y.- ye 05b/06, 06b/06, 07a/01,
08b/08, 09a/03, 13a/10, 20a/03,
20a/07, 20a/09, 21b/10, 21b/11,
25a/05, 33a/08, 33a/09, 53b/11,
54a/04, 55b/04, 62b/07, 63b/09,
73b/08, 78b/04
y.- yegen ola 06b/06
y.- yegen olalar 06b/06
y.- yeler 06b/06, 08b/09, 29a/05,
35b/05, 36b/04, 51b/08, 52a/02,
61b/10, 82a/07, 83a/08, 84b/09,
86a/05, 86a/10
y.- yen 54a/01

y.- yenüñ 09b/03
y.- yesin 11b/02, 32b/08
y.- yüp 19a/04 -135-

yidi yedi sayısı
y. 22b/04, 41a/02, 43b/01,
48a/08, 54a/11, 59b/09, 62a/04,
62b/09, 63a/03,
66b/11, 68a/03, 68a/07, 70b/01,
71b/05, 73a/03, 73a/07, 73a/08,
74b/05, 76a/09 -19-

yidinci yedi sayısının sıra sıfatı
y. 12b/06, 22b/06 -2-

yidür - yedirmek, yemesini sağlamak
y.- eler 83a/11
y.- mek 09a/10 -2-

yig daha iyi, üstün
y. 27b/06
y.+ dür 08a/10, 48b/03
y.+ ise 10b/06 -4-

yigirmi yirmi sayısı
y. 30a/07, 33b/01, 45b/04,
50b/09, 55b/03, 57b/03, 58a/06,
60a/01, 60a/03, 62a/01, 62a/03,
62a/04, 63a/01, 64a/08, 68a/01,
68a/07, 68b/01, 70a/11, 75a/09,
78a/08, 79a/01, 81b/05, 84b/01
84b/11
y.+ şer 46b/10, 47a/10, 53a/05
-29-

yigit gözü pek, düşüncelerini açıkça
söylemekten çekinmeyen
(kimse)
y. ola 06b/06 -1-

- yigrek** daha iyi, daha üstün, en iyi
y. 09a/08, 09b/01, 13a/03,
24a/08, 27b/09
y.+ dür 12a/05, 13a/01, 13a/07,
24a/09, 28b/02, 35b/11, 36a/04,
36a/05, 36a/08
y.+ i 10a/01, 18a/02, 18a/09,
20a/02, 26a/06
y. ola 09a/09, 12b/04 -21-
- yil** 1. rüzgar, yel. 2. romatizma,
hastalık etkeni. 3. cima isteği
y. 76b/04
y.+ dür 47b/10
y. kıparur 17a/05
y.+ ler 75a/07
y.+ lardan 17a/05
y.+ lere 71b/11, 78a/06
y.+ leri 56a/05, 56b/03, 68b/09,
71a/09, 74b/08 -12-
- yilmeklik** nefes darlığı
nefes y.+ inden 15b/01 -1-
- yimek** yemek, aş, taam
y. 06b/06, 08a/10, 10a/03,
13a/08, 25a/01
y.+ den 05b/02, 09b/04, 11a/08,
13a/10
fî'l-ḥāl y.+ e 09b/09
y.+ i 06b/06
y.+ ile 58b/06
y.+ in 06b/02, 29a/06
y.+ inden 07a/09
y.+ ler 06b/06, 11a/07, 37a/10
y.+ lerdür 07a/08
- y.+ leri 37b/02
y.+ lerün 33b/01
y. ola 10b/04 -22-
- yimeklik** yemek, yeme işi
y.+ le 31b/08 -1-
- yimiş** meyve; çeşitli bitkilerin tohum
ve meyveleri
y. 13b/02, 32b/08, 37a/03
y.+ i 39b/07, 54b/08, 59a/08,
71b/02, 73b/10, 75b/05, 75b/10,
76a/05, 81b/11, 82a/04, 82a/06
y.+ ler 32a/03, 52a/03, 86b/01
y.+ lardan 34b/10, 36a/09,
37a/03, 37b/09, 39a/02, 39b/05,
51b/10, 86a/07 -25-
- yine** yine, tekrar
y. 03b/01, 03b/02, 16b/10,
26b/11, 28b/01, 36b/10, 40b/05,
42b/07, 42b/08, 44a/06, 85a/03
-11-
- yiñi** yeni, eski olmayan
y. 85a/01
y.+ i 66b/05 -2-
- yiñice** oldukça yeni
47b/07 -1-
- yiñile** yeni, henüz, yeniden, pek yeni
y. 37b/03 -1-
- yir** 1. bir şeyin, bir kimsenin
kapladığı veya kaplayabileceği
boşluk, mahal, mekân
y. 60b/08
y.+ de 68a/06
yüksek y.+ den 12b/04

- y.+ e 28b/07, 58a/09
y.+ i 87b/08
y.+ inde 14a/07
y.+ inden 14a/08, 15b/05,
43a/10, 50b/09
2. Gezinilen, ayakla basılan
taban
y. 50b/10
ıssı y.+ lerde 37a/11, 59a/11
3.
y.+ ine 03a/08, 29b/08, 43b/07,
60b/02, 62b/11
y.+ ine 42a/07
5. gövdenin çevresinde bulunan
bölge
y.+ de 58a/07, 68a/06 -21-
- yit -** yetmek, yeterli olmak
y.- ecek 81b/02
y.- er 87b/09 -3-
- yitmiş** yetmiş sayısı
y. 43a/02, 57b/08, 63a/06,
67a/06, 75a/02 -5-
- yiyecek** yiyecek, yemek, yenilecek şey.
krş. aş, ta'ām, yimek
y. 11a/03, 11a/06, 13a/09,
13a/10, 20a/03, 21b/10, 25a/06,
62b/06
y.+ den 33a/08
y.+ in 04b/10, 05b/10, 16a/03,
19a/04
y.+ inden 31a/11
y.+ ler 20a/05
y.+ üñ 31a/10 -18-
- yoğur -** katı veya toz durumundaki bir
maddeyi herhangi bir sıvı ile
karıştırarak hamur durumuna
getirmek
y.- a 30b/07, 31a/03, 76b/07,
77b/06, 79b/06, 79b/10
y.- alar 05a/02, 44b/04, 45a/03,
45a/07, 45b/01, 45b/11, 46a/10,
46b/01, 46b/04, 52b/07, 53a/01,
53a/09, 54b/10, 55a/03, 55a/08,
55b/01, 55b/08, 56a/02, 56b/11,
56b/02, 56b/06, 56b/08, 57a/06,
58a/09, 76b/03, 77a/04, 77a/09,
77b/03, 80a/06, 80b/01, 84b/05
y.- mamiş 05b/11
y.- miş 35a/02, 35a/11 -40-
- yoğurd** bkz. yoğurt
y. 06b/06 -1-
- yoğurt** yoğurt; maya katılarak
koyulaştırılmış beyaz, kıvamlı
bir süt ürünü
y.+ lardan 51b/10, 86a/07 -2-
- yoğurul -** Yoğurma işi yapılmak veya
yoğurma işine konu olmak
y.- miş 36a/06 -1-
- yok** yok, bulunmayan, mevcut
olmayan, var karşıtı
y.+ dur 05a/05, 10b/08, 25b/10,
32b/05, 35b/07, 36a/11, 38b/09,
38b/10, 40a/10, 48b/10, 51b/07,
86a/04 -12-
- yol** içinden bir sıvının geçtiği, aktığı
yer

	bevl y.+ ın 71b/07 -1-	47a/06, 61a/05, 61a/06, 65a/02,
yoldaş	yol arkadaşı	65b/11, 66b/05, 67b/08 -13-
	gice y.+ ı (krş. şebyār) 77b/04 -	yumışak yumuşak, sert olmayan
	1-	y. 25b/03, 40b/04, 41b/04,
yonca	baklagillerden, başak	42b/04, 43a/03, 43b/02, 44a/07,
	durumundaki çiçekleri kırmızı	50a/11, 53b/06, 57b/05, 57b/09,
	veya mor renkli, hayvanlara yem	60a/02, 60a/06, 60b/04, 61a/01,
	olarak yetiştirilen çayır	61a/07, 61b/07, 62b/05, 63b/02,
	bitkilerinin genel adı (Trifolium)	64a/09, 67a/08, 68b/06, 70b/02,
	y. 73b/11 -1-	70b/09, 71b/08, 72a/06, 72b/01,
yosuñ	çoğu sularda, ağaç veya taşların	72b/08, 73a/10, 73b/06, 74a/02,
	üzerinde yetişen tallı bitkilerin	74a/06, 74b/04, 75a/03, 75b/01,
	ilkel yapıdaki örneklerine verilen	75b/06, 76a/01, 76a/06, 77a/03,
	genel ad	77b/03, 77b/06, 77b/09, 78a/09,
	y.+ ı 60a/07 -1-	78b/02, 79a/06, 79b/06, 79b/09,
yu -	yıkamak, yıkayıp temizlemek	80a/02, 80a/11, 81b/06
	y.- mış 05a/01, 16b/07, 33b/04	y.+ dur 33b/07
	y.- ya 20b/03, 24b/01, 66a/10	y. tutar 39a/04
	y.- yalar 83a/10, 85a/10 -8-	y. ider 66b/05
yufka	kalınlığı az, ince	y. idüp 85b/08
	y. ola 05a/03, 74b/10 -2-	y. ola 15b/11, 36a/09
yukargı	yukardaki, yukarıda bulunan	y. tut 22a/08
	y. 57b/02 -1-	y. tutar 23b/05, 41a/10 -59-
yukarı	bkz. yukarı	yumrı şişkin, kabarık, yuvarlak biçimli
	y.+ sında 08b/09 -1-	y. yumrı 85b/10
yukaru	yukarı, yukarı taraf, bir şeyin üst	y. ideler 85b/11 -2-
	bölümü	yumşak bkz. yumışak
	y. 15a/06	y. ola 06b/06
	y.+ sında 08b/10 -2-	y. ola, 06b/06 -2-
yumışat (d)	- sertliğini gidermek,	yumurda yumurta
	yumuşak duruma getirmek	y. 40b/04, 40b/05, 46b/06,
	y.- alar 21a/01, 21a/04	59a/01, 64a/03, 83a/02, 85b/10
	y.- ur 15b/10, 16a/01, 41a/05,	nīm-birişt y. 29a/07, 29b/02

- y.+ lar 37a/01 -10-
- yumuşak** bkz. yumuşak
y. 06b/06 -1-
- yun** - yıkanmak
y.- a 24b/05
y.- ilan 69a/01
y.- mak 25b/11
y.- miş 63b/10
y.- miş ola 69a/01 -5-
- Yūsuf** [ö.a.] Hz. Yakub'un oğlu Yusuf
peygamber
y.-ı cemāl 02a/06 -1-
- yut(d)**- ağızda bulunan bir şeyi yutağa
geçirmek
y.- a 13a/09, 77a/10, 77b/04,
77b/07, 77b/10, 79a/03, 79b/04,
82a/03
y.- alar 44b/05, 48b/01, 77a/04
-11-
- yuvala** - yuvarlamak, yuvarlak şekle
getirmek
y.- yalar 86a/01 -1-
- yübüset** kuruluk; dört mizaç
özelliğinden biri, kuru özellikte
olmak
krş. kıuruluk
y. 37a/11
y.+ de 26a/08, 38a/07, 38a/11,
38b/02, 38b/05, 40a/03
y.+ den 46a/07
y.+ e 39b/02, 50a/06, 50b/01
y.+ i 38b/09, 39b/09, 38b/10
y.+ ile 06b/06
- y.+ iledür 04a/03
y.+ in 06b/06
y. ola 06b/09 -19-
- yügrük** hızlı giden, çok koşan, işlek
y. eyler 71a/10 -1-
- yük** bir şeyin ağırlığı
y. 48a/07 -1-
- yüklü** yüklü, gebe, hamile
y. ola 28a/04 -1-
- yüksek** altı ile üstü arasındaki uzaklık
çok olan, alçak karşıtı
y. 12b/04, 50a/08
y. ola 22b/05 -3-
- yüli** - yülümek, traş etmek
y.- mek 29a/01 -1-
- yürek** kalp
y. 60a/05, 70a/09
y.+ den 83a/09
y.+ e 42a/01, 42a/07, 48b/01,
52a/10, 70a/08, 74a/09
y.+ i 42a/01, 48b/11, 49a/09,
56a/04, 65a/01, 65b/10, 68a/10,
70b/05
y.+ in 52b/09
y. oynamağına 42a/08
y. oynamağından 53a/03
y. oynamağını 52a/10
y. oynamasına 71b/11, 75b/04
-23-
- yüri** - adım atarak ilerlemek, gitmek
y.- mekde 50b/10
y.- ye 50b/10 -2-
- yürit (d)** - akıtmak

(iç) y.- mek 20b/09, 20b/10
iç y.- mek 20b/06
(kanı) y.- ür 16a/02
bevli y.- ür 64b/01 -5-

yürüt - gerektiği gibi yapmak,
uygulamak
y.- meğün 20b/08
çok y.- meye 21a/05 -2-

yüz sima, çehre, surat
y.+ i 06b/03, 06b/06
y.+ in 20b/02
y.+ inün 06b/06
y.+ ün 35b/05, 69a/09, 72a/01
-8-

yüz yüz sayısı
y. 40b/02, 41a/02, 41a/03,
42b/10, 42b/11, 43a/03, 43b/01,
44a/03, 44a/04, 44a/07, 47a/02,
47a/11, 47b/07, 47b/08, 48a/02,
48a/08, 53b/05, 53b/10, 54a/11,
55a/06, 57b/05, 62a/04, 62a/10,
63a/07, 63b/11, 64a/02, 64a/07,
65a/03, 65a/04, 66a/04, 66a/05,
66b/07, 66b/11, 67a/02, 67a/08,
68a/05, 68b/03, 68b/05, 68b/06,
69a/01, 69a/03, 70b/11, 71a/01,
71a/02, 71a/06, 71a/07, 72a/10,
73a/07, 74a/10, 74b/01, 83b/03,
84b/01, 85a/06, 85a/07, 85a/08,
85a/09, 85b/01, 85b/08
-69-

yüzerlik üzerlik, sedef otugillerden,
yaparakları almaşık, çiçekleri

beyaz renkte, susama benzeyen
tohumları acı olan bir bitki
(peganum harmala)
y. 78a/02, 84b/06 -2-

Z

zabı [A] idaresi altına alma, kendine
mal etme
z. itdiler 48a/06 -1-

zâc [A] demir sülfatı, kükürtle demir
bileşimlerinden biri
z.-ı şāmī 58a/03
z.+ ı 58a/08 -2-

za'f [A] zaaf, zayıflık, kuvvetsizlik
z. 17b/11, 22a/01
z.-ı kâlbe 71b/10
z.+ dan 22a/03
z.+ mı 60a/05
z.+ ü'l-kalb ve 70a/09
z. virmekden 27b/03 -7-

za'ferân [A] safran; süsengillerden,
sonbaharda mor renkli ve büyük
çiçekler açan, yumru bir bitki
ve bu bitkinin tepciklerinin
kurutulmasıyla elde edilen, sarı
renk vermekte kullanılan toz
z. 16b/08, 45b/06, 52b/05,
53a/04, 70a/11, 70b/08, 74b/02,
76a/09, 76b/01, 77a/08, 79b/01,
80a/08, 81a/08, 83b/10, 84b/02
-15-

za'frânlu [A-T] içinde safran bulunan

z. 51a/03 -1-
zāhir [A] 1. görünen, görünücü, açık,
belli, meydanda
z. 18b/07
z. ola 29b/07
z. olur 40a/09, 69b/06, 69b/07
2. dış yüz, görünüş
z. 17b/04,
z.+ ine 10a/04, 25b/04
z.+ inden 17b/05 -11-
zahmet [A] ağır, acı, rahatsızlık,
z.+ e 75b/03
z.+ ile 19b/11
z.+ ine 64a/04
z.+ ler 74b/08 -6-
zahmetlü [A-T] ağırlı
z. 80b/06 -1-
za'if [A] zayıf, güçsüz, kuvvetsiz,
takatsız, kansız; gevşek; tembel
z. 05a/01, 15b/09, 27a/05,
35a/09, 50a/10
keyyis-i z. 15b/10
z.+ dür 04a/08, 05a/11, 22a/04
z. ider 19b/06, 24a/01, 24a/02
z. iderler 27b/01
z. olan 07b/02
z. olmağ 27a/06
z. olmağdur 49a/06
z. olmasa 49b/09
z. olup 21a/06
z. olur 10a/05, 19a/01, 19a/04 -

23-

za'iflik [A-T] zayıflık, güçsüzlük
z.+ ma 50a/11, 64a/04 -2-

zākiye [A] bkz. zākiyye
nüfus-ı z. 01b/09 -1-

zākiyye [A] saf, temiz, doğru hareketli
nefs-i z.+ si 01b/09 -1-

zam' [A] zamğ, zamk; akasya, kitre,
sütleğen gibi bazı ağaçların
kabuklarından sızarak donan,
renksiz veya sarı kırmızımtırak
renkte amorf madde
z. 78a/04

z. olanları 78a/03 -2-

zamān [A] zaman, süre, vakit

z. 48b/07

z.+ dan 68b/09

z.+ lar 27a/11 -3-

zamğ [A] bkz. zam'

z. 84b/02 -1-

zambak [A] zambak; zambakgillerden,
90-100 santimetre
yüksekliğinde, güzel ve iri
çiçekli, çok yıllık bir süs bitkisi,

top zambak (lilium andidum)

z. 17a/08 -1-

zarar [A] bir şeyin yol açtığı kötü
sonuç, ziyan

z.+ ın 19b/01

z.+ larından 08a/07 -2-

zarār bkz. zarar

z. 10b/09 -1-

zarūret [A] zaruret, zorunluluk,
mecburiyet

	z. 86a/09	30b/07, 80a/07
	z. ola 51b/07, 86a/04	z.+ ini 29b/01, 30a/02 -14-
	z. olmayınca 52a/01 -4-	
zāt	[A] kendi, öz	zencebīl [A] zencefil (zingiber officinale)
	z.-i kāmīle 01b/09	z. 29a/05, 29b/01, 30b/07,
	z.+ a 01b/02	53b/03, 54a/06, 55a/01, 55a/06,
	pāk-i z. 86b/10 -3-	56a/09, 55b/11, 56b/04, 56b/08,
zāyil	[A] zā'il, sona erme, yok olma, kaybolma	61b/07, 63b/06, 71b/01, 72a/05,
	z. eyler 26b/04, 65a/10, 70b/06, 76b/04	72b/01, 73a/06, 73b/11, 74b/01,
	ḥabbü'l-ḳar'ı z. eyler 78a/10	75a/01, 75a/10, 78b/06, 79a/11,
	z. kıılır 70a/05	80a/05, 81b/01, 82b/10, 83b/04,
	z. olup 83a/10	83b/10
	z. idüben 27a/01 -8-	z.+ üñ 31a/01 -30-
zebed	[A] köpük	zerāvend [A] zeravent, loğusa otu, boru elması (aristolochia longa)
	z.+ ü'l-baḥr "deniz köpüğü"	z.-i müdahrec 75b/11
	58a/03 -1-	z. -i müdevver 71b/01
zeheb	[A] altın	z. -i ṭavīl "develik otu kökü"
	ḥabb-ı z. "terkip adı" 45b/02, 76a/08 -2-	81a/10 -3-
zekāt	İslâmın beş şartından biri olan, mal ve paranın, paklığını ve helâllüğünü sağlamak üzere, kırkta birinin her yıl sadaka olarak dağıtılması	zerdālū [F] zerdālū, kayısı, zerdali, kayısı ağacının küçük meyveli bir türü
	z. 86b/10 -1-	z. 58b/07, 59a/11, 59b/08, 79b/06 -4-
zeker	[A] erkek cinsel organı, penis	zereb [A] çekirgeayağı, geyik ziresi; turunç kokusu gibi güzel kokan bir ot
	z.+ e 28a/10, 29a/01	z. 70b/08 -1-
	z.+ i 26a/11, 29b/09, 56a/06	zemiḥ [F] zırnık, sıçan otu, arsenik mādēni ile kükürt karışığı bir madde
	z.+ ile 27b/11	z.+ le 59a/06 -1-
	z.+ in 30a/04	zevāt [A] kişiler, şahıslar, kimseler
	z.+ ine 28a/09, 30a/05, 30b/04,	

- ve's-selām z.-i kāmīle 01b/09 -1-
- zeyrek** [F] anlayışlı, uyanık, zeki
z. ider 70a/01 -1-
- zeyt** [A] 1. zeytin yağı 2. yağ
z. 36b/04, 47a/04, 48a/03,
53b/09, 57b/02, 57b/08 -6-
- zeytūn** [A] zeytin (olea europea)
z. 39b/08 -1-
- zihn** [A] bkz. zih̄n
-2-
- zih̄n** [A] zihin, anlama, bilme,
unutmama kuvveti, hafıza
z.+ i 54b/04, 56a/07
z.+ i 69a/06 -1-
- zīk** [A] darlık, sıkıntı
z.ü'n-nefes 62b/11
z.-i nefese 80b/11 -2-
- zīkr** [A] 1. anma, anılma 2.
bildirme, bildirilme
z. idevüz 24a/03
z. idüp 88a/03
z. itdügümüz 07a/03, 12b/09,
41a/02
z. itdük 06a/06, 08b/10
z. olan 84b/07
z. olanuñ 08a/06
z. olundu 06b/06 -10-
- zinde** [F] 1. diri, yaşayan, canlı. 2.
dinç, sağlam, güçlü kuvvetli.
z. kıılır 85a/05 -1-
- zinhār** [F] sakın, asla
z. 17a/10, 22a/07, 27a/06,
32b/10, 34b/06, 63a/09 -6-
- zīrā** [F] zira, çünkü
z. 32a/10, 48a/08, 50b/10,
51a/02, 66a/11 -5-
- zīrāvend** [A] 1. ziravend (aristolochia
rotunda) 2. boru elması
(aristolochia longa)
krş. zerāvend
z.-i 56a/09
z.-i tavīl 75b/05 -2-
- zīre** [F] kimyon
bkz. kemmūn
z. 72a/10, 73a/02 -2-
- ziyāde** [A] artma, çoğalma; fazla
z. 18a/08, 24b/09
z. eyler 69a/10, 85a/05
z. ider 35b/04, 36b/01, 36b/10
z. olur 48a/09 -8-
- ziyāde** [A] bkz. ziyāde
z. 84b/04, 86a/01, 86a/02 -3-
- ziyān** [F] zarar, ziyan
z.+ dan 40a/10
z.+ dur 10b/03, 10b/04, 10b/06,
11a/10, 11b/05, 11b/06, 33a/09,
48a/10
z. eylemez 64b/03
z.+ ı 05a/05, 09a/10, 17a/11,
19b/08, 35b/07
z.+ ın 22a/05
z. irişdürmeye 13a/10
z. itmeye 19a/05
z. itmez 87b/05 -19-
- ziyreklik** [F-T] anlayışlılık, zekilik
z. 69a/07 -1-

- z̄or** [F] kabızlık
z. 81b/09
suf̄uf-ı z. 81b/09 -2-
- zu‘r̄ur** [A] yabani erik ağacı, güvem
(*purunus domestica*)
z. 39b/06 -1-
- z̄ühre** [A] çobanyıldızı, çulpan,
kervankıran, venüs
māye-yi z. 45a/06 -1-
- z̄ükām** [A] nezle
z. 33a/03
z.+ ı 23b/06 -2-
- z̄ümebād** [A] zürünbād,
zencefigillerden bitki ve yağı,
yabanî zencefil (*zingibār
officinalis*)
z. 52b/04, 72a/02 -2-
- z̄ürre** [A] mısır
z. 39a/11 -1-

SONUÇ

XV. yüzyıla ait bir tıp metni olan Sultâniyye; Eski Anadolu Türkçesinin özelliklerini yansıtması, döneminin tıp anlayışıyla ilgili değerli bilgiler içermesi, dönemin Türkçe tıp terimlerini taşıması, yeme içme ve giyim kuşamla ilgili bilgilere yer vermesi bakımından önemli bir eserdir.

Kendisi de bir hekim olan Şirvânî; kitabını okuyan kişilerin, eseri rahatça anlayıp eserden faydalanabilmeleri için sade bir dil kullanmış, hastalıkların özellikleri ve yapılacak olan ilaçlar ile terkiplerin iyi anlaşılabilmesi için kalıp ifadeler kullanmıştır.

Sultâniyye bitki adları, macunlar, şerbetler, genel sağlık terimleri, organ adları, hastalık adları olarak sınıflandırılabilen zengin bir sözcüğe sahiptir.

Bu çalışmayla eser tüm yönleriyle tanıtılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın başta Türk dili olmak üzere, Türk tıbbı ve Türk kültürüne katkı sağlaması umulmaktadır.

KAYNAKÇA

- Adivar, A. Adnan (2000). Osmanlı Türklerinde İlim. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Acıduman, Ahmet, Berna Arda (2008). “Alâ’im-i Cerrâhîn ve Kitâb-ı Hulâsa-i Tıbb Üzerine Bazı Çalışmalar ve Bulgular: İstanbul Üniversitesi TY 7147 ve Fatih 3550”. 1. Uluslararası Türk Tıp Tarihi Kongresi Bildirileri. İstanbul: Selçuk Üni. Yay., C.2, s. 1406-1419.
- Akkuş, Muzaffer (1995). İmâm Kâzî, Kitab-ı Gunya. Ankara: TDK Yay.
- Aksan, Doğan (1999). Anlambilim (Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi). Ankara: Engin Yay.
- Alkayış, M. Fatih (2007). Türkiye Türkçesinde Bitki Adları. Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Alkayış, M. Fatih (2009). “Türkçede Kullanılan Alıntı Bitki Adları”. Turkish Studies, C. 4, S. 4, s.71-92.
- Altıntaş, Ayten (1986). “Eski Türk Tıbbına Bir Bakış”. Tıp Tarihi Araştırmaları, S.1, s. 84-88.
- Altıntaş, Ayten (1988). “Divânu Lugati’t-Türk’teki Tıp Terimleri”. Tıp Tarihi Araştırmaları, S.2, s.65-73.
- Altıntaş, Ayten (1989). İslâm Tıbbını Etkileyen “Müfred Devâ Yazarları”. Tıp Tarihi Araştırmaları, S. 3, s. 62-73.
- Altıntaş, Ayten (2001). “Divânu Lugati’t-Türk’teki Tıbbi Bitkiler”. Tıp Tarihi Araştırmaları, S.10, s.64-71.
- Altıntaş, Ayten ve komisyon (2003). Yâdigâr (Tabîb İbn-i Şerîf). C.I, İstanbul: Yerküre Yay.
- Altıntaş, Ayten ve komisyon (2004). Yâdigâr (Tabîb İbn-i Şerîf). C.II, İstanbul: Yerküre Yay.
- Arat, Reşit Rahmeti (1979). Kutadgu Bilig III –İndeks. İstanbul: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yay.

Argunşah, Mustafa (1990). "II. Murad Devrinin (1421-1451) Ünlü Hekimi Muhammed Bin Mahmûd Şirvânî ve Türkçe Eserleri". Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S.4, s. 483-498.

Argunşah, Mustafa (1999). Muhammed b. Mahmûd-ı Şirvanî, Tuhfe-i Murâdî (İnceleme, Metin, Dizin). Ankara: TDK Yay.

Argunşah, Mustafa (2002). "Sultan Sofraları Üzerine Bir Değerlendirme". İlmî Araştırmalar, S. 14, s. 231-246.

Argunşah, Mustafa, Müjgân Çakır (2005). 15. Yüzyıl Osmanlı Mutfağı, Muhammed bin Mahmûd Şirvânî. İstanbul: Gökkuşbu Yay.

Argunşah, Mustafa (2005). "Sultaniye ve Sağlık-Yiyecek İlişkisi". Yemek ve Kültür, S.2, s.50-53.

Atalay, Besim (1998). Kâşgarlı Mahmud, Divânü Lûgat-it-Türk Dizini "Endeks". C. IV, Ankara: TDK Yay.

Ateş, Eylem (2002). Tıbb-ı Şâhî Tercemesi. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

Avşar, Zeki (2008). "Tenkitli Metin Neşrinde İmlâ Sorunu Üzerine Yeni Düşünce ve Öneriler". Turkish Studies, C. 3, S.6, s. 75-111.

Aydın, Mustafa (2010). "Şirvan". İslam Ansiklopedisi. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı. C.39, s. 204-206.

Aynacı, Mihrican (2007). Türkiye Türkçesinde Ses Etkileşimleri. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

Bağdatlı İsmail Paşa (1990). Hediyyetü'l-ârifin Esmâü'l-müellifin ve Âsârü'l-musannifin. C.2, Ankara: MEB Yay.

Banguoğlu, Tahsin (1960). "Oğuz Lehçesi Üzerine". TDAY Belleten, s. 23-48.

Banguoğlu Tahsin (1995). Türkçenin Grameri. Ankara: TDK Yay.

Barlas, Uğuroğlu (2004). Tercüme-i Cedide Fi'l Havasi'l- Müfrede 17. Yüzyılda Yazılan Bitkilerle Sağıltma Kitabı. İstanbul: Hilmi Barlas Eğitim Vakfı.

Başdaş, Cahit (2004). "Türkçe Organ Adlarında Kelime Sonu -k Ünsüzü ve Çokluk". Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, S. 5, s. 53-64.

Bayat, Ali Haydar (1990). “Bedr-i Dilşad ve Murad-nâme’de (631/1427) Tababet”. Tıp Tarihi Araştırmaları, S. 4, s. 61-69.

Bayat, Ali Haydar (1996). “XV. Yüzyıl Osmanlı Tıbbının Büyük Üstâdı Muhammed Bin Mahmud Şirvânî (1375-1450) Hayâtı ve Eserleri”. Kubbealtı Akademi Mecmuası, Yıl:25, S.4.

Bayat, Ali Haydar (2003). “Muhammed Bin Mahmud Şirvanî ve Göz Hastalıklarına Ait Bilinmeyen Eseri ‘Mürşid’”. IV. Türk Tıp Tarihi Kongresi, İstanbul, 18-20 Eylül 1996, Ankara: TTK, s.483-501.

Bayat, Ali Haydar, Necdet Okumuş (2004). Muhammed Bin Mahmûd-ı Şirvânî, Mürşid (Göz Hastalıkları). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yay.

Bayat, Ali Haydar (2005). Kitâbu’l-Müntehab fi’t-Tıbb. İstanbul: Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği.

Bayat, Ali Haydar (2007). Kemâliyye (Erken Anadolu Türkçesiyle Yazılmış Bir Tıp Risalesi), 8. Merkez Efendi Geleneksel Tıp Festivali Anısına (1-10 Haziran 2007). İstanbul: Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği.

Bayat, Ali Haydar (2010). Tıp Tarihi. İstanbul: Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği.

Baytop, Turhan (1984). Türkiye’de Bitkilerle Tedavi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yay.

Baytop, Turhan (1994). Türkçe Bitki Adları Sözlüğü. Ankara: TDK Yay.

Bilgin, Arif (2006). “Osmanlı Döneminde İlaç Yapımında Kullanılan Tıbbî Bitkiler”. Osmanlılarda Sağlık. C.1, s. 231-247.

Bursalı Mehmet Tahir Efendi (1975). Osmanlı Müellifleri (1299-1915). C.3. İstanbul: Meral Yay.

Canpolat, Mustafa, Zafer Önler (2007). İshak Bin Murad Edviye-i Müfrede. Ankara: TDK Yay.

Cemiloğlu, İsmet, (1994). “Eski Anadolu Türkçesi Söz Diziminde Çün’lü Cümleler”, Türk Dili Dergisi, S.510, s. 409-413.

Ceyhan, Adem (1997). Bedr-i Dilşad’ın Murad-nâmesi. Ankara: MEB Yay.

Clauson, Sir Gerard (1972). An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish. London: Oxford Yay.

Demir, Ekrem (2014). S. “Gerard Clauson’un Etimolojik Sözlüğünde Geçen Sağlık ve Tıpla İlgili Kelimeler”. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C. 7, S. 31, s. 131-148.

Derleme Sözlüğü (1993). Ankara: TDK Yay.

Devellioğlu, Ferit (1995). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat. Ankara: Aydın Kitabevi Yay.

Dilçin, Cem (1983). Yeni Tarama Sözlüğü. Ankara: TDK Yay.

Dilçin, Cem (1991). Mesud Bin Ahmed, Süheyl ü Nev-bahar. Ankara: AKM Yay.

Dizdaroğlu, Hikmet (1976). Tümce Bilgisi. Ankara: TDK Yay.

Doğan, Şaban (2008). “14.-15. Yüzyıl Tıp Metinlerinde Söz Dizimi Aykırılıkları”. VI. Uluslararası Türk Dili Kurultayı, Ankara, 20-25 Ekim 2008. <http://www.sabandogan.com/yayinlar/soz-dizimi-aykirilik.pdf>

Doğan, Şaban (2009). Terceme-i Akrabâdîn Sabuncuoğlu Şerefeddin (Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler). Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Doğan, Şaban (2010). “Eski Oğuz Türkçesinde Tıp Dilinin Oluşumu ve Özellikleri”. Turkish Studies, C. 5, S. 1, s. 313-373.

Duman, Musa (2008). Makaleler, Eski Türkiye Türkçesinden Osmanlı Türkçesine. İstanbul: Kesit Yay.

Duran, Ahmet (1998). “Türkçede Bazı Bitki Adlarının Veriliş Sebepleri”. Türk Dili, S. 555, s. 223-229.

Durmuşkahya, Cenk (2008). “Osmanlı İmparatorluğu (Fatih Sultan Mehmet) Döneminde Kullanılan Tıbbî Bitkiler”. 1. Uluslararası Türk Tıp Tarihi Kongresi Bildirileri. İstanbul: Türk Tıp Tarihi Kurumu, C.2, s.1421-1447.

Eliaçık, Muhittin (2010). “Fuzûlî'nin Sıhhat u Maraz'ında Ahlât-ı Erbaanın İşlenişi ve Bir Tıp Eseri Terceme-i Hulâsa-i Tıb İle Mukayesesi”. Türkiyat Araştırmaları Dergisi, S. 27, s.131-147.

- Ercilasun, Ahmet Bican (2008). “La Enklitiği ve Türkçede Bir “Pekiştirme Enklitiği” Teorisi”. Dil Araştırmaları Dergisi, S. 2, s. 35-56.
- Eren, Hasan (1999). Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü. Ankara: Bizim Büro Yay.
- Ergin, Muharrem (1980). Kadı Burhaneddin Divanı. İstanbul: İstanbul Üni. Yay.
- Ergin, Muharrem (1993). Türk Dil Bilgisi. İstanbul: Bayrak Yay.
- Ergüzel, Mehdi (1999). şirvanlı Mahmud Tarih-i İbn-i Kesır Tercümesi (IV. Cilt, 2. Kısım). Ankara: TDK Yay.
- Gabain, Annemarie Von (1995). Eski Türkçenin Grameri (Çev. Mehmet Akalın). Ankara: TDK Yay.
- Gülensoy, Tuncer (2000). Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü. Ankara: TDK Yay.
- Gülsevin, Gürer (1990). “Türkçede -Sa şart Gerundiumu Üzerine”. Türk Dili, C: II, S: 467, s. 276-279.
- Gülsevin, Gürer (1997). Eski Anadolu Türkçesinde Ekler. Ankara: TDK Yay.
- Gümüşatam, Gürkan (2009). Haza Kitâb u Hükemâ-yı Tertîb-i Mu’âlece Adlı Eser Üzerine Bir Dil İncelemesi (İnceleme-Metin-Dizin-Terimler Sözlüğü). Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gümüşatam, Gürkan (2010). “Eski Anadolu Türkçesinde Eczacılık Terimleri ve Bu Terimlerin Tıp, Botanik, Zooloji, Madencilik, Kimya Terimleriyle İlişkileri”. Turkish Studies, C. 5, S. 2, s. 1033-1087.
- Gürgan, Mahmut (2008). “Eski Uygur Tıp Metinlerinde Hastalıkların Nedeni Olarak Üç Unsur Arasındaki Dengenin Bozulmasının Gösterilmesi”. 1. Uluslararası Türk Tıp Tarihi Kongresi, C.1, s.974-979.
- Güven, Meriç (2005). Abdulvehhâb Bin Yusuf’un Müntahab-ı Fi’t-Tıbb’ı. Doktora Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Güven, Meriç (2007). “Kitabü’l Müntahab Fi’t-Tıbb’ın Türk Tıp Dili Açısından Değeri ve Müellifi Abdulvehhâb bin Yusuf’un Türk Tıp Diline Katkıları”. UTBS, s.465-474.

Güven, Meriç (2011). “Türk Dili ve Kültürü Açısından XIV-XV. Yüzyıl Eski Anadolu Türkçesi Türkçe Tıp Yazmalarına Eleştirel Bir Bakış”. Turkish Studies, C.6, S.3, s. 841-850.

Güven, Meriç (2012). “İslâmî Dönem İlk Türkçe Tıp Yazmalarının Türk Tıp Bilimi ve Deontolojisi Açısından Görüngesel “Perspektifi” Bağlamda Değerlendirilmesi”. Lokman Hekim Journal, C.2, S.1, s. 1-10.

Hacıeminoğlu, Necmettin (1992). Türk Dilinde Yapı Bakımından Fiiller. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.

Hacıeminoğlu, Necmettin (1992). Türk Dilinde Edatlar. İstanbul: MEB Yay.

Harmancı, Esat, Aslıhan Akpınar (2009). “On Beşinci Yüzyıl Anadolusundan Bir Beslenme Kuramı: Hekim Şirvânî'nin Sultâniyye Adlı Eseri”. Türkiye Klinikleri J Endokrin-Özel Konular, C.2, S.3, s.67-74.

Hatemi, Hüsrev, Ayten Altıntaş (2006). Türk Tıp Eğitiminin Önemli Adımları. İstanbul: CSA Global Publishing.

Hatipoğlu, Vecihe, (1981). Türkçenin Ekleri. Ankara: TDK Yay.

Işın, Priscilla Mary (2010). Osmanlı Mutfak Sözlüğü. İstanbul: Kitabevi Yay.

İhsanoğlu, Ekmelettin vd. (2004). Osmanlıca Tıp Terimleri Sözlüğü. Ankara: TTK Yay.

Kahya, Esin (2002). “15. Yüzyılda Osmanlılar'da Tıp”. Bilim ve Ütopya, S.96, s. 38-39.

Karahan, Leylâ (1995). Türkçede Söz Dizimi. Ankara: Akçağ Yay.

Karahan, Leyla (2006). “Eski Anadolu Türkçesinin Kuruluşunda Yazı Dili-Ağız İlişkisi”. Turkish Studies, C. 1, S.1, s.9-18.

Karasoy, Yakup (2009). Tutmacı, Eski Oğuz Türkçesiyle Yazılmış bir Tıp Kitabı, Tabiatnâme. Konya: Palet Yay.

Kaya Gözölü, Emel (2012). “Eski Anadolu Türkçesiyle Yazılmış Tıp Metinlerindeki İki Terim Üzerine Tespitler: Çignemek ve Çeynemek”. Bilig, S. 60, s. 155-168

- Kaya, Önal (2006). “Eski Anadolu Türk Yazı Dili Dönemine Ait Bir Tıp Kitabı [Kitâb-ı Muhtasarâtı't-tıb ve'l-Müfredât ve'l-Havas]”. IX. Türk Tıp Kongresi Bildirileri, Kayseri.
- Kayhan, Hüseyin (2006). “Beylikler Devri Anadolu'sunda Tıp Bilimi ve Hekimler Hakkında Notlar”. VIII. Türk Tıp Tarihi Kongresi (16-18 Haziran 2004, Sivas-Divriği) Kongreye Sunulan Bildiriler. İstanbul: Türk Tıp Tarihi Kurumu, s.105-112.
- Kırkılıç, Ahmet (1999). Şeyhülislâm Mehmed Esad Efendi, Lehçetü'l-Lügat. Ankara: TDK Yay.
- Korkmaz, Zeynep (1953). “Batı Anadolu Ağzlarında Aslı Vokal Uzunlukları Hakkında”. Türk Dili Araştırmaları-Belleten, s. 197-203.
- Korkmaz, Zeynep (1973). Sadrud'din Şeyhoğlu, Marzubanname Tercümesi, Ankara: DTCF Yay.
- Korkmaz, Zeynep (1995). “Anadolu'da Türkçenin Yazı Dili Oluşu ve İlk Öncüleri”. Türk Dili Üzerine Araştırmalar I. Ankara: TDK Yay., s.429-434.
- Korkmaz, Zeynep (2003). Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi). Ankara: TDK Yay.
- Köker, Ahmet Hulûsi (1991). “Selçuklu ve Osmanlı Devirlerinde Tıp Öğretimi ve Eğitimi”. Selçuklular Devrinde Kültür ve Medeniyet. Kayseri: Erciyes Üni., s.23-47.
- Köksal, Fatih (2012). “Metin Neşrinin Ana Esasları”. TÜBAR, C.31, s.179-209.
- Kumbaracılar, Sedat (1949). “Beş Buçuk Asır Önce Yazılmış İki Önemli Tıp Kitabı Teysir ve Sultaniye”, Dirim, C. 24, S. 10, s. 250-251.
- Kurban, Ferhat (1990). Şîrvânî Mahmûd, Sultâniyye (Giriş-Metin-Sözlük). Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kut, Günay (1988). “Şîrvânî'nin Yemek Kitabı Çevirisine Eklediği Yemekler Üzerine”. Birinci Milletlararası Yemek Kongresi 25-30 Eylül 1986, İstanbul. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., s. 170-175.
- Küçük, Salim (2010). “Tarihî Türk Lehçelerinde Renk Adlandırmaları”. Turkish Studies, C. 5, S. 1, s. 556-577.

Küçükler, Paki (2010). “Kitab-ı Güzide ya da Sultaniye” Uludağ Üni. Fen-Ed. Fak. Sosyal Bilimler Dergisi, S. 18, s.173-182.

Küçükler, Paki (2010). “Lügat-i Müşkilât-ı Eczâ'da Türkçe Bitki Adları”. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, The Journal of International Social Research Volume 3/11, s. 401-415.

Murad, Sibel (2009). Lügat-ı Müşkilât-ı Eczâ Derviş Siyâhî Lârendevî (Giriş, İnceleme, Metin, Dizinler). Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Okumuş, Necdet (2010). “Şirvânî, Muhammed Bin Mahmûd”. İslam Ansiklopedisi. Ankara: Türk Diyanet Vakfı Yay., C.39, s. 206-208.

Ortuğ, Gürsel (2008). “ ‘Divanü Lûgat’it-Türk’de İnsan ve Hayvan Sağlığı ile ilgili Tıbbi Terim ve Tarifler”. 1. Uluslararası Türk Tıp Tarihi Kongresi, Konya: Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Merkezi. C.2, s. 1555-1559.

Özçelik, Sadettin, Halil Kaya (1997). “15. Yüzyılda Yazılmış Bir Tıp Kitabında Geçen Tıbbî Terimler”. Tıp Tarihi Araştırmaları, S. 6, s. 63-79.

Önler, Zafer (1988); “14-15. Yüzyıl Türkçe Tıp Kitaplarındaki Bitki Adları Üzerine”. Türk Dünyası Araştırmaları, S.52, s.53-63.

Önler, Zafer (1989). “Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Yazılmış İki Tıp Kitabında Yer Alan Sağlık bilgisi Terimleri”. TDAY Belleten 1985, s.89-130.

Önler, Zafer (1990). Celalüddin Hızır (Hacı Paşa), Muntehab-ı Şifâ I, Giriş-Metin. Ankara: TDK Yay.

Önler, Zafer (1998). “XIV-XV. Yüzyıl Türkçe Tıp Metinlerinin Sözvarlığı”, Kebikeç, S.6, s.157-168.

Önler, Zafer (1999). Celalüddin Hızır (Hacı Paşa), Muntehab-ı Şifa II, Sözlük. İstanbul: Simurg Yay.

Önler, Zafer (2004). “XIV-XV. Yüzyıl Tıp Metinlerinde Türkçe Bitki Adları”. Kebikeç, S:18, s.273-301.

Özkan, Mustafa (1993). Mahmud b. Kadî-i Manyas, Gülistan Tercümesi, Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük, Ankara: TDK Yay.

- Özkan, Mustafa (1995). Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Öztek, Zafer (2006). Halk Dilinde Sağlık Deyişleri Sözlüğü. Ankara: TDK Yay.
- Öztürk, Mürsel, Derya Örs (2000). Mütercim Âsım Efendi; Burhân-ı Kâtı. Ankara: TDK Yayınları.
- Sakin, Orhan (2004). “Eski Türk Dünyasında Bitkiler ve Bitki Kültürü”. İstanbul: Tıp Tarihi Araştırmaları, C.12, s135-199.
- Süveren, Kenan, İlder Uzel (1988). “İlk Türkçe Tıp Yazmalarına Genel Bir Bakış”. Tıp Tarihi Araştırmaları, S. 2, s. 126-142.
- Şahin, Hatice (2005). “Bursa Kütüphanelerinde Bulunan Eski Anadolu Türkçesine Ait Tıp Metinleri”. Osmangazi ve Bursa Sempozyumu Bildiri Kitabı, Bursa: Osmangazi Belediyesi Yay., s. 225-236.
- Şahin, Hatice (2007). Müntehib. Bursa: Uludağ Üniversitesi Yay.
- Şahin, Hatice (2008). “Tıp Yazmalarının Kelime Kadrosu Üzerine”. 1. Uluslararası Türk Tıp Tarihi Kongresi Bildirileri, İstanbul: Selçuk Üni. Yay., C.2, s. 1301-1307.
- Şehsuvaroğlu, Bedii N. (1957). “Anadolu’da Türkçe İlk Tıp Eserleri”. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, C. 20, S. 3, s. 87-93.
- Şehsuvaroğlu, Bedii N. (1960). “Anadolu’da Türkleşme Cereyanları ve İlk Türkçe Tıp Yazmalarındaki Terimler”. 8. Türk Dil Kurultayında Okunan Bilimsel Bildiriler 1957, Ankara: TDK Yay., s.25-35.
- Şemseddin Sami (1316). “Şirvânî Mehmed bin Mahmûd”. Kâmûsu'l-Âlâm. C. IV. İstanbul: Mihrân Matbaası.
- Şeşen, Ramazan (1993). “Ortaçağ İslâm Tıbbının Kaynakları ve XV. Yüzyılda Türkçeye Tercüme Edilen Tıp Kitapları”. Tıp Tarihi Araştırmaları, S. 5, s. 11-20.
- Steingass, F (1998). A Comprehensive Persian-English Dictionary. Beirut: Librairie du Liban Publishers.
- Tarama Sözlüğü (1995). Ankara: TDK Yay.
- Tekin, Arslan (1998). Şirvanlı Mahmud, Tarih-i İbn-i Kesir Tercümesi (4. Cilt, 1. Kısım). Ankara: TDK Yay.

Terzioğlu, Arslan (1988). “İbn-i Sînâ’nın Tedâvi Metodlarını Eleştiren Abdullatîf El-Bağdâdî’nin Diabetes Hakkında Bir Risâlesi”. Erdem, C.4, S.10, s.53-62.

Tietze, Andreas (2002). Tarihî ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati, (Cilt 1 A-E). İstanbul: Simurg Kitabevi.

Timurtaş, Faruk Kadri (1994). Eski Türkiye Türkçesi (XV. Yüzyıl, Gramer-Metin-Sözlük). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yay.

Toparlı, Recep, Mustafa Argunşah (2008). Mu’înü’l-Mürîd. Ankara: TDK Yay.

Tulum, Mertol (2000). Tarihî Metin Çalışmalarında Usul, Menâkıbu’l-Kudsiyye Üzerinde Bir Deneme. İstanbul: Deniz Kitabevi.

Türkçe Sözlük (1998). Ankara: TDK Yay.

Türkmen, Seyfullah (2006). Eski Anadolu Türkçesinde Tıp Terimleri. Doktora Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.

Uçar, İlhan, Paki Küçüker (2007). “On beşinci - On Altıncı Yüzyıllarda Osmanlı Devletindeki Tıp Çalışmalarına Genel Bir Bakış ve Cerrâh Mes’ûd’un Hâzâ Kitâb-ı Hulâsa-yı Tıbb Adlı Eseri”. Sakarya Üniversitesi SBE Akademik İncelemeler Dergisi, C.2, S. 2, s. 231-239.

Uludağ, Osman Sevki (1935). “Eski Tıbbımızda Değerli Kitaplar”. Ülkü, C.5, S.30, s. 421-423.

Uludağ, Osman Şevki (1991). Beşbuçuk Asırlık Türk Tababeti Tarihi. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.

Uludağ, Osman Şevki (2010). Osmanlılar Devrinde Türk Hekimliği. Ankara: TTK Yay.

Uzel, İlder (1979). İlk Türkçe Tıp Yazmalarının Ağız ve Diş Hastalıkları Yönünden İncelenmesi. Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Deontoloji, İstanbul

Uzel, İlder (1992). Şerefeddin Sabuncuoğlu, Cerrâhiyetü’l-Hâniyye I, II. Ankara: TTK Yay.

Uzel, İlder, Kenan Süveren (1999). Şerefeddin Sabuncuoğlu, Mücerreb-Name (İlk Türkçe Deneysel Tıp Eseri-1468). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yay.

- Uzel, İlter (2000). “Osmanlı-Türk Tıbbı”. Yeni Türkiye Dergisi, C.6, S.33, s. 747-752.
- Ünver, İsmail (2008). “Metnin Kuruluşunda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”. Turkish Studies, C. 3, S. 6, s.1-46.
- Yalın, Cevat (1992). “15. Yüzyılda Osmanlılarda Kulak Hastalıkları Tedavi ve Cerrahisi”. I. Türk Tıp Tarihi Kongresi, (Kongreye Sunulan Bildiriler/ 17-19 Şubat 1988), Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, s.103-111.
- Yasin, Enver (2008) “Karahanlılarda Tıp”, 1. Uluslararası Türk Tıp Tarihi Kongresi, Konya. İstanbul: Selçuk Üniversitesi Yay., C.1, s. 398-409.
- Yasin, Yusupcan (2008). “İslamiyetten Önceki Türklerde Tıp”, 1. Uluslararası Türk Tıp Tarihi Kongresi, Konya. İstanbul: Selçuk Üniversitesi Yay., C.1, s. 410-417.
- Yavuz, Kemal (1983). “XIII.-XVI. Asır Dil Yadıgârlarının Anadolu Sahasında Türkçe Yazılış Sebepleri ve Bu Devir Müelliflerinin Türkçe Hakkındaki Görüşleri”. TDAD, S.27, s. 9-25.
- Yelten, Muhammet (1988). “Şirvanlı Mahmud’un Hayatı ve Eserleri”. Türk Dünyası Araştırmaları, S.57, s.157-169.
- Yelten, Muhammet (1993). Şirvanlı Mahmud, Kemâliyye (Giriş-İnceleme-Cümle Bilgisi-Metin-Sözlük). Erzurum: Atatürk Üni. Yay.
- Yılmaz, Emine, Nurettin Demir (2013). “Kıyas-ı Enbiya’dan Hareketle Arap Harfli Metin Yayınlarında Sözlük-Dizinle İlgili İlkeler”. Bengü Bitig, Dursun Yıldırım Armağanı, s.1-4.
- Yılmaz, Necdet, Coşkun Yılmaz (2006). Osmanlılarda Sağlık. İstanbul: Biofarma İlaç.
- Zülfikar Aydın, Mükerrerem Bedizel (2005). “Osmanlı Tıbbında ‘Müfred Devâ’ Kullanımı ve ‘Müfredât’ Eserlerinin Genel Özellikleri”. Osmanlı Bilimi Araştırmaları, C. 6, S. 2, s. 299-315.
- Zülfikar, Hamza (1991). Terim Sorunları ve Terim Yapma Yolları. Ankara: TDK Yay.

وصف مهدي راده امدی المرحوم

اول عالم قلب كميته اعضاء باقيدن وهم نذال الصبايه
اوسون بهم خير آل خير اصحاب دور زرين بكنم ايها الوفا
من خاترين محمد بن شير و انتم بازوم طب علمدين و محضري
منيد اولان تدبير ابدانه صحيحه ووا في جميع اعراض اولان
وهم مشتمل لطيف جليله وخطوي اراي جيماله قلدن ان حضرت
كولان دغعت اوشروان معد ليت سلجان جلال يوسف جمال
مالك الرقاب لام حليفه الله في العالم كاري بالان الله حافظ
عباد الله ناصر ابدانيا و الدين عياش لالالم والسليين ملجاء
الافاضل في العالمين سلطان بن سلطان محمد بن محمد خان
اعدا الله انصاره ورساله وخطه كوزوم ووكها بي بازوم برينيه
واون دودت باب اوزرته آدي سلطان بن شاه شادوم تاكرانك

19
2999
2756

SÜLEYMANIYE
UMUMİ KÜTÜPHANESİ
SEREZ 1931

هذا كتاب جليل

شكري منها وصدق في كنهه اوقات لهم احد يندع عاجز
عقول غمارة و صحراي صمد يندع مخرج ارواح انبيا و اوليا
مديحي كه قمرت براله ايجاد اذني اجسام عاوي مشيكله
كمت براله يندا اذني اجسام تنفي رحيه كه نحت براله قايه
نوع انسان اشرف موجودات روفي كه رقت براله ليدرم
اذا ما فعدن تا حفظ ابع بدن صحناء كاره دن و فكلر
ايه الملك مصنف و فاعلان و معترف اوله انك رويتمو الصلوة
و السلام ذوات باعلام و نفوس را كيه اوزرته اوسون بهم

اول

دوات برآه و کتایب در دلتند و مسلمانان بویکاه منعقل
تا باد غمزه و هم بر فواب اخروی اولا **القدمه** پس بکنیم
جمع حکایت رای و کله فرار طند بکله الله تعالی بدان افسان
بارتوی پس بکنیم سدی عقد این قوه مایه در الخلیل عورت
مخبر عقد اید و فورسورت کورت در مئی سید در
و بکنیم هر چه سده مایه در بیزک خبر در مایه مئی خلی
بد آنک خبره بکنیم بیز آن اول اعتقاد بقایات صوم
لیکن حرارت که از مئی سید در اکا حرارتی خیزی در روم
کارت اصلی در آن اخروی ارضیه کیم عورت مئی سید در خلی
فانندن حاصل و در بیز و بجز این و مایه بیز کد در و اول
خضد لطیفین خبیر عدا و در و کتیبین دفع اید و بد آنک

مخبر

اعضا سن بر کد تا اول وقت کنیم و مایه کله پس اذن سده
بشر خلیل جنی اولغا حرارتک تا بر جنی اولقت و در مئی خلی
مساعد اید که هواند و کسک و حرکات بد نینک
وقتا ایندک حرارت و هم اعضا کد و انتر بیک حرارت رلو
بیتک خلی جنی اعضا سناک صلاب و محکم کولی اتر
و در مئی و عملر ده تا اول وقت کن جناف و صلاب حد
اعتداله ارضا اکبر بر و رطوبته مساعد اعضا رطوبت غذا اید
که اول کتیب رطوبت کسیر نه درون تا جاز قلم رطوبت مئی
بلکینه مغل اولون فنا اید کله و آنک فنا سندا حرارت خلی
فنا مئی لا رطوبت اولون مئی و اید بر مئی اول رطوبته مساعد
اود بر مئی غذا اید مئی اگ لا مئی اولا و بقدر ما بیخی اولکم اکر اول

اذا جاء اجلهم لا ينصرون ساعة ولا يستقدمون
وجنون يومئذ كوراء بلذات صلكم بلكم حاربت حياتكم
تلكم موتهم وذنابهم ويؤسناهم بس دعوى الملاج كفتك
عجرا رفق اولور صلا ويدن وصفل ويؤك بلجون والبعوزك
سوا ويدن وهم اول ابد انك كه حاربت ووطوب تدبيرهم
لا يقدرا ذلك حاله لا حتم اول ابد انك باجي اوضن اولور
غالبه لاجلهم منشد حاجي اما معارض فلهه واما ابد انهم اذ
حاربت ووطوب اصل عبيدته ويا فويض لكن ذلك كسي تدبير اولور
كهم لا يقدرا اول بد كه لا حتم اولور ابد انك باجي قصه اولور
بس فودن صلوم اولد كهم واخبر هر حرك اول قدر سعي ايد
بدن دن اولور كهم ارشدن آبي مشاه عجمه نقتنيسر تا خير سوزوب

بشي ولا هم لا يرم كلوز ينه اثناء ووطوب وارضاء حاربت
عجز اصلتكم يتكلم بيان اولدي واكثر مما ينبغي ولا هم منه ارم
كلوز حاربت اصل انك انظما بي اولك ايجو كهم جان غدا اجي
اوله وحدثن مجاوزا نش نا جاز هم تام اولد ومع
فنا واولد ان دن در لود لور ووطوب حاصل اولور اول
رطوبتكم وخذتم بدنه انواع خستاق بيد اتلاه بس نا جاز
اول رطوبت عجز بي كهم بدنه حاصل حاربت عجز بي سوزوب
اما كيف مصاده سياه واما تعبا نكته جارق باجي جني اليجان
بوغاور وسوزوبور بس فوسند ن كهم ياد قادق موت طبيعي
حاصل اولور كهم مقدر در هيزر شخص ونا جازك مقضا شجوه
تقديم تا خير سوزون نكس كهم حتى حال وعلى بيوزن

ان

دینک مینر اوکرا اراکم به وقت و فصله نه آنک گز
و نه وقت نه یک گز و نه گز کرد و نه وقت فضا گز
و نه وقت اوست گز کرد و نه وقت خام گز کرد و نه
جماعت اندک بس واجب اولدیکم بز دخی بو کتاب
جمعی یا ایچ و نه بو کتاب مطالعه قلم بری خیر اکا
البته اول فی بیان تدبیر لاکت و فی هسه فصلی
و یابن تاکر لاکت تدبیر فی بیان ایز و بابت فصل اوزر
الفصل اول فی بیان الطه صاحب الحسنة و مصلح و مصلح
بوفصله بیان ایز صاحب نعم و صاحب راحت و دوی مریح
و مستدل مریح و مریح مریح و مریح نه گز تب نایب
بوقته آنک جیندن اولد قضا ایکی تک ایچیم ایم ای او

بویش

بویش اولار کوکک و یا ضعیف و ننگ فرود و اندن صکره
ایوگودل اوزیم الکن الکر و اندن صکره نعل از طوزله
و بر تون فیوسه کیم مستدل اولد قات قاله و نه بیفقه اوله
اق اوله بوزک بی آنک سریع الهضم و زو حیدر الکیوسه و هیچ
زبان بوقته و نه که سائر حیوانان ارق غذا و برز و اعانت
جیندن اکلک شیفک ایت و قریل ارج الخلاق ایت بهم ایت
ایلق اوله و یا خود ایت ایلندن ارق اوله و دخی بلوخ ایت
و فوق ایت و کلک ایت و مزاج و جیل ایت و دخی جمعی و ننگ
فقد فیض و بویوز و زو کک حین ایت بوقته نهایت مناسبه الکیون
بهم بوزل لطیف و سریع الهضم و حیدر الکیوسه و زو هم دخی
اول قومه مناسبه کلد ایت اصلی بی بد خک ضعیف و یا ارقار

كثير غليظاً ويا قورق كبرته ويا طلعته ويا كركته
ويا ما غنت بك من سنه كاصل اولاً ويا خذ قورقك
بذكلك بدءاً بالخذن علت كاصل اوله وانا كورقك
مراج ما بالاركت وهم معد ريكه ويا ريد ندرته دخي
كلاد اوله بس مناسب كما اولد كيم بود ايتا التي قطع
وملطف الفلر اله بشره من يكلهم وانسركه ليون وقرق
صوي كواكي رصوي واج قورقك اندي بي ودي اول سنلهم ويا ريد
الفصل الثاني في بيان تدبير طوره الكور العوج ما انبه ذلك
بفضل ديمان ايسا انين ومب كورون وكلك ادان
وسا البوق ادان كليلك يكلين بلدس بس مناسب بوقركه
انك جيب نندن فطوره قورون انكي اوله جيب جيب جيب جيب

اوله

اولاً واد جيب نندن صير ايت ووضعي ايت ووضعي رطوشان
ايت ووجرح اندي وكور وطلاق ايت ووجرح وهورس وكالك
بوجي بوقوم غايت اورد ومانسندر وهم دخي بالوده ويا
وبادخان وكور ايجي وبلوط وكساده وصر جك وكر جك
ونشم وقرقش قباله غليظاً وطبي الفضم والذغدن اوتري
بوقوم مناسبتر اوكيچيتم فراواع اطعمهم كرا اعدك كرا
بذنه فضا اولسه بس بذنه جمع الطدن ارق غدا ورتز
وهم اعضا سن حكيم ايدو وهم بوقوم كتلريام بوقركه طابو
نتر هضم ادرار وهم بذنه قورق اولنا فروع اطعمهم
فناجصر وانا كور كده هضم بولسه ويا ما نندن اوتري بس كتم
الفضم جيب منقردن اقدرت بس بوقركي اعديدن اجرا اللك

الفصل الثالث في بيان تدبير خديجة الاميرة البارحة
 بوصلة دد لوزن لوزن جارك كالن ككتين بيان اذ بس
 بل بكم صراج صوي اوله وانك علامتا اولدكم وروي موي
 ورسه وحق القوي كلك يمصر قدر زايه واغريك كادي لولو
 اوله وكودي وايه اغز وكاهل اوله ووصوق هادي سكون اوله
 وويرو جبر كيني الكغاب بد نلدم حجة كاتد اوله بس
 مناسب كما بادد عدلرض وانما الكغاب بروددت اوله
 بس مناسب كما كاز عدلرض وانما الكغاب حجة رطوبت اوله
 بس مناسب كما بابن عدلرض وانما الكغاب حجة يورسنت اوله
 بس مناسب كما رطب عدلرض وانما الكغاب حجة رطوبت اوله
 اوله ويا بطي الهضم اوله يعني بهم صام سكرتيد بس مناسب كما اوله

فصل

فضلك ياد انك طمانه صه بكون اذ ييه واكتدن طمان بيهضم
 ايم ونيو سكره بس مناسب كما خلط طمانه تيم الكخي فضله
 ياد انك حنون بر جلف حالي بلدي بس بكم وورن انك
 تدبر لولا حيدر هن حننم الذي رعيت ايم بكم اعما
 هبع عات وكم اوليا واكعدت برضونك اوله بس واخذ
 الكه استغلا نك اوله طمانه تيم اوله علو عضم مؤلف اوله
 مخالف بدنه مثلا بددن فان كحل بر جلف اوله وهم
 مجار بس حني طاز اوله بس مناسب كما اذ بكم درم فصل
 اوله ياد انك وهم الكخي فضله بكم ان احذر ايه ان اعضا
 سنا اوليا واكجم بدن اوله غدن وهم كورسكا بدن
 اروي اوله طمانه محتاجه وهم حني حور صراج طمانه سغ

خفة او در وهم دخی بل چنانکه بر طعام نیک استنک که اول
طعام سگانه ملامت و موافق اولی که وهم بدو گوید و نمیده بین
مناسب که اول است که اول طعام ماه بر طعام دخی بیکه نیم بدنه
موافق اوله وهم اول طعامی اصلاحه کنوز تا اوله نص
فوز نام و اما اگر که در طعام اوله بیا بر اوله و هم
تالونف کن شهور طبیعی که سینه به باه مختا جدر بر کلاه
میل در قنصر بس مناسب که اوله که میل اندو کن و اوله
النجون طبعی بی بیکه مولا در و اگر که طعام اوله بر
بیکه اوله وهم شهورت نیک میل برضنه و رعیت ارق اوله
بس مناسب که اوله میل اندو کن بدو نیک که نیم چنانکه زبان
فایده سندن ارق اوله که اوله نیم که نیم طبعی قبل از ارضی بر

خه

حاین که سهل و اگر کس نیک ایجا را تو چون اوله ملین اند
حاین هضم اوله در ن او کن و اندن حاین ایجا که دخی سهل
اوله و اما اگر اوله حاین یسه و اندن ملین یسه نایجاد
کسی دخی فسان کن و تو نیم که نیم هضم اوله مع اتکان
ای حاین بس نایجاد معدده دخی طوز نیم فسان کنه و اوله
فایده یا نیک دخی فسانه و اندو دخی بکلی که طعام
اوله به بر یا بر هضم او بی بی و ایجا نیم اوله نیم هضم اوله
بید تا معدده که اوله و نیم هضم اوله و اندن صکار نیم
هضم اوله ن بیکه که معدده که حرارت جو قنصر تا نیم
فوز سندن ادر نیم فصل ساقی که اندن بس و اوله
اثر بر نیم چنانکه طعام یس اوله طعام او سکنه و اندن

هضم اذروهم بلك سكر الفعالي الحامس في بيان تدبيرها في ان اوتحل
 من الطعام في كل وقت ووضايل بيان اذركم هوزو طعام
 وقتك يتك كرك بس بل في انكم طعام بيده لك معدي طعام
 خالي ولا وهم حتى طعامه ان صكتم معتدل ايقوا اوزو ناچار اول
 يدوي طعام اوزو هضم اوزو وهم اعصابه سكر واما اكر
 معدي سكتن ويا انما سكتن اولي طعامه ان هضم سر طعام قطن
 اول بس بودوي طعام اول ابيته فساي ووزو وهم دخي بل
 قناتم شغوت صادف كرك ايشه نكبين ناخيز املك كرك
 في حاله بد ذك خطين خطا اوزو ويطبعن اله مشغول ابي
 واذن صكتم ان طعامي سكر هضم ايك خربس ناچار
 طعام معدي فساي ووزو اذنان دروزو لوزو هضم حاصل

اولور

اوزو وهم دخي بلكم شيج او فاكه كركي طعام بيجون صوق وقلري
 االيجون كركوت اول وقتك بد ذك باطنته جمع اوزو سر هضم
 موافق و صين اوزو انا ارجي وقلري يك بكدن صفة خصوصاً كم الطوية
 خاز اوله االيجون كم كركوت هو اكرت خربري بد ذك فلا هو
 جبرزا و باطنته كركت سنوز قلو سر اول وقتك هضم قناب سعي
 اولور ووزون اشرى نكنا افاق اذ اكر افضل فصول طعام بيجون
 قلند واز ذل فصول االينه وهم ديد انا كم قو بلع او يندن اشم
 اوزو افضلا االيجون كم اشم بر ذله قوم حاصل اوزو كم اول اكر
 موجدنر و خول كركوت عري بيه اطل بد ذك وهم دخي اول وقتك
 غليظ طعام بكنر االيجون كم صفر اكل لطيف هوزو ابي وقلحال فساي
 ووزو انا غليظ طعامه غلب اولر بس اذنان قندين ووقا ذندا

امين وكونه وكونه من غير ان هضم اليه وسكره وطبق
وكذلك من يوقن بلدهم عاك ذلك حتى يدخل ربيها كما
بش هركه عاك في ذلك كونه ذلك وكونه كونه
ويؤذي هضمه من سكره وهم من سكره حتى يسكنه عاك
كونه يروقت ميعن كمنه ايك الايش اذن ائنه بر حتى وقت
بقايت رانصه واكر حتى ائني وقت اوكون بس هو وكونه من
ككهم قراط قوله ثم عاك ائني طيبه من واكله طافت
انك قدسوا كما اكر اوكه عاك ناكل ائني من سكره ائني
ان ائني قدسوا نكل ائني كس من كاهل ائني
النصل السادس في بيان الاثني التي تجل اكلها من عاكها
بوضلع اول سندي بلدهم من كونه كونه كونه اذن اجتاب

اب

ايك من بل كاهل صحت نكس ائني ائني كونه كونه
دا ائني الفات ائني وان اسئال ائني كونه كونه
من كونه ائني وهم حتى ائني ائني كونه كونه
وغيره والاق طاق وئلك كاهل ائني كونه كونه
وهم ائني ائني كونه كونه ائني كونه كونه
طبا كونه كونه ائني كونه كونه ائني كونه كونه
صين كونه كونه ائني كونه كونه ائني كونه كونه
دخ كونه كونه ائني كونه كونه ائني كونه كونه
اول كونه كونه ائني كونه كونه ائني كونه كونه
ائني كونه كونه ائني كونه كونه ائني كونه كونه
طبا كونه كونه ائني كونه كونه ائني كونه كونه

بكر نادره ويا جيايكي مع الخبز من يدعي بولده خصي نكاح اوله لانه من ذواته
الباب الثاني في تدبير الملاء وفيه فصلاين
وبابين افرع صدي بلدي زوزين وتلوسن بحجر اركه فصل اوله
فصل الاول بيان ايضا صولك فتقني تترسندن
بكرتدروفتي تلوو، سن بكنهم ولا كيم هج رضو يدك غدا اوله
ب طيدنا اوسري كين كلام هضم اوله قد ن صكره صوق وهم
طبخاند اوز كره اتمك اوله اوله اوله اوله اوله اوله
بوعدن بر كاتم قتل ايدوز كيو كيا بر بوعدن خال اوله سن بكنهم
بجي حكاه انما في بوعده ارف صوبله وفي صوبون سندي جمع اليه
انجمن الكلي برين انجمن صكره صبر ابي كاول فصل لهم كاوله
صكره دعي سيني ايجه ناوله صكره ناوله ناوله سندي دعي هم بكنهم

اوله وندون فور بغيره وانخله سن بر ناوله ناوله انما اوله
بسنك سن اليه ككهم صخرين دفع ايسن طناو صخرين اكنيه دفع ايت
واكنه ناوله ايام وكونوي طوز نوز ايام طوز نوزي طوز اوله ايام وهم
دعي صقلانغ به رعيه اتمك ن صوبين بكنهم اوله بدي جاندند زوز اوله
ايضا وصخره سراج بر خيز اتمك نمانت زيانصه تنهم صيرويه بغيره ناوله
زيانصه كين غلظت وصره ركله اتمك مسغول اوله اكنيه عا دكلك دعي
الذن بولن تدعيه له كه بوبك بدي جت مصرفا وازدردو وهم دعي بكنهم
اهل بخر به سن اوله ناوله سندي وديون كيم بوند ن جكم وديمه
حاصل اوله دعي سندي كه اكني بدي وهم سندي بر خيل قوند بكي اكنيه
قوند اوله ايشله كره بكي سن اوله دعي باش باندن صخره باش
اوله بكي مع اوله وهروب اوله سندي ناوله بكي خصو صا كه اكني اوله دعي

سك

نزل وحده انسر بكم حاصل اول نفس تلك الكفة ان اوتري وهم
اول غضبان اوتري وهم الغيلين ادت كترتك حتى اوتري يا صند
وقسه فبكم اغدا الله اواه وهم ليك نيك حتى اوتري يا صند
بده وفسك وهم الخراط كنة كوزر وكوكلي بولدور وموتري
اسراذك ماد كرين برادن مهر كم اول حكام واستفا و برص
بوي دوسن البو كركم فصيبي وقت كند زني سغ اقيه وكركم
فصير وهم حتى يلكي اوتفاق حتى ربا صندم وتولج نوع صدم
اولد كيم ثاب ثاب حتى اول اك كرين موط ذير اذك نابي
بدلك ان بر كدر و صصين اعصابه فوت ووزر ورا اقع فلوين
خطلري دفع ادر ووزر حتى اولد كيم بدلك ان يمشد
وستن البو ووزر حتى اولد كيم بدلات ونه عيش اوله الك كين

معتدل

معتدل ذير واذك نابي بي اده اولد كيم بدلك طر كرين بومند
وقان ادهني بور در و بجرن بوزر ورائ خطلري كوزر وكري
وزر در وي بجرن سكر و الكوي كرك بوا منق بروت ياكه وت بچك
اوستن اولو وهم حتى اول انا صا صبحن اول نا لطبع اوتعلي
اليه الباب الرابع في تدبير صحة العين وسال اليها
بوابان بيان اولد كيم خافط صحت جتم كوزر بن صلتيا كنجي
وهم فون بچي رعيات ايت بن اي حاو ط صحت عيونك
اختر ايت حتى جامعون و بچي اسر مكدن و اقمي بكدن و فو زو
يكدن و قلا صبريك و بديخان يكدن وهم ثاب صله كوزي اسيدن
وصوفدن و توتندن وهم ثاب جرمندن و كاي يازمندن وهم
جنا غلندن وهم ثاب ان سسنة بقا فدن و الح خطلر يازمندن

مؤذون آواز و كوتيك او تلف نكردن تا آنكه از روز
 الباب الشادى في تدبير اليوم والقبضه وفيه **ثلثه فصول**
 يوابك بيان ايديهم ايقيدك هذو عمل ادر من ليكم ايتكلكلا
 ككرد روح ظاهريه دن باطن يده كزودك تدبيره مشغول
 الوبس و تعلقك بديك ظاهرين كسرو بوندن ايتكسكتم دن ايقوده
 ارتقا دنيا محتاجه بس بوضع كهم باطن ايد كزودم وانك تدبير
 كركك بريدك هتم ايتكافي فالبه و اركه تا كزودشون اول
 انك هتم و بده انه اذن عدا و بيهه و اما ايتك خلط عدا و قابل
 بولس تا كزاد في ملاعنه و اركه جنان ك بدي بولك خالي بولا
 تا كزادريك و اركه بيله و اركه اركه اركه اركه اركه اركه اركه
 صفحله اول الفصل الثاني في بيان جودة النوم **در ما**

موصوفه

بوضفك ايقونك تقي روح ايقوق و روح نلقه بيان ادر بس كيك ايقونك
 بركيا ادر كهم اتم الت صفت بوله اوكه صفت ادر كهم بدي
 طهام هتم ادر كهم صكرد و كركه ايكه بيلك قدن صكرد اوبه
 ايتك صفت ادر كهم اوبه و عروقت هوا مشغول ولا يقينه ايتك صكرد
 صوق اوله اوجتج صفت ادر كهم بدي طهامك فخر كيك كركه صكرد
 اوبه مدد بدي صفت ادر كهم بدي نه سجن و نه اذ اوله ايكه اعدال
 اوليس بونك ايتك بدي بدي بدي و هم بيلك معان فهم اوزر
 زياده خلط بدي دن دفع ادر كوز فوري دن ادر كوز بوندن
 صكرد ايقونك بدي ادر كهم طهام هتم بيلك قدن صكرد اوبه
 و بوندن صكرد ايقونك اوبه ادر كهم بيلك صكرد اوله بدي بدي
 كيك ايقونك بدي طهام بدي بدي بدي اكا ادر كهم اوله

يا فان اذروه بيده كيطام بئس معدتك قومه انه والذنان صلا صولايه
دونه جوف اوبه تا اول قصرتهم اول جود هضم اوله اند صلا
صلاعه دونه تا كلام جكره تيزك اديس بنوك كينونك بد
عدي هوصاع اولور وهم كزفر اولورهم بدن سهره و مطر
فالور وهم دخي بكلم جتا اوبه بد بصودوز وهم بدنه طوت وند
بين ولور دن احذر اندركه وهم بل جهم ايو جتا اوله وهم
التي هم سبب ظاهر يوتيا بين الله بليتم ولجج القوده مثلي
اولدغدن اولر بيمر وهم دخي بليتم كندنا اقبعا ملاك حاصل
اخر وجميع قواي نفسان سستلخر كوني كاهل اولر من صفتي كرك
اندن وانما كركنا وينا قتلهم بس اكلهم كركتم قتلهم قتلهم
اوبه اذ جت كركه تامه تيزدنا فور لا فصل **بوضا اوبه صلا اوبه**

بيان

بيان ايمن بس بليتم بجه ايو مند دن دماغ صغيف اولور وهم اولور
وانما اولر احبارن كهم ج اوزمندن حاصل اولور اولر كلام سگدن
الذي و كلفه بلكي وقت هاجره اركدن ادر بيمر والا هضم ادي
تكايت ضغيف اولور كمن اجدخي وقت يحكي بيوت ياق كركه
طبيعت اذك هفتيه سشف اولور وقت هاجره زبان اينا وهم دخي
بلن كيا اقبى بلكيه منع اذك ويزا وبيت يزدا ايمان اولدخي جتا
بئز ضر بس بدن صفتين كخي بولركه كيدن احذر ايو
كهم تا سدد دن وسر سايان دن وما ليحيا لبادن امين اولر
الكتاب السادس في بيان تدبير القى وفيه قصالار
وباب ضمق الحارن بيان ايمر و بورك فضل اوزر در
الفصل الاول في بيان منافع القى ومضار وفضل

ببركت فسه **جاء الوتر حكيما** **أدركهم جميع** وقد
بكرت قصا الخيون ياني وقتصر كين فصان واستر الكركم
اول صباحن حنيف بيك يدي كالكه اعضا الذن عد انه
واندن صكره اوله اسن سنن مختلفين عد الكركم كنه كنه
طلو ونمن يجكر لكي وهم دجن ومختلفين يجكر كركه كركه
وشرب وضوعن وكندة وقون وضوعن واول سنلر كهم
بوره كزريده ويرساعت كجند كن صكر مختلف سنلر
ايجه ففاح وبال شرب بيكي تا فضان ككز اوله وقصا غي
طعام باطمان صكر سنلر صوغا من بيده ويا اوج سنلر
ضوغا من دوراق اوله بفسر تا مهنك اوله اوله صوبي ايجه
واما اول سنلر كهم يجز به اوله دي ويجز بي صلي ككده اوله وصيم

بوفصلك فصحك فايف سنن وضمران بيان ادر سنن نياي با فصح
كهم قطع صعد ادر زورهم الخيين كوز ووز غلظ خطله ب
نك ككرا دن قطع ادره وجدامه ودمر كونه وفلاجه وكركن باش
اوله وقصوغني كاش اوله جني اصح كندوز كوز زور زور ي اصر
وبدن بمرضه جنان اسغال احد الله اوله واما الك اسغال اوله
اولا كليم اول بدن ارق اصر وكوز زورين ضعيف اجيز ومعديج
سنلرله ومها ادر من اوله زور ما كونا كيميون وهم دماشه
ونعير نهايت زيان وزضره اوله كونه جني فصلدن بقدي غي طرك
يوروز اوله باشه انواع انرض حاصل اوله وهم دور كهم فصحنا
مداومت ادره غل كوز زور **فصل كهم** **ديتم** **ايه الك كوز ضوضي**
نظام اوله و اگر نختله اوله سنن كك مناسب اوله كهم ايجه

كوز

صلته هج امير واما اگر گفت او را بجا آمدن قدرت حاصل اولاً
 بس سرکه و آمل و زعفران و یا قند و یا انیسون و یا کمال بیرغی و یا کما
 بیرغی چینیا اما اگر بخواهی اولاد عمال کثیر از او زاده و هم صدمه
 زغال حاصل و لا بس کما آیه که گفتیم ننگ را با این خصوصاً و اما
 اسغال و گفتن ثابت صفتی کرد بگردان و بجا آمدن و در حق هج و بهار
 صوف صوفی استخوان و صفت و اما آرد و اولاد و اولاد عمال
 اولاد هم کما که بگوید او را در حق هج و معده و صفت بول
 و آردن طعم برزق اول صوفی و آردن آله برزق و بجان
 و یا بر سر طوطی یا المان چکان و خال یا به ایجه و او را بچندوی
 کونله از نسی از بیخک بیه و آردن صلح ارض کون لطیف و آرد
 غدا بیه و آردن زین است و صوفی و در صوفی که تا اول آردن

اگر فانی حاصل و لا و اما اگر استخوان صکر بجز ضعف اول
 بس آیه که گفتیم سکوت صوفی و نیا و صوفی اقی ننگ را ایچ
 تا که اول صفت و نوزاد و اما فوج و صوفی اول کبشیه که
 اصلاح صفت استمال تک برزق در فصل الفی بوفضل ایچ
 طغنه فانی و نیا و نیا و نیا و نیا و نیا و نیا و نیا و نیا
 و صوفی و نیا و نیا و نیا و نیا و نیا و نیا و نیا و نیا
 و هم بیه و نیا و نیا و نیا و نیا و نیا و نیا و نیا و نیا
 طبیعت میسج طوط مگر که استمال جوق اوله و طبیعت آردن
 او غلظت بس آیه و اخذ استمال طبیعت کبشیه شاق ایچ و یا
 زرد و آردن و نیا و نیا و نیا و نیا و نیا و نیا و نیا و نیا
الباب التاسع فی بیان تدبیر ادخار طعام و غیره فی فصول

بذلك حاتم ما يعين مصمرا في ذلك سنة وأوسن وتلون بيان أدور وكون ذلك الفصل
الفصل الأول في بيان صفة حاتم وخصاله
حاتمك أوسن وتلون بيان أدور سن بلتم حاتمك أوسن أولهم
أنه يدي صفت وأه أول صفت اكله أو له الخ صفت وركت
أولا وصي صفت طلاق ولا دور في صفت كيدك ولا ينجي
صفت آدين أولا التي صفت حلدت معتدل أولا ينجي
صفت أدي وصافي أولا كزود بانك وانشاق اولك هـ
الفصل الثاني في بيان طابع بونت للهام وخصاله
حاتم كلو تملك طبعين بيان أدور سن بلتم حاتمك وألج خلو تملك
طبعين بلغم طبعين هم أول رطبة الخي خلو تملك طبعين فان
طبعين أول كان رطبتهم أو جني خلو تملك طبعين صفت رطبتهم

اول

اول حاد يانسه سن حوزة مزلج ونجي خلو تملك طبعين اقول
رطبتهم رطبتهم سوي مزلجهم ودموي مزلجهم حوي بوضر واما بلغم رطبتهم
وادمه تملك الخي حوي اوسن وأدور فانك حاضل فله وانا سوداي
مزلجهم الخي خلو تملك ماسينه فانك اولمعة تلم صفت مزلجهم
أول خلو تملك ماسينه فانك اولمعا خلو تملك ماسينه بختها صفت أدور
الفصل الثالث في بيان مافع الحمام
بوابك حاتم كوك خلو تملك بيان أدور سن بلتم حاتمك فانك
جفتة وجميع مزلجهم مزلجهم وجميع الحوى كلهم ايدكم حاتمك
كوك خلو تملك واذ ذه وياي وكوزة ميايت مزلجهم جميع ايدان
خم مزلجهم حاد اول حاتم آين اعتداله كوزة حاد رطبتهم واذ ذه
ياي اولهم آين اعتداله كوزة رطبتهم واذ رطبت اول حاتم

بي

اولاً وهم حتى يكون ضعيفاً اذ واخاطوا اعضاءه ضعيفاً اذ وحرارة
خارجية وسكرية ضعيفاً اذ واقتربوا منها حتى يكون قوتها ضعيفاً
اذ وكثيرة قاعدية ومخول تام بلعوب ذكرها يورث انشاء الله تعالى
الفصل الرابع في بيان كيفية دخول الحمام وكيفية العمل فيه
بوصفها بيان اذ انهم حمامة نه طرفاهم عمل اذ كركه وهم نه رستمه
كرب حتى كدهم نه رستمه اذ من كركه بين يديهم حمامه كركه كرسية
مناسب اذ انهم اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه
اذا كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه
بايدهم بوضوح اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه
اذا كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه
لهنق اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه

اذ اعتدوا كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه
حمامة اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه
ردي اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه
وتخليل اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه
وهم كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه
اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه
حتى اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه
قالبه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه
وتنزي اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه
وذو اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه
فقد كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه اذ كركه

اولاً

بوصفتم ولقد قدن صكتم بل تخاتم جماع انك بوصفتم اوله الله
جماع معتدل ضربك ووثك كب جماع حادته عزيري مهر ذر
وهم بدن بيني معتدل باله وهم بدنه فرح وشادي كوز
فقق لعين واولسبن رايل الاله وهم يقصر قليري والديلة
كلم سوادان حاصل اوله وهم سوادان اولن حسن الله خ
خجيا صبي وادضر وهم دخاع قوي ادر وكوي اوله ودر
وزين اقرور ودرلو درلو حسن الله خي ودرنا وجمع بدن
دفع ادر وهم بدنه معتدل انقوتور وجره اوله جماعك
سركت ادم درلو درلو حاصل اوله ودر ودر ودر ودر ودر
وخايجي فاصبي شمشك وخرنك ب ودر ودر ودر ودر ودر ودر
ماذوليكه وفتقلير بن جكم بنه جماعه مسئول اوله ودر ودر

زابل

نابل ايدون كوزورهم دخي بالله جماعك سركت ادم ودر ودر
حاصل اوله ودر ودر ودر ودر ودر ودر ودر ودر ودر ودر
سركت ادم بدنه درلو درلو حاصل اوله ودر ودر ودر ودر ودر
دخي بدنه درلو درلو حاصل اوله ودر ودر ودر ودر ودر ودر
كب ودر ودر ودر ودر ودر ودر ودر ودر ودر ودر ودر
وهم هضم ضعيف اوله بكي بس ودر ودر ودر ودر ودر ودر
اقراطندن دخي الخجين اجزلات هم نبات برص ودر ودر
اجزلات فري جماعندن وقات كجي يشار ادم جماعندن ودر
جماعندن ودر ودر ودر ودر ودر ودر ودر ودر ودر ودر
مفتقلير نامصر نه درلو درلو ودر ودر ودر ودر ودر ودر
واما كوز ودر ودر ودر ودر ودر ودر ودر ودر ودر ودر

اولا كبري فابى يوادرا اى وودر وادركم بدون ضيف ادر
وانا سودى كينك جراج كبري جوج اوسم بدن سوندز وهم را حن
كدرن كين بدنه ارضمن ورمكدرن خاله ككدرت وهم دى فرود
وغضبه وقاتت فغوى وقاتت سها درن وقاتت القدرن صله
وحامد وقاتت اسب وقاتت صوفى وضميدن صلكن جماع
انبه وهم فادد سبام جراج نيم وهم ككدرن بيه مضابو كينام جراج
الفصل الثاني في بيان اتصال الجراج وهيتا به ووضعتي
بيان ادرين جاعك فغوى تلو در بس بلكم عودت ارق اوله
و باقات بمر اوله من اوله جراج ادره ككدرت اوله كين جين
يون واددرن صكنا اوله كبريد ونيبه الجان وكين جين جفا اوق بس
جركم بلانكهم عودت ميل ودي كه بود تا كورن ووجي در كورن

اول

اول قدرتم فوج ركندن دونه ادرن جماعه مشغول ولا وهم عودت
اذ انكادرن سركت ايرى تا اول وقتكدم تمام شهوت دوكياه
واي شهوت فرسه وانه اوغلا ككدرن اصل اوله ودي كين جراج عدن
التم عودت بخلوا ولا فحلم فزايغ اوله واما الكوررت
فات بمر اوله بس مناسب اوغلا ان اشيتبه اوله كين ابي وكلا
جراج ايرى اول ديكت سطر درن صكنا تا اوغلا دره قاره واما
جراجك تلو جى اوله كبر ادر كين فوجي بيد وعودت ارك دستيه
جراجك تا ارك قدرتم شهوت دوكيا اويجولم ارك شهوت
بؤلكي جراج عدن تمام ازال اوله وهم عودت رطوبت ارك دره
كرتن بس بوردن ككن وهم ضمير فخر خست فله حاصل اوله بس برك
كب جراج عدن غابت صافقن ارك وهم دجراج اوستم طوز جيل

انطلقا يحيى بعدن سنان وذكرك وكونتلك حتى غابنا جلمهم وورد
الفصل الرابع في بيان ملذذ ذرات الخراج بوفضلك
 بيان اوله سنذكر فيكم جماعة اذت ووزر من بئتم كتابا في غزوة
 آله وجميته تامل اوله واذن صلكم ذكرته ودمه وقتلته برز
 تاؤز به واذن صلكم جماعة مستغولا ولا الهسبه حتى غابنا ذرات
 ووزر برز ووزر حتى بكم اذت ووزر اوله منكم آسبن ووبى وجمونه
 ورجيل هم برز من برز درهم وابلاب ووبى وجمونه وجمونه
 ووزر صبرا ابي واذن صلكم جماعة مستغولا ولا الهسبه اذت ووزر
 وهم حتى كالمونى كلكم اذت من برز ووزر حتى ان
 كماله ووزر استعمال ابي واذن عورتا جمع اوله اوله عورت
 اول اربى بالاسع كذا استغور بر سعت قلتمنا واذن صلكم اذت

وصف

وصف كسبيج وفضل يهودى وضر بي رجبيلك بالى وكونتوش دوزنه
 اوت وكونتوش وكونتوش الاطرم لخم وكونتوش طكون ابيغى هورين
 بر متقالا اله وفضل ما لطر صوبه صوزق واولكم اخيلبي بغويين
 وصبرا ابي تاؤز به واذن صلكم اوله سنذكر فيكم جماعة ابيك
 دلكي مقصودى كامل او لاكونكم هوهتمك برزنا اعادة ابي
الباب الثاني والعشرون في بيان تدبير النصول الاربعة وبعدهم
 بوباب دذت فصلاؤك بيان ايدو وهم دذت فصل اوله دذت
الفصل اول في تدبير بيان الربيع بفضلك بيان اربكم
 باؤ تدبيرنا من بل اى حافظ صحت باؤى فان اذت ووزر وهم حتى
 اوت ايجف واكلر ساجيب هه فصلاؤا فسه وبيكلك حتى فين
 بيكلكنا اذت وفضل ابله وهم صبرا ابي حتى سوندد ووزر

عبدالرحمن اول فوق ائجي و قانودون طوز لئجي ائجي و ناردانك ائجي
ددنجي اول سنسلكم اولم كبر و هم عذابي ازا استند ناد
ايم و بار د رطب ينالنجي استعمال ايتكم اول لارك و خيال و مودور
و قندتر و دنجي اول كتينم فون بركوز و هم دنجي ركلكه و فصل بچك
بچك كان بري اول و بنوق بچي استعمال ايتكم و هم بچي كتنا انه تا الكثره تا ائين
الاول

الفصل الثالث في بيان تدبير الحرفين

بفصله بيان ادرتم كوز دونه و دوزو تدبير ايتك كلكه بن اي كا و رطب
بحت استرا ايت جمع حقتان و هم بچي جماع اقلان و هم
صوي بچي بچك و هم صوق صوي با غسل اكلان ائيجونكم بويله
حسنا لئجي اول و زيركم بوفصله هو اكلان خيال و جند و رطب
اختر ائيدن بر اولدكم بچي و صلح و فلفلكي و فاص صوق اول ائجي

و باليوناني و بالفتح و فونك ائجي ايله و هم بچي ككتان اختار ايت
و هم فاص ائجي كبر و هم و صرن غلاب بچه و ثاب فلول و موز لولم
بچه و هم ائجي سنسلك معني اولد و هم دنجي بوفصله سنجاب يا اكلان
فقتانلر كيا سين و ائيدن كلكه كرك بجه ائوي بچه و فوديد و كلس
بمايت رعایت ايت كه تا فضاله مضره تا ائين اول ائين

الفصل الثاني في بيان الصيغ بوفصله بيان ادرتم

يايت فونك كلكه بن اي كا و رطب بچي فونم ائجي اذت و موز
و كلكه اوزون ايم و بار د عذابي بچك كه كم لطيف اول و هم صوق
قلع ايت و دنجي ايت اول سنسلكم ايدن فون و دونه ائجي ادر
اكتونتم يايت صوف بچي اول و فون ايدن فون و دونه ائجي ادر
حاي و سهاي حرمه و عطف بچي بن كلكه اول صفلي قلم ائجي بن قطع

اولاً والذات صله فادع الى اول من ذكره رخصته لانه ولو خست فانه
وتم اختياره فانه بري حتى نذكره ياتي خلال ذنونه وهم اهل
كثيره كونه وصفاً كما تقدمت سورة دندوز وكره طيبتم اول من
الذات افرح اصراف حاصل اول ذهاب اختياره فانه يرضى اول من
كود ذنونه كما رطمه اول ذهابه رطمه فقدم اول ذنونه
رطوبت خليل اي الكيوتكم اول طيبت باره باينده نرس لاجم
اول مختلف رطوبته من مختلف اصراف حاصل اول ذنونه
سكاهم ووضائف يفرجهما سن وهم يد كتمه كتمه بر ايل و دحي
بكم ووضائف ضيق بايت يفرجهما ذنونه ذنونه استا حاصل
اولهم ووضائف صوفيه فوات ضيق ذنونه ذنونه
رعائيات تا نرس ذنونه اوسن الفصل الرابع في بيان تدبير الله

بوصفاته

بوضائف فتنك اوله تدبيره بلذره فتنك كجكادرس
ادرس خصوصاً باينده حتى كتمه خصوصاً فتنك اول ذنونه وهم كجكادرس
الكويتم فتنك ذكاهم ذنونه ذنونه فتنك فتنك اول ذنونه
الكويتم فتنك طيبت باره رطوبته وبلذره اصراف معينه ذنونه
ايه ذنونه فتنك افسك وبنار كتمه ذنونه فتنك فتنك اول ذنونه
كتمه ذنونه فتنك فتنك ذنونه ذنونه ذنونه ذنونه ذنونه
فوات فتنك فتنك فتنك فتنك فتنك فتنك فتنك فتنك اول ذنونه
غليظ بيجكادرس فتنك فتنك فتنك فتنك فتنك فتنك فتنك اول ذنونه
وهم فتنك فتنك فتنك فتنك فتنك فتنك فتنك فتنك اول ذنونه
الذات فتنك فتنك فتنك فتنك فتنك فتنك فتنك فتنك اول ذنونه
بوصفاته الكويتم فتنك فتنك فتنك فتنك فتنك فتنك فتنك اول ذنونه

الفصل الاول في بيان الاعدية المطلق

بوضلك سلكه عداي بيان ادب وادب فروع دهر برى اولادك بهم
اذنا هم لطيف حاصل اول اول حابو بن نفاي الكونك اجدهم
ان اوبو يبين اول اول نكليم اول بابك اولك فصلين اذ انك ايدى
واخت حنسن دن قوق وبلوغ و فروع و كالك وجيل و كوكرين
بود سوزك ايدى و دوى جميع فضلك و يني و قد يدي و دوى اول
بالخلف ايدى هم جنين كيدى و ايدى باقى و اولك حنسن دن
قوى الحيز و قور اولم و فستن و بقول حنسن دن اول نسنالك
لزوجة اوليكه قوق و ما نك يكي و دوى اول نسنالك و كوكرين و فروع
عدا و لطيف دن كم سريع الا نفضام دن اولك مناسبتى هم اول نفضالك
اول فصلك اذ اعدى وهم بولنك في مناسبتى منصفن و قوق الحيز

وزن

وزن اولهم منبتي و اول و قوتى و هم اعدى ملطيف دن دن سب
وضمان و كندى و سلقم و بكرى الكونك فومع كوز اول ايدى
عداى لطيف ايدى حد ندي و حرا ندي الكونك و اوله و اوله
و كز اوله نك حريم غلظم دوى اعدى بطيف دن اول نك نك
تفيع و نطيف ايدى حوضه لاهم اول سركه و الح فونيك
الكسبي و كز الرمان و قوق صوبي و كالفوس و كيم نك نك
و هم اول نسنالك فكم كوز الكونك فومع ملطيف النك مناهيهم
كارو حيز ندي و فسطح و دوزل نك نك اول حرك اول سربان و كوك
اول و اول ايدى و كوك و معد و سداب و دوزل اول و ككون
و كيم و دوى اول نسنالك و نك كوز فومع اعدى مناهيهم
النك كز نك و طاقا فونك و ايدى ما غلظى سب و اوله كز

طبعتم ان اذرى ودخى فون انكى وفضل انكى اول تنور
انكى انكى يوزن وكن يوزن اول اول انكى اول اول
بيل بطين الا وكخى بالده وبيز وباد بخان دغى كيم وكن كيم
واريك وبنوع اذرى اول بالده وكخى وفضل ياد انكى
كيسه بيات اومر ومانسنة فصل وفضل اول طما لده
بانا اذرى معتد اخر ل طافت وغلظت وبنوع اذرى
سجك هضم اول وطلين نرزك هضم اول وطلين وبنوع
اذرى مناسنة اول قوه كيم بى ندى معتد اول وهم
جن اوليه وهم جن عكاه ختاج اوليه وهم معدى ضعيف
اول غندن اذرى اول سوب جيندن بعلدى انكى دكيم
انكى يوزن اول اول اول اول اول اول اول اول اول اول

مدا وند ان اذرى انكى انكى بوقع اذرى فان صوق اذرى
بس بد نا انكى نام غدا انكى ودخى فاد خرا ندى اذرى اول
فانك اذرى صغليه ووزو اذرى انكى اذرى اذرى اذرى اذرى
اول فانك الطين خليل اذرى وغلظت فوز ووزو اذرى اذرى
اول ووزو بوزع اذرى اذرى اذرى اذرى اذرى اذرى اذرى
بس زهاذ بوزك اذرى اذرى اذرى اذرى اذرى اذرى اذرى
الفصل الثاني في بيان الاذرى العاطية
وفضل غلظت لمانا بيان اذرى اول اذرى اذرى اذرى اذرى
وكج بند ودى اول اذرى فوز بيش اول اول اول اول اول
كباقر ودخى اول سلك اذرى اول اول اول اول اول اول
وخصك وقرش فلما ولسم اول اول اول اول اول اول اول

الفصل الخامس في بيان الاعدة للحار الباردة

بوقطعت حار باين بكمري تان اخر اول حبوبه بنين
عند اخر ودخي بيك او كودلين عند انك كيدتر وحضرت
والا لودن ينالو ارف حويل لود اخر وطون ان اخر ودخي
بل هو حويل انك انك نك مارج ايسخر ودخي سندن وقوج
مارج ايسخر حويل سندن وقوج مارج ايسخر ارف سندن
وقبل حويل اول انك مارج ايسخر قبل ان اولك مارج سندن ودخي
حويل لود مارج ايسخر حويل اولك وهن ايج ايج مارج ايسخر
انك بعنك مارج سندن وانا بعنك لودن بن شفق وموقق وبارجا
وطرخون وكرفس وسناب حويل سندن وركنا دك باش حار ايسخر
دخي تانك ودخي سندن وكسند وكود كود واد رف سندن

حار باردة

يايسخر ودخي دك وصفا حار دودخي ودخي
يايسخر كنجين لكن نظوب مضيد حار دك دك وكد
حار دوا حويلين يايسخر كنجين وارب طران اول
ككود اود ومعتد حار دودخي كنجين باين دودخي حويلين

الفصل السادس في بيان الاعدة المعتدلة بينهما

بوضا حار باين اخر اول سنك كيم معتد لتر مارك فصل لودن
اول كمان نخم كيم حار دود اول معتد لتر وطوبت ويوسن
وطنا اولك اول مالد حار دود معتد لتر وودن حار ارف
وايج فونك نخم دود اول مالد اعتدله اولك دود حويلين
مالد حار دود وودون وطوبت اولك دود حويلين ووج
صوب حار دود وطبخر اولك معتد لتر وطوبت ويوسن

وكل شئ خادراً اعتداله و هالون خادراً فان معتدله
رطوبتي و يوسنت و لكن الطبخ و هم حرقف معتدله و
و رطوبتي الكبخ و مضله و زركم بارد رطبه يكون حار
القد هالون و فورا و اخبر و فون اذتم و شوش خادراً الكبخ
معتدله رطوبتي و يوسنت لكن قشيش المنحسر

الفصل السابع في بيان الاعذية الباردة الرطبه

بوضياع بارد رطب غداوي بيان اذتم اول حبوب حنسن
نساس دزكهم بارد رطبه خائفت و اكلت حنوني اذتم
بغابت ناسن و اذتم كلكي دزكهم رطوبت و زوا و اذتم اكلت
يوسنت و قد و الخليل و قد و اذتم و اذتم و اذتم و اذتم و اذتم
رطبه اذتم و اذتم و اذتم و اذتم و اذتم و اذتم و اذتم و اذتم

رطبه

رطبه لكن بيان بالفسر و دوت اذتم و دزكهم و هم جماعه
قوت و زوا و ينكر دن شفتا و اذتم رطبه و الكبخ اذتم بارد
دزكهم اذتم و رطبه دزكهم الكبخ اكلت اذتم و دزكهم
و هم اذتم اذتم اذتم لكن صلاي سونيد و زوا و خيا و شوش
بارد رطبه الكبخ و فون اذتم و اذتم و اذتم و اذتم و اذتم
اذا و رطبه و زركم رطبه معتدله حار و يوسنت و اذتم و اذتم
كلكهم و اسنح لكن مضله و زركم اسنح معتدله حار و اذتم
و يوسنت و حنسان بارد و اذتم رطبه الكبخ

الفصل الثامن في بيان الاعذية الباردة اليابسه

بوضياع بارد اذتم غداوي بيان اذتم اول حبوب حنسن
اذتم و اذتم و اذتم و اذتم و اذتم و اذتم و اذتم و اذتم

كلكهم

أولئك يا مندر الكنجيك أخزني عيحي تزكيمم صلك صندلدر
سراقي ووزود شي ووجرح تزكيمم ادر سركار تديويوستا
وختناش بارد ضد الكنجيك يا مندر اولئك والدرن دري
وزوزون ولفن وكوزجر حاري بارد يا مندر صحرآت حيتيت
قون ائنه بارد يا مندر وينفلدن وق واقع قونيك كشي
ولموز اولئك بارد ضد اولئك يا مندر الكنجيك ومز هدي ومزوز
وزيباس ومزبن يحي والقي ناز بارد يا مندر الكنجيك والقي له حيا بارد
دروهم زبون - يحي بارد يا مندر اولئك وينفلدن تبا وخرسا بي
بارد ضد اولئك وكفنج بارد يا مندر الكين بوسب ارتقخر
عيب الغالب صحا بارد ضد يا مندر والكنجين كيا كيا ويا مندر
الفصل التاسع و بيان الاعدية المعتدلة بينهما

ووصله

بوضواي بيان ادر اولد سندر كيم معتدلة ودر كه فضاي اولد بيب
خيشدن مائش وقوت شاي مندر بركي ادر دوزدهم صندلدر لور طرين
ويوستي الباب الرابع عشر في بيان الاسراره والحبوب الحقة وغيره كالتبع
ويابى سئل سرك املك وختناش حلال بيان ادر بوظف وفضل اوز
الفصل الاول في بيان كيدية طبع الاشياء
بوضواي سرك نلرك نيشك كين بيان ادر كين جون جاردب جميع
كلدي سرك نلرك صلصا بليجون كم جميع سرك نلرك هويولي ومانه بكي
درو باق فوك بصورت كيمدر الكنجون بيان جاردب صراطك سرك نلرك
قاي يي ظاهر اولد ووز يحي كيك جاردب كيم نلرك وقصا ك ودرسه اولد
سرك نلرك زياندن ادر هغه قاي يي بقدر سن واجب اولدي برك
الذ كيقب طبعي ابددقن تالسين بوي كيا بيزه بولب مقصود جاهل

بقام تا بخار جگر و سوزش فساد و در میده **صفت** خال کرم خرد
کدر و صفرا قلم اخلاک شول ذکر اندکتر جال اندن ای دی یوزان
بیش در زهم است که یوز فوق اوج در زهم کل صوی و قید تا قوام
کلام و صفای و استغای این **صفت** در زهم سرب استغی جتی اصسی
و ادر و زهم طبعی می کشند و بوزک **صفت** اولدکم نلو و یوزان
بز و قید و غیر ای ددت و قید صویله تا اوج الوستد ن بهی کی
بسی اخرا و صفای ایت و در اوج آل و فوضوک هر وقت سرب تا نگر
از و بویکن آل تنگ دزد و قوامه کنوز و استغای ایت **کلسراب**
میزد و خضیق در صفاوی و سخای حر قید و سخای طبیع
چنانچه در زهم صولایق تا اندر و طبیعت شوق طوز و بوزک
صفت اولدکم آل بو جگیش قزل کل ددت و قید و بزوت

ای معینه خنجاج اولیه **صفت** جلابی کم هر وقت بشر منیم آل
آدی آن نگر بی دزدت یوزا اوز در زهم و ای بر قیلینش کل
باک او آنک اوستینه اولدند و صوم و کما اوستینه جتا کلن اولد صود
بزرگ ایت اوز اولدند و قویستخ اوزا و سینه کم اولد نگر اولد
و ارفون ارفون قینک و دخی بشر بیه سرب اک اعلی جلد و جگم و نگر
طاش اندن اوستینه بوزک تا عاشغون سکلن اوزا و اندن صکر بوزن
جمع ایت تا اولد و قندکن کم قلم و اذغایت اولدیم بوزک کل
بسی اندر صاف ایت و در اوج آل قوام طوت و اندن صلاک اک قواکند
بزق و ارفون ارفون قینک تا اولد قواک بیه و بشر بیت قواکند
اندن صکر اخرا اوددن و بز قتلده تا صویه و اندن جتی و کاتی
و یا سجه قلم و قوی و قی طولدره و هم اول قون اخرا بزوت سرب

بجلم

كدر زو صوابي فندرز وكون ذنك مع ادر وهم ادر و خمان
جقا اصي بر ادر بن آل ليمون و فبن صفي ايج بيجها و با قسن
صيق و صوبن آل و صاف ايت و اول صودن اون و فيه بر طاش
جواك لوني و فيند يمشق اود تاوي فليج بس قالا ن صو و زنجها
اق تاروت و كون آل و قودم كوز مره سرب استقال و لكرم جقي
اصي و ادره و معدني و غير ستاوي ايت بس آل حام ادره
صوبله بتر نامصق اولا و ادره تا صوبه بس بيه جاكه و فوي
فيند و ادره صود بيه جاكه و فيند اول فند و عمل كدر ايت
تا غلظ ايجي اولا بس كوز استقال ايت **كتاب خا ازال** فوا صالان ارك
بوز ابي درهم و مكي كيزه كوز التي درهم و عتاب الي دافه
و فولي مطور بوز درهم صوا جدي فيند تا اوج بوز درهم فالتجها

بي

بين اول صوي صاف ايت و ادره سنگ آل مخيون ناك صون و خن آل
صوبن و مشخ كسين و صوبن و ن بون مره درهم و اق نكر دن
مخي بوز الي درهم و اول آل ك صوبه فنت و ميشق اود بيه تا اوله
كله بس ادره و صاف ايت و جيني فاي صقله و حاجت و فنت السغال ايت
الفصل الثاني في بيان الطبخ السكجيان و منافعها
و سكتين بس و مكي و هم فدي بس مخي تا ادره ككسين سار و نكري
الخال جوقه فاي ايت درهم صون فندرز و موم صفر دن و بلندن ادره
و سنج مراحه فاي مي و ادره و اري مراحه كرك صقي صفر و بولدين
لطين الكس و جكر لوزين صوبه و بوله افرح خيط ادره و صفر
برندن بوز فم ادره و صفر اونا و ن خستلفه مخي فاي مي و ادره
بجكم و كلسه ادره حشوت و اكر كس اوليه و ادره و سمي بوز درهم

فبشره وان شربته ههرا بدين بوز دهنه جوت خج و قطن ان گهني
و ايسون ههرا بدين بجز درهم اوجها و بوز نك ايج و ههرا
طوزي ههرا بدين بجز درهم اوجها و بوز نك ايج و ههرا
البار و اذن مگر مطلق صوبيا بوز نك ايج و بوز نك ايج
و دون بجز خج و بجز بوز نك ايج و بوز نك ايج و بوز نك ايج
و اويل و حاجت و قطن طوز نك ايج و بوز نك ايج
بذکش انجریسه که وجع مناجل دوز و بوز نك ايج و بوز نك ايج
و انجریسه مفع و اذن و قاندي و اذن و مفع و بوز نك ايج
ا روزه و بوز نك ايج و بوز نك ايج و بوز نك ايج و بوز نك ايج
صفت اول بوز نك ايج و بوز نك ايج و بوز نك ايج
جوت خج و قطن ان گهني و ايسون ههرا بدين بجز درهم

خج خنقل و ههرا بدين طوزي ههرا بدين بوز نك ايج و بوز نك ايج
کين و ههرا بدين بوز نك ايج و بوز نك ايج و بوز نك ايج
بوز نك ايج و بوز نك ايج و بوز نك ايج و بوز نك ايج
مناصل انجریسه و عرق نسا به و بوز نك ايج و بوز نك ايج
صاد و صبر و ان شربته ههرا بدين بوز نك ايج و بوز نك ايج
بوز نك ايج و بوز نك ايج و بوز نك ايج و بوز نك ايج
درهم جينبي او بوز نك ايج و بوز نك ايج و بوز نك ايج
بجز خج و قطن انا بوز نك ايج و بوز نك ايج و بوز نك ايج
جلا و بوز نك ايج و بوز نك ايج و بوز نك ايج و بوز نك ايج
صبر و ان شربته بوز نك ايج و بوز نك ايج و بوز نك ايج
التيه درهم سقونيا و بوز نك ايج و بوز نك ايج

وخطو درجه خنجر این را و کواکب فرد را و هر چه بر در قد حفظ
ایمان و کسالت و منتی بر آن آنرا صفتا نامع نمک **السرکرت**
صفت جن است آن اولاً الاضعف و یاری دیش با دم ایچی
و در دیش حیا و نشیانه از چشم در سانس خنجر فی چشم هر چند
بیز در هم در سوس که در هم آر دیش بکام اوج در هم چینی کل
الکرتیز ناطور العالمه است ایکن که کربج در قریب دل الشی
طوثر **السرکرت** فی آن بیوستند آن اوله نشاسته و در سوس
بیزه اولین است این را استعمال این را این را **فوع** دیگر **السرکرت**
فی کلکم طوثرند آن اوله تو روان نگوی بیزه و کلوا اللوز صوبه
بوزال استعمال این را **السرکرت** فی کلکم صوثرند آن اوله را با آن کنگ
فیب و کرفس و کنگ فیب در سوس بالدرق آنجا دم بیزه و کل

وحدود

اوج درهم چینی و کلوا است این را و کرفس صوبه اولین این
کاجت و قتی که درهم ایکن نامع اول **دخ** نافع
باش و معنی آنرا بندن و کوه طوثرند آن کوز در هر دو در طوثر
و هم بدین اختلاط آن آرند **صفت** صا و صبر کیم درهم
صا و طوله اول درهم مصطکی و کثیر و صغیر هویز بندن اوج
درهم قریه کل بویجی بین درهم در کرب و کل الکلی و صابن
صوبه است این را بویک و کواکب فرد را کاجت و قتی
که درهم در آن استعمال این نامع اول **السرکرت**
تخارین و قوی بن کوز فی آن آنرا طس **صفت** جوز نافع
و فلان و قزاق و کافور و در بویجی و خویش آن هویز بندن بر درهم
منک بر در کنگ و کنگ این را بوز اولین کل صوبه بیزه

مقل بس درهم موش وگنوز هر پندار او در درهم شش شتال برده
بشور که جمعی بطور بود در درهم صوا چنده قند که تاوز الی
درهم قاه بس اصاب این را و او سینه دو که زیت میخورد او بی
درهم دو تا بر درهم او فرزند است خفته ای که اول کتابتیم الیدیه
کیم اودی صفا که یابی قاناک صوی بلع که طوبی سواد ایله
صنط ایدر فصل طباغه ایله در هر نیمه کم و فرزند به در لیس که
یا الغیونک کوز سینه او طوز کن صوا چسه اول کچی المزم حاله و تکرار
اول تو بوی کما ایس اوچ بود فرقی بودی ریخ و اردر اول در تجار صوبتین
ایس کوز نندار زیاد اولتار در زمانه محتاج اولر بلعکم باور کن
یا او طوز کن در لیس ایس قاناک صوا چک زیند و سوز وقت صوا چیلر
آخ قره اولیه انغون اولیا قرن طوی اوله او قور کن و زینجک نایله

بس انصا الوصاف این را و درهم او سینه ستر که میخورد او کل و بنفشه
میخورد و کل میخورد او هر پندار او در درهم و صوا طوز کن و بوردن
بجهر درهم و جمعی بر بره و فرزند او و کوز تاوز اوله **خند کیم**
ناقصه هر سنده بکر که و قصفا و جمعی قوی ادر صفت او در کیم
الای در صدم کین اوچ باش کلند در اوچ قرطه بوی
بریم اوچ تک و کوز کوزی درهم بنی و هم الکی و هم طینه بکم نیم
کوت اوله و صعب برین کیم فیکل معتدل اوله بستر نایله
بس انصا الوصاف این را و الکره کوزی بودن توذ الی درهم و اولیه
خفته این را حکام الیدت کوز تاوز اوله **خند کیم** نا فعدر اوله
کم ما دی لغو و غایب بلد در صفت او در کیم الکره با ادم و درانی
او هر هر پندار او در درهم سداب او در درهم کینج اوچ درهم

مقال

بجمل انذار بود تا بهم بورد فاق انبه و صواخدا و كبر بتر يا نبي
صواخدا طورا تا كتم صود نان كبر و بده فوار علت انبه و كرم صودك
انخره و سناك فويوب اجس اول قدر كدر فصل **قال غايي**
علايت اولدتم انقوجي كلك و بچي كرك و بچي اسناك و طم لري
كجلك و كود انخر اولق و بديان قرق كلك و ات بچي كجلك
واخر بي بار طلا و اولدتم و بتر يا معتقد و دوستي قرك سنك
كورمك و طبيعت و دورد و اولدتم بچي زمان فان المعتقد
وقت كجلك ان طلك ادر و عليظا اولر بديان قرق بچي كجلك
اكا مستعمل اولر يعني طبايع نيه مسوي لسه انا اولدتم و انا فان
المدن جان يقدر اما قور كرمعالي و بتر يا معتقد اولدتم و بتر
صف غايي اولق علايت اولدتم انخر اجي اولدتم و بتر يا

بتمت

بتمت و طورا فله بي و بتر قورمقد و بچي صواخدا و كبر بتر يا نبي
وانقوجي كلك و باغي اجس و طم انبه و سناك فويوب
كوز لري انخر و بتر يا معتقد و دوستي قرك سنك
صا و سنك كرمك و اولدتم و سناك فويوب كرمك
بقول و صواخدا فاق ايد **بلم غايي اولق** علايت اولدتم انخر
باري بچي اولدتم و هم هقي ضعيب اولدتم و كود سنك اولدتم
اولدتم و بديان انخر اولدتم و ادر و معتقد و بچي اولدتم و كرمك
وهو بتر يا نبي اولدتم و بتر يا معتقد و دوستي قرك سنك
كود صواخدا و طم كرك اولدتم و كرمك اولدتم و بتر يا نبي
سود غايي اولق علايت اولدتم انخر اجي اولدتم و بتر يا
قورمقد و طورا فله بي و بتر قورمقد و بچي صواخدا و كبر بتر يا نبي

الظري تبرز كركت اليب اوسه اسبه وكراده دلالت ايل
اكنف كروي طيخ كركت ايدسه بر ووده وخالق اخرن
دلالت ايل كركتض طوان سن كون من هم طركركت ميا اوان اوقه
اوسه شيه كم اوسه كركت اوسه اعدا انا دلالت ايل كركتض
طوه سن كون من هم طركي طوطا اوسه رطوبه وصدن اخلين
دلالت ايل كركتض طوان سن طركي خايت اخل كركت ايدسه بيوسه
وما ديك اذعنه دلالت ايل كركتض طوان سن كون من هم طركي
يكس كركت اوسه كانه دلالت ايل كركتض كركت اوسه
كاردن اراعه دلالت ايل كركتض كركت اوسه كم طركي وبعده
فاد فاد طركتض مبرج قولوا ولفا دلالت ايل كركتض صوف
اوسه قوتض صيفيه دلالت ايل كركتض كركت اوسه

واليك وطر كرم ضر وصور اذعنه ونا سيد كركت الكه وفاقن غايظ
اولعنه وده وديك ارك كركتض ووقا سن كركتض ووقا سن كركتض
كركتض واهجر كركتض ووقا سن كركتض ارك كركتض طيعة ايج انا
وايج سن كركتض واهجر كركتض انا ايدسا انا ايدسه كركتض واهجر كركتض
فجر خا كركتض ارك كركتض ارك كركتض ارك كركتض واهجر كركتض
ده سوار ورفصل **بعض تدبير بين وعلا مثل بين الورد علامت**
اولد كركتض قول كركتض كركتض ايمك ياخذ فاد قديم اوسه
ياخذ قولش اوسه ياخذ صا وبق اوسه ياخذ ايلقون
ضيق اوسه ياخذ طوان وندن قيل اوسه وبق طوان وبق
خسه اوسه كركتض ارك كركتض اوسه وبق اوسه ارك كركتض
بعض صرخ اولد يعني هونه ودر وبع واربس بالوسه بعض طوان وبق

أولاً صادفوا أرباب صابون ورتقوا أوتيسه صفاً غالباً وأدغنه دالات
أولاً كالكحل وغلظوا أوتيسه كالم وبل جملته دالات أولاً فقد رتبهم
فأروا صادفوا ورتقوا أوتيسه أولاً كالكحل دالات أولاً فقد رتبهم
أولاً كالكحل وغلظوا أوتيسه كالم وبل جملته دالات أولاً فقد رتبهم
أولاً كالكحل وغلظوا أوتيسه كالم وبل جملته دالات أولاً فقد رتبهم
أولاً كالكحل وغلظوا أوتيسه كالم وبل جملته دالات أولاً فقد رتبهم
أولاً كالكحل وغلظوا أوتيسه كالم وبل جملته دالات أولاً فقد رتبهم
أولاً كالكحل وغلظوا أوتيسه كالم وبل جملته دالات أولاً فقد رتبهم
أولاً كالكحل وغلظوا أوتيسه كالم وبل جملته دالات أولاً فقد رتبهم
أولاً كالكحل وغلظوا أوتيسه كالم وبل جملته دالات أولاً فقد رتبهم

أولاً

أولاً كالكحل وغلظوا أوتيسه كالم وبل جملته دالات أولاً فقد رتبهم
أولاً كالكحل وغلظوا أوتيسه كالم وبل جملته دالات أولاً فقد رتبهم
أولاً كالكحل وغلظوا أوتيسه كالم وبل جملته دالات أولاً فقد رتبهم
أولاً كالكحل وغلظوا أوتيسه كالم وبل جملته دالات أولاً فقد رتبهم
أولاً كالكحل وغلظوا أوتيسه كالم وبل جملته دالات أولاً فقد رتبهم
أولاً كالكحل وغلظوا أوتيسه كالم وبل جملته دالات أولاً فقد رتبهم
أولاً كالكحل وغلظوا أوتيسه كالم وبل جملته دالات أولاً فقد رتبهم
أولاً كالكحل وغلظوا أوتيسه كالم وبل جملته دالات أولاً فقد رتبهم
أولاً كالكحل وغلظوا أوتيسه كالم وبل جملته دالات أولاً فقد رتبهم
أولاً كالكحل وغلظوا أوتيسه كالم وبل جملته دالات أولاً فقد رتبهم

الفصل الخامس في بيان المفردات

جابر بن موی و هم که جابر بن سید دخی در نزد کمالی هدیه و لبیاد
 کبر کستر و فتح هدیه و اطمینان بر بندان او را است مثال جویز
 او را او را در نظام اوستی تلف و در ارفل و قوی و در تحصیل هوید
 که مثال کما چی مال در هر روزی در کس مثال هیر فی اوردیرو
 و کما و الی و در کما کما الی اوقا این است یوز مثال و نیشالو
 طانی جنگه فوی التی ییش او را او سیمه از کما صوتی و نالو
 فانی لیه و کلمی که بس بود کما او سیمه برعه و ارفون ارفون
 فرینده تا کما او سیمه و ارفون او در نا ارفون و کما الی این
 هوب اوج بیجی در هم اوله کما کما کما کما کما کما کما کما کما
 سانی بقیام این و کما لیه اوج یوز ارفون کما کما کما کما کما کما
 اوله تا آخریه به هج عالت بد کما کما کما کما کما کما کما کما

بین

بین صابرو اوله کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما
 دوق برخص و ستراله و کما کما کما کما کما کما کما کما کما
 اوله و کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما
 بیه و کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما
 قوت و سیمه و کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما
 هابون و سقاقل و کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما
 قودی و لسان عصفور و برز رمان بوی و ارفون کما کما کما
 خشتانی و اق بعضی و قیل بقی هر روزی کما کما کما کما کما
 برینتال اوله جابر بن مصطکی تا فقهه مودی و بقی و قلمند
 و لیم کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما
 بدی در هم و کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما

صاخر خنده ادر و کنگن الا در سن اول مصطکي استمه انکار و کون
بر ماش و ستمه انکار بيار کم صغليش اولان صغليش اولانير فغان
غيا و صبر ادر تا فوره سن بر ليل و حاجت و قنق بر متقال
استخار ايدن **در جگرش ببالا حصر** انستغني کيدند در ده من صاف
ايضا دکفري اولنير و کفري کنگن **اوله صفت** اوله تم بود
و هلام کابله و بلبه و بلبه نيم تخم بجزوه کچنغ اولان و خند بيدا نسرا
هسرا دن در خدمت در هم بالا صبر بل و بوج و قنق و کنگن کيدند
و در فعال غشي و قوبلي هوسر بدن بيش در هم بوجيم اوله و بوج
واليد و قورقنده ببالا در کت باله و صغرت سائيه و کنگن کون الله
بغلا و کابلي بچنغ فو يار و ادر اولن صغرت اولان اي و ادر هسرا
حاجت و قنق اهر در هم استخار ايدن نافع اولان **جگرش ب حفظ ادر**

حفظ

حفظا تر **صفت اوله کتم** اولان زنجير و بالخواه هوسر بدن
اوله در هم جوړک اولد و هلام کابله هوسر بدن بيش در هم بود
چمپن دکلا و کنگن و کنگن انق باله بوز کون و حاجت و قنق بر
مشلا استخار ايدن **در جگرش کچنغ** بودن بوز و طعام هسرا ادر
و چاکم قوت و زود و بارس چن اصي اولد **صفت اوله کتم**
اولان زنجير اولان در هم دار فقل اولد در هم ناييد استوز
در هم اولدش فوز و اولدش کچنغ هوسر بدن انش در هم
دکلا و الير و کنگن انق بوز کاجت و قنق بر متقال استخار
ايدن نافع کله **الفصل السابع في المعاجين** بجزون بخل استخار
ادر سواداي و بوج بلم و بيش صغراي دفع اولد **صفت اوله کتم**
اولان هسرا هلبه و بلبه اوله کتم اولدش اولد و زود هوسر بدن بيش

هسته اندن بر سر جز اول قدر بنفشه سنجی سرکه سیم که غلیظ انده اندن هکانه
اول که صفای حصبان این **حصبان آخر** فوزه و قوی موبعین یا نشانی
بکرم در هم سالیج هندی و اظنار الیهف هویرندون اول در هم حصبان آلب
و طاقو یا دم که کوی دخی کو بنفشه اول که هویرندون بکسر در هم فرماد و دخی اول
اوسته صیقلی نعین و کان نعین هویرندون فوزه فرق کنگر و بنفشه اول که سر
نایزنی فالو اندن صفت کتوان استعمال این **حصبان آخر** صفای خورند
و هم نکلا در دخی صفای و هم اول در دلا کراسا و جی و حکما و جی و صف
هویرندون اول که کبش در هم لادن آلت در هم خالص زیت بنفشه اول که
در هم سالیج ریحا کیم استکی اول که سنجی اول که بنفشه اول که بنفشه اول که بنفشه
نانشکب کک و بنفشه کانی فله سب اول که صفای این که استعمال این که زیت
در دخی اول که بنفشه کتوان استعمال **در فصل التاسع فی بیان**

اردو
۱۰۰

اول که لاسنان نعین و اول که دخی و بنفشه اول که بنفشه اول که بنفشه
اول که اول که و دخی بنفشه اول که بنفشه اول که بنفشه اول که بنفشه
ماد که کور و اول که دخی و سالیج و سالیج و سالیج و سالیج و سالیج و سالیج
اول که بنفشه اول که بنفشه اول که بنفشه اول که بنفشه اول که بنفشه
قوی بنفشه اول که بنفشه اول که بنفشه اول که بنفشه اول که بنفشه
در هم کابو سنجی کیمی کیم در هم کک و اول که استعمال اول که در هم کیم
فصل اول اسنان کانی بنفشه در هم کک و اول که بنفشه اول که بنفشه اول که بنفشه
سالیج ماد که و سالیج و سالیج کانی و اول که بنفشه اول که بنفشه اول که بنفشه
موبیله بنفشه اول که بنفشه اول که بنفشه اول که بنفشه اول که بنفشه
صفت اول که بنفشه اول که بنفشه اول که بنفشه اول که بنفشه اول که بنفشه
و کور کاند اول که بنفشه اول که بنفشه اول که بنفشه اول که بنفشه اول که بنفشه

و کز کبکی و مرغ چورت اوت ایچای بکیز و کلوز الیز اوکام مسر ادا ناکار
ناع سما انا و اولیاج بولاسر سوکوی قاندا اولور سولور اوکیجه خود اورد
سنلر دنا حیدر ایلدک کزگ اولون صانق طمخند فان الم کزگ فان
چتاکد نسه فان جنی امهی کزگ طلاق و جگری اطراخ ایلدک کزگ
صوق صولیا صولیا کزگ اتمک کزگ سنخو ایل طیبیت دایم هلیج هندی
و نیر مشر و مثل ارنق جرد مسند فان ارقن د ب بزره مشر اولور مسند و نیر کزگ
تلبین ایلدک کزگ تجری قات اولسه کون اوکیجه بی باسی دزد اولور مثل
بعضی مثل ارنقا دوز کزگ کزگ سنخو اقی قاپ و خطی کزگ کای قیدب
صولیا صولیا کزگ اتمک کزگ صوی صومدن نخر سیک سنلک کزگ و شراب
ایجادک خالصت اولدکم طیبیت مضم ایلد فان کن کزغایت
مواظقت بولاسر عیادت نالظیف بیرون ابد مسلو قسین ایلور ابد

اد

ایچای سیراق باق اولور بیچ و نیم بریت نسه اشدناح و دوشه ای بی باقم
بعضی باغیر ایشان باغ با سایی بزله بیلدک کزگ کئی کت بملک و موی کزگ
شرخنی ایتدی کم طوز قوز ایلد قوزغی صعی قوبلدنه و ایلدک با سنی اکه
اود قوز کزگ فرورد و او کزگ آسوی بیزر قشقه و دوزک خلد سر اولور اولور ایلدک
قیدغی صحر بوبله در و جزل اوت مکی بو بیچ ایچ ایلدک ایلدک ایلدک ایلدک
بلادند قوبینه ایلدک سنخو ایچ اولور ایچ ایلدک ایلدک ایلدک ایلدک
شراب کزگ اولور نیندنه دضره ایلدک کزگ نشم ناسخه اولور هروردن
ایچ ددم کزگ بیچ اولور ددم سربت اولور قودی کزگ کزگ صولیا ایلدک اولور
کونلک کزگ اولور دوز نا چاد کزگ دوزم قودی حیدر صولیا حوز ایلر
کزگ اولور ایشاه ایشاه **خوشاب** ایتلک و قوزغی و کای غایت
حضرت ایلدک ایلدک اولور بی بزرگ ایلدک **صفت** دزد اولور موی

اجین اکار اذک استی سوزا کیرم درهم نگر اوز درهم
بشتر شریب بریم درهم اوند سینی تیشی دکلمی بریم
درهم طلوا دم یعنی درهم شریب قویب آج قوند ایلد
حویاب ساندک اسخا سوند لیه فایق ادرط کام استها سن
کوند و یوزک ضعیف کدره **صغیب** قابسوز کالی وایج
وقا دونا طوز نی و سمان ویشی دکلمی یوان دی هم برید
ایچ درهم باوظ اغا ایلد بو سکی و صندک هم برید
طل ایلد کی صادوج فیشق قیب مزین یعنی هم برید
درهم اصلیا لوز مجموعی کچن خوشا تک اکل سو قند صو
اوج کون اصلدا کاندن صکر بوزک ایلد قوتیش تخمان
نیم که درهم اوله اذک بر درهم کبابیز ویشی درهم قابو خطی

اجین

هم برید اوان بوس دانه لیلو و جیکلی اوج درهم بنف جیکلی درت
درهم قابسوز سجد و کوشیغ هم برید اوج درهم کاسنی مارول
شخی کس دکلمی بریم درهم بوزک ایلد بوش دانه ترنجبین اوان بوس
درهم بو مجموعی ترسرج فای ایلد اصلیا لوز بریق درک صو ایلد
سرج فایق یاد بیلد ایلد کوه و سوز کوز و کیشی کچا ایلد ویا
صان ایلد فایق کوندن صکر ایلد ستر برصیق یوزک کچا سوز
آج قوند ایا **حویاب** صقوی صو در صعی و کچر صو در
صغیب ذرد الوعاب هم برید اوان بوش دانه لیلو بوزک ایلد
بوی دانه تر هندی اوان درهم سناکلی و هلیج اصغر کچر کس
هم برید اوان بوش کس دکلمی کاسنی مارول نیم بریم درهم بوی
در کچن خوشا بلین اصلیا لوز کوندن صکر اوان درهم خا درت

صوتاً إلى الصغر **صفت** كذا فوري نيل فيله هوز علم قبله بين
الآن طولاً ووصولاً حيث أن كون أصله أدن جان أوج كون
طناً ووصولاً حيث أصلاً هون إله قد صوريه ككثير دد نجي
كون كونك ونشونياً يرو وكسر فوريه أدن بجي أوجياً ذلك
ذلك إليه هوز ذكر فونقل وبران جوز صوره أدن صلته كتب
الذين بال إجنق فيك فوامه كليته أدن انسا واستر فونقل
و نسا و جوز فوا و زنجيل هوز أدن يرد درهم لينق وكلمين
بوزك دسته كه حتى فونست انسا بوسر جفا فوا فوه واغنة
فكلاً فونكون أدن إجنق كونه أدن استغلا اي جج ندر
لعوق حنغان كه بر مصله نيدر فاني اخر اذن أدن ارك كلده
و كوجا اخرا ده و انكي الترمه و فركيه **صفت** يتره نا طوا فاج

دهم

درهم به نجي تخم حنغان هوز برندن اوج درهم سبستان بكرم
درهم بويان كوي اون درهم كس اليله و كلر جمع ايك اركا قنار
كريم درت درهم حنغان تخم مجموع حنجان كس اليله و كس
يدي بوز بكرم درهم وصولاً حيث أصلاً فينكرا تا بوسر فيلحه أدن
سوز في اكا قنار كوز او ذوق فينكرا نكاز كوز الا فونج
انسا كه جلفا وضع و كيرا هوز برندن بين درهم **موت قبله**
الترمه اواز فله و غده فاني اخر **صفت** كان تخم اون بين
درهم بوي و فابوز با دم هوز برندن درت درهم كيرا بويان
دي كونا بجي و نيداي نينا ستر بي وضع هوز برندن إله درهم
ادن بوز درهم نكرا شرابت اليله فيك فوامه كليته اون درهم
بال فله أدن مجموع حنجان فوا استغلا اي **لعوق حنغان**

انقال امر صفوی و بلم خصوصاً جز دن و کوسدن و اولکدن
صفت خیار نبر ایچی اون بین درهم بقتض صبا و بی
درهم نبر خشت اون پیش درهم و اولدی حیوانی اون الکچی برین
جزدی ایچی بیلایم بریندهم زنده بریندهم غاریقون بریندهم
هر دو کویک کسینه بیلایم دوک خیار نبر ایچمه و کلکینه و غیر
خیشیه و نبرین بریندهم و یا قشور غلام اوچمه یا کجک کسینه
ایلیه بیلایم **لوقی بلم** بلم خلیل امر کتان نخ بوی طلو و ادم
قانسوز اوله اون درهم کاتار ایچی بین درهم قانسوز بولان
دیقه کس و کلغش اوله اولد غبار بدی درهم صنع و کویرا
اوچر حصارهم بون لوقی ایلیک طبر زده تکرله **لوقی که کسکه**
فاین ایچ کسکه و ضیق القس و جلا و برینه طودر **صفت**

بسناه

بسناه الک دانه عتاب کورم داد ایچیر اوله دانه و اولدوم
اون بین درهم بولان دیقه اون بین درهم قانسوز کس کلغش
ادم اولد درهم خشتای بدی درهم بالیص قوی اوقا کجک دی
کلیرا خلیل خشم هم بریندن بین درهم زار یانه کویا اوج درهم
کس و کجک کس دوک اولد صوا ایچمه اصلیا اذن ستم اولد
قینت اذن ایله ان دخی سوز اذن اولد صوا ایچدی بقیش
که درهم نبات شکر ان لر و شربت بنبجک بوز قرق درهم فاله
ایلیخون کی کلیرا اذن ایچ لعلاب زب لعلاب کوزا و اولدی بونو
خج سعقد اولد زنفار قانمق کدر کک که کویونو فایند
اولی **لوقی که فنج کسکه** و بوغز خیلد و سنده فاین در **صفت**
سلیمه و لبان هسیر اندان اون درهم بولان کوی که درهم مر

دوستل و کيسا هس بر بدن دردت در هم نال کيات ايجک فدر
دا دنج لدا مثال و بود و کير ي ميش دکل الکل و فدر
اندن صکره بيا **لوق** صفر ي بلغم سوداي اسفاد ادر
دما غندان و صعدون و مجموع اعضا دن سوزن خمار **صفت** غاروق
مخول برنجي در هم صبر استغوي بر در هم کالان کيز دي
چيشن برنج در هم رنجيل و مثل ادرق و انيسون و بربان و کل
صاغي و مصطكي و افغون که با دم بيم اوليش و اله هس بر بدن دنت
کيزه لک نري بولک هس سبي و کرم الیه بنس در هم شراب
اصول کليله و جي بيله باد قدن صکره شراب صول يبل
صفت کاني ما دون کونک فب دا زباد کونک فب که بنس
اوله دها اته صوبام شوک کن که صواق اوله هس بر بدن نوزد فرف

درد

دردت در هم هم بر ن کس الیو و کوز کوز اوله فینک حتی برنجي
صون سون بيلک ممت بود فرق در هم نکل او سته که کف
الرش اوله من دا غيام شراب **سککين** بزوري قابی ادر
جگر رختنه و طلاق رختنه و صفناعه و کون اثر بر استميه
دو ساج صون فند و بند کشلک ادر ستر بلعدن **صفت** طشق
نخ را زباد نخ کف نخ انيسون هوز بر بدن بنس در هم کاسني
نخ اون در هم ال کس الیو و کرم جبين اصليا که بوز اون
الت در هم طاقو سجدن حش سر کرم و کرم و درد در هم
صان صول جند بر کون بر کيزه اندن صکره بنس ادر ا مینک
صون کيزه اندن سون شراب **سرککين** ساه غا تالک منفتا در
استا دا و عفوت کوز و فضل با ک فایب ادر سد لری

ادر صورتی که در معده می پندارند در صورتی صورتی بول بورد
 صفی که در فم غلیظ است که در حاکم را که کینه صحتی صفت
 جامع زبان آید باله ادرن ادرن این بلغم اجن سکه درین
 ادرن این بلغم اجن صفت اول در کم باله یا کله طبعی و اجنه
 قباله باله یا کله کله خشم قدر سکه قباله در معده او در کینه
 کینه اگر او سینه شول مقدار صوفی که سکه کله جدرن و کله
 که سول مقدار قینه اگر قوام له ادرن مکن او در دانه ادرن
 صود او در سینه جالو قایل صفت کاجت و قینه بر صوفی
 بین قشوق صوفی اجل **سکین** بالله ادرن ادرن
 ادرن ادرن حاکم درین کله کله کله کله کله کله
 فانی ادرن سینه و غصه و صوفی لغز و سول صوفی در قورین

صفت

معده در وقت روز و بعد از کله ادرن کله کله کله کله
 طبیعت بلغم قشوق حقی و ادرن **صفت** ثان کله کله
 کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله
 طبعی در فم به بیلد درت بوز درهم صوفی قینه کله کله کله
 چینه ادرن صفر صوفی سیم پیوند لاصوفی کله کله
 به مقدار صوفی کله کله اول کله کله کله کله کله
 که شوکا در کینه هم قوام بول صوفی در سینه جالو قایل صفت
 کاجت و قینه ادرن قشوقه الا قشوقه صوفی کله کله کله
قرب الورد المکرر استمال ادرن صوفی و بلغم و کله کله
 کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله
 قشوقه غایت کله کله کله کله کله کله کله کله کله

برنجین اجابت ای دخی قند او لسون دین کجی دزدت کجی کزک
 آخری محموده قنسون **صفت** بگ و خالص قرق کل پیغند ن
 بگ و قر او ن او قر صوره قینک حتی برقا آق اولیخه قرق
 و کون و طعم صویه جتیجه صودن صاف ایله اون دغه اون
 و قیه کلای اول صود، قینک هره قه سنیق بر و قیه مثل قینک اون
 تمام اولیخه صوبین سون طره باقی قالا ن صویه هر اوله سینه که اونی
 سکر قند قینک کنی که قینک نیم قرم اولیخه اذن برنجی قایم
 صغلا کاجت و قینک قرق سکر دزدت که القیق درهم صوبه صویه
 و باخود فار له ایچ **شراب** **فالو** صودن و قینه قو قایم
 ایچ کسره و وره و یورکی قوتلندن و صوبه سراجی کانی الی
 و خاردن ایقوسر لکی کوز طبعوت یمنه صغلا ن باق اولیخه

نایب

نایب ادره دخی ماده که دکور کسرم معده به و بولک حاصیب
 اولدکم کلا و نام صغله منقلب اولیه خالیخه اوق سرتلار
صفت نان فالو چیکنی آقا او سندن ییلان اذن همان
 صاوسینی قویه بالدرین دخی کسک قرق درهم چیکنی پیش
 بوز طقسان دزدت درهم صوبه قینک فالو قرق کسک صویه چیکنی
 اذن سون کر و طره ته برنجی صودن و طلمان زنگر قق قینک
 کینی آقا که تا نیم قرم اولیخه اگر باش فالو بوز سوسه فرسین
 اوب فرسندن سلاب ایچ **شراب** **سیرنج** قان کسک سغلا
 قطع ادر **صفت** سیرنج پیغندن سالی غموندن بوز قن
 بکن آقا طما و صوبه به به برنج اول ایچ تاکه بلنجی قلمیه
 اذن اول پیغی دو که و صوبه صغلا ایچ صوبجی زو سولویجی

صوباً اذ ذرا اذ بان بوصوي طرقة صوتك يا زهير قدر سكر قنقه قنق
كنق الا نتم قولم او ليج **شرب العتاب** صوت قدر باندر فايد ادر
دكوسن اغرسه وقان غلبه وصفا حد بته ووزو اسينيه
ويجك وحصيه وحك اشتره وجبا نك وصق جرا حتف
وطبوت ينجمره وكوسن ينيق ادر **صفت** فوسوز كيقوز عتاب
اضلمه صوا خنج اذن قنق الخنج اوله الله انك الرجب يلا
سوك يوز فون درهم صوبه اوز الت درهم سكر قنقه قنق كفن
الاشراب ثم هديع صوت جيمه قال كارتن سويديند صفداي
فوز اسهال ادر عطين ساكن ادر معدى قنقندوز فضعي ساكن
البر خصوصاً كه نفا اياه اذ **اصفت** ثم هديع دانه جويدي
ويكوز كند ان ريش اولا فون العنق درهم الله بدي يوز

الشمع

الشمع هم غايق ارجي صولجيت اصلية اذن فيقدر اوز صولجيت
صوت طقسان درهي فايته اذن سون كيه فوز اذن الت درهم
سكوز وستة قنق كفن الا فينقك اخرافه بر كنج قنق اوقار
نعم قولم اولجن اذ **شرب** فون قنق فايق ادر سبذ طواسيه
فصدخي طابن طاعذ **صفت** بانن دمسر كينق كيق صوبن
الا ينيق اليه درهم برت سكر اوله درهم باله قنق الخنج اوله
قنق ادر فون الله كاذم دكوز فون ادر سوس البويو كركون
درهيم صوبه اصله اذ ان ينيق اودون قنق اوز فون درت
درهيم اوز الت درهم سكر فونق نهم قولم او ليج **شرب هابون**
فايق ادر قول ادر سكر فصدخي طابن طاعذ حرام فون
اوقار **صفت** فون فون فون دكوز اوت نانه كفن سكر اوقار

بهر سخن قرق درهم بر شق تخم هور بر اندن با هم درهم کمال
و نفا کنگاری و نغانا در میان هور اندن او در هم مجموعی اصلایر
بیک دردت یوز قرق درهم اتجا صوا جندی بر کون و بر کجیا اندن
قیند اول الحیق اود اصح صونک نذک قلیخیا ل اود لر صتا ل
که فرشته با فر قرق درهم آتخی نار صوبین و یوز قرق درهم سوزین
کاسخی مار و ر صوبین قند و پیش یوز القش در هم اتجا نکلر قفا نیشی
اود ا قینی ل نه قوام اولا شربت که در هده نده **عزایب الاصل**
بیشر جیده غلیظ ماد لوی ا جیحیدر سغ لوی سوزیدر
قضا لرت کدر جیده جی زمانه ن قلمش بالوی لوی کدر جیده
سوء القیة کی مقدمه استیقتا به ضرر استیقتا به قینده
صفت کاسخی قونک قف ورا زیاده کونک قف و کوفت کونک

تب

قپ که بنیش اوله و قفا نه بر اولان ضو اتی اوله هور بر اندن یوز قرق دردت
درهم هور بر کنس البیور دکل البیور اود قیند اوله و بر کجیا اندن
سوز لری بیک دردت یوز قرق درهم نکلر ستر قیند لکن اولر
الطریقیل صلیغین فایق استیقتا به و بواسی استیختا به و نیش
معدیه و معدیه رطوبتیه و معدیه قوت و زور هضم جونا و شولجیا کون
معدیه در ماغدا اخر اذ رفع ادر هم معدیه قوت و یوز کله و کون
صاف ایلر دوز کونک و حدت فهم ارنوز نینا نده ارنوز و کرای
قولند زرا مرضی در ماغیة که برودند و رطوبتیه اوله یوز
استمال ایلی کجی قوجام بواسی مغفت و در ورتک لوزن خوش
البرقان صاف ایلر می زاید **البر صفت** هلیج اصغر کایا کسبی
دخی جکر کسرا اوله و هندی کس کلین سیم کب البلیج ملیج

بمحو عن براء بن مالك في ذلك الخبر الكلدان اللبس جميعا بآدم بغيره وشيد
الهادويه قدس يرف الفخ باله المحون اذ ال فرقة كون ابراهيم
بون قيد قلبي قبورك اعز ان تبليوب كون طرون فوتت ايه ايدنا
يلدك باقي فاو نسر بيت بدره در اوج دره ديدت بر **تغصبا**
معني في الحال الكلدنجي دمت اولو تعني كشي اولك بهوشه كافياله
ظاهرا ولود معني كشي اولك بهوشه ظاهرا ل كيمه براء بن طاهر اولور
و بعض كتبه بهر باين ظاهره ولود بونق نفع هم مزاج اسبه وهم مزاج
صوغه وهم مزاج باشه وهم مزاج قرويه اولو جميع اخون تزياندر
اخرا در اريد كمنه باشي حور سمنه وكون قورود وعنده دوش دوش
بركده غز قفوس كدر در اخرا **كلمه** واليك طمعه و غنه و اوجه
والا ايچ دباشي در تيرينه و اخرا دن باير باشي افاسته فايچ ادر مادي

تركي

ذراك ادر فوتت مختار في ادر زرو او نسته في كشي بلغم ادر
ولقوسوز ليچ ادره و حور او ينج ادره قولنج قولنج و بلبه و سيني
معدده صوغه قلبي جكر اخرا سيني و كبر سدر لاي كدر انواع اسهتا
فاين ادر جتي درود و ذك تفويج ادره حور حور وقت و قور ادر
ادر قور كا هل اكل رايل فاو ا سكر و كرتكي و كود سسته سيني
ا كدر و قصده في طاني طاحدر قول اسكدر و بوزكدي قومي
طاحدر و فابو ادر و سواسه و ما ليخوليه و معدده صوغه طرايه
قويكه و بوا سرن و هضم اوجير و طعام ايشها سيني ادر و باين
اخرا سيني و دوشن اخرا سيني و قاني اخرا سيني كدر و ضعف القلب و كدر
اونا ماسه و ستر جت انزاله فايچ ادر **صفت** اتي بونق قور
بوسرا اتي بلك **تغصم** هور بونق بركه هم ادره و اوني ادر در هور
تغصم

طالو صوباً قند کر دنت یوز اقرا اوج درهم قلیجیه اندن ایلیمیز
صوی چیکله توکله بوندک اوسته اکوز کسان کله درهم نبات اندن
قند کر دنتا تا قویلیجیه لوق قوامن او لجه اندن او دند
اندرا اونه اچنه اکلر سوکت بدخیا و فیه مارا هب و شیخه
چیکه صوبه نیل سرچیه قب اچنه قویا حاجت وقتد برنج
درهم اوج در هکله کر نبات بولند سر یوز فرق درهم اف
شکر یوز فرق دردم و موسوز روان **عجون** **فلا سف**
که ماهه کلبات در بلغم مضول کدند نفس قوتلند و رو کلبی
شاذ الی و طعم هضم الی و حقیقتاً در زرد بالی سکن الی و فی اثر
دی بیکه الی اقره اغرسنه و نیک کشلر نانی ادر و سلسال بول
کسر د شکر حکم الی و کون کونک الی اغرسن کدر **صنعت**

دی درهم نیل عصفور و قیون و عا قوتسا هوسر اندن برنجی درهم
شیخ و کله هوسر نی اکلد نی طرته ز اوج ادویه تذکره کلبی نفس
بالی عجون این استعمال اب الی اندن حکم برین ایلد شراب
اون اکو کچی یوز یوزی کچکری اخی اولا درت کچکری اندن
از اولی کار و معدی و کچکری و یوزی قوتلند ز غصه
زایل الی نفس و بدنی قوتلند ز و اغرسن خوش الی کبک
صاروسن کدند **صنعت** قند کل الت درهم قوتل و مصلک و نیل
و کسارون هوسر اندن اوج درهم قوفه ذرت عقال بسباس
قاقا در برنجی کله جوز کله هوسر اندن که درهم هوسر نیل
دو کله حیردن الی کر و هوسر نه قنار اکلد نی شیخ الی لوان
صکی باذ اینج اک یوز فرق دردم دردم بون بیک اوج یوز درهم

کتاب

فلقد دبر طفل ورجيل ودرجني و الخ ولبلا و شيطرح هدي و زلزل
مدور شاي و صاوه الخ و ياديه جيجكي و ككنا و يني ايجي و
قوي ايجي و خصب الثقاب هودان و فوجنك الفس بال اوج
اخي و مقادي اذويه بريرة و فندرا و لير شحك مسخي هودان
اون درهم فورا و دم جيكو ككنا و فورا درهم زاياد و خم ابي
درهم كين البش بال اكر اذويه قدر استعمال ابي فورا و فورا صكر
شربت ما و زودما و لا **سجود ناخرا** فابع اذ و قول فورا ارفقا
و طاقن طاقنا **صفت ناخرا** و شق كلاكين البش بال الله
سجود ابي و شربت برنجي درهم و فورا و فورا و فورا و فورا
اوت دخي فورا **سجود مسك** فابع اذ و صعب قلبه و معدة
و فورا اوتيا مسك و صفوانه و سودايم و شول بال الله و كاك ما ناخرا

و برك

و فورا و ككي سخن البش و فورا و خنا عيد فابع اذ و **صفت**
زرد فاد و دودنج عراقي هودان برودرم دلفك اذ و فورا
و سوك هودان برنجي درهم درهم ق بهي و فاقه و سبل
فوقل و شعرا العجور هودان اون اكر حبة خام ابرم برجم
و بيجي درهم دخي و رجيل و فلفل و دار فلفل هودان اذ و الت حبه
مسك اون اكر حبه حويج عيش و ككنا و كين البش اوج اذويه
قد ي بال الله سجود ابي اذ و فورا و فورا استعمال ابي اذ و شربت بر
اكر درهم **سجود كون** فابع اذ و معد صوده اذ و ككنا
لبغم و سودا استلاريه و كاهه صوفيه و الحقيقه فورا و فورا و فورا
اذ و **صفت** اكر فورا و فورا و فورا و فورا و فورا و فورا
بركون و بر كجه تير سر كرا اجندا اصلها اذ و ككنا فورا و فورا

بزنبجا اجنفا قورده و بنیق درگاه آن فون بوسرا اوزر ایت دردهم زنجبیل
 قوق کنیز دردهم سداب بویخی قوق سکر دردهم بون اذن اکر دردهم
 اوج ادویه قدری بعضی طبا و کله سلیمه دار چینی قورده قورنالی
 بکسان سنبل مصطکی هر دو در دردهم قورنالی **عجونه النجاف**
 فانی امر اجنه و ما لیلویه و آنرا لاط بلغمیه و سودا و غیره
 و اسهال ادویله خلط طری سودا کب و بلغم اوج **صفت بکثیر**
 کالبا و بلبل و ابل و هندی هر دو در دردهم بنساج و ایتمون
 و قورنالی و اسطرخ و دوس هر دو در دردهم بویخی میثاق خنک
 و الیزاون دردهم طلوا دم باغنه و قورنالی ادویه قورنالی کوف
 المنفی بالله عجونه این شراب اوج دردهم دردهم بویخی دردهم
عجونه السورنجان فانی ابر بند کنکرا غرسنه در ابلان غرسنه در این

اگر

غرسنه بویخی ماده مسک اوله بلغم دردهم صفر دردهم سورنجان دردهم
 بوذیان و ما هیله هورج کب کونک فب و زبیر و بنساج دردهم
 سر کالبا دردهم زنجبیل اکر دردهم صلا زو هلا فب بیدی دردهم کرفس
 تخم زانان دردهم قورنالی و کویک و اوت و بلبل هندی و فنا بویخی
 و کورنالی هر دو در دردهم قورنالی و قاسور بسیم هر دو در
 اوج دردهم اوق قورنالی اون بیش دردهم زنجبیل و عجونه هر دو در این
 دردهم کف المنفی بالله عجونه بوز االی دردهم بادم باغی بیدی دردهم
 دردهم اوزون عجونه این شراب بیدی بچین ایتی صونام اچا
عجونه سهل یاز که بای کورنالی و ایتی کورنالی استعمال
 ایتی **صفت** عجونه دردهم حبه شراب دردهم بلبل کفلیتی
 قورنالی ایت حبه کافور و حبه ایتی صوی طلوا له صوی برابر

اگر درهم طارقلند و شش تخم و خولجان هر سه اندک که درهم هر سه بر
بیشتر دو که اوج او به قدر کف المنش بالله معجون است حاجت
و قند اوج درهم سودا ایچاه **معجون ایون** مکی که فانی
اوسا کوینش صا در کوض **صفت** صا ز فیلیم فب بر درهم سنگی
بجین درهم شاهق او که حبه افسنتین دودت حبه ما میدان
چینی بیش حبه افسنتین دودت حبه هر سه بر بیش دو که والیهو
و کیکر کسرس قوشن اوزنیم معجون ایون شربت معتدل قوز قدر
جوانش قوز کطام سیکر جماع قوشن اد زرد معده به و کیکر
و بود که قوت و در **صفت** فابوز طنا و قوزا چینی آکا
ایلیکندن اوده بود قوشن دودت در همین بال شربت اجنبی
قند بسخن اندن دو که طانی هوان اجنبی غریبله اندلس

نات شکور درهم بوجوینی بیون ریحی قوشن قوی او لیخه
از جن بالله معجون ایون زوبیر شربت **معجون** غا ز بر یکد و در
افسنتین روی بوش و قسط و مر و بیخ سما ایلم و بلبل هر سه
اوج مقال ژرس قوی بخور هر سه بر اوشتال و زید اوج درهم غایت
الیه درهم سرحس کدوق ایلو در دودت درهم مسکطرا
و شیخ اوج درهم هواد ویه علی حبه بیش دو که الیه بالله
معجون ایون شربت قوز قدر و معجون بندن اولد آج قندهر که
خرم یبه اجلنا مهما اکمل صبر این **معجون** کخل صوفی منرا چلی
فانی آدر جماع قوشن اد زور **صفت** سلیم تخم خرب تخم
صوکر و شیخ اصغان تخم صوغان تخم هابون تخم کاکا و شیخ
اجی بویخ تخم قسط حلو زنجبیل لسیان عصفور شتافا هر سه بر

آله

که بود شکسته سکنه دردم بال مکرر اندک اندک از زنجبیل و صندل
و دارچینی و جوز بیدار و اوغلتل و فوفل و لسان عصافور و عسل
و سنبل و حو لیجان هوس اندن اوج دردم شفاقل پیش دردم
هوسن بیضی دکلم الیبر بر نه فوشه را شربت دردم
یدی دردم که اثری تمام معوی قوتند ز اسهال صفا بیغ الیبر
صفت شام افند دردم ارم قوی بکسیا دکی بنویزی هوسن
اون دردم شرب قناح الیله سجوان این شربت اوج دردم
جودش اسفن فانی ادر قلیقه فایت زخملا سکی ادر بالوی
سوزن قارن اشاده از ز کوزکرا غرسن کدور و خام الیغ و لیسری
کیده و جابا عرفت و بر **صفت** اق شرب که بقیقه اوله قینی
صیف لول و لا و سجوان اظا اوله اوله کوزکرا لاهوسه اندن پیش مثال

اق بوسه و فاقه هوس اندن اوج مثال زنجبیل و دارچینی و کلم و سنبل
و قوتل و جوز بیدار هوس اندن بر مثال ان مکرر بشه که دردم هوسن
علی ح بیضی دکلم و حوسه ر دن الیله سجوان ادر قوی قند کن الیغ
بالیله سجوان این شرب چاقو قند حفظ این حاجت و قندی
ال دردم سکندر دردم که استهلا این ادرسته فوشه را اوم اصبی
ایچ جودش بوسه فانی ادر سون صوفاعنه ککرو فاعنه و الیغ و
رطوبت جوقلعنه بدنی و غلیظ بالیبر بندن طعام سگله و روج
استفیده و بلخون استفیده و دخی اول شرب **صفت** اق بوسه قند
بوسه و اوغلتل هوس اندن یکرم دردم و دردم بلسان اون ارکه
دردم سنبل الطیب و حمام هوس اندن دردم زنجبیل و کرم
تخم و سیکالوس و سلیمه و اسادون و قودون طوریله هوس اندن

مجموع ادویه هرسا آنکه بیش از دوک را نگیرد آنگاه که چون بر برین فرود
اوج ادویه قدر کف النفس بالله صبحن البیه شربک ادبیم فاذن
ادیه صدقه و بر صفا و اولان زخمه کرا غرسه و ملائق الحید
واجب له و یوزد او بنف و اغزل و یلمع عینیه **صفت حنیانیه**
قتل یغنی و زرد او بد طول و صر صافی هرسا آن اوج درهم علی
حیی دوک بیش حیر درن البدر اکراه و یجکف النفس بالله
صبحن ادل شربت بر در همدن بر یجکف درهم در بنور عمل اوج
بالدک باقی قانوی **بک الطیب الحارم** الرومی فاذن ادرا اجلس قتال
اغزل و یاخذ بدنا انسانه و حیدره عقزدرن و یا لاندن دکلمتی
اغزل **صفت طیب** مخوم و قتل یغنی هرسا آنکه درهم یک قوصی
مکون درهم خنطیا زرد او بد مدحج سخاب بر یغنی قتل بر یغنی

هر روز

هر روز بر صدم بیش دوک را نگیرد آنگاه که چون کف النفس بالله
صبحن ادبیم شربت تمام قدما و لا شربک المین فاذن اوج اغزل
یغنی حجابی ایضا بر کسب اغز و ریش اولسار و شربک ادبیم
اجرا ل انما سؤل قد ذکره اول کتفی تا بدنا ادر اذ غودن کر
وز لیسنا و لا قوصیه **صفت طیب** مخوم قتل یغنی بر یغنی
بیش در کمال یغز آنگاه آلیک سایه صغیر یا غیا و زخمه کرا کف النفس
بالله صبحن ادبیم کف النفس و بعد الطعام استعمال ادبیم
حب ذهب فاذن ادرا باقی اولی عینک **صفت صبر** اولی
درهم فرید بری درهم مصکلی و قتل کل هرسا آنکه درهم
بریم درهم صانده هلیا بیش درهم مخوم اوج یجکف درهم شربت
اوج درهم **حب الذهب** منهای دکماندن جزیره باقی انزال

و غار بقون هر بند تا اون درهم کالی قیاب صاوه هلیا قیاب انیسون
هر بند تا اوج درهم ملیج هندی که درهم محمود که اله اجنه با
اینا اجنه بیقیه تا که که بیج درهم هر بند بیسن دو مک را نیان
صوبیام و باگرف صوبیام بغیر این خنلر این بر باد بم بعبام جاده با بوداگر
بومد کوزا و کانی بر سر بقدر **حب القویا** اسهالا ایضا خاوط مغزینی
وسودا و یوی جقر صفا و دخی اسک کوزا غرسنه **صفت** طبر اوف
درهم هلیج کالی و هلیج اصفر قیاب هر بندن بین درهم کالی صاوه ری
و مصکلی هر بند تا که بیج درهم محمود اوج درهم زعفران بیجم
درهم محمودی و کلوه البر و بر برینه قوشه نازا یا نه صوبیام بغیر کالی
کادم بیام حب الیبر جلا با مح و قش و **حب القویا** اسهالا
اود بلغم و صفای و دماغ اودر و خاوط مختلفه چتار بر توکسنت

و کوزا روشن البرین ارضه مصکلی کثیرا محمودی زعفران هر بندن
اوج درهم قروفلن کلک بیسن درهم را زیاده صوبیام و یا کرفه صوبیام
بوغز الرجب ایدر کوزا بر سر بست که بیج در مدک **حب الایج**
فایق ادرمه دکی عتلس بلغم و صفای کدوره را با نیل الیبر
صفت الایج فیقر اوج درهم شرا بد و صاوه هلیا قیاب هر بندن
که درهم هندی طوزی بر بیج درهم محمود بر درهم کوشی صوبیام
و باراز با صوبیام بوغز رسم از ن حب الیله شربست که در هدیگ
اوج در هدیگ **حب الیوس** اسهالا در خاوط بلغمی و صفای
و دماغ و صفای ارضه تمام باشی انخسره و یایرم باشی انخسره و باشی
جوز کسره و امراض بلغمیه فالج قیاب قش کب انستاقی کب کوز
انخسره که اسکی اوله و کوزا بوزک **صفت** فیقر هوسر با بیسن

و غار بقون

جو قدر بلخندان اسکل صابون بچ اید و در صفت صبر و مصطلک و کشتین
صفتی و یا برنج و جو که اله یا این اجنب بشین و او در صفت
هر رندان در دست حبیبیش دونه و اینج که آلودن اله و در صفت صبر
حبیبیش یعنی کجه بود این در کدر کجه بود و در صفت او
اسهال ادر اخیند بن دماغ و معدن ادر صفت صبر که در صفت
مصطلک بریم در صفت صبر نیش دونه اله از یاد صومالیه
خا این بود بود ششده **حبیبیش** در صفت صبر نیش دونه
اوج در صفت صبر نیش دونه حبیبیش در صفت صبر نیش دونه
که در صفت صبر نیش دونه حبیبیش در صفت صبر نیش دونه
هیچ اوج حبیبیش نیش دونه حبیبیش نیش دونه حبیبیش
نیش دونه حبیبیش نیش دونه حبیبیش نیش دونه حبیبیش

اندر

اندر صفت کبکچ و اشق و کجا و شیر و سر کلم هندی و مثل
و قورنک و صبر شراب و صابون و هله و انزروت بار بر رندان
بچ در صفت صبر نیش دونه حبیبیش نیش دونه حبیبیش
صبر نیش دونه حبیبیش نیش دونه حبیبیش نیش دونه حبیبیش
دهد در صفت صبر نیش دونه حبیبیش نیش دونه حبیبیش
اندر صفت صبر نیش دونه حبیبیش نیش دونه حبیبیش
صبر نیش دونه حبیبیش نیش دونه حبیبیش نیش دونه حبیبیش
بیش در صفت صبر نیش دونه حبیبیش نیش دونه حبیبیش
الت نیش دونه حبیبیش نیش دونه حبیبیش نیش دونه حبیبیش
حبیبیش نیش دونه حبیبیش نیش دونه حبیبیش نیش دونه حبیبیش
قورنک و صبر شراب و صابون و هله و انزروت بار بر رندان

اندر

و زرد و آفتابین و ششمالی پیرغی در لاج قلم هوریدن اوج درهم
بجوشن مشاق دو که مقل و که حبه محو قتا و سرب اصول اجین
بر و ناری خلقت اندن خبار ای و بالعوق ایلده بو ترکیب یکدان
صکن اوسته قوزن چین بیه اندن صکن ای صطیح دخی نظر ای
بج ارشون نازنر دکلور **حب** اسهال بلغم ایچون حیرتدیر
دقلم اسهال ادر دکو دکوای قوت در **صفت** قوت اوج درهم زنجیل
بیم درهم بالیله حب ادر **حب** اسهال صفرا ایچون و بلغم ایچون
رفقلم بنفشه که درهم سرب بربنجی درهم سرب و در اول حب ادر
حب المل نافعه قلسر و معتقدن قان ادر و غنر و رحمدن
و بلسر قان قان ادر و غنر **صفت** قن هایل و کابلر و بلغم و آمل
و کونیشیران باغی بونجی و کون با هوریدن قیش درهم ناخن ادر

تخم الت درهم مقل ادر قن یکرم درهم مقل صلیق که کند نه صونین
دخی فو کلم ادر و قی صونین این لور حب لرا این سرب بت بوندن اوج
در هدر اراج قوت اهر صوبیله یور **حب** اکبر که حب دل التنی
طوته اکسیر که فاینا این و کوس قو قوشن کدیا **صفت** باغی قویان
صفتی و نفاسته و کثیرا و طلال ادم وضع عری هورندن باغ
درهم نبات شکر پیش درهم بجمع کجای شیش دکلا ای کجی کجی
لحاب جناب اصلیل اندن قیش حب لرا بالیله هور حب و درهم
دل التنی قوتیه **حب** اخیره طرطالا خالا طرطالی چجان **صفت**
باغی قویان دکوب صفت ندن صکن چینی صوی قویوی و سگری
بکرا ادر کدر حب لرا بالیله اندن استعمال این **بوخت** و بیا زرد و کت
حسرتک اخیری قات اولم اخرسندن اهر کدر اوله **صفت** زنجیل

دار قنقل مبعه ياسر رفقان باك تخم برابره درهم قيون و قند سر
 خايشه هب نادن برابرم درهم حبله دار تخم و قند سر ترب تخم
 منقادان بر منقادان و ابر بخور حبه **الغز** حبه خشن البري و خند نان الغز
 ار تفه كيف بر حسب طوره و صورته يود **صفت** تلك قنقل و قند
 جوز و باق سنبال القلب شرب قيب جيك عود تخم جيب برابره هرين
 بمنق دوكه زو الوصو يا لغز حبه حبله ايليا **ادوية** موعدي
 جبرين قنقل و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل
 هدي و قنقل و قنقل هدي و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل
 درهم كاه دار جني هدي و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل
 بوخه حبله ايليا و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل
 و ايليا حبه قنقل و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل

كس

كسبه و قنقل **صفت** اذ قنقل سباسبه و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل
 و هال هور نادن برابرم درهم قنقل و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل
 بر حبه الغز نه بر حبه را حبه حبه حبه حبه حبه حبه حبه حبه حبه حبه
 جماعه اذت و در **صفت** عاقوقها و مؤنجه و دار جني و قنقل و قنقل
 و زنجبيل هور نادن برابرم درهم اذت و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل
 بوخه و قنقل و قنقل حبله ايليا و حبله ايليا برابره حبه حبه حبه حبه
 قنقل و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل
 اكي حبه اذت و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل
 حبه ايليا سنبال الطيب عود و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل
 كه ايرجي اسكرون و سليقه و دار جني هور نادن برابرم درهم حبه
 صبره قنقل و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل و قنقل

دو کله بر برونه فرغند از دوا یا نه صوبه و یا جلا با هم نخل را خرد
ابلیز سرایت بخنج در معدن که در هکمه او یک کوزه ای چکنه و خن
بر حیدر ن یعنی خننه نخل را خرد در دوزخ ن برنج در هکمه
شراب **الرج** و **لوا** و **مغای** و **فوی** اوله می نشو کی بون استعمال اندی
دمک اوله و ابوج مبارکه رفع جو قصر بکن در عصر و لندک و ایندی
بر سهال ای که نخله کله و صبا خا خا خا خا در در بلبلون و صفون
و سو داندن و باقی اعترسه و شقیه و بان جونس و در مغای و لسه
و کوی سست و لسه و در شیب بعود اولمقدن اولسه ای چکا و یا
بر نینه طرز غایه و فایب ادراق اعترسه و معدی قوتند در
چکو کی سدای ای چر حیض بخلاند قدن صکر ای چکا ای چکی و قدسه
یعنی و ی دکله ایب و در خن ضیق نخله فایب ادراق در هکمه و جمع بلنج

عقله

عقله ای که در دوزخ و فو تلو استمال و این اعترسه و نخله کله و ابلیز سرایت
و کوزه قولا در غیه و صبا صقل خکله و کله و اسکی چکنه که با ن
اولا و بر صبر و بهقه و دست کویه و خذا بر صوق و زلال و سر کانه نایی
اد **رصف** نخل خننل یعنی در هم بپوشن و صبا عضوا و عا زینون
و سخن و قی خنن و اشق و استور زون هور نون در دوت در هم
افتیمون و کاند ز بوس و نقل و صبر هر هکمه در دوزخ در هم کاشا هکمه
فاریقون و سا ذیح هندی و فراسیون و خنن و سلیخه و نقل
اسود و بیض و کاند ز نخله زغون و در ایچی و سبایج و چا و غیر
و سر و نقل سالیون و سکیچ و خنن بپوشن ای خا لان ای چا در
و قوتن خا ای چا در زو زلا و کوه کوه ایکی و اسنن صفتی اوله سینه
زیکه اوزن بوش و خن در کله کاف و بلنج بلنج در دوزخ و فریون و نخل

الطيب وحماته و زنجبیل هرب اند که درهم استطوخودوس یک درهم
 قرق برنگار درل و خنطیا نه هرب اند بر درهم بال زنجبیل قد مجنون
 ایلمک شربت است درهم ایلیخ صوبیله و باله قوت ایلمک دردت
 بیلمه دک فالر کزمن **صفوی ناکلی صفوی** و بلغم و سودای کدر **صففت**
 سینا کلمی یک درهم شکر یک درهم مصفک است درهم هوریزدن
 یسوق دوکه واله و بریزنه و نشه قوت کب اوله ان خنطیا این
 حاجت و فتنه بودند برنجین درهم و قوت کب خنطیا اوله اصله
 برنجین درهم اوج بونک اب این بیخ نور اولا **انگتر** سر
سندف زور زور و غیره سوزن سوزنی ایچون و حاد است ایچون
صففت بریز قاطونه و ایلیخ الخاج ختم قور قاطونه ختم و ایچان
 ختم و ق خنطیا ختم و خنطیا ختم و صابن بیخ و صغیر و طین

ارینی

ارنی هوریزدن بر درهم خنطیا قور کسکله قور قاطونه خنطیا
 غیری ای قور مایل اندن مجموعی دک کوریز قاطونه غیری و ایلیخ
 خنطیا غیری و قوت کب الخانه اتر بود ای صندسی صوبیله
 بیخ کرا ان کس کرا **صفوی البالوط** فایب ادر قور ان **صففت**
صففت بالوط و کسدانه و قور اوزم کج کج کی هرب اند بر درهم
 کجی تیغوزی و سر بن یسقی هوریزدنا که درهم هوریزدن دک کوریزدن
 قار قوت کب **صفوی** سید کوی طوطی رقصی بکود و سودک
 یساقین قور در **صففت** تیان و سنبل و استطوخودوس و کتله و اوله
 یسقی اوله هوریزدن بر درهم شکر اوله درهم مجموعی دک کول الیر
 عند الخاجت دردت درهم قوت کب الخانه اتر سنبل اوله **صففت**
قور و لیچون و مرکب اوله لیچون بوجک کتله اتر که و برنج قور

کرج اچیه بتور و اندن صکر صفقه دخی اوج کون طوزو صوبه
 بته تا اچی چتنبجا اندن صکر چتازب صولوب شرابت اچی
 قینکا و اندن صکر بالا باخو شکر طخبیه قوب قیندا اتا اول
 بالک باتکر صوکی کوب قوم و اندن صکر چق کل صوبی و اچی
 اولردن نه قیارس قیانا بیت نازک اولد **قودنه قوجا ک**
 قونجغف اولیشن جوز بشل اولم برده مبر بال شرابیا قیندا کلکند
 چنان کدنه سکر قوبه صوبی سزیرا بور شراب اولد اندن صکر
 ایزا لکین اوب دخی قونجغ اچیه قوب کل کل قیندا کن
 کل کل اولد انا قوم بولجه اندن صکر اندن اچی اولردن بجه رس
 بو برنجیبال دا اچی کوب قوب اولد **شراب خلی اولد** بومون
 صیده سون دخی قیندا کن اولد اندن صکر نفیس بو تکی اولد سن

دخی

دخی حکم دکتب اول ایلیس و طخبیه قوب برز صوبه سون
 شو تلامه بولاج اوله و برز برز اچی قوب قیندا سن کوندا
 کون چقان سن و اندن صکر که شکر بر لومون صوبی قیاس
 قدام کون سن و اندن کدن صکر کل صوبی و سنک دخی قیاس
 بنایت اولدور **کای دوی خالی** یعنی شوزا و تجم اکر اوج
 درهم اولدور و خا او جاغنه قوزل و وارودون چتازب
 اچیه قوب قوز اولدندن صکر کون اول ایلی و اکر نایق صکر
 شکر بیلم و تیز زب بیلر بودوا دوی سنکره و یکره کیزون
 و یورکون و معجده اولان اسهال نایق ایله **دقلم دیکر**
 امکی بهری سوز قوز و یکره نام طوزی زایل اولکدن اندن
 صکر قوز اولدی درهم شکاری بندر شیار **شراب خلی**

خسختن فانیند از این سخن بجز بومقدار اوله اندن هوانک در کرسین
و نیز صوبال قرین سن تکم قوت صوبه چته اندن صکن صوبه و زدن
ای سن که بود در دم صوبه یوز یکم در هم تنگ قنارین **در پای استخوان**
بر مغز سیر می غدازی زنجیل و دزدت بان قنقال دو که اون ایلمه
اکدن کجور و بر فانیق جینر باک و نند و داون مفتح صرب سر کجور
و نند سر سرت ایلمه و بران ایچچ ایلمه ایچچ اسهال ایلمه سینه
بصابت نافتد با دن الله تعالی **محو ن مفتح مقوی** د ایچچ اکه
بیچچ در هم گابه اوج در هم دارن فال ایچچ در هم فوزیدان یعنی
بر ماق ایلمه سوزیخان یعنی اکوی کسده نه هر با اندن اکرش بیچچ در هم
زنجیل اکر بیچچ در هم قنقال اکر بیچچ در هم زعفران اکر در هم اذوز
اگر بیچچ در هم طوبان اکر بیچچ در هم کونک بیچچ در هم جوز بوز بیچچ

در هم

در هم مصطکی اکر بیچچ در هم جنب حداید یعنی دمو رورق اکر بیچچ
در هم تخم کنکار بیچچ در هم سوکر و می تخم اکر بیچچ در هم قلوب
اگر بیچچ در هم تخم بصل اکر بیچچ در هم عا قوقحا اکر بیچچ در هم
خصیه الغاب اکر بیچچ در هم جوزی هندی بیچچ در هم انیسون
اون در هم جوزک اوت اون در هم مسک بر ناک تخم کند انان
اگر بیچچ در هم خودی هندی اکر بیچچ در هم عود صاب اکر بیچچ در هم
بجزر چکنک کوی اکر بیچچ در هم اصغان دکنی تخم اکر بیچچ در هم
بنف فوری اون در هم قون کل قوری اون در هم کوتار اچچین
در هم بدم مقشر برش در هم فندق مقشر بیچچ در هم عذاب بیچچ
در هم اسادون بیچچ کدی اوت اکر بیچچ در هم ایدون بیچچ در هم
ورق انان یکم بیچچ در هم آب نیسان اون بیچچ در هم با قوطانی

الب درهم قرظ لیسون بخدای بود یکدم درهم علی مصفی اوج و قیله **رب**
 انیون زعفران دار چینی صنیق نشاسته مجموع ادویه بزرگ ادب
 دوکلی الیکر انیون کالابل از زعفران حل اول اما انیون بجانها
 طبعی بالکلاب مطبق منقذ قرظ لیسون انیون ادویه زبانی قویکلی
 صوق اولیله ادویه اولیله قرظ لیسون بکی بوغلا زعفران حل اول
 اندک صمغ حیلر این **نصفه** بکلیه مناسبتی اولیله که در درهم بوزن که
 البت در درهم دوزک اوقه در دوزت درهم بادم البت در درهم ذکر اولیله
 اجزای اولیله که در دوزک بالابل با مجموع ادب کبیره البت در درهم و صیغه
 البت در درهم بیار علی این کون **در دوزی** اوج **بر** زعفران قویا و بر
 اول قدر دوزک اکیسین دو کله در دوزی بر بر نه فکر دینک اندک
 در دوز اوج کون قات نکندن و کون که در صافه صافی بر کون
 کون **نیمه** در درهم کل صوبی اجزای در درهم

اختیار

تا اختصار مدک اصلیه اختصار من بیکو صغیر بوزن سون و دخی بر
 بچق در درهم چشمنه بی ابرو بر دوز کل اولیله صوبی اجنه قویکلی تا
 صبا حکم کون طوی صیاح بنه بر پاک بوزن صدقار نیف به قویا طوی
 تا که علی غنی در نه چکر استعمال بود که یکصد و صبا حد کون بکل
 غایت نام کاکه کبیر **جماعه** و **کون** بوزن دینق قویا و دخی زبانی اولیله
 خلیجانی هندی بوزن در درهم و اصغان دکن تخم بوزن در درهم و صیغ
 تخم بوزن در درهم چهار سن دوزک بالابل قویا که کون بوزن استعمال این
 دخی علی باب کون **بکبیر** علی **ماند** دوزت بوزن در درهم ککل اولیله و با
 دوزت بوزن در درهم یکی بالابل اولیله بوزن الی در درهم صابایی اوج بوزن
 در درهم بر اوج و بی بر بی بوزن بالابل اولیله بوزن در درهم ککل اولیله
 کچون در حساب اولیله اولیله و بوزن خنکلی بکبیر کون ککلی

که در کار حاضر اول روز التي در هم سود اول بنام و وزن بلديست
التي در هم سود اول طنجرة او داوان اول الحجة يا حتى قوا بالهك
براج او فوا بالبرزجك بشه صكره سودي باه تقوي البرزج عمل
صوبن فبالا بالث كذا النش اوله طنجرة النش كوز حان باليك
اوليا وكوشته مرغ خانك الحجة وقتند اول فوا جني برنج اولند
اوزنه قبال طنجرة به ميانه او دايب دندرد ندر بشور
برز تاش اولش بدم حتى اوزنه قبال وقتند اوله دا ٥٠
اوله طنجرة اذون اول روز در هم نكرد خويش اديب طوره برز
كلابا مشك ان اول وقتند اول برز تاش اولش بدم حاضر
اوله برنج بدم كاه صوبن دكل برنج كيب برسي كهي اولج كهبوب بومصري
بصري ايدل اوله صوبن كل صوبن بدم بدم اوله صكره نكرد اوله بدم

نما

وكلابا اولش مشك برسي بدم اوله كيز خويش طباقة فباله زياد حاجت
اوله بدم بدم اوله اوزنه اوله سود الكوز صوبن اوله الحجة زياد
بدم بدم بدم **قصر** و **با اوله و غندن صكره**
مغزل ايجك بقدر مكره صوبن اوله اوله كين اوله صوبن
نكرد و كلكين ابا بيلك و شراب سماض و شراب تقاح و شراب
المون و شراب سوماق و شراب صندل و شراب سر هندی
و حلاله و حلاله و حلاله و حلاله و حلاله و حلاله و حلاله
البلد و حنين ككت اقبال و حجاج حنين اقبال و حنين بيلك آج و حنين
صوبن اجميك و صوبن حنين اوله اوله و حمامه اوزنه و حنين بدم
اوله حنين و حنين و حنين و حنين و حنين و حنين و حنين و حنين
نار صوبن اجمون صوبن بدم بدم با قورق صوبن با بدم صوبن با بدم

صوبی فی الجاه القین عینک واکتین اولتس نغمه وزسه انلری
بیتک افرمز وخی صوتیه بیره کردی ازمی ووز سر کر قوب ایچیز
واول ایچینه مرسین دوشیکر وکولد صوبیلر سرک سجاز وخی
صندل و طبلان و کافور وعود وکولک و منک و عنبه بجز
ایلیک اولد ایچینه وخی شربک ناز سدن ایچیکر اکا
تر یازک اکوز بر ز فو کون شرب خاق بر در هم ایچیز
تاکیم بد ن خله عینلر ن نجات بون امین اولد

کوزدوبلیدی جیاندک خالی **نه** که کون ایلدی ایچالی
کوزدین بد کون ایدی بر کتاب **نه** لا حرم کسب الیدی یخدیق
هرکیم کوزدوبلیدی یاد ذات **نه** ویز خلیق حاله اذن زکات

موسلم

هوعکاکم که سنان ایلدی **نه** اولک اذن خله احسان ایلکم
تا افریب کبیر کاز ایلر **نه** دو خیه قلب دعا شاد ایچیز
ادم اولد کیم ایچا احسان اولد **نه** اهل خله مزایس اسان اولد
ایم کل حسنی سا که پیش فیل **نه** عاقبت حالک فو ل اذنیه فل
عاقبت الذیق اولان کایمدرت **نه** آخرین فکر این جا هل دوز
جور کدیر سن جمد فل اذک قلا **نه** خاق ارسنی یو اذک قلا
آخرین صافینلر با کسلر **نه** دولت آتک ایلکله اخلر
بوفنا دنیا کسب ایدن بقا **نه** اولدوزکم خله خیر با بقا
ادم اولد نه صبر نه تقی **نه** ایلهم آبی دینا صص
مؤمن اولد خصله مؤمنه **نه** تا خیل اولما کر کولک سیک
قلبی دیوان حقه وان سین **نه** ایلک اولد کیم انا وان سین

قلمنا لم اجد ظفون كالكلم
حق فقال االسون رحت كما
دردت بجمع ايمان اهلي
تكري رخت اليه اول جان خون
كم دعا احسان ابي بارك بيجون

حبره اوله صو 418
دسر بوز مس
سام جامع محمد
اراعه

امدي كل فكر اياه روحك جان بن
خون نضحت زبورسك بندوي
بن براسم دورن سن اول ابر
اهل دولت اولدورم خندم
كسركلكن زيان اتمر بله
مؤظيه بند دورم ديوك بزار

طوت سونم تاكم اولاسن سز فزاد
جاي خنده اورك قو
عارف اولاد بو سز اولدو سز
غلت ايفوسنه اولان اولدو
جاي قيل وقاله بود دراز
اي بربان حاله دورم كوزد
ايكده ايلك تابه باد

بدره

ÖZGEÇMİŞ

Mihrican Aynacı, 1980 yılında Bolu'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamladı. 2002 yılında Kocaeli Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. 2003 yılında aynı üniversitede öğretim elemanı olarak görevlendirildi. Yüksek Lisansını 2007'de tamamlayıp aynı yıl Doktora öğrenimine başladı. Halen aynı görevini sürdürmektedir.